ELSA MORANTE

Insula lui Arturo

„Un roman fascinant."
ELENA FERRANTE

ELSA MORANTE

Insula lui Arturo

Amintirile unui copil

Traducere din limba italiană şi note de
Gabriela Lungu

Editura Pandora
2022

COLECȚIE COORDONATĂ DE **BOGDAN-ALEXANDRU STĂNESCU**

Anansi
CLASIC

Autor: Elsa Morante

Titlul original: *L'isola di Arturo*

O.P. 16, Ghişeul 1, C.P. 0490, Bucureşti
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
www.pandoram.ro

ISBN (print): 978-606-978-454-9
ISBN (EPUB): 978-606-978-545-4

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

Editori:
Magdalena Mărculescu
Silviu Dragomir

Fondator:
Ion Mărculescu, 1994

Director editorial:
Bogdan-Alexandru Stănescu

Redactare:
Georgiana Paraschiv

Design:
Andrei Gamarţ

Director producţie:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Mihaela Gavriloiu

Dedicaţie

Lui Remo N.

Cea pe care o credeai un punct pe pământ
a fost totul.
Şi nicicând nu le va fi furată geloşilor tăi ochi adormiţi
această neegalabilă comoară
Prima ta iubire nu va fi nicicând violată.

Virginală s-a-nfăşurat în noapte
Ca o ţigăncuşă în şalu-i cernit
Stea suspendată pe cerul boreal
eternă: niciun pericol n-o mai pândeşte.

Tineri prieteni, de-a pururi mai frumoşi decât Alexandru şi Euryalus,
veghează somnul iubitului meu.
Cumplitul semn nu va trece nicicând pragul
acelei mici insule albastre.

Şi tu nu vei afla legea
pe care eu, asemenea multora, o-nvăţ
— şi care mi-a frânt inima:
dincolo de limb nu există elizeu.

Avertisment

Deşi locurile amintite în această carte există cu adevărat în hărţile geografice, vă avertizez că nu am avut nicidecum intenţia de a face o descriere documentară în aceste pagini, în care fiecare lucru – începând cu geografia – este lăsat în voia imaginaţiei.

Întreaga povestire este absolut imaginară şi nu se referă nici la locuri, nici la fapte, nici la persoane reale.

Eu, când mă revăd în el, sunt fericit...
(din *Canţonierul* lui Saba)

CAPITOLUL ÎNTÂI

Rege şi stea

...Paradisul
nedesluşit şi înalt peste măsură
(din *Poezii* de Sandro Penna)

Rege şi stea

Unul din primele lucruri cu care m-am mândrit a fost numele meu. Aflasem destul de repede (*el* a fost, cred, cel care mi-a vorbit despre asta) că Arturo e o stea, lumina cea mai iute şi mai strălucitoare din constelaţia Bouarului[1], în emisfera boreală. Ba chiar, că acest nume a fost purtat de un rege de demult, conducătorul unei comunităţi de supuşi credincioşi, nişte eroi cu toţii, asemenea regelui lor care-i trata de la egal la egal, ca şi cum i-ar fi fost fraţi.

Din păcate, am aflat apoi şi că povestea acestui vestit Arthur, rege al Bretaniei, nu era sigură, ci doar o legendă; aşa că l-am dat deoparte pentru alţi regi mai reali (după părerea mea legendele erau nişte chestii puerile). Şi totuşi un alt motiv îmi era suficient pentru a da o valoare heraldică numelui de Arturo: cea care mi l-a dat (chiar dacă nu cred că avea habar despre simbolurile sale) a fost, după cum am aflat, mama. Care, de altfel, nu era decât o biată femeie analfabetă, dar, pentru mine, era mai mult decât o regină.

În realitate, n-am ştiu niciodată mare lucru despre ea, căci a murit când nici nu împlinise optsprezece ani, exact în momentul în care eu, primul ei născut, veneam pe lume. Iar singura imagine a ei pe care am cunoscut-o a fost o fotografie de mărimea unei cărţi poştale. O figură ştearsă, fără importanţă, aproape nedefinită, dar pentru care am avut o adoraţie fantastică toată copilăria mea.

---

[1] *Boote*, în original. Denumirea constelaţiei în terminologia latină a Uniunii Astronomice Internaţionale este Bootes, iar steaua cea mai luminoasă din această constelaţie este Arcturus.

Sărmanul fotograf ambulant căruia i se datorează această unică imagine i-a făcut portretul în primele luni de sarcină. Chiar dacă poartă o rochie cu falduri largi, se poate vedea deja că e gravidă. Îşi ţine mâinile mici încrucişate în faţă, de parcă s-ar ascunde, într-o poză timidă şi plină de pudoare. E foarte serioasă, iar în ochii ei negri nu se citeşte doar supunerea, comună aproape tuturor fetelor noastre şi tinerelor neveste de la ţară, ci şi o uimire întrebătoare şi uşor speriată. Ca şi cum, printre obişnuitele iluzii ale maternităţii, îşi presimţea deja destinul de moarte şi de neştiinţă eternă.

Insula

Acolo, în marea napolitană, insulele arhipelagului nostru sunt toate frumoase. Pământul lor e în parte de origine vulcanică, şi, mai ales pe lângă vechile cratere, apar mii de flori pe care nu le-am mai văzut niciodată pe continent. Primăvara colinele se umplu de ginestre, le poţi recunoaşte parfumul sălbatic şi mângâietor imediat ce, în luna iunie, te apropii de porturile noastre, venind pe mare.

Pe colinele dinspre şes, insula mea are străduţe singuratice, închise între ziduri bătrâne, dincolo de care se întind livezi şi vii ce par nişte grădini imperiale. Are câteva plaje cu nisip alb şi fin, şi altele mai mici acoperite de pietricele şi scoici şi ascunse printre stânci. Pe stâncile acelea care se înalţă spre cer deasupra apei, îşi fac cuib pescăruşii şi turturelele sălbatice, ale căror glasuri, uneori tânguitoare, alteori vesele, se pot auzi mai ales dimineaţa devreme. Acolo, în zilele liniştite, marea e blajină şi răcoroasă şi se aşază pe mal ca o rouă. Ah, nu mi-aş dori să fiu pescăruş, nici delfin, m-aş bucura să fiu o scorpie de mare, care e cel mai urât peşte de pe lume, numai ca să fiu acolo, să mă joc în apa aceea.

În jurul portului toate străzile sunt strâmte şi întunecate, cu case ţărăneşti, vechi de secole, care apar severe şi triste, deşi zugrăvite în trandafiriu sau cenuşiu sidefat, minunatele culori ale scoicilor. Pe pervazurile ferestrelor, aproape ca nişte barbacane de înguste ce sunt, se vede uneori o garoafă, plantată într-o cutie de tablă, sau o colivie atât de micuţă, că ar părea mai potrivită pentru un greier decât să ţină prizonieră o turturică. Prăvăliile sunt strâmte şi întunecate ca nişte bârloguri de tâlhari. În cafeneaua din port se află o sobă cu cărbuni pe care proprietăreasa fierbe cafeaua turcească într-un ibric albastru smălţuit. Proprietăreasa e văduvă de mulţi ani şi umblă îmbrăcată tot timpul în doliu, cu un şal negru şi cercei negri. Fotografia răposatului stă atârnată pe perete, lângă casa de marcat, înconjurată de o ghirlandă de frunze prăfuite.

În faţa monumentului lui Isus Pescarul se află o altă prăvălie, al cărei proprietar ţine o bufniţă legată cu un lănţişor de o scândură fixată sus pe perete. Bufniţa are pene delicate, negre şi cenuşii, un mic ciuf elegant în vârful capului, pleoape albastre şi ochii mari de o culoare auriu-roşiatică, tiviţi cu negru, o aripă îi sângerează tot timpul pentru că şi-o pişcă încontinuu cu ciocul. Dacă întinzi mâna şi o gâdili uşor pe piept, îşi apleacă spre tine căpşorul, cu o expresie uimită.

La lăsarea serii, începe să se zbată, încercând să se elibereze şi să zboare, dar cade şi ajunge uneori să spânzure cu capul în jos, agăţată de lănţişor.

În biserica din port, cea mai veche de pe insulă, se află nişte sfinte de ceară, înalte nici măcar de trei palme şi închise în racle de sticlă. Au rochii din dantelă adevărată, îngălbenită de vreme, mantii decolorate, din brocart, iar la încheieturile mâinilor le atârnă mătănii din perle naturale.

Pe degetele lor micuţe, de o paloare cadaverică, unghiile sunt indicate cu un semn filiform roşu.

În portul nostru nu ancorează aproape niciodată ambarcaţiunile acelea elegante, sportive sau de croazieră, care se văd în număr mare în celelalte porturi ale arhipelagului; aici, în afara bărcilor de pescuit ale localnicilor, nu sunt decât şalupe şi şlepuri de mărfuri. Marea piaţă a portului e aproape pustie multe ore din zi; în stânga, lângă statuia lui Isus Pescarul, o singură trăsurică aşteaptă sosirea vaporului, care se opreşte la noi doar câteva minute, cât să coboare vreo trei-patru pasageri, în general locuitori ai insulei. Niciodată, nici măcar în timpul verii, pe plajele noastre solitare nu se aude zarva celor care vin de la Napoli sau din alte oraşe, ca şi din toate părţile lumii, să se scalde, înghesuindu-se pe plajele din jur. Iar dacă, din întâmplare, un străin coboară la Procida, rămâne uimit că nu găseşte aici viaţa haotică şi veselă, petrecerile şi conversaţiile pe stradă, cântecele şi sunetele chitarelor şi mandolinelor, pentru care Napoli şi împrejurimile sale sunt cunoscute în toată lumea. Procidanii sunt iritabili şi taciturni. Uşile sunt toate închise, puţine persoane se arată la ferestre, fiecare familie trăieşte între cei patru pereţi ai săi, fără să se amestece cu alte familii. Nouă nu ne place prietenia. Iar sosirea unui străin nu trezeşte curiozitatea, ci mai degrabă neîncrederea. Dacă el pune întrebări, i se răspunde cu neplăcere, pentru că, pe insula mea, oamenilor nu le place să le fie spionate secretele.

De felul lor sunt mici, oacheşi, cu ochii negri şi migdalaţi, asemenea orientalilor. S-ar zice că sunt cu toţii rude între ei, atât de mult seamănă. Femeile, conform tradiţiei, trăiesc claustrate ca nişte călugăriţe. Multe poartă încă părul lung, strâns într-un coc, şal pe cap, rochii lungi şi, iarna, saboţi peste ciorapii de bumbac negru;

vara, unele umblă cu picioarele goale. Când trec iute, desculţe, fără să facă zgomot şi se feresc de întâlnirile cu alţi oameni, ai zice că sunt nişte pisici sălbatice sau nişte nevăstuici.

Femeile nu coboară niciodată pe plajă, pentru ele e un păcat să facă baie în mare, ba chiar şi să-i vadă pe alţii cum se scaldă e un păcat.

Deseori, în cărţi, casele din vechile oraşe feudale, grupate sau împrăştiate pe vale sau pe coastele dealului, dominate de pe vârful cel mai înalt de castel, sunt comparate cu o turmă în jurul păstorului. Şi la Procida, casele, de la cele numeroase şi înghesuite din port la cele mai rare de pe coline sau la gospodăriile izolate de pe şes, apar, din depărtare, la fel cu o turmă împrăştiată la poalele castelului. Acesta se înalţă pe colina cea mai înaltă (care printre celelalte deluşoare pare un munte) şi, înconjurat de construcţii suprapuse şi adăugate de-a lungul secolelor, a căpătat dimensiunile unei cetăţi uriaşe. Navelor care trec în larg, mai ales noaptea, le apare, din Procida, doar această construcţie masivă şi întunecată, aşa încât insula noastră pare o fortăreaţă în mijlocul mării.

De aproape două sute de ani castelul e folosit ca închisoare, unul dintre cele mai mari, cred, din toată ţara. Pentru mulţi oameni care trăiesc departe, numele insulei mele înseamnă numele unei închisori.

Pe partea de vest, care dă spre mare, casa mea se vede de la castel; dar la o distanţă de câteva sute de metri în linie dreaptă, dincolo de numeroasele golfuleţe din care, noaptea, bărcile pescarilor pornesc cu lămpile aprinse. De la acea distanţă nu se pot distinge gratiile de la ferestre şi nici gărzile soldaţilor de-a lungul zidurilor; aşa că, mai ales iarna, când aerul este ceţos şi norii în mişcare trec prin dreptul închisorii, aceasta pare un castel abandonat, aşa

cum găseşti în multe oraşe vechi. O ruină fantastică, locuită doar de şerpi, bufniţe şi rândunele.

Veşti despre Romeo Amalfitanul

Casa mea se află pe culmea unui deal abrupt, singura construcţie în mijlocul unui teren necultivat şi plin de pietricele de lavă. Faţada dă spre sat, şi în partea asta povârnişul dealului e întărit cu un vechi zid făcut din bucăţi de stâncă; aici trăieşte şopârla albastră (care nu poate fi întâlnită în nicio altă parte a lumii). În dreapta, o scară făcută din pietre şi pământ coboară spre stradă.

În spatele casei, se află un tăpşan întins, după care terenul devine abrupt şi inaccesibil. Şi, dacă o iei pe o râpă lungă, ajungi la o mică plajă în formă de triunghi, cu nisip negru. Nu există nicio cărare care să ducă la plaja aceea, dar, desculţ, e uşor de coborât pe râpă printre pietre. Jos era ancorată o singură barcă: era a mea şi se numea Torpilorul Antilelor.

Casa mea nu e foarte departe de o mică piaţă aproape citadină (împodobită, printre altele, cu un monument din marmură) şi de casele din sat îngrămădite una-ntr-alta. Dar în amintirile mele a devenit un loc izolat, în jurul căruia singurătatea creează un spaţiu enorm. Ea e acolo, malefică şi minunată, ca un păianjen auriu care şi-a ţesut pânza irizată deasupra întregii insule.

E un palat cu două etaje[2], în afară de pivniţe şi pod (la Procida, casele cu douăzeci de camere, care la Napoli ar părea mici, sunt numite palate), şi, asemenea celor mai multe locuinţe din Procida, care e o aşezare foarte veche, a fost construită cu cel puţin trei sute de ani în urmă.

E zugrăvită într-un roz stins, are o formă pătrată, greoaie şi lipsită de eleganţă; ar părea o casă mare de

[2] Parter şi etajul I.

ţară, dacă n-ar avea un portal impunător şi nişte zăbrele, curbate în stil baroc, care protejează ferestrele înspre exterior. Singurul ornament al faţadei sunt cele două balcoane mici din fier forjat, aflate de o parte şi de alta a intrării, în faţa unor firide. Balcoanele şi zăbrelele au fost cândva vopsite în alb, dar acum sunt pătate şi mâncate de rugină.

Într-unul din canaturile portalului e cioplită o uşiţă, şi pe aici intrăm noi de obicei în casă, cele două canaturi nu se deschid niciodată, şi broaştele enorme cu care erau închise pe dinăuntru au devenit nişte obiecte nefolositoare, din cauza ruginii care le macină. Prin uşiţă se intră într-un atrium lung, pavat cu ardezie şi fără ferestre, la capătul căruia, conform stilului palatelor din Procida, se află o poartă care dă într-o grădină interioară. Poarta aceasta e păzită de două statui de ceramică pictată, dar foarte decolorată, reprezentând două personaje cu glugă, nu se înţelege însă dacă sunt călugări sau sarazini. Dincolo de poartă, grădina, închisă între zidurile casei ca o curte, apare ca un triumf de plante sălbatice.

Acolo, sub un minunat roşcov sicilian, e înmormântată căţeluşa mea, Immacolatella.

De pe acoperişul casei se poate vedea toată insula, care seamănă cu un delfin: micile sale golfuri, Penitenciarul, şi nu foarte departe, pe mare, forma albăstriu-purpurie a insulei Ischia. Iar mai departe umbrele argintate ale altor insule. Iar noaptea, bolta cerească pe care se mişcă Bouarul, cu steaua sa, Arturo.

Pentru mai mult de două secole, din ziua în care a fost construită, casa a fost o mănăstire de călugări, e un lucru obişnuit la noi, n-are nimic excepţional. Procida a fost întotdeauna un sat de pescari săraci şi de ţărani, iar

puţinele sale *palate* erau toate, inevitabil, ori mănăstiri, ori biserici, ori fortăreţe, ori închisori.

Apoi călugării s-au mutat în altă parte şi casa a încetat să mai facă parte din proprietăţile bisericii. Pentru o vreme, în timpul şi după războaiele din secolul trecut[3], a găzduit companii militare, apoi a fost părăsită şi a stat nelocuită destul de mult timp, până când, în sfârşit, cu vreo cincizeci de ani în urmă, a fost cumpărată de un particular, un bogat agent de expediţii amalfitan, în trecere prin Procida, care a transformat-o în locuinţă şi vreme de treizeci de ani a trândăvit în ea.

A modificat parţial interiorul, mai ales la etaj, unde a dărâmat pereţii despărţitori ai multor chilii din mănăstirea de odinioară şi a pus peste tot tapet franţuzesc. Chiar şi când locuiam eu acolo, cu toate că era destul de deteriorată, casa mai păstra aranjamentul şi mobilierul aşa cum le lăsase el. Mobilele, adunate, cu o fantezie pitorească, dar fără prea multă ştiinţă, de la micii anticari şi telali din Napoli, dădeau camerelor un aspect oarecum romantico-ţărănesc. Când intrai, îţi venea în minte lumea apusă a străbunicilor şi bunicilor şi a străvechilor taine femeieşti.

Şi totuşi, din momentul în care fuseseră ridicate, până în anul în care au devenit ale familiei noastre, zidurile acelea nu văzuseră niciodată vreo femeie.

Când, în urmă cu aproape douăzeci de ani, bunicul meu patern, Antonio Gerace, un emigrant procidan, s-a întors cu o mică avere din America, Amalfitanul, deja bătrân, mai locuia în vechiul palat. Orbise şi se spunea că asta era o pedeapsă a Sfintei Lucia, pentru că el ura femeile. Le urâse întotdeauna, încă din tinereţe, atât de tare, că nu voia să le primească în casă nici măcar pe surorile sale şi le lăsa în faţa uşii pe călugăriţele Consolării, când veneau

[3] Secolul XIX.

să ceară obolul. De aceea nu se căsătorise şi nici nu mergea vreodată la biserică, sau în prăvălii, unde e mai uşor să te întâlneşti cu femei.

Nu ura societatea, dimpotrivă, cu un caracter foarte pompos, dădea deseori banchete, ba chiar şi petreceri mascate, cu costume de epocă, şi în asemenea ocazii se arăta nesăbuit de generos, aşa că devenise o legendă pe insulă. Dar la recepţiile lui nu era admisă nicio femeie, şi fetele din Procida, invidioase pe logodnicii şi fraţii lor care participau la petrecerile acelea misterioase, au poreclit cu dispreţ locuinţa Amalfitanului *Casa dei guaglioni*[4] (*guaglione*, în dialectul napolitan, înseamnă băiat, tinerel, june).

Când bunicul meu, Antonio, s-a întors în patrie după mulţi ani, nu se gândea câtuşi de puţin că soarta destinase Casa junilor familiei sale. Nu-şi amintea mare lucru despre Amalfitan, cu care nu fusese niciodată prieten, şi vechea mănăstire-cazarmă aflată printre ciulini şi cactuşi nopali nu semăna deloc cu locuinţa pe care o visase atunci când se afla departe. A cumpărat o casă de ţară, cu nişte pământ în jur, în partea de sud a insulei, şi s-a stabilit acolo, doar cu lucrătorii lui, nefiind căsătorit şi neavând nici rude apropiate.

În realitate, exista pe lume *o* rudă apropiată a lui Antonio Gerace, pe care el nu o văzuse niciodată. Era un fiu, care se născuse la începuturile vieţii sale de emigrant, dintr-o relaţie cu o învăţătoare nemţoaică, pe care o părăsise cât se poate de repede. Mulţi ani, după ce o părăsise (odată încheiată scurta perioadă în care lucrase în Germania, emigrantul plecase în America), tânăra mamă continuase să-i scrie, rugându-l s-o ajute, pentru că rămăsese fără slujbă, şi încercând să-l înduioşeze cu vorbe minunate despre copil. Dar emigrantul, în vremea aceea,

---

[4] În continuare, *Casa junilor*.

era şi el un sărăntoc, şi încetase chiar să-i mai răspundă la scrisori, până când fata, descurajată, nu i-a mai scris. Iar când s-a întors în Procida, îmbătrânit şi fără urmaşi, căutând informaţii despre ea, Antonio a aflat că murise şi că-şi lăsase fiul, de şaisprezece ani deja, în Germania.

Atunci Antonio Gerace l-a chemat pe acest fiu în Procida ca să-i dea în sfârşit numele său şi averea pe care o dobândise. Şi astfel cel care avea să devină tatăl meu a debarcat pe insula Procida, îmbrăcat în zdrenţe ca un ţigan (după cum am aflat mai târziu).

Avusese probabil o viaţă grea şi sufletul său de copil se hrănise cu ură nu numai împotriva tatălui necunoscut, ci şi împotriva tuturor celorlalţi procidani. Poate că şi aceştia, cu vreun gest sau vreo vorbă, l-au jignit la început, iar orgoliul său iritat n-a uitat niciodată asta. Sigur e că purtarea lui indiferentă şi jignitoare a atras ura tuturor. Cu tatăl său, care încerca să-i câştige simpatia, băiatul era rece până la cruzime.

Singura persoană de pe insulă pe care a frecventat-o a fost Amalfitanul. De multă vreme acesta nu mai dădea nici recepţii, nici petreceri şi trăia izolat în orbirea lui, ursuz şi mândru, refuzând să-i primească pe cei care-l căutau şi dând la o parte cu bastonul pe cei care se apropiau de el pe stradă. Persoana lui foarte înaltă şi tristă le devenise odioasă tuturor.

Casa lui s-a redeschis pentru un singur om: fiul lui Antonio Gerace. Care s-a legat de el cu o asemenea prietenie, încât îşi petrecea toate zilele în compania lui, ca şi cum el, şi nu Antonio Gerace, i-ar fi fost cu adevărat tată. La rândul său, Amalfitanul i-a dăruit o afecţiune exclusivă şi tiranică, părând să nu mai poată trăi o zi fără el. Dacă ajungea mai târziu să-i facă vizita cotidiană, îi ieşea în întâmpinare, oprindu-se în capătul străzii şi aşteptându-l. Şi neputând să vadă când apărea în sfârşit,

în neliniştea lui de orb, îi striga din când în când numele cu o voce răguşită ce părea a unuia îngropat de viu. Dacă vreun trecător îi spunea că fiul lui Gerace nu e acolo, arunca pe jos, la întâmplare şi plin de dispreţ, monede şi bancnote, pentru ca, odată plătiţi, cei din jur să meargă să îl cheme. Iar dacă se întorceau să-i spună că nu l-au găsit acasă, îi punea să-l caute pe toată insula, dezlegându-şi până şi câinii pentru asta. Numai atât mai avea în toată viaţa lui: să stea în compania singurului său prieten sau să-l aştepte. Când, doi ani mai târziu, a murit, i-a lăsat moştenire casa din Procida.

Nu după mult timp a murit şi Antonio Gerace, iar fiul său, care de câteva luni se căsătorise cu o orfană din Massa, s-a mutat în casa Amalfitanului, împreună cu tânăra lui soţie, care era deja gravidă. El avea pe atunci cam nouăsprezece ani, iar soţia lui, nici optsprezece. Era pentru prima oară, după aproape trei sute de ani de când fusese construit vechiul palat, că o femeie locuia între zidurile sale.

În casa şi pe pământul bunicului meu au rămas arendaşii, care îl lucrează şi azi.

Casa junilor

Moartea timpurie a mamei, care s-a stins la optsprezece ani, la naşterea mea, a fost desigur confirmarea, dacă nu originea, unui zvon din sat, conform căruia ura proprietarului, chiar dacă răposat, făcea ca şederea sau simpla intrare a femeilor în casă să le fie acestora fatală.

Tata avea un mic zâmbet ironic la auzul acestei poveşti a satului, aşa că şi eu, de la bun început, am învăţat să o tratez cu dispreţul cuvenit unei minciuni superstiţioase. Dar câştigase o asemenea autoritate pe insulă, că nicio femeie n-ar fi acceptat să ne fie servitoare. În copilăria

mea, a slujit la noi un băiat născut la Napoli, pe nume Silvestru, care, atunci când a intrat în casa noastră (cu puţin înainte de a mă naşte), avea vreo paisprezece-cincisprezece ani. S-a întors la Napoli când a fost luat în armată, şi a fost înlocuit cu unul din lucrătorii noştri, care venea doar două ore pe zi, să ne gătească. Nimeni nu-şi bătea capul cu dezordinea şi murdăria din camerele noastre, şi nici cu grădina lăsată de izbelişte.

E imposibil de descris cât de cât exact această grădină (azi cimitirul căţeluşei mele Immacolatella). Erau acolo, printre altele, putrezind în jurul roşcovului celui mare, până şi mobile, acoperite de muşchi, vase sparte, damigene, vâsle, roţi şi altele. Iar în mijlocul pietrelor şi gunoaielor creşteau plante cu frunzele grase, spinoase, uneori splendide şi misterioase ca plantele exotice. După ce ploua, renăşteau, din bulbi sau seminţe, sute de flori mai nobile, îngropate aici cine ştie de când. Şi apoi totul se prăpădea ca într-un incendiu, ars de seceta verii.

În ciuda faptului că eram înstăriţi, trăiam ca nişte sălbatici. La două luni după naşterea mea, tata plecase de pe insulă, lipsind aproape un an şi lăsându-mă în braţele primului nostru servitor, un tânăr foarte serios pentru vârsta lui, care m-a crescut cu lapte de capră. Tot el m-a învăţat să vorbesc, să citesc şi să scriu, apoi eu, citind cărţile pe care le găseam în casă, m-am instruit. Tata n-a avut niciodată grijă să mă dea la şcoală, aşa că eu trăiam într-o continuă vacanţă, iar în zilele mele de hoinărit, mai ales în timpul lungilor absenţe ale tatei, n-aveam nicio regulă şi niciun orar. Doar foamea şi somnul îmi aduceau aminte că e vremea să mă întorc acasă.

Nimeni nu se gândea să-mi dea bani, nici eu nu ceream, de altfel nici nu simţeam nevoia. Nu-mi aduc aminte să fi avut vreodată vreun ban în toată copilăria şi adolescenţa mea.

Ferma lăsată moştenire de bunicul Gerace îi furniza produsele trebuincioase bucătarului nostru, care, în ceea ce priveşte arta gătitului, nu era departe de oamenii primitivi şi de barbari. Se numea Costante şi, pe cât de drăguţ era predecesorul său, Silvestru (pe care aş putea să-l consider într-un fel doica mea), pe-atât era el de taciturn şi de grosolan.

Îmi petreceam serile de iarnă şi zilele ploioase citind. După mare şi hoinărelile pe insulă, cel mai mult îmi plăcea lectura. În general citeam în camera mea, întins în pat sau pe canapea, cu Immacolatella la picioare.

Camerele noastre dădeau într-un coridor îngust, de-a lungul căruia, pe vremuri, se aflau chiliile călugărilor (poate vreo douăzeci de toate). Vechiul proprietar, ca să aibă camere mai spaţioase, dărâmase mare parte din zidurile ce despărţeau o încăpere de alta, dar (poate îndrăgostit de frizele şi sculpturile lor) lăsase câteva din vechile uşi ale chiliilor înşirate pe coridor. Aşa că, de exemplu, camera tatălui meu avea trei uşi, una după alta spre coridor, şi cinci ferestre, aliniate şi ele. Între camera mea şi cea a tatălui meu fusese păstrată, în dimensiunile ei originare, o chilie, unde, în copilăria mea, se culca Silvestro, servitorul. A mai rămas divanul lui, sau mai bine zis un soi de pat pliant, şi lada pentru paste, goală, în care el îşi ţinea hainele.

Eu şi tata nu ne ţineam hainele undeva anume. În camerele noastre existau scrinuri şi dulapuri, care, atunci când le deschideam, ameninţau să cadă peste noi, şi emanau mirosuri ale cine ştie căror defuncte burghezii burbonice. Nouă aceste mobile ne serveau doar pentru a arunca din când în când înăuntru obiecte care nu mai erau de niciun folos şi se îngrămădeau doar în cameră, ca, de exemplu, pantofi vechi, harpoane rupte, cămăşi zdrenţuite etc. Sau ca să punem vreo pradă: cochilii-fosile de pe

vremea când insula era încă un vulcan submarin, capsule de cartuşe, funduri de sticlă împestriţate de nisip, piese de motor ruginite. Şi plante subacvatice sau stele de mare care se uscau şi putrezeau prin sertare. Poate şi de asta, mirosul care plutea în camerele noastre nu l-am mai găsit niciodată nicăieri, în nicio altă cameră omenească şi nici măcar în vizuinile animalelor terestre, poate, mai degrabă, am găsit unul asemănător pe fundul vreunei ambarcaţiuni sau într-o grotă.

Enormele scrinuri şi dulapuri, care ocupă, în camerele noastre, mare parte din pereţii liberi, lasă cu greu loc pentru paturi, obişnuitele paturi din fier cu incrustaţii de sidef sau peisaje pictate care se găsesc în toate camerele din Procida sau din Napoli. Păturile noastre pentru iarnă, în care eu dormeam înfăşurat ca într-un sac, erau toate mâncate de molii, iar saltelele nefiind niciodată scuturate sau scărmănate, se subţiaseră de-atâta folosit ca nişte foi de tăiţei.

Îmi aduc aminte că din când în când, folosind pe post de mătură o pernă îngustă sau o veche haină de piele care fusese a lui Silvestro, îl ajutam pe tata să măture din jurul patului său mucurile de ţigară, pe care le îngrămădeam într-un colţ al camerei, iar apoi le aruncam pe fereastră. În casa noastră, era imposibil de spus din ce era făcută sau ce culoare avea podeaua, ascunsă sub un strat de praf întărit. Geamurile de la ferestre erau şi ele toate înnegrite şi opace; în colţurile de sus şi printre zăbrele străluceau în lumină irizaţiile plaselor de păianjen.

Cred că păianjenii, şopârlele, păsările şi în general toate vieţuitoarele considerau casa noastră un turn nelocuit de pe vremea lui Barbarossa sau chiar o stâncă în mare. De-a lungul zidurilor exterioare, din crăpături şi treceri secrete, ţâşneau şopârle ca din pământ, iar mii de rândunele şi de viespi îşi făceau cuiburi. Păsări din specii străine, în trecere

pe insulă, atunci când migrau, se opreau să se odihnească pe pervazuri. Ba chiar şi pescăruşii, după ce-şi terminau cufundările în mare, veneau să-şi usuce penele pe acoperiş ca pe catargul unei nave sau în vârful unei stânci.

Cel puţin o pereche de bufniţe locuia cu siguranţă în casa noastră, deşi îmi era imposibil să descopăr unde exact, dar ştiu că, la căderea serii, le vedeai ieşind în zbor dintre ziduri cu toată familia lor. Alte bufniţe şi cucuvele veneau de departe la vânătoare pe pământul nostru, ca într-o pădure. Într-o noapte, s-a aşezat pe fereastra mea o imensă bufniţă regală. După mărime, în primul moment am crezut că e un vultur, dar avea penele mult mai deschise la culoare, şi, în cele din urmă, am recunoscut-o după urechile ei mici şi drepte.

În câteva camere nelocuite ale casei uitam ferestrele deschise tot timpul. Dacă intram pe neaşteptate acolo, după luni de zile, se întâmpla să dăm peste vreun liliac sau să auzim ţipete din cuiburi misterioase, ascunse într-o laviţă sau printre grinzile tavanului.

Apăreau uneori chiar şi anumite vieţuitoare ciudate, din rase nemaivăzute pe insulă. Într-o dimineaţă, stăteam aşezat pe pământ, în spatele casei, spărgând migdale cu o piatră, când am văzut ţâşnind dintr-o crăpătură un animal mic, foarte graţios, ceva între pisică şi veveriţă. Avea coada groasă, botul triunghiular, cu mustăţi albe, şi se uita atent la mine. I-am aruncat o migdală decojită, sperând să-l cuceresc. Dar gestul meu l-a speriat şi a fugit.

Altă dată, noaptea, apropiindu-mă de marginea râpei, am văzut venind dinspre malul mării spre casa noastră un patruped foarte alb, cam cât un ton de mărime mijlocie, purtând pe cap nişte coarne curbate, care păreau nişte seceri lunare. Imediat ce şi-a dat seama de prezenţa mea, s-a întors şi a dispărut printre stânci. Am bănuit că e vorba despre un bou de mare, o specie rară de rumegătoare

amfibii, despre care unii spun că n-a existat niciodată, iar alţii că a dispărut. Mulţi marinari susţin însă că au văzut de mai multe ori un asemenea animal, care trăieşte în apropierea Grotei Albastre de la Capri. Stă în mare asemenea peştilor, dar îi plac nespus zarzavaturile, iar noaptea iese din apă şi se duce să le fure din grădini.

Cât despre vizitele oamenilor, procidani sau străini, de mulţi ani Casa junilor nu mai primea niciuna.

La parter se afla vechiul refectoriu al călugărilor, transformat de Amalfitan în salon de recepţii. Era o încăpere enormă, cu tavanul aproape de două ori mai înalt decât cele din alte camere şi ferestre foarte sus faţă de podea, care dădeau spre plajă. Pereţii, spre deosebire de cei din celelalte camere ale casei, nu erau acoperiţi cu tapet franţuzesc, ci decoraţi de jur împrejur cu o frescă imitând o logie cu coloane, viţă-de-vie şi ciorchini de struguri. Lângă peretele din fund se afla o masă mai lungă de şase metri, şi peste tot în jur erau împrăştiate divane şi fotolii pe jumătate găurite, scaune de toate felurile şi perne decolorate. Un colţ era ocupat de un cămin enorm în care noi nu făceam focul niciodată. Iar din tavan atârna un lampadar uriaş din sticlă colorată, plin de praf, care mai avea doar câteva becuri, înnegrite, aşa că lumina pe care o dădea era cât aceea a unui sfeşnic.

Aici, pe vremea Amalfitanului, se întâlnea, printre sunete de instrumente şi cântece, compania băieţilor. Urme ale petrecerilor se mai vedeau în salonul cel mare, care amintea puţin de sălile din vilele ocupate de cuceritori, în vreme de război, sau, în anumite privinţe, de dormitoarele din închisori şi, în general, de toate locurile în care tinerii se adună împreună, fără femei. Tapiţeriile murdare şi roase ale divanelor erau ici-colo arse cu ţigara. Iar pe pereţi, ca şi pe măsuţe, se vedeau tot felul de cuvinte şi de desene: nume, semnături, fraze

batjocoritoare sau melancolice sau de iubire sau versuri din cântece. Apoi o inimă străpunsă, o navă, figura unui fotbalist care ţine în echilibru, pe vârful piciorului, o minge. Şi câteva desene amuzante: un craniu care fumează o pipă, o sirenă care se adăposteşte sub o umbrelă şi altele.

Numeroase alte desene şi scrieri fuseseră şterse, nu ştiu de către cine: pe tencuiala pereţilor şi pe măsuţe rămăseseră vizibile urmele.

Şi în alte camere se aflau asemenea urme ale trecerii pe acolo a oaspeţilor de pe vremuri. De exemplu, într-o cămăruţă nefolosită deasupra agheasmatarului de alabastru (rămas din timpul mănăstirii), pe tapetul franţuzesc, se mai citea încă, deşi decolorată, o semnătură cu stiloul, cu multe înflorituri: *Taniello*. Dar, în afara acestor semnături necunoscute şi a desenelor fără valoare, nu se mai găsea nimic în casă care să amintească de petrecerile şi de întâlnirile de odinioară. Am aflat că, după moartea agentului de expediţii, mulţi procidani, care participaseră la acele petreceri în tinereţe, s-au prezentat în *Casa junilor* cerând obiecte şi amintiri. Afirmau, garantând unul pentru altul, că Amalfitanul le promisese că li le va dărui după moartea lui. A avut loc deci un soi de jaf, şi poate că atunci au fost luate costumele şi măştile, despre care se mai vorbeşte încă mult pe insulă, dar şi chitarele, mandolinele, paharele cu urări înscrise în aur pe cristal. Poate unele din aceste prăzi mai sunt păstrate încă în Procida, în căsuţele ţăranilor sau ale pescarilor. Şi femeile din familie, bătrâne deja, se uită suspinând la aceste relicve, resimţind vechea lor gelozie din tinereţe pentru petrecerile misterioase de la care erau excluse. Şi aproape că se tem să atingă aceste obiecte moarte, care pot păstra încă influenţa malefică din *Casa junilor*!

Un alt sfârşit misterios l-au avut câinii Amalfitanului. Se ştie că a avut mulţi şi că îi iubea, dar, la moartea lui, au

dispărut din casă fără urmă. Unii afirmă că după ce stăpânul lor a fost dus la cimitir, ei s-au întristat, au refuzat orice hrană şi s-au lăsat să moară. Alţii povestesc că au început să vagabondeze pe insulă ca nişte animale sălbatice, mârâind la cei care se apropiau, până când au turbat cu toţii, iar paznicii i-au prins unul câte unul şi i-au omorât aruncându-i într-o prăpastie.

Astfel, toate faptele petrecute în *Casa junilor* înainte ca eu să vin pe lume au ajuns pe căi incerte la urechile mele, asemenea unor aventuri întâmplate cu secole în urmă. Şi despre scurta trecere a mamei (dacă nu ţin cont de faimosul portret pe care Silvestro îl păstrase pentru mine) n-am putut găsi nicio urmă în casă. Tot de la Silvestro am aflat că odată, când aveam vreo două luni şi tata plecase în călătorie de puţin timp, au venit nişte rude din Massa, ţărani, după aspect, care au luat, ca şi cum ar fi fost moştenirea lor, tot ce-i aparţinuse mamei: zestrea cu care venise, rochiţele ei, ba chiar şi saboţii şi rozariul ei de sidef. Au profitat, cu siguranţă, că în casă nu era niciun adult să li se împotrivească, iar Silvestro s-a temut la un moment dat că vor să mă ia şi pe mine. Atunci, cu un pretext oarecare, a dat fuga în chilia lui, unde mă aşezase pe pat să dorm, şi m-a ascuns în grabă în lădiţa în care-şi ţinea hainele (în care, prin capacul spart, intra aerul). Mi-a pus alături biberonul plin cu lapte, pentru ca atunci când mă trezesc să tac din gură şi să nu-mi fac simţită prezenţa. Dar eu nu m-am trezit şi am fost mut cât timp a durat vizita rudelor, care, de altfel, nu s-au îngrijit prea mult să afle veşti despre mine. Doar când erau pe punctul să plece cu balotul lor plin cu lucruri, unul dintre ei, mai mult de ochii lumii, a întrebat dacă sunt sănătos şi unde mă aflu, iar Silvestro i-a răspuns că eram la doică. S-au mulţumit cu asta şi au plecat pentru totdeauna la Massa, de unde n-au mai dat niciodată vreun semn de viaţă.

Şi aşa trecea copilăria mea singuratică în palatul interzis femeilor.

În camera tatălui meu se află o fotografie mare a Amalfitanului. În ea se vede un bătrân zvelt, îmbrăcat cu o jachetă lungă şi pantaloni demodaţi, destul de strânşi pe picior, care lasă să se vadă ciorapii albi. Părul cărunt este petrecut pe după urechi ca o coamă de cal, iar fruntea înaltă şi netedă, pe care bate lumina, pare de un alb ireal. Ochii stinşi, larg deschişi, au expresia limpede şi uimită a ochilor unui animal.

În faţa fotografului, Amalfitanul a luat o poză studiată, arogantă. Îşi ţine un picior în faţă şi schiţează un zâmbet galant, de parcă ar saluta. Cu mâna dreaptă, rotindu-l, ridică un baston subţire, cu vârful de metal, iar cu stânga ţine în lesă doi câini mari. Sub portret, cu scrisul său nesigur de bătrân pe jumătate analfabet şi orb, a mâzgălit o dedicaţie pentru tata:

Lui Wilhelm
ROMEO.

Acest portret al Amalfitanului îmi aducea aminte de reprezentarea Bouarului, constelaţia lui Arturo, aşa cum era desenată pe o hartă mare a emisferei boreale, într-un atlas astronomic pe care-l aveam în casă.

Frumuseţea

Am aflat ceea ce ştiu despre originea tatălui meu atunci când eram deja mare. Încă din copilărie i-am auzit pe oamenii din sat spunându-i uneori *bastard*; dar cuvântul acesta suna pentru mine ca un titlu de autoritate şi de prestigiu misterios, de exemplu *margraf*[5] sau ceva asemănător. Mulţi ani la rând, nimeni nu mi-a dezvăluit

[5] Titlu nobiliar german datând din epoca lui Carol cel Mare.

nimic despre trecutul tatii sau al bunicului meu: procidanii sunt puţin vorbăreţi, iar pe de altă parte, eu, după exemplul tatălui meu, nu mă împrieteneam cu nimeni pe insulă şi nici nu frecventam pe nimeni. Costante, bucătarul nostru, era o prezenţă mai degrabă animală decât umană. În toţi anii în care a fost în slujba noastră, nu-mi amintesc să fi schimbat cu el două vorbe într-o conversaţie; de altfel, îl vedeam destul de rar. Când îşi termina treaba în bucătărie, se ducea la fermă, iar eu, întorcându-mă acasă când aveam chef, găseam mâncărurile lui barbare aşteptându-mă, reci deja, în bucătăria goală.

Tata trăia departe în cea mai mare parte a timpului. Venea la Procida doar pentru câteva zile, apoi pleca din nou, uneori pentru luni întregi. La sfârşitul anului, dacă adunam puţinele perioade în care stătea pe insulă, din douăsprezece luni, petrecuse poate cu mine, în Procida, doar vreo două. Astfel, îmi petreceam aproape toate zilele într-o absolută solitudine, şi această solitudine, începută încă din fragedă pruncie, când plecase Silvestro, cel care-mi fusese doică, mi se părea o situaţie normală. Consideram fiecare şedere a tatii pe insulă ca o favoare extraordinară din partea lui, o concesie specială, de care eram mândru.

Cred că învăţasem nu de mult timp să merg, când el mi-a cumpărat o barcă. Şi, când aveam vreo şase ani, m-a luat într-o zi cu el la fermă, unde căţeaua unuia din muncitori îşi alăpta puii care n-aveau mai mult de o lună, ca să-mi aleg unul. L-am ales pe cel care mi se părea cel mai afurisit, cu ochii cei mai simpatici. Am descoperit apoi că era o căţeluşă şi, pentru că era albă ca luna, i-am pus numele Immacolatella.

Cât despre încălţăminte şi îmbrăcăminte, tata îşi amintea destul de rar să-mi cumpere. Vara nu aveam altceva decât o pereche de pantaloni, cu care făceam şi

baie în mare, lăsându-i apoi să se usuce pe mine. Rareori mă îmbrăcam şi cu un tricou de bumbac, prea scurt, rupt şi lăbărţat. În plus faţă de mine, tata avea un şort de baie din pânză bej, dar în afară de asta, vara, nici el nu purta altceva decât o pereche de pantaloni decoloraţi şi o cămaşă fără niciun nasture, deschisă pe piept de sus până jos. Uneori îşi lega la gât un batic înflorat, ca acelea pe care ţărăncile şi le cumpără din târg, ca să meargă duminica la biserică. Şi cârpa aia de bumbac, purtată de el, mi se părea semnul unei superiorităţi, o coroniţă de flori care îl confirmă învingătorul glorios!

Niciunul dintre noi nu avea vreun palton. Iarna, eu îmbrăcam două pulovere unul peste altul, iar el îşi lua un pulover şi pe deasupra o haină de lână în carouri, uzată şi deformată, cu umerii excesiv de largi, care sporeau prestigiul staturii sale înalte. Folosirea lenjeriei de corp ne era aproape necunoscută.

El avea un ceas de mână (cu carcasa de oţel şi brăţara groasă tot din oţel) care arăta şi secundele şi se putea purta şi în apă. Mai avea şi o mască, să poată privi sub apă când înota, o puşcă şi un binoclu marinăresc cu care puteai urmări navele care pluteau în largul mării şi marinarii pe punte.

Copilăria mea e ca o ţară fericită, în care el e monarhul absolut! Era mereu în trecere, mereu gata de plecare, dar în scurtele intervale de timp pe care le petrecea la Procida eu îl urmam ca un câine. Eram probabil o pereche caraghioasă pentru cei cu care ne întâlneam. El mergea înainte hotărât, ca o corabie cu pânze în vânt, cu părul său blond de străin, buzele groase şi ochii duri, fără să privească pe nimeni în faţă. Eu, în urma lui, întorcându-mi în toate părţile ochii negri, ca şi cum aş fi spus: „Procidani, trece tata!”. Pe vremea aceea nu eram mai înalt de un metru, şi părul negru şi creţ ca de ţigan nu făcuse

niciodată cunoştinţă cu frizerul (când devenea prea lung, eu, ca să nu se creadă că sunt fetiţă, mi-l tăiam hotărât cu foarfeca; rareori îmi aduceam aminte să mi-l pieptăn, iar vara era tot timpul acoperit de sare din apa mării).

Aproape întotdeauna, perechea noastră era precedată de Immacolatella care alerga înainte, venea înapoi, amuşina toate zidurile, îşi vâra botul pe toate uşile, îi saluta pe toţi. Familiarităţile ei cu locuitorii insulei mă făceau uneori să-mi pierd răbdarea şi atunci, cu fluierături poruncitoare, îi aduceam aminte de rangul familiei Gerace. Aveam astfel ocazia să exersez fluieratul. De când mi se schimbaseră dinţii, devenisem maestru în această artă. Îmi vâram în gură degetul arătător şi pe cel mijlociu şi scoteam nişte sunete solemne.

Ştiam şi să cânt destul de bine, învăţasem de la Silvestro diferite melodii. Uneori, când mergeam în spatele tatii sau eram cu el în barcă, cântam încontinuu *Le donne dell'Havana, Tabarin, La sierra misteriosa* sau cântece napolitane, de exemplu cel care zice: *Tu si' ´a canaria! Tu si' l'amore!*, sperând că tata îmi va admira vocea. El nu părea nici măcar să mă audă. Era tot timpul tăcut, grăbit, posomorât şi rareori îmi arunca o privire. Dar era un mare privilegiu pentru mine, căci compania mea era singura pe care o tolera pe insulă.

În barcă, el vâslea, eu ţineam direcţia, stând la pupă sau călare pe proră. Uneori, îmbătat de fericirea aceea divină, mă dezlănţuiam şi, cu o aroganţă enormă, începeam să dau comenzi: Hai, vâsla dreaptă! Hai cu stânga, ţine drept! – Dar el îşi ridica ochii să mă privească, splendoarea lui tăcută mă rechema la micimea mea. Şi mi se părea că sunt o hamsie în prezenţa unui mare delfin.

Primul motiv al supremaţiei pe care o avea asupra tuturor consta în diversitate, care era cel mai frumos mister al său. El era diferit de toţi ceilalţi bărbaţi din

Procida, adică de toţi oamenii pe care-i cunoşteam pe lume, şi (oh, ce amărăciune!) de mine. În primul rând, se deosebea de insulari prin statură (dar înălţimea sa ieşea în evidenţă doar prin comparaţie, când îl vedeai alături de ceilalţi. Când stătea singur, izolat, părea aproape scund, atât de armonios era).

În afară de statură, îl deosebeau de alţii culorile. Trupul îi căpăta vara o strălucire brună, foarte plăcută, absorbind parcă soarele ca pe un ulei, dar în timpul iernii devenea din nou deschis la culoare ca perlele. Iar eu, care eram la fel de negru în orice anotimp, vedeam în asta semnul unei rase nepământeşti, ca şi cum el ar fi fost frate cu soarele şi luna.

Părul, moale şi întins, era de un blond-închis, căpătând în anumite lumini reflexe preţioase, iar pe ceafă, unde era mai scurt, aproape ras, era de-a dreptul auriu. În sfârşit, ochii săi erau de un albastru-violet, asemenea culorii unor întinderi de apă întunecate de nori.

Părul său frumos, mereu plin de praf şi dezordonat, cădea în şuviţe pe fruntea încruntată, de parcă i-ar fi ascuns gândurile cu umbra lor. Iar chipul, care păstra de-a lungul anilor conturul bine pronunţat din adolescenţă, avea o expresie impenetrabilă şi arogantă.

Uneori o străfulgerare a secretelor păstrate cu gelozie, la care părea să se gândească tot timpul, îi lumina chipul: de exemplu, zâmbete scurte, sălbatice şi aproape satisfăcute, sau grimase ipocrite, agresive, sau o indispoziţie neaşteptată, fără vreun motiv anume. Pentru mine, care nu puteam să-i atribui niciun capriciu uman, îmbufnarea lui era măreaţă ca întunecarea zilei, indiciu sigur al unor evenimente misterioase şi importante ca Istoria Universală.

Motivele le ştia doar el. Eu nu încercam să găsesc o explicaţie pentru tăcerile, bucuriile, dispreţul faţă de alţii

sau suferinţele sale. Erau pentru mine ca nişte taine sacre: importante şi grave, în afara oricărei dimensiuni lumeşti şi a oricărei frivolităţi.

Dacă, de exemplu, într-o bună zi, s-ar fi prezentat în faţa mea beat sau delirând, eu, cu siguranţă, n-aş fi putut presupune, din cauza asta, că şi el era supus slăbiciunilor omeneşti. El, ca şi mine, nu se îmbolnăvea niciodată, din câte îmi amintesc; dar, dacă l-aş fi văzut bolnav, boala lui nu mi s-ar fi părut unul din obişnuitele accidente ale naturii. Ea ar fi căpătat în ochii mei aproape sensul unui mister ritual, în care Wilhelm Gerace era eroul, iar oficianţii chemaţi să-l asiste primeau privilegiul unei consacrări. Şi, desigur, nu m-aş fi îndoit că o tulburare a cosmosului, de la peisajele terestre până la stele, trebuia să însoţească acest mister patern.

Există pe insulă, printre stânci înalte, un platou unde se aude ecoul. Uneori, ajungând acolo, tata se distra strigând fraze în germană. Chiar dacă nu le ştiam înţelesul, îmi dădeam seama, după expresia lui arogantă, că erau nişte cuvinte teribile sau temerare, el le striga cu un accent sfidător şi aproape profanând, ca şi cum ar fi încălcat o lege sau ar fi destrămat o vrajă. Când ecoul i le aducea înapoi, începea să râdă şi striga altele şi mai brutale. Eu, din respect pentru autoritatea lui, nu îndrăzneam să-l acompaniez, şi deşi fremătam de o nerăbdare războinică, ascultam enigmele acelea în tăcere. Nu mi se părea că asist la obişnuitul joc cu ecoul, destul de comun printre băieţi, ci la un duel epic. Suntem la Roncevaux[6] şi dintr-odată pe platou dă năvală Roland cu cornul său. Suntem la

[6] Pas în Munţii Pirinei, la graniţa dintre Spania şi Franţa, locul unde a murit Roland, cavaler al lui Carol, în timpul unei lupte dintre franci şi basci. Intrat în legendă, Roland va deveni unul dintre eroii *Ciclului carolingian,* nedespărţit de sabia, calul şi cornul său.

Termopile şi, în spatele stâncilor, se ascund cavalerii persani, cu coifurile lor ascuţite.

Când, în plimbările noastre, se trezea în faţa unui povârniş, era cuprins de nerăbdare şi o pornea în goană, cu îndârjirea rezervată unui lucru minunat, ca şi cum s-ar fi urcat pe catargul unui velier. Şi nici nu-i păsa dacă mă ţin sau nu după el, dar eu îl urmam cât puteam de repede, deşi eram dezavantajat din cauza picioarelor mele mai mici, şi bucuria îmi înflăcăra sângele. Nu era una din obişnuitele curse pe care le făceam de mii de ori pe zi, cu Immacolatella. Era un turneu faimos. Sus ne aştepta linia de sosire cu urale şi toate cele *treizeci de milioane de zei*!

Vulnerabilităţile sale erau le fel de misterioase ca indiferenţele. Îmi amintesc cum odată, în timp ce înota, a dat peste o meduză. Toţi ştiu efectele unui asemenea incident: pielea se înroşeşte, dar fără nicio altă consecinţă şi e de scurtă durată. Cu siguranţă şi el ştia asta, dar, când şi-a văzut pieptul brăzdat de dungi sângerii, a fost cuprins de groază şi a devenit palid. A fugit imediat pe mal şi s-a aruncat la pământ cu braţele întinse, ca un muribund cuprins deja de greaţa agoniei. M-am aşezat lângă el; fusesem eu însumi de mai multe ori victima aricilor, a meduzelor şi a altor vieţuitoare marine, fără să dau vreodată importanţă acestor atacuri. Dar acum, când victima era el, m-am simţit cuprins de un sentiment solemn şi tragic. Pe plajă şi pe întreaga mare se aşternuse o linişte desăvârşită, în care ţipătul unui pescăruş care trecea în zbor mi s-a părut plânsetul unei femei, o Furie.

Certitudinile absolute

Nu se străduia să mă cucerească. Nu m-a învăţat niciodată germana, limba lui maternă; cu mine vorbea întotdeauna în italiană, dar era o italiană diferită de a mea,

pe care o învăţasem de la Silvestro. Toate cuvintele pe care le spunea păreau abia inventate şi încă sălbatice, ba chiar şi cuvintele mele napolitane, pe care le folosea deseori, pronunţate de el deveneau mai arogante şi mai noi, ca în poezii. Acest limbaj straniu îl făcea să capete în faţa mea farmecul sibilelor.

Câţi ani avea? Cu vreo nouăsprezece mai mult decât mine. Vârsta lui mi se părea serioasă şi respectabilă asemenea sfinţeniei Profeţilor sau a regelui Solomon. Fiecare gest al său, fiecare frază aveau pentru mine o fatalitate dramatică. El era imaginea certitudinii, şi tot ce spunea sau făcea era răspunsul unei legi universale din care eu am dedus primele reguli de conduită din viaţa mea. În asta consta cea mai mare atracţie a companiei sale.

Prin naştere, era de religie protestantă, dar nu practica niciun fel de credinţă, etalând o nepăsare îmbufnată faţă de Veşnicie şi faţă de problemele ei. Eu, în schimb, sunt catolic încă de când aveam o lună, din iniţiativa doicii mele Silvestro, care s-a îngrijit pe vremea aceea să mă boteze în parohia din port. Cred că aceea a fost prima şi ultima oară când am intrat într-o biserică în calitate de supus creştin. Îmi plăcea câteodată să petrec puţin timp într-o biserică, ca într-o cameră frumoasă domnească, într-o grădină sau pe o navă. Dar m-aş fi ruşinat să îngenunchez sau să fac alte asemenea gesturi sau să mă rog, chiar şi numai în gând: ca şi cum aş fi putut crede cu adevărat că aceea era casa lui Dumnezeu şi că Dumnezeu, în cazul în care există, comunică cu noi.

Tata era cât de cât instruit, datorită mamei lui, învăţătoarea, şi avea şi nişte cărţi (în mare parte moştenite de la ea), printre care unele şi în italiană. Acestei mici biblioteci de familie, se adăugau în *Casa junilor* numeroase alte volume, lăsate acolo de un tânăr

student la Litere, care, mai multe veri la rând, fusese oaspetele lui Romeo Amalfitanul. Fără să mai punem la socoteală diferite romane poliţiste şi de aventuri, potrivite pentru tineri, provenite din alte locuri. Aşa că eu puteam dispune de o bibliotecă respectabilă, chiar dacă compusă din volume vechi şi cu pagini lipsă.

Erau, în special, opere clasice sau de şcoală, instructiv-educative: atlase, dicţionare, cărţi de istorie, poeme, romane, tragedii şi culegeri de versuri şi traduceri ale unor texte faimoase. Excluzându-le pe cele de neînţeles pentru mine (scrise în germană, latină sau greacă), am citit şi studiat toate cărţile astea, iar pe unele, preferatele mele, le-am citit de atâtea ori, că până şi azi mi le amintesc aproape pe dinafară.

Printre multele învăţături pe care le găseam în lecturile mele, le alegeam spontan pe cele mai fascinante, adică acele învăţături care corespundeau mai bine sentimentului meu natural despre viaţă. Cu ele, şi cu primele certitudini inspirate de persoana tatălui meu, a luat naştere în conştiinţa mea o fantezie, un soi de Cod al Adevărurilor Absolute, ale cărui legi mai importante s-ar putea enunţa aşa:

I. AUTORITATEA TATĂLUI E SFÂNTĂ!
II. ADEVĂRATA MĂREŢIE VIRILĂ CONSTĂ ÎN CURAJUL DE A ACŢIONA, ÎN DISPREŢUIREA PERICOLULUI ŞI ÎN VALOAREA DEMONSTRATĂ ÎN LUPTĂ.
III. CEA MAI TERIBILĂ LIPSĂ DE ONOARE ESTE TRĂDAREA. DACĂ ÎNSĂ ÎŢI TRĂDEZI TATĂL SAU CONDUCĂTORUL SAU UN PRIETEN AJUNGI LA CEA MAI JOASĂ TICĂLOŞIE!
IV. NICIUN LOCUITOR DE PE INSULA PROCIDA NU ESTE DEMN DE WILHELM GERACE ŞI DE FIUL SĂU ARTURO. PENTRU UN GERACE A FI PRIETENOS CU UN CONCETĂŢEAN ÎNSEAMNĂ DEGRADARE.

V. ÎN VIAŢĂ NICIO IUBIRE NU ESTE EGALĂ CU CEA A MAMEI.
VI. CELE MAI EVIDENTE DOVEZI, PRECUM ŞI TOATE EXPERIENŢELE UMANE, AR DEMONSTRA CĂ DUMNEZEU NU EXISTĂ.

Cea de a doua lege

Aceste certitudini de copil au fost multă vreme nu numai onoarea şi iubirea mea, ci şi esenţa singurei realităţi posibile pentru mine! Pe atunci mi s-ar fi părut mai mult decât dezonorant să trăiesc în afara marilor mele certitudini!

Dar, neavând un interlocutor potrivit cu care să discut sincer, nu pomenisem absolut nimic nimănui despre ele. Codul meu rămăsese un secret bine păstrat, şi asta, desigur, din punctul de vedere al nobleţei şi al orgoliului, era o calitate, dar una cu adevărat dificilă. O altă calitate dificilă a Codului meu era o oarecare reticenţă. Adică niciuna dintre legile mele nu vorbea despre lucrul pe care-l uram cel mai mult, şi anume moartea. O astfel de reticenţă era din partea mea semn al eleganţei şi al dispreţului faţă de lucrul pe care-l uram, şi căruia nu-i rămânea decât să se insinueze printre cuvintele legilor mele cu viclenie, ca un paria sau un spion.

Eu, în fericirea mea firească, îmi îndepărtam toate gândurile de la moarte, ca de la o imposibilă reprezentare a unor vicii oribile, hibridă, întunecată, locaş al răului şi al ruşinii. Dar, în acelaşi timp, cu cât uram mai mult moartea, cu atât mă distram şi mă extaziam în a da dovezi de curaj, ba chiar niciun joc nu-mi plăcea suficient, dacă nu exista în el fascinaţia riscului. Crescusem astfel în această contradicţie: să iubesc curajul, urând moartea. Poate că nu era totuşi o contradicţie.

Întreaga realitate mi se arăta limpede şi sigură: doar pata întunecată a morţii părea să o tulbure, şi atunci, cum am spus, dădeam înapoi cu groază. Pe de altă parte, într-o asemenea oroare credeam că recunosc un indiciu fatal pentru lipsa mea de maturitate, asemănătoare cu frica de întuneric la unele fetişcane ignorante (lipsa de maturitate era ruşinea mea). Şi aşteptam, ca pe un semn de splendidă maturitate, ca acea unică întunecare – moartea – să topească pentru mine în limpezimea realităţii, asemenea unui fum într-o atmosferă transparentă.

La urma urmei, până în momentul acela, eu nu mă puteam considera altceva decât o fiinţă inferioară, un puştan; şi în atracţia perfidă a unui miraj, mă descărcam comportându-mă ca un *guappo*[7] (cum spunea tata) în tot felul de bravuri puerile... Dar aceste bravuri, evident, nu erau suficiente, după părerea mea, ca să mă ridice la rangul invidiat (maturitatea), nici să mă elibereze de o intimă şi supremă îndoială de mine însumi.

În fond, era totuşi vorba de nişte jocuri, căci moartea, acolo, îmi rămânea încă străină, aproape o fantezie neverosimilă. Dar cum m-aş fi comportat într-o adevărată încercare, în război, de exemplu, dacă aş fi văzut cu adevărat înaintând spre mine şi mărindu-se pata aceea întunecată şi monstruoasă?...

Astfel, sceptic în jocurile mele infantile, m-am aşteptat întotdeauna, încă de la început, la această ultimă sfidare, ca un provocator şi un rival al meu însumi. Poate era aşa pentru că am fost doar un vanitos şi nimic altceva (cum m-a acuzat odată W.G.)? Poate amărăciunea aceea precoce a morţii, care mă umbrea şi mă făcea să mă port într-un anumit fel, nu era altceva decât dorinţa de a-mi plăcea

---

[7] Personaj aparţinând culturii populare napolitane, un fel de haiduc modern.

mie însumi până la pierzanie – aceeaşi dorinţă care l-a distrus pe Narcis?

Sau, poate, a fost doar un pretext? Nu există niciun răspuns. Şi, de altfel, mă priveşte doar pe mine. În concluzie: în Codul meu, cea de a doua lege (în care faimoasa reticenţă se ascundea fără niciun efort, ca în propria-i vizuină), pentru mine conta mai mult decât toate celelalte.

Cea de a patra lege

Cea de a patra lege, sugerată de comportamentul tatălui meu, a fost în mod evident, poate împreună cu o înclinaţie naturală a mea, cauza principală a singurătăţii mele procidane. Mi se pare că văd mica mea făptură de atunci umblând prin port, printre maşini şi oameni, cu un aer de superioritate neîncrezătoare şi îmbufnată, ca un străin ajuns din întâmplare în mijlocul unui popor ostil. Trăsătura cea mai teribilă pe care o observam la acel popor era continua dependenţă de nevoile practice, iar asta punea şi mai bine în evidenţă rasa glorioasă şi diferită a tatălui meu! Acolo nu numai săracii, dar şi cei bogaţi păreau încontinuu preocupaţi doar de micile lor interese sau câştiguri de moment, cu toţii, de la micii zdrenţăroşi care se luau la bătaie pentru un ban sau pentru un colţ de pâine sau pentru o pietricică mai colorată, până la proprietarii bărcilor de pescuit, care discutau despre preţul peştelui ca şi cum ar fi fost cea mai importantă valoare a vieţii lor. Niciunul dintre ei, evident, nu se interesa de cărţi sau de fapte măreţe! Uneori copiii de la şcoală erau aliniaţi de către învăţător pe un tăpşan pentru exerciţiile premilitare. Dar învăţătorul era un grăsan limfatic, iar copiii nu demonstrau nici capacităţi, nici entuziasm, şi tot spectacolul, de la uniforme la gesturi şi la aspect, apărea

atât de puţin marţial, după părerea mea, că îmi întorceam imediat privirea de la ei, cu un sentiment de milă. M-aş fi înroşit de ruşine, dacă tata, sosind pe neaşteptate în momentul acela, m-ar fi surprins privind anumite scene şi personaje!

Fortăreaţa Penitenciarului

Singurii locuitori ai insulei care nu păreau să trezească dispreţul şi antipatia tatălui meu erau invizibilii, anonimii puşcăriaşi din Penitenciar. Dimpotrivă, anumite gesturi romantice şi nefaste puteau da de înţeles că un soi de fraternitate sau de complicitate îl lega nu numai de ei, dar şi de toţi condamnaţii pe viaţă şi deţinuţii lumii. Şi eu, bineînţeles, eram de partea lor, nu numai ca să-l imit pe tata, ci şi dintr-o înclinaţie naturală, din cauza căreia consideram închisoarea o monstruozitate nedreaptă, absurdă, asemenea morţii.

Cetăţuia Penitenciarului mi se părea un soi de feudă lugubră şi sacră şi nu-mi aduc aminte ca, în toată copilăria şi adolescenţa mea, să fi intrat vreodată înăuntru singur. Uneori, aproape fascinat, o porneam pe povârnişul care ducea acolo sus, dar imediat cum zăream porţile o luam la fugă.

În timpul plimbărilor cu tata, îmi amintesc că am intrat de vreo două ori pe porţile fortăreţei şi am străbătut cartierele ei solitare. Aceste rare plimbări mi-au rămas în amintire ca nişte călătorii într-o regiune aflată foarte departe de insula mea. Urmându-l pe tata pe strada largă şi pustie, mă uitam pe furiş la ferestrele în formă de *gură de lup*, zăream în spatele gratiilor de la infirmerie funesta culoare albă a unei uniforme de puşcăriaş... şi întorceam imediat privirea. Curiozitatea sau doar interesul manifestat de oamenii liberi şi fericiţi mi se părea o insultă pentru

deţinuţi. Soarele, pe străzile acelea, mi se părea jignitor, iar cocoşii care cântau pe terasele caselor, porumbeii care gângureau pe streşini mă enervau cu insistenţa lor indiscretă. Doar libertatea tatii nu mi se părea jignitoare, ci, dimpotrivă, liniştitoare, ca o certitudine a fericirii, singura pe culmea aceea tristă. Cu mersul său graţios şi iute, puţin clătinat ca al marinarilor, îmbrăcat cu o cămaşă albastră ce flutura în vânt, mi se părea mesagerul unei aventuri victorioase, de o forţă încântătoare. În adâncul sufletului meu, eram aproape convins că numai dintr-un misterios dispreţ sau din nepăsare el nu căuta să-şi pună în joc toată voinţa eroică, să dărâme uşile Penitenciarului şi să-i elibereze pe deţinuţi. Adevărul e că nu-mi puteam imagina că puterea lui ar putea avea limite. Dacă aş fi crezut în miracole, cu siguranţă l-aş fi crezut în stare să le facă. Dar, după cum am spus deja, nu credeam în miracole, nici în puterile oculte, cărora unii le încredinţează propriul destin, aşa cum păstoriţele şi-l încredinţează vrăjitoarelor sau zânelor!

Bravade inutile

E inutil să spun că cel mai mult îmi plăceau cărţile care elogiau, cu exemple reale sau fantastice, idealul meu de măreţie umană, încarnat în ochii mei de tata.

Dacă aş fi fost pictor şi ar fi trebuit să ilustrez poeme epice, cărţi de istorie etc., cred că pentru eroii principali aş fi pictat de mii de ori portretul tatălui meu. Şi, pentru a-mi începe opera, ar fi trebuit să topesc pe paletă mult praf de aur, ca să pot colora cum se cuvine pletele acelor eroi.

Aşa cum fetiţele îşi imaginează zânele blonde, sfintele blonde şi reginele blonde, eu mi-i imaginam pe marii condotieri şi pe războinici ca fiind toţi blonzi şi semănând ca două picături de apă cu tata. Dacă, într-o carte, un erou

care-mi plăcea era descris ca un tip brunet, de statură mijlocie, preferam să cred că e o greşeală a istoricului. Dar dacă descrierea era documentată, deci categoric sigură, personajul acela îmi plăcea mai puţin şi nu mai putea fi eroul meu.

Când Wilhelm Gerace o pornea din nou la drum, eram convins că pleca spre fapte aventuroase şi eroice, şi l-aş fi crezut fără doar şi poate, dacă mi-ar fi spus că se ducea să cucerească cei doi poli sau Persia ca Alexandru Macedon; că pe celălalt ţărm al mării îl aşteptau soldaţi curajoşi, aflaţi sub comanda lui; că-i punea pe fugă pe corsari şi pe bandiţi sau, dimpotrivă, că el însuşi era un mare Corsar sau un Bandit. Nu povestea niciodată nimic despre viaţa lui în afara insulei, iar imaginaţia mea se învârtea în jurul existenţei sale misterioase şi fascinante, la care el nu mă considera, bineînţeles, demn de a lua parte. Îi respectam atât de mult dorinţele, că nu-mi permiteam, nici măcar în gând, să-l spionez sau să-l urmăresc pe furiş, şi nu îndrăzneam nici măcar să-l întreb ceva. Voiam să-i cuceresc stima şi eventual admiraţia, sperând că într-o bună zi mă va alege, în sfârşit, drept tovarăş de călătorie.

Între timp, când eram împreună, căutam mereu ocazia să mă arăt puternic şi curajos în ochii lui. Mergeam cu picioarele goale, aproape zburând pe vârfuri, peste pietrele înfierbântate de soare, mă aruncam în mare de pe stâncile cele mai înalte, făceam extraordinare acrobaţii acvatice, cu exerciţii excesive şi pline de avânt, şi mă arătam expert în orice stil de înot, ca un campion; înotam pe sub apă până nu mai puteam respira şi, când ieşeam la suprafaţă, aduceam prăzi submarine: arici, stele de mare, cochilii. Dar, observându-l pe furiş de departe, căutam inutil în privirea lui admiraţie sau cel puţin atenţie. Stătea pe mal fără să-mi poarte de grijă; şi imediat ce, prefăcându-mă cu dezinvoltură că nu-mi pasă de isprăvile

mele, mă apropiam în grabă şi mă aruncam pe nisip lângă el, se ridica în picioare cu o moliciune capricioasă, cu privirea distrată şi fruntea încruntată, ca şi cum ar fi ascultat o invitaţie misterioasă ce i se şoptea la ureche. Îşi ridica leneş braţele şi se lăsa în apa mării întins pe o parte. Apoi se îndepărta înotând foarte încet, aproape îmbrăţişând marea, ca pe o mireasă.

Veşti despre Pumnalul Algerian

În sfârşit, într-o zi, mi s-a părut că venise vremea, pe care o aşteptasem dintotdeauna, să-i arăt ce pot! Ne scăldam împreună, şi el, în timp ce înota, şi-a pierdut, inexplicabil, în mare faimosul său ceas subacvatic, de care era foarte mândru şi pe care-l purta tot timpul. Ne-am întristat foarte tare pentru pierdere; el privea marea furios, apoi îşi privea încheietura goală şi mi-a răspuns ridicând din umeri, atunci când m-am oferit să merg să-i caut ceasul pe fundul mării. Mi-a dat totuşi masca lui subacvatică, iar eu am plecat fremătând de ambiţie şi de mândrie. A rămas să mă aştepte pe mal.

Am cercetat peste tot, în locurile în care înotasem înainte, acolo apa nu e foarte adâncă şi din loc în loc sunt bancuri de nisip şi stânci. Căutarea mea se prelungea, din cauza stâncilor înalte nu mă mai vedea şi, când ieşeam din când în când la suprafaţă să trag aer în piept, îl auzeam fluierând ca să mă cheme înapoi. La început nu i-am răspuns, pentru că mă ruşinam să nu-i pot anunţa o victorie; în sfârşit, ca să-l liniştesc că nu mă pierdusem în mare asemenea ceasului, i-am răspuns din vârful unei stânci cu un fluierat prelung. S-a uitat la mine fără să scoată o vorbă, fără să facă un gest, iar eu, văzându-i silueta aurită de soarele verii, cu un cerc alb la încheietura

mâinii, am hotărât: „Sau mă întorc la el cu ceasul, sau mor!”.

*

Mi-am pus din nou masca şi am reluat căutarea. Acum găsirea ceasului nu mai însemna doar cucerirea unei comori, nu mai era doar o chestiune de onoare. Căutarea aceea căpătase pentru mine un ciudat sens fatal, durata ei mi se părea incomensurabilă, termenul său, aproape un obiectiv al destinului meu! Rătăceam în adâncurile acelea multicolore şi fantastice, departe de orice loc al oamenilor, măcinat clipă după clipă de această speranţă fără egal: să strălucesc ca o minune în ochii Lui! Aceasta era miza măreaţă pusă în joc! Şi nimeni care să mă ajute, nici îngeri, nici sfinţi la care să mă rog. Marea e o splendoare indiferentă ca şi El.

Căutările mele se dovedeau a fi zadarnice; mi-am scos extenuat masca şi m-am agăţat cu mâinile de o stâncă să mă odihnesc. De pe stâncă nu puteam vedea malul, şi nici tata nu putea vedea scena înfrângerii mele. Eram singur, pe un câmp fără nicio direcţie, mai rău ca într-un labirint.

În timp ce stăteam agăţat de stâncă, legănându-mă trist în apă, am zărit la o mişcare pe care am făcut-o ceva ce strălucea metalic în soare. Prinzându-mă bine cu amândouă mâinile, m-am ridicat şi am descoperit ceasul care lucea într-o scobitură uscată a stâncii. Era intact şi, când l-am dus la ureche, i-am auzit tic-tacul.

L-am strâns în pumn şi, cu masca agăţată de gât, am ajuns în câteva secunde pe plajă. Ochii tatii s-au luminat când m-a văzut sosind victorios.

— L-ai găsit! a exclamat aproape nevenindu-i să creadă.

Şi, cu un gest de posesiune şi de afirmare a unui drept, mi-a smuls ceasul, ca şi cum ar fi fost o pradă, pe care eu

aş fi putut să i-o neg. L-a dus la ureche şi l-a privit cu satisfacţie.

— Era acolo, pe stânca aia! am strigat gâfâind încă.

Eram nebun de fericire, aş fi vrut să salt şi să dansez, dar plin de mândrie, mă abţineam ca să îi arăt că dădeam prea multă importanţă descoperirii mele.

Tata a stat o clipă pe gânduri privind către stâncă şi încruntându-şi sprâncenele:

— A, da, a spus după câteva clipe, acum îmi amintesc. Mi l-am scos în timp ce căutam fructele de mare, ca să culeg nişte *patelle* care stăteau prinse în vârful stâncii. Pe urmă tu m-ai strigat să-mi arăţi un arici de mare pe care-l prinseseşi şi m-ai făcut să-l uit. Dacă n-o făceai atâta pe grozavul, tu cu ariciul tău de mare, eu nu-l uitam! Cum să-l pierd! a adăugat, ridicând din umeri, pe un ton sarcastic, ştiam eu că nu se poate pierde. Are o închizătoare foarte sigură, garantată.

Şi cu o atenţie plină de mulţumire şi-a pus din nou ceasul la încheietura mâinii.

Aşadar, destinul făcuse o glumă, fapta mea îşi pierdea orice strălucire. Dezamăgirea, crescând ca febra, a făcut să-mi tremure muşchii feţei, iar ochii au început să mă usture. M-am gândit: „Dacă plâng, mă fac de râs”, şi ca să mă apăr, prin violenţă de această slăbiciune, mi-am smuls furios masca de la gât, oricum nu-mi servise la nimic, şi i-am întins-o cu aceeaşi furie tatălui meu.

Când a luat-o, tata mi-a aruncat o privire plină de aroganţă, ca şi cum ar fi spus: „Ei, băieţaş!”, iar eu, nemaiputând să mă uit la el, după obrăznicia cu care mă purtasem, am vrut să fug. Dar el, prompt, cu aerul că se joacă, pentru a mă împiedica, şi-a pus piciorul gol peste piciorul meu şi a apăsat cu putere; am văzut cum se apleacă spre mine zâmbind cu o expresie fabuloasă, care

pentru o clipă l-a făcut să semene cu o capră. Mi-a vârât sub nas mâna cu ceasul şi mi-a spus cu asprime:

— Ştii ce marcă e ceasul ăsta? Citeşte, e imprimată aici pe cadran.

Pe cadran, cu litere minuscule, era imprimat cuvântul AMICUS.

— E un cuvânt latin – mi-a explicat tata –, ştii ce înseamnă?

— Prieten, am răspuns, destul de satisfăcut de promptitudinea mea.

— *Prieten*, a repetat el, şi ceasul ăsta, cu numele ăsta are o semnificaţie de mare importanţă. O importanţă de viaţă şi de moarte. Ghiceşte.

Am zâmbit gândindu-mă că tata voia, cu simbolul ceasului, să proclame prietenia noastră: pe viaţă şi pe moarte.

— Nu ghiceşti! a exclamat cu o uşoară strâmbătură de dispreţ, dar vrei să ştii? Află atunci că ceasul ăsta e un dar pe care mi l-a făcut un prieten, poate cel mai drag prieten pe care-l am. Cunoşti vorba aia: *două trupuri cu un singur suflet*? De exemplu, cu ani în urmă, în noaptea de Anul Nou, mă aflam într-un loc unde nu cunoşteam pe nimeni. Eram singur, cheltuisem toţi banii şi, cu tot frigul de afară, a trebuit să-mi petrec noaptea sub un pod. În noaptea aceea, prietenul meu se afla într-un alt oraş, şi de multă vreme nu mai avea veşti despre mine, aşa că nu putea şti nici unde, nici în ce condiţii mă aflu. Mai mult, fiind Anul Nou, se întrebase toată seara: „Cine ştie unde o fi? Cine ştie cu cine petrece noaptea asta?”. Se culcase devreme, dar către miezul nopţii a început să aibă frisoane cuprins de un ger pe care nu şi-l putea explica. Nu avea febră, era într-o cameră încălzită, în pat, bine acoperit, şi totuşi a continuat să tremure toată noaptea, fără să se poată încălzi, ca şi cum ar fi fost culcat pe un pământ îngheţat,

fără niciun adăpost. Altădată, glumind cu el, am avut ghinionul să cad şi să mă rănesc la genunchi în nişte cioburi de sticlă. Şi atunci el, din proprie iniţiativă, cu un pumnal algerian, pe care i-l dăruisem eu, şi-a făcut o rană la genunchi, exact în acelaşi loc. Când mi-a dăruit ceasul, mi-a spus: „Aici, în ceasul ăsta, mi-am închis inima. Ţine, îţi dau inima mea. Oriunde vei fi, aproape sau departe de mine, în ziua în care ceasul acesta va înceta să meargă, şi inima mea va fi încetat să bată!”.

Era ceva neobişnuit că tata vorbea cu mine atât de mult şi de intim. Nu mi-a spus însă cum îl cheamă pe marele său prieten, dar imediat în mintea mea s-a ivit un nume: Romeo! Romeo-Bouarul, căci era singurul prieten al tatălui meu de care ştiam; dar era mort, deci azi tata vorbea despre altul. Şi acest altul, căruia în mintea mea i-am spus *Pumnalul Algerian*, trăia în acel glorios orient, unde tata se întorcea mereu; primul dintre sateliţii care acolo, în îndepărtatele zone australe, urmărea lumina lui Wilhelm Gerace! Favoritul! Pentru o clipă l-am întrezărit: părăsit, în cine ştie ce magnifice încăperi tragice, poate în mijlocul Marilor Urali, singur, aşteptându-l pe tatăl meu; cu chipul vrăjit, semitic, cu genunchiul sângerând şi un gol, în locul inimii.

Plecări

În ziua aceea tata pleca. Ca întotdeauna, eu şi Immacolatella îl priveam în timp ce-şi arunca de-a valma, în valiză, cămăşile care rămăseseră fără niciun nasture, puloverul, jacheta groasă etc. De câte ori pleca, îşi punea în valiză toate lucrurile, aşa că nu se putea niciodată prevedea cât timp va lipsi, putea să se întoarcă după două-trei zile, după cum putea sta departe luni întregi, până iarna, şi chiar şi după aceea.

Întotdeauna se pregătea de plecare în ultima clipă, cu grabă mecanică în gesturi, dar cu o expresie distrată pe chip, ca şi cum, în mintea lui, părăsise deja insula. Când l-am văzut închizând valiza, mi-am simţit dintr-odată inima bătând nebuneşte din cauza unei hotărâri neaşteptate, şi i-am spus:

— N-aş putea merge şi eu cu tine?

Nu mă pregătisem să-i pun o asemenea întrebare şi am văzut imediat că nici n-o lua în considerare. Privirea i s-a adumbrit uşor şi şi-a strâmbat buzele aproape imperceptibil, ca şi cum s-ar fi gândit la altceva.

— Cu mine? zise apoi măsurându-mă cu privirea. Ca să faci ce? Eşti un copil. Aşteaptă să mai creşti ca să mergi cu mine.

A învârtit cu repeziciune o funie în jurul valizei (o valiză normală şi pe jumătate scorojită) şi a făcut un nod zdravăn şi perfect, de marinar. Apoi, urmat de mine şi de Immacolatella, a pornit în grabă pe scări în jos. Părăsea astfel cu pas iute Casa junilor, ţinând valiza de un capăt al funiei, aprins la faţă, cu ochii întunecaţi de nerăbdare. Pentru mine era deja fabulos şi intangibil, un *gaucho* ce străbate pampasul argentinian trăgând după el un taur în lanţ sau un Căpitan al armatelor greceşti care târâie, zburând cu cvadriga pe câmpia Troiei, leşul unui troian învins, sau un îmblânzitor de cai alergând în stepă alături de mânzul său, gata să-i sară în spate în goană. Şi când te gândeşti că mai avea încă pe piele sarea mării procidane în care se scăldase cu mine dimineaţa!

În stradă ne aştepta trăsura care trebuia să ne ducă în port, şi m-am aşezat lângă el pe bancheta de damasc roşu, iar Immacolatella, fericită, ne urmărea pe jos ca să se ia la întrecere cu calul. După primii metri, ne-a luat-o deja înainte cu uşurinţă şi, ajungând la capătul străzii, cu urechile ciulite, lătra ca şi cum ne-ar fi salutat şi ar fi

provocat calul. Dar acesta continua să înainteze la trap şi nu se ostenea să accepte provocarea, considerând-o, fără îndoială, o fanatică.

Tata tăcea şi se uita încontinuu la ceas; apoi se uita la spinarea vizitiului şi la cal, cu o nerăbdare furioasă, ca şi cum l-ar fi îndemnat pe vizitiu să dea bice mai tare şi pe cal să alerge mai iute. Între timp, imaginaţia mea se înălţa ca o flacără spre o altă plecare, care-mi fusese azi promisă. Ca şi acum, aş fi stat în trăsură alături de tata, dar nu ca să-l însoţesc până în port şi apoi să-l salut de pe chei în timp ce el pleacă, nu! Ci ca să urc pe vapor şi să plec împreună cu el! Poate spre Veneţia sau Palermo, poate până în Scoţia sau la gurile Nilului sau în Colorado. Ca să ne întâlnim cu Pumnalul Algerian şi cu ceilalţi discipoli care ne vor aştepta acolo.

Aşteaptă să mai creşti ca să mergi cu mine. Am simţit că mă revolt împotriva intransigenţei vieţii care mă condamna să străbat o Siberie făcută din nesfârşite zile şi nopţi înainte de a mă scăpa de amărăciunea de a fi copil. Din cauza nerăbdării, aş fi fost în stare să mă las cuprins în momentul acela de o lungă letargie, care să mă ajute să traversez fără să-mi dau seama copilăria şi adolescenţa, ca să mă trezesc dintr-odată bărbat, la fel ca tatăl meu. *La fel ca tatăl meu*. Din păcate (m-am gândit, privindu-l), eu n-o să pot fi niciodată la fel ca el. N-o să am niciodată părul blond, nici ochii violet-albăstrii, nici nu voi fi vreodată atât de frumos.

Vaporul care venea de la Ischia şi care trebuia să-l ducă pe tata la Napoli nu intrase încă în port. Trebuia să aşteptăm câteva minute. Ne-am aşezat unul lângă altul pe valiză, iar Immacolatella, gâfâind din pricina curselor pe care le făcuse, s-a lungit la picioarele noastre. Era convinsă că oprirea aceea pe chei însemna pentru familia noastră sfârşitul călătoriei. Şi că, odată ajunşi la destinaţie

şi stabiliţi într-un loc, puteam să ne odihnim toţi trei împreună cât aveam chef, fără să trebuiască să ne despărţim vreodată.

Dar când vaporul a coborât pasarela, iar eu şi tata ne-am ridicat, s-a ridicat şi ea imediat, dând din coadă, fără să se mire câtuşi de puţin. Când tata a fost despărţit de noi, pe vaporul care se desprindea de chei, ea a început să latre cu putere, ca şi cum ar fi acuzat vaporul, dar n-a făcut o dramă din asta. Nu era foarte îndurerată de plecarea tatălui meu, căci, pentru ea, eu eram stăpânul. Dacă aş fi plecat eu, s-ar fi aruncat cu siguranţă în mare, încercând să ajungă vaporul înot, pentru ca apoi, odată întoarsă pe uscat, să rămână disperată pe mal plângând şi strigându-mă până la moarte.

Immacolatella

Din clipa în care părăsea Procida, tata redevenea pentru mine o legendă! Timpul petrecut împreună, aproape prezent încă, aproape sălaş al meu încă, arzând în întregime, se mai clătina încă puţin, nesigur, în faţa mea, fermecându-mă dureros cu graţia sa spectrală; apoi, asemenea Vasului fantomatic al Olandezului zburător, întorcându-se brusc, dispărea cu o repeziciune vertiginoasă. Un soi de abur scânteietor şi ecouri ale unor voci frânte, pline de îndrăzneală virilă şi de bătaie de joc, era tot ce rămânea. O întâmplare petrecută în afara timpului şi în afara istoriei Procidei, poate nu *pierdut*, ci *inexistent*! Fiecare urmă a trecerii tatălui meu prin casă – golul lăsat pe pernă, un pieptene ştirb, un pachet gol de ţigări – mi se părea un anunţ miraculos. La fel ca Prinţul când a găsit pantoful de aur al Cenuşăresei, îmi repetam: deci există!

După plecările lui, Immacolatella se învârtea tot timpul în jurul meu, în Casa junilor, îngrijorată de lipsa mea de chef, provocându-mă să mă joc şi să uit trecutul. Câte giumbuşlucuri făcea nebunatica aia! Sărea în aer şi se arunca la pământ ca o balerină. O făcea chiar şi pe bufonul, căci eu eram regele ei. Şi văzând că nu-i dau importanţă, se apropia de mine plină de nerăbdare, întrebându-mă cu ochii ei maronii: „La ce te gândeşti în clipa asta? Se poate şti ce ai?”. Asemenea femeilor care atunci când un bărbat e serios îl cred deseori bolnav; sau devin geloase pentru că gândurile lui grave li se par o trădare a uşurinţei lor.

Eu, cum se face cu o femeie, o îndepărtam spunând: „Lasă-mă în pace o clipă. Vreau să mă gândesc. Anumite lucruri tu nu le poţi înţelege. Du-te să te joci singură, ne vedem mai târziu”. Dar era încăpăţânată, nu putea fi convinsă, şi în cele din urmă, în faţa jocurilor ei îndrăcite, mă apuca şi pe mine un chef de joacă îndrăcit. Ar fi avut tot dreptul să se mândrească, dar avea un suflet vesel, lipsit de vanitate. Mă primea cu un triumf minunat, care părea un galop final, gândindu-se că gravitatea mea de dinainte era prefăcută, ca să fac o *figură*, ca la tarantella[8].

Se va spune: atâta vorbărie pentru un câine! Dar, când eram copil, n-aveam alţi tovarăşi de joacă în afară de ea, şi trebuie să recunosc că era extraordinară. Ca să converseze cu mine, inventase un soi de limbaj al muţilor, ştia să-mi spună orice cu coada, cu ochii, cu posturile pe care le lua, cu tonurile diferite ale glasului, iar eu o înţelegeam. Chiar dacă era o femelă, îi plăceau curajul şi aventura: înota cu mine, iar pe barcă era timonierul meu, lătrând atunci când se apropiau obstacole. Mă urma întotdeauna, când hoinăream pe insulă, şi, în fiecare zi, venind cu mine pe străduţe şi pe câmpurile străbătute

---

[8] Dans popular specific sudului Italiei.

deja de mii de ori, se înflăcăra, ca şi cum am fi fost doi pionieri pe nişte pământuri neexplorate încă. Când, după ce străbăteam mica strâmtoare, coboram pe insuliţa pustie de la Vivara, care se află la câţiva kilometri de Procida, iepurii fugeau când apăream noi, crezând că sunt un vânător cu câinele. Şi ea îi fugărea o vreme, numai din plăcerea de a alerga, şi apoi se întorcea la mine, mulţumită că e o ciobăniţă.

Avea mulţi curtezani, dar până la vârsta de opt ani n-a fost niciodată gravidă.

Nepotul unei Zmeoaice?

Se poate spune că, în toată copilăria mea, n-am cunoscut o altă fiinţă de sex feminin decât Immacolatella. În faimosul meu cod al Certitudinilor Absolute, nicio lege nu se referea la femei şi la dragoste, pentru că nicio certitudine (în afara iubirii materne) nu se putea referi pentru mine la femei. Cel mai bun prieten al tatălui meu, Romeo-Bouarul, le ura; dar mama, ca femeie, fusese şi ea repudiată de el? Această întrebare era un motiv de neîncredere între mine şi umbra Amalfitanului. Dar rămânea fără răspuns, căci nu-l auzisem niciodată pe tata vorbind despre Amalfitan sau despre femei, iar zâmbetul său (atunci când se menţiona teroarea femeilor faţă de Casa junilor) nu era o explicaţie, ci mai degrabă o enigmă.

Cât despre mama, poate nu mai mult de două ori, în toată viaţa noastră, s-a întâmplat să-l aud pomenind-o, dar numai în treacăt şi din întâmplare. Îmi rămâne amintirea vocii lui care, rostind numele acela, părea să se reculeagă pentru o clipă aproape cu duioşie, ca să treacă imediat mai departe, cu o grabă aspră şi evazivă. În asemenea momente, avea aerul unui minunat motan exotic, noctambul şi obraznic, care se opreşte pentru o clipă să

privească, atingând-o cu laba lui de catifea, blăniţa rece a unei pisici moarte.

Aş fi dorit, fără îndoială, din tot sufletul să-mi povestească despre iubita mea mamă, dar îi respectam tăcerea, înţelegând, cât se poate de bine, ce greu îi este să-şi amintească de moartea soţiei sale.

Dar nici despre o altă moartă nu spunea niciodată nimic, despre bunica mea, nemţoaica. Însă ei îi purta, probabil, în tăcere, o pică teribilă, sau cel puţin aşa am dedus dintr-o unică şi scurtă întâmplare care a avut loc între noi.

Într-o zi, în camera sa, în timp ce fuma, distrat, la câţiva paşi de mine, eu, scotocind prin nişte cărţi aflate în dulap, am dat peste o fotografie, pe care n-o mai văzusem până atunci, a unui grup de fete, cam de aceeaşi vârstă, între care una era însemnată cu o cruciuliţă făcută cu cerneală. Fata, asupra căreia mi s-a oprit, evident, privirea cu mai mult interes, în scurtul minut în care am putut să fac asta, mi s-a părut destul de comună; îmbrăcată cu o bluză şi o fustă şi cu o fundă în păr. Avea un piept de femeie, înfloritor, strâns sub bluza albă, închisă până la gât, dar, în rest, în formele corpului şi în trăsăturile feţei era prea mare, greoaie şi colţuroasă ca să fie frumoasă. Trăda însă, în poza ei romantică, o nevoie aproape patetică de a se simţi slabă şi graţioasă.

Sub fotografie erau scrise nişte cuvinte în limba germană, în plus, mai ales după privirea şi după gura ei, se recunoştea, în ciuda palidei sale frumuseţi, o vagă asemănare, care m-a făcut să intuiesc din prima clipă cine este. O curiozitate firească m-a împins imediat să-i cer tatălui meu confirmarea descoperirii făcute. Am alergat la el şi, arătându-i fotografia, l-am întrebat dacă fata aceea blondă este bunica mea din Germania.

Atunci, trezindu-se din gândurile lui distrate, a aruncat o privire scurtă şi urâcioasă spre cartonaşul pe care i-l întindeam triumfător şi mi l-a smuls brusc din mână.

— Te-ai apucat de pescuit relicve? m-a întrebat. Da, e bunica ta, da, e mama mea, a admis apoi, pe un ton antipatic, apăsând pe *e mama mea* cu o grimasă aproape vulgară, de refuz ostentativ. Şi a adăugat încet, strângând din dinţi: De fapt, din fericire, *a fost*.

Şi, fără să mai adauge ceva, s-a îndreptat spre dulap şi a aruncat fotografia în sertarul de jos, pe care l-a închis brutal cu piciorul. Şi în gestul acela chipul său schimonosit de supărare, aproape ca al unui justiţiar feroce, părea să spună: „Stai acolo, nefastă, afurisită şi insuportabilă femeie! Şi să nu te mai arăţi niciodată de acum încolo!”.

Asta a fost tot, dar a fost suficient să-mi strecoare bănuiala neclară că bunica mea paternă a fost, în timpul vieţii, o zmeoaică sau o altă ciumă asemănătoare. După câtva timp, s-a întâmplat să arunc o privire în sertarul cu pricina, dar fotografia dispăruse. Cu siguranţă tata o pusese într-o ascunzătoare şi mai întunecată.

În concluzie, ştiinţa tatălui meu nu făcea deloc lumină în ignoranţa mea cu privire la femei.

Femei

De altfel, cu excepţia Maternităţii mamei mele, nimic altceva, în obscurul neam al femeilor, nu mi se părea important; şi nici nu mă interesa prea mult să le cercetez tainele. Toate faptele măreţe care mă fascinau în cărţi erau îndeplinite de bărbaţi, niciodată de femei. Aventura, războiul şi gloria erau privilegii bărbăteşti. Femeilor, în schimb, le aparţinea iubirea, iar în cărţi se povestea despre personaje feminine regale şi splendide. Dar eu

bănuiam că asemenea femei, ba chiar şi sentimentul acela minunat al iubirii, ar fi numai o invenţie a cărţilor, nu o realitate. Eroul perfect exista cu adevărat, aveam dovada în tatăl meu, dar femei strălucitoare, regine ale iubirii, ca acelea din cărţi nu cunoşteam niciuna. Deci, iubirea, pasiunea, acest faimos foc uriaş era, se pare, o fantasmagorie.

Adevărul e că, oricât de neştiutor aş fi fost în materie de femei reale, îmi era suficient să le întrezăresc pentru a-mi da seama că nu au nimic în comun cu cele din cărţi. După părerea mea, femeile reale nu aveau niciun pic de splendoare şi nicio măreţie. Erau nişte fiinţe mici, nu puteau niciodată ajunge înalte cât un bărbat, şi-şi petreceau viaţa închise în dormitoare şi cămăruţe, de aceea erau atât de palide. Înfofolite în şorţuri, fuste şi rochii, în care trebuiau, prin lege, să-şi ţină mereu ascuns trupul misterios, mi se păreau figuri ridicole, aproape diforme. Erau tot timpul ocupate, grăbite, ruşinându-se de propria lor persoană, poate pentru că erau atât de urâte; şi umblau ca nişte animale triste, diferite întru totul de bărbaţi, fără eleganţă sau curaj. Se adunau deseori în grup şi discutau făcând gesturi pătimaşe şi aruncând ocheade în jur, cu teama că cineva le-ar putea afla secretele. Aveau probabil multe secrete comune, cine ştie care? Cu siguranţă numai lucruri puerile! Nicio certitudine absolută nu le putea interesa.

Aveau toate ochi de aceeaşi culoare: negri! Părul lor, al tuturor, era negru, aspru şi sălbatic. Într-adevăr, în ceea ce mă privea, puteau să se ţină departe de Casa junilor oricât doreau, cu siguranţă nu m-aş fi îndrăgostit niciodată de vreuna din ele şi nu voiam să mă însor cu niciuna.

Uneori, rar de tot, ajungeau pe insulă femei străine, care coborau pe plajă şi se dezbrăcau să facă baie, fără respect sau ruşine, ca şi cum ar fi fost bărbaţi. Eu, ca şi alţi

procidani, nu simţeam niciun fel de curiozitate faţă de străinii care veneau să facă baie; tata părea să-i considere nişte indivizi ridicoli şi odioşi şi, la fel ca mine, se ferea de locurile unde se scăldau. I-am fi alungat cu plăcere, pentru că ne erau prea dragi plajele noastre. Iar la femeile alea nu se uita nimeni. Pentru procidani, şi deci şi pentru mine, nu erau femei, ci aproape nişte animale nebune, venite de pe lună. Mie nici măcar nu-mi trecea prin minte că formele lor neruşinate ar putea fi frumoase.

Şi aşa cred că mi-am spus toate părerile pe care le aveam atunci despre femei.

Când se năştea o fată în Procida, familia era nemulţumită. Şi eu mă gândeam la soarta femeilor. În copilărie nu păreau mai urâte decât băieţii, nici foarte diferite, dar n-aveau nicio speranţă să poată deveni, când creşteau, eroi mari şi frumoşi. Singura lor speranţă era să devină neveste de eroi, să-i servească, să se încoroneze cu numele lor, să fie proprietatea lor, indivizibilă, pe care toţi o respectă, şi să aibă de la ei copii frumoşi care seamănă cu tatăl.

Mamei mele nu i-a fost dat să aibă o asemenea satisfacţie, de abia a avut timp să-şi vadă fiul oacheş, cu ochii negri, complet altfel decât soţul ei Wilhelm. Şi dacă, din întâmplare, acest fiu, deşi brunet, era destinat să devină erou, ea n-a putut s-o ştie, pentru că a murit.

Cortul oriental

În instantaneul acela, singura imagine pe care eu o ştiam, mama nu apare mai frumoasă decât celelalte femei. Dar când eram copil, nu m-am întrebat niciodată, în faţa portretului ei, dacă e frumoasă sau urâtă, şi nici prin cap nu mi-a trecut s-o compar cu altele. Era *mama mea*! şi nu

ştiu câte alte lucruri încântătoare însemna pentru mine, pe vremea aceea, maternitatea ei pierdută.

Murise din cauza mea, ca şi cum eu aş fi ucis-o. Fusesem forţa şi violenţa destinului ei, dar consolarea ei mă vindeca de cruzimea mea. Mai mult, era prima armonie între noi doi: remuşcarea mea se contopea cu iertarea ei.

Când îi revăd în memorie portretul, îmi dau seama că era doar o fetişcană. De fapt, nici n-a ajuns să împlinească optsprezece ani. Avea o atitudine serioasă şi concentrată de om mare, dar cu o expresie plină de curiozitate ca a unui copil, iar amprenta adolescenţei se recunoaşte încă pe trupul ei deformat, prost îmbrăcat în hainele de femeie însărcinată.

Pe vremea aceea însă, eu vedeam în portretul ei o mamă, nu puteam vedea o adolescentă. Vârsta pe care i-o dădeam era poate, dacă mă gândesc bine, cea a maturităţii depline ca nisipul şi anotimpul cald pe mare; dar poate şi o eternitate virginală, duioasă şi netransformată, ca o stea. Era mai degrabă o fiinţă inventată de părerile mele de rău, şi avea deci pentru mine toată duioşia visată şi diferite expresii, glasuri diferite. Dar mai ales, în dorul imposibil pe care-l simţeam, ea însemna pentru mine fidelitatea, încrederea, conversaţia, adică tot ceea ce taţii nu erau, conform experienţei mele.

Mama era o fiinţă care ar fi aşteptat acasă să mă întorc, gândindu-se zi şi noapte la mine. Ea ar fi fost de acord cu tot ce spun, mi-ar fi lăudat toate isprăvile şi ar fi fost mândră de frumuseţea superioară a bruneţilor de înălţime mijlocie sau poate chiar scunzi.

Vai de cine ar fi îndrăznit să mă vorbească de rău în prezenţa ei! Fără doar şi poate, pentru ea aş fi fost cel mai important personaj din lume. Numele *Arturo* este pentru

ea un stindard de aur! Şi în închipuirea ei este suficient să pronunţi acest nume, pentru ca toţi să înţeleagă că e vorba despre mine. Ceilalţi Arturo din lume sunt cu toţii nişte imitatori, indivizi de mâna a doua.

Până şi găinile sau pisicile când îşi cheamă puii o fac cu modulaţii delicate şi speciale ale glasului. Aşa că nu e greu de imaginat ce glas adorabil ar fi avut ea când spunea Arturo. Şi cu siguranţă ar fi adăugat la acest nume toate laudele posibile, pe care eu le-aş fi respins elegant, aşa cum respingea Iuliu Cezar coroana. Căci e un semn de nobleţe să respingi orice fel de laude şi alintări, însă, pe de altă parte, pentru că nimeni nu se poate alinta singur, ar fi deci necesară o mamă în viaţa oricui.

În afară de laude, mie îmi lipseau cu desăvârşire sărutările şi mângâierile, iar asta, pentru orgoliul meu, era o onoare. Dar uneori, mai ales seara, când mă aflam singur între pereţii unei camere şi începeam să regret că nu am mamă, pentru mine *mamă* însemna exact *mângâieri*. Oftam după trupul ei mare, sfânt, după mâinile-i mici de mătase, după respiraţia ei. Patul meu, în nopţile de iarnă, era rece ca gheaţa, şi ca să mă încălzesc n-aveam altceva mai bun decât să adorm cu Immacolatella în braţe.

Eu, aşa cum nu credeam în Dumnezeu şi în religie, nu credeam nici în viaţa de apoi şi în spiritele celor morţi. Dacă dădeam ascultare raţiunii, ştiam că tot ce rămâne din mama se află sub pământ, în cimitirul din Procida. Dar, când era vorba de ea, raţiunea dădea înapoi, şi, fără să-mi dau seama, ajungeam să cred pentru ea într-un paradis. Ce altceva putea fi acel cort oriental, ridicat între cer şi pământ, plutind în aer, în care ea locuia singură, fără să facă nimic, doar contemplând cerul, transfigurată? Acolo, ori de câte ori îmi aminteam de mama, ea apărea firesc în gândurile mele. Mai târziu am ajuns să nu o mai caut cu

gândul, şi ea a dispărut; cineva a strâns magnificul cort oriental şi l-a dus departe.

Când eram copil, mă rugam, sentimental, la ea, aşa cum alţii se roagă la Dumnezeu. Mama rătăcea mereu pe insulă, era atât de prezentă, acolo sus, suspendată în aer, că mi se părea că vorbesc cu ea aşa cum vorbeşti cu o fată ieşită pe balcon. Era una din magiile insulei. Nu mergeam niciodată la mormântul ei, pentru că am urât întotdeauna cimitirele, şi tot ce aducea aminte de moarte, şi totuşi una din vrăjile care mă ţineau legat de Procida era acel mic mormânt. Căci, datorită faptului că mama era îngropată acolo, aproape mi se părea că fantastica ei făptură e prizonieră în atmosfera cerească a insulei, ca un canar în colivia lui de aur. Poate de asta, imediat cum mă îndepărtam cu barca de insulă, mă cuprindea o tristeţe a singurătăţii care mă făcea să mă întorc. Era ea cea care mă chema ca sirenele.

Aşteptări şi întoarceri

Adevărul e că exista un alt motiv, şi mai puternic, care, atunci când ieşeam în larg, mă făcea să întorc repede prora spre Procida: bănuiala că în lipsa mea s-ar putea să se întoarcă tata. Mi se părea insuportabil să nu fiu şi eu pe insulă atunci când era el, din cauza asta, deşi eram liber şi-mi plăceau mult aventurile, nu ieşeam niciodată din marea Procidei ca să merg în alte locuri. Eram deseori tentat să fug cu barca în căutarea lui; dar înţelegeam repede cât de absurdă era speranţa să-l pot găsi pe atâtea insule şi continente. Dacă părăseam Procida, puteam să-l pierd pentru totdeauna, pentru că numai la Procida exista o certitudine: mai devreme sau mai târziu el avea să se întoarcă. Nu puteam ghici când se va întoarce. Uneori apărea brusc la câteva ore după ce plecase, iar alteori nu-l

mai revedeam luni întregi. Iar eu mereu, în fiecare zi, de câte ori sosea vaporul, şi în fiecare seară, când mă întorceam la Casa junilor, speram să-l văd. Această eternă speranţă era încă una din magiile Procidei.

Într-o dimineaţă, eu şi Immacolatella, călătorind pe Torpilorul Antilelor, am hotărât să ajungem până la Ischia. Am vâslit aproape o oră, dar când am întors capul şi am văzut că Procida se îndepărta tot mai mult, m-a cuprins o nostalgie atât de amară, că n-am putut s-o suport. Am întors barca şi am pornit-o spre casă.

Tata nu scria niciodată scrisori, nu ne dădea niciodată veşti despre el şi nu ne trimitea salutări. Dar era fabuloasă pentru mine certitudinea că el există şi că orice clipă trăită de mine în Procida era trăită şi de el cine ştie în ce loc, în cine ştie ce cameră, printre tovarăşi de aventuri străini, pe care eu îi consideram glorioşi şi fericiţi doar pentru că erau alături de el (căci nu mă îndoiam că să fii aproape de tatăl meu e titlul de nobleţe cel mai râvnit pe pământ).

Imediat cum mă gândeam: „Exact în momentul acesta, el...”, simţeam o sfâşiere teribilă, ca şi cum în mintea mea un ecran negru ar fi fost sfârtecat şi prin el treceau fulgere de romane minunate. În aceste apariţii din fantezia mea, tata nu era aproape niciodată singur, în jurul lui se aflau siluetele neclare ale tovarăşilor săi, iar aproape de el, însoţindu-l mereu ca o umbră, alesul acestui grup plin de nobleţe, Pumnalul Algerian. Tata, agitându-şi provocator pistolul, sare la prora unei uriaşe nave armate, iar Pumnalul Algerian, căzut la pământ, poate rănit de moarte, se târâie după el întinzându-i ultimele cartuşe. Tata înaintează în jungla deasă împreună cu Pumnalul Algerian, care, cu ajutorul unui cuţit, îl ajută să-şi facă drum printre liane. Tata, în cortul său de război, se odihneşte întins pe un mic pat de campanie, iar Pumnalul

Algerian ghemuit pe jos, la picioarele lui, îi cântă la chitară o melodie spaniolă...

„Aşteaptă să mai creşti ca să mergi cu mine.”

În zilele mele de singurătate, mă înşelau uneori simţurile dându-mi dintr-odată iluzia că el s-a întors! Când priveam marea într-o zi cu furtună, mi se părea că, în zgomotul asurzitor al valurilor înalte, îi aud vocea strigându-mă. Mă întorceam brusc către plajă: era goală. Într-o după-masă, am ajuns pe chei după sosirea vaporului şi am văzut de departe un blond aşezat la cafeneaua din piaţă. M-am îndreptat în grabă spre cafenea, convins că-l găsesc pe el care, de abia coborât de pe vas, se oprise să bea un pahar cu vin de Ischia, şi m-am trezit în faţa mea cu un străin brunet, care avea pe cap o pălărie de paie... Într-o seară, în timp ce mâncam în bucătărie, am văzut-o pe Immacolatella cum devine atentă şi apoi aleargă brusc la fereastră, mă repezeam şi eu sperând să-l zăresc afară, sosit pe neaşteptate! şi mai apucam să văd cum un motan, care se apropiase să ne pândească în timp ce mâncam, sărea de pe pervaz şi fugea.

În fiecare zi, Immacolatella şi cu mine asistam aproape la toate sosirile vaporului de la Napoli. Pasagerii care coborau erau în general persoane cunoscute, mai ales procidani, care plecaseră dimineaţa şi se întorceau seara: expeditorul de mărfuri, soţia croitorului, moaşa, proprietarul Hotelului Savoia. Apoi, în anumite zile, după pasagerii obişnuiţi, se vedeau coborând deţinuţii aduşi la penitenciar. Îmbrăcaţi cu hainele lor, dar cu cătuşe şi însoţiţi de gardieni, erau imediat urcaţi în duba poliţiei, care-i ducea la castel. Evitam să-i privesc în scurtul drum pe care-l făceau pe jos, nu din dispreţ, desigur, ci din respect.

Între timp, marinarii ridicau pasarela, vaporul pleca înspre Ischia; nici de data asta blondul pe care-l aşteptam nu venise.

Dar mai devreme sau mai târziu, el tot venea. Poate chiar într-o zi în care eu, pentru un motiv oarecare, nu fusesem pe chei când vaporul arunca ancora. Şi atunci mi se întâmpla, cu adevărat, când mă întorceam acasă, ceea ce îmi imaginam întotdeauna că sunt himerele: el, stând pe pat în camera lui şi fumând o ţigară, cu valiza, nedesfăcută încă, la picioare.

Când mă vedea spunea: „Hei! Ai venit?”.

Dar în clipa aceea Immacolatella, care întârziase pe stradă, intra ca vântul, şi tata începea obişnuita luptă cu ea, care era întotdeauna exagerată când îşi arăta bucuria. Eu interveneam strigându-i: „Gata! Ajunge!”.

Comportamentul ei exaltat mi se părea a fi semnul că n-avea prea multă minte. Ce îşi imagina că este? Cine ştie câţi câini mai grozavi decât ea întâlnise tata, în tot timpul care se scursese! În plus, după părerea mea, primirile acelea extraordinare rezervate tatălui meu erau doar un pretext ca să facă gălăgie. Ei nu-i păsa prea mult că tata se întorsese, pentru ea eu eram stăpânul.

Până la urmă se potolea. Iar tata, fumându-şi ţigara, mă întreba: „Ce mai e nou?”.

Dar nu era prea atent la noutăţile pe care i le spuneam. Mă întrerupea uneori în mijlocul frazei ca să întrebe: „Barca e în ordine?” sau stătea să asculte clopotniţa care bătea orele şi, confruntând-o cu ceasul său, protesta: „Ce zice, şase fără un sfert? Nici vorbă, e aproape şase! Ceasul ăla o ia mereu razna”.

Apoi, urmat de noi, taciturn, agresiv începea să se învârtă prin Casa junilor, deschizând uşi şi ferestre, ca s-o ia din nou în stăpânire. Iar Casa junilor părea o mare navă împinsă de vântul oceanic pe căi minunate.

În cele din urmă, Căpitanul meu se întorcea în camera lui şi se trântea pe pat, întins pe spate, cu o expresie nemulţumită şi distrată. Se gândea oare să plece din nou? Se uita la cerul care se vedea pe fereastră şi spunea: „Lună nouă” cu aerul că spune: „Mereu aceeaşi lună. Obişnuita lună a Procidei!”.

Alte informaţii despre Amalfitan

În timpul ăsta, uitându-mă la el cu atenţie, îi vedeam ridurile de sub ochi, dintre sprâncene, de lângă buze. Mă gândeam cu invidie că sunt semnele vârstei. Când voi avea şi eu riduri va fi semnul că am crescut, şi atunci noi doi vom putea sta mereu împreună.

În aşteptarea acelei perioade fabuloase, hrăneam de multă vreme, în ceea ce priveşte prezentul, o altă speranţă, pe care nu îndrăzneam să i-o mărturisesc tatălui meu, pentru că mi se părea prea ambiţioasă. În sfârşit, într-o seară, m-am hotărât şi l-am întrebat plin de curaj: „N-ai putea, cândva, să aduci cu tine aici, la Procida, pe vreunul din prietenii tăi?”. Am spus *vreunul din prietenii tăi*, dar mă gândeam mai ales la unul (P.A.).

La început, tata nu mi-a dat un alt răspuns în afara unei priviri atât de răutăcioase, că un fior rece m-a străpuns până în inimă, m-am simţit chiar jignit şi aş fi vrut să plec în camera mea şi să mă las consolat de prietenia Immacolatellei. Dar dintr-odată am văzut cum ochii tatii încep să strălucească însufleţindu-se, ca şi cum privindu-mă şi-ar fi schimbat gândul. A zâmbit şi am recunoscut zâmbetul acela fabulos care-mi amintea expresia caprelor şi care mai fusese cândva primul semnal al confidenţelor sale.

Am zâmbit şi eu, chiar dacă eram încă destul de supărat. Iar el, încruntându-se, mi-a făcut această extraordinară declaraţie:

— Care prieteni! Să ştii că aici, la Procida, pentru mine există un singur prieten şi nu mai poate fi altul în afară de el. Nu vreau pe nimeni altcineva. Şi aşa va fi pentru totdeauna!

La auzul acestor vorbe, am simţit o emoţie profundă. Cine era singurul său prieten aici, la Procida? Era deci posibil ca într-adevăr tata să dea de înţeles că vorbeşte despre mine?

Privindu-mă cu severitate a continuat:

— Uite acolo! Ştii al cui e portretul acela? întrebă indicându-mi fotografia Amalfitanului pe care o ţinea întotdeauna în camera sa.

Atunci am şoptit:

— A lui Romeo.

Iar el a exclamat, pe un ton de superioritate muşcătoare:

— Foarte bine, puştiule!

— Când am venit prima oară aici, la Procida, a început să povestească şi a făcut o grimasă amintindu-şi, mi-am dat imediat seama (de altfel o ştiam chiar şi înainte de a debarca) că pentru mine este o insulă pustie! Am acceptat să mă numesc Gerace, pentru că un nume e la fel cu oricare altul. O spune şi o poezie, din cele pe care le scriu fetele în albumele lor de amintiri:

Ce importanţă are numele? Dă-i trandafirului
un alt nume: parfumul lui va fi oare mai puţin dulce?

Pentru mine Gerace însemna viitor proprietar de pământuri şi de rente. Aşa că m-am *împodobit* cu acest nume procidian. Şi dacă Procida a devenit locul meu, n-a fost pentru familia Gerace, ci pentru el.

Îmi amintesc că atunci când am debarcat (şi când toţi mă priveau pieziş, ca pe un animal exotic), singurii care m-au onorat, aşa cum mi se cuvine, au fost câinii lui. Erau opt, toţi răi, şi de obicei atacau pe oricine se apropia de ei. Dar când eu m-am căţărat până aici sus, ca să-i văd de aproape (îi zărisem de jos şi mă interesau, pentru că erau de rase diferite şi chiar frumoşi), s-au adunat cu toţii în jurul meu dând din coadă, ca şi cum m-ar fi recunoscut şi m-ar fi considerat deja stăpânul casei. Cu ocazia aceea am făcut faimoasa cunoştinţă şi cu el, şi de atunci, se poate spune, n-a mai trecut o zi fără să mă întorc aici. Drept să spun, continuam să vin mai mult ca să mă joc cu câinii decât pentru el, căci, deşi se străduia să fie spiritual, nu era cine ştie ce distracţie pentru mine să stau să ascult pălăvrăgeala unui bătrân care, pe deasupra, era şi orb. Dar, chiar dacă mie-mi plăcea mai mult compania câinilor decât a lui, era mulţumit doar să fiu acolo.

Uneori îmi spunea: „Am fost întotdeauna norocos, iar acum, înainte de a muri, am avut cel mai mare noroc. Singurul motiv pentru care îmi părea rău că nu m-am însurat era că n-am un fiu al meu pe care să-l iubesc cum mă iubesc pe mine. Şi acum l-am găsit, îngerul meu, fiul meu eşti tu!”.

Mai spunea şi că în noaptea de dinainte de a mă cunoaşte avusese mai multe vise şi toate fuseseră profetice. Visase, de exemplu, că era din nou expeditor şi că primise, fără să ştie de la cine, o casetă din lemn plăcut mirositor care conţinea câteva splendide pietre colorate şi nişte mirodenii orientale care parfumau aerul ca o grădină. Apoi visase că, fiind încă sănătos şi zvelt, mergea la vânătoare, pe insula Vivara, şi câinii săi scoteau din vizuină o familie de iepuri, printre care un iepuraş frumos ca un înger, care avea pe blăniţa neagră o şuviţă de aur. Apoi visase că în camera lui creştea un portocal amar,

vrăjit, scăldat în lumina argintie a lunii... şi alte asemenea viziuni.

Eu mustăceam, sceptic, auzindu-l ce povesteşte, pentru că ştiam bine că erau toate fanfaronade. Avea pretenţia ca eu să cred că de când orbise avea întotdeauna vise fantastice, cu mult mai colorate decât realitatea, ba chiar că, pentru el, dormitul devenise o petrecere de gală, o aventură de poveste, în sfârşit, o a doua viaţă. Dar eu îl cunoşteam foarte bine şi recunoşteam imediat marca fabricii în toate lăudăroşeniile alea. Înţelegeam perfect că nu erau decât invenţii, că voia să mă convingă, ca să se împăuneze în ochii mei şi să nu-mi facă o impresie prea proastă cu mizerabila lui bătrâneţe. Însă adevărul era că pentru el se terminase timpul când se putea consola în vis. Aşa cum se întâmplă cu bătrânii ajunşi aproape de sfârşit, suferea de insomnie, dar şi de manii stupide, de frenezii, de obsesii care-l neliniştEau zi şi noapte. Se ştiau foarte bine lucrurile astea despre el, aici la Procida. Dar el nu voia să le recunoască, în primul rând din vanitate, apoi pentru că intuia că, dacă s-ar fi obişnuit să mi se plângă de necazurile lui, l-aş fi părăsit cât se poate de repede. Aşa sunt eu, n-am vocaţie de soră de caritate. Chiar şi mama îmi striga asta de câte ori se ivea ocazia: *Tu eşti ca ăia despre care se vorbeşte în Evanghelie, care, dacă un prieten le cere o bucată de pâine, ei îi dau o piatră*.

De fapt, adevărul e că, dincolo de toate lăudăroşeniile sale, singurul vis frumos pentru el era compania mea, nu-ţi trebuia prea mult s-o înţelegi. Cât despre mine, chiar dacă mi-ar fi plăcut să mai schimb, nu aveam prea mult de ales în ceea ce priveşte distracţia aici la Procida. Nu aveam niciun alt prieten, niciun loc unde să merg, şi mai ales n-aveam niciun ban în buzunar. Căci bunicul tău, înainte de a mă lăsa moştenitor, nu-mi dădea un sfanţ, nici eu nu-i ceream. Preferam să-i cer lui, Amalfitanului, dar el îmi

dădea cu părere de rău şi mai ales puţini, cât să-mi ajungă de ţigări, pentru că se temea că dacă aveam mai mulţi bani puteam să o şterg de pe insulă.

Aşa că, vrând nevrând, în fiecare zi eram aici.

Uneori îmi spunea: „Când te gândeşti că în trecut am văzut atât de multe locuri şi persoane, aş putea umple o ţară întreagă cu câţi oameni am văzut. Iar pe prietenul cel mai drag din toată existenţa mea, care eşti tu, l-am întâlnit doar acum, când sunt orb. Ca să spun că am cunoscut toată frumuseţea vieţii, mi-ar fi fost de ajuns să văd o singură persoană: pe tine. Şi tocmai pe tine n-am putut să te văd. Acum, la gândul că voi muri, că voi părăsi viaţa asta şi insuliţa asta frumoasă care e Procida, unde am cunoscut orice fel de senzaţie şi orice fel de fericire, mă consolez cu o speranţă: unii cred că morţii sunt spirite şi văd totul, cine ştie dacă nu-i adevărat. Iar dacă e adevărat, o să te pot vedea după ce mor. Asta mă consolează când mă gândesc la moarte. Tu ce crezi?”. Eu îi răspundeam: „Speră, speră, Amalfi (aşa-i spuneam de obicei), dacă morţii văd cu adevărat, poţi fi mulţumit că mori. Ca să mă vezi, zău că merită! Păcat că realitatea e alta: vrei să ştii ce diferenţă e între un orb ca tine şi un mort?” „Ce diferenţă? Spune-mi!” „Că un orb ca tine mai are încă ochii, dar nu mai vede, pe când un mort nu vede, dar nu mai are nici ochii. Poţi fi sigur, Amalfi, tu nu m-ai văzut niciodată şi nici n-o să mă vezi în vecii vecilor.”

Îmi cerea încontinuu să-i descriu cum arăt: fizionomia mea, culoarea feţei şi a ochilor, dacă aveam punctişoare pe iris, dacă aveam un cerculeţ în jurul pupilelor şi aşa mai departe. Eu, ca să nu-i satisfac prea mult curiozitatea, îi răspundeam când într-un fel, când într-altul, după cum aveam chef. O dată îi spuneam că am ochii injectaţi de sânge ca tigrii, altă dată că am un ochi albastru şi unul negru. Sau îi spuneam să am o cicatrice pe obraz, şi

imediat îmi contractam muşchii feţei, astfel încât, atunci când îmi pipăia obrazul ca să se convingă, dădea peste o scobitură profundă şi aproape că începea să creadă.

Apoi îmi spunea: „Pe de o parte e mai bine pentru mine să nu te văd niciodată când voi fi mort. La ce aş putea să mă aştept, dacă nu la o teribilă neplăcere, căci ar trebui să văd că ţi-ai făcut alţi prieteni şi îţi petreci timpul cu ei, aşa cum înainte ţi-l petreceai cu mine? Să te văd împreună cu alţi prieteni, poate chiar pe insula asta, unde prietenia noastră e scrisă până şi pe pietre, până şi în aer!” „A, de asta poţi fi sigur, îi răspundeam. Compania morţilor e bună pentru lumea cealaltă, dar eu sunt VIU şi o să-mi caut companie printre cei vii. Cu siguranţă o să am lucruri mai bune de făcut în viaţa mea decât să cultiv crizanteme pe un mormânt!” El nu voia să mă lase să văd durerea pe care o simţea auzind un asemenea răspuns, dar devenea palid şi trăsăturile feţei păreau să i se descompună. Pentru el suferinţa era mai rea decât pentru alţii, fiindcă, până în acei ultimi ani ai existenţei sale, nu cunoscuse durerea. Înainte, viaţa lui fusese doar joacă şi petreceri. Nu ştiuse niciodată că se poate suferi din cauza altei persoane. Şi uite aşa, eu l-am învăţat asta.

Cel mai tare îl speria faptul că eu, într-o bună zi, nemaiavând răbdare, am să părăsesc Procida. Când întârziam mai mult, îl cuprindea bănuiala că plecasem fără să-i spun nimic şi că poate mă aflam deja în largul mării. Dar eu nu m-am îndepărtat niciodată de insulă, în cei doi ani cât a mai trăit, până când, într-o noapte, când eu dormeam ca de obicei în casa bunicului, a murit pe neaşteptate, aici, singur, fără măcar să-şi poată lua rămas-bun. În ziua următoare m-am simţit cumva ciudat.

În primul moment, am vrut să mă conving cu orice preţ că era vorba doar de un leşin, şi chiar am strigat la medic, spunându-i că e un biet doctor de ţară, un nenorocit, de

aia zicea că nu mai e nimic de făcut! Şi că era datoria lui să caute imediat un remediu! Un medicament, o injecţie! Era datoria lui! Aşa îi porunceam! Pretindeam, nici mai mult nici mai puţin, ca medicul să-l învie fără întârziere, atât de înnebunit eram. Iar când, după ce medicul a plecat, m-am trezit singur cu mortul, am făcut o teribilă criză de nervi (eram foarte tânăr încă) şi am început să plâng în hohote. Plânsul mă înfuria şi-l insultam pe mort făcându-l laş, bufon, neruşinat, pentru că murise fără ca măcar să-şi ia rămas-bun de la mine. Acesta mi se părea cel mai rău lucru, cel mai inacceptabil, nu ştiu de ce îi dădeam acelui rămas-bun o importanţă unică, fatală. Şi mă înfuriam gândindu-mă la toate momentele în care, fără să am nimic special de făcut, doar dintr-un capriciu sau ca s-o fac pe grozavul, îl lăsasem pe Amalfitan singur aici, să-mi aştepte inutil vizita zile întregi! În realitate, foarte bine făcusem: nu trebuie să-ţi alinţi prea mult aproapele. Dimpotrivă, să-l trimiţi din când în când la dracu', altfel ar fi sfârşitul! Viaţa noastră ar merge înainte cu greu, ca o barcă plină de balast, şi ne-ar duce la fund să murim asfixiaţi... Dar în momentul acela nu mai raţionam, şi toate orele şi zilele pe care le petrecusem departe de casa Amalfitanului, ca să-l chinui şi s-o fac pe teribilul, mi se păreau nişte comori pe care le risipisem fără să-mi dea nicio satisfacţie!

(Ajuns aici cu rememorarea, tata şi-a ridicat privirea spre portretul Amalfitanului, cu o expresie de prietenie duioasă, dar imediat după aceea a izbucnit într-un râs teatral, insolent, ca şi cum şi-ar fi bătut joc de mort.)

Acum mi se părea că, în comparaţie cu Romeo Amalfitanul, nimic şi nimeni nu merită să-mi pierd timpul; şi mă simţeam convins şi sigur că nu voi putea întâlni niciodată o fiinţă atât de minunată, de fascinantă, o fiinţă la fel de frumoasă! Da, mi se părea fără nicio îndoială,

categoric, că doar el poseda darul adevăratei frumuseţi! Dacă mi-ar fi fost prezentată în momentul acela regina din Saba sau zeul Marte în persoană sau zeiţa Venus, i-aş fi considerat nişte figuri vulgare, frumuseţi de cafenea sau de carte poştală în comparaţie cu el. Cine altul mai avea zâmbetul acela puţin febril, şmecheresc şi delicat, trupul acela înalt şi zvelt, mâinile mici care gesticulau la fiecare cuvânt, mai ales când născocea tot felul de poveşti! Şi ochii care-i dădeau o graţie teribilă, pentru că erau umiliţi, iar expresia lor părea o privire pierdută, fără suflet, fără raţiune, diferită de privirile omeneşti.

Şi comportamentul lui! Lipsit de apărare, nesigur şi ruşinat (pentru că se ruşina teribil că e orb), şi totuşi fastuos, întotdeauna fastuos! Graţia celor mai frumoşi dansatori sau a îngerilor nu avea nicio valoare, era inferioară în comparaţie cu a lui!

Până şi cârlionţii lui cărunţi, care-i coborau pe după urechi ca o coamă, şi felul în care se îmbrăca, provincial, cu pantalonii ăia strâmţi, mai degrabă ridicoli, mi se păreau de o supremă eleganţă. Şi graţia, eleganţa lui făceau să-mi crească disperarea. Orb blestemat, idiot! Dacă exista cu adevărat infernul, eu îi doream să fi ajuns deja acolo!

Compania lui, care până cu o zi înainte era sigură, credincioasă şi la dispoziţia mea oricând, devenise ceva imposibil. Gândul acesta disperat mă înfuria atât de tare, încât m-am azvârlit la pământ plângând şi muşcând picioarele de fier ale patului său. Strigam: Amalfi! Amalfi! Şi-mi aduceam aminte de glumele proaste pe care i le făcusem când era în viaţă. Regretam, dar, totodată, îmi venea aproape să râd, amintindu-mi, de exemplu, de momente în care, în timp ce el îmi povestea cu gesturi ample visele sale, plecam dintr-odată pe furiş şi mă ascundeam în vreun colţ, prefăcându-mă că dispar ca

ceaţa. După o vreme, simţea că nu mai sunt acolo şi, descumpănit, începea să mă strige, să mă caute prin camere pipăind cu bastonul pereţii. Şi câinii aţâţaţi de mine, în loc să-l ajute, făceau în jurul lui o hărmălaie fără rost, ca şi cum şi ei, împreună cu mine, s-ar fi amuzat să-l irite. După aceea vor fi avut probabil şi ei remuşcări, şi aşa se explică poate sinuciderea lor, dacă e adevărat că acesta a fost tragicul lor sfârşit.

Acum el era cel care mă lăsa să strig fără să răspundă. Dacă s-ar fi trezit, măcar pentru o oră, ar fi auzit de la mine lucruri minunate, numai adevăruri fără umbra vreunei minciuni, şi ar fi avut tot dreptul să se împăuneze! Ştiam că nu mai auzea şi nu mai vedea pe nimeni în vecii vecilor, şi totuşi trebuia cu orice preţ să-i dau o dovadă, un semn care să ne salveze prietenia de moarte!

Atunci, punându-mi palma pe mica lui mână rigidă şi acoperită de inele ca aceea a unui sultan, i-am promis cu jurământ că, oricâţi prieteni aş putea avea în viitor, îi voi ţine întotdeauna departe de Procida! Pe insula aceasta, care a fost locuită pentru mine numai de prietenia noastră, amintirea lui va fi pentru totdeauna singurul meu prieten. Aşa i-am jurat. Iar aici, la Procida, unde numele unite ale lui Wilhelm şi Romeo sunt scrise până şi pe pietre, până şi în aer, eu n-o să vin însoţit de alţi prieteni. Dacă aş face-o, aş păcătui prin trădare şi sperjur şi aş condamna prietenia noastră la moarte!

Un vis al Amalfitanului

După o asemenea afirmaţie solemnă, tata a privit cu răutate portretul Amalfitanului, ca şi cum i-ar fi spus: „Eşti mulţumit, mortule, de acest omagiu adus capricioasei tale nebunii?” şi apoi a oftat.

Aşadar, tata îl avea întotdeauna pe insulă lângă el pe Romeo, tovarăş credincios, aşa cum, în afara insulei, avea întotdeauna alături pe Pumnalul Algerian! Fiecare avea preferinţele şi secretele sale; fiecare rămânea pentru mine necunoscut şi inaccesibil. Copilăria mea, m-am gândit, era întotdeauna cauza destinului amar ce-mi era hărăzit. Moartea lui Romeo, maturitatea Pumnalului Algerian, o lăsau în urmă, excluzând-o din împărăţia vrăjită a tatălui meu.

Am tăcut o vreme, apoi am spus:

— Timp de doi ani n-ai plecat niciodată din Procida, nici măcar o singură dată! (Mă gândeam: ce epocă fericită! oh, de ce nu mă născusem încă?)

— Niciodată! a confirmat tata. Ce zici de asta? a fost o întâmplare unică! Ei, de fapt, n-a fost doar meritul întâmplării, a fost şi meritul lui *Amalfi*. Era un vrăjitor şi ştia cum să mă ţină în Procida. Pe de altă parte, eu mă gândeam: e bătrân, în curând o să se care, pot să-i dăruiesc puţin din timpul meu. Cu atât mai mult cu cât îmi convenea, dacă nu pentru altceva, mi-a folosit să moştenesc această casă minunată! – şi tata a râs răutăcios uitându-se la Amalfitan ca şi cum ar fi vrut să-l provoace.

Apoi, poate părându-i rău, l-a privit din nou cu un zâmbet dezarmant, copilăresc şi lăsându-se în voia amintirilor, a continuat:

— Când m-a numit moştenitorul casei, mi-a ţinut şi un discurs, ca într-un mare roman: „Acest palat este obiectul pe care l-am iubit cel mai mult pe pământ, de aceea ţi-l las ţie. Îţi mai las şi nişte bani, pe care-i am la Banca din Napoli, aşa că, adăugându-i la proprietatea tatălui tău, o să fii aproape bogat. E o mare satisfacţie pentru mine gândul că vei putea să nu lucrezi, pentru că munca nu e pentru bărbaţi, e pentru fraieri. Poţi din când în când să

faci câte ceva, aşa de plăcere, important e să nu fie muncă. Un efort neînsemnat poate să ţi se pară util şi plăcut, munca, în schimb, e ceva inutil şi distruge fantezia. În orice caz, dacă eventual nu-ţi ajung banii, şi va trebui totuşi să lucrezi, te sfătuiesc să cauţi o meserie care să-ţi lase fantezia liberă cât mai mult posibil, de exemplu expeditor de mărfuri. Dar să trăieşti fără nicio meserie e cel mai bun lucru, mulţumeşte-te să mănânci numai pâine, important e să nu fie muncită!

Casa pe care ţi-o las a fost pentru mine palatul din poveşti, un paradis terestru, iar în ziua în care va trebui să-l părăsesc, mă va consola gândul că va deveni locuinţa ta. M-am resemnat şi la gândul că nu vei locui aici singur, ci cu soţia ta. E drept, pare ciudat, dar tu eşti unul dintre cei cărora, dacă n-au o soţie care să-i aştepte undeva, nu le rezistă inima. Ei bine, eu nu mă opun destinului şi fanteziei tale: adu-ţi, deci, în casa asta soţia. Din fericire pentru mine, atunci eu n-o să mai fiu aici, căci, până şi ultima suflare aş prefera s-o dau mai degrabă în faţa călăului decât în faţa unei femei. Aşa orb cum sunt, la gândul că aş putea avea în faţa ochilor o femeie, până şi moartea mi-ar sta în gât, n-aş muri, aş plesni! Orice se poate ierta aproapelui tău (cel puţin în pragul morţii), dar urâţenia, nu! Şi, dacă mă gândesc, orice urâţenie mi s-ar părea frumoasă dacă o compar cu urâţenia femeilor. La naiba, cât sunt de urâte! Unde altundeva mai poate exista o urâţenie atât de amară? Atât de specială? Încât, chiar dacă n-o priveşti şi n-o vezi, doar la gândul că există te trec fiori.

Mai bine să nu ne gândim! Deci, tu, dragul meu Wilhelm, o să te însori şi o s-o aduci aici şi o să-ţi faci o familie, acesta ţi-e destinul. Iar eu, ţi-am mai spus, n-o să mă împotrivesc. Sunt problemele tale şi nu mă privesc. Mi-ar fi de ajuns o altă speranţă: că locul prieteniei, în casa

asta, cel puţin, şi pe insuliţa asta a Procidei, îl păstrezi doar pentru mine!

Dar gata, asta e deci casa ta, şi tu te vei întoarce aici mereu, sunt sigur de asta, pentru că ne întoarcem mereu acasă, şi şi pentru tine e o grădină vrăjită insuliţa asta a mea.

Te vei întoarce mereu, sigur, dar, adaug, n-o să stai niciodată mult timp. În privinţa asta, dragul meu stăpân, nu vreau să-mi fac iluzii. Cei ca tine, cu două feluri de sânge în vene, nu-şi găsesc niciodată pacea şi mulţumirea, când sunt acolo, ar vrea să fie aici, şi, imediat cum se întorc aici, le vine dorul de ducă. Tu o să mergi dintr-un loc într-altul, ca şi cum ai evada dintr-o închisoare sau ai alerga după cineva, dar în realitate vei urmări doar destinele diferite care se amestecă în sângele tău, pentru că sângele tău e ca un animal hibrid, e ca un grifon sau ca o sirenă. Vei putea chiar găsi o companie pe gustul tău, printre atâţia oameni întâlniţi în lume, dar, de cele mai multe ori, vei rămâne singur. Un sânge amestecat rareori e mulţumit când are companie, există întotdeauna ceva ce îi face umbră, dar în realitate el e cel care-şi face singur umbră, aşa cum hoţul şi comoara îşi fac reciproc umbră.

Apropo, vreau să-ţi povestesc visul pe care l-am avut azi-noapte. Am visat că sunt tânăr, elegant, plin de curaj. Ajunsesem probabil un mare Vizir sau cam aşa ceva, eram îmbrăcat cu nişte haine turceşti din mătase strălucitoare, de culoarea (spun, ca să-ţi faci o idee) florii-soarelui; dar ce zic floarea-soarelui? Mult mai frumoasă! Nu pot găsi o comparaţie potrivită! Aveam un turban cu o pană lungă şi în picioare nişte pantofi de dansator şi mergeam cântând într-un loc minunat, prin părţile Asiei, unde nu era nicio altă persoană, în mijlocul unor pajişti cu trandafiri. Eram mulţumit, sprinţar, aveam un gust plăcut în gură şi în jurul meu auzeam suspine. Dar mi se părea ceva normal (asta-i

ciudăţenia viselor) şi în mintea mea îmi explicam foarte clar motivul acelor suspine. Explicaţia mi-o mai aduc încă aminte şi e chiar una logică, un adevărat concept filosofic (cine ştie de ce eu am parte mereu de vise atât de extraordinare). Ascultă, spune tu dacă nu-i un concept frumos:

Se pare că sufletele vii pot avea două destine: unele se nasc albină şi altele trandafir. Ce face roiul de albine cu regina lor? Se duce şi fură de la toţi trandafirii puţină miere, ca s-o ducă în stup, în căsuţele lor. Şi trandafirul? Trandafirul are în el propria-i miere: mierea de trandafir e cea mai iubită, cea mai preţioasă! Cel mai dulce lucru care te face să te îndrăgosteşti, trandafirul îl are în el însuşi, nu trebuie să-l caute în altă parte. Dar uneori trandafirii, aceste făpturi divine, suspină de singurătate! Trandafirii neştiutori nu-şi înţeleg propriul mister.

Primul dintre toţi trandafirii e Dumnezeu.

Dintre cei doi, trandafirul şi albina, cea mai norocoasă, după părerea mea, e albina. Iar Regina albinelor are un noroc uriaş! Eu, de exemplu, m-am născut Regină. Şi tu, Wilhelm? După părerea mea, tu, dragul meu Wilhelm, te-ai născut cu destinul cel mai dulce şi cel mai amar: «tu eşti albina şi eşti şi trandafirul»„.

Un vis al lui Arturo

Când mă gândesc acum la conversaţiile cu tata şi revăd scenele din perioada aceea îndepărtată, totul capătă pentru mine o semnificaţie diferită faţă de cea de atunci. Şi îmi vine în minte povestea cu pălărierul care plângea sau râdea pe dos, pentru că îi era dat să vadă realitatea prin imaginile reflectate de o oglindă vrăjită.

Pe atunci, din ceea ce spunea tata (fie că era pe un ton vesel, fie tragic, fie în joacă), eu nu puteam înţelege

altceva în afară de ceea ce răspundea la certitudinea mea absolută: că el, deci, era întruchiparea perfecţiunii şi a fericirii umane! Dar poate şi el, drept să spun, îmi alimenta concepţiile acelea de copil, punându-se mereu într-o lumină avantajoasă. Dar dacă totuşi (să ne imaginăm ceva neverosimil) i-ar fi venit ideea să se calomnieze făcându-mi cele mai negre mărturisiri şi declarându-se o canalie nepedepsită, pentru mine ar fi fost acelaşi lucru. Pentru mine, cuvintele lui erau departe de orice raţiune şi însuşire pământească. Le ascultam cum se ascultă o liturghie sfântă, în care drama recitată nu mai este decât un simbol, iar adevărul ultim care se celebrează este beatitudine. Această ultimă, adevărată semnificaţie este un mister pe care doar fericiţii o cunosc, e inutil să-i căutăm explicaţia cu mijloace omeneşti.

Eu, asemenea misticilor, nu voiam să primesc explicaţii de la el, ci doar să-i dedic întreaga mea credinţă. Ceea ce aşteptam de la el era o răsplată pentru această credinţă, şi acest Paradis visat mi se părea încă foarte îndepărtat (nu e doar un fel de a spune), nu reuşeam să ajung acolo nici măcar în vis.

Deseori, mai ales în absenţa lui, când dormeam îl visam pe tata; nu erau niciodată vise care, cum s-ar spune, vor să ne compenseze realitatea (sau doar să ne păcălească) cu false triumfuri. Erau întotdeauna vise profunde, care îmi aminteau amărăciunea condiţiei mele şi îşi retrăgeau, atât de simplu, promisiunile în care putusem să cred în timpul zilei. Vise care îmi dădeau un sentiment acut şi precis de durere, pe care încă n-o cunoşteam (dintr-o neştiinţă normală la un copil) în realitate.

Unul din visele acelea mi-a rămas în memorie:

Tata şi cu mine coboram pe o stradă pustie, el era foarte înalt, acoperit cu o armură strălucitoare, iar eu, un copil care-i ajungea până la brâu, eram un recrut, cu

obiele înfăşurate pe pulpe şi o uniformă dintr-un material gri-verzui prea largă pentru mine. El merge cu paşi mari, iar eu plin de entuziasm reuşesc cu greu să mă ţin după el. La un moment dat, fără ca măcar să mă privească, îmi ordonă brusc: „Du-te să-mi cumperi ţigări!”. Fericit să primesc ordine de la el, fug la tutungerie şi, fără ca el să mă vadă, sărut pachetul de ţigări înainte să i-l dau.

El, chiar dacă nu m-a văzut sărutând pachetul, a simţit în el, imediat cum i l-am dat şi l-a privit, ceva ce merită tot dispreţul. Şi pe un ton brutal îmi strigă: „Oacheş răzgâiat ce eşti!”.

Ultimele întâmplări

Aşa a trecut copilăria lui Arturo. Aveam aproape paisprezece ani când Immacolatella, care avea opt, şi-a găsit un iubit. Era un câine negru, cu părul creţ, cu nişte ochi plini de pasiune, care locuia într-o casă destul de îndepărtată, prin părţile Vivarei, şi pleca de acolo în fiecare seară, exact ca orice logodnic, ca să vină s-o vadă. Ne învăţase obiceiurile şi, ca să ne găsească acasă, venea la ora cinei. Dacă vedea că la fereastra de la bucătărie nu e încă lumină, aştepta răbdător; dacă era lumină, îşi anunţa încă de departe sosirea lătrând şi, când ajungea, zgâria uşa că să-i deschidem. Imediat cum intra, ne saluta scoţând nişte sunete înalte, care păreau anunţul unor trâmbiţaşi regali, apoi alerga de trei-patru ori în jurul mesei, cum fac campionii la începutul turneelor. Ştia să se poarte cu multă bărbăţie şi galanterie, când luam cina ne privea dând din coadă, fără să ceară nimic, lăsându-ne să înţelegem că singurul motiv al vizitelor sale era unul sentimental, iar dacă eu îi aruncam un os, nu se atingea de el, aşteptând să-l ia Immacolatella. Era probabil o corcitură cu vreun câine de curse, îşi ţinea tot timpul capul

ridicat, era curajos, iar Immacolatella era mulţumită. O trimiteam afară, sub cerul înstelat, să se joace cu el, iar eu stăteam deoparte, dar după puţin timp ea îl părăsea şi se întorcea la mine, să-mi lingă mâinile, de parcă ar fi vrut să-mi spună: „Tu eşti viaţa mea”.

Când a intrat în călduri, Immacolatella a rămas gravidă pentru prima oară în viaţa ei. Dar poate că era deja prea bătrână sau nu putea face faţă din cauza vreunei malformaţii din naştere, pentru că, atunci când a născut puii, a murit.

Erau cinci: trei albi şi doi negri. Am sperat să-i salvez măcar pe ei şi l-am trimis pe Costante să caute pe insulă o căţea care să-i poată alăpta. Abia după câteva ore s-a întors cu o căţea roşcată, slabă, de ai fi zis că e o vulpe, dar poate era prea târziu, puii nu voiau să sugă. M-am gândit să-i hrănesc chiar eu cu lapte de capră, cum făcuse Silvestro cu mine, dar n-am avut nici măcar timpul să încerc. Erau slăbiţi şi născuţi înainte de termen, i-am înmormântat împreună cu mama lor în grădină, sub roşcov.

Am hotărât că n-o să-mi mai iau niciodată un câine în locul ei, preferam să rămân singur şi mai degrabă să-mi amintesc de ea decât s-o înlocuiesc. Îl uram pe câinele acela negru, care se plimba fără griji, ca şi cum n-ar fi cunoscut nicio Immacolatella pe insulă. De câte ori se apropia de mine, aşteptând să ne jucăm împreună ca înainte, îl alungam.

Când, după o vreme, tata a venit la Procida şi mi-a pus obişnuita întrebare: „Ce mai e nou?”, am întors capul fără să-i răspund. Îmi era imposibil să rostesc: „Immacolatella a murit”.

I-a spus Costante, iar tatei i-a părut rău, pentru că-i plăceau animalele şi ţinea mult la Immacolatella.

De data asta a rămas la Procida numai o după-amiază şi o noapte, venise doar să-şi ia nişte acte de la Primărie. A absentat aproape o lună şi apoi a apărut din nou, ca să plece şi de data asta a doua zi, după ce a luat de la arendaş o sumă de bani. Dar, atunci când m-a salutat, pentru prima dată în viaţă, m-a informat asupra destinaţiei şi a datei în care se va întoarce.

Mi-a explicat că de câteva luni se logodise cu o napolitană şi că merge la Napoli să se căsătorească. Nunta era fixată pentru joia din săptămâna în curs şi imediat după aceea urma să se întoarcă la Procida cu soţia.

Aşa că, mi-a spus, eu va trebui să merg să-i aştept joi, la vaporul de la ora trei, pe chei.

CAPITOLUL AL DOILEA

O după-amiază de iarnă

O după-amiază de iarnă

Era iarnă şi în după-amiaza aceea o ploaie rece acoperea cu ceaţă Procida şi golful. În asemenea zile, atât de rare la noi, insula pare o flotă care şi-a strâns cele o mie de pânze colorate şi înaintează pe apă fără zgomot, către Hiperboreeni. Fumul navelor de pasageri care parcurg obişnuitul traseu cotidian şi lungile lor fluierături străpung aerul, par semnalele unor trasee misterioase, în afara destinului tău: treceri de contrabandişti, de vânători de balene, de pescari eschimoşi: comori şi migraţii! Aceste semnale îţi aduc o veselie a aventurierului şi, uneori, o descumpănire, ca şi cum ar fi vorba de salutări de moarte.

Împlinisem de puţină vreme paisprezece ani; doar cu câteva zile în urmă aflasem că începând din ziua aceea, odată cu sosirea vaporului de la ora trei, existenţa mea se

schimba. Şi, în aşteptarea orei trei, oscilând între nerăbdare şi repulsie, mă plimbam prin port.

Când m-a anunţat că se căsătoreşte cu necunoscuta aia napolitană, tata, pe un ton liniştit (care părea fals, atât era de neobişnuit), mi-a spus: „O să ai o mamă nouă”. Iar eu, pentru prima oară de când mă născusem, simţeam o revoltă împotriva lui. Nicio femeie nu putea să se numească mama mea şi niciuneia nu voiam să-i spun aşa, în afară de una singura, care era moartă! Acum, în atmosfera asta ceţoasă, o căutam pe singura mea mamă, regina mea orientală, sirena mea, dar ea nu-mi răspundea. Poate din cauză că sosea o intrusă, se ascunsese sau fugise.

Nu încercam absolut deloc să-mi imaginez cum arată sau ce fel de caracter ar putea avea noua soţie a tatălui meu. Respingeam orice curiozitate. Îmi era egal dacă femeia aia era într-un fel sau în altul. Ea însemna pentru mine doar Datoria. Tata o alesese, iar eu nu trebuia s-o judec.

După cărţile pe care le citisem, o mamă vitregă nu putea să fie decât o fiinţă perversă, ostilă şi demnă de ură. Dar, ca soţie a tatălui meu, ea era pentru mine o persoană sacră!

La apariţia vaporului, m-am îndreptat cu pas leneş spre chei. Am încercat să-mi distrag atenţia uitându-mă la manevrele de ancorare, dar primii pasageri pe care i-am văzut au fost ei doi, nemişcaţi pe punte, aşteptând să se coboare pasarela.

Tata avea obişnuita lui valiză, iar ea o alta, cam de aceeaşi mărime. În timp ce tata, care încă nu mă văzuse, căuta biletele pentru control, eu m-am dus imediat în faţa ei şi, fără nicio explicaţie, i-am luat bagajul din mână, era datoria mea, o ştiam. Dar am simţit pentru o clipă că-mi opune rezistenţă, ca şi cum aş fi fost un hoţ de valize.

Apoi, imediat, recunoscând în gestul meu un indiciu, m-a privit cu vioiciune. L-a făcut atent pe tata, trăgându-l uşor de haină, şi l-a întrebat:

— *Vilèlm*, ăsta-i Arturo?

— A, eşti aici, a zis tata.

Ea a roşit, pentru că mă crezuse hoţ, şi mi-a făcut un mic gest de salut, plin de încredere, dar şi de discreţie.

Noroc că nu i-a trecut prin minte să mă îmbrăţişeze, cum se obişnuieşte între rude. Aş fi respins-o pentru că, într-adevăr, e greu să te obişnuieşti cu ideea că cineva e ruda ta, aşa, de la o zi la alta.

După ce i-am luat valiza, am văzut că avea şi o poşetă uzată şi atât de plină de obiecte, că nu se putea închide. Am dat să-i iau din mână şi greutatea aia, dar ea a strâns şi mai tare poşeta, nevrând să mi-o dea, şi a ţinut fermoarul cu amândouă mâinile, de parcă ar fi apărat o comoară.

Am pornit-o toţi trei către piaţeta portului. Deşi duceam valizele, tata şi cu mine mergeam mai repede decât ea, care păşea cu stângăcie pe tocurile înalte. Nu părea să fie obişnuită cu ele şi se împiedica tot timpul.

M-am gândit că aş fi preferat să umblu cu picioarele goale decât să mă adaptez la aşa nişte pantofi de damă.

În afară de tocurile înalte şi de pantofiorii ei noi, soţia tatălui meu nu avea chiar nimic impunător, nici rar! Ce-mi imaginasem? Că o să văd sosind, alături de tata, vreo fiinţă minunată, care să ateste existenţa faimoasei specii feminine descrise în cărţi? Napolitana asta, cu hainele ei lălâi şi tocite, nu apărea foarte diferită de obişnuitele pescăriţe sau ţărănci din Procida. Mi-a fost suficientă doar o privire ca să văd că era urâtă ca toate celelalte femei.

Asemenea lor, era şleampătă, avea faţa albă şi rotundă, ochii negri şi părul (din care şalul cu care era legată la cap lăsa să se vadă doar foarte puţin) negru ca pana corbului.

Şi nici măcar nu s-ar fi spus că e o tânără soţie, părea să aibă trupul unei femei mature, dar nu şi chipul, după care eu, deşi nepriceput la vârsta femeilor, am recunoscut, printr-o intuiţie imediată, că era aproape o copilă, doar cu puţin mai mare decât mine. Acuma, e adevărat că o fată la cincisprezece-şaisprezece ani (pentru că atâţia trebuia să aibă) a crescut deja şi e mare; în timp ce un băiat la paisprezece ani e considerat încă un puşti. Şi totuşi, mă revolta tot mai mult pretenţia tatălui meu: că eu, ca să nu mai luăm în considerare alte motive, aş putea accepta ca mamă o persoană mai mare decât mine cu doar doi ani, dacă nu chiar mai puţin.

Era destul de înaltă pentru o femeie, şi mi-a fost ruşine şi ciudă când am văzut că era cu mult mai înaltă decât mine (asta, însă, n-a durat mult. Mi-au fost suficiente câteva luni ca s-o ajung. Iar la sfârşit, când am plecat de pe insulă, de abia îmi ajungea până la bărbie).

Tata a chemat cu un gest trăsura, care s-a apropiat încet de noi. Femeia privea cu ochii căscaţi piaţa portului şi oamenii, pentru că era pentru prima oară când venea pe insulă.

În trăsură, m-am înghesuit lângă birjar, dar cu faţa spre ei, care stăteau unul lângă altul pe bancheta de catifea. Birjarul a ridicat burduful pentru a-şi apăra clienţii de ploaie, şi femeia, imediat ce s-a aşezat la adăpost, s-a grăbit să-şi cureţe pantofii cu marginea rochiei. Pantofiorii ăia (din lac negru, cu catarame aurite) erau, trebuie s-o recunosc, cei mai eleganţi pe care-i văzusem vreodată, iar ea îi trata ca şi cum ar fi fost pur şi simplu nişte obiecte sacre!

Tata, care în momentul acela o privea pe furiş, a zâmbit uşor, nu era clar dacă amuzat sau ironic. Dar ea, aplecată peste pantofi, n-a observat, altfel cred că s-ar fi făcut roşie ca focul.

Nu-ţi trebuia prea mult ca să înţelegi că pur şi simplu îl venera pe tata. Chiar şi atunci când făcea anumite gesturi spontane (ca mai înainte, când îl trăsese de haină), avea un aer ezitant şi puţin speriat. Iar tatăl meu, chiar dacă părea mulţumit că-şi aduce acasă o asemenea femeie, nu o trata deloc cu familiaritate. Nu-i vedeam şuşotind, nici îmbrăţişându-se sau sărutându-se, cum se aude că fac logodnicii sau tinerii căsătoriţi aflaţi în luna de miere. Asta îmi plăcea. El avea obişnuitul lui aer de detaşare arogantă, iar ea stătea sobră, destul de departe de el, ţinând în poală preţioasa-i poşetă, căreia îi strângea încuietoarea cu toate cele zece degete. Avea mâini mici şi aspre, înroşite de frig, şi am observat că pe stânga purta un mic inel de aur: verigheta de la tata. El, în schimb, nu purta niciun inel.

Niciunul dintre noi nu scotea o vorbă. Ea privea cu atenţie satul. Ai fi zis, după expresia pe care o avea, că îşi imaginează că intră în cine ştie ce metropolă istorică, la Bagdad sau la Istanbul, şi nu pe insula Procida, care nu e chiar atât de departe de Napoli! Din când în când îi aruncam câte o privire pe furiş şi-i vedeam din nou ochii uimiţi, mari şi strălucitori, cu genele ca vârfurile unei stele. În penumbra trăsurii, chipul ei cu ochii ăia mari larg deschişi părea împodobit de bijuterii. Sprâncenele dese, cu o formă neregulată şi încruntate, îmi aduceau aminte de imaginile unor copii şi femei barbare pe care le văzusem în cărţi.

La o intersecţie a străzii principale, trecând prin faţa unei nişe, unde era expus în spatele unor gratii un mic tablou cu Fecioara Maria, şi-a ridicat mâna dreaptă şi, cu o expresie gravă şi concentrată, şi-a făcut semnul crucii, iar la sfârşit şi-a sărutat buricele degetelor. Când am văzut asta, l-am privit pe tata, convins că va avea cel puţin un

zâmbet batjocoritor sau plin de milă; dar el, tolănit pe banchetă într-o poziţie indolentă, nici nu se uita la ea.

Când am ajuns în piaţă, se vedea ieşind din mare un curcubeu uriaş, care traversa bolta cerească până aproape în mijloc. În lumina clară, printre miile de reflexe ale ploii, au apărut vechile clădiri ale fortăreţei atât de aproape, că păreau deasupra noastră. Când le-a văzut, tânăra soţie a făcut un gest de fantastică admiraţie şi l-a lovit cu cotul pe tata întrebându-l cu subînţeles:

— Aia-i... casa noastră?

Am râs în hohote. Tata a ridicat un umăr şi a spus:

— Nu, nici vorbă!

Apoi mi-a explicat, vorbind apăsat: „I-AM POVESTIT CĂ LOCUIM ÎNTR-UN CASTEL MINUNAT”, şi mi-a zâmbit cu o expresie extraordinară, de complicitate aproape copilărească şi ticăloasă, care m-a nedumerit. Nu m-am gândit deloc la posibilitatea ca tata să-i fi lăsat de înţeles nevestei exagerări sau poate chiar minciuni; iar pe de altă parte, nu mă gândisem niciodată până azi la Casa junilor ca la un castel!

Mama vitregă s-a înroşit. Ridicând sprâncenele cu o expresie indulgentă, dar şi sarcastică în acelaşi timp, tata i-a spus:

— Ştii ce-i vila aia frumoasă acolo sus? E puşcăria!

— Puşcăria!

— Da! Penitenciarul din Procida!

— Acolo-i Penitenciarul! a exclamat ea stupefiată, aruncând o privire diferită zidurilor acelora – a, da, mi-ai vorbit despre el! Că nici măcar la Roma nu se găseşte o închisoare aşa de mare şi de importantă! Şi că aduc înăuntru ticăloşi din toate părţile! Sfântă Fecioară! Nici nu se poate privi! Pare un afront, când te gândeşti că noi trecem aici jos în trăsură, iar ei acolo sus, sărmanii ăia tineri...

Dar, după ce a spus asta, şi-a revenit adoptând un aer sever, ca şi cum şi-ar fi obligat sentimentele la o moralitate superioară, şi a încheiat:

— S-a făcut însă dreptate, au făcut ticăloşii, acum plătesc!

Aici, drept comentariu, eu am fluierat scurt, căci o asemenea idee merita tot dispreţul meu; după cum se ştie, am fost întotdeauna de partea infractorilor. Dar ea n-a părut să-mi înţeleagă dezaprobarea, dimpotrivă, concentrată cum era, poate nici nu m-a auzit. Probabil nu merita să stric nici măcar un fluierat, pentru a sugera o idee matură unei fiinţe preistorice şi surde ca ea.

După ce am cotit către golf, Penitenciarul şi-a etalat în depărtare toată întinderea zidurilor, de la fortăreaţa antică la noile clădiri; şi ochii miresei s-au întors pentru o clipă să privească într-acolo, plini de uimire şi de milă, dar cu un evident respect pentru Puterea Statului. Apoi, fără să mai privească locul acela uriaş de pedeapsă, s-a ghemuit într-un colţ al trăsurii.

O sosire în trei

Când nu mai aveam mult până acasă, m-a cuprins o uşoară curiozitate: pentru prima oară, după mulţi ani, Casa junilor primea o femeie, şi oscilam între neîncredere şi un soi de aşteptare curioasă. Ce se va întâmpla peste puţin, când vom trece pragul casei împreună cu ea? Aproape că mă aşteptam la un semn prevestitor misterios, la o cutremurare teribilă a zidurilor... dar nu s-a întâmplat chiar nimic. Ca de obicei, am găsit sub piatră, unde o pusesem înainte de a ieşi, cheia de la uşa de la intrare, care s-a deschis ascultătoare; şi, puţin moleşiţi de drumul în aer liber, am intrat în tăcutul *castel* Gerace. Casa era pustie (conform obiceiului, Costante se întorsese încă de la prânz

la fermă), şi tata mergea înaintea noastră, intrând în camerele reci şi liniştite, deschizând uşi şi ferestre, aşa cum făcea întotdeauna la sosire. Câte o uşă se trântea, închisă de vântul din nord, care tocmai se ridicase şi alunga norii la orizont.

Tânăra nevastă înainta în camere ca şi cum ar fi vizitat o biserică, cred că în toată viaţa ei nu văzuse o locuinţă impunătoare ca a noastră. Mai mult decât orice însă, a şocat-o bucătăria. Părea că o asemenea încăpere, prevăzută cu atâtea ochiuri de sobă pentru gătit, care serveau doar pentru asta, era pentru ea o minunăţie. Totuşi, a ţinut să ne informeze că o doamnă, cunoştinţă a surorii ei, avea şi ea în casă o bucătărie, unde se intra doar pentru a găti şi a mânca, dar, bineînţeles, nu era atât de mare ca a noastră. La vorbele astea, tata i-a râs în faţă şi s-a întors apoi spre mine ca să-mi explice că în casa fetei din Napoli, unde ea locuia cu toată familia, exista doar o sobiţă cu trei picioare, în care, iarna, se făcea foc, în cameră, pe paviment, iar vara în stradă, pe pământ, în faţa uşii. Iar pastele făinoase le făceau în cameră şi le puneau la uscat pe barele de fier ale patului.

Tânăra nevastă asculta explicaţiile tatălui meu privindu-ne cu ochii ei mari, fără să spună nimic.

— Iar ea, continuă tata pe acelaşi ton zeflemitor şi compătimitor, nu ştie să facă altceva decât trei lucruri: paste, să o caute pe maică-sa de păduchi şi să spună Născătoarea şi Tatăl Nostru.

Ea a părut stânjenită şi i-a dat un mic ghiont tatălui meu, ca şi cum ar fi vrut să-l roage să nu mai continue, pentru că se ruşina. Tata i-a aruncat o privire scurtă, fără să-i dea vreo importanţă, râzând pe înfundate.

— De azi însă, a continuat cu o expresie ostentativă, e o mare doamnă: doamna Gerace, stăpână pe toată Procida.

Apoi, brusc, aproape trădându-mă, mi-a adresat o întrebare neaşteptată:

— Apropo, tu, oacheşule, când o să vorbeşti cu soţia mea, cum o să-i spui? Trebuie să ne punem de acord.

M-am ferit să răspund şi am rămas cu buzele strânse, încruntat şi mândru. Ea m-a privit timid, apoi a zâmbit şi, roşie la faţă, plecându-şi ochii, a răspuns în locul meu:

— El nu şi-a cunoscut mama, sărmanul micuţ. În ce mă priveşte, am un sentiment de mamă pentru el. Spune-i să-mi zică *mami* şi eu îs mulţumită.

Era cea mai îndrăzneaţă şi jignitoare provocare pe care o puteam primi de la ei doi. Chipul meu a exprimat probabil o revoltă atât de sălbatică, că m-am impus până şi în faţa tatii, care i-a spus pe un ton indiferent, aproape batjocoritor:

— Imposibil. Nu vrea să-ţi spună *mami*. Ei, băiete, zi-i cum crezi, zi-i pe nume: Nunziata, Nunziatella.

(Dar eu, nu numai în ziua aceea, ci şi în continuare, am evitat să-i spun chiar şi pe nume. Ca să mă adresez ei, sau ca să-i atrag atenţia, îi spuneam: *ascultă, zi-mi, tu*, sau eventual fluieram. Dar cuvântul *Nunziata, Nunziatella* n-aveam chef să-l pronunţ.)

La vorbele tatălui meu, tânăra nevastă şi-a ridicat privirea. Încetul cu încetul roşeaţa i-a dispărut de pe chip, care mi s-a părut că i-a devenit mai alb decât înainte şi femeia era atât de intimidată încât tremura. Totuşi, dăduse dovadă de un oarecare curaj propunând să-i spun *mami*. Am măsurat-o din cap până în picioare cu aroganţă şi dispreţ; înfofolită în şalul lung şi negru, cu ochii ei mari, părea o bufniţă care nu vedea niciodată soarele, avea un chip de ceară, ca şi luna. Şi cine ştie ce secrete importante ţinea în poşeta aia a ei din piele ruptă, scorojită; de când o văzusem coborând pe chei până acum, n-o lăsase nicio

clipă din mână şi o strângea între degete ca şi cum s-ar fi temut de asaltul unor bandiţi.

În timp ce o priveam în felul ăsta, tânăra nevastă nu spunea nimic şi părea să nu mai aibă nici curajul să respire. Apoi, dintr-odată, dându-şi seama că o priveam nervos, mi-a răspuns cu un zâmbet spontan, care i-a colorat din nou uşor obrajii. Şi ca şi cum, din momentul acela, ne-ar fi binecuvântat familia, a spus, cu un soi de solemnitate, arătându-ne unul după altul, cu mânuţa ei roşie şi aspră:

— Atunci, ăsta e Vilèlm, ăsta e Arturo şi asta e Nunziata.

Tata se sprijinise de marmura chiuvetei şi stătea acolo pe jumătate aşezat, cu un picior spânzurat în aer şi celălalt pe pământ, într-o atitudine distrată şi neglijentă. Pleoapele întredeschise lăsau să i se vadă culoarea turcoaz a ochilor, asemănătoare celei a apei tulburate de iarnă, în grote ascunse, unde nu poate intra nicio barcă. Îşi încrucişa leneş mâinile slabe, cu unghii mari şi neîngrijite. În lumina aceea părul îi părea amestecat cu aur.

Tânăra nevastă părea să se întrebe dacă aici, în bucătărie, puteam deja să ne considerăm ajunşi acasă la noi şi dacă luna ei de miere se terminase. Mai întâi l-a întrebat din priviri pe tata dacă era aşa, dar cum el în clipa aceea n-o băga în seamă, a hotărât singură să-şi scoată pantofii cu toc înalt. Era clar că de abia aştepta să scape de ei! I-a aşezat cu mult respect pe un scaun, şi de atunci n-am mai văzut-o vreodată încălţată cu ei. Îi pusese deoparte, ca pe o comoară sacră, alături de alte accesorii din zestrea pe care nu le folosea niciodată.

M-am bucurat să o văd mai mică de statură, fără tocurile alea înalte, acum diferenţa de înălţime dintre noi, care mă umilea atât de mult, părea aproape neglijabilă. Purta, peste ciorapii lungi de mătase, nişte şosete scurte de lână, cârpite; picioarele ei mici, butucănoase şi nu prea

elegante, cu glezna destul de groasă aveau un aspect mai degrabă de copil.

După pantofi, şi-a scos şi şalul, care, strâns cu un ac de siguranţă sub bărbie, îi acoperea capul, şi şi-a lăsat descoperit părul, ridicat şi strâns cu pieptănaşi, clame şi agrafe. Gestul ei a atras atenţia tatălui meu, care a început să râdă:

— Ce ai făcut, ţi-ai prins părul! Maică-ta a făcut-o! Nu, nu-mi place. Se vede oricum că nu eşti o femeie matură. Hai aici, să te fac din nou frumoasă cum îmi place mie.

Ea s-a uitat la noi supusă, dar şovăind, ceea ce l-a făcut pe tata să devină şi mai insistent. Cu o agitaţie neaşteptată, impetuoasă, i-a repetat să se apropie. Atunci am putut să văd cât de mult se temea de el, părea că trebuie să înfrunte un bandit înarmat, şi stătea acolo, ezitând între a-i da ascultare sau nu, fără să se poată hotărî ce o sperie mai tare. Dar tata, făcând doar un pas, s-a apropiat şi a pus mâna pe ea; fata tremura cu o expresie sălbatică, de parcă ar fi luat-o la bătaie.

În lumina asfinţitului

Între timp, râzând, tata îi smulgea agrafele şi pieptenii, care cădeau în toate părţile, şi îi răvăşea părul cu amândouă mâinile. O claie de păr negru, numai cârlionţi şi bucle naturale, ca o blană de animal, îi cădea dezordonat până pe umeri. Pe chip i s-a aşternut o umbră aproape arogantă, iar ochii au început să-i lucească de lacrimi, n-avea însă curajul să se ferească de tata, doar atunci când el a încetat să-i răvăşească părul, şi-a scuturat cu putere capul, cu un gest pe care-l fac uneori caii sau chiar şi pisicile.

Eu îi priveam plin de curiozitate cârlionţii, asta şi pentru îmi venise în minte o frază rostită de tata cu câteva

minute mai înainte, dar el mi-a ghicit nedumerirea şi mi-a spus:

— Ce-ţi imaginezi, Arturo? Nu, nici vorbă, am despăducheat-o bine de tot pentru nuntă!

O ţinea de fustă, iar ea nici măcar nu încerca să fugă. Cu o mână îşi strângea preţioasa poşetă, ascunzând-o puţin la spate, ca s-o apere de impetuozitatea tatii, şi stătea supusă între noi doi, în faţa uşii din sticlă. Acum în ochii ei, care, în penumbră, erau negri ca tăciunele, apăreau irizări diferite, ca penele cocoşilor. Cercul care-i înconjura irisul era negru ca mura, asemănător unui mic tiv de catifea. În jur, albul ochiului încă mai păstra culoarea mov-albăstruie, ca la copiii mici.

Obrajii îi erau plini şi rotunzi, asemenea chipurilor care n-au prins încă forma precisă a tinereţii. Iar buzele, puţin crăpate de frig, semănau cu nişte mici fructe roşii (ronţăite puţin de veveriţe sau de iepurii sălbatici) care se găsesc la Vivara.

Acum, când îmi apărea pentru prima dată în plină lumină, faţa ei arăta mult mai tânără decât vârsta pe care i-o dădusem la început, pe chei. Dacă trupul ei înalt şi bine făcut n-ar fi dat-o de gol, ai fi putut crede, văzând-o, că e încă o copilă. Avea pielea albă, pură şi netedă, ca şi cum până şi pânza cu care-şi ştergea faţa se ferea să nu cumva să i-o strice. Fiind femeie, îşi petrecuse cu siguranţă toată viaţa în casă, aşa că pe frunte şi în jurul ochilor unde noi, obişnuiţi cu soarele, avem întotdeauna câteva riduri sau pete, ea nu avea nicio urmă. Tâmplele îi erau de un alb aproape transparent, şi sub ochi, pielea albă, netedă şi catifelată semăna cu nişte petale delicate, care, după ce se deschid, nu durează nici măcar o zi şi imediat după ce culegi floarea se ofilesc.

Sub capul cu părul atât de bogat, gâtul apărea subţire, dar sub bărbie avea o curbură plină şi delicată, unde

pielea îi era şi mai albă decât pe faţă, iar acum acolo i se aşezase o buclă neagră. Alte două şuviţe, mai lungi, cârlionţate îi ajungeau pe umăr, iar pe ceafă, aproape în spatele urechii, apăreau nişte buclişoare scurte, asemănătoare cu cele ale caprelor. Cârlionţi mari şi grei îi acopereau fruntea până la sprâncene şi, pe tâmplă, o buclă lejeră, fină se mişca la fiecare respiraţie.

Părul părea să-i fi crescut capricios, ca împins de o fantezie. Pentru mine, care nu-l mai văzusem înainte, era o distracţie să-i observ toţi cârlionţii şi toate buclele, dar pentru ea, care era obişnuită cu ele încă de mică, nu aveau cu siguranţă nimic special, erau ceva natural. Îşi răsucea o buclă pe deget ca să-şi ascundă tulburarea exagerată pe care i-o provocase tata, şi imediat după aceea, ruşinându-se că e atât de ciufulită, şi-a dat-o la o parte de pe faţă cu un gest familiar. I-au rămas atunci descoperite urechile mici, frumoase, contrastând prin trandafiriul lor cu albul feţei şi al gâtului. După obiceiul femeilor avea lobii găuriţi şi purta două cerculeţe de aur, cerceii pe care fetiţele îi primesc la botez de la naşă.

În timp ce-şi aranja instinctiv părul, nu reuşea totuşi să scape de misterioasa ei frică şi avea un aer pierdut, alarmat, lângă tata. El i-a scuturat cu o smucitură energică poala rochiei de care o ţinea şi apoi i-a lăsat-o.

— Eu, i-a declarat pe un ton capricios şi ostil, mi-am luat o logodnică creţulie şi vreau o soţie creţulie.

Ea a răspuns cu voce blândă şi tremurătoare:

— Eu nu sunt supărată că mi-ai desfăcut părul. Dumneata spune-mi doar ce doreşti şi eu aşa fac.

— Da’ acolo ce ascunzi? a întrebat-o tata. Hai, arată-ne bijuteriile tale.

Şi, cu un hohot de râs agresiv, i-a smuls din mână faimoasa poşetă şi a răsturnat pe masă tot conţinutul. Erau cu adevărat bijuterii! O grămadă de brăţări, broşe,

lănţişoare, aproape toate dăruite de tata pe vremea când erau logodiţi. Eu, care nu mă pricepeam la astfel de lucruri, am crezut la început că erau toate din aur adevărat, topaze, rubine, perle şi diamante adevărate. Însă erau podoabe false, cumpărate din târguri sau de la negustori ambulanţi. Tata o cucerise cu cioburi de sticlă, cum se face cu sălbaticii.

În toată grămada aia, erau adevărate doar câteva bucăţi de coral şi un ineluş de argint cu imaginea Fecioarei, pe care i-l dăruise naşa ei la sacramentul confirmării, şi care acum nu-i mai era bun.

(Nu purta niciodată bijuteriile acelea, le ţinea în dulap cu o adoraţie religioasă. Acum nu purta altceva decât cerceii de la naşa ei, medalionul de argint cu Inima lui Isus, pus pe un şnur, şi verigheta, dar astea pentru ea nici măcar nu erau bijuterii, făceau parte din trupul său, asemenea cârlionţilor.)

Tata s-a mai distrat puţin răvăşindu-i în joacă bijuteriile, apoi s-a săturat şi a lăsat-o în pace. Afară se făcuse din nou timp frumos, şi tata ne-a spus să-l aşteptăm şi s-a dus către marginea grădinii să vadă marea. Atunci tânăra nevastă, care stătea într-un colţ, s-a apropiat de masa cu bijuterii, ca un animal fără apărare, în pădure, care imediat cum ameninţarea se îndepărtează iese din vizuina lui.

Uşa franţuzească era deschisă şi impresionantul asfinţit marin, înseninat de vânt, lumina toată bucătăria cu ultimele culori ale soarelui; până şi valurile, de jos, din largul mării, îşi trimiteau pe peretele văruit reflexele tremurătoare care se stingeau încetul cu încetul. Ea, îngrijorată încă, stând nemişcată lângă masa cu bijuterii, cu o expresie geloasă, semăna cu rândunelele sau porumbiţele când îşi păzesc cuibul plin de ouă. În cele din urmă, hotărându-se aproape cu furie, şi-a strâns toate bijuteriile şi le-a pus din nou în poşetă cu un oftat de

consolare. Apoi s-a lăsat în genunchi şi, târându-se încoace şi-ncolo ca un animal, cu părul care-i cădea peste obraji, a început să adune în poală pieptenii şi agrafele. Datoria mea de bărbat ar fi fost s-o ajut, nu eram un ignorant, ştiam asta. Dar amintindu-mi că, nu cu mult înainte, pe chei, ea nu avusese încredere să-mi dea poşeta, am rămas îmbufnat la locul meu.

Când a terminat, s-a ridicat în picioare şi a răsturnat pieptenii şi agrafele pe scaun, lângă pantofii cu tocuri înalte. Apoi, cu un gest brusc al capului, şi-a aruncat părul pe spate şi mi-a zâmbit prietenos. Am privit-o cu asprime. Ea a încetat să zâmbească, fără să pară jignită. Genele îi erau încă ude de lacrimile copilăreşti, misterioase, de dinainte, dar în ochii ei umezeala lacrimilor nu părea ceva amar, care să usture, cum se întâmplă cu noi ceilalţi, ci un abur plutind, ce se luminează glumind cu irisul şi cu pupilele. Iar privirile ei, supuse, dar foarte directe şi pline de demnitate, mereu aprinse de veselie, dar şi de un soi de rugă, îmi aduceau aminte de cineva... iată de cine! Immacolatella! Şi ea avea o asemenea privire, de parcă îl vedea întotdeauna pe Dumnezeu cel miraculos.

Mă aşezasem pe prag aşteptându-l pe tata. Locul acela al casei era ferit de vântul de nord, iar soarele întârzia aici înainte de a coborî, lăsând parcă o uşoară căldură. Puţin după aceea a venit şi ea să se aşeze lângă mine, pe prag, şi a început să-şi descurce mai bine părul cu unul din pieptenii ştirbi pe care îi adunase de pe jos. Se auzea apa mării izbindu-se de mica mea plajă şi din când în când vâjâitul vântului pe insulă. Eu tăceam. Ea a spus:

— Acum nu-l mai are aşa, dar când era tânără şi mama avea părul bogat ca mine. Soră-mea însă n-are mult păr.

Apoi, când a terminat cu pieptănatul, a exclamat:

— Sfântă fecioară, cât de roşu e cerul în seara asta!

Şi a adăugat, oftând, pe un ton grav şi încântat, nu amar, ca şi cum ar fi recunoscut ascultătoare legile măritişului în propria ei soartă:

— Şi când te gândeşti că e pentru prima oară când sunt departe de casa mea!

Tata s-a întors şi, înainte să se întunece, am dus sus valizele, pe care le lăsasem în holul de la intrare. La fel ca pe chei, tata îşi ducea propria valiză, iar eu pe cea a miresei. Ea venea după noi, purtând într-o legătură, făcută cu şalul, pieptenii, pantofii şi poşeta cu bijuterii.

La etaj

Valiza tinerei neveste era destul de uşoară, dar chiar dacă nu putea să conţină multe lucruri, mă făcea curios. Era prima oară când locuiam în aceeaşi casă cu o femeie şi asistam de aproape la viaţa ei. Nu aveam nici cea mai mică idee despre obiceiurile femeilor, despre zestrea acestor fiinţe înfofolite şi dacă, chiar şi între patru pereţi, chiar şi atunci când dorm, apar atât de diforme şi de misterioase. Tânăra nevastă nu-şi scosese încă haina cu care călătorise, un paltonaş ridicol şi decolorat, care îi rămăsese prea scurt, aşa că fusta largă, dintr-o catifea strălucitoare, dar destul de tocită, era cu mult mai lungă. Fără îndoială, după cum arăta, femeia asta era o zdrenţăroasă oarecare, dar după surpriza cu bijuteriile, puteam să mă aştept că ascunde în valiză, cine ştie, nişte veştminte de sultană orientală.

Deocamdată a scos doar o pereche de pantofi vechi, fără tocuri, scâlciaţi, pe care îi folosea ca papuci de casă, şi a început să-i poarte mulţumită, deşi erau mult prea mari pentru ea, aşa că îi târâia, atunci când umbla, şi din când în când îi pierdea din picioare.

Când şi-a dus valiza în camera lui, tata mi-a spus s-o duc pe cea a tinerei neveste în camera aflată faţă-n faţă cu a sa, unde se găseau un dulap şi un pat de fier; imediat după aceea a venit chiar el cu salteaua şi aşternuturile. Dar tânăra nevastă, care la început părea foarte mulţumită că are o cameră anume pentru lucrurile ei, când a înţeles că acolo trebuia să şi doarmă noaptea, s-a speriat şi, cu tot respectul pe care-l avea pentru tata, a început să repete cu încăpăţânare că aşa ceva nu se poate, că ei îi e frică să-şi petreacă noaptea singură într-o cameră şi că vrea să doarmă la un loc cu ceilalţi. Tata o asculta destul de plictisit de o asemenea informaţie, pentru că era obişnuit să nu-şi împartă camera cu nimeni, dar văzând că se făcuse albă la faţă de frică, fără să se obosească să-i răspundă, mi s-a adresat iritat:

— Bine, o s-o ţin în cameră cu mine. Hai, oacheşule, ajută-mă să ridic patul ăsta.

Şi împreună am dus patul nevestei la el în cameră.

Ea ne-a urmat mulţumită. Pătuţul ei n-avea loc lângă patul cel mare al tatălui meu, care ocupa aproape tot peretele mai scurt, aşa că l-am pus de-a curmezişul, aproape la picioarele patului mare. Imediat cum a văzut lucrurile aranjate în felul ăsta, tânăra nevastă, care voia să arate că ne ajută, a început să întoarcă şi să scuture cu mare zel saltelele şi pernele pline de praf, începând cu cele de pe patul mare. Şi în timp ce lucra de zor, l-a întrebat, cât se poate de firesc, pe tata:

— Deci, din noaptea asta eu o să dorm cu tine în patul matrimonial, în locul lui Arturo? Iar el o să doarmă aici, pe pătuţ?

Era, evident, convinsă că eu n-am o cameră a mea, în care să dorm noaptea, ci că sunt obişnuit să dorm cu tata în acelaşi pat!

La această nouă dovadă a ignoranţei ei, am început să râd, dar tata, care era deja destul de agasat de transportul pătuţului, a ridicat dispreţuitor din umeri şi i-a spus, strângându-şi buzele în bătaie de joc şi imitându-i felul de a vorbi:

— Nu, doamnă. *Tu*, când o să mi se facă somn, o să dormi în patul mic. *Eu* o să dorm în patul meu mare, unde am dormit întotdeauna. Iar Arturo o să doarmă în patul lui, în camera lui, unde a dormit întotdeauna!

Apoi, cuprins de o furie evidentă, i-a strigat:

— Să-ţi aduci aminte, fetiţo, că tu nu te găseşti aici în mijlocul unei gloate de zdrenţăroşi sau într-un trib, aici eşti în CASTELUL FAMILIEI GERACE! Şi dacă mai spui ce nu trebuie, te trimit să dormi acolo sus, în celălalt castel, printre gardieni şi puşcăriaşi!

Era clar că ea nu înţelege de ce provocase o asemenea furie, dar s-a făcut roşie de ruşine că a putut spune ce nu trebuie. Şi mă privea aproape întrebându-mă nedumerită ce rău poate fi pentru o nevastă să doarmă în aceeaşi cameră cu mine, care eram un copil.

În cele din urmă, m-am enervat şi eu şi i-am spus cu mult dispreţ:

— Eu dorm singur, în camera mea! N-am nevoie de alţii pe lângă mine. Greşeşti dacă îţi închipui că toţi se tem aşa ca tine. Eu aş dormi singur chiar şi în mijlocul Munţilor Stâncoşi sau în stepele din Asia Centrală!

La o asemenea declaraţie, tânăra nevastă m-a privit cu o admiraţie sinceră, dar se tot învârtea prin cameră, cu ochii larg deschişi, ca şi cum ar fi speriat-o ideea de a dormi acolo singură cu tata. Şi totuşi, între aceste două spaime, să doarmă singură într-o cameră sau să doarmă cu tata, a ales-o mai degrabă pe a doua decât pe prima.

Poate pentru a-şi face curaj, a început din nou să bată cu şi mai mare elan salteaua cea mare, aşa încât praful a

ajuns până la tata, care se lăsase să cadă fără niciun chef pe pătuţ, şi care a sărit în sus şi a scuipat într-o parte, apoi, cu adevărat înfuriat de data asta, a prins-o de mâini şi a exclamat negru la faţă de supărare:

— Hei! Ai de gând să termini odată cu saltelele astea? Ce te-a apucat? De unde ţi-a venit boala pe saltele să le chinui în halul ăsta?

Ea a şoptit pierdută:

— Acasă la mine... se făcea...

— A, da, acasă la tine! Cine ştie când se băteau saltelele acasă la tine!

— Întotdeauna, în fiecare an, de Sfintele Paşti... şi uneori chiar mai des...

I-a eliberat mâinile din strânsoare cu atâta brutalitate, de parcă ar fi vrut să i le rupă, iar vocea lui enervată a căpătat un ton batjocoritor:

— Păi – i-a spus –, acum nu mai eşti acasă la tine, acum suntem în Castelul din Procida, ăsta-i patul meu nupţial şi nimeni nu ţi-a comandat să faci azi curăţenia de Paşti.

Spunând asta, a scuipat din nou şi s-a dus să-şi ia valiza, pe care a adus-o în mijlocul camerei şi a început să desfacă funia cu care era legată. Nu-l văzusem niciodată să se repeadă la cineva cu atâta forţă şi antipatie. Cu mine, atunci când avea vreun motiv să mă certe, termina repede, aruncându-mi câteva cuvinte fără importanţă, încruntându-se aspru, ca mai apoi să devină aproape distrat. Acum, scena cu tânăra nevastă îmi arăta o nouă faţă a caracterului său, misterios pentru mine, aşa cum misterioasă şi incontestabilă era dreptatea lui, şi asistând la scenă mi-am simţit nervii contractându-se, ca şi cum, de data asta, împărtăşeam şi eu spaima tinerei neveste. Atunci când, în cele din urmă, el i-a lăsat mâinile, am avut o senzaţie de nedesluşită eliberare.

După ce a deschis valiza, a început, stând aproape în genunchi, s-o golească dezordonat, cum făcea întotdeauna. Între timp, tânăra nevastă rămăsese nemişcată lângă pat, privind în jur. Am tăcut o vreme toţi trei, apoi ea a rupt tăcerea, întrebând de ce încăperea are atâtea uşi înşiruite.

Tata, neavând chef să piardă vremea cu prea multe explicaţii, i-a răspuns imediat, fără să-şi ridice privirea de la valiză:

— Pentru că în casa asta, aşa cum se obişnuieşte în toate castelele, fiecare cameră e păzită noaptea de un grup de santinele înarmate, care veghează în faţa unei uşi. Ca dovadă că nu dorm niciodată, la fiecare oră din noapte, sună toţi împreună din trompete.

Ea n-a îndrăznit să se îndoiască de spusele tatălui meu, dar neştiind dacă să creadă sau nu explicaţia aceea fantasmagorică, s-a uitat la mine de parcă ar fi vrut să-mi citească o confirmare pe chip. Eu nu m-am putut abţine să râd, şi atunci şi ea, prinzând puţină culoare în obraji, a râs cu poftă. În clipa aceea, tata, care-şi terminase de desfăcut bagajul, s-a ridicat de jos. Fără să ne mai bage în seamă, a aşezat pe scrin grămada de lucruri şi, cu un şut, a împins valiza într-un colţ, apoi, trăgând cu urechea la sunetul clopotului care se auzea bătând în depărtare, a confruntat ora cu cea de pe ceasul său *Amicus*. Dăduse deja uitării povestea cu uşile şi santinelele, de care tânăra nevastă şi eu mai râdeam încă.

S-a întors la pătuţul pe care cu puţin înainte stătuse întins şi s-a aşezat de-a curmezişul pe pernă, cu spatele sprijinit de tăblie. Distrat, puţin somnoros, cu părul care-i cădea pe ochi, şi-a întins un picior ca să şteargă cu talpa pantofului scuipaţii de dinainte. În momentul acela, tânăra nevastă, privind portretul Amalfitanului, a întrebat:

— Cine e?

Iar el i-a răspuns căscând:
— E o imagine sfântă care ocroteşte castelul.
Apoi, întinzându-se pe pat, a adăugat pe un ton perfid:
— La fel ca în toate castelele, şi aici există un strămoş mort, care se plimbă în continuare. Acela e portretul lui. Să fii atentă ca mortul să nu cumva să vină să-ţi străpungă inima în timp ce dormi.
La un asemenea răspuns, ea, ca mai înainte, s-a uitat la mine, dar de data asta nu a citit pe faţa mea nici confirmare, nici dezminţire. A ridicat un umăr şi a şoptit:
— Dacă cineva are conştiinţa curată, de ce s-ar teme de pedeapsă?
— Pentru că el – i-a spus tata – ura toate femeile.
— Cum? Ura toate femeile!
— Da. Şi dacă ar fi fost el stăpânul universului, le-ar fi omorât pe toate.
— Dar dacă nu mai sunt femei, se termină lumea.
Tata şi-a sprijinit capul pe braţul îndoit şi, râzând, a privit-o cu o expresie ostilă şi vicleană:
— Da’ ce-i păsa lui dacă lumea continuă sau nu? Oricum, el e mort. Ce bucurie poate să aibă dacă lumea continuă?
— Era creştin şi avea asemenea gânduri? a întrebat ea, încrucişându-şi mâinile pe piept, de parcă s-ar fi înarmat în lupta dintre propria-i timiditate şi propriile-i sentimente.
Am văzut cum îi tremură faţa şi mi-am imaginat cum îi bate inima ca o vrăbiuţă furată din cuib şi ţinută strâns în pumn. Şi-a aplecat puţin capul într-o parte, legănându-se când pe un picior, când pe celălalt, şi în cele din urmă a întrebat supusă:
— De ce le ura?
— Pentru că – a răspuns tata lăsându-şi din nou capul pe pernă – spunea că femeile sunt toate urâte.

— Toate urâte! a repetat ea, cum toate urâte?! Atunci... cum... chiar toate! Deci şi cele care apar în filme sunt urâte?

— Ce ştii tu despre filme? a spus tata, cu voce leneşă şi tărăgănată, întinzându-se, tu care ai fost o singură dată, când te-am dus eu şi era un film despre pieile roşii!

Când am auzit asta, m-am gândit, cu o oarecare neplăcere, că eu eram mai prejos decât ea, pentru că la Procida nu era nici un cinematograf, iar eu nu văzusem un film în viaţa mea.

Tânăra nevastă a spus şovăitor:

— Sora mea a fost... a dus-o o rudă de-ale noastre care locuieşte la Nola... un om cumsecade! A văzut alt film... nu-mi aduc aminte cum se numeşte, dar acolo, ăia care jucau în el nu aveau pielea roşie. Artistele le poţi vedea şi pictate pe afişe... se văd, la Napoli...

— Continuă, da, continuă să vorbeşti despre femeile alea uşoare! a exclamat tata batjocoritor – şi aşa, în curând, o să ne distrăm văzând cum îţi cade limba! Nu ştii că diavolul face să le cadă limba ălora care spun porcării şi vorbesc despre femei uşoare? Maică-ta nu ţi-a spus?

Tânăra nevastă a roşit. Tata a căscat.

— Şi mai taci din gură, ce ştii tu? Încetează, fetiţo! N-am chef să discut cu tine despre frumuseţe.

Umilită, ea a încercat totuşi să aducă un exemplu mai demn, care s-o reabiliteze după exemplul nepotrivit pe care-l folosise înainte:

— Dar regina, atunci chiar şi regina e urâtă?

Tata a râs, vârându-şi gura în pernă cu atâta poftă, că părea că vrea s-o muşte. Am râs şi eu. Ea ne-a privit pierdută când pe unul, când pe celălalt, căutând poate în mintea ei subjugată un ultim argument de apărare. În cele din urmă, tot privindu-ne, ochii i s-au întunecat şi cu voce

înflăcărată, dar tremurândă, ne-a oferit argumentul suprem:

— Dar Fecioara Maria... şi ea e urâtă? Maica Domnului?

Tata a închis ochii:

— Gata – a spus –, mi-e somn! Vreau să mă odihnesc o oră-două. Plecaţi şi lăsaţi-mă singur. Ne vedem mai târziu.

Am ieşit în tăcere din camera lui şi am închis uşa. Pe coridor, tânăra nevastă mi-a cerut în şoaptă, ca să nu-l deranjeze pe tata, să-i ţin companie în timp ce-şi scotea lucrurile din valiză, pentru că nu era încă obişnuită cu casa şi-i era frică să rămână singură în cameră, acum când era aproape întuneric.

Valiza

Ne-am întors în prima cameră, de unde fusese luat patul. În locul lui rămăsese o porţiune de podea mai curată, şi acolo m-am aşezat pe jos. În cameră existau mai multe surse de lumină, dar singura care avea un bec nears era un soi de felinar din metal, agăţat pe perete, la înălţime. Becul aproape că nu mai lumina, atât de mult praf era pe el, şi atunci ea s-a urcat în genunchi pe scrin şi l-a deşurubat. Apoi, ca să-l cureţe, a scuipat pe el de mai multe ori şi l-a şters cu furoul.

Deschiderea valizei a fost pentru mine o dezamăgire. Au ieşit la iveală nişte zdrenţe mototolite, o pereche de saboţi obişnuiţi şi o rochie subţire, înflorată, uzată şi decolorată de transpiraţie. Mai era şi un batic mare, dar nu aşa frumos ca acelea cu trandafiri pe care tata obişnuia să le poarte pe post de eşarfă, şi nimic altceva, valiza era aproape goală. Mai rămânea pe fund doar un strat de ziare şi de hârtie de împachetat, care servea, după cum s-a văzut imediat, să protejeze câteva tablouaşe înrămate. Erau toate imagini cu Sfânta Fecioară, iar ea le scotea cu

cel mai mare respect şi, înainte de a le aşeza pe scrin, le săruta una după alta.

Ea nu credea într-o singură Madonă, ci în mai multe: Madona din Pompei, Fecioara Rozariului, Madona Muntelui Carmel şi nu mai ştiu câte altele, şi le recunoştea după veşminte, după diademă şi după cum stăteau, ca şi cum ar fi fost nişte regine diferite. Una, îmi amintesc, era învelită cu nişte fâşii rigide aurite, ca mumiile sacre din Egipt, şi la fel şi Pruncul, înfăşat şi el în aur şi purtând pe cap o coroană enormă cu multe raze. Alta, plină de bijuterii, era neagră ca un idol african, şi-şi ţinea în braţe fiul care părea o păpuşică de abanos, încărcat şi el de pietre strălucitoare. O alta, în schimb, nu avea coroană, era înconjurată doar de un nimb imaterial, şi dacă nu ţinem cont de acest unic semn al rolului său, semăna cu o frumoasă ciobăniţă înfloritoare, se distra jucându-se cu un miel, împreună cu fiul său în pielea goală, iar de sub rochia ei simplă ieşea un picioruş alb şi dolofan.

Alta stătea într-o poziţie de mare doamnă, aşezată pe un minunat scaun sculptat, şi mişca un leagăn atât de somptuos, că nici măcar în casa unui duce nu ar putea fi văzut unul la fel! Iar o alta, semănând cu o războinică, era îmbrăcată cu un soi de armură din metale preţioase, şi flutura o spadă...

(Din câte am înţeles, aceste Fecioare aveau temperament diferite. Una era destul de aspră şi de impasibilă, asemenea zeiţelor din Orientul antic; trebuia să fie venerată, dar era mai bine să nu i te adresezi ca să-i primeşti binecuvântarea. Alta era vrăjitoare şi ştia să facă orice minune. Alta, îndurerată, era ocrotitoarea tragică şi sfântă căreia i se mărturisesc patimile şi durerile. Tuturor le plăceau sărbătorile, îngenuncherile şi sărutările; tuturor le plăcea să primească daruri, şi toate aveau o putere enormă, dar, după cum se pare, cea mai extraordinară,

cea mai miraculoasă, cea mai binevoitoare era Madona din Piedigrotta.

Apoi, mai presus de toate aceste Fecioare, de Pruncii lor, de toţi Sfinţii şi Sfintele şi chiar de Isus era Dumnezeu. După intonaţia cu care mama mea vitregă îi pronunţa numele, se înţelegea că pentru ea Dumnezeu nu e un rege, nici măcar Conducătorul întregii Armate Sfinte şi nici măcar stăpânul Paradisului. E mult mai mult, e un Nume, unic, solitar, inaccesibil, nu i se cere ajutorul, nici nu trebuie adorat. În fond, sarcina unei imense mulţimi de Fecioare şi de Sfinţi care primesc rugăciunile, jurămintele şi sărutările e aceasta: să apere inaccesibila singurătate a unui Nume. Acest nume e singura unicitate care se contrapune multiplicităţii terestre şi cereşti. Lui nu-i pasă de slujbe, nici de miracole, nici de dorinţe, nici de dureri şi nici măcar de moarte, pe el îl interesează doar binele şi răul.

Aceasta era religia mamei mele vitrege, sau cel puţin aşa am crezut că o pot reconstrui după comportamentul ei şi după ceea ce spunea în ziua aceea şi în următoarele, din viaţa noastră în comun. Este însă vorba despre o reconstrucţie imperfectă, şi pentru că mama mea vitregă, când discuta cu alţii despre lucruri sfinte, era întotdeauna reţinută de un soi de pudoare. Şi chiar dacă, în anumite ocazii speciale, aborda cu pasiune subiecte privind credinţa ei, trecea întotdeauna sub tăcere anumite aspecte învăluite în mister. Aşa, de exemplu, chiar şi astăzi, nu reuşesc să spun ce părere avea despre Diavol, nici dacă era convinsă că există sau nu.)

Din Fecioarele aduse de la Napoli, câteva (cel puţin trei sau patru) au fost aşezate în şir în faţa oglinzii de la scrin, dar mai erau cam tot pe atâtea în valiză, pentru care nu mai exista loc lângă oglindă. Ele au fost puse, după ce fiecare a fost sărutată, pe noptieră şi pe pervazul ferestrei.

După bijuterii, aceste imagini ale fecioarei Maria erau fără îndoială cele mai scumpe bunuri pe care le poseda tânăra nevastă. Tipărite în culori, aurite, argintate, înrămate sub sticlă, erau decorate cu diferite ornamente. Imaginea Madonei din Piedigrotta avea de jur împrejur un ornament din scoici, fâşii de mătase, pene de cocoş şi bucăţi de sticlă colorată, care o făceau să semene cu un obiect barbar.

M-am gândit că, la urma urmei, valiza aia fusese destul de surprinzătoare. Dar oricât aş fi fost de uimit, n-am făcut niciun fel de comentariu.

Viaţa veşnică

După ce şi-a aranjat Fecioarele, tânăra nevastă le-a privit din nou pe toate, învârtindu-se prin cameră, şi m-a întrebat ce cred: oare tata îi va da voie să agaţe una în cealaltă cameră, deasupra pătuţului pe care trebuia să doarmă ea? Destul de sceptic, am ridicat din umeri şi i-am răspuns:

— Cred că nu.

Apoi i-am spus cu severitate.

— Noi nu credem în nicio Madonă. Şi am adăugat: Şi nici în Dumnezeu.

— Dar tatăl tău e creştin acum, mi-a răspuns ea pe un ton grav (fraza asta, pe care în momentul acela am trecut-o distrat cu vederea, fără să-i dau nicio importanţă, mi-a venit în perioada următoare în minte ca o noutate surprinzătoare... Dar o să revin la asta mai târziu).

Scurta noastră discuţie despre imaginile domestice a părut s-o ducă cu gândul la povestea cu Strămoşul, evocat mai înainte de tata. Şi cât se poate de nedumerită, s-a hotărât să mă întrebe dacă într-adevăr, în castel, bântuia

fantoma aceea care ura femeile! La aşa o întrebare m-am strâmbat ridicând din umeri. Naivitatea ei mă obosea!

— Dar de ce nu înţelegi? am izbucnit. E adevărat că aici a locuit cândva acel Amalfitan, dar *a murit*. Ştii ce înseamnă *mort*? Află deci că tata nu crede în fantome, şi nici eu. Fantomele nu există nicăieri. Sunt doar nişte legende romantice!

Ea s-a apropiat de mine şi, prudentă, şoptindu-mi solemn, mi-a dezvăluit că fantomele există, însă ea nu văzuse niciodată vreuna, dar, de exemplu, o doamnă, cunoştinţă a naşei ei, care lucra ca infirmieră de noapte la Spitalul incurabililor, văzuse sute.

— Dar eu, a spus în cele din urmă, chiar dacă văd una, ce-i cu asta? Nu e ceva de care să te temi.

Şi mi-a explicat că sunt pur şi simplu nişte nenorociţi, nişte păcătoşi care suferă, care, neputincioşi şi mizerabili, umblă cerşind rugăciuni pentru pacea lor veşnică. După aspect, nu mai au o figură de creştini, ci par nişte cearşafuri zdrenţuite care flutură. Şi e de ajuns să spui o rugăciune de pomenire, că pleacă imediat.

Am fost tentat să-i dezvălui că aproape sigur morţii nu mai au spirit, că odată cu moartea se stinge totul şi că singura care supravieţuieşte este gloria, dar apoi, gândindu-mă mai bine, mi-am spus că n-ar folosi la nimic să-i dezvălui anumite lucruri. Oricum ea n-ar fi avut niciodată de-a face cu gloria, aşa că mai bine s-o las cu iluziile ei.

M-am mulţumit doar să-i atrag atenţia, cu sarcasm:

— Păi, dacă pot fi alungate doar cu o rugăciune, ţie de ce ţi-e frică să stai singură noaptea?

— Da’ nu de ele mi-e frică! a protestat ea cu o hotărâre aproape indignată, ar fi o ruşine să mă tem de ele! Nici de ele, nici de altceva! Eu nu-s ca soră-mea, care seara se teme până şi de ochii unei pisici! Pe mine nici fulgerul, nici

oamenii răi nu mă sperie! Întreab-o pe mama dacă nu-i adevărat că eu nu mă sperii niciodată de nimic!

(„Dar – m-am gândit eu, fără să-i spun – de tata ţi-e frică.”)

— Singurul lucru de care mă sperii, a reluat forţându-se parcă să-mi explice ceva destul de dificil pe care nu ştia să şi-l explice prea bine nici ei înseşi, e să stau singură. Da’ nu din cine ştie ce motiv, ci doar să stau singură, nimic altceva, mă sperie! Şi, de altfel, de ce să fie atâţia oameni pe lumea asta, dacă nu ca să stea împreună? Şi nu numai oameni, ci şi animale, ziua umblă fiecare singur, dar noaptea se retrag toate împreună.

— Nu-i adevărat, am contrazis-o cu hotărâre, unele animale ştiu să stea singure şi sunt mândre şi măreţe, ca nişte eroi. Bufniţa zboară şi stă aproape întotdeauna singură, dugongul[9] se mişcă doar noaptea, iar elefantul o porneşte de unul singur spre un loc îndepărtat când simte că va muri.

— Dar omul are mult mai mult suflet decât toate animalele, el e egal cu un rege, e egal cu o stea!

— Ajunge! Eu (am încheiat cu mândrie) am fost întotdeauna singur, toată viaţa mea.

— Asta-i soarta cui n-are mamă, a comentat ea, cu o compasiune atât de ingenuă, încât glăsciorul ei strident şi insipid răsună melodios. Aşa-i, adăugă, ca şi cum ar fi enunţat o cugetare filosofică rară, mama e cea mai apropiată persoană din viaţa asta, pe care nimeni n-o uită niciodată... Şi eu am avut o soartă de orfană, a declarat apoi maiestuos, pentru că eu am rămas fără tată. Şi fără frate am rămas, mama, soră-mea şi eu, numai trei femei, uite cum a rămas familia noastră. Între mine şi soră-mea era un frate, avea opt ani când a murit. La Crăciun, s-au

---

[9] Mamifer marin.

împlinit cinci ani de când s-a dus. A murit împreună cu tata, în nenorocirea aia faimoasă.

— Ce nenorocire? am întrebat cuprins de un interes subit.

Căci, după tonul ei de mare doamnă, mă aşteptam ca nenorocirea despre care vorbeşte să fi fost consecinţa cel puţin a unui raid aerian ieşit din comun sau a unui alt eveniment asemănător, de importanţă mondială.

— Păi nenorocirea aia faimoasă cu prăbuşirea pietrei vulcanice, că s-a vorbit până la Roma despre asta. Au rămas dedesubt patru oameni, şi ce înmormântare frumoasă au avut! A venit până şi fanfara, şi autorităţile, şi totul a fost plătit de primărie: caii, coroana şi toate celelalte.

...Tata se dusese la lucru. Şi când te gândeşti că de obicei era în grevă aproape tot timpul, pentru că era cam leneş, de meserie îi plăcea s-o facă pe domnul, aşa era el... Da' în săptămâna aia avusese chef de lucru şi s-a dus să descarce piatra vulcanică. Iar frate-meu i-a dus de mâncare.

Făcuserăm paste fără sos, care lui frate-meu îi plăceau cel mai mult. Pentru că frate-meu avea nişte gusturi speciale; de exemplu: sosul nu-i plăcea chiar deloc! Iar mama i-a zis: „Mai întâi du-i de mâncare lui taică-tău şi după aia vii să mănânci cu noi". Şi el, bombănind, s-a dus cu vasul pentru tata legat într-un şervet. A fost ultima oară când l-am văzut. Ghinionul sorţii!

Povestea asta, deşi tragică şi emoţionantă, drept să spun, m-a cam dezamăgit. În orice caz, ca să nu-mi jignesc musafira, nu am lăsat să mi se vadă dezamăgirea, dimpotrivă, ca să mă arăt impresionat, am oftat adânc. Iar ea, cufundată în măreţia suferinţei sale, mi-a răspuns cu o privire încrezătoare şi recunoscătoare, apoi a oftat şi ea şi a spus pe tonul acela meditativ de cugetătoare:

— Da, în faţa morţii un om mare şi un copil sunt egali. Pentru ea toţi sunt nişte făpturi!

Când a spus asta, ingenuitatea ei de fetiţă a îmbrăcat parcă o vârstă matură, plină de cine ştie câtă înţelepciune şi aproape regală. Dar, între timp, în trista ei poveste funebră îşi făcea loc o consolare copilărească:

— În cele din urmă însă, a spus convinsă, o să vină ziua în care familiile se vor reuni cu toatele, în adevărata sărbătoare eternă!

Aici s-a oprit ca şi cum s-ar fi temut să nu întunece, cu vreo indiscreţie de femeiuşcă, sărbătoarea aceea nepământească, şi, cu un respect misterios, doar a făcut o aluzie în felul celor care declamă cărţile exotice ale unei sacre Sibile sau ale profetului Daniel:

— Da’ cine se teme de moarte pur şi simplu greşeşte, pentru că ea e o modificare, nu e altceva, care i se arată oribilă lumii noastre anume, ca şi cum ar fi un lup, dar în Paradis o să se arate cu înfăţişarea ei adevărată, cu frumuseţea ei de Madonă. E adevărat că acolo îşi schimbă chiar şi numele, nu se mai numeşte *Moarte*, ci *Viaţă veşnică*. Acolo, în Paradis, într-adevăr, dacă spui cuvântul ăsta, *moarte*, nu te înţelege nimeni.

S-a întrerupt, clătinând din cap cu o expresie secretoasă şi încântată, ca şi cum imaginaţia i-ar fi arătat deja, chiar dacă, pentru o clipă, splendoarea acelui viitor, despre care însă nu trebuia (din respectul cuvenit) să vorbească prea mult... Apoi, în sfârşit a reluat, grăbindu-se să termine:

— Şi aşa, în ultima zi, acea minunată *Viaţă veşnică* o să ne apară în uşă râzând alături de Preafericita Fecioară Încoronată, ca o altă mamă a tuturor creştinilor, care a pregătit pentru ei o mare sărbătoare fără sfârşit. Şi acolo o să ne regăsim cu tata şi cu fratele meu, şi cu alţi fraţi şi alte surori care au murit sau imediat cum s-au născut, sau în faşă...

După zâmbetul ei, încrezător şi fascinat, izvorât dintr-o bucurie proaspătă şi puţin sălbatică, era evident că pentru ea impasibila indiferenţă a veşniciei se transforma fără îndoială într-o mare petrecere fabuloasă, cu o grămadă de lumini, şi cântece, şi dansuri vesele, cu copii şi adolescenţi. Mi-a spus (reluând aerul acela de măreţie nobiliară pe care-l folosea des când vorbea de familia ei) că în afară de ea, Nunziata, cea mai mare, mama ei mai făcuse alţi nouă copii, băieţi şi fete. Aproape în fiecare an, din cei doisprezece în care fusese măritată, încât cunoştinţele ei îi spuneau: *Viulante, Nunziatina nu are nevoie de păpuşi, că ai dumneata grijă să-i faci mereu una nouă*... Dar, din păcate, Dumnezeu voise ca cei mai mulţi dintre numeroşii copii, încă înainte de a fi învăţat să meargă, să zboare din nou în ceruri...

Din fericire, niciunul din ei nu plecase fără Sfântul Botez, şi atunci a început să-i înşire unul câte unul, cu numele lor de botez. Era un Gennaro, doi Peppini, un Salvatore, o Aurora, un Ciccillo şi o Cristinella... Apoi pe chipul ei s-a aşternut o expresie perplexă:

— Dacă, a spus, mă gândesc bine la fraţii ăia ai mei, mi se pare că nici măcar n-aş şti să-i recunosc, mi-i amintesc ca şi cum ar fi fost toţi la fel, după acelaşi tipar!... Dar e clar că acolo, în Paradis, ne recunoaştem fără ca măcar să ne spunem numele, legăturile de rudenie sunt scrise pe frunte! Şi tu o să-ţi găseşti acolo mama şi o să putem sta cu toţii împreună, să formăm o familie!

Mi-a trecut prin minte viziunea mamei lui Arturo, solitară şi refuzând orice promiscuitate, care, în frumosul ei cort oriental, se îndepărta de insula Procida fără să-şi ia rămas-bun.

Am răspuns cu duritate:

— Pentru morţi nu există niciun fel de familie. În moarte nu se mai recunoaşte nimeni.

Ea m-a privit aşa cum un învăţat priveşte un ignorant, totuşi cu un profund respect, şi nu şi-a permis să mă contrazică. Doar după o clipă, învârtindu-şi un cârlionţ pe deget, a observat cu un glăscior visător:

— Şi fratele meu despre care ţi-am vorbit avea tot felul de păreri deosebite, că ajunsese să fie chemat *Gânditorul*, pentru că se gândea tot timpul, şi când vorbea el, tăceau toţi. Îl chema Vito.

După care am tăcut o vreme. Apoi, privindu-mă cu milă sfioasă, a reluat:

— Şi aşa, tu ţi-ai petrecut tot timpul singur.

— Da.

— Dar... tatăl tău... nu-ţi ţinea companie?

— Cum să nu! am răspuns, când era la Procida, stătea tot timpul cu mine, de dimineaţa până seara!... Dar el trebuie să călătorească, iar eu deocamdată n-am vârsta pentru călătorit! Curând însă o să am vârsta şi o să călătoresc împreună cu el!

— O să călătoriţi împreună ca să faceţi ce?

— Cum ca să facem ce? Păi, în primul rând ca să vizităm minunile geografice ale lumii, e clar!

— Care minuni? a întrebat ea.

Jurământul dublu

Subiectul adus de ea în discuţie cu întrebarea asta era prea fascinant şi ardea mocnit, închis în fantezia mea, pentru ca eu să nu fiu acaparat dintr-odată şi cuprins de o elocvenţă de nestăpânit. Şi atunci, m-am apucat să-i citez cu emfază cele mai atrăgătoare dintre multele minuni uluitoare, care, răspândite pe glob, aşteptau vizita lui Wilhelm şi a lui Arturo Gerace... Dar ea, care până aici primise fiecare cuvânt al meu cu multă modestie, a

demonstrat în privinţa acestui nou subiect o autoritate agresivă.

Se părea că pentru ea, în afară de Napoli şi împrejurimile sale, nimic nu merita să fie explorat, aşa că, auzindu-mă lăudând lucrurile acelea exotice, gelozia onoarei napolitane o făcea să se întunece la faţă. Şi a început să mă întrerupă din când în când, cu un accent glorios şi în acelaşi timp amar, ca să-mi spună că şi la Napoli există aia şi aia... Ca şi cum toate minunăţiile existente în restul lumii ar fi fost, de fapt, lucruri de mâna a doua, de provincie, şi un locuitor al acelei metropole de prima mână putea să nu se obosească să se plimbe prin lume, lui îi era suficient să se nască, pentru că, oricum, putea găsi lângă casă exemplarul suprem al oricărui lucru.

Am început prin a lăuda Castelul Cruciaţilor din Siria, unde în timpuri străvechi locuiau până la zece mii de cavaleri! Şi ea mi-a răspuns imediat că la Napoli exista un castel (mai mare de cincizeci de ori decât ăsta al tatălui meu), care era numit *Castel dell’uovo*, pentru că era închis, aproape fără nicio deschidere, ca un ou; şi acolo locuiau regii celor Două Sicilii, *Barbonii*... Eu i-am citat colosalul Sfinx din Egipt, spre care porneau să-l vadă mii de caravane de pe toate continentele, iar ea mi-a răspuns numind o biserică din Napoli, unde exista o Fecioară din marmură, uriaşă, care uneori, dacă-i arătai o cruce (chiar şi din acelea mici care se poartă ca medalion, la gât), vărsa lacrimi adevărate. M-a asigurat că mulţi oameni atestau miracolul, nu numai napolitani, ci şi americani, francezi, ba chiar şi un duce, şi că statuia aceea era vizitată de mii de pelerini, care cu darurile lor de cruci, inimi şi lănţişoare preţioase transformaseră biserica într-o mină de aur...

Eu i-am vorbit despre fachiri indieni, iar ea a început imediat să laude o serie de fenomene nu mai puţin

minunate, din Napoli! La Napoli, în sacristia unei mănăstiri se afla o călugăriţă, delicată şi mică de statură, care era moartă de mai bine de şapte sute de ani, dar rămânea la fel de frumoasă şi de proaspătă ca un trandafir, aşa că în racla ei de cristal semăna cu o păpuşă în vitrină... Şi tot la Napoli, în piaţa San Ferdinando, locuia un bătrân cu limba şi buzele negre, care era în stare să mănânce foc. Dădea spectacole prin cafenele, înghiţind flăcări, în timp ce nepoatele sale umblau cu farfurioara, şi în felul ăsta bătrânul cel ciudat îşi întreţinea familia.

Eu, cu o mărinimie nu lipsită de compasiune, o lăsam să vorbească, căci pentru mine oraşul Napoli însemna doar un punct de plecare în călătoriile mele, un atom neglijabil, în timp ce ea, graţie unui destin lipsit de glorie, era condamnată să nu cunoască niciodată nimic din lume, în afară de Napoli şi Procida. Aşa că ascultam aproape cu părere de rău toate *napolinăriile* alea pe care alţii i le-au vârât în cap şi pe care ea mi le povestea cu o perfectă naivitate, gesticulând cu mâinile ei mici... Când dintr-odată o veselie fantastică a început să îmi gâdile gâtul şi am izbucnit într-un râs atât de puternic, că m-am azvârlit pe burtă, pe podea.

Mi se părea că nu mai simţisem niciodată o veselie atât de extraordinară, încât aveam senzaţia că nu e doar a mea, ci şi a ei şi a întregului univers. Dar ea, cum e firesc, s-a supărat. Lăudăroşeniile ei napolitane s-au întrerupt brusc şi am auzit-o protestând, supărată şi umilită:

— Întreab-o pe mama dacă spun minciuni. Poţi să întrebi în tot Napoli dacă lucrurile pe care ţi le-am spus sunt inventate de mine sau sunt adevărate.

Atunci am ridicat puţin capul, dispus, cât se poate de sincer, s-o liniştesc, pentru că, în realitate, nu mă îndoiam de buna ei credinţă şi, ciudat, îmi părea rău s-o necăjesc pe nedrept... Numai că, imediat ce m-am uitat din nou la

ea cum mă privea încruntată şi se legăna, m-a cuprins iarăşi veselia, ca un refren muzical, şi în loc să spun ceva, m-am apucat să râd şi mai tare decât înainte.

Scena asta s-a repetat de două-trei ori în decurs de un minut. Din când în când mă opream din râs, îi aruncam o altă privire şi reîncepeam să hohotesc cu şi mai multă poftă. Aşa că, fără nicio intenţie din partea mea, inevitabil, ea se arăta tot mai jignită. Buzele i se strângeau într-o îmbufnare gravă, care părea gata s-o doboare, şi eu am început să mă întreb: *Ce o să facă?* cu plăcerea unui joc dramatic, ca atunci când o întărâtam pe Immacolatella.

În sfârşit, am auzit că începe să bombăne şi dintr-odată a făcut un pas către mijlocul camerei, unde s-a oprit, exclamând pe un ton amar şi măreţ de profet:

— Jur, în faţa tuturor sufletelor binecuvântate din Purgatoriu, că n-am inventat nicio minciună! Sunt cu toţii martori la acest jurământ!

La marea solemnitate a acestei scene am devenit brusc serios. Dar ea în clipa aceea nici măcar nu se uita la mine. Şi a încheiat:

— ...Mă aud şi tata, şi fraţii mei! Să cad la pământ exact în clipa asta dacă am inventat ceva despre Napoli! Să cad moartă!

După ce a rostit jurământul, a înghiţit o dată, şi mi-am dat seama că îi tremurau gura şi bărbia de emoţia de a se simţi calomniată. Fără să mă privească, poate de frică să nu mă vadă din nou râzând, îmi zise cu un firicel de voce:

— Aşa o să mă poţi crede că n-am spus nimic fals.

Atunci conştiinţa mea s-a trezit, reproşându-mi obrăznicia dinainte. Şi supărat pe mine însumi, m-am ridicat plin de hotărâre în picioare şi m-am aşezat în faţa ei. Apoi am exclamat, pe un ton cât se poate de serios, de-a dreptul istoric şi fatal:

— Pe onoarea mea! Să cad aici fulgerat dacă nu spun adevărul: jur că am crezut de la început în sinceritatea cuvintelor tale şi că nu te consider o mincinoasă!

Din câte îmi amintesc, până acum în toată viaţa mea nu am avut parte niciodată de o ceremonie atât de importantă. Aşa că am simţit o extraordinară satisfacţie. Cât despre ea, înseninată deja, mi-a dăruit un zâmbet care părea să-mi mulţumească şi să mă întrebe totodată: *de ce atunci atâta veselie*? Dar, sincer, n-am găsit un alt răspuns mai bun decât cel pe care i l-am dat în grabă:

— Râdeam pentru că îmi venea să râd…

Iar ea s-a mulţumit cu explicaţia asta şi nu m-a mai întrebat nimic. A oftat recunoscătoare şi părea că toată amărăciunea dinainte se topea, eliberându-i sufletul de orice greutate, apoi clătinând din cap ca şi cum i-ar fi părut rău pentru propriile bănuieli a spus cu o voce mulţumită:

— Şi eu care credeam că mă acuzi că spun neadevăruri…

Am ridicat din umeri:

— Ei, asta-i bună! Ştiu perfect că nu spui minciuni! am exclamat. Şi am adăugat proclamând cu tupeu: Te cunosc!

Cuvintele *te cunosc* mi-au venit natural. Şi, când le-am pronunţat, mi-am dat seama surprins că, oricât părea de curios, era adevărat. Toate celelalte persoane (şi tata mai mult decât oricine) continuau să fie un mister pentru mine, iar pe ea, pe care o întâlnisem azi pentru prima oară, mi se părea că o cunosc de când lumea. Oare această descoperire surprinzătoare să fi fost, de fapt, adevăratul motiv al râsului meu? În orice caz, neştiind ce altceva să spun, m-am aşezat din nou pe jos, unde stătusem înainte, şi am încheiat pe un ton iritat:

— Aşa! Am jurat pe onoarea mea! Ce altceva mai vrei? Fir-ar al dracului!

A avut o uşoară mişcare neliniştită a buzelor, ca şi cum ar fi vrut să-mi spună: „Dar te-am iertat! Pentru Dumnezeu! Te-am iertat!”, dar în loc să vorbească, mi-a zâmbit, cu aerul că-mi cere ea însăşi iertare. Apoi s-a îndreptat spre mine, plină de bunăvoinţă, ca o găinuşă care, în timp ce umblă, îşi deschide aripile, şi cu acelaşi zâmbet pe buze, s-a oprit umilă la doi paşi de mine. Atunci i-am zâmbit şi eu din colţul gurii, deşi cu o oarecare condescendenţă.

Eram într-o stare nehotărâtă între a râde, a o privi sau a n-o privi. Îi simţeam ochii plini de încredere şi protectori îndreptaţi spre mine, şi asta îmi dădea o mulţumire caraghioasă şi fantastică. După o vreme a reluat nesigură, netezindu-şi părul:

— Deci, tu, imediat cum ai să te faci mare, ai să pleci…

— Da, i-am spus.

Şi numai în momentul acela, reafirmându-mi cu multă emfază planul, mi-am adus aminte de ea: ce rol va avea ea în viitoarele călătorii ale celor doi Gerace, tatăl şi fiul? Am rezolvat imediat în mintea mea, plin de hotărâre: „Ne va aştepta singură la Procida!”. Dar ea nu părea să se gândească la propria-i soartă.

Stătea acolo uitându-se la mine cu o privire plină de încredere şi de vechi lucruri copilăreşti, care-mi aduceau aminte de nopţile înstelate de pe insulă, dar şi de Immacolatella. Şi după un alt moment de tăcere adâncă, a spus, ca şi cum nu putea să se resemneze cu o asemenea idee:

— Aşa deci, ţi-ai petrecut toată viaţa fără mamă!

Inelul Minervei

— Eu, i-am răspuns mândru, ridicându-mi capul, când aveam o lună, puteam deja sta singur. Odată, Silvestro s-a

dus la Napoli, ca să asiste la un meci de fotbal din campionatul naţional, şi eu am rămas singur toată ziua. Îmi legase de gât sticla incasabilă cu biberon şi, ca să nu cad, m-a pus pe jos, în nişte cârpe.

— Cine era Silvestro? s-a informat ea.

— Era unul din Napoli care a rămas aici până când l-au luat în armată. Un prieten al meu. El mi-a dat laptele.

— Cum ţi-a dat laptele?

— M-a crescut cu lapte de capră.

— Pfiu! a exclamat plină de indignare, lapte de capră, care nici măcar n-are un gust creştinesc. Şi tu cum ai făcut să creşti aşa frumos? La Napoli se spune că laptele de capră şi de oaie e bun numai pentru căprari şi oieri. Fratele meu nici nu se atingea de paste, dacă era brânză de oaie pe ele. Şi soldatul acela ce soi de napolitan putea fi?! Să-ţi dea lapte de capră! Dacă mă gândesc! Să fi ştiut! În unii ani, pe mama o durea pieptul de cât lapte avea, dacă am fi ştiut că aici la Procida erai tu cu o capră, te-am fi luat acasă la noi şi ai fi crescut împreună cu noi!

— Oho, acasă la noi chiar că te-am fi ţinut bine! Suntem multe femei! E nevoie de femei ca să aibă grijă de un copil! Da' Silvestro ăla, de acord, era un bărbat, dar chiar dacă cineva e bărbat ar putea fi mai dezgheţat! Auzi, să-ţi dea lapte de capră!

Când zicea *soldatul ăla, Silvestro ăla*, vocea îi suna hotărât ostilă, ca şi cum (în afară de faptul că merita dispreţul ei, pentru că-mi dăduse lapte de capră) necunoscutul acela care-mi fusese doică, chiar din prima clipă în care i-am rostit numele, i-ar fi trezit o totală antipatie. M-am simţit jignit de un asemenea ton, nu puteam într-adevăr să permit ca primul şi singurul meu prieten să fie jignit în felul ăsta.

— Silvestro, am proclamat impetuos şi hotărât, e unul dintre cei mai buni napolitani. Şi trebuie să ştii că el nu era

numai un *soldat*, în armată a primit gradul de caporal şi, dacă ar mai fi rămas în armată, l-ar fi făcut sergent. Era unul dintre primii din întreaga armată, şi a fost şi fotbalist, centru înaintaş într-o echipă adevărată din Napoli. E un om credincios mie. Sunt mai bine de opt ani de când a plecat şi nu ne-am mai văzut de atunci, dar nu m-a uitat. Mi-a trimis mai multe vederi în tot timpul ăsta. Anul trecut mi-a trimis una de la Caserta, şi cu semnăturile logodnicei sale, a unui sergent pilot şi a surorii acestui pilot. Şi în 5 decembrie, de ziua mea, mi-a trimis una în culori, cu un trandafir şi o potcoavă. În fiecare an, de ziua mea, nu uită să mă felicite. Iar eu păstrez toate vederile de la el.

Mă asculta cu o expresie atentă, dar puţin tristă, ca şi cum, în ciuda evidentei ei admiraţii pentru fiecare cuvânt al meu, nu reuşea să înlăture totuşi ura aceea neaşteptată pe care o simţise pentru Silvestro.

— Şi am primit chiar şi un dar de la el, am continuat, când am împlinit zece ani. Mi l-a trimis printr-un jucător de fotbal din Napoli care a venit aici în excursie: e o brichetă nemţească, de contrabandă, autentică, fără marca Statului. Din păcate s-a consumat piatra şi aici la Procida nu găsesc alta.

— Eu, tot prin băiatul ăla, i-am trimis în dar o camee pe care am găsit-o pe plajă (a pierdut-o probabil vreun străin), o piatră minunată, pe care era incrustat capul zeiţei Minerva. După aia, el mi-a scris, pe o vedere, că şi-a făcut un inel şi că o să-l poarte mereu pe deget, şi ăsta e un alt motiv pentru care nu mă poate uita niciodată. Mi-a spus-o şi băiatul ăla: „Fii sigur că Silvestro te poartă mereu în gând. Deseori, când vorbim despre tot felul de lucruri, te pomeneşte, *Arturo, Arturo*, de parcă toţi ar trebui să ştie cine e Arturo! Uneori spune: *cine ştie cât o fi crescut. Chiar trebuie să mă hotărăsc să merg într-o zi până la Procida să-l văd*”.

— Numai că, am continuat cu părere de rău, din cauza slujbei nu prea poate să se îndepărteze de Napoli. El are la Napoli un post important, este paznic la o firmă de construcţii: o meserie foarte bună, după părerea mea! Locuieşte într-o baracă demontabilă, care se mută dintr-un loc într-altul, după lucrările firmei. Odată, în urmă cu mai mult de un an, a stat la Pozzuoli, acolo unde sunt câmpurile de foc[10]; altă dată a stat circa şase luni chiar în faţa portului din Napoli, unde ancorează cuirasatele, torpiloarele şi transatlanticele. Cine ştie pe unde o fi acum! Pe ultima vedere mi-a scris doar urări, fără nicio informaţie.

La aceste ultime fraze ale mele, ea a părut, cel puţin pentru moment, împăcată cu Silvestro şi a propus îmbujorată de o plăcere copilărească:

— Ştii ce facem? Într-o zi, împreună cu tatăl tău, luăm vaporul şi mergem să-l căutăm. Aşa o să vezi şi tu portul din Napoli şi transatlanticele; şi o să vezi şi Pallonetto, unde se află casa mea! Acolo, la Pallonetto, a adăugat mândră, până şi copiii cei mai mici sunt fotbalişti. Acolo se joacă *fubal* pe toate străzile. Un marinar, cunoscut de al nostru, care se numeşte Antonio, a călătorit în toate părţile lumii şi zice că nicăieri n-a văzut atâţia copii făcând nebunii ca la noi!

Şi-a îndreptat privirea plină de regrete spre mine:

— O, ce frumos ar fi fost, a spus, ca atunci când tu erai mic să fim deja rude, ca acum! Aşa s-ar fi ştiut cu siguranţă imediat în familia noastră ce soartă ai: imediat cum te-ai născut să rămâi fără mamă! Şi atunci am fi venit, eu şi mama şi naşa mea, cu un coş frumos căptuşit cu pene şi cu mătase şi te-am fi luat acasă la noi!

Mi-a explicat că acasă la ea n-aş fi fost niciodată singur, pentru că locuinţa ei din Napoli avea o singură cameră, cu

---

[10] Regiune vulcanică aflată la nord-vest de Napoli.

o uşă care dădea direct în stradă, aşa că, şi dacă vreodată rămâneai singur în casă, cei care treceau pe stradă îţi ţineau companie.

Mi-a venit să râd când i-am auzit planurile neîmplinite, pentru că mi-am adus aminte povestea pe care mi-o spusese Silvestro: atunci când rudele mamei veniseră la Casa junilor, iar el, de frică să nu mă ia cu ele, mă ascunsese în lada pentru paste. Numai că, m-am gândit, ăia nu se prezentaseră cu un coş căptuşit cu pene şi mătase, dacă le-ar fi văzut venind pe rudele astea de acum, cu un coş atât de domnesc, poate că m-ar fi lăsat să plec cu ele.

În lumina lunii

În timp ce mă gândeam la toate astea (fără să las să se ghicească vreunul din gândurile mele), ea a venit să se aşeze pe valiză în faţa mea, care stăteam jos, pe podea. Şi aşa, puţin mai sus decât mine, cu bustul drept şi nemişcat, cu capul aplecat spre umăr şi strângându-şi genunchii cu mâinile, şi-a continuat raţionamentul ca şi cum ar fi spus o poveste care o cucerea cu adevărat în imposibilitatea ei. Vocea (devenită deja familiară pentru mine) de adolescentă aflată încă în creştere era acum de o incredulitate legendară, fraternă şi aproape amară:

— Dacă tu ai fi locuit acolo, împreună cu noi, a spus, ai fi avut cu totul o altă viaţă! Eu aş fi avut grijă de tine şi te-aş fi ţinut în braţe. Ce crezi? Eu încă de mică ştiam să ţin copiii în braţe. Eram obligată, fiindcă în casa noastră era fabrică, şi i-am ţinut în braţe pe toţi. Ştiam să sar şi coarda cu un copil în braţe!

— Spune-mi, m-am informat atunci, tu câţi ani ai?

— Am făcut şaişpe în octombrie. Şi tu?

— O să împlinesc cincisprezece în decembrie, i-am răspuns.

Şi am calculat în gând: are deci şaisprezece ani şi trei luni. Când m-am născut eu, avea doi ani. Şi pretinde că la vârsta aia m-ar fi ţinut în braţe! Totuşi nu i-am atras atenţia asupra acestei imposibilităţi şi am lăsat-o să continue, fără să-i spun nimic.

— Tu puteai fi chiar unul din familia noastră, ca un alt frate! Avem un pat mare, în care pot sta până la şase-opt persoane! Puteai să dormi şi tu acolo, împreună cu noi. Şi când tatăl tău se întorcea din călătoriile lui şi venea să te vadă dacă se făcea târziu, putea să se culce şi el acasă la noi, dacă voia! Pentru că patul nostru are două saltele: o saltea se poate pune pe jos, ca să dormim noi, toţi împreună. Şi atunci puteam să-i lăsăm lui tot patul.

Am început să râd şi ea s-a luat după mine. Dar râsul ei s-a terminat într-un mic oftat copilăresc şi înăbuşit cu greu, ca şi cum, vorbind, s-ar fi îndrăgostit de povestea ei şi n-ar fi vrut să se despartă încă de ea. Apoi mi-a zâmbit cu un soi de melancolie protectoare. Iar ochii ei, serioşi, tandri şi conştienţi păreau să se scuze spunându-mi: eu am o minte prostuţă şi plină de fantezii, dar, în sinea mea, nu uit niciodată realitatea.

— Iar seara, a încheiat, ca să te facem să adormi mulţumit, eu şi mama şi naşa mea ţi-am fi cântat un cântec frumos... Ai fi mâncat în fiecare zi împreună cu noi. Şi sărbătorile, aniversările tot cu noi!...

Am tăcut amândoi. Şi atunci liniştea, care se instalase pe insulă odată cu căderea serii (vâjâitul vântului se potolise aproape de tot), a crescut în jurul camerei, aşa încât părea că se aude cu adevărat curgerea minutelor ca o adâncă respiraţie calmă care cobora şi apoi se ridica în acelaşi ritm. Ea stătea aşezată pe valiză, într-o atitudine liniştită, plină de pace şi de solemnitate ingenuă, iar eu, în

faţa ei, aproape întins pe podea, ascultam, fără să mă gândesc la nimic, minunatele sunete curgătoare ale nopţii. La un moment dat am auzit-o spunând:

— Lumina becului s-a făcut mai slabă.

— E semnalul că peste puţin se va stinge, i-am răspuns. În fiecare seară se stinge pentru un minut, când se schimbă electricienii la cabina centrală.

A tăcut din nou şi o vreme nu s-a mai mişcat din reculegerea aceea inspirată. Doar, cu o secundă înainte să se stingă becul, m-a privit şi a spart din nou tăcerea cu o frază care, în realitate, era o observaţie puerilă, golită până şi de o semnificaţie logică, dar tocmai din cauza asta a răsunat ca un răspuns misterios:

— Şi când te gândeşti că în timpul ăsta tatăl tău, din când în când, te amintea: Arturo, Arturo... Şi când te gândeşti că Arturo ăla erai tu!

Când s-a stins becul, lumina slabă a lunii a pătruns în cameră prin geamurile prăfuite. Eu m-am întins leneş pe jos. Întrezăream, dincolo de trupul meu lungit, umbra nevestei şezând ca o statuie şi priveam, cu capul întors spre ea, fereastra opacă din spatele meu, imaginându-mi forma subţire a lunii noi care acolo, în spatele geamului, cobora pe cer ca pe un fir lung. Întunericul din cameră a durat doar câteva secunde, dar în acel scurt răstimp mi-a revenit brusc în minte o amintire. Aparţinea unei perioade pe care o trăisem probabil în vremuri îndepărtate: cu secole, milenii înainte şi care doar acum îmi venea în minte. Deşi nu întru totul limpede, era o amintire atât de adevărată şi de sigură, că pentru câteva clipe m-a furat prezentului!

Mă aflam într-un loc foarte îndepărtat, în ce ţară, nu ştiu. Era o noapte senină, dar pe cer nu se vedea luna, eu eram un erou şi mergeam pe malul mării. Fusesem jignit sau eram în doliu, poate îmi pierdusem cel mai drag

prieten, se poate să fi fost ucis (asta nu reuşeam să-mi amintesc bine acum). Strigam pe cineva şi plângeam întins pe nisip, şi apărea o fiinţă foarte înaltă, care şedea pe o piatră, la un pas de mine. Era o fetiţă, care avea totuşi o maturitate maiestuoasă, iar misterioasa ei copilărie nu părea o vârstă umană, ci mai degrabă un semn al eternităţii. Şi tocmai pe ea o strigasem, asta e sigur, dar nu-mi puteam aminti acum cine era: o divinitate oceanică sau terestră, sau o regină cu care eram rudă, sau o prezicătoare...

Nu mi-am dat seama când s-a aprins din nou becul, căci aproape aţipisem. Tânăra nevastă m-a strigat:

— Artú, cine ştie ce oră o fi acum?

Şi asta a fost prima oară când mi-a spus pe nume.

M-am scuturat, m-am ridicat în şezut şi imediat m-am întors în prezent, în camera luminată, alături de tânăra nevastă care stătea pe valiză. Am răspuns:

— Trebuie să fie cam şase şi jumătate, pentru că în fiecare zi, pe la ora asta, se face schimbul la centrală.

Ea a sărit în sus:

— Şase şi jumătate, a exclamat, atunci trebuie să ne grăbim să aprindem focul pentru cina din seara asta.

I-am spus că, de fapt, în casa noastră nu se aprindea niciodată focul, căci în fiecare dimineaţă Costante avea grijă să gătească şi mâncarea pentru seară, şi cu siguranţă azi făcuse ca de obicei, lăsându-ne cina gata pregătită în bufet. Dar pe un ton plin de importanţă şi de entuziasm, ea a insistat că trebuie să aprindem focul ca să încălzim mâncarea şi eventual ca să fierbem pastele. Atunci am coborât în bucătărie.

Condotieri faimoşi

Costante ne lăsase, pentru seară, friptură de iepure şi cartofi prăjiţi, dar căutând prin bufet am găsit un pachet de paste cumpărat de la prăvălie, un borcan cu sos de roşii şi o bucată de brânză, şi ea a declarat că aşa, cu ingredientele astea, o să putem avea şi paste la cină. Apoi, cotrobăind prin bucătărie, ea a dat şi peste nişte surcele uscate, o găleată cu cărbuni şi nişte chibrituri, şi cât se poate de mulţumită a hotărât să aprindă imediat focul şi să pună apa la fiert, aşteptându-l pe tata ca să arunce pastele în apă. Apoi mi-a repetat rugămintea pe care mi-o făcuse când eram la etaj: să n-o las singură în casa asta încă necunoscută pentru ea. Şi atunci m-am întins pe bancă, după ce am luat din sertar o carte pe care pe-atunci o citeam întotdeauna în bucătărie, când mâncam. Dar în seara aceea atât de neobişnuită nu prea aveam chef de citit; şi am rămas nemişcat, sprijinindu-mă pe coate, cu cartea în faţă, fără s-o deschid măcar.

Tânăra nevastă, pregătindu-se să aprindă focul, a început să cânte, şi eu am tresărit auzindu-i glasul, care, cântând, devenea tot mai aspru şi mai sălbatic. Ea se mişca între lada cu surcele şi sobă, cu gesturi repezi şi mândre; îşi încrunta sprâncenele şi avea o atitudine bătăioasă. Părea că, pentru ea, aprinderea focului era un soi de război sau de sărbătoare.

Pentru că n-a găsit în bucătărie foalele, a început să sufle în cărbuni cu multă putere, şi eu mi-am amintit de o ilustraţie a Cruciadelor, în care se vedea crivăţul, înfăţişat ca un arhanghel cu părul creţ, în timp ce suflă asupra unei flote. Tot suflând, cărbunii s-au aprins în cele din urmă, şi atunci ea, ca să înviorеze flacăra, şi-a ridicat fusta şi a început s-o fluture ca pe nişte foale la gura sobei. S-a ridicat o vâlvătaie de scântei, dar ea a continuat să-şi fluture fusta cu entuziasmul unei ţigănci dansând, cântând

cât o ţinea gura, uitând orice timiditate, ca şi cum ar fi fost singură în casa ei din Napoli.

Nu cânta cu melancolie, ci cu o asprime copilărească, obraznică, şi cu nişte note acute care aminteau de cântecul amar al unor animale: poate al berzei sau al unor păsări călătoare prin deşert. Cărbunii ardeau acum cu flacără, şi ea, după ce şi-a lăsat fusta în jos, s-a dus la chiuvetă şi a umplut oala cu apă, continuând să cânte. Îmi mai amintesc şi-acum un vers dintr-unul din cântecele ei (erau în limba italiană, nu în dialectul napolitan, şi cu totul noi pentru mine):

Poate fiecare apaşă are deja pregătit pumnalul.

Curios, am întrebat-o ce înseamnă *apaşă* (nu auzisem încă niciodată vorbindu-se despre apaşi şi despre gigolete, pe care i-am regăsit mai târziu în sute de cântece), şi mi-a răspuns că de fapt nu ştia nici ea. Mi-a explicat apoi că aproape toate cântecele pe care le ştia le învăţase ascultând radioul unei vecine. Era una care făcuse o grămadă de bani cu comerţul şi putea să-şi permită anumite cheltuieli. Dar era o femeie cumsecade, de câte ori deschidea radioul, îl dădea la maximum, şi aşa toţi cei care locuiau cu ea pe stradă, stând liniştiţi în pragul casei lor, puteau asculta cântecele.

Între timp, şi-a terminat treburile şi a venit să se aşeze pe podea, lângă banca mea. A observat cartea care, închisă încă, rămăsese acolo, în faţa mea, şi cu greutate, ca unul care e pe jumătate analfabet, i-a silabisit titlul:

VIE-ŢI-LE CON-DO-TIE-RI-LOR FAI-MOŞI

— *Vieţile Condotierilor faimoşi!* a repetat.

Şi s-a uitat la mine cu admiraţie, ca şi cum pentru faptul că citeam o asemenea carte meritam şi eu rangul de

ilustru condotier. Apoi m-a întrebat dacă îmi place să citesc. Am răspuns:

— Ei, se înţelege! Sigur că-mi place!

Atunci, ruşinată, dar cu un soi de resemnare fatalistă (asemenea cuiva care recunoaşte un fapt care nu mai poate fi remediat), mi-a mărturisit că ei nu-i place să citească, că, atunci când era mică şi mergea la şcoală, plângea în fiecare dimineaţă doar dacă vedea o carte în faţa ei. Reuşise să termine clasa a doua şi după aceea nu s-a mai dus la şcoală.

Acasă la ea, la Napoli, existau cărţi: exista un roman mare pe care i-l dăduse naşa ei şi, în plus, cărţile de şcoală ale surorii ei care era în clasa a treia. Dar ea, încă de mică, ajunsese la concluzia că cititul e doar o pedeapsă, fără niciun viitor. I se părea că în cărţi există doar o amestecătură de cuvinte. La ce serveau toate cuvintele alea înşirate acolo, moarte şi amestecate, pe o foaie de hârtie? În afara cuvintelor, ea nu înţelegea nimic altceva dintr-o carte. Asta era tot ce ajungea să înţeleagă: cuvinte!

— Tu, i-am spus, vorbeşti ca Hamlet.

Citisem, în traducere italiană, tragedia lui Hamlet (pe lângă cele ale lui Othello, Iulius Cezar şi a regelui Lear) şi dezaprobam total comportamentul acestui personaj.

— Cine-i Hamlet? a întrebat ea.

I-am răspuns strâmbându-mă dispreţuitor: „Un bufon”, şi la răspunsul meu ea a izbucnit într-un hohot de râs puţin nervos. N-am înţeles imediat de ce râdea aşa, dar mi-am dat repede seama că titlul de bufon pe care i-l dădusem lui Hamlet şi-l atribuise şi ei, ca o consecinţă firească a ceea ce spusesem. La o asemenea idee, am început şi eu să râd. Apoi am devenit din nou serios şi i-am explicat:

— Hamlet era un bufon, ştiu eu de ce. Dar tu n-ai nimic de-a face cu el, ai înţeles? El era Prinţ al Danemarcei!

Am văzut că, la o asemenea dezvăluire, chipul ei exprima un considerabil respect, şi atunci am exclamat hotărât:

— Nu face mutra asta slugarnică! Cei mai mulţi regi şi prinţi sunt nişte bufoni.

Era una din concluziile cele mai recente la care ajunsesem şi mi-am dat seama că nu puteam să i-o expun ignorantei mele ascultătoare fără să adaug o explicaţie potrivită:

— Nu e suficient să ai un tron, i-am spus, ca să meriţi titlul de rege! Un rege trebuie să fie cel mai valoros om din tot poporul său. De exemplu: Alexandru Macedon. El a fost un adevărat rege! El, am adăugat cu puţină invidie, era cel dintâi din tot poporul său, nu numai prin valoare, ci şi prin frumuseţe. Era de o frumuseţe dumnezeiască! Avea părul blond cârlionţat, încât părea un minunat coif de aur!

Ea, care mă asculta, ca de obicei, cu multă atenţie şi respect, a observat cu admiraţie:

— Tu eşti mai mititel decât mine şi înţelegi atât de multe lucruri!

Eu am continuat, iritat de cuvântul *mititel*:

— Dar regi ca el există puţini! Iar cei care acceptă titlul de rege, fără să fie atât de grozavi ca el, ştii ce sunt? Sunt nişte împuţiţi fără onoare, nişte uzurpatori ai puterii!

— Sigur, cine e la putere trebuie să facă totul mai bine decât ceilalţi, a aprobat ea umilă, cu o voce timidă, pentru că, dacă cine e sus nu dă exemplu, cum poate rezista lumea asta?

Apoi, după ce s-a gândit puţin, a adăugat:

— Dar aşa e, chiar şi cei care stau sus nu-şi aduc aminte întotdeauna să-şi plătească datoria faţă de Dumnezeu. Şi cei puternici greşesc, nu doar amărâţii! Nu sunt mulţi creştinii care au conştiinţa curată. De aceea Fiul lui

Dumnezeu, acolo sus în cer, mai are pe cap coroana de spini, iar patimile lui cine ştie când se vor sfârşi!

Şi spunând asta ofta ca o călugăriţă imaginară pentru chinurile milenare ale acelui dumnezeu nefericit (cârlionţii, legănându-se, îi însoţeau tristeţea). Şi fără să-şi aducă aminte că-i vorbea unui ateu, mă privea cu ochi încrezători şi fraterni, ca şi cum Certitudinile ei absolute s-ar fi potrivit cu ale mele.

Drept răspuns, m-am limitat să o privesc pe furiş, cu o expresie tolerantă. Şi am reluat, urmărindu-mi raţionamentul întrerupt:

— Vina e şi a poporului! Dacă citeşti Istoria Lumii şi chiar şi dacă te uiţi la unele ţări, se vede cât se poate de clar că o grămadă de oameni nu cunosc singura speranţă a vieţii şi nu înţeleg simţămintele adevăraţilor regi. De aceea se poate vedea că oamenii cei mai destoinici stau izolaţi ca nişte corsari nemiloşi. Nimeni nu-i însoţeşte, în afară de credincioasa lor gardă, sau poate de un singur prieten, care-i urmează mereu şi-i apără cu preţul vieţii sale, singurul care le cunoaşte inima! Restul oamenilor stau departe de ei, ca o turmă de ticăloşi prinşi şi aruncaţi în cala unei grandioase corăbii!

— *Corabia grandioasă*, i-am atras atenţia, sunt cuvinte pe care le-am spus ca pe un simbol de poezie. Nu e vorba de un discurs material. *Corabia* ar fi onoarea vieţii!

În timp ce-i dădeam aceste explicaţii, m-am îndreptat de spate şi m-am aşezat călare pe bancă. Era pentru prima oară când îi dezvăluiam unei fiinţe omeneşti rezultatele meditaţiilor mele solitare. Expresia ei devenise gravă, aproape religioasă. Am rămas un răstimp în tăcere, aruncându-i din când în când câte o scurtă privire înainte să mă hotărăsc să continui, şi în cele din urmă am spus:

— Idealul întregii istorii mondiale ar fi ca adevăraţii regi să întâlnească un popor care să aibă acelaşi sentiment.

Atunci ar putea să înfăptuiască orice acţiune măreaţă, ar putea să cucerească până şi viitorul! Unuia nu-i este suficientă mulţumirea de a fi valoros, dacă toţi ceilalţi nu sunt egali cu el şi nu se poate împrieteni cu ei. În ziua în care fiecare om va avea inima curajoasă şi plină de onoare, ca un adevărat rege, antipatiile vor fi azvârlite în mare. Iar lumea nu va şti ce să facă, atunci, cu regii. Pentru că fiecare om va fi propriul său rege.

Această ultimă idee – emfatică şi grandioasă – mi-a sunat chiar şi mie nouă, pentru că se născuse exact în clipa aceea, brusc, fără s-o fi gândit înainte. M-am bucurat în sinea mea ca de o adevărată descoperite filosofică, demnă de un gânditor de prim rang. Aruncându-i o privire, am putut observa că faţa ascultătoarei mele, ca o oglindă fidelă, se luminase şi ea, radiind de admiraţie. Şi atunci, aprinzându-mă de un entuziasm nou, am proclamat, cât se poate de sigur pe mine:

— Eu vreau să citesc toate cărţile de ştiinţă şi de adevărată frumuseţe, o să fiu instruit ca un mare poet! În rest, în ceea ce priveşte forţa, n-am nicio problemă: pot face orice exerciţiu, am început să mă antrenez de când aveam şapte sau opt luni. Încă două veri, şi vreau să văd cine reuşeşte să mă învingă, fie el şi un campion internaţional! Apoi, cu prima ocazie, trebuie să învăţ să folosesc armele şi să mă obişnuiesc cu luptele. Imediat ce voi avea vârsta potrivită, oriunde vor fi lupte, eu voi merge voluntar, ca să arăt ce pot. Vreau să întreprind acţiuni glorioase, aşa încât toţi să-mi înveţe numele! *Arturo Gerace*, un nume ce trebuie să fie cunoscut în toate ţările!

Ea a izbucnit într-un râs uşor, încântat, copilăresc, uitându-se la mine cu o încredere absolută, ca şi cum aş fi fost unul din fraţii ei, venit să-i povestească minunile pe care le face Arhanghelul Mihail în Paradis.

Atunci n-am mai ezitat să-i dezvălui şi cele mai ascunse şi mai ambiţioase planuri ale mele: şi nu numai cele în care mai credeam în sinea mea, ca în nişte lucruri realizabile, ci şi pe acelea legendare, la care mă gândisem în copilărie şi care n-ar putea să fie înfăptuite niciodată. La vârsta mea de acum nu mai puteam să nu înţeleg că anumite planuri vechi erau poveşti, dar i le-am spus totuşi, ştiind bine că ea mă va crede oricum.

— Şi pe urmă, am început, când voi deveni cel mai destoinic, exact ca un rege adevărat, ştii ce voi face? O să merg cu oamenii mei credincioşi să cuceresc popoarele şi o să-i învăţ pe toţi ceilalţi adevărata bravură şi onoarea! Şi pe toţi nenorociţii şi neruşinaţii o să-i fac să înţeleagă cât sunt de ignoranţi! Există o mulţime de oameni care, imediat cum se nasc, se sperie, şi rămân pentru totdeauna cu frică de orice. Eu vreau să le explic tuturor frumuseţea valorii, care învinge laşitatea mizerabilă!

Iar unul din lucrurile pe care o să-l fac va fi ăsta. În curând, aşa cum ţi-am spus, tata şi cu mine o să mergem împreună departe, pentru mult timp, până când, într-o bună zi, ne vor vedea debarcând aici, la Procida, în fruntea unei splendide flote. Toată lumea ne aclamă, şi procidanii, după exemplul nostru, devin cei mai viteji eroi din toate naţiunile, ca macedonenii, şi vor fi şi foarte mândri şi impunători, ca şi cum ar fi fraţi cu tatăl meu. Vor fi oamenii noştri devotaţi şi ne vor urma în acţiunile noastre. Primul lucru pe care îl vom face va fi asaltul Penitenciarului, ca să-i eliberăm pe toţi puşcăriaşii, iar în vârful fortăreţei o să ridicăm un steag cu o stea, care o să se vadă pe toată marea din jur.

Insula Procida va fi toată acoperită de steaguri ca o minunată corabie, va deveni mai grozavă decât Roma.

Ajuns aici, am privit-o sfidător în ochi. Într-adevăr, în urma unei opinii exprimate de ea în trăsură, cu câteva ore

înainte, despre puşcăriaşi şi puşcării, mai exista în această privinţă o chestiune în suspensie între noi doi. Dar acum, pe chipul ei, privirea mea n-a găsit altceva decât solidaritate entuziasmată, ca şi cum ar fi fost nerăbdătoare să vadă steagul meu fluturând pe fortăreaţa insulei şi promisiunea unei mari petreceri cu cântece şi dansuri. Atunci, în încheierea discursului meu, am spus din nou, bătând cu dosul palmei pe coperta *Condotierilor faimoşi*:

— Asta nu e o carte de poveşti inventate, e istorie adevărată, e ştiinţă! Condotierii istorici, chiar şi cei mai faimoşi, ca de exemplu Alexandru Macedon, nu erau nişte persoane dotate cu puteri supranaturale (asemenea persoane sunt poveşti); erau la fel ca celelalte în toate, dar nu şi în gânduri! Cineva, ca să înceapă să fie ca ei, sau chiar mai grozav decât ei, trebuie mai întâi să aibă în minte nişte gânduri mari şi adevărate... Iar eu ştiu gândurile astea!

— Ce gânduri...? a întrebat ea concentrată.

— Păi, i-am mărturisit după o oarecare ezitare, încruntându-mă, primul gând, cel mai important dintre toate e acesta: *Nu trebuie să-ţi pese de moarte!*

Şi aşa, i-am dezvălui până şi faimoasa reticenţă a faimosului meu Cod: cea mai îndrăzneaţă, deci, şi cea mai dificilă dintre Certitudinile mele absolute (dar şi suprema, cea mai secretă incertitudine a mea!). Ea a aprobat pe un ton grav:

— Acesta e primul adevăr. Şi a adăugat: Aşa ne învaţă chiar şi Dumnezeu.

Dar în clipa aceea eu aproape n-o mai ascultam. Simţeam o asemenea satisfacţie, că nu mai aveam răbdare să mai discut.

Am pufnit. Dintr-odată bucătăria mi se părea o închisoare. Aş fi vrut să fiu în plină vară, dimineaţa, pe plajă, să mă caţăr pe stânci, să mă arunc în apă şi să înot

pe spate, mă cuprinsese o dorinţă frenetică de a mă juca şi de a face cine ştie ce vitejie. M-am întors brusc spre ea şi i-am strigat plin de însufleţire: „Uite!”. Şi, după ce mi-am scos pantofii, m-am repezit de la peretele opus către gratiile ferestrei, aflată la o înălţime de circa doi metri de la pământ. Am făcut un salt, m-am prins cu mâinile de una din zăbrelele de la mijloc şi în acelaşi timp mi-am luat avânt cu tot corpul şi mi-am vârât picioarele între gratiile cele mai înalte, lăsându-mi capul pe spate. Din poziţia asta, am putut s-o văd pe ea, cu toţi cârlionţii ei, aplaudând extaziată.

Mă încerca un sentiment de fericire extremă. Printr-un alt salt, am rămas agăţat cu mâinile de gratii şi m-am amuzat răsucindu-mă şi legănându-mă, apoi am exclamat:

— Uite! Steagul!

Şi ţinându-mă strâns de gratii cu o singură mână şi forţându-mi muşchii, mi-am scos corpul afară pe geam ca un drapel. Am rămas în poziţia asta câteva secunde, la fel ca un virtuoz care ţine o notă, în cele din urmă mi-am dat drumul jos şi cu un salt lung, ca peste un pod aerian, am ajuns cu picioarele strânse pe masă, la trei-patru metri mai încolo.

Ea mă privea de parcă nu aş fi sărit pe masa din bucătărie, ci pe puntea unei corăbii cucerite, iar eu plin de avânt mă simţeam deja un mus legendar care zbura cu o agilitate fantastică de pe covertă spre turnuri şi posturile de observaţie. Am făcut paradă de alte exerciţii asemănătoare, pe care ea le-a admirat mult.

În cele din urmă, m-am întors lângă ea şi m-am aşezat pe jos. Eram în picioarele goale, pentru că ciorapii făceau parte din lucrurile de care tata şi cu mine ne lipseam adesea. Pantofii zăceau pe podea, la mică distanţă de mine, am întins piciorul şi am apucat unul ţinându-l între două degete, şi am spus foarte mândru:

— Uite, pot prinde cu degetele de la picioare!

Mi-a admirat această îndemânare tot atât de mult ca pe toate celelalte, iar eu i-am explicat că numai de puţin timp, prin exerciţii, dobândisem o asemenea capacitate. Aici, la Procida, am adăugat, de când mă născusem, duceam o adevărată viaţă de marinar. Iar un marinar, potrivit unei opinii pe care o citisem într-o carte de aventuri, trebuie să aibă *agilitate de maimuţă, privire de vultur şi inimă de leu!*

I-am spus apoi povestea, pe care o citisem în copilărie, a piratului care-şi pierduse amândouă mâinile într-o luptă şi de atunci, în locul membrelor lipsă, avea în permanenţă două pistoale încărcate strâns legate de cioturile rămase. Învăţase să tragă cu pistoalele apăsând pe cocoş cu piciorul şi devenise un ţintaş infailibil, astfel încât în roman era numit *Ciungul Infernal* sau *Nimicitorul Pacificului.*

— Câte lucruri ştii! a observat ea cu umilinţă respectuoasă.

Apoi, ridicându-şi capul de parcă ar fi cântat, a exclamat cu un zâmbet fericit, impulsiv:

— Când o să devii la fel cu un rege, o să venim cu toţii să te onorăm. Eu o să le aduc şi pe mama şi pe sora mea! Vreau să aduc tot Palonetto! Şi toată Chiaia! Şi tot Napoli!

S-a oprit o clipă încântată şi a adăugat aproape în şoaptă:

— Crezi, Artù, că atunci când vorbeşti despre planul tău că vrei să devii asemenea unui rege, mie mi se pare că te văd, ca şi cum ar fi chiar adevărat, normal: îmbrăcat minunat, cu o cămaşă splendidă de mătase, cu năsturei de aur, cu o mantie şi o coroană de aur şi cu multe inele preţioase...

— Ei, am întrerupt-o eu cu o indiferenţă semeaţă, ce-ţi trece prin minte? Coroana şi mantia etcetera!!! Unul spune cuvântul *rege* şi tu te gândeşti imediat la regii adevăraţi!

Regii despre care vorbesc eu sunt speciali, nu-s îmbrăcaţi ca nişte bufoni, cum zici tu.

— Da' cum umblă îmbrăcaţi? a întrebat nedumerită, totuşi curioasă.

— Umblă îmbrăcaţi fără să le pese, după cum poftesc! am spus imediat.

Apoi, fără să mă gândesc prea mult, am adăugat:

— Vara, cu o pereche de pantaloni şi o cămaşă oarecare, eventual ruptă şi descheiată... şi... cu... un batic înflorat la gât... Iar iarna, cu o haină oarecare, de exemplu în carouri... adică sport!

Ea a părut puţin dezamăgită, dar după o clipă m-a privit cu o ingenuă devoţiune şi a spus convinsă, clătinând din cap:

— Ei, tu, şi dacă te îmbraci ca un cerşetor, semeni oricum cu un prinţişor...

Eu n-am răspuns, am tăcut din gură ca să mă arăt indiferent, când dintr-odată am izbucnit în râs, atât de multă plăcere îmi făcea complimentul ei.

Nu peste mult timp s-au auzit paşii tatălui meu care cobora scările şi *cel mai misterios dintre toţi a reapărut printre noi.*

Am văzut atunci că apa din oală, care fierbea de mult, se evaporase pe jumătate, fără ca noi doi să ne fi dat seama, iar focul era aproape stins. Asta a întârziat cina şi, aşteptând, tata a început să bea vin de Ischia, preferatul său. Se sculase după siestă odihnit şi bine dispus, şi părea mulţumit ca de o joacă de faptul că noi trei cinăm împreună, în castelul familiei Gerace. Veselia lui ne-a molipsit şi pe noi şi seara a căpătat aerul unei mari sărbători.

La cină

Tânăra nevastă şi-a scos în sfârşit paltonaşul cu care călătorise, era îmbrăcată cu o fustă de catifea şi cu un pulover de lână roşie, care, ca şi paltonaşul, îi rămăsese scurt şi strâmt, şi în hăinuţele astea i se vedea mai bine forma trupului, care apărea, chiar pentru unul fără experienţă ca mine, deja foarte dezvoltat pentru vârsta ei, dar exista, în formele acelea de femeie, un fel de simplitate şi de neştiinţă infantilă, ca şi cum ea însăşi nu şi-ar fi dat seama că a crescut. Sânii păreau să fie prea grei pentru bustul acela de adolescentă, cu umerii slabi şi mijlocul subţire, şi inspira un sentiment ciudat de tandreţe şi compasiune; în timp ce greutatea şoldurilor, largi şi mai degrabă rău făcute, nu-i dădeau fiinţei ei o aparenţă de forţă, ci de ingenuitate stângace şi lipsită de apărare. Mânecile puloverului îi lăsau braţele descoperite până aproape la cot, şi se vedea diferenţa dintre pielea albă a braţelor şi cea a mâinilor mici, umflate şi înroşite de frigul iernii. Chiar şi asta îţi provoca un sentiment de compasiune pentru ea. Iar dacă-i priveai încheieturile deloc fine, îţi dădeai seama că, tocmai pentru că erau grosolane, lăsau, cine ştie cum, o impresie de gingaşă inocenţă.

Extraordinar de mândră că gătea pastele, părea chiar să uite de frica pe care i-o provoca tata şi care mai înainte, după-amiază, o făcea să tremure. Dar dispoziţia lui de acum nu părea ameninţătoare, nu-i dădea ordine neliniştitoare, nici nu-i ciufulea părul, ba mai mult, nici măcar nu-i stătea aproape şi nu o băga în seamă.

La masă, el a mâncat mult şi a mai băut vin de Ischia, iar vinul, ca de obicei, deşi nu-l îmbăta deloc, îl făcea să fie imprevizibil, mai misterios pentru mine. Vinul putea să aibă asupra lui efecte diferite, şi chiar contradictorii, uneori îl făcea mai expansiv, alteori somnolent şi sumbru. Ba, în unele momente, era cuprins de remuşcări, de

agitaţie sau de o violenţă ieşită din comun, căutând obiecte pe care să se descarce (pe mine nu se descărca niciodată altfel decât cu gesturi mai repezite, mă considera, evident, un personaj prea neînsemnat, care nu merita oboseala).

În seara aceea vinul s-a potrivit cu dispoziţia lui veselă, făcându-l mai vorbăreţ şi mai fantezist. Duritatea privirilor lăsa locul în fiecare minut unui soi de mulţumire graţioasă care părea să se îndrăgostească de tot ce vedea, chiar şi de un colţ de pâine sau de un pahar. A povestit, încântat, că, la etaj, dormise bine, mai mult de două ore, apoi a privit-o pe tânăra nevastă, cu o expresie duplicitară, ca şi cum ar fi pus la cale, fără ca ea să ştie, vreo poznă puerilă, şi a adăugat:

— Şi ştii pe cine am visat? Pe strămoşul meu din tablou, fantoma castelului!

— A, ăla, a şoptit ea.

— Era îmbrăcat cu un halat de casă brodat cu stele şi cu semiluni, ca un vrăjitor. Şi mi-a spus: O să vezi ce-o să păţeşti că mi-ai adus o femeiuşcă în casă. În noaptea asta o să vin cu paladinii mei şi am s-o azvârl afară.

Tânăra nevastă a râs, cu o expresie neîncrezătoare, dar ezitantă.

— Râzi tu, dar n-o să mai râzi în curând. A sosit, cred, momentul să-ţi dezvălui un lucru pe care nu ţi l-am spus până acum. Tu eşti de acord, Arturo? E normal să o informez acum, când a devenit doamna Gerace? Află, aşadar, fetiţo: există un mister în familia noastră! Tot satul ştie: acest castel e bântuit de fantome. Strămoşul meu e într-adevăr un mare domn şi continuă să ofere mereu aici spectacole de teatru şi baluri pentru cei mai buni tineri, ca atunci când trăia, singura diferenţă, se înţelege, e că acum invitaţii lui sunt toţi fantome, ba chiar CEVA MAI RĂU. Evident, el nu invită spirite de femei, pentru că, după cum

ştii, urăşte femeile. Invitaţii lui sunt toţi de sex masculin, tineri şi adolescenţi, morţi cu toţii în floarea vârstei; şi cu toţii, dacă vrei să ştii: SUFLETE BLESTEMATE! E vorba de indivizi aleşi dintre cele mai rele canalii, care murind s-au prefăcut în Diavoli! Şi banda asta vine aici în fiecare noapte din toate cartierele infernului, intră pe ferestre, de sub pământ, cu sutele. Tu poţi confirma, nu-i aşa, Arturo?

Drept răspuns, fără să spun nimic, i-am zâmbit în semn de înţelegere, dar şi (pentru că asta era obligaţia mea) de complicitate, dar zâmbetul meu se pare că a încurajat-o pe ea, care, la rândul ei, a zâmbit uşor, ca un om înţelept şi ştiutor, şi i-a spus tatălui meu clătinând din cap:

— Dumneata vrei să râzi de mine, mă tratezi ca pe o neştiutoare. Dar la anumite lucruri mă pricep mai bine decât dumneata!

— Ce? Fii atentă cum vorbeşti: mai bine decât mine!!!

— Nu... mai bine decât dumneata nu, vorbele astea mi-au ieşit fără să vreau, nu înseamnă chiar nimic. Am vrut să spun că mă tratezi acum într-adevăr ca pe o neştiutoare, dacă crezi că poţi să râzi de mine şi te gândeşti că eu nu ştiu cum sunt anumite lucruri în realitate! Ei, ca şi cum n-ar fi un lucru ştiut: că nu pot exista niciodată diavoli copii! Pentru că dacă cineva moare de copil, n-a putut fi un mare păcătos. Totuşi, dacă în scurta lui viaţă a făcut vreun lucru rău, ca, să zicem, a furat, sau chiar a omorât pe cineva, păi nu se pune! nu e o ticăloşie, unuia ca ăla toate păcatele îi sunt socotite ca păcate care se pot ierta. Copiii vor putea cel mult să stea douăzeci-douăzeci şi cinci de ani în Purgatoriu, şi după aia copiii mici de tot devin toţi îngeri heruvimi, iar cei mai mari un pic, serafimi. De aia, lumea merge să le consoleze pe mamele lor spunându-le: *Fiţi mulţumită, doamnă, el a avut cel mai mare noroc! Dumnezeu l-a ales ca să facă din el încă un înger.* Dintr-un

copil nu se poate niciodată face un diavol. Pentru diavoli e neapărată nevoie de oameni în vârstă.

Raţionamentul ăsta, care luat în sine putea să sune mai degrabă comic, ne-a fost expus cu o asemenea gravitate, că ar fi fost o jignire prea nemiloasă să râzi de el. De aceea, ne-am ţinut destul de serios şi chiar şi tata s-a mulţumit să râdă doar un pic.

— Aşadar, a spus el, acuma tu cu părerea asta a ta frumoasă te simţi sigură aici, convinsă că paladinii ăia sunt nişte îngeri din cer! Şi nu crezi nici vorbele pe care mi le-a spus în somn strămoşul meu, că la noapte o să vină cu ei ca să te chinuie!

— Păi cine crede vorbele ăluia care spunea că femeile sunt toate urâte?!

— Ah! a exclamat tata ridicându-se orgolios, asta-i ultima noutate minunată care mă onorează şi pe care trebuie s-o ascult cu urechile mele! Deci aici cineva îndrăzneşte să afirme că un strămoş de-al meu e în stare să spună baliverne!

— Nuuu... nu voiam să spun asta... de ruda dumitale... nu... am greşit... Dar ăla... chiar zicea că toate femeile sunt urâte? Aşa zicea?

Tata s-a întins pe scaun râzând în hohote:

— Da, chiar aşa zicea, că toate-s urâte.

Ea s-a uitat la mine ca şi cum mi-ar fi cerut o confirmare pentru un caz atât de curios.

— Chiar vrei să ştii cum spunea? a reluat atunci tata şi a început să declame, imitându-l pe Amalfitan: „Uh, cât sunt de urâte, mai bine să nu ne gândim, Wilhelm dragă, la cât sunt de urâte! Şi apar peste tot, se multiplică cu miile, cu milioanele, insultele astea aduse naturii. Cine ştie dacă pe alte planete, pe Lună există? Şi cu cât sunt făcute după toate regulile, perfecte (ca să zicem aşa), cu atât sunt mai urâte! Sărmanele, da fapt tiparul rasei lor e greşit! Dar de

ce? Cum se explică asta? În lume toate lucrurile sunt atât de bine făcute, până şi cele fără importanţă: un firicel de algă, un pârâiaş, un peştişor, un păducheaş de trandafiri, un bobuleţ de mazăre, o frunzuliţă de cicoare, toate lucrurile au ceva ca lumea, ceva simpatic care te face să spui: ah, minune a universului, ce frumos e, ce plăcut e să trăieşti! Chiar şi atunci când ţi se întâmplă să întâlneşti un om un pic schilod, un sărman refuzat la recrutare, strâmb, pitic, şi la prima vedere te gândeşti: ce urât e! da', până şi în cazul ăsta, dacă te uiţi mai bine, găseşti mereu ceva ca să poţi spune: în fond, nu-i chiar atât de respingător. Da, da, în fiecare scorpie de mare, în fiecare păianjen, dacă te uiţi bine, poţi recunoaşte urma acelei mânuţe artistice şi vrăjite care a format toate lucrurile din univers. Doar pentru o singură rasă: femeile, n-a existat milă, lor le-a fost hărăzită urâţenia şi nimic altceva. Poate că provin dintr-o altă fabrică, e singura explicaţie posibilă".

La discursul acesta, recitat ca la teatru, eu şi tânăra nevastă am început să râdem. Atunci tata, cu un aer plictisit, mi-a aruncat o coajă de portocală şi m-a apostrofat spunând:

— Tu, oacheşule, în loc să râzi atâta, ai face mai bine să ne dezvălui părerea ta despre frumuseţea femeilor. De exemplu, ce crezi tu despre nevasta asta? Ţi se pare frumoasă sau urâtă?

Am simţit cum îmi iau foc obrajii, pentru că nu eram pregătit pentru asemenea întrebare şi, de fapt, nici eu nu ştiam ce anume gândesc despre ea. Înainte de a răspunde, i-am aruncat o privire, de parcă aş fi vrut s-o estimez atunci. Însă, exact în clipa aceea, am înţeles că nici nu era nevoie să o privesc, fără să-mi dau seama, aveam deja în minte o părere despre ea. Şi iată care era: în privinţa urâţeniei femeilor în general, din câte ştiam şi vedeam eu, mi se părea că Amalfitanul avea mai degrabă

dreptate, iar despre femeia asta în special nu se putea spune că e mai puţin urâtă decât altele. Şi totuşi, în ceea ce o priveşte pe femeia asta, în ciuda urâţeniei ei de netăgăduit, eu, după gustul meu, o consideram extraordinar de graţioasă!

Mi se părea însă prea personală şi nefondată această părere a mea, şi mi-era ruşine s-o spun; pe de altă parte, nu voiam să mint. Şi atunci, ferindu-mă să mă uit la ea sau la tata, am coborât privirea cu o expresie încruntată şi aproape feroce şi am spus:

— Nu mi se pare urâtă.

— Asta-i bună! a exclamat tata ridicând din umeri, tu acuma vrei s-o faci pe cavalerul şi s-o complimentezi. Cum nu ţi se pare urâtă? Cine ştie ce găseşti frumos la ea?

Ea râdea uşor confuză, fără să se supere deloc că era considerată urâtă. Eu l-am privit plin de curaj pe tata şi am spus hotărât:

— Are ochi frumoşi!

— Ei, da, frumoşi! Are ochii prea mari! Ce-mi tot spui, oacheşule!

În clipa aceea ea mă privea şi ochii ei, plini de sfială şi de bucurie şi de recunoştinţă pentru laudele pe care le primiseră, erau atât de minunaţi, încât fruntea îi părea împodobită cu o diademă.

Eu am râs, m-am aşezat iar şi am tăcut.

Iar tata, întinzând arogant bărbia spre ea, a spus:

— E inutil să te împăunezi tu, doamna Gerace; oricum ştim că eşti urâţică, o lălâie... Oacheşul vrea în seara asta să fie ceremonios, vrea s-o facă pe castelanul, pe galantul! Mai degrabă, madam, în loc să te umfli în pene, cu ochii ăia ai tăi, spune-ne cât înţelegi tu despre frumuseţe. De exemplu, cum ţi se pare oacheşul ăsta? Zi, ce părere ai despre el?

Ea s-a ruşinat să răspundă cu voce tare, s-a apropiat de urechea tatălui meu şi, cu un aer conştiincios şi grav, i-a spus încet (dar am auzit-o şi eu):

— Mi se pare frumos.

Eu mi-am întors capul în altă parte, făcând-o pe indiferentul. Tata a râs şi a spus:

— Ei, de data asta sunt de acord şi eu. Ai dreptate, e un băiat frumos, nu degeaba e fiul meu!

Eu mă prefăceam că nu aud nimic, ca şi cum n-aş fi ştiut că vorbeau despre mine. El, ca să mă provoace, m-a lovit uşor cu piciorul pe sub masă şi a continuat să râdă aproape cu duioşie, privindu-mă, şi atunci am început să râd şi eu cu el.

El şi-a mai turnat vin, şi în timp ce bea, vreo două minute poate, am tăcut toţi trei. S-a auzit din nou zgomotul valurilor jos, în micile golfuri, iar eu, la zgomotul acela, am văzut în minte imaginea insulei înconjurate de mare, cu luminile sale; şi Casa junilor, aproape perpendicular pe extremitatea ei, cu uşile şi ferestrele închise în lunga noapte de iarnă. Ca o pădure atinsă de vrajă, insula ascundea, căzute în letargie, creaturile fantastice ale verii. În vizuini subpământene de negăsit sau în ascunzişurile zidurilor şi ale stâncilor, se odihneau şerpii şi broaştele ţestoase şi familiile cârtiţelor şi şopârlele albastre. Corpurile delicate ale greierilor şi ale cicadelor se topeau în pulbere, ca să renască apoi cu miile cântând şi săltând. Iar păsările migratoare, pierdute în zonele Tropicelor, plângeau după aceste frumoase grădini.

Noi eram stăpânii pădurii, iar bucătăria asta cu luminile ei aprinse în noapte era vizuina noastră minunată. Iarna, care până acum mi se păruse întotdeauna ca o pustietate plictisitoare, în seara asta devenise dintr-odată o feudă magnifică.

Noapte

O umbră a plăcutului amuzament de dinainte se mai vedea pe buzele tatălui meu, iar eu credeam că-i aud respiraţia, continuă şi liniştitoare ca aceea a mării. Prezentul mi se părea un timp fără sfârşit, ca o sărbătoare de zâne.

Terminaserăm deja de mult cina, dar întârziam încă la masă. Tata mai avea vin în pahar şi a continuat să facă glume cu noi, dar în scurt timp a obosit. Din când în când îşi întindea braţele sau ofta adânc, ceea ce pentru noi nu era un semn de tristeţe, ci dimpotrivă, al unei plăceri de a trăi profunde şi aproape amare. La un moment dat a întins mâna spre tânăra nevastă s-o tragă spre el. Dar ea s-a ridicat în grabă şi s-a îndepărtat spunând că trebuie să strângă masa, şi atunci i-am văzut din nou pe chip teama care părea s-o fi părăsit pentru un timp.

Cu o expresie speriată şi plină de zel, a pus două farfurii una peste alta şi a dat să se îndrepte cu ele spre chiuvetă, dar tata, fără să se ridice de pe scaun, a prins-o în grabă de mijloc şi a tras-o lângă el.

— Unde te duci? a întrebat-o. Să strângi masa! Mâine-dimineaţă servitorii noştri o să aibă grijă să strângă masa. Tu eşti doamna Gerace, nu uita! Iar acum e gata să înceapă prima noastră noapte a nunţii.

Fără să aibă curajul să se zbată, ea se uita la tata cu o privire rătăcită. Tremura vizibil şi părea, cu claia ei de păr, o mică sălbăticiune cu blană neagră, prinsă pe furiş în cursă.

— Ţi-e frică, nu? Ţi-e frică de prima ta noapte a nunţii, a exclamat tata izbucnind într-un râs proaspăt, liber şi nemilos. Stai aici. Nu te mişca, a spus strângând-o şi mai tare lângă el şi amuzându-se de spaima ei. Ai dreptate să-ţi fie frică, ştii, nu-i aşa, ce li se întâmplă fetelor în noaptea

nunţii! Dar şi mai rău, Nunzià, e că foarte rar se întâlneşte un mire atât de rău cum sunt eu. Mirii obişnuiţi sunt nişte omuleţi... Nu, degeaba încerci să mai scapi, nu te mai poţi salva, s-a terminat!

Instinctiv, ea începuse să se zbată uşor, oarecum amăgindu-se că va putea să scape cu adevărat. Iar încercarea ei disperată l-a făcut pe tata să râdă cu şi mai multă poftă.

— S-a terminat, a spus din nou cu o asprime copilărească, ţinând-o cu uşurinţă doar cu un braţ ca într-o menghină, nu mai sunt vremurile în care fugeai şi te ascundeai ca să nu te întâlneşti cu mine, să nu crezi că am uitat, fetiţo!, o să mi le plăteşti pe toate în noaptea asta!

Şi într-un fel ameninţător şi indiferent a început să se joace cu cârlionţii ei. Chipul i se întunecase trădând totuşi o maliţiozitate ascunsă şi plină de bucurie.

— Da, a spus, ea mă refuza. Păduchioasa asta refuza să se mărite cu unul ca mine! A ajuns chiar să le încaseze de la maică-sa, pentru că refuza o asemenea partidă, un proprietar, printre altele, al unui castel!

Mărturisind aceste lucruri, îşi luase un aer de tribun, ca şi cum acolo, în jurul mesei, ar fi fost, să-l asculte, poporul întreg, convocat pentru pedepsirea fatală a miresei.

Ea a răspuns, pierdută, cu un glăscior înecat de plâns:

— Eu... voiam să mă fac călugăriţă!

— Mincinoaso! Mărturiseşte cum stau lucrurile! Tu voiai să te faci călugăriţă *pentru că* nu voiai să te măriţi cu mine: Te-ai hotărât să te măriţi cu mine numai ca să nu ieşi din vorba maică-tii. Ziceau că ţi-e frică de mine! Şi, dacă nu mă înşel, cineva te-a auzit zicând chiar că sunt urât. E-adevărat sau nu, zi, că mă găseşti urât?

El râdea cu o bunăvoinţă arogantă, inexprimabilă, iar ea îl privea cu ochii ei mari, care din cauza tulburării păreau şi mai negri, ca şi cum l-ar fi găsit cu adevărat urât.

— Şi-acum pregăteşte-te să mi le plăteşti pe toate, doamnă Gerace.

S-a auzit clopotul bătând orele, şi el s-a uitat la ceasul de la mână:

— A, e ora zece! E vremea de mers la culcare... e noapte. Mi-e somn, Nunziatè, mi-e somn... Nunziatè!

Şi o strângea la piept, fără s-o mângâie sau s-o sărute, dimpotrivă, aproape bruscând-o şi ciufulindu-o. Atunci spaima, care o pândise toată ziua, păru să coboare asupra ei ca un nor uriaş.

— Eu... înainte de a merge sus... trebuie să închid obloanele de la uşa cu geam, a spus ea.

— Bine, închide-le, a zis tata şi brusc i-a dat drumul.

Şi, ca şi cum ar fi avut de gând să-i dea un răgaz, şi-a aprins o ţigară, trăgând primul fum. Dar era, se pare, doar o prefăcătorie, folosită pentru plăcerea de a se juca, asemenea pisicii. Ea tocmai se pregătea să ridice zăvorul greu de la uşă cu mâinile ei mici şi agitate, când el şi-a pus ţigara de abia începută pe farfurie şi, ridicându-se de pe scaun, i-a spus brusc:

— Gata! Nu te mai ocupa de uşă. Dă-i pace!

În clipa aceea mi s-a părut că aud un bubuit confuz, ca şi cum de undeva se apropia o cavalcadă, şi cu multă uimire mi-am dat seama că inima mea era cea care bătea aşa. Tata, într-un soi de fericire înfuriată, s-a apropiat de tânăra nevastă şi prinzând-o de mână, cu un gest de balerin, a făcut-o să se învârtească pe loc. Ochii lui, care îi căutau pe ai ei, aveau o privire mai dură decât de obicei, dar totodată exista în ei un fel de afirmare impetuoasă, încântătoare, inocentă. Poate căindu-se sau poate pentru a o înduioşa, i-a spus îmblânzindu-şi vocea:

— Nu vezi cât sunt de obosit? E târziu, să mergem la culcare!

Ea şi-a ridicat spre el privirea lipsită de apărare.

— Să mergem! Mişcă-te! i-a ordonat el cu asprime, iar ea, ascultătoare, l-a urmat.

Înainte de a ieşi, s-a uitat spre mine, dar cuprins de un sentiment ciudat de ură şi de furie, mi-am întors privirea de la ea.

Rămăsesem nemişcat în picioare, lângă masă. Când am privit din nou spre uşă, ei dispăruseră pe coridor şi li se auzeau paşii urcând împreună scara. Atunci am coborât privirea şi la vederea farfuriilor şi a paharelor de la cină, a resturilor de mâncare şi de vin, m-a cuprins brusc sila.

Am mai rămas acolo, lângă masă, fără să mă mişc, fără să mă gândesc la nimic, şi mi s-a părut că a trecut foarte mult timp, dar, în realitate, când m-am ridicat să merg la culcare, ţigara lăsată de tata mai fumega încă pe farfurie, printre cojile de portocală. Deci trecuseră doar câteva minute, iar mie ziua aceea şi seara aceea de abia terminate mi se păreau, cine ştie de ce, petrecute cu ani în urmă. Doar eu, Arturo, eram la fel ca înainte, un băieţel de paisprezece ani, şi trebuia să mai aştept încă multe anotimpuri înainte de a fi un bărbat.

Trecând prin faţa camerei tatălui meu, am auzit în spatele uşii închise nişte şoapte agitate. M-am îndreptat aproape fugind spre camera mea, aveam dintr-odată senzaţia puternică şi de neînţeles că cineva (pe care nu puteam totuşi să-l recunosc) mă jignea într-un fel imposibil de răzbunat, inuman. M-am dezbrăcat în grabă şi în timp ce mă culcam grăbit, trăgându-mi aşternuturile până peste cap, a ajuns până la mine prin pereţi un ţipăt al ei: gingaş, ciudat de feroce şi de copilăresc.

Apropo, îmi dau seama de un lucru: nu numai că nu ştiam să-i spun pe nume, atunci când vorbeam cu ea, dar nici acum, povestind despre ea (ignor motivul), nu ştiu s-o amintesc cu numele. Există o dificultate misterioasă, care îmi interzice aceste silabe atât de simple: *Nunziata,*

Nunziatella. Va trebui deci să continui să-i spun şi aici *ea* sau *dânsa* sau *tânăra nevastă* sau *mama vitregă*. Şi dacă, pentru frumuseţea stilului, va fi necesar uneori s-o numesc, voi putea, în locul numelui său întreg, să pun *N*. sau chiar *Nunz*. (Acesta din urmă îmi place destul de mult, sugerează un animal pe jumătate sălbatic, pe jumătate domestic: de exemplu, o pisică sau o capră.)

CAPITOLUL AL TREILEA

Viaţa de familie

Viaţa de familie

A doua zi m-am sculat cum s-a crăpat de ziuă. Tata şi tânăra nevastă mai dormeau încă, vremea era splendidă. Am pornit-o la plimbare şi m-am întors acasă dimineaţa târziu.

Am ocolit casa, ajungând în spatele ei, în partea cu bucătăria, şi prin uşa cu geam am văzut că înăuntru era numai ea singură şi aluatul pentru paste. Pusese nişte gălbenuşuri în mijlocul unei grămăjoare de făină şi le amesteca energic cu degetele. Nu mă observase, m-am oprit în spatele geamului, uimit să văd cât i se schimbase aspectul faţă de seara precedentă.

Cum se putuse întâmpla, într-un timp atât de scurt, o transformare atât de ciudată? Era îmbrăcată cu acelaşi pulover roşu din ajun, aceeaşi fustă, aceiaşi papuci, dar devenise pentru mine de nerecunoscut. Tot ceea ce ieri reprezenta în ochii mei graţie, dispăruse din înfăţişarea ei.

Şi acum, ascultând de capriciul tatălui meu, îşi purta părul desfăcut, dar cârlionţii în dezordine, care ieri păreau o ghirlandă fabuloasă, astăzi îi dădeau un aspect neglijent şi umil, iar întunecimea lor, în contrast cu paloarea

chipului, îi adăuga o notă posomorâtă. O paloare greoaie, plină de moliciune, alungase de pe obrajii ei culoarea candidă de ieri, iar sub ochi, orbitele sale, care ieri, prin delicateţea lor întreagă, mă făcuseră să mă gândesc la petalele unei flori, erau acoperite de un nimb întunecat, erau pătate. Din când în când, în timp ce frământa aluatul, îşi dădea la o parte cu braţul părul de pe frunte, şi făcând asta îşi ridica puţin pleoapele, şi privirea, pe care eu mi-o aminteam atât de frumoasă, apărea tulbure, animalică şi mizerabilă.

Revăzând-o acum, îmi era ruşine că putusem, cu o zi înainte, să-i acord atâta încredere şi să ajung să-i dezvălui secretele mele! Pe bancă, uitată, mai era cartea mea despre *Condotierii faimoşi*, şi la vederea ei m-am ruşinat şi mai tare. Am deschis cu furie uşa cu geam şi atunci, în sfârşit, m-a văzut şi ea. O expresie de mulţumire şi de prietenie i-a luminat chipul şi cu un zâmbet dulce mi-a spus:

— Artú?

Dar eu, fără să-i răspund, m-am uitat urât la ea, ca atunci când un străin sau o persoană inferioară îşi permite cu noi familiarităţi ce nu-i fuseseră îngăduite. Imediat expresia prietenească şi fericită i-a dispărut de pe faţă. Zâmbetul i s-a stins şi am văzut că mă priveşte cu un aer ciudat: dezamăgită, întrebătoare şi sălbatică, dar totuşi nu umilită sau implorând. Nu i-am spus nici măcar un cuvânt şi, după ce am luat cartea de pe bancă, am plecat.

Apoi, în ziua aceea şi în cele ce au urmat, am ocolit-o, renunţând chiar şi la compania tatălui meu, decât să o împart cu ea. Îi vorbeam doar dacă eram constrâns, şi în asemenea ocazii mă purtam cât se poate de rece şi de distant, ca să-i dau bine de înţeles că era mai puţin decât o străină pentru mine. Rănită de atitudinea mea, căreia nu reuşea să-i înţeleagă motivul, îmi răspundea într-o

manieră bruscă şi sălbatică, aruncându-mi cu greu câte o privire posomorâtă. Dar uneori, mai ales seara, când toată familia se întrunea, îmi adresa câte un zâmbet sfios menit să mă îmblânzească, sau părea să mă întrebe umil din ochi care era vina care o făcuse să-mi piardă prietenia. În acele momente, simţeam pur şi simplu repulsie faţă de ea. Îmi displăcea profund mai ales gura ei, care asemenea chipului nu mai era aceeaşi din prima zi. Devenise de un roşu spălăcit şi se deschidea respirând cu o expresie de moliciune şi de stupiditate.

În zilele acelea, tata o lua tot timpul cu el pe insulă, stăteau mereu împreună, iar eu nu-i însoţeam niciodată în plimbările lor şi evitam să stau cu ei. Timpul continua să fie frumos, şi păstrând obiceiurile pe care le aveam când trăiam singur, ieşeam de obicei dimineaţa cu un coltuc mare de pâine şi o bucată de brânză şi nu mă întorceam decât pe întuneric. Luam cu mine şi o carte şi, când mă săturam de hoinărit, mă duceam la Cafeneaua Portului, ţinută de văduva care făcea cafea turcească într-un ibric de smalţ.

În perioada aceea dispuneam cu adevărat de bani (o noutate absolută şi extraordinară), pentru că tata, înainte de a pleca să se însoare, în dimineaţa în care primise banii de la arendaş, îmi dăduse cincizeci de lire. Cu capitalul neîntrebuinţat în buzunar, care era pentru mine o sumă uriaşă, îi comandam autoritar văduvei o cafea cu anason; şi, după ce-i aruncam dinainte banii pe tejghea, fără să-i spun vreo vorbă, mă duceam să mă aşez într-un colţ al localului, unde stăteam să citesc cât aveam chef. La ora aceea, singurul client al cafenelei eram eu, şi bătrâna moţăia sau se dedica unor lungi pasienţe. Uneori eu, cu o expresie rea şi dispreţuitoare de bandit, scoteam faimoasa brichetă a lui Silvestro, fără marca statului, şi deşi nu se aprindea pentru că-i lipsea piatra, o făceam să pocnească

ostentativ. Când citeam, ţineam întotdeauna la vedere pe măsuţă un pachet de Naţionale, pe care-l cumpărasem de curând, dar pe care îl lăsam totuşi neatins, căci în trecut trăsesem câteva fumuri de la chiştoacele tatălui meu şi consideram tutunul destul de scârbos.

Spre seară, văduva aprindea pe tejghea o lampă mică şi la lumina ei îşi continua pasienţele. Flacăra lumânării din faţa portretului defunctului ei soţ înroşea cu un efect aproape sinistru semiîntunericul din local, şi atunci eu mă simţeam pur şi simplu grozav. Mi se părea cu adevărat că sunt un bandit al mărilor, într-o tavernă dubioasă de aventurieri, poate în vreun sat din Pacific sau în fundăturile Marsiliei.

Dar pentru că la lumina aceea chioară nu mai puteam citi, la un moment dat mă plictiseam şi, fără să salut pe nimeni, părăseam localul şi urcam în noapte către Casa junilor.

Imediat cum ajungeam, evitând să-i caut pe cei doi soţi, mergeam drept în camera mea şi odată intrat mă simţeam cuprins de un sentiment de singurătate pe care nu-l cunoscusem în trecut. Până şi mama, frumoasa cănăriţă de aur din poveşti, care pe vremuri apărea de câte ori o chemam, acum nu mă mai ajuta. Iar lucrul cel mai rău era că nu-mi lipsea pentru că-mi fusese necredincioasă, ci pentru că eu însumi îmi pierdusem, dintr-odată, orice dorinţă de a o căuta, negând fiinţa ei misterioasă. Necredinţa mea, care cândva o cruţase doar pe ea, acum o exila sub pământ, printre alţi morţi care nu mai înseamnă nimic şi nu mai au niciun răspuns de dat. Şi totuşi, dacă uneori mă încerca dorul de ea, îmi spuneam imediat fără milă: „Ce te-apucă? Ea e moartă”.

Treceam astfel prin momente dificile. Dar şi în asemenea momente preferam să stau singur decât în

companția celor doi. Singura ocazie în care ne regăseam împreună toţi trei era seara, la cină.

Mama vitregă inaugurase această noutate în casa noastră: se mânca în fiecare seară o cină caldă, iar focul în bucătărie era aprins la orice oră din zi. La drept vorbind asta era singura reformă adusă în ordinea noastră domestică. În rest, nefiind o mare gospodină, nu făcea decât să tragă cuverturile pe paturi şi să mături din când în când în bucătărie şi în camere, destul de sumar, dar cu multă energie. Şi aşa, din fericire, casa noastră continua să fie la fel, cu murdăria ei dintotdeauna şi cu dezordinea ei naturală.

Acum, dacă exista nevasta, Costante renunţase cu multă bucurie la obligaţiile sale de bucătar şi de servitor şi se întorsese la viaţa lui de ţăran. Adevărul e că ea era de ajuns ca să aibă grijă de casa noastră, el venea doar o dată sau de două ori pe săptămână, ca să ne aducă fructe şi alte produse de la fermă.

La ora cinei, tata mă striga şi eu coboram în bucătărie. După acea unică, sărbătorească seară din prima zi, cinele noastre comune erau destul de tăcute. Mama vitregă era în continuare timorată şi complexată în faţa tatălui meu, dar, spre deosebire de prima zi, acum, aproape involuntar se apropia de el în fiecare minut şi ajungea chiar să se lipească de el. Tata uneori o lăsa, fără s-o bage în seamă, alteori, deranjat, o respingea, dar, aşa cum am spus, în perioada aceea nu se despărţea niciodată de ea.

După cină mergeam toţi la culcare. De obicei, eu le-o luam înainte, ajungeam în camera mea, unde, după ce închideam uşa, fără ca măcar să mai aprind lumina, mă vâram imediat în pat. După puţin timp le auzeam paşii pe coridor şi zgomotul uşii care se închidea în urma lor, şi instinctiv îmi astupam urechile cu pumnii, de frică să nu aud din camera lor ţipătul acela. Nu-mi explicam motivul:

dar aş fi preferat să văd apărându-mi în faţă un animal sălbatic decât să-l mai aud.

Stăpânul casei se plictiseşte

După o săptămână de timp frumos, începuse din nou să plouă pe insulă, dar eu ieşeam totuşi în fiecare dimineaţă, şi uneori mă întorceam acasă ud leoarcă. Au trecut astfel alte zile din singuratica mea viaţă, când, către jumătatea celei de a doua săptămâni, tata a început să vorbească despre plecare. Atunci n-am mai făcut faţă tristeţii de a pierde scurtele ore care-mi mai rămâneau de petrecut cu el şi am simţit nevoia să-i caut apropierea, suportând-o vrând nevrând şi pe aceea a mamei vitrege.

Era după-amiază, şi la fel ca în ziua sosirii, ne aflam toţi trei în camera tatălui meu, care fuma pe jumătate întins în pat, după cum îi era obiceiul. Fumul ţigărilor Naţionale, pe care el le aprindea fără încetare începând de dimineaţă, făcea aerul greu şi dincolo de ferestrele opace treceau norii imenşi ai vântului african. Nimeni n-avea chef de vorbit. Tata căsca, tot foindu-se în pat, de parcă ar fi avut febră, iar ochii îi erau de un albastru ciudat prăfos. Plictiseala părea să fie pentru el o povară amară şi tragică, la fel ca o nenorocire. Eu recunoşteam în asta misterioasele sale legi pe care le adoram, aceleaşi, mai importante decât orice raţiune, care odată, în copilăria mea, îl făcuseră aproape să leşine sub ochii mei, când îl atacase o meduză.

La fel, chiar şi această plictiseală, care-l făcea să lâncezească, se transforma pentru mine într-o fascinaţie. Vedeam că e nerăbdător să părăsească insula, şi regretam şi mai mult zilele trecute şi pierdute, în care el, prezent aici, era uşor de găsit în orice moment şi eu mă feream să-l văd! De toate astea vinovată era mama vitregă, şi

simţeam cum mă cuprinde o furie răzbunătoare împotriva ei.

(După atâţi ani, încerc să înţeleg sentimentele care în zilele acelea începeau să se încurce în chip ciudat în sufletul meu; dar nici acum nu sunt în stare să le disting formele, care se amestecau dezordonat în mine şi nu erau iluminate de niciun gând. În amintire, mi se pare că zăresc o vale, izolată şi adâncă, într-o noapte cu nori, iar acolo jos, în vale, o mulţime de animale sălbatice, pui de lup sau lei, încep, aproape în joacă, o încăierare ce devine serioasă şi sângeroasă. Şi între timp luna trece dincolo de nori, într-o zonă limpede, foarte îndepărtată.)

Cred că mai bine de o jumătate de oră niciunul dintre noi n-a scos vreun cuvânt, mama vitregă stătea liniştită pe scaun, respectând, poate, cu o oarecare nelinişte dispoziţia tatălui meu. În cele din urmă el a rupt tăcerea, exclamând pe un ton exasperat:

— Ajunge! M-am săturat de insula asta. Trebuie să mă hotărăsc să schimb aerul.

Şi cu o strâmbătură de dezgust a aruncat pe jos ţigara de abia aprinsă.

După cum am spus, trecuseră deja două zile de când începuse să vorbească despre călătorii, dar data plecării rămăsese incertă. Evident, se înţelegea că şi de data asta va pleca singur, nevasta, aşa cum era de datoria ei, urma să-l aştepte la Procida. Ea o ştia foarte bine, aşa că la exclamaţia lui furioasă îşi coborî privirea fără să obiecteze nimic. În poziţia ei gârbovită, umerii prea slabi în comparaţie cu generozitatea bustului îi dădeau în momentul acela o înfăţişare sărmană şi vulnerabilă. Dar pleoapele coborâte, sensibile, păreau să-i aştearnă pe chip, cu genele lor negre, umbra unei severităţi misterioase, iar sub puloverul roşu i se ghicea mişcarea liniştită a respiraţiei.

Tata îi aruncă o privire plină de furie şi în acelaşi timp de o duioşie confuză, ca şi cum, având chef să plece şi în acelaşi timp displăcându-i puţin s-o părăsească, o acuza pe ea că e vinovată, poate involuntar, de întârzierea lui pe insulă. Apoi a exclamat iritat:

— Ajunge! Ce naiba mai aştept s-o pornesc în larg?

În momentul acela, ea şi-a ridicat pleoapele şi privirile lor s-au întâlnit. Atunci ea a şoptit aruncând spre el o privire serioasă:

— N-au trecut nici măcar cincisprezece zile de când te-ai însurat şi deja pleci de acasă!

A spus-o mai degrabă pe un ton de regret supus decât de revoltă, dar fraza ei a avut puterea să şteargă imediat orice umbră de prietenie din ochii tatălui meu:

— Ei bine, şi ce-i ciudat în asta? a izbucnit el răutăcios. Va trebui să renunţ să mai fac ce-mi place, chiar dacă sunt însurat de mai puţin de cincisprezece zile? Te temi cumva că te mănâncă balaurul dacă rămâi la Procida fără mine? Arturo, a adăugat apoi plin de mândrie, a rămas la Procida fără mine de mii de ori şi nu s-a plâns niciodată, când m-a văzut că plec. Uite la ce ajungi când te încurci cu femeile.

Ea a dat din cap şi a spus jucându-se nervos cu cârlionţii:

— Dar... eu... *Vilèlm*...

— Tu... cine eşti? Ce vrei tu? a întrerupt-o tata.

La auzul numelui *Vilèlm* pronunţat de ea, avusese o grimasă de nerăbdare, şi până şi micul ei gest nervos cu cârlionţii părea să-l deranjeze.

— Şi lasă în pace buclele alea soioase, a mai adăugat, gândeşte-te mai degrabă să-ţi scoţi din cap anumite pretenţii fără rost, dacă le ai cumva... Dar, eu, *Vilèlm*! La ce te aştepţi dacă ai devenit *Soţia* mea?

Mama vitregă îl asculta, mută şi îmbufnată, dar ochii ei exprimau, fără să-şi dea seama, supunere şi fidelitate.

El a sărit jos din pat şi s-a proţăpit în faţa ei. Vedeam cum îl cuprinde aceeaşi ranchiună de neînţeles pe care doar tânăra nevastă părea în stare să i-o provoace şi care mi se dezvăluise odată, în prima zi, chiar în aceeaşi cameră. Dar atunci în sinea mea îi luasem apărarea, astăzi însă eram mulţumit că el se purta urât cu ea, ba chiar îmi doream să se înfurie şi mai tare, s-o trântească la pământ şi s-o calce în picioare. Aproape mi se părea că aş fi găsit într-un asemenea măcel o senzaţie de linişte.

— Nu uita, a reluat el, devenind şi mai violent cu fiecare cuvânt, că însurat sau nu, eu rămân întotdeauna liber să plec şi să vin când vreau, şi nu trebuie să dau socoteală nimănui pentru ce fac! Pentru mine nu există nicio obligaţie, nicio datorie, eu sunt un scandal! Şi nu ţie, fetiţo, o să-ţi dau socoteală de fanteziile mele! Nu s-a născut încă acel mare împărat care să-l poată ţine în colivie pe Wilhelm Gerace! Şi dacă tu, sărmană păpuşă păduchioasă, crezi că, drept consecinţă a însurătorii, eu trebuie să rămân agăţat de zdrenţele tale, ai face mai bine să-ţi scoţi asta imediat din cap!

Şi-a întors către fereastră frumoşii lui ochi albaştri, întunecaţi de imposibila nelinişte a plictiselii şi de o nostalgie mânioasă:

— Ah, a exclamat, de ce nu mai sunt vapoare în seara asta? De ce trebuie să aştept până mâine? Vreau să plec imediat cu primul vapor, şi multă vreme n-o să mai dau nicio veste despre mine!

Şi-a întors privirea spre nevastă, cu o expresie de nemulţumire şi ranchiună. S-ar fi spus că în momentul acela, doar pentru simplul fapt că exista şi umplea spaţiul din faţa lui, ea săvârşea o samavolnicie, submina drepturile lui Wilhelm Gerace. Dintre care unul era să se simtă liber ca îngerii, iar eu consideram legitimă copilăreasca îndârjire cu care tata şi-l apăra. Un asemenea

drept apărea în ochii mei ca originea primară a graţiei sale şi, aş spune, a nemuririi sale.

— Eu... n-a fost vorba să mă opun voinţei dumitale... ar fi un păcat de moarte! Dumneata eşti soţul meu… am jurat să-ţi dau ascultare... dumneata eşti capul familiei... şi poţi să-mi comanzi…, a spus mama vitregă, convinsă.

Dar era atât de speriată de gesturile lui agitate, că a început să plângă. De când o cunoşteam, am văzut-o întotdeauna rezistând la tentaţia de a plânge. Asta era prima oară când ceda.

La vederea lacrimilor, tata şi-a pierdut şi ultima rămăşiţă de compasiune sau indulgenţă pe care o putea avea pentru ea:

— Cum! a exclamat cu un soi de oroare, am ajuns deja aici: plângi *pentru că eu plec*!

Şi o privea bănuitor, nu urând-o, ci pur şi simplu detestând-o. Ca şi cum dintr-odată ea şi-ar fi scos o mască de pe frunte, arătând chipul unei nimfe demonice, care voia să-l sechestreze pe Wilhelm Gerace.

— Îţi ordon să răspunzi la întrebarea asta, i-a spus cu o expresie ameninţătoare, de parcă ar fi acuzat-o de o crimă, plângi *de durere că eu plec*? Da? DE ASTA plângi?

Ea l-a privit cu o îndrăzneală deosebită, cu ochii îmbufnaţi şi mândri, chiar dacă înlăcrimaţi, şi i-a răspuns hotărâtă că nu.

— Nu vreau să se plângă *din dragoste pentru mine*, nu vreau *dragoste*, a certat-o atunci tata, schimbându-şi dezgustat vocea la pronunţarea cuvântului dragoste (pe care el, în limbajul său puţin amestecat, îl pronunţa ca napolitanii), să ştii, fetiţo, că nu m-aş fi însurat niciodată cu tine dacă n-aş fi fost sigur de asta: că NU ţineai la mine. Datoria de a-i da ascultare maică-tii te-a făcut să accepţi căsătoria. Din fericire, nu mă iubeai! Şi eu mă distram să le văd pe maică-ta şi pe naşă-ta care, crezând că-s foarte

şmechere, îmi ascundeau asta, în timp ce pentru mine era idealul! Să faci bine, nevastă, să *nu ţii niciodată la mine*. Eu nu ştiu ce să fac cu sentimentele femeilor. Nu am nevoie de dragostea voastră.

În timpul acestui discurs tânăra nevastă, care se oprise din plâns, îl privea pe tata cu ochii căscaţi, dar fără stupoare, ca şi cum ar fi ascultat o limbă barbară, de neînţeles. El începuse să măsoare camera de la pat la fereastră, aruncându-i nişte priviri teribile:

— Strămoşul meu care e pictat aici, în tabloul ăsta, spunea că o femeie e ca lepra: atunci când se prinde de tine, vrea să te mănânce tot, bucată cu bucată, şi să te izoleze de lume. Dragostea femeilor e o nenorocire, femeile nu ştiu să iubească. Strămoşul meu, fato, era un sfânt, care spunea tot timpul adevărul. Aah!

Şi, pe neaşteptate, tata a desprins de pe perete portretul Amalfitanului, strângându-l ostentativ la piept. Şi, într-o atitudine de tenor, izbucni brusc într-un râs limpede şi spontan ca pentru a-şi bate joc de mama vitregă şi de Amalfitan.

Împotriva mamelor (şi a femeilor în general)

Atunci mama vitregă şi-a dat dintr-odată părul pe spate şi şi-a împins bărbia înainte într-un gest de nesupunere şi de provocare.

— Ăla, a izbucnit cuprinsă de un ciudat spirit războinic, Vrăjitorul ăla a uitat de maică-sa, dacă vorbeşte aşa despre femei, păi, dacă nu era o femeie, cine-l mai făcea pe el?

Şi a început să se legene, într-o atitudine atât de exaltată şi de orgolioasă, că apărea aproape neruşinată:

— Că ştiu până şi proştii şi chiar şi *animalele* – a continuat ea – ştiu cât îi de frumoasă mama! Şi nimeni n-o uită, că-i prima dragoste a tuturor. Că până şi...

— Taci din gură, drăcoaică urâtă şi ciufulită, a întrerupt-o tata.

Şi s-a aruncat din nou pe pat, izbucnind în râs, dar de data asta într-un râs tremurat şi sacadat, foarte diferit de cel de dinainte.

— Mama! a repetat. Strămoşul meu, a declarat apoi triumfător uitându-se la mama vitregă, nu avea nicio mamă! El s-a născut din întâlnirea dintre un nor şi un tunet!

— Ei, a exclamat mama vitregă sceptică, dintre un nor şi un tunet.

— Da, spre norocul lui. Aşa, dacă s-ar putea naşte fiecare dintr-un... trunchi de copac... dintr-un crater de Vezuviu... dintr-o cremene... din orice lucru care n-are pântece de femeie!

— Dar... femeile... sacrifică totul... pentru copiii lor..., a încercat din nou să obiecteze mama vitregă (cu toate că era speriată de invectivele lui).

— Ajunge, ţi-am spus, taci din gură! a întrerupt-o din nou tata, s*acrifică*... Tu, drăcoaică, tigroaică ce eşti, vrei să ştii un important Adevăr Etern? Învaţă: sacrificiul e singura, adevărata perversiune umană. Mie nu-mi place sacrificiul. Şi sacrificiile materne... Ah! Din câte femei ticăloase poate cineva întâlni în viaţă, cea mai rea e propria-i mamă! Acesta e un alt adevăr etern!

Aici eu eram atât de uimit, că nu mi-am putut înăbuşi un oftat, dar nu cred că tata l-a auzit. Îşi vârâse din nou capul în pernă şi, în timp ce vorbea, se răsucea în aşternuturi atât de agitat, că patul părea o corabie în furtună. După ce îi ordonase mamei vitrege să tacă, a continuat să monologheze despre mame, fără să-i pese de cine-l

ascultă. Când vorbea printre dinţi, când cu voce tare, izbucnind din când în când într-un hohot de râs sau într-o exclamaţie trivială, iar în intonaţia lui am recunoscut repede acea emfază specială (între viclenie, dispreţ şi dramă), cu care uneori părea să se amuze provocând morţii.

Am revăzut atunci în memorie grupul din fotografia aceea veche în care printre numeroase fete de aceeaşi vârstă se distingea, însemnată cu o cruciuliţă desenată cu cerneală, o fată înaltă şi bine făcută, într-o poză sentimentală...

— ...Cel puţin, spunea el continuându-şi raţionamentul, de alte femei te poţi salva, poţi să le respingi *dragostea*, dar de mamă cine te salvează? Ea are viciul sfinţeniei... nu se satură niciodată de ispăşit *vina* de a te fi făcut, şi cât trăieşte nu te lasă, cu *dragostea* ei, să trăieşti. E de înţeles: ea, sărmană fată, neînsemnată, nu posedă nimic altceva în trecutul şi în viitorul ei în afară de acea faimoasă *vină*. Tu, fiul nepoftit, eşti singura expresie a destinului ei, ea n-are nimic altceva de iubit. Ah, e un infern să fii iubit de cine nu iubeşte nici fericirea, nici viaţa, nici pe sine însuşi, ci numai pe tine! Iar dacă tu vrei să te sustragi unui asemenea abuz, unei asemenea persecuţii, ea te numeşte Iuda! Tu vei fi cu siguranţă un trădător, pentru că ai chef să umbli pe străzi ca să cucereşti lumea, în timp ce ea ar vrea să te ţină mereu alături, în locuinţa ei formată dintr-o cameră şi o bucătărie!

Eu îi urmăream discursul cu o aviditate extraordinară, în care se amesteca însă şi un dram de suferinţă. Căci, în mod ciudat, mi se părea că, în timp ce el vorbea, o mamă misterioasă, înaltă şi bine făcută, coborâtă din cine ştie care regiuni boreale, era acolo, să-l tortureze cu cruzime, drept pedeapsă că vorbea urât despre ea. Şi în ciuda fascinaţiei pe care o avea întotdeauna pentru mine

subiectul mamă, am sperat ca el să se oprească, dar mergea înainte într-o manieră exagerată şi confuză. Ca şi cum, pentru a păcăli plictiseala din ziua aceea, şi-ar fi spus lui însuşi o poveste lipsită de farmec.

— Şi în timp ce tu creşti şi te faci frumos, ea se ofileşte… Se ştie că norocul nu se poate amesteca cu mizeria, asta e legea naturii! Numai că ea nu înţelege această lege şi ar vrea, presupun, să fii mai mizerabil decât ea, îmbătrânit, poate chiar mutilat sau paralitic, numai să te aibă mereu alături. Ea, prin natura ei, nu e liberă şi ar vrea să fii supus împreună cu ea. Asta-i *dragostea ei de mamă*!

Între timp, nereuşind să te supună, se complace în povestea ei de mamă martiră şi de fiu *fără suflet*. Tu, cum e normal, n-ai nicio atracţie pentru o asemenea poveste şi râzi de ea, ţie îţi plac alte poveşti, alte suflete… Ea plânge şi devine tot mai plictisitoare, mai senilă, mai funestă! Totul în jurul ei e infestat de lacrimi. Şi tu, se înţelege, îţi doreşti tot mai mult s-o eviţi. Îndată ce te vede apărând, ea te acuză… Insultele ei sunt supreme, într-un stil biblic. Cea mai blândă este *infamule, asasinule*, şi nu trece o zi fără să nu-ţi recite litania asta! Ar vrea poate, cu acuzaţiile ei, să te facă să te urăşti şi să te lipseşti de tine însuţi, pentru ca ea să ia locul orgoliilor şi exaltărilor tale, uzurpându-te, ca o regină tristă.

Şi oriunde fugi, departe de ea, în oraş, nu te poţi salva de *dragostea* ei, de parazitul acela etern. Căci dacă, de exemplu, în cer se aude un tunet sau începe să plouă, poţi jura că exact în aceeaşi clipă ea, acolo, în cocioaba voastră, este disperată gândindu-se: *acuma ploaia asta o să-l ude, o să răcească, o să strănute*… Dacă, în schimb, cerul se înseninează, poţi fi sigur că ea se jeluieşte: *Vai de mine, cu timpul ăsta frumos, asasinul n-o să mai pună piciorul în casă înainte să se întunece*…

Orice fenomen cosmic sau eveniment istoric se manifestă pentru ea doar în legătură cu tine. În felul acesta, lumea înconjurătoare riscă să devină pentru tine o cuşcă. Ea ar fi mulţumită de asta, pentru că *dragostea* ei nici nu visează altceva. În realitate, ar vrea să te ţină mereu prizonier, ca atunci când era însărcinată cu tine. Şi, când îi scapi, încearcă să te prindă în plasă de departe şi să-i dea întregului tău univers forma ei, ca nu cumva să uiţi umilinţa de a fi fost conceput de o femeie!

(Atât eu, cât şi mama vitregă ascultaserăm izbucnirea tatălui meu fără să suflăm, dar eu, chiar dacă nu scoteam o vorbă despre îndoielile mele, mă simţeam destul de descumpănit. Căci nu numai că argumentaţiile paterne nu mă vindecaseră de dragostea mea înnăscută şi nefericită pentru mame, ci, dimpotrivă, de mai multe ori, ascultându-l, m-am surprins că gândesc fără să vreau: „Fir-ar să fie! S-ar zice că cine are noroc nu ştie ce să facă cu el, iar cui i-ar plăcea să-l aibă nu-l are...”

În realitate, argumentele aduse de Stăpânul nostru ca să demonstreze greşelile mamelor erau, cel puţin în mare parte, exact acelea pentru care eu, în schimb, sufeream dintotdeauna că sunt orfan! Ideea unei persoane care să-l iubească doar pe Arturo Gerace, excluzând orice altă fiinţă umană, şi pentru care Arturo Gerace să reprezinte soarele, centrul universului era o idee care nu-mi displăcea deloc. La fel, ideea unei persoane care să plângă chiar în hohote pentru mine nu mă dezgusta absolut deloc. Dimpotrivă, anumite gesturi, fermecătoare în sine, ca de exemplu: să ieşi plin de curaj în furtună sau chiar să mărşăluieşti spre câmpul de bătălie!... mi se părea, gândindu-mă bine, că ar fi câştigat un gust mai plăcut, dacă cineva, între timp, era disperat din cauza mea.

Cât despre insultele despre care vorbise tata, eram convins că mie anumite insulte mi s-ar fi părut nu otravă,

ci zahăr şi miere. În plus, el gândea bazându-se pe o experienţă deosebită, adică cea cu mama lui, care era o nemţoaică înaltă şi solidă, dar a mea era o mică italiancă, din Massalubrense. Dintotdeauna femeile din Massalubrense au fost cunoscute pentru purtarea lor aleasă, chiar prea blândă, fără pic de răutate. Eu cred că mama mea nu mi-ar fi spus ceva jignitor, nici dacă ar fi fost obligată prin lege.

Rămânea faptul că ea se ofileşte în timp ce fiul se face mai frumos, dar pentru mine acesta era fără îndoială un avantaj. Unei femei ofilite, care şi-a pierdut tinereţea, fiul – chiar dacă nu e de o frumuseţe perfectă ca tata – trebuie să i se pară împăratul frumuseţii pe pământ. Tocmai asta ar fi însemnat pentru mine cea mai mare satisfacţie; cineva care să mă considere minunat, unic, imperial! Pentru tata, care poseda la perfecţie aşa ceva, evident nu avea prea mare importanţă. Şi asta mă făcea să admir tot mai mult nepăsătoarea lui superioritate.)

Mama vitregă a oftat şi în sfârşit şi-a făcut curaj să vorbească, dar vocea i-a sunat sălbatică şi îndepărtată, ca miorlăitul unei pisici rătăcite în noapte:

— Atunci, a şoptit ea, dacă sentimentele despre care ai vorbit dumneata sunt o jignire, oamenii n-ar mai trebui să se iubească pe lumea asta...

Tata şi-a întors capul spre ea:

— Taci, i-a spus, tu care de abia te-ai născut, şi în plus te-ai născut proastă! Dacă mai scoţi o vorbă, te omor! Eu mă lipsesc de anumite sentimente, le las nenorociţilor care sunt liberi numai duminica. Mie nu mi se potrivesc romanele de dragoste de niciun fel. Iar dragostea femeilor e contrariul dragostei!

Apoi a început să monologheze, şi vorbind când plictisit, când furios, căsca încontinuu, râdea şi se vâra cu nasul în

pernă, ca un copil care se agită într-o stare de toropeală bolnăvicioasă:

— Intenţia femeilor este să degradeze viaţa. Asta a vrut să spună legenda evreilor care povesteşte alungarea din Paradisul terestru din cauza unei femei. Dacă n-ar fi femeile, destinul nostru n-ar fi să ne naştem şi să murim ca animalele. Rasa femeilor urăşte lucrurile inutile, nemeritate, e duşmana a tot ce nu are limite... Rasa asta urâtă vrea drama şi sacrificiul, vrea timpul, decăderea, măcelul, speranţa... vrea moartea! Dacă n-ar fi femeile, existenţa ar fi o tinereţe veşnică, o grădină înflorită! Toţi ar fi frumoşi, liberi şi fără griji şi *a iubi* ar însemna doar *a se arăta unul altuia cât sunt de frumoşi.* Dragostea ar fi o încântare dezinteresată, o glorie perfectă: ca şi atunci când te priveşti în oglindă; ar fi... o răutate firească şi fără remuşcări, ca o splendidă vânătoare într-o pădure regală. Dragostea adevărată e aşa: nu are niciun scop şi nicio raţiune, şi nu se supune niciunei puteri în afară de graţia umană. Dragostea femeilor, în schimb, e o servitoare a destinului, care lucrează pentru a continua moartea şi ruşinea. Expediente, şantaje, pretexte interesate, iată din ce sunt plămădite sentimentele sale slugarnice... Ah, ce oră o fi? Uitaţi-vă la ceasul de la mâna mea, n-am chef s-o ridic.

M-am uitat şi i-am spus ce oră e. Mi-a aruncat o privire printre genele pe jumătate închise şi m-a chemat leneş:

— Arturo!... Apoi, după o pauză: Ai auzit ce am spus despre femei? Tu ce crezi? Am dreptate?

Am hotărât în sinea mea că e o ocazie bună ca s-o umilesc pe mama vitregă. Şi am răspuns cu hotărâre:

— Da, fără femei ar fi mult mai bine. Tu ai dreptate.

— S-ar putea, a spus cu o volubilitate plină de amărăciune, ca eu să am dreptate sau să greşesc. Am vorbit de o existenţă perpetuă, fără limite... ca şi cum să

rămânem nemuritori ar fi un noroc şi o desfătare. Dar dacă povestea cu viaţă fără de moarte ar ajunge în cele din urmă să ne plictisească? Poate că moartea a fost inventată ca să contrabalanseze plictiseala exagerată. Ce zici, Arturo?

— Nu. Nu cred. Mie mi se pare că morţii trebuie să sufere de o plictiseală oribilă, am spus, înfiorându-mă la gândul ăsta odios.

Tata a râs.

— Îţi place să trăieşti, nu-i aşa, oacheşule? a întrebat, dar ce ştii tu despre plictiseală? Spune, te-ai plictisit vreodată?

M-am gândit o clipă:

— Chiar plictisit, am răspuns, nu, niciodată. Uneori, poate... m-am enervat.

— Aha. De exemplu când?

De exemplu, m-am enervat zilele trecute, când îmi impuneam să stau închis în camera mea ca să nu mă întâlnesc cu el şi cu mama vitregă împreună, dar n-aveam chef să povestesc asta, aşa că am tăcut. De altfel, pe tata nu-l mai interesa răspunsul meu; distrat, îşi vârâse din nou capul în pernă. Şi în scurt timp, după respiraţia lui devenită mai adâncă, ne-am dat seama că adormise.

Atunci mama vitregă s-a ridicat, a luat de pe pătuţul de alături o pătură de lână şi l-a acoperit. Gestul ei a părut aproape automat, atât era de natural, şi cu atât mai mult m-a rănit naturaleţea lui. Căci, cu fatala lui simplitate, însemna: „Chiar dacă a vorbit urât despre femei, nimic nu poate şterge două legi, deja bine stabilite, şi care îmi dau una, datoria de a-l servi, cealaltă dreptul de a-l proteja. Aceste două legi spun că *eu, fiind soţia lui, îi aparţin, şi că el, fiind soţul meu, e al meu*!”.

Nu vreau să spun, se înţelege, că atunci inteligenţa mea a ştiut să traducă gestul nevestei (în cele două semnificaţii

ale sale) cu aceeaşi claritate logică de acum, când mi-l amintesc. Ba chiar nici măcar nu m-am oprit să mă întreb pentru care şi pentru câte *de ce*-uri mă jignea gestul acela. Dar senzaţia pe care am avut-o a fost precisă şi grăitoare: ca şi cum mi-ar fi rănit inima o armă misterioasă, cu două tăişuri!

Împunsătura a fost atât de rapidă, că am uitat imediat de ea, dar dacă astăzi, după atâta timp, mi-o mai amintesc înseamnă că a fost teribilă. De fapt, fără să ştiu, eram supus la încercări mult mai amare decât cele ale lui Othello, căci negrul acela nefericit, în tragedia lui, avea, cel puţin, un câmp de luptă bine stabilit: aici iubita, dincolo duşmanul. În timp ce câmpul lui Arturo Gerace era o dilemă indescifrabilă, fără ajutorul unei speranţe sau al unei răzbunări.

Singur cu el

Imediat după aceea, bolborosind ceva în legătură cu focul pe care trebuia să-l aprindă pentru cină, ea a ieşit.

Până la ora cinei, nu m-am mişcat din camera tatălui meu. Simţeam că-l iubesc mai mult decât de obicei, şi eram cuprins de o nelinişte pe care n-o mai simţisem niciodată şi pe care, dacă aş fi vrut să o traduc în cuvinte, aş putea spune aşa: îngrijorarea de a nu-mi cunoaşte destinul. Necunoaşterea destinului, care ne însoţeşte pe toţi în fiecare clipă, era întotdeauna pentru mine un motiv de veselie aventuroasă, dar azi îmi apăsa sufletul. Îl priveam pe tata dormind şi simţeam o dragoste aproape sălbatică, dar veşnica imposibilitate de a avea un răspuns şi o consolare de la el îmi dădea o senzaţie de slăbiciune copilărească. Am simţit nevoia ca el să mă sărute şi să mă mângâie, cum fac alţi taţi cu copiii lor.

Era pentru prima oară că simţeam acest lucru. Între el şi mine nu fuseseră niciodată asemenea efuziuni, potrivite, evident, mai mult femeilor, şi prea puţin virile. Singurul sărut între noi doi a fost acela pe care într-o noapte, în vis, îl dădusem pachetului său de ţigări. În ceea ce-l priveşte pe tata, nici măcar în vis nu-mi trecuse prin cap ideea că gura lui ar putea săruta. Cum să gândeşti asemenea lucruri despre un zeu? Prima dată, de când eram pe lume, când îl văzusem dând o sărutare cuiva a fost azi, când a sărutat portretul Amalfitanului. Şi văzându-l am fost cuprins de un soi de invidie. De ce portretul unui mort avea parte de ceea ce eu nu aveam?

Îmi amintesc bine că niciodată în toată viaţa mea nu aflasem ce erau sărutările (în afară de cele ale Immacolatellei, care obişnuia să-mi dea multe, în felul exagerat al câinilor). La drept vorbind, mai târziu, Silvestro mi-a povestit că atunci când eram mic, pe vremea când mă hrănea şi avea grijă de mine, mă săruta deseori pe obraji, aşa cum fac doicile, şi m-a asigurat că eu îi răspundeam cu mulţi pupici. Desigur aşa o fi fost, cum spune el, pentru că Silvestro nu e unul care să se laude degeaba, dar eu nu-mi mai aduc aminte. Îmi amintesc doar, repet, că pe vremea despre care vorbesc, nici nu dădusem, nici nu primisem sărutări de la cineva.

Aş fi vrut ca tata să-mi dea o sărutare, chiar şi fără să se trezească cu totul, aşa, în buimăceala somnului sau din greşeală, sau cel puţin aş fi vrut să-l sărut eu, dar nu îndrăzneam. Ghemuit ca o pisică la picioarele lui, îl priveam dormind. Până şi zgomotul înăbuşit al respiraţiei sale sau al sforăitului mi se părea preţios, pentru că erau o mărturie a prezenţei lui fugare pe insulă. Eram sigur că această şedere a lui, pierdută pentru mine, se termina deja.

În camera mea

Într-adevăr, a doua zi tata a plecat. Mama vitregă şi cu mine l-am condus până la vapor. La întoarcere m-am despărţit de ea şi am luat-o pe alt drum, ca să umblu de unul singur pe câmpuri.

În trecut, niciuna din plecările tatălui meu, oricât ar fi fost de tristă, nu mă tulburase atât de mult ca aceasta. Deşi nu exista vreun motiv de îndoială cu privire la faptul că se va întoarce (căci mai devreme sau mai târziu el se întorcea întotdeauna pe insulă), simţeam o disperată şi ultimă părere de rău, ca şi cum atunci când ne luaserăm rămas-bun pe chei, cu puţin înainte, ne-am fi spus adio! Şi salutul acesta, ca şi toate celelalte, fusese fără sărutări. Dorinţa copilărească pe care o simţisem cu o zi înainte nu se îndeplinise. Dar, de fapt, o asemenea dorinţă mi se pare astăzi lipsită de importanţă. O singurătate aridă mă învăluia şi din adâncul ei simţeam cum urcă o nelinişte nefirească pe care o cunoscusem cu o zi înainte pentru prima oară. Aceea de a nu-mi cunoaşte destinul.

Timpul se făcuse din nou frumos ca o primăvară, aşa că nu m-am întors acasă până când nu s-a făcut întuneric. Când am intrat pe uşa franţuzească, am dat în bucătărie peste mama vitregă care, după cum îi era obiceiul, cânta aprinzând focul şi seninătatea ei mi s-a părut nepotrivită. Doar cu câteva ore înainte eu mă revoltasem împotriva ei, pentru că stătea tot timpul lângă tata, ca o căţea, furându-mi-l. Iar acum i-am adresat în sinea mea mustrări amare, pentru că nu era tristă că se despărţise de soţul ei. Am simţit imboldul sinistru de a o pedepsi, şi în timp ce punea masa, i-am adus aminte cu răutate:

— Şi-acuma, că tata a plecat, o să trebuiască să înveţi să dormi singură.

Era clar că nu se gândise încă la această inevitabilă încercare ce o aştepta. Am văzut-o atunci cum se schimbă la faţă speriată, ca şi cum doar cuvintele mele i-ar fi readus-o în minte. (Era unul din nenumăratele semne ale copilăriei care sălăşluiau încă în ea, căci imaginaţia ei, întotdeauna destul de pregătită pentru poveşti şi alte asemenea lucruri puerile, se arăta uneori destul de înceată faţă de tot ce putea să-i anunţe suferinţă sau ostilitate. S-ar fi spus că ea se încredea plină de ingenuitate în zile şi că le atribuia un soi de conştiincioasă bunăvoinţă, de parcă şi timpul ar fi avut un suflet de creştin.)

În timpul cinei, care a durat doar câteva minute, nu şi-a mai făcut auzită vocea, atât era de îngândurată. Eu am mâncat în grabă, fără să-i adresez vreun cuvânt, şi m-am dus imediat la culcare. Mă obosise ziua aceea agitată şi mi-era foarte somn. Cum făceam deseori atunci când era frig, n-am mai pierdut vremea cu dezbrăcatul, mi-am scos doar pantofii şi, imediat cum m-am vârât în pat, am adormit.

Dar nu trecuse poate nicio oră, când am fost trezit de uşoare bătăi agitate în uşă şi de vocea şoptită şi disperată a mamei vitrege, care mă striga:

— Artú! Artú!

N-aş putea spune ce anume visasem în acea primă oră de somn, călătorisem probabil la cine ştie ce distanţe şi uitasem cu totul de ea. Fără să înţeleg nimic, m-am ridicat somnoros în şezut şi am aprins lumina de lângă pat. Exact în momentul acela ea a deschis uşa şi a apărut în prag foarte tulburată:

— Artú, mi-e frică, a spus cu voce firavă.

Părea să fi fugit în mare grabă din patul ei, alungată de spaimă, aşa cum se afla: în combinezon şi fără pantofi. În picioare avea doar obişnuitele ei şosete de lână pline de găuri, pe care nu le dădea jos nici când dormea.

Pieptănătura ei de noapte, cu părul legat într-un moţ în vârful capului, îmi amintea de coroniţa de pene creţe care împodobeşte capul unor păsări tropicale.

Când m-am dezmeticit, m-am uitat la ea cu o privire dispreţuitoare şi sălbatică. Nu era prima dată când o vedeam aşa, în combinezon, se mai întâmplase în alte zile s-o văd, când trecea pe coridor sau se învârtea prin camera tatălui meu. Şi nu se ascunsese deloc de mine, păstrându-şi o atitudine liniştită şi firească, căci nu i se părea ruşinos să se arate în combinezon unui băiat de paisprezece ani. Era enervant comportamentul ei!

— N-aveam intenţia să te trezesc, Artú, a început să-mi explice cu buzele palide, ...m-am forţat să dorm... am spus şi rugăciunea Sfintei Rita ca să mă ajute să adorm... dar nu reuşesc... mi-e foarte frică să dorm singură... fără nicio altă persoană în cameră...

Şi trăgând cu ochiul bănuitoare spre coridorul întunecat, înaintă puţin în conul de lumină al lămpii mele, ca şi cum ar fi căutat apărare împotriva întunericului. Dar eu, încruntat şi dispreţuitor, n-am invitat-o să se aşeze, nici să intre. A rămas în picioare, sprijinită de tocul uşii, ca o servitoare.

Combinezonul îi lăsa descoperiţi umerii fragili, de un alb sărman şi gingaş. Iar pieptul, pe care pânza îl desena ca şi cum ar fi fost gol, mi se arăta în misterioasa şi matura lui greutate, atât de delicat şi de vulnerabil, că aproape m-a îndurerat. Cu o claritate ciudată, mi-am reprezentat durerea teribilă pe care ar simţi-o dacă cineva plin de cruzime ar răni-o în piept... O astfel de tulburare ireală mi-a invadat fantezia pentru câteva clipe. Şi mi se părea aproape incredibil ca o fiinţă ca ea, atât de neajutorată, vulnerabilă, neştiutoare, proastă, să poată trece prin lume fără să se rănească...

— Ai mai mult de şaisprezece ani, i-am spus cu o expresie de supremă compătimire, şi nu eşti nici măcar în stare să dormi singură noaptea. Şi mai pretinzi s-o faci pe femeia matură, ca şi cum alţii ar fi nişte copii pe lângă tine! Mă faci să râd! Când cineva, la o anumită vârstă, mai are tot felul de spaime, e chiar de râs! Ia uită-te la alţii dacă le e frică să doarmă singuri!

— Alte femei, s-a scuzat cu o voce pierdută, umilă, când sunt măritate dorm cu soţul lor...

— *Când sunt măritate*. Da' înainte să se mărite? Şi când soţul pleacă într-o călătorie? Cu cine dorm atunci? Cu nimeni!

— Ei, nu cu nimeni! Dorm cu mama, cu sora, cu fraţii şi cu tata! Cu familia lor dorm! Orice om din lumea asta doarme cu familia lui!

Şi m-a implorat s-o las să doarmă pe canapeaua din camera mea, cel puţin în seara asta. De mâine încolo o să înveţe să doarmă singură, dar în seara asta, a simţit aproape că leşină dincolo, pentru că era pentru prima oară în viaţa ei când se găsea într-o cameră noaptea, fără nicio rudă lângă ea, şi aşa dintr-odată nu se putea obişnui. Cu timpul poate se va obişnui.

Cu părere de rău, a trebuit să accept s-o găzduiesc în noaptea asta. S-a dus pentru o clipă în cealaltă cameră să-şi ia aşternuturile şi s-a întors cât a putut de repede târând aşternuturile pe jos, palidă, ca şi cum ar fi scăpat dintr-un incendiu. Văzând cât era de terorizată, mi-a venit în minte o bănuială fantastică, şi în timp ce ea, mai liniştită, se culca pe canapea, am întrebat-o dacă nu cumva au apărut cu adevărat dincolo Strămoşul Castelului şi perfizii tineri, paladinii săi... Ea a clătinat din cap, aproape jignită că vorbesc despre lucruri atât de neînsemnate.

— Crezi că eu nu ştiu că alea sunt poveştile lui taică-tău? Dar se înţelege, a adăugat cu o sinceritate serioasă,

că dacă cineva e singur în cameră, noaptea, se sperie şi de poveşti.

Am stins lumina, dar n-am reuşit să adorm prea repede. Curiozitatea mă ţinea treaz. Mă întrebam dacă somnul femeilor e la fel ca al bărbaţilor, dacă, de exemplu, şi femeile, când dorm, respiră la fel ca bărbaţii, sforăind ca ei. Nu văzusem niciodată o femeie dormind, dar văzusem mulţi bărbaţi, şi toţi sforăiau, chiar dacă într-un fel diferit. Servitorul meu Costante, de exemplu, sforăia atât de puternic şi de prelung, că semăna cu o sirenă. Sforăitul tatălui meu, în schimb, era un sunet uşor, amuzant şi voluptuos ca torsul pisicilor.

Au trecut câteva minute şi de pe canapea nu se auzea nimic, nici cel mai uşor sforăit. Poate nu adormise încă? Am strigat în şoaptă:

— Hei, tu, dormi?

Niciun răspuns, deci dormea.

După o clipă am adormit şi eu, şi am avut un vis. Se făcea că înot într-o peşteră adâncă, întunecată. Mă scufundam ca să iau o ramură frumoasă de coral pe care o zărisem pe fund, şi când am smuls-o, am văzut îngrozit cum apa se colora de sânge.

M-am trezit şi în momentul în care am deschis ochii, am aprins lumina, cu gândul confuz că trebuie să alerg undeva, ca să împiedic nu ştiu ce crimă sau tragedie… Dar în realitate totul era liniştit, şi în faţa mea, pe canapea, mama vitregă dormea atât de profund, încât nu s-a trezit la lumina bruscă a becului, care-i bătea direct în faţă. În prima clipă prezenţa ei în camera mea mi s-a părut o enigmă, dar imediat m-am lămurit şi am privit-o curios. Dormea puţin ghemuită, ca să încapă pe divan, acoperită până sub bărbie, şi chipul ei avea o expresie absentă şi candidă. Respiraţia liniştită îi lăsa pe buze o prospeţime umedă şi gingaşă, iar culoarea care-i acoperea obrajii

părea să se nască din această răsuflare ingenuă. S-ar fi zis că nu visa nimic, în somn abandonase până şi gândurile simple pe care le avea când era trează, devenind şi mai simplă. Şi nu mai trăia cu mintea, ci doar cu respiraţia asemenea florilor. I-am recunoscut pe chip expresia aceea fabuloasă pe care o avea în ziua în care sosise, şi care a doua zi se risipise. Conturul delicat al orbitelor, pe care o zi a fost suficientă să-l strice, stătea ascuns sub genele lungi, pioase. Moţul cârlionţilor ei pe pernă părea pur şi simplu corola complet deschisă a unei mari flori negre.

Mi s-a părut mai graţioasă decât atunci când era trează. Poate faimoasa frumuseţe a femeilor despre care vorbesc romanele şi poeziile se arăta de fapt în somn, în timpul nopţii? Dacă rămâneam treaz până în zori, oare aş fi putut s-o văd pe mama vitregă cum devine frumoasă, splendidă ca o doamnă din poveşti? Presupunerile mele nu erau, evident, serioase, erau lucruri pe care le inventam ca să mă distrez. Dar totuşi, puţin mai târziu, în timp ce aţipeam, ele s-au amestecat cu un soi de nelinişte. Aveam senzaţia că în camera mea se găsea o fiinţă străină, în stare să sufere ciudate metamorfoze.

Am adormit din nou, uitând să sting lumina, şi n-a fost un somn deplin, adânc, aşa că şi în somn se făcea că sunt în camera mea, cu mama vitregă dormind pe canapea, ca în realitate. În vis, mi se părea că e rea, ticăloasă, se furişase în camera mea printr-o înşelătorie, prefăcându-se că e un băiat ca şi mine, îmbrăcată cu o cămaşă care-i cădea pe piept întinsă de tot, ca şi cum n-ar fi avut forme de femeie. Dar eu ghicisem totuşi că e femeie şi nu voiam femei cu mine în cameră. Înaintam înspre femeia adormită înarmat cu un pumnal, ca s-o pedepsesc pentru impostura ei şi o demascam deschizându-i cămaşa pe piept ca să i se vadă sânii albi şi rotunzi... Ea scotea un ţipăt. Nu era nou pentru urechile mele ţipătul acesta, îl auzisem deja, nu-mi

aminteam când, nici unde. Şi nu cunoşteam niciun alt sunet atât de oribil, în stare să-mi zdruncine sufletul şi nervii ca acesta.

M-am trezit brusc, încălzit şi transpirat de parcă ar fi fost vară. Cu ochii deranjaţi de lumina becului, am zărit-o pe musafira mea dormind liniştită în aceeaşi poză de dinainte, şi am simţit o ură exagerată, fără sens.

— Trezeşte-te! i-am strigat brusc şi coborând din pat am început s-o scutur de umeri, trebuie să pleci din camera mea, ai înţeles? Pleacă din camera mea!

Am văzut-o ridicându-se din aşternuturi, speriată, arătându-şi umerii goi şi conturul pieptului şi am urât-o şi mai tare. Am fost cuprins de o dorinţă absurdă ca ea să fie cu adevărat un băiat ca mine, ca să mă bat cu el până când o să-mi potolesc furia. Cel mai tare mă înfuria slăbiciunea ei de femeie care mă oprea să-mi vărs furia asupra ei.

— De ce nu te acoperi, scârboaso? i-am strigat. De ce nu ţi-e ruşine de mine? Vreau să te ruşinezi de mine!

Ea mi-a aruncat o privire plină de stupoare şi de inocenţă, apoi şi-a privit decolteul combinezonului şi s-a înroşit. Şi neavând nicio cârpă să se acopere, şi-a încrucişat stingherită mâinile ei de copil pe piept.

Şi-a întors spre mine o privire năucă, nesigură, ca şi cum nu m-ar fi recunoscut. Dar, şi asta mă exaspera, în ciuda urii şi grosolăniei mele, nu se temea de mine. În adâncul ochilor ei rămânea încă (şi a rămas mereu, în toate acele zile) un soi de întrebare plină de încredere, ca şi cum duşmănia mea nu era suficientă s-o facă să uite o unică după-amiază în care îi fusesem prieten, şi ea mai credea încă în *acel Arturo*! Trebuia totuşi să înţeleagă că acel Arturo nu mai există pentru ea şi că eu mă ruşinam de după-amiaza aceea şi voiam s-o şterg cu totul.

O uscăciune nemiloasă care voia să se sature cu negări şi cruzime îmi sufoca vocea:

— Şi nu te mai vreau aici, în camera mea, ai înţeles? I-am repetat: pleacă! Tu mă faci să visez urât şi... eşti o zdrenţăroasă murdară, eşti urâtă, ai păduchi...

Ea s-a retras până în pragul uşii, rămasă deschisă de dinainte. Avea un aer posomorât şi eu am crezut că în sfârşit între noi se instaurase o duşmănie iremediabilă. Atunci am simţit o dorinţă teribilă, o plăcere chiar să insist în cruzime, şi i-am smuls perna şi aşternuturile şi i le-am aruncat afară pe coridor, apoi i-am închis cu brutalitate uşa în nas.

O vreme a continuat să se audă dincolo de uşă respiraţia ei grea şi înspăimântată. „Plânge pentru că-i este frică de întuneric”, mi-am spus cu o satisfacţie dură. În cele din urmă a încetat orice zgomot. A doua zi am descoperit că se dusese să doarmă în cămăruţa de alături, unde pe vremuri dormea Silvestro. Evident, în încăperea aceea minusculă şi nu atât de izolată cum era camera tatălui meu se simţea mai protejată împotriva singurătăţii şi întunericului. Şi-a mutat acolo, din camera unde le pusese în prima zi, toate imaginile Madonelor sale, pe care le aranjase pe lădiţa pentru paste, pe scaun şi pe pervazul ferestrei, de jur împrejurul patului pliant, ca un corp de gardă destinat să-i vegheze somnul. Şi de atunci, în fiecare seară, se retrăgea să doarmă în cămăruţa aceea, atunci când lipsea tata.

Femeile adormite

Din cauza fricii, nu îndrăznea niciodată să se închidă în cămăruţă şi lăsa întotdeauna uşa întredeschisă, iar în timp ce se culca, spunea în grabă, cu voce tare, toate rugăciunile pe care le ştia. Din camera mea îi auzeam

sunetul vocii care părea să repete pe de rost o cantilenă melodioasă şi aspră, fără vreo semnificaţie. În unele momente vocea i se ridica brusc cu emfază, şi-mi ajungea clar la urechi o frază ca *Regină, blândeţe, speranţa noastră... Vino, deci, protectoarea noastră*... Atât de adâncă era liniştea din casă, că uneori se auzea până şi zgomotul sărutărilor arzătoare pe care le dădea Fecioarelor sale, după ce-şi termina rugăciunile.

Eu nu mă străduiam să aflu cum îşi petrece zilele solitare în Casa junilor, mă prezentam în faţa ei, de cele mai multe ori, numai seara, când mă chema la cină. La masă, ţineam întotdeauna o carte, pe care continuam s-o citesc în timp ce mâncam, şi mă lăsam servit de ea fără să mă obosesc să-i spun vreo vorbă sau să-i dau cea mai mică atenţie. Când mi s-a întâmplat să-i arunc o privire pe furiş, mi s-a părut că devenise mai palidă ca înainte, melancolică şi tristă. Poate că spaimele singurătăţii o făceau să sufere. Dar nu-mi păsa. Oare eu nu trăiam tot timpul singur?

În zilele acelea mă apucasem să scriu poezii. Îmi aduc aminte că una, de care m-am simţit mândru ca de nişte stihuri sublime, era intitulată „Femeile adormite” şi conţinea printre altele următoarele versuri:

Frumuseţea femeilor apare seara
asemenea florilor nocturne sau mândrelor bufniţe
ce fug de Soare,
asemenea greierilor, asemenea Lunii, a stelelor regină.
Femeile n-o ştiu, căci dorm
ca nişte pajuri semeţe în cuiburile lor,
când acolo sus, pe-o stâncă, îşi strâng aripile
şi respiră liniştit.
Şi poate n-o să vadă nimeni niciodată
superbul Chip al Frumuseţii lor!...

De câte ori treceam prin faţa cămăruţei, chiar şi în orele în care cea care o ocupa se afla în bucătărie şi mica

încăpere era goală, îmi întorceam cu dispreţ capul în altă parte. Dar într-una din dimineţi (la trei sau patru zile după teribila noapte în care o alungasem pe mama vitregă de pe canapeaua mea) s-a întâmplat să mă trezesc foarte devreme, când ea încă mai dormea. Văzând că afară era o vreme minunată, am deschis imediat larg fereastra camerei mele şi puţin după aceea, ieşind pe coridor, o pală de vânt a izbit uşa întredeschisă a cămăruţei deschizând-o aproape pe jumătate. Atunci, distrat, am aruncat o privire spre ea, care continua să doarmă liniştită, învelită până la gât. Soarele de abia începuse să urce pe cer şi îi lumina chipul asemenea reflectoarelor care, la teatru, se fixează pe balerine pentru ca lumea să le vadă mai bine. Şi am văzut că, în somn, ea zâmbea de bucurie, ba chiar râdea, arătându-şi toţi dinţişorii din faţă.

Asta m-a surprins şi m-a făcut curios, pentru că în noaptea în care o văzusem dormind pentru prima oară, îmi imaginasem, după expresia ei, că atunci când doarme nu visează şi că trăieşte doar respirând, asemenea plantelor. Dar zâmbetul ei nu putea fi iscat decât de un vis frumos. Cine ştie ce soi de vise avea o fiinţă ca ea? Asta fusese întotdeauna o nebunie de-a mea: deseori, atunci când îi vedeam pe alţii dormind, eram prins de dorinţa, chinuitoare uneori, de a le ghici visele. Să-i asculţi povestindu-le după ce se trezeau, nu dă aceeaşi satisfacţie (chiar dacă ei nu mint).

În unele cazuri, secretul celor care dormeau nu mi se părea prea greu de înţeles. De exemplu, visele Immacolatellei mi se păreau destul de uşor de ghicit. Ea putea visa cel mult că este cu adevărat un câine de vânătoare, aşa cum credeau şi iepurii din Vivara, sau că învăţase să se caţăre în copaci, asemenea pisicilor sau că găseşte lângă ea o cutie plină cu oase de miel. Dar, fără

îndoială, cel mai frumos lucru pentru ea era atunci când mă visa pe mine. Nu era greu de înţeles.

Dar asta? Cine ştie ce vis o făcea să râdă bucuroasă. Poate i se părea că se află în casa ei din Napoli, cu toată familia, plus naşa, în acelaşi pat? Sau la un mare târg în piaţa Paradiso, printre tarabe şi lampioane, într-o mulţime de băieţi prefăcuţi în heruvimi? Sau îşi imagina că tata îi aduce din călătorie un coş plin cu bijuterii? Şi cine ştie dacă apăream şi eu în scenele astea? Mă enerva că puteam vedea în spatele ochilor ei închişi, ca şi cum ea, atât de proastă şi de inferioară, ar fi posedat o moşie interzisă lui Arturo Gerace. Am fost tentat să intervin cu un subterfugiu oarecare în visul ei. Uneori, în zilele de vară, când eu, după ce mă scăldam, adormeam pe plajă, tata, plictisit să stea acolo treaz şi să mă privească dormind, mă atingea cu o algă, în joacă, sau îmi sufla uşor în ureche. Şi imediat îmi apărea în vis, un peşte-pană, să zicem, care mă gâdila cu coada, în timp ce eu înotam pe fundul Pacificului, sau banditul american Al Capone, care îmi punea la ureche pistolul său ucigător cu aer comprimat.

A fost cât pe-aici să intru în cămăruţă şi să repet cu mama vitregă jocul pe care tata îl făcea cu mine, ca să-i încurc şirul viselor. Oare înnebunisem? Cum mă puteam gândi să mă apropii atât de tare de intrusa asta proastă?

Gândul că am putut să mă cobor la asemenea fantezii îngăduitoare faţă de ea a continuat să mă indispună întreaga zi, aşa încât, ca să-mi potolesc nervii, am ajuns să rup poezia cu „Femeile adormite”.

De fiecare dată când, din distracţie sau din altă cauză involuntară, mintea mea ceda unor gânduri mai puţin ostile faţă de persoana ei, deveneam şi mai urâcios cu ea, aproape ca o răzbunare.

Proastă dispoziţie

Acea primă absenţă a tatălui meu a durat mult mai puţin decât prevăzusem. Nu trecuse nici măcar o săptămână de la plecarea lui, când spre marea noastră surpriză, s-a întors. A sosit pe neaşteptate, cum îi era obiceiul, şi eu, care din întâmplare mă aflam lângă poartă, am fost primul care l-a văzut apărând, dar el nu s-a obosit să-mi spună altceva decât: „Hei, oacheşule!”, atât era de nerăbdător s-o vadă pe ea. Cu o nerăbdare impetuoasă, m-a întrebat unde e şi, la răspunsul meu morocănos că e în bucătărie, s-a îndreptat grăbit spre spatele casei, apropiindu-se de uşa franţuzească. Eu îl urmasem fără chef, mai degrabă prost dispus, căci fericirea de a-l revedea se dusese pe apa sâmbetei într-un minut, când m-am simţit atât de neglijat şi atât de puţin important în ochii lui.

La apariţia lui neaşteptată, mama vitregă s-a înroşit de mulţumire, iar el, observându-i roşeaţa, a devenit radios. A intrat fără s-o salute sau s-o îmbrăţişeze.

— Oho, cât eşti de ciufulită, i-a spus aruncându-i o privire, cu un aer de siguranţă şi posesiune, nu ţi-ai *aranjat capul* în dimineaţa asta! Apoi, fără să mai adauge nimic, i-a dat darurile pe care i le adusese: o brăţară de lemn, vopsită în mai multe culori, şi o cataramă pentru cordon făcută din bucăţele de oglindă. Mie, în schimb, nu-mi adusese nimic, dar, văzându-mă cum stau bosumflat într-un colţ, mi-a dat cincizeci de lire.

Apoi a pus obişnuita întrebare pe care o repeta de câte ori se întorcea:

— Ce mai e nou?

Dar spre deosebire de trecut, când îmi adresa întrebarea asta doar mie, de data asta părea cu adevărat curios să audă răspunsurile. Tulburată încă de sosirea lui neaşteptată, ea a început să-i spună:

— Noi suntem bine... aici a fost mereu timp frumos... şi am primit o scrisoare de la mama, cu semnătura soră-mii... scriu că şi acolo, la Napoli, sunt toţi bine şi că a fost vreme bună...

În timp ce primea informaţiile astea, el întreba din când în când:

— Da' naşă-ta ţi-a scris? Da' la biserică ai fost? de parcă, dintr-un capriciu de moment, simţea un soi de plăcere frivolă să se amestece în treburile ei.

În acelaşi timp se plimba prin bucătărie privind în jur şi recunoscând obiectele într-un fel plin de amuzament, dar şi ca un cuceritor, ca şi cum ar fi trecut zece ani de când lipsea de acasă. Din când în când ea îşi scutura puţin capul, cu doi cârlionţi pe frunte ca nişte clopoţei şi râzând cu ochii ei vioi şi negri, zicea timid:

— Nu mă aşteptam deloc... nu mă aşteptam deloc să te văd azi aici...

Atunci el i-a dat cu dezinvoltură acest răspuns regal:

— Eu fac întotdeauna ce vreau. Când îmi vine dorul de ducă, mă duc. Când îmi vine cheful să mă întorc, mă întorc, iar tu trebuie să faci cum vreau eu.

În scurt timp a pornit-o pe scară în sus cu valiza şi noi ne-am luat după el. Imediat cum am ajuns la etaj, ea s-a dus să-şi ia aşternuturile din cămăruţa lui Silvestro şi le-a pus din nou pe pătuţul din camera tatălui meu.

În timp ce îşi desfăcea valiza, am stat acolo în cameră cu ei doi, mă întinsesem pe spate în patul cel mare, cu mâinile sub cap şi picioarele încrucişate şi tăceam privind în tavan cu o expresie distrată şi mohorâtă. Dar curând, sentimentul că prezenţa mea era nepotrivită m-a făcut să mă simt foarte ruşinat. M-am dat jos din pat şi, cu o atitudine sălbatică şi pasul furişat al tigrului, m-am îndreptat spre uşă. Atunci tata, cu un chicot răutăcios, a strigat după mine:

— Hei, Arturo, unde mergi? De ce eşti aşa de furios? Avem nervi?

Totuşi n-a căutat să mă oprească sau să mă cheme înapoi. Iar eu mi-am spus: „Ei bine, o să ies. Sunt plin de bani, pot să merg la cafenea sau la cârciumă şi chiar să mă îmbăt, dacă am chef!”. Dar orice loc de pe pământ îmi apărea în clipa aceea pustiu şi fără speranţă. Aşa că m-am oprit în marele salon de jos, unde nu stăteam aproape niciodată şi unde am rămas pe întuneric, aşezat pe unul din divanele găurite, fără să mă gândesc la nimeni şi la nimic.

Tata a rămas la Procida două zile, apoi a plecat din nou. După vreo două săptămâni a reapărut pentru o zi sau două. Şi tot aşa mereu, în primele luni după căsătorie, a continuat să apară la intervale regulate, chiar dacă şederile lui acasă erau destul de scurte. Dar eu rămâneam indiferent la plecările şi revenirile sale, căci îmi era clar că nu venea la Procida pentru mine.

În ceea ce-l priveşte, era sigur că-şi dăduse seama de la bun început de vizibila şi ostentativa mea antipatie faţă de mama vitregă, ba chiar s-ar zice că uneori se amuza, dar, ca un tiran indolent, mă lăsa cu proasta mea dispoziţie şi capriciile mele, fără să se intereseze prea mult de mine. O singură dată mi-a spus câteva cuvinte despre ea. A fost într-un moment în care ne aflam doar noi doi în camera lui, în timp ce se pregătea de plecare. Îl priveam fără să spun nimic, iar el mi-a aruncat o privire, în timp ce azvârlea cu un şut sub pat o pereche de pantofi vechi care nu-i erau de folos în călătorie, şi mi-a spus:

— Hei, oacheşule, s-ar părea că eşti cam abătut, nu-i aşa?

Fără să-i răspund, am ridicat dispreţuitor din umeri, iar el a continuat, zâmbind uşor şi privindu-mă printre gene:

— S-ar putea şti de ce eşti aşa de pornit împotriva ei? Hm? De ce te enervează aşa de tare săraca Nunziata?

M-am încruntat, închizându-mă în mine. Atunci el a izbucnit în râs. Apoi s-a strâmbat ironic şi privirea i s-a întunecat din nou, misterios.

— Ei, hai, oacheşule, a exclamat, linişteşte-te, cu siguranţă, n-o să fie săraca Nunziatina periculoasa rivală care o să-ţi fure inima mea!

În timp ce pronunţa fraza asta, vocea şi trăsăturile lui au căpătat ceva brutal, apoi a zâmbit ca pentru sine cu buzele strânse şi colţurile gurii ridicate. Iar eu am recunoscut zâmbetul acela fabulos, de capră, pe care-mi aminteam că-l mai văzusem la el de alte câteva ori.

L-am privit nesigur, fără să înţeleg încă prea bine spre ce concluzie se îndreaptă cu vorbele lui.

— Mie nu-mi pasă chiar deloc, am răspuns la întâmplare, copilăreşte.

A izbucnit din nou într-un râs uşor şi arogant.

— Aha, nu-ţi pasă..., a spus încruntat, privindu-mă de sus, şi eu care-mi făcusem o altă părere, scuzaţi-mă, o, frumosul meu Grande de Spania... Vrei să-ţi spun care-i părerea mea? Nu te speria, o să ţi-o spun doar ţie, n-o să vorbesc cu nimeni despre asta. Părerea mea e că eşti gelos! Eşti gelos pe ea, pe Nunziatella, pentru că înainte, aici pe insulă, puteai să mă ai doar pentru tine, iar acum ea te dă la o parte! Ei, ce zici, oacheşule?

M-am înroşit, ca şi cum ar fi descoperit un secret teribil.

— Nu-i adevărat! am exclamat furios.

În clipa aceea a apărut ea, iar eu am vrut să plec. Dar tata, prinzându-mă de mână cu o rapiditate ostilă şi feroce, ca şi cum ne-am fi luptat în joacă, mi-a ordonat printre dinţi:

— Unde te duci? Unde te duci? Stai aici!

Şi, fără să-mi slăbească mâna, şi-a cuprins cu braţul liber nevasta şi a început să se joace ostentativ cu buclele ei.

— Ce buclişoare frumoase! a spus, în timp ce ea ne privea serioasă, fără să înţeleagă rostul acestei scene. Păcat că Arturo nu are şi el nişte bucle aşa de frumoase!

Şi spunând asta, mă privea şi râdea în sinea lui, mulţumit că mă face gelos, până când, văzând violenţa cu care încercam să mă eliberez, mi-a spus plictisit:

— Bine, du-te!

Iar eu am părăsit camera, fără să-l privesc măcar, peste poate de mânios.

Cuvântul acela al lui, *gelos*, mă jignise teribil. Nu voiam să ştiu de o asemenea învinuire, şi nici nu-mi trecea prin minte să mă întreb dacă e adevărat că sunt gelos, dacă sentimentul acela care, după căsătoria tatălui meu, mă făcea să trăiesc ca un animal hăituit ar putea să se numească *gelozie*! Pe vremea aceea, oricât mă pricepeam să meditez asupra istoriei antice, asupra destinului şi a Certitudinilor Absolute, nu aveam obiceiul să cercetez străfundurile fiinţei mele. Anumite probleme îi erau străine imaginaţiei mele. Eu, în acea situaţie, ştiam doar că sunt jignit. Şi am fost atât de supărat din cauza asta că, în primul moment, m-am gândit să mă îmbarc, să părăsesc insula pentru totdeauna şi să nu-i mai văd nici pe tata, nici pe mama mea vitregă. Dar de abia îmi imaginasem acest plan, când, cu toată răceala bruscă şi revolta furioasă, am înţeles că n-aş fi putut să-l pun cu adevărat în practică. Gândul că, pe insulă, ar fi rămas *ei doi* singuri, fără mine, era de nesuportat.

Furia mea, care nu putea să se manifeste, a devenit atunci atât de violentă, că am început să gem cu disperare, ca un rănit. Şi, desigur, eu credeam că furia aceea amară era provocată de jignire, nu de altceva, dar

poate că, în inconştienţa mea, mă tânguiam pentru pretenţiile imposibile ale inimii mele. Şi pentru geloziile opuse şi încrucişate, pentru pasiunile cu multe forme, care urmau să-mi marcheze destinul.

Pastele

După cum presupun, tata s-a ţinut de cuvânt: n-a împărtăşit nimănui părerea sa (că eu sunt gelos). De altfel, în ceea ce o priveşte pe mama vitregă, e de crezut că el n-o considera demnă de o confidenţă atât de serioasă şi de importantă, mai ales când era vorba de un Gerace! Iar cu mine n-a mai continuat maliţioasa discuţie din ziua aceea, căci s-a reîntors la obişnuita lui nepăsare, fără să se mai intereseze de ce făceam. Şi aşa, în curând, amintirea acelei jigniri s-a şters.

Între timp, antipatia mea pentru mama vitregă nu scădea în intensitate, dimpotrivă, devenea cu fiecare zi tot mai teribilă. Drept urmare, viaţa pe care o ducea cu mine, cât timp tatăl meu lipsea de pe insulă, nu era bineînţeles veselă. Nu vorbeam niciodată cu ea decât pentru a-i da ordine. Dacă eram afară şi voiam s-o chem la fereastră pentru vreun ordin, sau s-o anunţ că sosesc, obişnuiam pur şi simplu s-o fluier. La fel, în casă, când aveam nevoie s-o chem, fluieram sau cel mult, dacă se afla în aceeaşi încăpere, îi spuneam: „Hei, tu, ascultă!”. Când îi vorbeam, îmi întorceam privirea într-o parte, cu o uşoară ostentaţie jignitoare, ca şi cum aş fi vrut să-i arăt că era un obiect neînsemnat şi pur şi simplu nedemn de a-l privi. Iar când treceam prin faţa cămăruţei ei, îmi întorceam privirea de la uşa aceea întredeschisă, de parcă acolo înăuntru ar fi locuit o fantomă sau un monstru.

Atât de tare o uram pe femeia aceea, încât chiar şi atunci când nu mă aflam în casă, faptul că o ştiam acolo

sus, în camerele noastre care îi deveniseră locuinţă, mă chinuia deseori şi mă forţam să uit de existenţa ei, să mă prefac că ea e un nimic, mai puţin de o umbră. Gândindu-mă la vremea în care ea nu venise încă pe insulă, mi se părea un soi de limb fericit. De ce venise? De ce tata o adusese aici?

Zilele începeau să crească şi să devină tot mai calde. Nu mai era prea frig în serile acelea înstelate, iar eu, prins deseori între mare, străzi şi dubioasa cafenea a văduvei, lăsam să treacă ora cinei fără să mă prezint în Casa junilor. Dar oricât de târziu m-aş fi întors, vedeam întotdeauna, de jos din stradă, lumina aprinsă încă la ferestruica de la bucătărie şi ştiam că acolo o găsesc pe ea, care nu cinase încă şi mă aştepta ca să pună pastele la fiert. Eram deja în mare întârziere şi mi-era foarte foame, şi totuşi, uneori, văzând fereastra luminată, eram cuprins de o teribilă dorinţă de a-i prelungi anume aşteptarea. Pentru caracterul meu o asemenea cruzime era ceva nou. Mă apropiam fără să fac zgomot, ca un hoţ, până la uşa franţuzească a bucătăriei, şi acolo, afară, fără ca ea să mă vadă, mai zăboveam cât aveam chef. Ascuns într-un colţ întunecat, puteam s-o văd în spatele geamului cum cădea de somn, iar la cel mai mic foşnet de afară, arunca spre uşă o privire plină de speranţă şi căsca cum cască pisicile (care-şi deschid gura până la urechi, de parcă-s nişte tigri, şi te fac să râzi) sau îşi ridică uşor pieptul într-un suspin. În cele din urmă, intram brusc, asemenea unui animal care se aruncă în vizuină, făcând-o să tresară de spaimă. Şi imediat îmi luam cartea de pe ladă, aşteptând cu o expresie posomorâtă ca ea să mă servească.

Odată, am văzut-o de după geam că scria ceva pe o foaie, cu o expresie profund meditativă şi inspirată, ca o scriitoare. După cină, s-a dus înaintea mea la etaj, uitând

pe bufet foaia pe care mi-au căzut ochii. Era o scrisoare către mama ei şi zicea cam aşa:

Scumpă Mamă,

Îţi scriu această Scrisoare. Cu Speranţa că eşti bine sănătoasă. Ca şi sorămea adorată Rosa că despre mine îţi pot da veste că aici suntem toţi bine şi te rog saluto pe draga mea Naşă şi dacă se gândeşte la mine saluto şi pe draga mea pretină Irma şi Carolina şi adorata Angiulina şi dacă se gândesc la mine te rog trasmite salutări şi lu Părintele Severino şi Maica Conzilia şi dacă dragul Sangiuvanni mai are febră aia tre să fie bătrâneţea şi te rog scumpă Mama să saluţi pe pretina mea Maria şi Filumena şi la scumpa mea Aurora săi spui că rochia e bună şi la alte dragi pretine dacă se gândesc la mine că poate or uitato deja pe Nunziata că io nu le uit nici ziua nici noptea şi la fel Sofia şi aialaltă NUnziata a lu Ferdinando dacă se gândeşte la mine. Şi pot săţi spun Scumpă Mamă! că aici la Procida se mănâncă fără să se plătească că pământul dă tot chiar şi ulei cartofi şi salată şi la prăvălii se plăteste acont la sfâşit de an. Şi acum Scumpă Mamă primeşte o mie de sărutări de la draga dumitale fică Nunziatella şi la fel şi la Rosa o mie de sărutări de la sorăsa Nunziatella şi te rog şi la foarte draga mea Naşă dăi o mie de sărutări şi te rog multe sărutări la alealalte pretine ce ţiam spus deja că Inima mea se gândeşte mereu şi termin Scrisoarea.

Nunziatella

În altă seară, întorcându-mă pe la zece, am găsit-o adormită, aşteptându-mă la masa din bucătărie. Îşi ţinea braţul îndoit pe masă şi obrazul sprijinit pe mână ca pe o perniţă; umbra întunecată a cârlionţilor de pe frunte o apăra de lumina becului şi de data asta, în somn, chipul ei avea o expresie ciudată, gravă şi misterioasă. Am început

să bat cu pumnul în geamuri şi să cânt zgomotos ca s-o trezesc în chip brutal.

De vreo două-trei ori, mi s-a întâmplat, când am sosit acasă mai târziu decât de obicei, să dau nas în nas cu ea, care ieşise să mă aştepte chiar în faţa porţii.

— Ce cauţi aici, în faţa porţii? i-am spus pe un ton arogant.

Iar ea mi-a răspuns că stătea acolo, doar aşa ca să ia puţin aer.

De altfel, nu putea să-mi reproşeze nimic. Bineînţeles că nu eu îi ceream să mă aştepte. Dar e clar că, în comparaţie cu zilele plictisitoare şi singuratice pe care le petrecea, cina în compania unui mut i se părea un soi de eveniment important sau de petrecere de seară, aşa cum sunt cinematograful sau dansul pentru doamne. Încă de dimineaţă începea să se agite cu pregătirea foii de aluat pentru pastele cu ou, pe care le făcea proaspete în fiecare zi, şi imediat după ce întindea foaia, o punea la uscat pe nişte grinzi în faţa intrării, ca un stindard. Într-o dimineaţă devreme, când am coborât în bucătărie puţin nervos şi am văzut-o ocupată cu obişnuitele pregătiri, i-am spus brusc că, dacă făcea pastele alea în fiecare zi pentru mine, greşea, căci mie pastele nu-mi plăceau, nu-mi plăcuseră niciodată.

I-am spus-o ca s-o umilesc, nu pentru că era adevărat, în realitate pastele îmi plăceau la fel ca şi alte mâncăruri. Se poate spune că mâncam cu aceeaşi plăcere orice fel de mâncare comestibilă pentru fiinţele omeneşti, singurul lucru care mă interesa era cantitatea, pentru că aveam întotdeauna o poftă de mâncare exagerată.

— Cum?! a zis ea încet, de parcă nu-i venea să creadă ce auzea. Nu-ţi plac pastele!!

— Nu.

— Dar ce-ţi place?

Am căutat în sinea mea cel mai urât răspuns, care ar fi putut s-o întristeze mai mult decât orice altceva. Şi aducându-mi aminte de indignarea pe care o manifestase faţă de laptele de capră, am inventat pe loc:

— Carnea de capră!

— Carnea de capră! a exclamat uluită.

Şi totuşi, peste o clipă, după primul moment de uluială, pe faţa ei a apărut un fel de entuziasm binevoitor şi supus. Ca şi cum, pentru a-mi satisface gusturile, ea se gândea deja să procure sferturi de capră şi să-mi pregătească mâncăruri caprine...

La o asemenea scenă, mi-am ascuns repede faţa în mâini, apucat de o poftă irezistibilă de a râde. În aceeaşi clipă însă, mi-a venit în minte un gând: „Acum, dacă las să se vadă că râd, asta o să-şi închipuie că iar ne apropiem... ca... în după-amiaza aia...” şi am respins fremătând o asemenea posibilitate. Totuşi, oricât încercam să le sufoc, simţeam cum hohotele de râs se ridică năvalnic din piept şi atunci, negăsind niciun remediu pentru a-mi ascunde veselia, m-am lăsat să cad în genunchi, prefăcându-mă că plâng în hohote.

Cu această ocazie, am înţeles că, dacă aş vrea, aş putea deveni un mare actor! Ea s-a aplecat deasupra mea şovăitoare şi plină de grijă, pe sub braţul cu care-mi acopeream fruntea îi vedeam picioruşele scurte, în papucii de casă... Şi cum comedia pe care o jucam făcea să-mi crească în mod firesc ilaritatea, falsele mele hohote de plâns au devenit şi mai disperate, sfâşietoare. Erau o imitaţie perfectă. Ea a şoptit descumpănită: „Artù?”...Şi după o scurtă pauză a repetat: „Artù”...I-am simţit răsuflarea tandră, aproape animalică. Apoi, nemairezistând, cu o voce emoţionată a spus:

— Artù!... Da’ tu ai un necaz!... Ce ai? Spune-i lui Nunziata!

În vocea ei, în timp ce pronunţa cuvintele astea, aproape se împleteau mila şi o infatuare matură, se simţea parcă importanţa surorii mai mari, care i-a ţinut în braţe pe toţi fraţii ei mai mici... Când am auzit-o că-mi vorbeşte în felul ăsta, am fost cuprins imediat de revoltă şi de dispreţ. Cum îndrăznea? Am sărit în picioare furios:

— Eu nu plâng, râd! am exclamat.

Ea se uita consternată la faţa mea, la ochii mei uscaţi şi strălucitori, ca şi cum ar fi văzut ieşind din pământ un balaur.

— Eu nu sunt unul care plânge! am continuat pe un ton plin de orgoliu ameninţător, şi tu nu trebuie să mai îndrăzneşti vreodată să-mi vorbeşti în felul ăsta! Tu nu eşti rudă cu mine, ai înţeles? Tu nu-mi eşti nimic. Eu nu-s nici rudă, nici prieten cu tine, ai înţeles?

Ea şi-a coborât privirea spre aluat, mândră şi încruntată, şi şi-a umflat buzele ca şi cum s-ar fi pregătit să-mi dea un răspuns amar. Dar a tăcut şi a început să frământe din nou aluatul cu gesturi repezi, de parcă şi-ar fi pus în gând să-l bată. Apoi, fără niciun chef, a început să-l întindă, şi în ultima clipă, în timp ce eu, mestecând încă micul dejun, mă îndreptam spre uşă, mi-a aruncat o privire nesigură, înceţoşată:

— Atunci?... Dacă nu vrei paste... ce vrei să mănânci diseară la cină?

M-am întors pe jumătate şi cu o grimasă de nepăsare, i-am declarat în modul cel mai obraznic posibil:

— Eu?!? Dar cui îi pasă ce faci tu pentru cină? Tu ai fost în stare să crezi cu adevărat ce ţi-am spus despre paste. Află că eu nu ţin să mănânc un lucru sau altul, eu ştiu să trăiesc, de exemplu, cu biscuiţi şi carne sărată. Şi chiar dacă ai găti, de exemplu, aripi de struţ, aripioare de rechini sau limbi de hipopotam, eu nici nu mi-aş da seama, pentru că mâncarea pe care o faci tu are pentru mine

întotdeauna acelaşi gust! N-ai decât să faci în fiecare zi paste sau ce crezi, mie chiar că nu-mi pasă. Şi de altfel, gusturile mele nu te privesc!

Adevărul e că nu voiam să fie nici grijulie, nici atentă cu mine. Îi comandam, ca să am satisfacţia de a o umili, tratând-o ca pe un robot, un obiect, dar atenţiile ei gentile (ca şi cum s-ar fi considerat cu adevărat o rudă de a mea, mama mea) îmi erau insuportabile. În mai multe împrejurări i-am repetat: „Între noi nu e niciun grad de rudenie. Tu nu-mi eşti nimic”, până când odată, devenind puţin palidă şi dându-şi părul pe spate, mi-a răspuns:

— Nu-i adevărat că nu ţi-s nimic. Eu ţi-s mamă vitregă şi tu eşti fiul meu vitreg!

Şi a spus-o într-un mod arogant şi pasional, ca şi cum ar fi revendicat un soi de proprietate asupra mea.

I-am râs în nas cu o furie dispreţuitoare:

— Mamă vitregă! am exclamat, mama vitregă e mai puţin decât nimic! Cine zice *mamă vitregă* spune cuvântul cel mai antipatic!

Şi în urma acestei discuţii, chiar în aceeaşi seară, am anunţat-o cât se poate de dur că nu mai voiam să mă aştepte la cină. Dacă întârziam, ea trebuia să mănânce la ora obişnuită, de una singură, şi apoi să plece din bucătărie, punându-mi deoparte mâncarea. Mă plictiseau, i-am mai spus, cinele în compania ei, mă deranja s-o văd în fiecare seară, şi la urma urmelor eram stăpân să cinez singur!

Cântec solitar

Au întristat-o vorbele astea; a fost jignită şi abătută mai mult decât mă aşteptam, dar nu mi-a răspuns nimic şi nu s-a opus voinţei mele. De atunci mi-am luat obiceiul să mă întorc seara târziu acasă, anume ca să nu mă întâlnesc cu

ea. Dacă se întâmpla ca atunci când soseam să văd lumina din bucătărie aprinsă încă, continuam să mă învârt pe afară (fără să mă mai duc să spionez prin uşa franţuzească, de care mă ţineam cât mai departe cu putinţă), până când becul stins mă anunţa, ca un semnal, că mama vitregă se dusese sus. Atunci, în sfârşit, mă hotăram să trec pragul bucătăriei. Şi mâncam de unul singur ceea ce ea îmi lăsase pe cuptor, la cald.

Mama vitregă nu protesta, nici nu se lamenta, deşi în acele zile eu eram pentru ea toată familia şi toată societatea. Străină încă pentru lumea bănuitoare de la noi, nu avea nici cunoştinţe, nici prieteni şi îşi petrecea timpul închisă în bucătărie sau în cămăruţa ei, fără nici măcar o persoană cu care să vorbească. Deseori, aflându-mă pe barcă şi uitându-mă la zidurile *castelului* nostru, care părea nelocuit, aproape începeam să cred că ea nu era decât un vis al meu şi că în realitate nimeni, în afară de mine, nu mai locuia între acele ziduri. Dar apoi, la orice oră din zi mi se întâmpla să trec pe acasă, auzeam imediat, pe scări sau pe coridoare, cunoscutul zgomot al faimoşilor ei papuci de casă.

Faţă de mine luase o atitudine morocănoasă, înţepată şi sălbatică. Era mândră, nu cerşea prietenia pe care eu i-o refuzam cu atâta cruzime. Şi totuşi, atunci când privirile noastre se întâlneau, în adâncul pupilelor ei întunecate apărea mereu, ca o steluţă, acea eternă, iremediabilă întrebare: *Artù, da’ ce ţi-am făcut? Ce ţi-am făcut?*

Uneori o vedeam cum, în singurătatea ei, îmbrăţişa strâns un portocal sălbatic în grădină sau chiar stâlpii de la poartă, ca şi cum în locul acelor obiecte neînsufleţite ar fi fost o soră a ei sau o prietenă dragă. Sau se apuca să mângâie vreuna din pisicile flocăite şi rele care ajungeau la noi în căutare de resturi de mâncare, strângând-o la piept şi pupând-o de zor. O auzeam câteodată vorbind

singură cu fraze vesele sau îngrijorate şi cu o voce gingaşă de cantilenă, care nu se adresa nimănui. De exemplu, ieşind pe tăpşanul de lângă casă într-o seară cu lună, spunea: „Lună crescătoare, bărcile pe mare la pescuit de calamari...” Sau gustând nişte arici de mare dintr-un coş, singură pe treptele de la intrare, repeta: „Ah, cât e de bun ariciul acesta, parc-ar fi o rodie...” Sau când se pieptăna, se supăra pe părul ei încâlcit şi îl boscorodea, trăgând cu ciudă şi bombănind: „Of, afurisitule, of, ciufulitule!”.

Graţie felului ei de a fi, prefera camerele închise locurilor deschise şi străzilor, asemenea unui canar care-şi iubeşte mai mult colivia decât aerul liber. Şi deşi Casa junilor era atât de puţin primitoare pentru ea, o părăsea rareori. Uneori, dimineaţa devreme, o vedeam mergând la liturghie, înfăşurată într-un şal negru, ca şi cum ar fi fugit pe furiş, şi alteori mi se întâmpla s-o întâlnesc pe străduţele din sat, cu plasa pentru cumpărături atârnată de braţ, cârlionţii strânşi sub un batic şi strângând în mână un portmoneu uzat. Când intra aferată în prăvălii, cu mersul ei lipsit de graţie, târguindu-se cu negustoraşii ăia nu prea vorbăreţi, părea o sărmană servitoare ţigancă, în slujba vreunei stareţe misterioase sau a unei dame fermecate. Căci avea un aer părăsit şi întunecat, totuşi bătăios, ca al cuiva părtaş la secretele unui stăpân fascinant, rău văzut de toţi (probabil fusese oarecum pusă la curent cu poveştile urâte şi cu bârfele care circulau despre Casa Gerace).

În izolarea aceea a ei, mi se părea că o văd ofilindu-se tot mai mult pe zi ce trece. Uneori o auzeam cântând prin camere, repeta mereu aceleaşi cântece învăţate la Napoli de la radioul vecinei, cel cu apaşa, sau altul al cărui refren spunea *Tangou, eşti o primejdie pentru inimă*, iar deseori repeta un imn religios: *Adorăm, Ostie divină, adorăm, Ostie de iubire*. Notele pe care le scotea, vulgare,

stridente, se lungeau pline de melancolie, ca şi cum toate cântecele ei ar fi avut un subiect trist. Dar cred că ea n-avea gânduri, şi nici măcar nu era conştientă de faptul că nu e fericită. O garoafă sau un trandafir, care în loc să stea într-o grădină stau într-un ghiveci în colţul unei ferestruici, nu încep să se gândească: *Aş putea avea o altă soartă*. Aşa era şi ea făcută, la fel de simplă.

Când o ascultam cântând, îmi veneau în minte faimoasele versuri napolitane pe care le învăţasem de copil şi pe care le auzeam deseori de la vreun muzicant în port: *Tu eşti canarul... tu eşti bolnav şi cânţi... tu mori singur singurel*... În realitate, când îi vedeai chipul chinuit, cu ochii mari şi negri care păreau să ardă, îţi venea cu adevărat să crezi că e pe cale să se îmbolnăvească; aproape îmi venea să cred că vraja fatală a Amalfitanului era o realitate, şi trebuia s-o omoare.

Dar inima mea, împietrită în faţa ei, îi refuza orice milă, ba mai mult, se îndârjea în cruzime. Mai ales, cu trecerea zilelor, un lucru mă exaspera tot mai mult, şi anume că ea, atât de înfricoşată de tata, faţă de mine n-avea niciun fel de teamă! Atunci când o jigneam şi o insultam, deşi nu-mi răspundea niciodată, stătea în faţa mea neînfricată ca o leoaică. O asemenea atitudine era o altă dovadă evidentă că mă trata ca pe un băieţel, de care o matroană ca ea nu se poate teme. Şi totuşi, pe vremea sosirii ei, diferenţa dintre staturile noastre era destul de mică, şi curajul ei era ca o palmă pentru mine. Aş fi vrut, pentru a-mi satisface orgoliul, să-i inspir tot atâta teamă ca tatăl meu, în faţa căruia tremura doar dacă-i trecea o umbră pe chip! Şi deseori, uitând de toate celelalte ambiţii, mă pierdeam cu gândul în planul de a deveni la maturitate un bandit, un şef de bandă teribil, aşa încât ea să leşine numai la vederea mea. Uneori chiar şi noaptea mă trezeam cu gândul acesta, *Vreau să-i fie teamă de mine,* şi îmi

imaginam că o supun la răutăţi nemaiauzite, la orice fel de barbarie, în dorinţa nebună ca ea să mă urască la fel cum o uram eu.

Când îi dădeam ordine şi mă lăsam servit de ea, luam atitudinea unui împărat ameninţător care se adresează unui soldat simplu. Iar ea era întotdeauna supusă şi gata să mă servească, dar supunerea ei nu părea în niciun fel dictată de frică. Dimpotrivă, atunci când făcea ceva pentru mine, se însufleţea şi chiar adopta nişte maniere pompoase. Iar chipul ei urât şi palid devenea din nou proaspăt ca o iasomie. Faptul că o comandam şi mă lăsam servit de ea însemna poate speranţa unui început de reconciliere? Nu era chip s-o fac să priceapă cât de nemilos îmi era sufletul.

CAPITOLUL AL PATRULEA

Regina femeilor

Pieptănătura

După ce fusese destul de prezent în prima perioadă a căsătoriei sale, odată cu trecerea lunilor, tata a început să-şi rărească vizitele. Toată primăvara, l-am văzut poate de vreo două ori şi întotdeauna în grabă, ca pe un musafir în trecere. În aceste ocazii şi-a reluat obiceiul de a hoinări uneori pe insulă în compania mea. Mama vitregă, care încă de la începutul primăverii era însărcinată, ne aştepta acasă.

Luna iunie a trecut fără veşti de la tata, dar în iulie am început să-l aştept, căci pentru el mijlocul verii era perioada nostalgiei care, oriunde s-ar fi aflat, îi trezea dorul de Procida.

Şi într-adevăr, a reapărut în primele zile din august şi, ca de obicei, a petrecut aproape întreaga lună pe insulă. Încă de la primele ore ale zilei în care a sosit a ridicat împreună cu mine ancora Torpilorului Antilelor, de pe mica noastră plajă, şi ne-am reluat vechea viaţă din toate verile noastre pe plajă şi pe mare. Redevenisem singurul tovarăş al orelor sale, în timp ce mama vitregă, gravidă, în slăbiciunea stării ei, se învârtea prin camerele răcoroase din Casa junilor.

Zilele de vară treceau una după alta, toate la fel şi toate de sărbătoare, ca nişte stele strălucitoare. Tata şi cu mine nu vorbeam niciodată despre ea, şi în orele acelea fericite, Casa junilor, cu solitara ei locuitoare, care n-avea parte de bucurie şi de jocuri, părea aproape o planetă stinsă, în afara orbitei terestre. Dar, în realitate, eu nu-mi mai regăseam alături de tata fericirea copilărească din alte veri, existenţa mamei vitrege se strecura între noi. Tocmai pentru că era condamnată la acea sclavie obscură, ea mi se părea mai prezentă decât dacă ar fi fost acolo, jucându-se cu noi, nu o femeie, ci o fiinţă norocoasă şi frivolă asemenea tatălui meu şi mie. Era ca şi cum, ascuns într-una din camerele Casei junilor, ar fi existat un idol misterios, fără voinţă sau strălucire, şi care totuşi prin puterea sa magică schimba cursul şi luminile verii.

Sarcina care îi deforma corpul îi transformase şi chipul, dându-i o expresie aproape matură. Trăsăturile i se relaxaseră, nasul i se subţiase, iar obrajii îi erau marcaţi de o paloare intensă, ca şi cum o boală i-ar fi afectat sângele. Cu mişcări molatice îşi înclina ceafa slabă şi delicată ca animalele atunci când trudesc, iar privirea îi era învăluită într-o umbră blândă de pace, fără nicio întrebare, fără nicio nelinişte.

Dintr-odată mi s-a părut că recunosc în ea nişte asemănări ciudate cu mama mea. De luni întregi evitam

să privesc micul portret faimos, pe care-l ţineam ascuns cu gelozie în camera mea, uitat de toţi în afară de mine. Iar la vederea mamei vitrege, acel mic portret, cu pietatea care se desprindea din el, îmi venea mereu în minte. Îmi trezea un sentiment sălbatic şi nesigur care-mi transforma ura pentru femeia asta într-un soi de întrebare geloasă, şi mai mult ca oricând, aşa cum te fereşti de o ispită fără speranţă, mă feream să privesc adoratul portret.

În primele zile de vară, înainte de sosirea tatălui meu, am auzit-o la un moment dat pe mama vitregă lamentându-se de claia ei de cârlionţi, care odată cu anotimpul cald începuse s-o deranjeze. Un soi de capriciu irezistibil m-a împins să-i sugerez să-şi strângă părul în două cozi pe care să le prindă în două rotocoale deasupra urechilor (era pieptănătura pe care o avea mama, în fotografie, dar Nunzia fireşte că nu ştia asta, şi nici eu nu i-am spus). A fost tulburată şi recunoscătoare văzând că, în mod neobişnuit, mă ocupam de ceva ce o privea; a avut totuşi o mică obiecţie cu privire la lungimea părului ei, dar atunci am insistat, aproape violent, şi ea mi-a urmat supusă sfatul, adoptând noua pieptănătură, identică (singura diferenţă: câţiva cârlionţi mai scurţi îi fluturau tot timpul pe frunte şi pe ceafă); ea şi figura din portret îmi apăreau şi mai asemănătoare.

Aveam uneori un sentiment straniu de consolare, de iertare şi aproape de calm când îi vedeam cărarea de deasupra cefei, în mijlocul celor două cozi. Şi noul ei fel de a zâmbi (cu buzele puţin îndepărtate de gingiile palide) îmi sugera parcă un răgaz impus ostilităţilor de până acum. Poate cea din portret, regina tuturor femeilor, zâmbea şi ea în felul acesta?

Nunziatella era îngrijorată de ce avea să spună tata, când n-o va mai vedea cu buclele căzându-i pe spate, cum îi plăcea lui, dar, când s-a întors, tata n-a părut să-şi dea

seama că ea îşi schimbase pieptănătura, de parcă nici nu şi-ar fi amintit că ea are bucle. De mai multă vreme deja, nu se mai amesteca în treburile ei şi se ocupa de ea mai puţin decât se ocupase în trecut de mine sau de Immacolatella. Nu se purta cu ea nici frumos, nici urât, îl părăsise orice imbold de a glumi cu ea, de a-i face daruri sau de a o necăji. Uneori părea chiar să uite de ea, ca de o prezenţă care stă acolo de secole, inevitabilă, mereu aceeaşi, încât deja nici n-o mai vezi. Alteori, dimpotrivă, o privea cu aer şovăitor, uimit, şi în acelaşi timp somnolent, aproape întrebându-se cine e străina aia şi ce are de împărţit cu el, şi de ce se află în casa noastră.

Câteodată, adresându-i-se, în loc să-i spună pe nume, improviza vreo poreclă uşor batjocoritoare, care făcea aluzie la actuala diformitate a trupului ei. Dar numele acestea, chiar dacă sunau vulgar, nu le pronunţa cu răutate, dimpotrivă, cu un soi de detaşare copilărească şi aproape afectuoasă, pentru că lui i se părea firesc să le dea altora nume după vreo trăsătură a lor, ca atunci când îmi spunea mie *oacheşule* sau lui Romeo *Amalfi*.

După şederea din august, nu l-am mai văzut o bună bucată de vreme. Săptămânile treceau una după alta fără nicio veste de la el, ca şi cum ar fi uitat cu totul că există pe pământ insula Procida.

Seri înstelate

Între timp eu îmi continuam viaţa pe mare (în anul acela a fost frumos până în noiembrie). Din zori până la apusul soarelui eram ocupat să mă distrez cu barca, şi acum, când tata nu mai era aici să mi le aducă aminte cu prezenţa sa, mama vitregă şi bucătăria ei izolată acolo sus pur şi simplu nu mai existau pentru mine în timpul zilei. Eram din nou fără gânduri ca în verile de altădată. Dar

imediat cum cobora soarele, când culorile mării începeau să se stingă, dispoziţia mea se schimba brusc. Era ca şi cum toate spiritele vesele ale insulei, care-mi ţinuseră companie toată ziua, s-ar fi retras şi ele sub linia orizontului, în nimbul luminos al soarelui, făcându-mi largi semne de rămas-bun. Ajungeam să cunosc de-abia acum spaima de întuneric, pe care alţii o cunosc din copilărie şi după aceea se vindecă de ea! Întinderea nesfârşită a mării, străzile şi locurile deschise păreau să se transforme pentru mine într-o landă dezolată. Şi o senzaţie asemănătoare celei de exil mă chema din nou la Casa junilor, unde la ora aceea se aprindea lumina în bucătărie.

Uneori, dacă apusul soarelui mă prindea în vreun loc mai izolat sau pe mare, în larg, dincolo de port, Casa junilor, invizibilă de acolo, mi se părea că fugise la o distanţă fantastică, de neatins. Tot peisajul din jur, cu indiferenţa lui, mă speria, şi mă simţeam pierdut, până când punctul acela luminos de deasupra râpei nu se arăta din nou privirii mele. Trăgeam la mal plin de nerăbdare şi, dacă era noapte, eram urmărit de nişte superstiţii copilăreşti, în timp ce urcam în fugă dealul. La jumătatea pantei, începeam să cânt cât mă ţineau bojocii ca să-mi ţin de urât, şi auzindu-mă de sus, de dincolo de terenul viran, cineva ieşea în pragul bucătăriei strigându-mă cu voce cadenţată şi aproape dramatică:

— Ar-tu-rooo! Ar-túúú!

La ora aceea ea era ocupată cu pregătirea cinei; eu intram cu un aer aproape îmbufnat, fără chef, şi în aşteptarea cinei mă întindeam pe bancă, să mă odihnesc după ziua petrecută afară. Din când în când căscam, ca să arăt cât eram de plictisit şi de obosit, şi nu-i dădeam prea multă atenţie, nici nu existau prea multe cuvinte între noi. Aşteptând să fiarbă apa, ea se aşeza pe un scăunel, cu mâinile încrucişate în poală şi cu capul uşor înclinat într-o

parte, şi la fiecare minut îşi dădea de pe fruntea transpirată un cârlionţ, scăpat din coada groasă. Corpul ei îngroşat, din care dispăruse orice urmă de copilărie, îmi apărea aureolat de nobleţe şi linişte, ca unele figuri adorate de popoarele din Orient cărora sculptorul le-a dat o gravitate ciudată şi diformă ca semn al puterii lor auguste. Până şi cei doi cerceluşi rotunzi din aur, de o parte şi de alta a feţei, îşi pierdeau în ochii mei semnificaţia lor de podoabe omeneşti şi mi se păreau mai degrabă jertfe, agăţate de o efigie sacră. Vedeam cum îi ies din papuci picioarele micuţe, care, în timpul verii, nu se jucaseră ca ale mele pe plajă şi în mare, iar albul pielii ei, într-un anotimp în care toţi bărbaţii şi băieţii de vârsta mea erau încontinuu arşi de soare, mi se părea tot un semn de nobleţe antică şi dominatoare. În unele momente nu-mi mai aminteam că noi doi eram aproape de aceeaşi vârstă, mi se părea că ea se născuse cu mulţi ani înaintea mea, poate că era mai bătrână decât Casa junilor, dar din cauza compasiunii pe care o simţeam când eram în preajma ei, vârsta aceea supremă mi se părea un lucru gentil.

Uneori aţipeam puţin pe bancă. Şi în toropeala aceea uşoară, cele mai mărunte impresii ale realităţii se transformau în fantezii asemănătoare unor frânturi de poveste, care păreau că vor să mă mângâie copilăreşte. Revedeam tremurul strălucitor al mării în timpul zilei, asemenea zâmbetului unei fiinţe minunate, care la ora aceea, întinsă pe spate, lăsându-se în voia curenţilor mângâietori, se odihnea şi ea gândindu-se la mine... Intrând pe uşa franţuzească, aerul nopţii îmi învăluia trupul bronzat, ca şi cum cineva m-ar fi îmbrăcat cu o cămaşă de in răcoroasă şi curată... Bolta cerului, întinsă deasupra mea, era o imensă perdea împodobită cu figuri legendare... Ba nu, era un copac uriaş, printre ramurile

căruia stelele foşneau ca nişte frunze... şi exista un singur cuib, al meu, iar eu adormeam în acest cuib... Sub mine, marea, şi ea a mea, mă aştepta mereu... Dacă-mi puneam limba pe pielea de pe braţ, simţeam gustul sării...

În unele seri, după cină, atras de răcoarea de afară, mă întindeam pe treptele de la intrare sau pe tăpşanul de lângă casă. Noaptea, care cu o oră înainte, acolo jos, mi se păruse atât de arogantă, aici, la un pas de uşa franţuzească iluminată, redevenea familiară. Acum, privind cerul, îl vedeam ca pe un ocean imens, presărat cu nenumărate insule şi, ascuţindu-mi privirea, căutam printre stele pe cele cărora le ştiam numele: Arturo, înainte de toate, şi pe urmă Ursele, Marte, Pleiadele, Castor şi Polux, Casiopeea... Regretasem întotdeauna că, în vremurile moderne, nu mai există pe pământ vreo limită interzisă, aşa cum erau Coloanele lui Hercule pentru oamenii din Antichitate, pentru că mi-ar fi plăcut să fiu eu primul care o depăşeşte, sfidând, plin de curaj, opreliştea. Tot aşa acum, privind cerul înstelat, îi invidiam pe viitorii pionieri care vor putea ajunge până la celelalte planete. Era umilitor să vezi cerul şi să te gândeşti: acolo sunt multe alte peisaje, alte irizări de culori, poate multe alte mări de cine ştie ce culori, alte păduri mai mari decât la Tropice, alte feluri de animale mai sălbatice şi mai vesele, mai iubitoare decât cele pe care le vedem... alte fiinţe femeieşti care, splendide, dorm... alţi eroi minunaţi... alţi supuşi... iar eu nu pot ajunge acolo!

Atunci privirea şi gândurile mele părăseau cu ciudă cerul şi se întorceau la mare care, imediat cum o priveam, palpita către mine ca o îndrăgostită. Întinsă, întunecată şi ademenitoare, îmi repeta că şi ea, la fel ca bolta cerească, e mare şi fantastică şi posedă nenumărate teritorii, diferite unul de altul, ca o sută de mii de planete! În curând va începe în sfârşit pentru mine vârsta dorită, în care n-o să

mai fiu un puşti, ci un bărbat, şi ea, marea, asemenea unui prieten care până acum se jucase mereu cu mine şi care crescuse odată cu mine, m-ar lua cu el să cunosc oceanele şi toate celelalte pământuri şi toată viaţa!

Regina femeilor

Toamna se anunţa deja, cu apusurile ei timpurii: în fiecare zi sosea tot mai devreme momentul acela sever al întunericului, alungându-mă de pe mare. Dacă ajungeam acasă înainte de a se înnopta, se întâmpla destul de des să dau peste musafiri. Mama vitregă făcuse cunoştinţă cu două sau trei femeiuşti din Procida, neveste de prăvăliaşi sau barcagii, care veneau s-o viziteze şi să stea de vorbă cu ea, ajutând-o şi dându-i sfaturi în timp ce lucra la trusoul fratelui meu vitreg care urma să se nască. Nu ştiu cum reuşise să le convingă să treacă pragul Casei junilor şi, la început, prezenţa lor mă uimise ca o apariţie neverosimilă. Stăteau mai ales în jurul mesei din bucătărie, acoperită cu stofe şi fâşii de pânză, şi am observat că mama vitregă, atât de supusă cu tatăl meu şi cu mine, în mijlocul femeilor ălora scotea la iveală un fel de autoritate matronală şi aproape de supremaţie recunoscută, în ciuda faptului că era mai tânără decât ele.

În comparaţie cu ele, toate mici de statură, apărea foarte înaltă. Şi cosea cu o expresie preocupată, gravă şi taciturnă, în cercul celorlalte care flecăreau gesticulând de zor.

Vocile lor însufleţite acopereau zgomotele paşilor mei, atunci când veneam de afară, dar când intram, tăceau imediat, ruşinate şi bănuitoare, şi după câteva minute plecau cu toatele, pentru că la Procida se obişnuieşte ca femeile să se retragă în casele lor la căderea nopţii.

Uneori, întorcându-mă de la mare puţin mai repede decât de obicei şi oprindu-mă pe tăpşanul din apropierea casei să mă bucur de apusul soarelui, mi s-a întâmplat să le aud discuţiile. Vorbeau aproape întotdeauna despre aceleaşi lucruri: întâmplări din familie, rude sau chestiuni privitoare la diferitele meserii ale soţilor lor, casă, copii, şi în special apropiata naştere a fratelui meu vitreg. Într-una din aceste ocazii am auzit-o pe mama vitregă dezvăluind celorlalte numele pe care îl alesese pentru primul ei născut, dacă va fi fetiţă, a spus, o va chema *Violante* (Violante era numele mamei ei), iar dacă va fi băiat, o să-l cheme *Carmine Arturo*. În realitate ar fi preferat să-l cheme Arturo, pentru că de când era mică îi plăcuse numele acesta mai mult decât altele, dar cum în casă exista deja un Arturo, şi doi fraţi nu se pot numi la fel, se hotărâse pentru numele Carmine, în cinstea Madonei del Carmine, protectoarea Procidei. *Carmine* suna chiar destul de bine, a observat, mai ales când spui *Carmeniello*. CARMENIELLO-ARTURO! La aceste două nume avea de gând să adauge apoi, pe certificatul de botez, *Raffaele* şi *Vito*, care erau numele fratelui şi tatălui ei.

De obicei, după ce-i plecau prietenele, mama vitregă continua să mai coasă puţin, în timp ce eu mă odihneam pe bancă. Luni de-a rândul pusese deoparte toate micile sume pe care i le dăduse ocazional tata, şi se străduise să facă rost de bucăţi de stofă din prăvăliile din Procida, ca să pregătească trusoul fratelui meu vitreg. Erau, în realitate, vreo cinci sau şase hăinuţe care ar fi putut intra cu toatele într-o cutie de pantofi, în plus păreau de o calitate destul de îndoielnică, după cât mă pricepeam eu. Dar fraţii ei mai mici se mulţumiseră întotdeauna cu nişte cârpe vechi sau cu nişte şaluri de femeie drept trusou, iar pregătirea unuia ca acesta căpăta în ochii ei importanţa unei ceremonii princiare, solemne. În severa atenţie cu care lucra la el, se

recunoştea totuşi şi o oarecare nepricepere şi lipsă de experienţă.

Eu nu mă gândeam în vreun mod special la fratele meu vitreg. Naşterea lui se apropia deja, şi totuşi el rămânea ireal, ca un personaj din China, care pentru noi nu însemna nimic. Mi se părea ciudată ideea că în realitate el exista deja printre noi, în casa noastră. Mama vitregă, deşi îi pregătea trusoul, nu vorbea niciodată de el şi nici măcar nu se gândea la el, sunt sigur de asta. S-ar spune că uneori nici măcar nu-şi dădea seama că-l poartă în pântece. Pisicile, păsările, animale sălbatice, când vine vremea familiei, se apucă şi ele, ca nişte fiinţe preocupate şi inspirate, de pregătirea cuibului, fără să se gândească la cine-l comandă.

Toamnă. Ultimele veşti despre Pumnalul Algerian

Septembrie fusese frumos, dar la fel de fierbinte ca august, şi primul aer de toamnă, în loc s-o facă să se simtă mai bine, părea să-i topească şi mai mult forţele şi aşa puţine. Ochii îi deveniseră opaci şi inexpresivi, de parcă spiritul care le hrănea splendoarea se consuma tot mai mult în fiecare zi. Şi maiestatea aceea, care cu puţin înainte făcea aproape divin trupul ei deformat, se topea acum într-o oboseală chinuitoare. Până şi părul îşi pierduse frumoasa culoare neagră ca pana corbului şi părea acum ars, ca acoperit de praf. Era urâtă, teribil de urâtă, iar misteriosul meu frate care o urâţea se transforma în mintea mea într-un soi de monstru sau de boală, căreia ea i se supunea fără să lupte. Înconjurată de un halou de tristeţe, cu coada ciufulită căzându-i din coc, se mişca prin bucătărie, şi nu mai cânta atunci când aprindea focul. La intervale scurte se aşeza pe obişnuitul scăunel şi întorcea

spre mine ochii ei mari şi lipsiţi de culoare, încercând să găsească un subiect de conversaţie: maică-sa, soră-sa, casa ei din Napoli... Despre perioada în care fusese logodită şi despre cea în care s-a căsătorit nu spunea însă niciodată nimic; acest subiect, ca şi cel despre Dumnezeu sau despre fratele meu vitreg, părea să aparţină puterii aceleia misterioase care nu se traduce în vorbe şi nici măcar în gânduri. Doar rareori şi în treacăt se întâmpla să o aud pronunţând numele Vilèlm, şi uneori mi se părea că întrevăd în vreo aluzie de-a ei inconştientă o licărire din viaţa lui misterioasă în afara insulei... Dar nici măcar în asemenea cazuri orgoliul meu nu se cobora să-i arate că mă interesează ce spune. Aş fi fost tentat să-i pun întrebări, ca să explorez, graţie ignoranţei sale, fascinantele secrete pe care ea nu se putea să nu le cunoască... Dar mă reţineam dispreţuitor. Ba chiar lăsam să se vadă că nu-i dau nicio atenţie, mai puţin chiar decât pentru celelalte subiecte ale ei. Şi ca de obicei, glasul ei slab, descurajat să vorbească singur, se stingea repede.

Odată aproape am simţit că-mi plesneşte inima când am descoperit că ea l-a cunoscut pe Pumnalul Algerian! Îl pomenea, nu ştiu în legătură cu ce, pe un oarecare Marco, de la care tata primise în dar ceasul pe care-l purta întotdeauna la mână. În ziua în care tata împreună cu ea pleca din Napoli, Marco dăduse fuga să-l salute pe tata la vapor, cu o clipă înainte să se ridice pasarela...

Am descoperit astfel că ea îl văzuse! Fără să vreau, mi-a scăpat o întrebare: „Cum era?” – „Cine?” – „Omul ăla, am exclamat brusc, ce tip era?” – „Marco? a întrebat ea atunci, de fapt l-am văzut doar un minut, de pe vapor... Parcă-mi amintesc că era cam de aceeaşi vârstă cu Vilèlm, dar poate părea mai tânăr... Subţire, mic de statură, cu pistrui pe faţă... cu ochi deschişi la culoare, migdalaţi... şi un zâmbet nemulţumit... cu dinţi mici, cu strungăreaţă...”.

Mi-am dat seama la un moment dat că exact aşa mi-l imaginasem şi eu! I-am azvârlit o altă întrebare categorică: „Era brunet... sau blond?” – „Mi se pare, a răspuns nesigură, că avea părul negru...” , şi răspunsul acesta mi-a făcut plăcere, aproape m-am simţit uşurat. Acum deci îi ştiam numele: Marco! Aş fi vrut să mai aflu dacă era italian sau străin, dacă nu se născuse cumva în Arabia sau, mai degrabă, era evreu (nu ştiu de ce eu îi atribuisem întotdeauna un caracter oriental, şi îmi plăcea mai ales să-l consider aparţinând persecutatului neam rătăcitor)... Şi încă alte multe lucruri aş fi dorit să aud despre acest personaj, care frecventase ultima etapă fericită a copilăriei mele, mai magic şi mai strălucitor decât Aladin! Dar am refuzat să-i mai pun alte întrebări mamei vitrege. Şi m-am închis în singurătatea mea înnegurată.

Străinătatea

Pe măsură ce serile deveneau mai lungi, mi-am reluat obiceiul de a citi şi a studia în bucătărie, ca să-mi treacă mai uşor timpul în aşteptarea cinei. Pe vremea aceea, cartea mea preferată era un atlas mare, cu adnotări bogate. Volumul conţinea, împăturite, nişte imense hărţi geografice colorate, pe care le întindeam în fiecare seară în faţa mea, stând în genunchi pe podea sau pe un scaun lângă masă. Hărţile acelea îi atrăgeau atenţia mamei mele vitrege. De câteva seri se uita la ele uluită, ca la o enigmă, până când a îndrăznit să mă întrebe cu voce timidă:

— Ce studiezi acolo, Artù?

Eu, fără să ridic ochii de la harta pe care făceam semne cu o bucată de cărbune, i-am răspuns că studiam nişte itinerarii pe care voiam să le străbat, deoarece, am afirmat convins, se apropia deja pentru mine epoca explorării

lumii, aveam de gând să plec, cel mai târziu anul viitor, ori în compania tatălui meu, ori, dacă nu, singur!

Mama vitregă a privit harta fără să mai adauge ceva în seara aia. Dar de atunci n-a fost seară ca ea să nu se întoarcă la subiect. Ori de câte ori mă apucam să-mi studiez itinerariile, nu după mult timp o simţeam cum se apropie, cu pasul ei obosit, greoi, aproape ca de animal, şi o vreme rămânea tăcută, cercetând harta geografică întinsă în faţa mea; în sfârşit, după multe ezitări se decidea şi arătând cu mâna punctele însemnate cu cărbune se informa pe un ton uşor neliniştit: „Ăsta e foarte departe de Procida? Cât e de departe?”. Urâcios, îi aruncam o cifră aproximativă. „Şi insula Procida, relua ea atunci, în timp ce privirea nesigură îi aluneca peste toată harta, unde e scrisă?” – „Cum! repeta, aproape ca un ecou la răspunsul meu, de nu se poate vedea aici? E în cealaltă emisferă?”

Şi, cu o voce care ca să-şi înfrângă timiditatea devenise aspră, încerca să afle de la mine informaţii mai precise despre misterioasele configuraţii ale acelei hărţi. Eu îi dădeam cu greu câte un răspuns iritat şi scurt, întotdeauna pe acelaşi ton urâcios, grosolan, care părea să fie singurul pe care-l găseam firesc când vorbeam cu ea. Când pronunţam însă numele celor mai fascinante şi dorite locuri de pe pământ, continente, oraşe, munţi, mări, în glasul meu se simţea aroganţă şi triumf, ca şi cum ar fi fost toate feudele mele! Uneori, dintr-un instinct irezistibil de afirmare, îi vorbeam despre anumite iniţiative care trebuiau să imortalizeze, la fiecare etapă, trecerea lui Arturo Gerace... dar imediat după aceea reveneam la rezerva mea dispreţuitoare.

Mama vitregă nu făcea multe comentarii la vorbele mele, ba chiar deseori, auzindu-le, amuţea, în timp ce faţa ei apărea dintr-odată îmbătrânită şi ciudat de primitivă.

Îmi dădusem deja seama în alte ocazii că simţea neîncredere şi antipatie pentru Străinătate; dar în cazul de faţă vechile sale sentimente păreau să fi ajuns până la o aversiune înfricoşătoare, care, odată cu îmbogăţirea cunoştinţelor sale geografice, în loc să scadă, devenea şi mai gravă. Toate locurile care nu erau Napoli şi împrejurimile sale rămâneau pentru ea ireale şi sălbatice, ca luna, şi dacă-i spuneam despre o distanţă, fie ea şi redusă, de două, trei mii de kilometri, până şi albul ochilor îi devenea cenuşiu, ca în faţa unei prăpăstii sau a unei fantome. „Şi aşa, spunea din nou, o să pleci de-adevăratelea aşa departe, singur!” *Singur* în limbajul ei însemna fără tatăl meu, fără nicio rudă. Se uita la cercul arctic şi observa: „Şi tu vrei să mergi singur pe pământurile alea îngheţate!” Se uita la reliefurile întunecate ale munţilor şi spunea: „Şi de-acum într-un an, tu ai vrea să stai singur cuc în mijlocul munţilor ălora!”

După tonul ei, părea că a călători nu era, aşa cum e de fapt, o sărbătoare, o minunată plăcere, ci un lucru amar, nefiresc. Deci (ca să dau nişte exemple), o lebădă se întristează departe de lacurile sale, şi un tigru asiatic nu simte niciun fel de ambiţie să viziteze Europa, iar o pisică ar plânge la gândul de a-şi lăsa terasa pentru a se duce într-o croazieră.

Mi se pare şi că, din informaţiile mele, ea nu-şi forma o părere prea liniştitoare despre Străinătate. Cuvintele mele erau, se pare, pentru ea literă de Evanghelie, şi eu i-aş fi putut alunga din minte orice viziune nefastă şi eventual aş fi putut-o convinge că pământurile străine erau toate o minunată grădină liniştită, dar nu-mi dădeam osteneala. Dimpotrivă, ţineam mai degrabă s-o las să creadă contrariul. Şi presupun că, din cauza dialogurilor noastre căznite, ea îşi imagina globul pământesc, dincolo de graniţele oraşului Napoli, ca un şir de pampasuri, stepe şi

de păduri întunecate, prin care alergau sălbăticiuni, piei roşii şi canibali, aşa că numai nişte oameni curajoşi îndrăzneau să le exploreze. Din când în când, ea îmi întrerupea cu acea nouă asprime tăcutele şi fascinantele meditaţii asupra hărţilor geografice, întrebându-mă, de exemplu: „Acolo, în zonele *Cuatoriale*, există Poşta pentru Procida?” Sau, după ce căutase, inutil, cu privirea insula Procida în mijlocul Pacificului sau Oceanului Indian, obiecta cu voce stinsă: „Tu zici că pleci şi iei comanda unei bărci, care în ţările alea din Africa se face imediat... şi nici nu costă mult... Da’ după aia oamenii de-acolo îs cumsecade, ca să ieşi singur cu ei pe o barcă? Şi când te trezeşti acolo, izolat în largul mării, în mijlocul marinarilor, toţi mai bătrâni... dacă, într-o zi, să zicem, ăia se revoltă că n-ai încă vârsta să fii comandant? Cine te apără? Fără nimeni din familie lângă tine!”

Până la urmă, într-o seară, i-am spus: „Fă-mi plăcerea să nu mă mai deranjezi cu poveştile tale când studiez”. Şi ea a amuţit. Eu, asemenea unui cuceritor în cortul său de pe câmpul de bătălie, trasam linii cu cărbunele peste oceane şi continente, din Mozambic în Sumatra, în Filipine, în Marea Coralilor... şi în jurul muncii mele domnea o tăcere adâncă. I-am spus *muncă*, când poate era un joc, dar pentru mine era mai frumos decât scrierea unei poezii, căci, spre deosebire de poezii (care-şi au scopul în ele însele), ea pregătea acţiunea, care e cea mai frumoasă dintre lucruri! Liniile acelea cu cărbune erau pentru mine reprezentarea dârei strălucitoare a corabiei Arturo, certitudinea acţiunii care mă aştepta, aşa cum după minunatele vise ale nopţii se aprinde ziua care e frumuseţea perfectă. Prinţul Tristan delira cu adevărat când spunea că noaptea e mai frumoasă decât ziua! Eu, de când m-am născut, n-am aşteptat decât ziua plină, perfecţiunea vieţii, am ştiut întotdeauna că insula şi

fericirea aceea a mea primitivă nu erau altceva decât o noapte imperfectă. De fapt, am ştiut întotdeauna că şi anii adorabili petrecuţi cu tata, şi serile cu ea erau încă noaptea vieţii. Iar acum o ştiu mai mult ca oricând, şi aştept mereu să sosească ziua mea, asemenea unui frate minunat căruia îi povesteşti, stând îmbrăţişaţi, lunga plictiseală...

Pânza de păianjen irizată

Dar să ne întoarcem la seara aceea (când îi spusesem mamei vitrege „Te rog, nu mă deranja”). Ea, fără să mai vorbească, se odihnea cu mâinile în poală, la o jumătate de pas de mine. Privirea i se aşeza încontinuu pe marile mele hărţi albastre, iar sufletul, care în zilele acelea mi se păruse infirm şi aproape urâţit, apărea din nou în ochii ei plin de întrebări şi de o întristare neştiutoare.

De câte ori mi se întâmpla să-i privesc, ochii ei grăitori spuneau altceva. Odată, cu un limbaj ce părea a fi ecoul strigătelor Casandrei, fixau mari, uscaţi şi solitari locul meu, ca şi cum l-ar fi văzut gol. Altă dată, se aşezau ici şi acolo pe hărţile mele geografice, aproape spunând: *Ar fi frumos pentru mine să nu am acest corp! Să nu fiu femeie, ci un băiat ca tine şi să alerg prin toată lumea împreună cu tine!*

La un moment dat a gândit cu voce tare spunând: „Eu însă... dacă aş fi mama ta, nu te-aş lăsa să pleci!”

Mi-am ridicat privirea şi am văzut că luase pe neaşteptate un aer grav, aproape de zbir. Pe obraji i s-au aprins două mici flăcări agresive şi urechile i s-au colorat şi ele puternic în roşu. A repetat, întorcându-şi de la mine privirea morocănoasă şi stăruitoare:

— Nu te-aş lăsa să pleci! Aş trage zăvorul la uşă, m-aş aşeza în faţa ei şi ţi-aş spune: „N-ai împlinit încă douăzeci

şi unu de ani ca să poţi pleca de acasă fără să ţi se dea voie. Dacă vrei să pleci, trebuie să treci mai întâi pe aici!”.

— De ce nu taci din gură? De ce tot vorbeşti? Când te aud spunând anumite lucruri, mă apucă pur şi simplu râsul. Să mi se dea voie, chiar, adevărat... tu, după părerea mea, ai un dovleac în loc de cap. N-ai decât să-i spui unui prăpădit vorbele astea, dacă mi le spui mie, eşti chiar proastă. Douăzeci şi unu de ani! Eu sunt mai major decât ăia de douăzeci şi unu de ani. Da’ cui îi pasă de ce crezi tu, eu, când vorbeşti tu, îmi imaginez că vorbeşte un chinez.

De la tonul batjocoritor trecusem la o proastă dispoziţie teribilă:

— Şi mai trebuie să ştii că pe ăia de douăzeci şi unu de ani, dacă vreau, îi comand ca pe nişte copii. La fel pe cei de douăzeci şi cinci şi de treizeci de ani. Dacă tu crezi că, din cauza vârstei, eu sunt mai prejos decât ei, eşti o proastă şi trebuie să taci din gură!

Vechea, eterna amărăciune (de a fi considerat încă un copil), care în ultimele douăsprezece luni mă iritase atât de mult, mă făcea să-i simt muşcătura şi-mi sugera revolte şi bănuieli:

— Tu, am reluat cu răutate, nu trebuie să-ţi bagi nasul unde nu-ţi fierbe oala. Să încetezi să mă plictiseşti cu poveştile tale ori de câte ori studiez atlasul: *şi o să călătoreşti aşa departe de unul singur! De-adevăratelea o să mergi aşa departe, singur!* Ca şi cum eu aş fi încă un copil, care nu ştie să se apere singur, chiar şi fără arme! Ce-i în mintea ta? *Alţii* pleacă singuri şi călătoresc singuri, şi tu nu faci atâta caz cum faci pentru mine! Ce crezi? Că alţii, pentru că sunt mai în vârstă, sunt mai grozavi decât mine? Asta-i părerea ta?

Ea nu-mi înţelesese aluzia şi nici că orgoliul meu aştepta un răspuns. Chipul său tăcut era şocat de tulburarea de a

mă fi jignit, care o făcea să-mi ierte orice insultă, dar printre gene continua să existe o rază a ciudatei sălbăticii care o împinsese să mă provoace. Şi între timp, în privirea ei tulburată, se perindau, cu diversele lor umbre, întrebări nepuse, pe care mintea ei le ignora. Semănau cu nişte nori care treceau prin faţa unei stele şi par să o traverseze aproape, dar de fapt steaua se mişcă neştiutoare într-un alt spaţiu, limpede ca o oglindă...

— Asta-i părerea ta?! am repetat pe un ton categoric.

Apoi proţăpindu-mă în faţa ei cu o expresie fermă, m-am hotărât să vorbesc limpede:

— *Tatăl meu*, am precizat, pleacă întotdeauna în călătorie singur, şi tu n-ai nimic de obiectat aşa cum faci cu mine. DE CE? Răspunde!

Ea şi-a ridicat spre mine privirea golită deja de orice sălbăticie, în care râdea doar o uimire infantilă:

— Tatăl tău! a murmurat, el e altfel...

Şi o graţioasă blândeţe a şters orice urmă de pe chipul ei, asemenea unei surori a inimii ei care a mângâiat-o şi sărutat-o, intervenind pe lângă mine pentru ea.

— A, e altfel!... De ce?... am insistat eu încruntat.

Dar, din fericire, ea n-a văzut expresia mea infernală. Îşi aplecase privirea cu un zâmbet duios şi simplu.

— Pentru că..., a spus ridicând uşor umerii, pentru că nu e ca tine. Pentru el nu-mi fac probleme, doar nu sunt lungi călătoriile lui. *El face ca sticleţii*...

În primul moment n-am înţeles ce voia să spună cu asemenea cuvinte, şi atunci ea mi-a explicat că sticleţii, chiar şi atunci când pleacă, nu se îndepărtează niciodată prea mult de cuibul lor, pot zbura pe streaşina cea mai apropiată, pe acoperiş, pe un alt pervaz, dar rămân întotdeauna prin împrejurimi!

Această nemaiauzită afirmaţie pe seama tatălui meu a însemnat pentru mine doar o nouă, extraordinară

confirmare a cât de întârziată era mintea mamei mele vitrege... Când dintr-odată m-a cuprins bănuiala că, în realitate, ea nu crede ce spune, ci inventează pe loc un asemenea răspuns neverosimil şi ridicol, ca să nu-mi spună părerea ei sinceră, dar ofensivă, şi anume că îl considera pe tata un om mare şi pe mine un puşti.

O asemenea bănuială a fost suficientă ca să mă facă ostil, mai ceva ca un animal sălbatic. M-am uitat din nou la zâmbetul acela de fiinţă misterioasă, de sfântă... Am izbucnit pe neaşteptate:

— Tu nu-mi eşti nici mamă, nici rudă, nu nu-mi eşti nimic. Şi nu trebuie să te mai amesteci niciodată în treburile mele!

Şi de atunci, în serile care au urmat, ea a încetat să se mai ocupe de treburile mele. Nu se mai apropia să-mi pună întrebări, atunci când răsfoiam atlasul, dar se înţelegea că această carte devenise pentru ea un obiect respingător, în care nu avea încredere, şi în acelaşi timp îi ura fascinaţia. Evita să-l atingă, şi era suficient să-l privească de departe, că ochii i se tulburau, ca şi cum ar fi fost cartea Parcelor sau un tratat de magie neagră.

Dacă uneori, din întâmplare, pentru un motiv sau altul, pronunţam cuvintele *anul viitor*, vedeam cum dintr-odată privirea îi devine fixă, ochii îi erau ca doi musafiri înspăimântaţi, opriţi în faţa unui prag pe care n-ar vrea să-l treacă.

Iar între timp eu mă gândeam în fiecare zi să plec imediat, fără să mai aştept anul viitor. În felul acesta, aş fi arătat fără zăbavă dacă eram un puşti sau dacă ştiam să plec singur şi de ce anume eram în stare! Dar, când eram pe punctul să părăsesc insula, simţeam ca întotdeauna, încă din copilărie, că o vrajă disperată mă reţine acolo. Diversitatea minunată a continentelor şi oceanelor, pe care imaginaţia mea o adora în fiecare seară pe atlas,

părea brusc să mă aştepte, dincolo de marea Procidei, asemenea unui imens peisaj de o indiferenţă glacială. Acelaşi care la căderea serii mă alunga din locurile străine: din port, de pe străzi, rechemându-mă la Casa junilor.

Şi îmi era de nesuportat gândul de a pleca fără să-l văd înainte pe tata, cel puţin încă o dată. Şi totuşi, în anumite momente mi se părea că aproape-l urăsc pe Wilhelm Gerace, dar imediat cum luam hotărârea să fug din Procida, amintirea lui invada toată insula ca o mulţime vicleană şi fascinantă. Îl recunoşteam în gustul apei de mare şi al fructelor; se auzea ţipătul unei bufniţe sau al unui pescăruş şi mi se părea că el mă strigă: „Hei, oacheşule!”. Vântul de toamnă arunca pe mine stropi sau rafale de nisip şi mi se părea că mă provoacă glumind. Uneori, coborând spre ţărm, mi se părea că în spatele meu este o umbră care mă urmăreşte, şi fantazam, aproape măgulit: e un spion angajat de el, care se ţine după mine. Apoi, în mijlocul acestor iluzii stranii, mi se întâmpla să-l urăsc mai mult ca oricând, pentru că, asemenea unui invadator, punea în felul acesta stăpânire pe insula mea, dar ştiam şi că insula nu mi-ar fi plăcut atât de mult dacă n-ar fi fost şi a lui, imposibil de despărţit de fiinţa lui. Noile mistere pe care le întrezăream, anunţurile neliniştitoare, indescifrabile şi mirajele, salutul de rămas-bun adresat copilăriei şi tinerei mele mame, moartă şi repudiată, se recompuneau din nou în vechea himeră multiformă care mă încânta. Această himeră îmi râdea acum cu alţi ochi, întindea alte braţe, şi avea altfel de rugăciuni, de voci, de suspine, dar nu-şi schimba vălul vrăjit: ambiguitatea care mă ţinea prizonier pe insulă ca o pânză de păianjen irizată.

Asasinată?

Era pe la jumătatea toamnei şi tata nu dădea niciun semn de viaţă. Mama vitregă continua să spere că el se va întoarce acasă până când se va naşte copilul. În prima săptămână din noiembrie, ea îmi spunea în fiecare seară: „cine ştie dacă mâine nu soseşte tatăl tău?” – apoi, cu trecerea zilelor, n-a mai spus nimic. Dar la ora când vaporul de la Napoli ancora în port, mergea aproape pe furiş la fereastră, uitându-se dacă nu cumva faimoasa trăsurică nu apare în capătul străzii.

După calculele ei şi ale vecinelor, fratele meu vitreg ar fi trebuit să se nască la începutul lui decembrie. Dar s-a întâmplat pe neaşteptate, în noaptea de 22 noiembrie.

Vecinele, care în zilele acelea frecventau mai mult decât de obicei casa noastră, plecaseră spre seară, ca întotdeauna, şi, după cină, eu şi mama vitregă ne-am dus fără nicio grijă la culcare. Dar în toiul nopţii (era probabil ora unu), m-a trezit, venind din camera lui Nunz., un geamăt surd, mai mult animalic decât omenesc, întrerupt de nişte urlete atât de înspăimântate, cum nu auzisem niciodată, încât, pe jumătate adormit, m-am repezit spre cămăruţă şi am deschis larg uşa. Lumina era aprinsă şi Nunz., nepieptănată şi cu hainele în dezordine, zăcea de-a curmezişul pe pat, de pe care aruncase pe jos aşternuturile. Când m-a văzut, le-a adunat spasmodic şi le-a tras pe ea, dar imediat a căzut din nou zdrobită, cu un urlet asemănător cu cele auzite de mine cu puţin înainte, în care vocea îi era de nerecunoscut. Şi a început să se zbată ca un animal care imploră milă, în timp ce-şi întorcea din când în când ochii spre mine, fără să-mi ceară însă ajutor, ci aproape alungându-mă din cămăruţă.

— Ce ai? Ce ai? am strigat cu brutalitate.

Pentru că nu aveam o idee exactă despre chinurile prin care trec femeile, asistam la scena aceea ca în faţa unei tragedii misterioase, şi primul sentiment a fost o pornire

de ură faţă de acel groaznic mister care o chinuia pe Nunz. În acest moment, ea a avut o clipă de linişte şi mi-a adresat un mic zâmbet ruşinat, dar în acelaşi timp plin de importanţă:

— Nu-i nimic, a încercat să-mi explice, dar tu nu trebuie să stai aici... ar trebui... să chemi pe cineva... s-o chemi pe Fortuna ... (Fortuna era moaşa din Procida)...

Vorbele i-au fost întrerupte de un nou urlet, şi spaima i-a smuls de pe chip zâmbetul blând, schimbându-l într-o severitate inumană. În durerea teribilă pe care o simţea, sfâşia cu degetele un şal subţire de lână prins cu un ac de siguranţă, pe care-l purta noaptea pe umeri, iar mie, în momentul în care am părăsit încăperea ca să merg după ajutor, cu gândul la gestul acela, mi-a venit brusc în minte o amintire; sărmana Immacolatella, care în suferinţa agoniei, din când în când încerca să-şi sfâşie corpul cu dinţii... Trecuseră deja aproape doi ani de la ziua aceea amară când fusese îngropată Immacolatella, dar scena sfârşitului ei îmi rămăsese întipărită în minte în cele mai mici detalii, şi pentru că nu mai văzusem niciodată murind vreo fiinţă umană, aceea rămânea singura mea experienţă a morţii. Acum, în timp ce coboram treptele alergând, am avut o bănuială, ba chiar o certitudine oribilă: mi se părea că recunosc la mama vitregă multe semne ale acelei dureri extreme care o făcuse pe Immacolatella să ajungă în pământ, lângă roşcov, şi am crezut că înţeleg că acelaşi rău, de care muriseră mama şi Immacolatella, era pe punctul s-o ucidă, acum, şi pe femeia asta!

Închipuiri copilăreşti au pus stăpânire pe mine. Aproape că mă aşteptam să întâlnesc umbra Amalfitanului umblând pe coridoare, cântând cu o voce plăcută de bas tragicele sale melodii. Şi am fost nespus de tulburat la gândul că o las pe mama vitregă singură în casă, fără nicio apărare împotriva acelui asasin.

În timp ce străbăteam în fugă străduţele adormite mi se părea că mă aflu într-un teatru tumultuos, în care multe voci îmi strigau acest cuvânt odios: *moartea! moartea!* M-am oprit mai întâi la palatul doctorului, care se afla în apropierea pieţei, şi am început să bat în poartă ca un bandit, până când o voce de femeie, din spatele unui oblon, mi-a răspuns cu ciudă că doctorul plecase la Napoli. Şi atunci nu mi-a rămas decât să-mi continui drumul spre cartierul Còttimo, la circa trei kilometri distanţă, unde locuieşte moaşa Fortunata.

Aveam vechi motive de aversiune şi de bănuială împotriva acestei femei şi nevoia de a-i cere ajutorul mă contraria ca o presimţire rea, totuşi, neavând de ales, alergam ca un nebun către locuinţa ei, temându-mă că orice clipă de întârziere putea să fie fatală pentru viaţa lui Nunz.

Moaşa

De mai bine de treizeci de ani, Fortunata exercita la Procida meseria de moaşă; printre femeile care născuseră cu ea se afla şi mama, şi eu o învinuiam că nu mi-o salvase şi dispreţuiam opinia procidanilor, printre care ea se bucura de faima de mare meşteră în arta ei. Mâinile ei enorme şi negre mi se păreau mâinile unei ucigaşe, iar faptul că ştiam că mă scosese la lumină şi îl ghidase la început, cu instrucţiuni potrivite, pe Silvestro nu era suficient ca să mă împac cu ea. Printre toate femeile de pe insulă era poate singura care nu dăduse niciodată vreo importanţă bârfelor, înfruntând fără frică blestemul casei Gerace. Dar nici măcar asta nu părea să fie o dovadă specială de merit din partea ei, pentru că, deşi purta rochie, ea nu se putea număra cu adevărat printre femei. Când o vedeai străbătând satul cu geanta profesională pe

braţ, cu pasul ei mare, marţial şi totodată şleampăt, ai fi zis că e vreun soldăţoi din flota turcească, reîncarnat în chip de moaşă. Era înaltă şi solidă (în anumite părţi ascuţită, în altele obeză), încât cu greu reuşea să intre pe uşa casei, iar alături de alte femei părea uriaşă. Pielea îi era negricioasă, pe buza de sus îi creştea o mică mustaţă, şi pe bărbie câteva fire de păr. Avea mâini şi picioare enorme, dinţi lungi şi neregulaţi, o voce urâcioasă, sumbră, aproape răguşită. Purta ochelari şi era îmbrăcată mereu cu aceeaşi rochie de diftină decolorată, cu flori mari. Doar iarna îmbrăca peste rochie un balonzaid de culoarea cenuşii. Iar duminica îşi punea pe cap un şal brodat, care o făcea şi mai urâtă.

Din cauza urâţeniei sale, nu găsise niciodată pe nimeni cu care să se mărite şi trăia singură într-o căsuţă cu o singură încăpere. Le vorbea tuturor pe un ton grosolan, arţăgos şi expeditiv, şi nu era niciodată atentă la vorbele altora, ca şi cum ar fi avut în orice clipă mintea plină de probleme. Iar atunci când îşi exprima vreo părere, o făcea în general fără să se adreseze niciunuia dintre cei prezenţi, ci mai degrabă ei înseşi sau în vânt, într-o bolboroseală morocănoasă şi emfatică, de parc-ar fi recitat nişte versuri greu de înţeles. Singurii cu care se lansa într-o discuţie cu mai multă încredere şi afecţiune erau copilaşii nou-născuţi sau motanul ei. Pe acesta îl ştiam din vedere, pentru că era respectat în tot satul ca un soi de bătrân centenar, împlinise deja nouăsprezece ani şi stătea tot timpul aşezat pe fereastra căsuţei ca un paznic ameninţător. Deseori, trecând pe acolo, încercam să-l insult în toate felurile.

Cred că nu mi-au trebuit mai mult de zece minute ca să ajung la casa Fortunatei (de obicei e un drum de cel puţin o jumătate de oră). Am început să bat în uşă cu pumnii şi cu picioarele, şi moaşa n-a întârziat să se arate la fereastră, cu o manteluţă pusă peste cămaşa de noapte:

— Hai, repede, i-am spus pe un ton autoritar, acasă la noi e o femeie care se simte rău... se simte foarte rău!

— Hei, băiete, eşti unu' singur şi eu credeam că-i o bandă întreagă, bolborosi cu vocea ei cavernoasă – *o femeie*!... Păi, o fi Nunziata, care trebuie să nască, cine alta să fie femeia asta a voastră? Bine, aşteaptă-mă un minut, că vin.

— Grăbeşte-te! i-am comandat din nou.

Apoi, în timp ce ea pleca de la fereastră, i-am strigat pe un ton ameninţător şi plin de ură:

— Şi să nu cumva să te îmbeţi! Dacă te-mbeţi, e vai de tine!

Adevărul e că, deşi se ştia că îi place vinul şi are întotdeauna o sticlă în cameră, nimeni n-o văzuse niciodată beată, şi eu i-am spus cuvintele alea numai pentru că ţineam morţiş să-mi exprim într-un fel aversiunea pe care o aveam pentru ea. Ei însă a părut să nu-i pese şi nu mi-a răspuns nicicum. La fel ca atunci când se întâmpla să ne întâlnim pe stradă şi eu întorceam ostentativ capul, iar ea nu dădea niciun semn că se simte jignită sau măcar că-i pasă. Era clar că, pentru că mă ajutase să vin pe lume, mă considera încă un băieţel, de ale cărui toane nu trebuie să ţii cont.

M-am aşezat pe micul zid de lângă casă, aşteptând-o. Şi am fost aproape surprins să văd că era o noapte frumoasă şi călduţă, fără pic de vânt şi cu o lună plină, uşor acoperită de nori. Marea şi grădinile aveau o culoare plăcută, ca de primăvară, şi nu se auzea nicio mişcare, nicio voce. Poate că eu mă aşteptam ca toate fiinţele să se agite emoţionate în jurul lui N., ca o curte întreagă în jurul unei regine! Însă agonia unei femei în cămăruţa ei e un lucru atât de neînsemnat, că nu poate umbri marele univers.

M-am întins pe micul zid şi mi-am apăsat faţa de varul aspru, cu un sentiment de nefericire imposibil de consolat. Peisajul frumos, cerul înstelat şi insula mea îmi apăreau dintr-odată amare, neprietenoase, chiar scârboase, pentru că nu se gândeau la cămăruţa aceea, care nici măcar nu se zărea de aici, izolată cum era acolo în Casa junilor, şi care era importantă doar pentru mine. Acolo, în timpul ultimului an, în fiecare noapte, ascunşi sub pleoape ca două pietre preţioase într-un scrin, dormiseră doi ochi negri de regină, care ştiau să mărturisească încrederea, adoraţia şi onoarea de a mă servi şi de a-mi fi rudă. Dar acum revedeam spaima pe care o descoperisem cu puţin înainte în ochii aceia mari: atât de teribilă, mult prea nemărginită pentru neştiinţa lor. Şi mi-am spus din nou cu groază: „Ah, sigur e moartea! E moartea!”.

Toate bucuriile şi toate regretele s-au amestecat în mintea mea. Uitasem pur şi simplu de Wilhelm, aşa cum uiţi un vis. Părea că pe pământ existam doar eu şi Nunz. Şi din faimoasa mea ură faţă de ea, care mă chinuise atât de mult, nu mai rămânea nicio urmă.

Moaşa a apărut în prag, pregătită cu geanta pe braţ, iar eu am sărit jos de pe zid. Când a pornit la drum (după ce îi trimisese pisicii rămase în casă un salut iubitor şi ceremonios), a aruncat o privire lunii încruntându-se. Şi a spus, vorbind singură cum îi era obiceiul: „E o oră bună pentru copii, băieţi şi fete! Băieţii născuţi după miezul nopţii şi în zori de zi cresc frumoşi, plini de noroc şi de sănătate, iar fetele, sănătoase şi educate!”.

Apoi, destul de mulţumită, a luat-o la picior cu papucii ei de pâslă care nu scoteau niciun zgomot, hotărâtă şi brutală ca un călău. Privirea plină de dezgust mi-a căzut pe mâinile ei, care în lumina lunii apăreau şi mai negre, enorme, şi ca să nu le mai văd, am alergat înaintea ei o bună bucată de drum, mergând înainte singur. Din când în

când întorceam capul să văd dacă venea după mine şi dacă nu cumva o lua la sănătoasa prin grădini sau pe străduţe şi îi strigam pe un ton ameninţător: „Hei, mişcă-te!”. Dar când am ajuns la marginea satului, în vârful pantei care începea din piaţă, am simţit cum mi se strânge inima: sus, în depărtare, a apărut Casa junilor, cu ferestrele întunecate pe partea aia, părea o imagine veche şi abandonată, ca şi cum n-ar mai fi fost nimeni viu între zidurile sale!

Cocoşelul

Atunci am început din nou să alerg, mai tare ca la dus, fără să-mi mai pese de bătrână. Nu mai voiam decât să mă întorc imediat acolo. Voiam să ajung la timp ca să pot cel puţin să-i spun lui N. ultimele cuvinte, dacă mai putea să mă audă pentru o clipă. Ce cuvinte ar fi fost, îmi era imposibil să spun dinainte, poate mă bazam pe o inspiraţie extremă, pe un soi de capriciu improvizat, atât de sublim, încât să răscumpere într-o singură propoziţie toate cuvintele urâte şi toate minciunile pe care i le spusesem, şi să fie suficientă această explicaţie între mine şi ea pentru totdeauna! Alergam deci spre *castelul* nostru, ca şi cum pentru mine şi pentru ea ar fi fost în joc o eternitate păstrată tocmai în acele cuvinte misterioase, prietenoase, pe care eu trebuia să i le spun cu orice preţ, cel puţin în faţa morţii. Sunt curios să ştiu ce cuvinte intenţionam să-i spun, pentru că pe vremea aceea nu înţelegeam încă nimic (oare înţeleg acum?), dar eram sigur că aş fi vorbit, deşi, în acea ultimă bucată de drum, din toate posibilele cuvinte existente nu-mi aduceam aminte decât unul: Nunziatella. Repetam în minte acest cuvânt Nunziatella, cu acelaşi ritm disperat al paşilor mei. Şi tot restul era întunecat, nu auzeam, nici nu mai vedeam nimic. Îmi aduc

aminte că atunci când am trecut pe lângă pajiştea de lângă casa noastră nu mi-a mai apărut cum era în realitate, mi s-a părut că traversez un soi de piaţă enormă, distrusă şi străină. Şi totodată, am avut senzaţia că dacă N. ar fi murit, eu, aici pe insulă dar şi în afara ei, oriunde m-aş fi dus, n-aş fi găsit nimic altceva decât acea piaţă mizerabilă din var, pietre şi fier: fără suflet şi fără gânduri pentru mine.

Portiţa era deschisă, lumina aprinsă în holul de la intrare, aşa cum le lăsasem când am plecat. Imediat cum am ajuns pe scări, am auzit de la etaj ţipătul unei fiinţe de-abia născute. Vocea ei nu se mai auzea. Când am ajuns în pragul cămăruţei, mai întâi am văzut-o pe ea, întoarsă cu spatele, stând nemişcată în patul pătat de sânge. M-am gândit: „S-a terminat!” şi cred că am devenit pământiu la faţă şi am simţit că-mi tremură genunchii. În momentul acela, plânsetul copilului care acoperise zgomotul paşilor mei s-a liniştit puţin, şi ea mi-a simţit probabil prezenţa. Şi-a ridicat puţin capul, întorcându-l spre mine, era palidă, dar vie! Şi un zâmbet misterios şi de o veselie fantastică i-a transfigurat chipul:

— Artù, mi-a spus, s-a născut! S-a născut Carminiello Arturo!

Copilul a început din nou să ţipe; i-am aruncat o privire, dar ea îl ţinea lipit de trup, ascuns sub pătură, aşa că am întrezărit doar un căpşor blond. Cu un glas slăbit, neclar şi neliniştit, ea m-a îndepărtat de lângă pat şi chiar din cameră şi m-a întrebat de Fortunata. M-am întors jos alergând în întâmpinarea bătrânei:

— Hai, mai repede! am zorit-o nervos, când am văzut-o că intră în hol, parc-ai veni cu trenul de marfă.

Am urcat din nou în spatele bătrânei şi, din coridor, unde mă oprisem, am reuşit să văd că imediat ce a intrat în cămăruţă a dat să ia copilul din pat. Dar Nunz. l-a apărat

cu braţul, de parcă ar fi vrut să i-l fure, şi i-a aruncat o privire geloasă şi neîncrezătoare (nu foarte diferită de cea pe care a avut-o în ziua în care sosise, când eu am vrut să-i iau din mână poşeta cu bijuterii, sau de cea pe care mi-o aruncase cu câteva seri înainte, în momentul în care mi-a declarat: *Eu, însă, nu te-aş lăsa să pleci!*).

— Ei, de ce ţi-i frică? întrebă moaşa, autoritară, cu felul ei de a fi laconic şi milităresc, doar nu ţi-l stric.

Atunci Nunz. a râs ruşinându-se şi i l-a dat.

Atunci eu, scârbit de vederea fiinţei ăleia de-abia născute, care ţipa cu gura ştirbă, m-am retras în camera mea, dar am lăsat uşa întredeschisă, ca să aud ce se întâmplă dincolo, pentru că aveam bănuiala că bătrâna, cu mâinile ei de călău, ar putea să-i facă rău lui N., ba chiar s-o omoare. Paşii ei târşâiţi şi puternici se auzeau în toată casa, în timp ce-şi vedea de treabă în cămăruţă sau ieşea şi intra pe coridor, mişcându-se sigură, ca şi cum ar fi fost la ea acasă în *castelul* nostru, după cincisprezece ani de când nu mai venea aici. De câteva ori am auzit vocea lui N. care-i dădea instrucţiuni, dar atât de joasă, de slăbită, că mi-a fost greu să înţeleg cuvintele. Cât despre moaşă, se exprima ca de obicei, doar cu bolboroseli autoritare sau sentinţe pompoase. Singura persoană cu care se obosea să vorbească a fost fratele meu vitreg. Am înţeles că pentru a-l spăla şi a-l îmbrăca l-a dus într-o cameră pe care n-o mai foloseam, aflată exact în faţa cămăruţei, aşa că prin uşile larg deschise Nunz. putea să asiste la operaţiune. Şi în timp ce ea aştepta în pat clipa în care îl va avea alături pe copil, bătrâna, în cealaltă cameră, ocupându-se de el, părea să ţină un soi de conferinţă privată, ca şi cum doar cu el se înţelegea, şi celelalte persoane din familie nu erau altceva decât nişte obiecte oarecare.

— Mătăluţă, îi zicea cu vocea ei groasă, pe un ton ceremonios şi încântat, cântăreşti cu siguranţă mai mult de patru kile. Eşti foarte frumos. Un băiat cu adevărat frumos.

La vorbele astea s-a auzit glăsciorul lui N. din cămăruţă, râzând plină de încântare.

— Ce cărniţă frumoasă, continua moaşa în cealaltă încăpere, eşti un uriaş, eşti o sărbătoare de trandafiri şi flori. Şi ai ieşit singur singurel, foc de frumos ca un iepuraş. O să înveţi singur să umbli, fără ham, şi fetele o să-nnebunească de dragoste pentru mătăluţă, şi o să cânţi ca tenorul Caruso. Ce păr frumos, care vrea deja să se-ncreţească! Şi ai deja gene la ochi! Ca să vii pe lume ţi-ai împodobit deja frumuseţea! Parcă eşti un trandafir brodat cu aur: Şi ce picioruşe frumoase! Ce curuleţ frumos ai. Da' cum te cheamă?

Din cealaltă cameră glăsciorul a răspuns pentru el:

— Carmine Arturo.

— Aha, deci ai două nume! Şi eu am două nume: Fortunata şi Emanuella.

— Da' pe el îl mai cheamă Raffaele şi Vito.

...În momentul acela, simţind că mor de oboseală, m-am întins pe pat şi am adormit. De câteva ori, în timpul nopţii, m-a trezit ţipătul puternic al copilului, dar auzind imediat, drept răspuns, şoaptele lui N. am adormit la loc mulţumit la gândul că ea e vie. Şoaptele acelea, aduse la uşa mea întredeschisă de aerul tăcut, se apropiau atât de mult, încât mi se părea că sunt pe perna mea. Înspre dimineaţă, am auzit dintr-o grădină cântecul unui cocoşel, şi atunci, fără să deschid ochii, pe jumătate adormit încă, mi-am imaginat insula al cărei contur începea să se limpezească de la ultima fâşie de mare până la plajele de nisip cu deluşoare de alge reci. Şi diferitele culori ale caselor, minunatele grădini pline de portocali, de lămâi şi de dalii.

Pentru că Nunz. nu murise, ardeam de nerăbdare să alerg din nou victorios pe pământurile mele, ca un Mare Vasal care şi-a redobândit feuda!

Trupul meu se abandona mulţumit somnului, dar inima mea aştepta ora de sculare cu un amestec de veselie, de consolare şi de curiozitate. Şi nici măcar atunci nu înţelegeam nimic, nu ştiam să prevăd necazurile, zbuciumul pe care zilele ce aveau să vină mi le pregăteau deja.

Ariciul de mare

A doua zi a fost pentru noi, încă de când ne-am trezit, o sărbătoare fericită. Lumina se ridicase atât de limpede, încât parcă ne aflam în aprilie, şi nu în 23 noiembrie, şi după ce am dormit până târziu, am făcut o cursă pe plajă şi pe chei, întorcându-mă apoi pe partea dinspre piaţetă. Marea, aerul şi tot ce întâlneam în drum îmi împărtăşeau fericirea, de parcă întregul univers ar fi fost familia mea. Grădinile de pe marginea străzii, care noaptea trecută păreau miraje ale deşertului ce fugeau de mine, azi mă sărbătoreau credincioase. Şi mă simţeam din nou îndrăgostit de insula mea, şi tot ceea ce îmi plăcuse îmi plăcea acum din nou pentru că Nunz. nu murise. Ca şi cum, încă de pe vremea când eram copii, şi eu stăteam la Procida, iar Nunz. la Napoli, ea ar fi înlăturat indiferenţa lucrurilor cu un gând prietenesc şi fără să mi se arate, asemenea unei mari doamne.

În aceeaşi dimineaţă, ea şi copilul s-au mutat într-o cameră mai mare, aceeaşi pe care tatăl meu i-o destinase în ziua sosirii ei şi unde nu voise să doarmă. Acum însă, odată cu venirea pe lume a copilului, se sfârşise pentru ea spaima de a sta singură noaptea. Cât despre camera matrimonială, aceasta a rămas din nou proprietatea

indivizibilă a tatălui meu, căci ea prevedea că, atunci când se va întoarce, el nu va putea suporta în fiecare noapte plânsul copilului şi alte asemenea situaţii neplăcute, care mamelor nu le creează însă probleme.

Şi astfel acea faimoasă cameră din prima zi *ajunge din nou pe prima pagină*, cum spun scriitorii. Bineînţeles că a avut grijă să fie dus acolo un pat nou, ales pentru această ocazie dintre multele nefolosite existente în *castel*. Era un pat mare matrimonial din lemn masiv, pictat cu figuri cum se obişnuieşte la Sorrento (peisaje, bărci, tarantella etc.) şi destul de elegant. Pe el au fost puse două saltele şi multe perne, pe care prietenele ei, venite imediat s-o vadă, le-au bătut şi le-au scuturat cu grijă. Şi aici ea, asemenea unei regine, primea complimentele celorlalte.

Îşi ţinea părul legat simplu cu un şnur, cum obişnuia să-l poarte noaptea, şi pe umeri avea şalul ei de lână prins cu un ac de siguranţă. Se arăta mândră şi chiar un pic pompoasă (dar şi tulburată, de fapt), pentru că se afla în mijlocul atâtor onoruri, şi-şi păstra faţă de prietene aceeaşi atitudine de femeie serioasă şi rezervată. Iar dacă vreuna dintre ele începea s-o căineze: „Sărăcuţa de tine, ai născut singură-singurică, fără nimeni, nici măcar soţul alături, ca o pisică! Bărbatu-tău te lasă mereu singură, nu-i aşa, donna Nunzià!”, ea răspundea doar cu o tăcere severă, ca şi cum i-ar fi atras atenţia intrigantei ăleia să-şi vadă de treburile ei.

Când prietenele ei ridicau copilul din pat ca să-l cântărească şi să-l alinte, imediat un văl de nelinişte îi adumbrea privirea, de teamă că ar putea să-i facă vreun rău. Şi totuşi, când îl vedea ridicat triumfal în sus, ca un erou, râdea uşor de plăcere, bucuroasă şi nesigură încă, de parcă s-ar fi întrebat: „E cu adevărat al MEU? E chiar al MEU?”.

Când îl alăpta, avea grijă să-şi acopere sânul cu şalul, şi dacă în momentul acela îmi vedea privirea aşezându-se asupra ei, se înroşea la faţă şi se acoperea mai bine. (Acum nu mai era ca odinioară, când nu-i era ruşine de mine. Eu însă simţeam că nu m-aş fi simţit jignit, chiar dacă ea nu s-ar fi ruşinat.) Din când în când, în timpul zilei, mă duceam s-o văd, în noua ei cameră, mă aşezam pe lada de zestre şi stăteam acolo. Cred că în ziua aia aş fi fost mulţumit şi să-i fiu servitor, dacă ar fi avut nevoie, dar întotdeauna se afla acolo cel puţin una dintre prietenele sale, deseori mai multe, iar eu stăteam îmbufnat fără să scot o vorbă. Acum, că se obişnuiseră cu prezenţa mea, prietenele sale nu mai erau intimidate de mine şi pălăvrăgeau încontinuu; iar eu eram deranjat de prostiile lor. Cât despre Carmine Arturo, mi se părea atât de urât, cu faţa aia încruntată, care nu ştia nici măcar să râdă, că, după părerea mea, nu făcea nici două parale.

Între timp, ea, chiar cu atâta lume în jur, nu uita niciodată de mine. Uneori, în mijlocul pălăvrăgelii femeilor, fără să-i pese de ele, mi se adresa doar mie, care stăteam mut deoparte, şi îmi spunea cu un soi de încredere timidă: „Hei, Artú?”... Poate voia să-mi ceară iertare pentru spaimele pe care mi le provocase în noaptea dinainte, dar nu zicea decât: „Hei, Artú?”... Vocea ei, chiar şi acum când era mamă, îşi păstrase acelaşi timbru puţin aspru, aproape fals, de fetiţă care n-a crescut încă destul. Şi auzind glăsciorul obişnuit care spunea „Artú?”, când cu puţine ore înainte o crezusem moartă deja, simţeam o fericire atât de năvalnică, de tulburătoare, încât mă întunecam şi mai mult. Aşa-mi era firea. Nu mi-ar fi displăcut să-i spun cel puţin aceste două cuvinte? SUNT FERICIT! De mai multe ori în timpul zilei, îmi promiteam că mă întorc în camera ei şi-i spun doar atât: „Sunt fericit!”, chiar dacă pe un ton

indiferent. Dar în cele din urmă nici măcar propoziţia asta din două cuvinte n-am mai avut chef să i-o spun.

Imaginea lui Nunz., vie, sănătoasă din nou şi vioaie, zâmbindu-mi printre cârlionţi numai mie, mi se părea dintr-odată o sărbătoare miraculoasă, ca şi cum insula s-ar fi populat cu zei. Şi neştiind cum să mă eliberez de veselia capricioasă care-mi invada sufletul, după puţin timp ieşeam din camera aceea prea încântătoare. Până atunci, fericirea fusese întotdeauna pentru mine o tovarăşă firească a sângelui meu, la care nu eram prea atent, aşa cum faci cu o soră adevărată. Dar acum, simţeam în anumite momente un lucru nou: prezenţa neaşteptată, aproape nesperată a fericirii care-mi aprindea mintea. Şi mi se părea că o iau în braţe, neputând să-mi abat atenţia de la ea cu niciun alt gând. Cu o putere aproape arogantă, bucuria mea invada lumina, spaţiul, fiecare colţ al casei, chiar şi cel mai prăfuit dulap. Hotăram să ies, să fac ceva, mă gândeam de exemplu să mă duc la vânătoare şi mă apucam să caut o puşcă de-a servitorului nostru Costante. Când o găseam, ca să mă distrez, deşi era descărcată, mă prefăceam că ochesc un obiect oarecare din casă, un scaun, un pantof. Apoi, plictisit de ideea de a căuta cartuşele, lăsam puşca şi ieşeam cu mâinile goale şi liber. Mergeam pe câmp şi mă urcam în primul copac maiestuos pe care-l întâlneam în cale, şi de-acolo, de la înălţimea frunzişului, mă puneam pe cântat cât puteam de tare, ca şi cum insula ar fi fost o corabie de piraţi şi eu, în vârful catargului, stăpânul ei. N-aş fi ştiut să spun exact la ce anume mă aşteptam în ziua aceea de la viitor, doar pentru că Nunz. trăia încă pe pământ mi se părea că ziua de mâine şi toate celelalte zile care mă aşteptau erau pentru mine o surpriză plăcută şi că ar putea să-mi aducă o tainică fericire. Mă simţeam recunoscător, dar nu ştiam cui să-i mulţumesc. Şi, după câteva clipe de odihnă,

deveneam din nou peste măsură de agitat. M-am gândit chiar să fac un gest de cavaler galant: să-i duc lui Nunz un dar care să-i facă plăcere şi să fie un semn gentil din partea mea. Adora, cum se ştie, bijuteriile, dar cheltuisem de multă vreme cele cincizeci de lire pe care mi le dăduse tata. Acum, în timp ce mă plimbam leneş pe plajă, am zărit, prins de o stâncă lângă mal, aproape la suprafaţa liniştitului val transparent, un arici de mare de o minunată culoare violet. Şi amintindu-mi că ei îi plăceau mult aricii de mare, am hotărât să i-l duc pe acela. Mi-am scos repede pantofii şi m-am dus să-l desprind de pe stâncă, ajutându-mă de briceag. Apoi l-am învelit într-o bucată de ziar găsită pe plajă şi am fugit imediat acasă la ea, nerăbdător să-i dau darul.

Dar, când eram pe punctul să intru în camera ei, am fost cuprins dintr-odată de un sentiment de ruşine, poate şi de taină, şi am ascuns în grabă pacheţelul sub bluză. Mai mult de un sfert de oră am stat în cameră, aşezat ca de obicei pe vechea ladă de zestre, fără să scot un cuvânt, înconjurat de pălăvrăgelile prietenelor ei. Simţeam cum ţepii ariciului îmi împung uşor pieptul prin ziar, şi asta mă deranja, dar nu ştiam să găsesc nici momentul, nici maniera în care să i-l ofer. (Atenţie: Nu-l consideram un dar prea modest sau ridicol din cauză că era prea puţin important! Nu, pe vremea aceea eu aveam în privinţa valorii lucrurilor nişte idei ciudate, care nu corespundeau realităţii. Şi eram convins că ariciul acela e un dar splendid, dar gândul în sine că-i ofer un dar ei mă intimida, şi cu atât mai mult în prezenţa acelor femei.)

Îmi aduc aminte că în după-amiaza aceea m-am întors în camera ei cel puţin de trei sau patru ori, sau că m-am apropiat de prag, sau că, nehotărât fiind, am rămas afară, pe coridor, mereu cu intenţia de a-i oferi, în sfârşit, darul meu, intrând eventual în mare grabă, să-l pun în mâinile ei

fără să scot o vorbă şi să fug. Dar de fiecare dată îmi lipsea curajul să mă hotărăsc să fac asta. Până când, la căderea nopţii, m-am dus la culcare în camera mea şi am dat acolo peste ariciul învelit în bucata de ziar şi, enervat, l-am aruncat afară pe fereastră.

O surpriză

Îmi aduc aminte că în noaptea aceea una din prietenele ei a rămas să doarmă în casa noastră, şoptindu-le celorlalte că nu putea fi lăsată sărăcuţa aia, după prima zi în care născuse, singură, fără nimeni, nici măcar cu bărbatu-său alături... În ziua următoare am avut o vizită neaşteptată. Când mă gândesc la ea şi acum îmi vine să râd în hohote.

Să începem cu reconstituirea faptelor. S-a întâmplat cu câteva zile înainte ca una din procidane, cunoscută de-a lui N., să trebuiască să meargă pentru o zi la Napoli, şi atunci N., profitând de ocazie, îi dăduse adresa unde locuise înainte să se mărite, cu rugămintea ca, dacă avea timp, să-i ducă maică-sii nişte fructe uscate pe care le pusese deoparte pentru ea şi să-i spună totodată că e bine, că-i trimite multe sărutări etc. Femeia aia intrigantă, ducându-se prompt şi teribil de interesată în Pallonetto di Santa Lucia, la mama lui N., nu s-a mulţumit să-i ducă fructele, sărutările şi veştile bune din partea fiicei, după cum fusese rugată, ci, vorbind de una şi de alta, la scurt timp se apucase cu de la sine putere să-i dezvăluie părerea oribilă pe care consătenii noştri, în special femeile, o aveau despre tata! După cum se pare, procidanele îl considerau pe tata un soţ foarte rău. Iar prietenele şi cunoştinţele lui N., vorbind despre ea între ele, îi plângeau soarta.

În primul rând, ele îl acuzau pe tata că o lasă pe tânăra nevastă mereu singură. E drept că, la Procida, nu puţine erau nevestele lăsate singure de bărbaţii lor pentru lungi perioade din an, dar bărbaţii ăia erau marinari, dacă mergeau departe de neveste, de vină era meseria lor. Tatăl meu însă nu era marinar; el avea meseria lui Michelaccio[11], iar dacă se comporta cum se comporta cu tânăra lui nevastă era pentru că nu avea niciun pic de conştiinţă etc. etc.

E greu de ghicit tot ce i-a spus flecara aia mamei lui N. (după cel puţin o duzină de jurăminte din partea mamei lui N. că n-o să-i spună fiicei ce intrigi vârâse prietena ei!). Cu siguranţă conversaţia dintre cele două doamne a fost lungă şi pasionată, mă mir chiar că femeia aia n-a pierdut vaporul de întoarcere la Procida. În zilele următoare, prinsă cu treburi, n-a venit s-o vadă pe N., mulţumindu-se să-i transmită prin celelalte că mama ei era bine, că îi trimitea la rândul ei sărutări etc. Aşa că N. habar n-a avut de toată povestea (şi în parte a continuat s-o ignore, pentru că maică-sa, deoarece îi jurase celeilalte, n-a vrut niciodată să admită pe de-a-ntregul cum stau lucrurile).

Nici eu, nici N. nu puteam prevedea nimic; când, la două zile după naşterea fratelui meu vitreg, spre după-masă, s-au auzit lovituri destul de energice la intrarea dinspre stradă. În momentul acela eram noi trei singuri în casă: N. cu copilul şi eu. Aşa că m-am dus să deschid. Şi m-am trezit în faţă cu o femeie de statură medie şi grasă, o grăsime obosită, abundentă şi imensă, caracteristică mamelor casnice. Mai cu seamă pieptul ei m-a uimit prin mărimea lui.

În picioare avea nişte pantofi uzaţi, bărbăteşti, fără ciorapi, iar în rest era îmbrăcată nu doar modest, ci şi şleampăt şi murdar. Şi totuşi, musafira aceea necunoscută

[11] Pierde-vară, aventurier.

se impunea printr-un aer de măreţie somptuoasă, care provenea din indignare. Era, de fapt, evident că era cuprinsă în momentul acela de o indignare teribilă, ochii negri de ţigancă aruncau flăcări, iar atitudinea ei era cea a unei sultane hotărâte să răzbune o jignire. Era singură, dar în urma ei, dincolo de poartă, am întrezărit câteva femei din Procida, care o însoţiseră probabil până acolo şi care, când am apărut eu, s-au retras, grăbindu-se să coboare pe cărare.

Prima întrebare pe care mi-a pus-o misterioasa necunoscută a fost cine sunt. „Eu, i-am răspuns, sunt Arturo!" „A, Arturo, băiatu' lu' ginerele meu..." a spus ea imediat. „Eu îs Violante, mama lu' Nunziata!"

Apoi, cu vehemenţă, dar şi cu o uşoară umbră de îngrijorare în voce, a întrebat de tata, iar la răspunsul meu că era încă într-o călătorie, aproape a răsuflat uşurată, şi nu şi-a mai frânat cutezanţa. A traversat năvalnic intrarea, întrebând pe un ton categoric:

— Şi fata mea unde-i? Unde-i fiică-mea?

Şi brusc a început să urce scările strigând:

— Nunzià! Nunziàààà!

Atunci eu, deşi şocat de comportamentul ei, am considerat că e de datoria mea s-o conduc, fiind vorba de o rudă de-a noastră. Am împins-o deci cu hotărâre către perete (scara era prea strâmtă ca să mergem unul lângă altul) şi, luând-o înainte, am condus-o până la etaj, în camera lui Nunz.

Ea se odihnea fericită şi calmă pe pat, împreună cu copilul, înconjurată de imaginile Fecioarelor. Maică-sa, imediat cum a văzut-o, a strigat: „Nunzià! Nunziatè!" pe un ton atât de tragic, că părea s-o fi găsit în lanţuri, hrănită doar cu pâine şi apă, în fundul unei pivniţe, bătută zilnic şi plină de răni. Apoi, după ce şi-au dat cel puţin

treizeci sau patruzeci de sărutări, s-a îndepărtat de pat şi a anunţat-o cu o hotărâre sălbatică:

— Am venit să te iau acasă, fetiţa mea. Ridică-te imediat, ia-ţi copilul şi aşa, în cămaşă, cum eşti, întoarce-te acasă!

La vestea asta, N., care la apariţia mamei devenise roşie de bucurie, s-a schimbat la faţă.

— De ce, mami? S-a întâmplat oare ceva? Cu... soră-mea?

— Nu, nu s-a-ntâmplat nimic. Soră-ta e bine sănătoasă.

— Poate... cu Vilèlm? a întrebat atunci N. cu voce firavă.

— O, nu, nu-ţi face griji pentru el. Te asigur că el n-are niciodată probleme. Gata, nu mai scoate o vorbă, ascultă ce-ţi spune maică-ta. Fii atentă, o să învelim bine copilul în pătura asta de pe pat, ca să nu-i fie frig. Se-nţelege, a adăugat, întorcându-şi privirea răuvoitoare către mine, o să le-o dăm înapoi, nu vrem s-o ţinem noi. Le-o trimitem chiar mâine cu un curier.

În momentul acesta eu am fluierat cu un dispreţ total şi i-am spus:

— Mă faci să râd.

Ea se apropiase din nou de N. şi o săruta cu un aer agresiv pe toată faţa; dar mama mea vitregă, chiar dacă era un pic cucerită de sărutările alea, nu i le mai întorcea şi stătea cât se poate de serioasă, aproape apărându-se de ea.

— Dacă într-adevăr nu s-a întâmplat nimic, mami, a spus pe un ton tot mai bănuitor şi neliniştit, de ce vii pe neaşteptate să-mi spui să plec de acasă... cu copilaşul ăsta de numa’ două zile... şi fără să pot măcar să-i spun soţului meu.

Auzind că pomeneşte de tatăl meu, cealaltă a încetat s-o mai sărute:

— Soţul tău..., a repetat întunecându-se la faţă.

Apoi, îndreptându-se de spate, a adăugat pe un ton ascuţit:

— A, soţul tău! am uitat, da... Da’ chiar, spune-mi un lucru: ce motiv are să fie absent în zilele astea? Unde se află? Zi? Ne-ar face plăcere să ştim.

— Unde-i... călătoreşte... ce ştiu eu? şopti N., tulburată de atitudinea aceea agresivă.

Auzind răspunsul, pe chipul mamei a apărut o expresie de-a dreptul fioroasă:

— *Ce ştiu eu*, a spus, oho, ce răspuns minunat dă o sărmană femeie cu privire la soţul ei: *ce ştiu eu!* Înseamnă că pentru el familia e un gunoi care se lasă într-un colţ! Ah, mi s-a spus, dar n-am vrut să cred şi am venit anume de la Napoli ca să mă conving!

— Ei, mami, a exclamat N. revoltându-se, cu buzele tremurânde şi încruntându-se plină de mândrie, după mai bine de un an de când nu ne-am văzut, ai venit să-mi spui lucrurile astea urâte! Da’ cine ţi-a vorbit urât despre soţul meu?... Probabil Cristina, bârfitoarea aia, care nu înţelege nimic! a spus după o vreme şi s-a întunecat la faţă, înţelegând imediat de unde pornise scandalul.

— Care Cristina?... Cunoştinţa aia a ta din Procida? Cum să nu! săraca de ea, de abia a avut timp să spună bună ziua, să-mi dea pachetul cu smochine şi să-şi ia rămas-bun, pentru că altfel pierdea vaporul! Ce-ţi trece prin cap? Aia n-a zis chiar nimic... Acum îţi zice măicuţa ta adevărul, Nunzia, cine mi-a spus, mi-a spus inima, uite cine mi-a spus! Am auzit un fel de voce în piept care-mi zicea: *Violante, grăbeşte-te, fă rost cu orice sacrificiu de trei lire şi cincizeci pentru vapor şi du-te la Nunziata ta, care acolo, pe insula Procida, varsă lacrimi amare*. Şi aici, acuma, mi se confirmă ce mi-a spus inima, când aflu că bărbatu-tău nu-ţi spune nici măcar unde îi! Nici măcar o carte poştală nu se oboseşte să trimită!

— El nu-mi trimite veşti nu ca să mă facă să sufăr, ci pentru că uită! Un bărbat are atâtea probleme, nu poate să scrie tot timpul acasă! a spus N. întunecându-se tot mai mult la auzul acuzaţiilor mamei sale.

— Probleme, cine înţelege problemele astea ale lui? De ce nu le spune?

— Păi, el nu e o femeie, care dacă ţine un secret e păcat!

— Şi de ce-i mereu plecat? Ce-i, un marinar, de-i tot timpul în călătorie?

— O, mami, după vorbele astea pot să ştiu cu cine ai vorbit! Fiindcă lumea de-aici, procidanii, îl urăsc chiar de asta, pentru că ei îs marinari şi-s plecaţi pentru că au nevoie de bani, în timp ce el nu călătoreşte ca să aibă din ce să trăiască şi nu se supune niciunui guvern. El, a încheiat plină de mândrie, călătoreşte pentru că e fantastic şi pentru că aşa-i place!

— A, aşa-i place, bine, şi-a găsit şi avocata! Te ştiu eu, că de mică tu ziceai *Nunziata, să nu fie contrazisă*! Da' eu mă numesc Viulante şi zic: *mea culpa!* fiindcă eu i-am dat-o pe fie-mea la asasinul ăla! Tu erai împotrivă, parcă-ţi zicea inima, se vede că, deşi mică, aveai mai multă judecată decât maică-ta! Şi când te gândeşti! Mi se părea c-am găsit America pentru tine, când ţi-am găsit bărbatu' ăla. Acuma însă mi se deschid ochii şi văd ce afacere grozavă am făcut! Uite cu cine te-am măritat, sânge din sângele meu, te-am măritat cu un porc, cu un infam, care te-a lăsat să naşti aici părăsită şi singură, de parc-ai fi o femeie de pe stradă. Şi care te lasă tot timpul singură şi fără nimeni pe lângă tine ca pe-o ciumată, în timp ce el îşi face de cap!

La asemenea vorbe, N. părea nu numai să se simtă jignită, ci chiar să se sperie într-atât încât pe faţă i-a apărut o paloare îngheţată, ca de om bolnav. Se ridicase

pe jumătate din pat, îşi pusese un picior pe podea, şi cu o voce răguşită, violentă, repeta:

— O, ce spui? Taci din gură, mami.

În acelaşi timp, îşi întorcea încontinuu ochii spre mine, îngrijorată că aud asemenea vorbe, şi în adâncul privirii ei tulburate lucea un zâmbet afectuos. Ca şi cum, printre altele, ar fi avut intenţia să-i spună mamei sale: „Nu-i adevăram că eram singură, era Arturo aici cu mine. Vorbele tale îl jignesc, mai mult decât pe oricine, pe Arturo, oare el e *nimeni*? Arturo, micul şi dragul meu tovarăş!”.

Atunci, făcându-mi-se milă de ea, pentru că era umilită în felul acesta, i-am răspuns cu o privire şi am ridicat dispreţuitor din umeri, asta însemnând: „N-o băga în seamă pe asta, că-i nebună, nici nu ştie despre cine vorbeşte”.

Între timp, toate discuţiile astea ajunseseră să-l irite pe fratele meu vitreg, care a început să ţipe disperat. Imediat, ea, speriată şi severă, şi-a întors capul spre el, încercând să-l consoleze, şi pentru că nu se potolea, ea şi maică-sa împreună au început să-i spună obişnuitele prostioare care le plac bebeluşilor. În cele din urmă, ca să-l mulţumească, l-a pus la sân, iar cealaltă, în timp ce ea alăpta, a tăcut câteva clipe, după care, pe neaşteptate, privindu-şi fata cu pasiune amară, a izbucnit în hohote de plâns şi a ieşit pe coridor cu braţele ridicate blestemându-l din nou pe tata.

Eu, chiar dacă nu-i dădeam nicio importanţă, nepăsător, cu mâinile în buzunar, m-am luat după ea, ca s-o supraveghez îndeaproape. S-ar fi putut întâmpla ca, furioasă cum era împotriva tatălui meu şi neputându-se război direct cu el, să se ducă, de exemplu, să pună mâna pe comorile lui: masca subacvatică, binoclul, puşca de vânătoare etc., pe care el le lăsase acasă atunci când plecase, şi să le facă praf! Sau, poate, în furia ei, să se

răzbune pe scrierile, pe poeziile mele! Dar, spre norocul ei, n-a îndrăznit atât de mult, se mulţumea să dea târcoale ca o ursoaică întărâtată, cercetând pereţii cu ochii în lacrimi: „Şi ăsta, zicea, ar fi faimosul castel! Grota asta! Asasin nenorocit, m-a tras pe sfoară! Dacă-l auzeai, era un bogătan şi un milionar, cu castelul lui! Da' mie asta mi se pare o grotă! Chiar o grotă!”.

La cuvintele astea, N., care apăruse în prag cu copilul la piept, a exclamat mândră de castelul ei, printre lacrimi de revoltă:

— Ah, mami, ce spui! Să nu te aud că spui că ăsta e o grotă! E un castel de valoare, şi pentru că-i vechi, şi place la toată lumea!

Eu, în schimb, privind cu curiozitate pereţii noştri murdari şi crăpaţi, cu tapetul care atârna fâşii, şi podeaua care părea un teren plin de gropi, am recunoscut în sinea mea că, în realitate, comparaţia cu o grotă se putea accepta. O grotă! Sau o enormă baracă! (De notat că, după mine, grotele, ca şi barăcile, erau locuri cât se poate de atrăgătoare. Şi, în consecinţă, mărturisesc că, deşi ne aflam într-o asemenea dramă, mă bucuram în sinea mea că avem o locuinţă atât de interesantă.)

N., fără să vrea, o provocase pe maică-sa cu ultima ei frază la o discuţie inevitabilă. Când a auzit cuvintele *place la toată lumea*, femeia s-a întors spre ea cu o expresie care exprima ceva între furie şi milă:

— Ah, Nunziatè, n-o contrazice pe maică-ta, a exclamat, că maică-ta îi aici ca să apere sângele ei! Aşa-i de frumoasă caverna asta, că maică-tii îi e ruşine că te-a trimis aici, de cât îi de urâtă! Şi nicio familie n-ar vrea să locuiască aici, aşa de mult le place! Da... le place la diavoli, uite la cine place! Fiindcă-i plină de diavoli... Oh, Tu, răbdarea mea, ajută-mă să nu vorbesc prea mult! a

adăugat ridicând ochii spre cer şi acoperindu-şi apoi faţa cu mâinile.

Dar, în scurt timp, îşi arătă din nou chipul, cu o expresie diferită, sumbră şi totodată ageră, ca şi cum în spatele cuvintelor pe care urma să le spună ar fi vrut să înţeleagă, doar ea, cine ştie ce alte încurcături misterioase! Şi înaintând spre noi din capătul coridorului, cu o voce joasă şi bănuitoare, a început:

— Tu, Nunziatè, ştii, eu, în ceea ce mă priveşte, cred şi nu cred în anumite lucruri. Nu spun că nu-s adevărate; sunt, fără îndoială, adevărate! numai că eu nu cred întotdeauna în ele. Dar şi tu trebuie să ştii ce spun aici, în sat, toate femeile: că-i blestemată casa asta, îi plină de diavoli! E vorba despre spirite infame, care imediat cum văd o femeie se trezesc, alergând de peste tot, şi se adună împreună, şi mai devreme sau mai târziu îi fac necazuri, pentru că n-o vor aici, înăuntru. Şi despre bărbatu-tău ştii ce mi-au spus? Că, în mijlocul atâtor spirite ale infernului, el e mulţumit ca Satana, ba chiar (zic unii) îşi aduce aici nevestele anume, ca să-i irite pe diavolii ăia, pentru că, cu cât se înfurie ei mai mult, cu atât se distrează el mai tare! Da' tu, copila mea, acuma trebuie s-o asculţi pe maică-ta, care nu vrea să te mai lase în casa asta!

Şi spunând asta începu să hohotească din nou, şi mai tare decât înainte.

N., văzând-o pe maică-sa că plânge, nu putea să se abţină să lăcrimeze şi ea, şi totuşi i-a reproşat:

— O, mami, în faţa copilului, vorbeşti de aşa nişte lucruri! Şi i-a făcut fratelui meu vitreg, cu degetele, semnul crucii pe frunte.

Atunci eu am hotărât că venise vremea să intervin:

— Ei, i-auzi, am spus dispreţuitor şi arogant, adresându-mă mamei lui N., când o să taci din gură? Mă faci să râd şi nici măcar nu mă obosesc să-ţi explic anumite adevăruri,

pentru că n-ai înţelege nimic. Dar femeile alea, dacă tot cred în diavoli, ar face mai bine să nu mai vină în vizită. Fac tot felul de nazuri, şi după aia, în fiecare zi, se prezintă una după alta acasă la noi!

Ochii lui N. s-au îndreptat brusc spre mine, emoţionaţi, ca şi cum ar fi vrut să-mi mulţumească pentru faptul că-i eram aliat, iar această alianţă i-ar fi dat forţa pentru eliberarea supremă!

— Da, vin în casa noastră, a întărit, în felul ei mai somptuos, de mare doamnă chiar şi printre lacrimi, vin! Şi ne mai beau şi cafeaua!

Lamentări

Ruda noastră a rămas la noi patru sau cinci zile, culcându-se seara în camera lui N., unde dusese patul pliant al lui Silvestro. Încă de la început însă a trebuit să se împace cu ideea că N. era absolut hotărâtă să nu se despartă de tatăl meu şi să nu plece din casa noastră, aşa că mamei ei nu i-a rămas altceva de făcut decât să se liniştească. Şi aşa, împăcată cu soarta, s-a întors la Napoli, unde o aştepta cealaltă fiică.

În zilele pe care le-a petrecut la noi, după începutul acela atât de dramatic, s-a arătat mai înţelegătoare, ba chiar plăcută. Petrecea ore întregi aşezată în camera lui N., vorbind cu ea despre multe persoane şi întâmplări din Napoli, iar N., care cu femeile străine nu era prea vorbăreaţă, cu maică-sa discuta cât se poate de animat. Se întorcea cu plăcere la viaţa ei de fată, şi în diferite ocazii vorbea din nou şi despre *Vilèlm*. Dar dacă maică-sa încerca să spună ceva împotriva lui, N. se întuneca imediat la faţă, închizându-se în ea însăşi. Părea că devenise asemenea unei plante sensibile la tot ce putea suna ca o jignire la adresa lui!

Şi totuşi, musafira noastră nu putea să nu-şi verse din când în când amărăciunea împotriva tatălui meu, şi neîndrăznind să insiste pe acest subiect cu N., ajungea uneori să se descarce chiar şi cu mine! Desigur, eu nu-i dădeam prea multă satisfacţie, cel mai mare semn de atenţie pe care i-l acordam putea fi o strâmbătură nepăsătoare sau vreun mârâit nerăbdător. Deşi fără nicio tragere de inimă, stăteam totuşi s-o ascult, atât de doritor eram să aud vorbindu-se despre el! Evident că ea nu-şi permitea să-l vorbească prea mult de rău cu mine. Dar oricât se străduia să fie moderată, ajungea mereu să-şi cânte pe diferite tonuri convingerea că această căsătorie era nici mai mult nici mai puţin decât o nenorocire pentru N.

— Şi când te gândeşti, repeta printre priviri aspre şi necăjite care păreau că uită de prezenţa mea, de parc-ar fi vorbit mai mult cu ea însăşi decât cu mine, când te gândeşti că ea, sărăcuţa, nu voia să se mărite cu el, părea că înţelege ce fel de om e, aşa tânără cum era: „Vai, mami, îmi spunea, eu nu vreau să mă mărit cu el!” „Tu, îi spuneam eu, vorbeşti fără să ştii ce spui. Ce cauţi, luna de pe cer? Un proprietar, bogat, cu milioane, înalt, frumos şi care-i nebun după tine...” „Mie, zicea ea, nu mi se pare deloc frumos. Când mă uit la el, mă apucă frica... Mie mi-e frică de el... mi-e frică, mami! Eu m-aş bucura să nu mă mărit... m-aş bucura să mă călugăresc...” „Tu, îi spuneam, vrei s-o superi pe maică-ta, că eşti mai încăpăţânată ca un catâr...” Şi aşa, insistând, am convins-o! Şi, ca să fac bine, am făcut rău de fapt, săraca fetiţa mea! Când te gândeşti! Cu atâţia tineri buni care mi-o lăudau şi ar fi ţinut-o ca pe un trandafir la piept! Uite, în schimb, după cine-am dat-o! După acest... după acest...

Aici, mama lui N., amintindu-şi că eu o ascultam, se potolea. Dar ochii îi trădau gândurile rele. Era, evident,

mai mult ca niciodată, de părere că tatăl meu era un soţ foarte rău. Şi, în sfârşit, exclama, forţându-se la fiecare cuvânt să-şi înăbuşe indignarea care clocotea în ea:

— Da' ce, fiică-mea îi oloagă, îi bătrână, ca să fie aşa de umilită? Tot timpul singură, vara, iarna, şi fără niciun rând scris, mai rău decât dacă s-ar fi luat cu un puşcăriaş. Şi dacă, cel puţin atunci când binevoieşte să apară din nou, bărbatul să se poarte un pic mai frumos, ca s-o consoleze. În schimb... of, eu am înţeles deja cum îi cu căsătoria asta... Ea nu spune şi-l apără pe bărbatul ei, dar eu, chiar dacă nu vrea să vorbească, ştiu s-o fac să vorbească oricum. Eu, când vreau, ştiu ce să fac cu ea, ca să-mi povestească lucrurile aşa cum stau!...

...ah, săraca mea Nunziatella, nu merita să se mărite ca să aibă soarta asta! Că o femeie, când se mărită, nu-i suficient să fie măritată. O tinerică măritată are nevoie şi de alte satisfacţii. Iar satisfacţia e aceea de a fi ţinută lângă inima soţului ei, cu gesturi şi sentimente frumoase, cu complimente, cu cuvinte plăcute, şi mângâieri şi sărutări... Aaaaah, că pentru vorbe plăcute şi sărutări, până şi bătăile soţului par a fi perle orientale! Şi chiar şi atunci când e frig şi plouă pare că în casă există o mare instalaţie de încălzit, dacă sunt vorbe plăcute, dar un bărbat care nu pune zahărul acesta în cafea, îşi face nevasta să se ofilească, pentru că nu te porţi cu nevasta cum te porţi cu o femeie de la bordel, pe care te azvârli două minute, apoi te-ntorci cu spatele şi noapte bună.

Ei, Violante, tu poţi s-o spui cu voce tare: Raffaele al tău (chiar dacă te-a făcut să mănânci venin) pentru vorbele alea plăcute a putut muri cu o conştiinţă de sfânt, că el îşi ţinea nevasta ca pe o păpuşă şi nu m-a lăsat niciodată să mă ofilesc! În schimb, săraca mea Nunziatella, cine ar fi spus, că trebuia să se mărite pentru mizeria asta: niciodată un cuvânt plăcut, un compliment, niciodată o

mângâiere, niciodată un sărut, tratată ca o femeie de la bordel!

Când te gândeşti, o fată aşa frumoasă când râde cu gura aia a ei, că oamenii doar dacă se salutau cu ea şi se îndrăgosteau! Iar băieţii de pe stradă, când trecea ea şi-i vedeau părul tot numai cârlionţi, începeau să cânte: *Inele inele!*

Maică-sa vorbea despre aceste mari succese ale lui N. cu o asemenea emfază şi convingere, că pentru o clipă aproape îmi venea s-o consider cu adevărat pe N. un fel de divă foarte frumoasă şi o vedeam înaintând cu pas solemn pe străzile din Napoli, salutată de toată lumea, în timp ce o mulţime de băieţi îndrăgostiţi se înşiruiau pe marginea străzii făcându-i loc să treacă şi cântând cu mandoline şi chitare serenade în cinstea ei!

Convertirea

În zilele acelea, asistând adeseori la discuţiile dintre N. şi mama ei, am ajuns să cunosc diverse amănunte din viaţa lor la Napoli: întâmplări, prietenii, cunoştinţe etc.

Dar lucrul cel mai extraordinar pe care l-am aflat din discuţiile lor a fost unul legat de Wilhelm Gerace. Deşi aproape incredibil pentru mine, era totuşi purul adevăr, şi aflându-l, am putut să-mi explic ce înţelesese N., în îndepărtata zi a sosirii ei cu vorbele acelea: *dar tatăl tău e creştin acum*, cărora atunci nu le-am dat importanţă. Era vorba despre asta: ca să se căsătorească cu N., tata se convertise la religia catolică!

El, din naştere, după cum am mai spus şi altă dată, era protestant. Iată acum povestea cu convertirea sa, cum am putut s-o reconstitui din discuţiile auzite.

De mai bine de o lună, tata o ceruse deja pe N. de soţie: şi ea, după multă incertitudine, se hotărâse să accepte,

spre satisfacţia mamei sale, şi se pregătea să-i comunice, în sfârşit, ce hotărâse, când a aflat că el nu e catolic şi că, deci, s-ar fi căsătorit doar la Primărie. La aflarea veştii, a fost atât de îngrozită, că n-a mai vrut nici măcar să-şi vadă pretendentul, iar când sora ei sau câteva prietene, cărora le ceruse asta, o anunţau că el apărea în capătul străzii, ea ieşea imediat din casă, tremurând şi alergând ca o nebună, şi mergea să se ascundă în spatele vreunei porţi. Maică-sa încerca s-o reţină chiar şi cu ameninţări, pentru că ţinea mult să nu-l alunge pe pretendentul acela, posesor al unui castel; dar ea îşi aduna forţa unei tigroaice ca să se elibereze din mâinile mamei, repetându-i cum îi spusese deja o dată pentru totdeauna că era imposibil, ea nu voia un soţ care să nu fie creştin, decât să se mărite fără sfintele taine, mai bine moartă. Însă mama nu îndrăznea să-i spună aşa ceva tânărului, şi pentru că el o tot întreba: „Dar bine, fiica dumitale de ce nu-i acasă niciodată? Se poate şti când o să-mi dea răspunsul?” – încerca să-l îmbuneze cu poveşti, fără să-i dea vreodată explicaţii. Atunci el devenea tot mai nerăbdător şi se mira că n-o întâlneşte niciodată pe fată, exclamând de fiecare dată: „Da’ ce fel de poveste e asta, că fata dumitale nu-i niciodată acasă?” – şi mama trebuia să inventeze mereu alt pretext, de care el părea prea puţin convins, şi atunci se aşeza să-şi aştepte iubita, iar mama, sperând că ea o să se hotărască să apară sau să vină cel puţin să-l salute, se străduia între timp să-l întreţină cum putea mai bine făcând conversaţie. Dar el nu scotea o vorbă, întunecat la faţă, şi nici măcar nu se uita la ea, stătea să aştepte o jumătate de oră, ba chiar o oră, acolo afară, în stradă, aşezat pe un scaun în faţa intrării, lovind cu piciorul nişte cutii de tablă, sau înăuntru, întins pe pat, vânând muştele. În cele din urmă pleca, mai înnegurat de cum venise, spunându-i mamei: „La revedere. Spune-i fetei dumitale să

fie aici mâine, la ora asta, pentru că o să vin să-i aflu răspunsul”.

Cu atât mai bine! În felul acesta, el însuşi o avertizase, iar a doua zi, cu mult înainte de ora fixată, ea avea grijă să nu fie găsită, fugind să se ascundă în vreun colţişor de pe stradă. „A trebuit să plece... trebuie să ne scuzi... Sfântă Fecioară, cine ştie cât o vor reţine acum acolo pe fata asta, a zis că o să facă imposibilul să se întoarcă repede... da’ cine poate şti? Caz de forţă majoră! Trebuie să ne scuzi”, zicea mama. Şi el se hotăra s-o aştepte, rămânând acolo, în postura cuiva care plănuieşte o crimă; dar fata nu ieşea din ascunzătoare decât atunci când vreo prietenă de încredere o înştiinţa că el obosise s-o tot aştepte şi plecase.

Până la urmă, într-o bună zi, sosind fără să anunţe, a dat peste ea în momentul în care fugea, încercând să se ascundă undeva pe stradă, a înşfăcat-o şi a vârât-o înăuntru şi împreună cu ea a împins-o şi pe maică-sa. Apoi a închis uşa şi a spus: „Blestemate împuţite ce sunteţi, dacă nu terminaţi cu comedia asta, nu ieşiţi de aici decât pe targă sau în sicriu”.

Fata, care era deja istovită de atâtea zile de luptă şi de spaimă, de abia a avut forţa să răspundă, cu glasul pierit: „Să nu-i faci rău mamei. Eu trebuie să mor. Decât să accept căsătoria asta, mai bine mor”. Şi atunci a intervenit maică-sa, care cu vorbe potrivite, încercând să nu-l jignească pentru religia lui, i-a dezvăluit adevărul.

Când a auzit una ca asta, s-a răsturnat pe patul pe care era aşezat, izbucnind în hohote de râs, aşa cum făcea uneori: ca unul care asistă la o scenă comică şi, în acelaşi timp, muşcă dintr-un fruct acru. Apoi ridicându-se din nou în şezut, a privit-o drept în ochi pe fată şi, cu o expresie liniştită, dar în acelaşi timp ameninţătoare şi ironică, a întrebat-o:

— Atunci toată povestea e că tu ţii să te măriţi în biserică, după ritualul catolic?

Fata a dat din cap în semn că da.

— Iar eu sunt de acord. Ce-mi pasă! a exclamat, din partea mea putem să ne căsătorim şi într-o moschee sau într-o pagodă, după ritualul chinezesc. Pot să mă fac evreu sau să mă convertesc la profetul Mahomed. Oricum, eu nu cred în niciun Dumnezeu, şi pentru mine unul sau altul e acelaşi lucru.

Ea a oftat uşurată. El s-a ridicat.

— Bine, i-a spus, atunci suntem de acord.

Tremurând, fără să îndrăznească să-l privească, ea şi-a mişcat buzele, fără să scoată însă niciun sunet. Apoi a oftat din nou şi în sfârşit a spus:

— Dumneata nu ştii, totuşi…?

— Da' ce altceva trebuie să mai ştie! a intervenit mama, ţi-a spus că-ţi face pe plac, că vă căsătoriţi. Acuma lasă-l un pic în pace să se odihnească, de ce-l mai baţi la cap?

— Of, mami, lasă-mă să spun, a rugat-o aproape plângând fata, e mai bine să fie spus azi tot ce-i de spus, să nu ascundem nimic.

Şi cu o voce puţin dură, spartă, trăgând din când în când aer adânc în piept ca şi cum ar fi alergat, a început din nou să-i spună pretendentului ei:

— Dumneata însă… ştii? că pentru o ceremonie adevărată a căsătoriei creştine trebuie ca amândoi mirii să fie creştini ai adevăratei biserici, ai adevăratei familii care are drept conducător pe Sfântul nostru Domn. Eu am fost şi la preot, aici la San Raffaele, ca să aflu toate explicaţiile cu privire la adevărata ceremonie, iar preotul mi-a spus acelaşi lucru. Pentru că o adevărată căsătorie nu-i suficient să fie recunoscută pe lumea asta, trebuie să fie recunoscută şi în ceruri. Căci Sfânta cununie e un sacrament, iar sacramentele nu se scriu numai pe hârtie,

se scriu şi în Paradis. Acolo, în Paradis, sunt scrise numai adevărurile eterne, sfinţite de aprobarea divină şi de cea a Primului Apostol. Şi aşa, Dumnezeu ne-a făcut acest dar al Sacramentelor anume pentru a ne asigura că un lucru făcut aici pe pământ devine un adevăr etern în Paradis. Doi oameni nu se pot uni fără adevărul etern, ar fi o uniune nepotrivită. Aşa că trebuie să fie amândoi Creştini cu sfântul Botez, Confirmarea şi Euharistia adevăratei Biserici conduse de Sfântul Părinte care stă pe tronul lui Petru. Atunci doar o căsătorie devine cu adevărat un sacrament! Iar eu, dacă nu e aşa, nu mă căsătoresc.

Cu această concluzie, fata a părut să epuizeze toate rezervele de curaj pe care le mai avea faţă de îndrăgostit. De atunci încolo, la întâlnirile lor următoare, era mult dacă reuşea să-i spună patru cuvinte unul după altul fără să tremure.

Pe scurt: eroicul pretendent a acceptat în chiar aceeaşi zi ultima condiţie pe care ea i-o punea: aceea de a deveni din protestant catolic, îndeplinind toate obligaţiile pe care biserica catolică le impunea neofiţilor până la sacramentul nupţial... Şi a stat să asculte, mai degrabă curios decât îngrijorat, informaţiile pe care ea, cu puţina suflare care-i rămânea, a crezut de cuviinţă să i le furnizeze în legătură cu asta: n-a avut obiecţii, doar câteva comentarii fără chef, de parcă lucrurile astea n-ar fi avut de-a face cu sufletul, ci doar destul de puţin cu corpul său. Printre altele, fata l-a anunţat că va trebui să se mărturisească: „Cum! Trebuie să mă mărturisesc?!” „Da, mărturisire generală, toate păcatele făcute în viaţă..., i-a explicat ea cu vocea gâtuită de timiditate, şi înainte trebuie să-ţi faci un examen de conştiinţă...” La vestea asta, el a stat un pic pe gânduri, ca şi cum şi-ar fi făcut un examen de conştiinţă chiar în momentul acela, totuşi, după atitudinea lui, s-ar fi zis că acest examen nu-l îngrijora prea tare:

„Păi, se-nţelege, a apus apoi, pe tonul cuiva care anunţă un gest fabulos, o să fac confesiunea generală!”

Şi aşa au devenit logodnici. Acum, că i se făgăduise, ea nu se mai gândea să fugă de el, deşi era suficient să-l vadă de departe şi simţea că îngheaţă de spaimă. Cel mai mult o speria să rămână singură cu el, n-ar fi putut spune care anume era motivul, căci, în realitate, când nu erau şi alte persoane de faţă, el se purta cu ea ca de obicei, fără să-i dea prea multă atenţie şi nici să se apropie prea tare de ea, ba chiar, atunci când mergeau la plimbare, nici măcar n-o ţinea de braţ. În asta, era diferit de toţi ceilalţi îndrăgostiţi care puteau fi văzuţi plimbându-se strâns îmbrăţişaţi. Poate, se gândea ea, el era altfel pentru că se născuse într-o ţară străină, şi acolo, în ţara lui, aşa erau logodnele. Dacă o atingea uneori, era doar ca să-i facă rău, ca atunci când, de exemplu, o trăgea de păr, o zgâlţâia de braţ, sau alte asemenea glume proaste. Nu erau teribile, dar erau suficiente s-o facă să tremure. Şi atunci el o lăsa în pace şi râdea orgolios spunându-i: „Dacă ţi-e aşa de frică acum, când suntem doar logodiţi, ce-o să fie când vom fi căsătoriţi?”.

Între timp, printre continue nelinişti secrete, ea îl urmărea în ucenicia lui de catolic, căci nu uita ceea ce-i spusese: că nu crede în niciun Dumnezeu.

El, conform înţelegerii, făcea toate gesturile şi practicile necesare pentru a se înscrie în noua Biserică, şi după starea sa de spirit indiferentă şi enigmatică era imposibil de înţeles ce anume gândea despre toate astea. În faţa logodnicei era cât se poate de misterios în legătură cu acest subiect, şi odată, când ea a îndrăznit să-i vorbească despre neliniştile ei, a luat o atitudine atât de feroce şi de solemnă şi a certat-o pentru îndoielile sale, afirmând chiar şi că are aproape în fiecare zi viziuni cu îngeri care zboară

prin aer şi alte minuni asemănătoare, aşa încât convertirea lui era sfântă şi conştiincioasă.

A venit şi momentul să facă confesiunea generală, care a avut loc într-o după-amiază, în ajunul nunţii. Ea l-a însoţit în biserică, unde la ora aia nu mai era niciun alt credincios, şi în timp ce el stătea la gratiile confesionalului, ea a rămas să-l aştepte îngenuncheată într-o bancă, nu prea departe. El şoptea cu fervoare lipit de gratii, ţinându-şi mâinile în jurul gurii şi din când în când, distrat, vorbea puţin mai tare, şi atunci ea se temea să nu cumva să înţeleagă vreun cuvânt, pentru că n-ar fi fost bine. Confesiunea e un secret între preot şi penitent şi nimeni altcineva nu trebuie să surprindă acest secret. Dar, din fericire, singurele cuvinte pe care le-a auzit clar au fost: *Pe cuvânt de onoare! Pe cuvânt de onoare!*, pe care, la intervale, penitentul le-a repetat de mai multe ori. Dar ce anume a afirmat pe propria-i onoare doar preotul confesor a auzit.

Fiindcă ştia că nicio fiinţă vie nu poate păcătui mai puţin de şapte ori pe zi, fata se pregătise la o aşteptare lungă, considerând că logodnicul trebuia să spună toate păcatele comise în cursul întregii vieţi, şi dată fiind vârsta lui... Dar confesiunea aceea a durat mult mai puţin decât era prevăzut, trecuseră probabil vreo şase-şapte minute, nu mai mult, când el s-a desprins de confesional şi a venit lângă ea, spunându-i să se ridice să plece pentru că a terminat. Ea i-a dat ascultare, dar când l-a văzut îndreptându-se spre ieşirea din biserică, a şoptit uluită: „Vrei să pleci imediat? Şi... penitenţa?” „Care penitenţă?” a întrebat el. „Cum care? Penitenţa pentru pocăinţă... adică... rugăciunile... preotul nu ţi-a dat de spus Tatăl nostru... Născătoarea...” „A, da, e-adevărat, a răspuns el, mi-a dat de fapt să spun de două ori Născătoarea, dar e timp până mâine, am să le spun mai târziu.”

Ieşiseră deja din biserică, erau la capătul scării, şi ea a rămas cu piciorul suspendat pe o treaptă, atât i se părea de ieşită din comun penitenţa aia: „Cum! a exclamat stupefiată, două Născători?! Numai două Născători, după confesiunea generală?!”

El s-a arătat jignit de uimirea ei:

— Ei, Nunziata, i-a spus, de ce te miri? Poate te aşteptai să-mi dea o penitenţă mai mare? Păi atunci ăsta-i semn că mă consideri un păcătos!

— Nu, nu trebuie să crezi... s-a scuzat ea, dar toţi oamenii, chiar dacă n-au păcate mari, îşi găsesc întotdeauna vreo lipsă în întreaga lor viaţă…

— Tu mă jigneşti când mă compari cu toţi ceilalţi! Adu-ţi aminte, fato, că eu sunt un exemplar rar al perfecţiunii pe pământ, eu merit complimente, nu penitenţe! Ba chiar, confesorul meu ar trebui să aibă remuşcări pentru cele două Născători! Eu, în afară de câteva minciuni şi câteva cuvinte urâte pe care le-oi fi spus în viaţa mea, n-am altceva de mărturisit! Şi să-mi dea o penitenţă pentru câteva minciuni, fie ele mari, enorme... şi câteva cuvinte urâte...

Dintr-odată l-a cuprins o veselie neaşteptată. Şi lăsându-se să cadă pe o treaptă, a izbucnit într-un hohot nesfârşit, atât de proaspăt şi de irezistibil, că ar fi râs şi ea cu uşurinţă împreună cu el, dacă nu s-ar fi aflat în faţa unei biserici, într-o împrejurare atât de solemnă.

Râsul acela, ca un văl misterios, a tulburat în ochii fetei persoana deja mohorâtă a logodnicului, dându-i (pare ciudat) şi mai multă autoritate în faţa ei.

— De ce râzi? a îndrăznit în sfârşit să întrebe.

— Pentru că, a răspuns el, vorbind despre minciuni şi cuvinte urâte, mi-am amintit de unele pe care le-a spus cândva un prieten de-al meu...

Ei i-a fost suficientă această explicaţie foarte plauzibilă, şi astfel discuţia dintre ei doi s-a terminat.

Totuşi, penitenţa aceea atât de derizorie o mai uimea încă pe fată. Pentru orice eventualitate, ea şi-a petrecut o parte din noapte spunând de mai mult ori tot rozariul pentru toate păcatele pe care logodnicul, poate pentru că avea puţină memorie, uitase să le spună la confesiune. Şi pentru că mama, care nu putea să doarmă de şopotitul acela continuu, a început să protesteze, ea a fost obligată, ca să se justifice, să-i povestească toată scena din biserică. (Eu am auzit-o mai târziu, într-adevăr povestită de mamă. Şi nu numai această ultimă scenă, dar şi povestea precedentă, a convertirii tatălui meu, cu alte episoade mai puţin importante, pe care aici le las deoparte – le datorez, în cea mai mare parte, lui Violante, nu lui Nunz. Nunz. nu spunea prea multe despre acest subiect, blocată de o rezervă extremă, aceeaşi pe care o avea alteori pentru lucrurile cereşti. Şi puţinele lucruri pe care le spunea despre ele le spunea cu un respect solemn şi exagerat, ca şi cum ar fi povestit o legendă a Istoriei Sacre.)

Într-o zi, după plecarea lui Violante, revenind la subiect cu N., nu m-am putut abţine să îi spun că, după părerea mea, convertirea tatălui meu nu însemna nimic. Într-adevăr, după cât înţelesesem, mi se părea că el se convertise fără să-şi schimbe ideile, aproape ca să se distreze, ca şi cum ar fi jucat un joc fără nicio importanţă sau ar fi făcut un pariu. Şi asta, după mine, n-ar trebui să satisfacă, ci, dimpotrivă, să jignească Biserica şi (admiţând că există) pe Dumnezeu! La vorbele mele, N. m-a privit cu un aer foarte grav (chiar în inconştienţa ei copilărească). Şi pe un ton absolut care nu admitea replică, mi-a răspuns că şi ea, la început, avusese asemenea gânduri, dar apoi înţelesese că erau nişte gânduri urâte, care vor să trădeze

primul gând al lui Dumnezeu. Şi primul gând al lui Dumnezeu sunt sacramentele. Ceea ce l-ar fi jignit cu adevărat pe Dumnezeu ar fi fost ca tata să se căsătorească fără sacramentul nupţial, dar el primise acest sacrament, asta e important! Aici, pentru a-mi demonstra adevărata intenţie a lui Dumnezeu în privinţa sacramentelor, mi-a dat exemplu botezul, de care au parte în primul rând copiii foarte mici, care înţeleg din el tot atât cât pisicile, şi totuşi îi salvează! Şi apropo de extraordinara ignoranţă a copiilor, a citat cazul unui băiat din Capua, o cunoştinţă de-a ei, pe care îl chema Benedetto. Acesta, când a împlinit o lună, a fost dus la biserică să fie botezat, fără nimic altceva pe el (din cauza lipsei de bani a familiei) decât o cămăşuţă, care-i lăsa picioarele descoperite, şi primul lucru pe care l-a făcut în momentul ceremoniei, i-a dat preotului un picior în bărbie! Dar preotul nu s-a simţit jignit şi l-a botezat totuşi, pentru că deşi copilul, în simplitatea lui, nu înţelegea marea intenţie a sacramentului, preotul însă o înţelegea, asta era important!

CAPITOLUL AL CINCILEA

Tragedii

Tragedii

Tata a reapărut după Crăciun, când Carmine Arturo avea deja mai mult de o lună. Ajuns pe neaşteptate, a găsit în casă trei sau patru femei, prietene ale lui N., venite în vizită. Era de presupus că va fi surprins sau poate chiar deranjat de o asemenea noutate, dar n-a avut nimic de spus despre prezenţa acelor femei, pe care a părut că de abia le bagă în seamă. Carmine Arturo, deşi nu-l

cunoştea şi nici nu-l văzuse până atunci, l-a primit cu râsete sărbătoreşti: cred că, mai ales, pentru că învăţase de curând să râdă şi râdea de orice, crezând că face cine ştie ce! Dar el nici nu s-a ostenit să-l ia în braţe ca să vadă cât e de greu, aşa cum îl îndemnau grijulii prietenele lui N., şi în timp ce ele, în cor, îi ridicau în slăvi noul fiu, el i-a acordat doar o atenţie vagă şi distrată, cu expresia unui băiat puţin sociabil, crescut în afara familiei, căruia surorile mai mici îi arată păpuşile lor. Felul în care s-a comportat cu copilul m-a consolat puţin, căci mă aşteptasem la noi neplăceri de la întâlnirea dintre ei doi, mai ales dintr-un motiv: C.A. era blond! Dar, din fericire, nici măcar această remarcabilă trăsătură a fratelui vitreg n-a părut să merite vreo consideraţie deosebită din partea tatălui meu.

A fost, din păcate, singura satisfacţie pe care mi-a dat-o întoarcerea lui. Căci, de data asta, debarcase pe insulă cu o dispoziţie atât de absentă şi de posomorâtă, că îl ignora nu numai pe Carmine, ci şi restul familiei şi orice altceva. Părea înstrăinat de toate obiectele din jur, ca şi cum nici nu le-ar fi recunoscut, şi el însuşi (dacă mă gândeam la cum era când l-am salutat, la ultima lui plecare, în luna august) mi se părea de nerecunoscut. De fapt, în decursul vieţii, mă obişnuisem să-l văd deseori schimbându-se, asemenea norilor, dar de data asta oricine l-ar fi privit cu ochi credincioşi şi-ar fi dat seama că ascunde în el o fantezie nouă. În timpul acestei lungi absenţe, o schimbare neobişnuită se petrecuse în expresia lui. Un soi de mască neînsufleţită, împietrită asemenea morţii, i se întipărise pe chip.

Nu că s-ar fi urâţit, dimpotrivă, era poate mai frumos decât de obicei, dar în el părea că se pierduse dintr-odată acea intimă mulţumire de sine infatuată, care apare din când în când zâmbitoare pe chipul celor frumoşi! Când spunea *eu* îşi strâmba uşor buzele, de parcă ar fi vorbit

despre un personaj care-l privea prea puţin sau chiar deloc. Slăbise, era murdar, la gât mai purta încă frumosul fular colorat, cumpărat în vară, dar răsucit ca o frânghie, încât părea o bucată de cârpă, iar hainele-i erau atât de boţite, că te făceau să crezi că se culcase îmbrăcat mai multe zile la rând.

Şi-a petrecut restul după-amiezii şi o parte din seară stând trântit pe divanul din salon, fără măcar să aprindă lumina. Şi atunci când, căutându-i compania, m-am hotărât să-l vizitez şi am răsucit comutatorul, m-a privit rătăcit, ca şi cum lumina sau prezenţa mea l-ar fi deranjat. Valiza îi rămăsese în bucătărie, închisă încă, şi l-am întrebat dacă nu voia s-o desfacă, dar el, pe un ton de nerăbdare disperată, mi-a răspuns că nu, că nu merita, pentru că oricum urma să plece din nou imediat. Şi atunci am văzut o licărire de lacrimi în ochii săi oblici şi strălucitori!

La cină aproape că nu s-a atins de mâncare şi, după aceea, s-a aşezat lângă foc, fără să scoată o vorbă. Aşa cum stătea acolo, ghemuit ca un animal, cu micul lui fular înnodat la gât, părea îngheţat şi pierdut. Se vedea că un gând unic, continuu şi de nedesluşit pentru noi îi ocupa, fără soluţie, mintea. Chipul îi era rigid, pământiu, şi din când în când respira greu şi adânc, ca şi cum i-ar fi lipsit aerul. Uneori o umbră pătimaşă şi inexprimabilă, plină de tristeţe, îi apărea în ochi, îmblânzindu-i orgoliul. Dar îşi acoperea imediat ochii cu pumnii, ca şi cum ar fi fost gelos pe umbra aceea şi ne-ar fi socotit nedemni de-a o vedea trecând.

Odată cu venirea noului an (eu nu ştiam că, într-adevăr, urma să fie ultimul an pe care-l petreceam pe insulă!), a început să apară acasă destul de des. Niciodată însă, în trecut, vizitele sale nu fuseseră atât de neconvingătoare. Imediat cum ajungea acasă, părea să se căiască până la

disperare că se află aici, aşa că se grăbea să plece din nou, deşi, apoi, când venea vremea să-şi ia rămas-bun, se desprindea de Procida cu părere de rău şi, eventual, peste două sau trei zile apărea din nou! Părea că ne caută compania şi că, în acelaşi timp, n-o putea suporta. Un lucru era sigur: noi toţi deveniserăm pentru el plictisitori şi neînsemnaţi (dar mai mult ca oricine, N., pe care o trata ca pe o rudă în vârstă şi neînsemnată, îmbătrânită în casă, de care ceilalţi uită în mod firesc). În general, părea să ne privească dintr-o izolare plină de nelinişte sau să nu ne bage deloc în seamă, iar în anumite momente, s-ar fi spus chiar că ne iartă cu greu faptul că suntem vii şi că, numai pentru că vorbim sau ne mişcăm liberi, comitem o indisciplină sau un abuz. În asemenea momente, era suficient un scâncet al lui Carminiello sau glasul lui N. care cânta într-o altă cameră, ca să-l facă să izbucnească în insulte nebuneşti, în care făcea apel la o fantezie sinistră!

Şi totuşi, erau zile în care, negăsind altă scăpare pentru singurătate, era în stare să rămână ore întregi în bucătărie, în mijlocul familiei, la care se adăugau şi prietenele lui N. Stătea retras şi aspectul său semăna cu cel al unui exilat sau al unui dezertor, în special din cauza bărbii nerase, care-i acoperea toată faţa. Evita să se radă săptămâni întregi, şi când în sfârşit se hotăra s-o facă, folosea briciul cu atâta brutalitate, că-şi făcea de fiecare dată mici tăieturi. Avea aproape aerul că-i face plăcere să se maltrateze şi să se rănească până la sânge, el care odată era cât pe-aci să leşine pentru că dăduse peste o meduză!

Când nu cobora printre noi, rămânea în camera lui într-un soi de letargie. Îşi amintea de mine doar ca să mă trimită să cumpăr ţigări, care nu-i ajungeau niciodată şi despre care spunea totuşi că sunt proaste. În camera lui era o duhoare sufocantă de fum şi de aer închis, dar părea

să-i placă şi asta şi uneori închidea până şi obloanele ca să nu vadă lumina zilei. Ce întâmplări extraordinare trăise oare, după plecarea lui de astă-vară, ca să ajungă în halul ăsta? Care era misteriosul gând, mereu acelaşi, care de luni întregi nu-i dădea pace?

Într-o zi, când treceam pe coridor, l-am zărit, prin uşa întredeschisă, cum plângea în hohote într-un mod oribil şi muşcând fiarele patului. M-am îndepărtat grăbit în vârful picioarelor, căci mă temeam să nu-l jignesc dacă-i arătam că l-am văzut în timp ce hohotea mai rău ca o femeie. Îmi mai amintesc că l-am găsit, poate de mai multe ori, întins pe spate ca un mort, acoperindu-şi ochii cu braţul îndoit şi zâmbind. Părea, după cum i se deschideau buzele în zâmbet, că în sinea lui participa la un dialog absurd şi divin, dar în acelaşi timp zâmbetul lui avea o cută amară, ca şi cum în dialogul acela întrebările sale primeau doar răspunsuri negative!

Mai târziu a trebuit să mă gândesc mult la lucrurile astea, dar în primele luni din anul acela fatal le uitam imediat, trecând din cauza dificultăţii lor de a fi înţelese drept nişte mistere secundare. Îl vedeam pe tata plecând şi întorcându-se cum vezi o fantomă; pentru că el, în perioada aceea, nu însemna pentru mine mai mult decât o fantomă! Suferinţele lui Wilhelm Gerace deveniseră secundare pentru mine, eram prea prins de propriile-mi suferinţe ca să mă mai interesez de ale sale.

Personajul meu principal nu mai era Wilhelm Gerace. Lucrul acesta era deja sigur (sau cel puţin aşa mi se părea).

Buclişoara de aur

Am scris *propriile-mi suferinţe*, dar ar fi trebuit să scriu mai bine: *suferinţa mea*, pentru că, în realitate, răul care-

mi provoca suferinţă de ceva vreme era unul, şi i se putea da un singur nume: gelozie!

Cu altă ocazie, alungasem ca pe o calomnie perfidă bănuiala insinuată de cineva că eu aş fi *gelos*. Dar de data asta trebuia să mă supun evidenţei. Bineînţeles că, decât să le-o mărturisesc celorlalţi, mai bine aş fi murit, dar nu puteam s-o neg cu mine însumi: mă îmbolnăvisem de gelozie din cauza unui rival. Acum, pe punctul de a spune cine era rivalul meu, nu ştiu dacă mai mult mă ruşinez sau mai mult râd.

Se întâmpla asta: Carmine Arturo, fratele meu vitreg, care în primele zile părea atât de urât, odată cu trecerea săptămânilor şi a lunilor se făcea tot mai frumos, mă tem că mai frumos decât mine! Părul lui nu era doar blond, ci şi cârlionţat, şi se aranja natural în buclişoare imitând la perfecţie o coroniţă de aur. Asta îi dădea un aer valoros şi nobil, aproape că, datorită cârlionţilor lui, i s-ar fi datorat un titlu de *Alteţă*, de exemplu. Cât despre ochi, erau negri ca mura, exact ca ai napolitanilor, iar în jurul irisului erau înmuiaţi într-un azuriu închis, încântător, astfel încât privirile sale apăreau de un negru-albăstrui. Era sănătos, dolofan şi cu pielea albă. Picioarele şi mâinile, deşi erau mici, erau bine făcute, cu degete lungi, iar în jurul încheieturilor de la mâini şi al gleznelor avea un soi de brăţări.

După spusele femeilor prietene cu N., aceste cerculeţe naturale pe care le avea în carne erau un semn sigur că se născuse norocos. De fapt, după părerea lor, norocul unui copil se poate ghici după frumuseţea şi perfecţiunea unor astfel de brăţări, pe care, mai mult sau mai puţin, le au toţi nou-născuţii, din cauza grăsimii obişnuite la vârsta aceea. Ale lui erau cu adevărat perfecte şi suma celor pe care le avea la încheietura mâinii şi la gleznă era trei, care e regele numerelor! Asta însemna că va deveni un mare

domn, generos şi plin de curaj, învingător în orice va face. Care îi va apăra cu pumnii pe cei amărâţi şi îi va fermeca până şi pe duşmani. Care va trăi până la nouăzeci de ani, întotdeauna frumos ca un tânăr, fără ca măcar să i se albească buclişoarele de aur. Şi va călători pe mare şi pe pământ, sub o ploaie de flori, sărbătorit de toţi.

În timp ce prietenele lui N., ca să întărească această prezicere sublimă, continuau să-i numere brăţările, el stătea nemişcat, privindu-le cu o oarecare seriozitate, ca şi cum ar fi înţeles că era vorba despre destinul său. Părea convins că femeile alea erau un soi de splendide zâne, pentru că erau prietenele lui N. Şi râdea recunoscându-le atunci când le vedea şi îşi întindea braţele spre ele, ca şi cum ar fi vrut să zboare. Dar, dacă dintr-un motiv oarecare, ea trebuia să se îndepărteze lăsându-l singur chiar şi un minut, izbucnea imediat într-un plâns disperat, ca şi cum de la triumful cel mai strălucitor ar fi ajuns o cârpă. Şi se zbătea, atât de nefericit şi de sălbatic, în braţele altcuiva, că părea să spună: „Eu n-am decât să cad jos acum şi să mor!”.

Căci, într-adevăr, pentru el singura frumuseţe era N. Era prezenţa acestei frumuseţi unice care, asemenea unei măiestre, îi făcea pe toţi ceilalţi, chiar şi pe cei urâţi, să devină în ochii lui frumoşi ca sfinţii, astfel că el iubea întreaga lume, făcând cu marea lui drăgălăşenie multe cuceriri. Dar, de fapt, şi preferaţii lui contau, pentru el, puţin sau deloc. Ea era pasiunea lui. Şi cu cât treceau săptămânile şi lunile, cu atât o iubea mai mult. Iar ea îi răspundea la fel. Astfel, eu vedeam un altul având acea faimoasă fericire după care eu tânjisem întotdeauna şi n-o avusesem niciodată.

El pretindea ca N. să stea tot timpul aproape, fără ea refuza până şi să doarmă, şi înainte de a adormi îi strângea tare un deget în pumn. În timp ce dormea

continua apoi să ţină pumnii strânşi, crezând poate că o mai strânge încă, iar buzele se ţuguiau puţin într-o expresie supărată şi iubitoare, aproape spunând: „Te ţin, te fac prizonieră şi nu mai poţi fugi!”.

Acum, la întoarcerile tatălui meu, nu mai era ca înainte, când ea alerga imediat să-şi ducă aşternuturile din cămăruţă în camera matrimonială! Acum, tata, spre mulţumirea lui, dormea singur. Vechea cămăruţă a lui Silvestro era părăsită pentru totdeauna şi faimoasa ei frică de întunericul nopţii devenise o amintire. Cred că ar fi dormit împreună cu Carmine şi într-un deşert înfricoşător, ca şi cum copilaşul acela de câteva luni ar fi fost un paladin eroic, care putea s-o apere de orice atac.

În ceea ce priveşte enigmatica tragedie de acum a lui Wilhelm Gerace, s-ar fi spus că pentru ea această tragedie, asemenea tuturor celorlalte secrete ale soţului ei, avea loc într-un soi de teatru mitic, ale cărui simboluri şi semne erau străine de realitatea ei simplă. Pentru un spectator profan, analfabet ca ea, ar fi fost nu numai zadarnic şi neserios, ba chiar şi lipsit de respect să caute orice fel de explicaţie a obscurei legende reprezentate. Să intervină ar fi fost o extravaganţă de-a dreptul nelegiuită. Şi, în sfârşit, ar fi o adevărată copilărie fără sens să sufere serios pentru marele protagonist care acolo, pe scena lui ireală, îşi trăieşte propriul mit impenetrabil şi necesar.

Ea se ocupa de tata numai pentru a-l servi şi a avea grijă de el (întotdeauna, se-nţelege, în maniera ei mai degrabă elementară, căci n-a avut niciodată calităţile unei bune gospodine). Nu-i discuta ordinele şi alerga atunci când o striga, dar pentru tot restul îl lăsa cu gândurile lui, ca şi cum ar fi fost un chiriaş tiranic şi solitar. Supunerea firească pe care ea o avea faţă de el semăna nu atât cu o pasivitate umană, cât cu ignoranţa încrezătoare a animalelor, care nu-şi pun întrebări, nici nu se tem.

Şi astfel, povestea secretă a lui Wilhelm Gerace, care pleca şi se întorcea învăluit într-un aer de martir, nu întuneca fericirea ei alături de Carmine.

Atentatul

Acum, când îl avea pe Carmine de dimineaţa până seara, era atât de fericită, încât cânta şi râdea încontinuu, iar când nu îi râdea gura, îi râdeau ochii.

În câteva săptămâni înflorise într-o frumuseţe neaşteptată, care apărea cu adevărat un miracol al fericirii. Vechea ei paloare de prizonieră dispăruse, deşi trăia la fel de mult ca înainte în camere închise. Pielea căpătase o culoare rozalie, sănătoasă şi înfloritoare, şi corpul ei, slab odinioară, căpătase formele plăcute ale unei femei. Se făcuse mai înaltă şi mai subţire decât era atunci când venise şi umbla cu mai multă graţie şi uşurinţă cu picioarele ei mici.

Umilinţa (izvorând poate chiar din faptul că se născuse săracă) care îi stingherea mişcările dispăruse pe neaşteptate. Atunci când auzea vocea lui Carmine, alerga delicată ca o pisică! Şi, când îl ţinea în braţe, nu părea să se resimtă. Dimpotrivă, cu cât el, crescând, devenea mai greu, cu atât ea era mai orgolioasă. În atitudinea ei mândră, îşi ţinea capul puţin dat pe spate, într-un contrast vesel cu cârlionţii de aur.

Îşi strângea părul în aceeaşi pieptănătură cu coc, pe care i-o sugerasem eu, dar pe jumătate desfăcută, din cauza lui Carmine, care se juca tot timpul cu buclele ei. Se juca cu buclele şi cu faţa ei, cu lănţişorul şi cu bluza, şi ea râdea cu o libertate năvalnică, proaspătă şi sălbatică. Încă de dimineaţa devreme, îi auzeam din camera mea cum începeau imediat ce se trezeau să se joace râzând şi dialogând în felul lor. Ascultam cuvintele pe care ea, ca să-

l laude, le inventa mai bine ca o poetă, şi ascultându-le simţeam cum o amărăciune mi se scurge prin vene. În unele momente amărăciunea asta era atât de puternică, încât aproape că aş fi vrut să nu mă fi născut.

Mai mult decât orice mă irita nedreptatea, căci mie nu mi se întâmplase în toată viaţa mea să fiu atât de adulat de cineva. Şi totuşi şi eu, deşi brunet, nu blond ca ăsta, nu eram urât. Însuşi tata o declarase de mai multe ori, de exemplu în seara aceea de demult când spusese în prezenţa ei: *E un băiat frumos, nu degeaba e fiul meu!* şi tot aşa, în trecut, în alte diverse ocazii. Însă frazele lui erau cel mult: *Ei, haide, ştii foarte bine că nu eşti urât* sau *Să vedem cât te-ai făcut de frumos în lipsa mea. Da, nu-i rău* şi atât. Nu se putea compara cu laudele formidabile pe care ea i le aducea fratelui meu vitreg, care, chiar dacă uneori îi ieşeau incoerente, păreau, poate tocmai de asta, şi mai drăgălaşe. Acum, mai mult ca niciodată, înţelegeam ce satisfacţie este pentru cineva să aibă o mamă.

Nu numai că îi făcea complimente şi îl alinta încontinuu, dar deseori discuta cu el serios, ca şi cum el, care nu înţelegea nimic, ar fi putut-o înţelege, şi micile răspunsuri dezarticulate pe care el i le dădea îi erau de ajuns. Acum avea această companie şi nu mai avea nevoie de nicio alta. Se bucura să stea cu el şi nu-şi mai amintea de nicio altă persoană. De când vremea începuse să se încălzească uşor, îl purta în braţe oriunde se ducea, chiar şi dimineaţa, la cumpărături, deşi avea greutatea sacoşei, iar el era vesel ca şi cum ar fi călătorit în trăsură prin cine ştie ce minunăţii aventuroase: împărăţii, porturi de pe ţărmurile oceanului, bazare cu pietre preţioase şi aur!

Uneori, vorbind cu el cum îi era obiceiul, se prefăcea că-l dispreţuieşte: „Eşti urât, ştirb, îi spunea, ce mă fac cu tine? Ştii ce fac? Te duc în piaţă şi te vând”. Atunci eu încercam să-mi imaginez, ca într-un vis, situaţia imposibilă

în care ea într-adevăr n-ar mai vrea să ştie de el şi l-ar vinde ca pe o marfă, l-ar arunca, l-ar da unei corăbii de piraţi! Era suficient să-mi imaginez acest vis, că simţeam deja o anumită satisfacţie şi un soi de uşurare.

Mă gândeam la cât de jignit mă simţisem în ziua în care ea îmi propusese să-i spun *mami*, şi admiteam încă o dată că avusesem dreptate să mă simt jignit. Dar nu mi se părea drept ca, în timp ce eu nu aveam o mamă, ea să aibă un fiu. N-am spus însă care era invidia cea mai greu de suportat. Asta era: că ea îl săruta. Îl săruta prea mult.

Nu ştiam că poţi primi atâtea sărutări: şi când te gândeşti că eu nu am dat şi nu am primit niciodată vreuna. Mă uitam la ăia doi care se sărutau aşa cum priveşti de pe o barcă solitară în largul mării, la un tărâm imposibil de ajuns, misterios şi vrăjit, acoperit cu frunze şi flori. Uneori ea se pierdea cu el în aceleaşi jocuri nebuneşti pe care le fac puii de animale cu fraţii lor: îl apuca, îl strângea, îl răsucea, dar fără să-i facă nici cel mai mic rău, şi totul se termina cu nenumărate sărutări. Îi spunea: „Mi-e foame! Te mănânc!” imitând agresivitatea unui tigru, dar de fapt îl săruta. Şi văzând gura ei graţioasă care se abandona unor sărutări pure şi fericite, eu îmi repetam că lumea asta, în care unii au totul şi alţii nimic, e mizerabilă, şi mă simţeam plin de invidie, de elanuri de toate felurile şi de melancolie.

Ieşeam la plimbare şi mi se părea că tot ce se afla pe pământ nu făcea altceva decât să se sărute: bărcile, legate una lângă alta de-a lungul ţărmului!, unduirea mării era un sărut care alerga către insulă; oile, când păşteau, sărutau pământul, vântul ce face să foşnească frunzele şi iarba era un vaiet de sărutări. Până şi norii, pe cer, se sărutau! Printre oamenii de pe stradă nu exista nimeni care să nu cunoască acest gust: femeiuştile, pescarii, vagabonzii, copiii. Numai eu nu-l cunoşteam, şi am simţit o

asemenea dorinţă de a-l încerca, că zi şi noapte aproape că nu mă mai gândeam la altceva. Ca să fac o încercare, mă apucam să-mi sărut barca sau portocala pe care o mâncam sau salteaua pe care stăteam întins. Sărutam trunchiul copacilor, apa mării, sărutam pisicile pe care le întâlneam pe stradă! Şi-mi dădeam seama că fără ca cineva să mă fi învăţat ştiu să dau sărutări dulci de tot, cu adevărat frumoase. Dar când simţeam pe buze un fruct rece sau o scoarţă de copac aspră sau o amărăciune sărată, sau când vedeam aproape botul hamitic al unui animal care torcea, apoi brusc pleca, plin de ciudăţenii, fără să ştie să-mi spună nimic, mă amăra tot mai mult comparaţia cu gura aceea sfântă, zâmbitoare, care, în afară de faptul că săruta, ştia şi să spună cele mai plăcute cuvinte umane!

Îmi spuneam: într-o bună zi şi eu voi săruta o fiinţă omenească. Dar cine va fi? Când? Pe cine voi alege pentru prima oară? Şi începeam să mă gândesc la diferite femei văzute pe insulă sau la tatăl meu sau la vreun ideal viitor prieten. Dar sărutările astea, aşa cum mi le imaginam, mi se păreau toate insipide şi fără valoare. Astfel încât, dintr-un soi de superstiţie, dorind să sper că voi avea parte de altele mai frumoase, le refuzam, chiar şi în minte, pe toate. Mi se părea că nu se poate cunoaşte niciodată adevărata fericire a sărutărilor, dacă lipsiseră primele, cele mai dulci, mai divine: *ale mamei*. Şi atunci, pentru a găsi puţină consolare şi linişte, îmi construiam în minte scena unei mame care-şi sărută fiul cu o dragoste aproape divină. Şi fiul acela eram eu. Dar mama, chiar fără ca eu să vreau, nu semăna cu mama mea adevărată, moarta din fotografie, semăna cu N. Această scenă imposibilă se repeta de multe ori în închipuirea mea, ca într-un minunat teatru care-mi aparţinea. Îmi plăcea atât de mult asta, încât aproape îmi făceam iluzii, şi când, după aceea, în

realitate, o vedeam pe N. sărutându-l pe fratele meu vitreg, el mi se părea un intrus care-mi luase locul, şi ea, o trădătoare. Simţeam dorinţa furioasă de a-i insulta, întrerupând cu brutalitate idila lor, şi doar orgoliul mă împiedica să fac asta, în timp ce raţiunea îmi repeta în zadar: *Ce drept ai avea?* Din orgoliu mă arătam indiferent, îmi impuneam să nu-i privesc, mă îndepărtam de ei; dar curând o voinţă misterioasă mă rechema acolo. Împreună cu gelozia, simţeam curiozitatea amară de a privi insistent graţia cu care ea săruta. Şi, la vederea acelor sărutări, ghiceam până la a simţi pe buzele mele un gust plin de ciudăţenii şi delicii, care nu se asemăna cu niciun alt gust din lume, dar semăna în mod miraculos cu N. Nu numai cu gura ei, ci şi cu felul ei de a se purta, cu caracterul ei şi cu toată fiinţa!

Într-o zi, intrând în camera ei, când ea nu era acolo, am fost tentat să-i sărut o rochie. M-a oprit acelaşi orgoliu, ca şi cum ea ar fi fost o doamnă, iar eu un sărăntoc căruia îi dădea ceva de pomană! Într-o altă zi însă, învins de o altă tentaţie, am luat de pe masa din bucătărie o bucată de pâine din care muşcase N. şi mi-am înfipt dinţii în ea pe ascuns. Am simţit un gust de o dulceaţă hoţească şi în acelaşi timp unul al multor răni: ca atunci când mergi la furat faguri de miere.

Dacă măcar celălalt, care avea parte de atâtea sărutări de invidiat, ar fi fost urât, cu defecte, eu aş fi putut, în vreun fel, să-mi găsesc liniştea comparându-l cu mine însumi. Dar mă simţeam tot mai demoralizat de această comparaţie, pentru că el, cu cât creştea, cu atât se făcea mai frumos. Nu numai că luase toate însuşirile frumoase ale tatălui meu, dar şi puţinele pe care le avea maică-sa, iar trăsături urâte, oricât s-ar fi străduit cineva să le găsească, nu avea niciuna. Frumuseţile speciale ale celor doi nu se reproduseseră în el ca într-o copie, ci se

combinaseră într-un mod neaşteptat, care părea o nouă invenţie, plină de fantezie. Sincer vorbind, din cât am putut vedea atunci şi mai apoi, la Napoli, şi prin toate locurile prin care am trecut, n-am întâlnit niciun copil care să fie mai frumos decât fratele meu.

Iar frumuseţea lui era chinul meu: chiar şi atunci când eram singur, în orice oră din zi, mi se părea că o văd fluturând în faţa mea, ca un steag alb şi albastru, albastru şi auriu, care voia să mă provoace. Într-o zi (în timp ce N. se afla la etaj, iar el dormea în coşul lui în bucătărie), am simţit o asemenea sete de răzbunare, că am fost tentat să-l omor. Printre puţinele relicve din epoci trecute rămase în casă, exista în salon un pistol vechi, din acelea care se încărcau cu un dop de câlţi şi care nu mai era bun de nimic, fiind ruginit. Mi-am făcut planul să folosesc patul greu al acestei arme ca să-mi lovesc duşmanul în frunte şi să-i iau astfel viaţa cu o singură lovitură, şi după ce am luat pistolul sub braţ, m-am apropiat de coşul unde el dormea. Dar nu mi s-a părut cinstit să-l omor prin surprindere în somn, aşa că am preferat să-l trezesc mai întâi, gâdilându-l puţin în palmă. Simţindu-se gâdilat, şi-a mişcat buzele într-o strâmbătură mai degrabă caraghioasă, care m-a făcut să râd, astfel încât dorinţa de a mă juca cu el a învins-o pe cea de a-l ucide. Şi continuând să-l gâdil în palmă, în urechi şi pe gât, am început, în acelaşi timp, să imit sunetul pe care-l scoate un animal exotic, o felină, până când el, sperând poate să găsească în bucătărie, atunci când se trezeşte, un mic leopard sau ceva asemănător, a început să râdă în somn. Şi aşa totul s-a terminat printr-o distracţie, iar intenţia mea de a-l ucide s-a dus pe apa sâmbetei.

Acum toate lucrurile astea mi se par atât de ridicole, că nici măcar nu reuşesc să rămân serios când le povestesc, ca şi cum aş spune nişte poveşti fantastice şi nu nişte

adevăruri. Şi când te gândeşti cât de tare mă supăram atunci!

Marea gelozie

Pentru mine era teribil să văd cum gesturile cele mai simple pe care el le făcea, ca de exemplu să dea nişte miez de pâine unui cocoşel sau să agite cu entuziasm un clopoţel, ei i se păreau de o dibăcie nemaipomenită. Şi când el, care nu văzuse şi nici nu cunoscuse niciodată nimic, descoperea vreo noutate ca existenţa iepurilor sau că focul arde, ea îl lăuda întotdeauna ca pe un mare pionier. Imediat cum era ceva frumos de văzut, ea era nerăbdătoare să-i arate; răsărea luna şi imediat fugea să-l ia în braţe şi să-l ducă la fereastră spunându-i: „Carminiè, uite! Uite luna!”. Trecea o barcă pe mare, şi imediat ea se bucura, ştiind că lui îi place să vadă cum trec bărcile. Şi dacă i se părea (după ea, cel puţin şi după celelalte femei adulatoare) că el, în felul său, învăţase să dea un nume unui obiect, de exemplu unui scaun, corul tuturor femeilor, împreună cu ea, începea să exclame: „Bravo! Scaunul, da! E frumos scaunul! Frumos! frumos!” pe un ton afectat şi ceremonios. Ca şi cum scaunul acela, pentru faptul (presupus în realitate de ele!) că el îl recunoştea cu nume, ar fi devenit pe neaşteptate un gentilom de vază. Dacă însă, să zicem, se întâmpla ca el să se lovească de scaun, acesta cobora la rangul infim de criminal, era proclamat ca fiind mizerabil şi lovit fără milă cu un băţ.

Am început să mă arăt tot mai des în bucătărie, unde N. îşi petrecea cu Carmine cea mai mare parte a zilelor. Îi ieşeam în cale în orice moment şi, ca s-o oblig să mă vadă, începeam să mă plimb în sus şi-n jos cu un aer aproape ameninţător, sau mă întindeam pe jos căscând, sau rămâneam multă vreme aşezat la un pas de ea,

posomorât şi arogant ca un reproş viu. Dar s-ar fi zis că eu devenisem pentru ea un corp invizibil sau cam aşa ceva. De nenumărate ori, în serile acelea, am întins ostentativ pe masă faimoasele hărţi ale atlasului, trasând pe ele în lung şi-n lat semne rapide cu creionul, dar fără niciun efect. Ea stătea lângă coşul lui Carmine, cântând încet pentru el, fără să bage în seamă ce făceam eu. Deseori luam cartea *Condotierilor faimoşi*, prefăcându-mă (pentru că n-aveam dispoziţia necesară pentru lectură) că citesc. Din când în când alegeam anume un fragment mai surprinzător şi-l citeam cu voce tare, comentându-l cu exclamaţii zgomotoase şi emfatice! Dar ea, distrată, mă întreba fără prea multă tragere de inimă: „Ce studiezi, Artú?” şi se întorcea imediat la Carmine, şi se uita la el îngrijorată, pentru că i se părea că-l auzise plângând în somn.

Într-o zi, prinzând momentul în care ea şi-a întors privirea spre mine, m-am hotărât să alerg la zăbrelele lucarnei şi am făcut *bandiera* şi alte exerciţii. Rezultatul a fost că ea a exclamat: „Carmine! Uite, puiule! Uite ce face Arturo!” ca şi cum eu aş fi fost un saltimbanc la dispoziţia lui Carmine! Drept care am sărit imediat jos şi am ieşit din bucătărie, tremurând de furie.

De data asta, aproape mi-am jurat s-o las pe blestemata aia cu Carmine al ei şi s-o consider şi eu o fiinţă invizibilă, uitată de tot. Dar am simţit că, din păcate, nu puteam să mă resemnez cu o asemenea idee, dacă nu de altceva, doar pentru că trebuia s-o pedepsesc pe femeia asta. O acuzam în sinea mea că e o infamă, la fel ca obişnuitele mame vitrege care, imediat ce au copiii lor, îi dau la o parte pe cei vitregi. Şi mi-ar fi plăcut să-i imit pe copiii vitregi repudiaţi din romane, îndepărtându-mă de mama vitregă ticăloasă ca să pornesc într-o aventură. Dar, săracul de mine, cum s-o fac? Acum, când o ştiam perfidă,

eram sigur că dacă plecam m-ar fi şters din memorie şi n-aş mai fi fost pentru ea nici măcar un fiu vitreg, nici măcar o rudă neînsemnată. Nu ştiam să mă adaptez la aşa ceva şi plănuiam, atunci, să întreprind vreo acţiune atât de grandioasă, încât chiar şi de departe ea să trebuiască oricum să mă admire şi să se intereseze de mine. De exemplu, să mă lipesc de o expediţie aeriană gata de plecare spre Pol... sau să scriu un poem atât de sublim, încât să devin faimos până în America, astfel încât napolitanii să hotărască să-mi înalţe un monument în Piaţa Portului... Iar când, ajuns în culmea triumfului, aş vedea-o pe ea îngenuncheată de admiraţie în faţa mea, îmi promiteam să-i spun: „Du-te la Carmine al tău, acum. Adio!”.

Dar asemenea planuri erau prea nesigure şi îndepărtate ca să mă consoleze de neliniştea dezamăgirilor mele zilnice. În plus, aceste dezamăgiri, cu însăşi cruzimea lor, mă ţineau mai mult ca oricând legat de insulă. Căci pe insulă era ea, iar eu nu puteam să nu stau aproape de ea, dacă nu pentru altceva, atunci pentru a-i mărturisi, prin prezenţa mea, trecutul nostru, trădat deja, şi necredinţa ei.

Acum aflam că mulţi poeţi spun adevărul când vorbesc despre puţina statornicie a femeilor. Şi nu mint nici despre frumuseţea lor; dar printre toate femeile frumoase cântate de ei, niciuna nu mi se părea demnă de a se compara în frumuseţe cu N. De fapt, nu trebuie prea mult, mă gândeam, să apari frumoasă, când, în afara buclelor de aur, ochilor de peruzea şi trupului de statuie, primite de la natură, mai ai, cum au alea, rochii de brocart, coroane şi diademe! Dar să ai un trup lipsit de frumuseţe, ba chiar rău făcut, cu nişte sărmane forme grosolane, părul şi ochii negri, pantofi scâlciaţi în picioare, haine de sărăntoacă, şi cu toate astea să fii frumoasă ca o zeiţă, ca o roză! Iată o

mândrie supremă a adevăratei frumuseţi! Şi o asemenea frumuseţe nu poate fi descrisă într-o poezie, căci cuvintele sunt neputincioase, nici pictată într-un tablou, pentru că nu e ceva ce poate fi surprins pe pânză. Poate o melodie ar putea fi mai de folos, şi mă întreb dacă, în loc să fiu un mare comandant sau un poet, nu mi-ar plăcea, mai degrabă, să devin muzician. Din păcate n-am studiat niciodată notele şi, chiar având o voce plăcută, cunosc doar câteva canţonete napolitane...

Până şi trăsăturile iremediabil urâte pe care le avea mi se păreau acum nişte graţii unice, fără egal; ba chiar eram convins că dacă, printr-un miracol viitor, urâţeniile alea ar fi fost înlocuite dintr-odată cu tot atâtea perfecţiuni, frumuseţea ei n-ar fi câştigat din asta, dimpotrivă, şi eu aş fi regretat mereu felul în care arăta acum. Într-atât de frumoasă o consideram! Şi mi se părea imposibil ca restul lumii să nu fie de acord cu mine, astfel încât cel mai simplu salut, cuvintele cele mai comune care le erau adresate mi se păreau omagii respectuoase, semne de adoraţie!

Şi când mă gândesc că, până cu puţine luni în urmă, această mamă splendidă mă tratase ca pe una din rudele ei cele mai dragi, dorindu-mi cu ardoare ordinele ca pe o onoare şi oftând după compania mea – mă revoltam împotriva ticăloaselor răsturnări ale sorţii! Simţeam că n-o să pot avea niciodată pace dacă ea nu era din nou cu mine, cel puţin la fel cum fusese înainte de apariţia fatală a fratelui vitreg, şi totuşi nu voiam cu niciun preţ să-mi trădez nostalgia asta în ochii ei. Căutam deci cu disperare un mijloc care, fără să-mi ştirbească orgoliul, s-o constrângă să se ocupe de mine sau să-şi manifeste odată pentru totdeauna indiferenţa iremediabilă faţă de Arturo Gerace.

Sinucidere

Într-o dimineaţă, întorcându-mă din port, am întâlnit-o alergând în jos cu Carmine strâns în braţe, ca să-l facă să râdă. În timp ce alerga, cânta refrenul napolitan *Zboară, zboară, porumbiţa mea*, cu voce tare, ca ţigăncile. Şi când a trecut pe lângă mine, pur şi simplu nu m-a observat.

Am ajuns acasă singur şi atât de amărât, că mă durea inima. Am simţit că nu pot suporta abandonarea infamă în care mă lăsa. La gândul că o voi vedea peste puţin timp întorcându-se acasă ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, fără niciun gând, cu Carmine al ei, şi indiferentă faţă de mine, ca de obicei, voinţa mea s-a revoltat, aproape exaltându-se în dorinţa intensă de a rupe această teribilă monotonie. Am hotărât că trebuie cu orice preţ s-o pedepsesc pe femeia aia, s-o constrâng în acelaşi timp să-mi arate mie interes, nu fratelui meu vitreg, cel puţin pentru o zi, pentru o oră! Şi aşa, dintr-odată, m-am gândit la un şiretlic extrem, care îmi trecuse de mai multe ori prin minte în timpul acelor mizerabile zile.

Mi s-a părut ultimul mijloc care-mi mai rămânea şi consta în moartea mea! Poate vederea persoanei mele fără viaţă avea încă darul s-o impresioneze. Nu aveam evident intenţia să mor cu adevărat, ci să mă prefac, studiind totuşi o scenă care să semene teribil cu realitatea, în aşa fel încât ea să cadă cu siguranţă în cursă.

Mă gândeam la ziua când, în timp ce, în realitate, râdeam, mă prefăceam că plâng, şi ea (supărată pe mine până cu o clipă înainte) s-a alarmat şi s-a emoţionat imediat, întrebându-mă cu milă: „Artú, de ce plângi? Ce ai? Spune-i lui Nunziata!”. La amintirea acelui succes, încercarea de faţă sau oricare alta îmi apărea mai tentantă ca oricând. Şi cu o supremă hotărâre, prevăzând că ea ar rămâne în sat, pentru cumpărături, aproximativ o oră, m-

am hotărât să-mi pun în aplicare planul înainte de întoarcerea ei.

În zilele acelea tata era plecat. Am urcat în camera lui, ştiind că acolo găsesc ceea ce-mi trebuie. De ceva vreme el suferea de insomnie şi lua deseori somnifere, din care lăsase pe comodă un tub aproape întreg. Cunoşteam din discuţii auzite întâmplător puterea acelor pastile, ştiam că în doza pe care o lua tata (una sau două cel mult) ele erau un remediu blând, dar că mărind doza se transformau într-o otravă. În număr, de exemplu, de douăzeci puteau chiar să provoace moartea.

Mi-am pus în palmă pastilele din tub şi le-am numărat: erau nouă, exact atâtea cât, după socotelile mele, aveam nevoie. Căci, după câte ştiam eu, n-ar fi putut niciodată să omoare un om, dar ar fi fost de ajuns să-i provoace un rău cu o aparenţă tragică. Nu puteam, în ignoranţa mea, să prevăd decât într-o manieră aproximativă ce fel de rău, dar speram într-un efect destul de spectaculos.

Am luat toate pastilele şi am coborât în bucătărie, unde am scris pe o foaie de hârtie pe care am lăsat-o pe masă, despăturită şi la vedere, următorul mesaj:

ultima mea dorinţă
vreau ca trupul meu să fie îngropat în mare
adio
arturo gerace

n.b. a se distruge această foaie imediat după ce a fost citită
a se păstra secretul! tăcere!!!
arturo

Apoi mi-am turnat vin într-un pahar, crezând că poate medicamentul acela blestemat avea un gust rău şi vinul l-ar fi făcut mai bun. Şi am ieşit pe tăpşan, căci bucătăria nu mi se părea un loc potrivit.

Tăpşanul mi s-a părut scena ideală, cu atât mai mult cu cât N., la întoarcerea de la cumpărături, intra întotdeauna în casă pe acolo. Mă întrebam ce va simţi atunci când, peste puţin timp, trecând pe aici, ar da peste corpul meu şi condamnam acţiunea somniferului care, după toate probabilităţile, m-ar fi împiedecat să-mi evaluez imediat succesul. Mi-ar fi plăcut să mă dedublez, ca să pot asista la scenă, şi am fost tentat pentru un moment să arunc otrava şi să mă prefac mort, bazându-mă doar pe talentul meu actoricesc. Dar în cazul acesta prevedeam că în punctul critic al tragediei n-aş fi putut să mă abţin să râd şi aş fi stricat totul, aşa că am abandonat ideea asta.

Coloanele lui Hercule

Am pus paharul pe pragul de la intrare şi m-am aşezat alături, pe iarbă, strângând pastilele în pumn. Pe punctul de a face ciudatul pas, ezitam între hotărârea luată şi o nelinişte instinctivă. Eram sigur, e adevărat, că iminenta mea sinucidere nu va fi deloc mortală; ceea ce ştiam cu privire la dozele specifice ale acestei otrăvi îmi fusese confirmat de tata. Era ştiinţă şi nu existau îndoieli. Şi totuşi priveam pastilele pe care le ţineam în palmă ca şi cum ar fi fost nişte monede barbare, pentru plata taxei de trecere a ultimei graniţe necunoscute.

Adevărul e că n-aveam nicio experienţă în materie de medicamente, stări de rău şi otrăvuri, iar legile ştiinţei, pe care eu n-o studiasem niciodată, îmi apăreau pline de mistere şi aproape religioase, aşa cum unui sălbatic i se par cele ale magiei. În fantezia mea, linia care despărţea somnul malefic al acestei otrăvi de moarte era confuză. Ceea ce urma să înfrunt îmi apărea ca un soi de înaintare pe tărâmul morţii. Apoi, ca un explorator, m-aş fi întors. Dar dintotdeauna moartea era atât de odioasă pentru

mine, că ideea de a intra chiar şi numai în umbra ei întinsă mă oripila.

Am fost cuprins de o slăbiciune sentimentală, dorinţa ca vreo persoană credincioasă mie să se afle pe aproape şi să-şi ia rămas-bun la această falsă sinucidere. Un prieten, nu o femeie, pentru că femeile sunt toate o rasă fără credinţă, şi nu m-aş fi îndrăgostit niciodată de vreuna. Singura femeie a cărei apropiere m-ar fi bucurat era mama. O mamă vie însă, nu cea veche, care cândva zbura prin aerul insulei sub cortul ei levantin. Azi mi-era milă de vechea mea iluzie, învăţasem după aceea că moartea are numai hotărâri severe, niciodată miloase. Acest frumos peisaj copilăresc nu se potrivea cu severitatea morţilor.

Primei doamne Gerace, asemenea sărmanei Immacolatella, îi era străină această dimineaţă strălucitoare. Trecuse deja de mai multe zile echinocţiul de primăvară, care la Procida aproape anunţă vara. Iar atmosfera şi apa erau amândouă atât de limpezi, încât imaginea Ischiei, ce apărea limpede cu căsuţele şi farul ei, se dubla în reflexul său marin. Toate lucrurile erau clare, precise şi izolate în ele însele, dar chiar şi nenumăratele puncte ale lucrurilor se amestecau într-o culoare divină şi sărbătorească, verde, albastru şi aur. Peste o clipă, culoarea asta va fi diferită, cu variaţii imperceptibile, ca o horă de insecte fabuloase care se învârt fără încetare în lumină. Până şi tristul Penitenciar, acolo în vârful colinei, e un curcubeu cu mii de culori schimbătoare de dimineaţa până seara. Acum, din golf se aude ţipătul unei păsări acvatice, din portul din spatele lui, sirena unei nave, apoi, din sat, sunetul prelung al unui clopot... Chiar şi deţinuţii din închisoare ascultă aceste note, chiar şi bufniţele care ziua nu văd, chiar şi prostuţele hamsii care agonizează în plasa de pescuit... Zgomotele fericite şi irizările realităţii

sunt un teatru vrăjit de care se îndrăgostesc toate sufletele vii până în ultima clipă.

Eram curios să ştiu dacă somniferul te făcea totuşi să visezi. Şi cine ştie dacă şi în moarte există vise? Aşa bănuia bufonul acela de Hamlet, dar eu nu sunt un bufon ca el şi înţeleg bine adevărul: că în moarte nu există nimic. Nici odihnă, nici veghe, nici spaţiu de aer, nici mare şi niciun zgomot. Am închis ochii şi m-am forţat pentru un minut să mă prefac surd şi orb, încătuşat în corpul meu fără să mă mai pot mişca, izolat de orice gând... Dar nu, nu-i suficient, viaţa, acolo în străfunduri, rămâne ca o luminiţă aprinsă, multiplicată de mii de oglinzi! Imaginaţia mea nu va şti niciodată să-şi închipuie încătuşarea morţii. În comparaţie cu această infimă măsură, devin teritorii nemărginite, nu doar existenţa unui nenorocit de prizonier într-o celulă, ci şi aceea a unui arici de mare prins de o stâncă sau a unei molii! Moartea este o irealitate fără sens, care nu înseamnă nimic şi care ar vrea să tulbure limpezimea minunată a realităţii.

Şi mi se părea, asemenea marinarilor din Antichitate, în faţa Coloanelor lui Hercule, că trebuie să pornesc în curând pe un curent tulbure, care m-ar scoate din lumea mea dragă, târându-mă spre o groapă întunecată.

Cine ştie, mă întrebam până una alta, dacă otrava asta are un gust foarte amar? S-ar părea că da, după grimasa de dezgust pe care o face tata de câte ori o bea, iar el se opreşte întotdeauna la doza prescrisă, în timp ce eu, azi, am de gând să depăşesc cu mult limita admisă! Superioritatea mea asupra lui m-a umplut de orgoliu. Dintr-odată stăpânirea de sine demonstrată, depăşirea limitei şi amuzamentul încercării au devenit pentru mine cele mai importante motive ale acestui capriciu, ştergând aproape primul meu scop, ba chiar şi amintirea lui N.! Asemenea regelui Ulise, când trecea pe lângă stâncile

Sirenelor, mă simţeam liber şi singur în faţa gestului de a alege: ori încercarea, ori renunţarea! Şi am simţit gustul unui joc misterios şi nemaiauzit şi al unei provocări temerare, ca şi cum aş fi fost un viteaz ofiţer care, după stingerea focurilor şi în timp ce santinelele dorm, face singur, fără nicio escortă, o rapidă incursiune în tabăra duşmană, încrezător în apărarea oferită de o noapte fără lună!

Mai simt încă gustul primei pastile pe limbă: era nesemnificativ, un pic sărat şi uşor amar. Am înghiţit-o cu puţin vin, şi fiecare lucru din jur a rămas la fel: mi se părea doar că până la limita orizontului se făcuse o linişte fascinantă, ca la Circ, când curajosul trapezist se aruncă în dublul salt mortal. Am continuat, cu nerăbdare şi fără să mă gândesc, înghiţind cu vin câte două, trei pastile deodată, şi cred că efectul vinului l-a precedat pe cel al somniferului, pentru că am început să simt că mă îmbăt. A început să se audă un zumzet îndepărtat şi am bănuit că mii de peşti-ferăstrău tăiau insula de la rădăcină. Mă aşteptam ca întreg peisajul să se prăbuşească şi aşa ceva mi să părea aproape odihnitor. Căci minunata dimineaţă care înainte îmi plăcea devenise acum urâtă şi plictisitoare. Imensa pulbere de soare mă irita, tulbure şi sulfuroasă ca o ciumă. Mi-a venit să arunc pe iarbă vinul şi tot restul, dar m-am abţinut, şi, cu ideea absurdă de a mă duce să mă odihnesc la umbră, am reuşit să mă ridic în picioare. Cred că am făcut şi câţiva paşi, dar simţeam că am pe cap un coif din metal greu, tras până deasupra sprâncenelor, pe care nu-l mai puteam nicidecum scoate şi care-mi întuneca privirea cu viziera lui. Acesta a fost ultimul lucru de care am fost conştient. Nu mi-am dat seama nici măcar când am căzut, din momentul acela universul a dispărut pentru mine. Nu mi-am mai dat seama

de nimic, nu mi-am amintit, nu am gândit, nu am mai simţit nimic!

De pe lumea cealaltă

Am aflat după aceea că absenţa mea totală a durat circa optsprezece ore, dar pentru mine ar fi putut dura şi cinci sute de ani, că ar fi fost acelaşi lucru. Oricât am căutat în minte, în zilele ce au urmat, vreo urmă a acelor optsprezece ore (deşi pline de mişcări, glasuri şi zgomote, al căror centru eram eu!), n-am putut afla nimic. Pauza aceea nu e pentru mine nici măcar un vis, o umbră confuză, e zero. Şi din momentul în care am încercat să mă mut din soarele de pe tăpşan, până când mi-am revenit în zorii zilei următoare, a trecut pentru mine mai puţin de o clipă.

Prima impresie pe care am avut-o, după ce s-a scurs ceea ce mi s-a părut o clipă, nu a fost că mă întorc la viaţa, cum se întâmpla în realitate, ci dimpotrivă, că leşin şi mor. Nu ştiam unde mă aflu, nici împrejurările sfârşitului meu, nu eram conştient decât de acest sfârşit. Eram chinuit de o greaţă oribilă, toate simţurile îmi erau stinse, în tăcere şi în orbire, şi percepeam doar agonia respiraţiei care mi se desprindea dureros de inimă, pierzând încetul cu încetul forţa de a-mi urca până la buze. Îmi spuneam: „n-aş fi crezut că soarta mea era să mor astăzi, dar iată moartea, acum se termină totul, mor”, şi, cu acest sentiment, am căzut din nou în nesimţire pentru o altă perioadă destul de lungă. Din această a doua perioadă mi-a rămas însă o umbră de amintire, ca un fir pe care conştiinţa mea asemenea unui echilibrist înaintează clătinându-se. Îmi dădeam seama că zac cu ochii închişi şi mi se părea ceva normal, căci mă credeam mort. Îmi ajungeau la urechi voci sparte, pierdute într-un zgomot

monoton, poate al mării: „Uite că nu mai sunt în viaţă, m-am gândit buimac, şi încă *aud*. Deci nu te sfârşeşti odată cu moartea”, şi în răul care mă chinuia, am simţit în străfundurile fiinţei mele o senzaţie tremurătoare, foarte uşoară, de aventură: „Să vedem acum ce există în moarte. Cine ştie dacă nu ne revedem acolo cu ceilalţi? Poate o să-i întâlnesc pe mama, pe Immacolatella, pe Romeo...” Printre alte voci nedesluşite am distins o voce ascuţită de femeie, care striga hohotind: „Artú, ce-ai făcut?”, şi eu am înţeles cu luciditate că îi răspundeam cu voce tare: „Eşti tu, mami?”.

Din când în când cădeam din nou într-o toropeală surdă, şi apoi auzeam vocea aceea înlăcrimată. Mi se forma în minte o noţiune confuză: poate chinul etern al morţilor era să meargă bâjbâind unul în căutarea altuia, fără să se poată întâlni. Orice mijloc de orientare le este negat. Iubita mea mamă simţea că eu mă aflu nu prea departe şi mă chema, iar eu îi răspundeam; dar vocile noastre se întorceau îndărăt fără rezultat, ca nişte ecouri nechibzuite, fără direcţie.

De mai multe ori mi s-a părut că am strigat: „Vai, mami, vai maami!”, când faimoasa voce care continua să repete „Artú, ce-ai făcut?” a sunat nesperat de clară şi de concretă, lângă urechea mea. „În sfârşit, uite-o, e aici”, mi-am spus şi am redeschis ochii. Am avut atunci din nou, pe neaşteptate, conştiinţa realităţii prezente. Eram viu, femeia care striga „Artú” nu era mama mea, ci mama mea vitregă. Iar raţiunea supremă a existenţei mele era s-o sărut!

Un impuls rapid şi hotărât mi-a spus în secret: *Acum ori niciodată!* Şi deşi mă simţeam încă vlăguit, am ridicat braţele şi am strâns-o. I-am simţit pe faţă buclele, lacrimile, o prospeţime primăvăratică, delicată şi splendidă. Şi o mare bucurie m-a cuprins, ca o răsuflare

adâncă. „De-acum, mi-am spus, chiar dacă ar fi să mor de sinuciderea asta, aş putea muri mulţumit”.

Şi am întins buzele, dar prea slăbit, am căzut aproape leşinat la loc pe pernă, fără s-o fi sărutat.

Sărutări fade

Boala mea a mai durat câteva zile, din câte am înţeles după aceea, se pare că doza de somnifer pe care am înghiţit-o, insuficientă, conform informaţiilor pe care le aveam, *pentru a ucide un om*, putea foarte bine să ucidă pe unul de vârsta mea, deci copil încă, în ciuda pretenţiilor mele. Aşa că eu riscasem, fără să vreau, să mor cu adevărat, şi mă salvasem doar graţie faptului că aveam o bună constituţie fizică. Am stat însă bolnav în pat aproape o jumătate de săptămână, ceva ce nu mi se mai întâmplase înainte, din câte îmi aduceam aminte. Sufeream de dureri de cap, de o somnolenţă extenuantă, şi uneori de ameţeli şi greaţă, din care cauză mi se părea că patul se legăna ca o barcă. Dacă voiam să mă ridic şi să umblu, eram surprins de un fenomen cu totul nou: corpul nu mă mai asculta. Mi se îndoiau genunchii, mă clătinam, iar inima îmi bătea cu putere. Nu mi se mai părea că sunt Arturo Gerace, cu o armură de muşchi sub comanda lui, ci aproape o fetiţă anemică, plină de slăbiciuni, cu încheieturile delicate ca nişte tulpiniţe de flori.

Şi totuşi, de la o oră la alta, simţeam cum mă întremez; însă, deşi considerasem întotdeauna boala o plictiseală teribilă, aproape că mi-ar fi plăcut să prelungesc această boală. Asta pentru că N. stătea tot timpul lângă mine să mă îngrijească şi nu se ocupa de altceva. Atât cât mă pricep eu la lucrurile astea, ar fi o minciună să spun că era o excelentă infirmieră; prin natura ei, nu poseda, de fapt, calităţile speciale (fie chiar practice) de care are nevoie o

infirmieră şi nu e vina ei. Dar bunele intenţii erau, ba mai mult (iată faptul cel mai important), se putea vedea, din priviri şi din gesturile pe care le avea când stătea în apropierea mea, că, în zilele acelea, tot sufletul ei, cu un soi de suferinţă sublimă, avea un singur scop: iubita, preţioasa existenţă a fiului vitreg Arturo! Avusese grijă să-mi atârne la căpătâiul patului, pentru asigurarea vindecării mele, una din Madonele ei, mai exact cea mai înzestrată cu puteri miraculoase, cea mai infailibilă: Madona din Piedigrotta. Şi uneori, privind-o pe furiş, în timp ce mă credea adormit, o surprindeam murmurând cu mâinile împreunate către Fecioara aceea faimoasă, cu ochii rugători, umezi de plâns şi iluminaţi de o superstiţie divină. Pentru cine se ruga? Pentru mine! Când nu se ruga, petrecea ore întregi stând pe divanul din faţa patului meu, veghindu-mi respiraţia şi spionându-mi fiecare semn de viaţă cu aceeaşi aşteptare sacră cu care triburile sălbatice aşteaptă răsăritul soarelui. O să revăd întotdeauna graţia ei îngerească, ciufulită şi înfofolită în dezordinea acelor zile, stând aşezată în faţa mea, cu mâinile ei mici abandonate în poală, în acea inerţie credincioasă şi pasionată. Lângă ea se afla un coş mare unde stătea Carminiello adâncit în somn. Când el nu dormea, de frică să nu mă tulbure cu vioiciunea lui, ea se îngrijea cât de mult putea să-l ţină liniştit, departe de noi, în altă încăpere, singur sau în compania femeilor din Procida. El, se înţelege, începea repede s-o cheme plângând, dar, dacă în momentul acela se ocupa de mine, îngrijindu-mă, îl lăsa să ţipe fără să-l bage în seamă, iar şi cinci-şase minute!

Uneori, în toropeala mea, o vedeam cum, neputând să-l abandoneze mereu, se învârtea în jurul meu desculţă, cu el în braţe. Sau, aşezată pe divan, îl ţinea pe genunchi şi îl alăpta sau îl legăna, şoptindu-i cântecele ca să-l facă să

doarmă. Dar dacă el nu voia să ştie de asta, şi scotea obişnuitele lui ţipete vesele, râzând, ea îl certa severă: „Taci, copile, taci, că Arturo e bolnav!”. Într-un asemenea moment, a ajuns să-l lovească uşor peste degete. Îl lovise pe Carmine pentru mine! Asta era într-adevăr cea mai mare dintre maximele dovezi pe care le-aş fi putut aştepta, chiar şi în cele mai ambiţioase speranţe!

Acum, când mă gândesc, mi se pare un vis ridicol, că am fost gelos pe copilul acela. În timp ce zăceam liniştit în penumbră, auzeam uneori sunetul plăcut al sărutărilor pe care ea i le dădea şi mă întrebam dacă într-adevăr se putuse întâmpla pe lume un asemenea fapt: că cineva de vârsta mea putea fi invidios pe sărutările acelea. Ar fi acelaşi lucru ca şi cum ai invidia un copilaş pentru jucărioarele lui: căluţul, scăunelul etc. Gelozia care mă împinsese la această falsă sinucidere acum mi se părea aproape o ultimă furtună de martie, după care începe primăvara în adevăratul sens al cuvântului, cu lungile ei zile. Şi revenindu-mi încet din somnolenţa mea letală, simţeam (ca şi cum mi-ar fi apărut simţuri noi) că adevăratul gust al vieţii trebuia să fie mult mai grav, mai somptuos decât sărutările acelea copilăreşti!

Atlantida

În a patra zi a bolii greaţa aceea enervantă mi-a dispărut cu totul, lăsându-mi doar o urmă de sfârşeală şi chiar din zorii zilei mi-am dat seama că mă simţeam cu mult mai bine. Dar voiam să profit de sinuciderea mea încă cel puţin o zi şi, când ea m-a întrebat: „Cum te simţi, Artú?”, am murmurat printre dinţi drept răspuns: „Oh, sunt la capătul puterilor… La naiba! Sunt terminat!”

Şi toată dimineaţa am continuat să mă prefac cufundat într-o somnolenţă chinuitoare, când de fapt eram treaz,

din când în când, cu o voce pierită, ceream: *Apă... să beau...* sau îmi ridicam capul o clipă şi apoi cădeam din nou pe spate, făcând-o pe leşinatul cu pleoapele pe jumătate închise, pentru plăcerea de a vedea ochii ei mari, alarmaţi uitându-se la mine.

Dar către amiază am început să mă satur să tot joc rolul unui agonizant şi, simţind pentru prima oară după sinucidere că mi-e foame, m-am lăsat hrănit cu plăcere (ea trebuia pur şi simplu să-mi bage în gură, în zilele acelea, atât eram de slăbit şi de confuz).

Apoi am adormit, de data asta un somn adevărat, şi am deschis din nou ochii, în prima parte a după-amiezii, cu un sentiment minunat de uimire şi de prospeţime. N. şi-a dat seama imediat şi, când mi-a văzut privirea, s-a înfiorat pur şi simplu de mulţumire: „Te simţi mai bine, nu-i aşa, Artú? N-ai nevoie de nimic?”, m-a întrebat cu un glas care aproape cânta.

I-am răspuns, întinzându-mă, că mă simţeam mai bine, voiam doar să mă odihnesc. Atunci ea, ca să nu mă deranjeze, s-a aşezat din nou în locul ei obişnuit, pe divan, fără să mai spună nimic.

Carmine dormea în coşul lui, obloanele erau trase, pentru ca lumina prea puternică să nu mă deranjeze, şi liniştea după-amiezii era absolută, fără glasuri sau clopotele bisericii. Niciodată, aşa ca în casa mea din Procida, nu m-am bucurat de tăceri atât de fantastice. Părea că afară nu mai există satul cu locuitorii lui, ci un mare estuar pustiu la o mare calmă, într-un timp în care şi pescăruşii şi celelalte animale acvatice sau terestre se odihnesc, şi nu trece nicio navă. Printre obloane, pe fereastra dinspre miazănoapte (aceeaşi pe care am văzut odată aşezându-se o bufniţă regală), se zărea un nor minuscul care, mişcându-se pe albastrul cerului, în câteva clipe a luat mai întâi forma unei scoici, apoi a unui mic

balon, apoi a unui cornet de îngheţată, apoi a bărbii unui moş, apoi a unei balerine. Şi în această formă, întinzându-se şi lungindu-se ca o balerină, s-a îndepărtat. La trecerea acelui nor, prin nu ştiu ce asociaţie de idei, mi-a venit cu precizie în minte tot ceea ce gândisem şi făcusem în dimineaţa sinuciderii, până în momentul în care am căzut pe iarbă. Şi, fără s-o privesc pe N., am spus dintr-odată tare:

— Spune, ai rupt foaia aia de hârtie pe care am lăsat-o?

Sunetul vocii mele, după boală, mă mira puţin când o auzeam, din cauza unor note aspre şi joase pe care nu le avea înainte. Glăsciorul ei era însă acelaşi:

— Da, am rupt-o.

— Ai citit ce era scris? Era scris: *A se păstra secretul! Tăcere!* N-ai vorbit?

— Nu. N-am vorbit.

— Fii atentă, nimeni nu trebuie să ştie adevărul. Trebuie să se creadă că eu n-aveam nicio intenţie, că a fost o greşeală întâmplătoare şi atât.

— Aşa au crezut... Dar, Artú, ce ai făcut?

— Şi cu tata să nu vorbeşti. Dar dacă o să afle ceva, trebuie să-l faci să creadă acelaşi lucru ca toţi ceilalţi!

— Oricum, cu cine vorbeşte el? N-o să ştie nimic de la nimeni!

— În orice caz, tu nu trebuie să-i spui niciodată adevărul! El, mai mult decât oricine, nu trebuie să ştie niciodată!

— N-o să-i spun niciodată... adevărul. Dar, Artú, ce ai făcut? Ce ai făcut?!

Atunci am înţeles că pentru a o recompensa că-mi era complice în păstrarea secretului îi eram dator cu o explicaţie. Sigur, nu voiam însă cu niciun preţ să-i dezvălui că această sinucidere era o impostură şi că motivul fusese ea! Şi în momentul acela n-am găsit nimic mai bun decât

să improvizez o explicaţie oarecare, doar ca să-i răspund. Imaginaţia m-a ajutat brusc; şi pentru că, din întâmplare, mi-a venit în minte unul din multele gânduri pe care le-am avut în dimineaţa aceea fatală, am declarat gânditor:

— Bine, ţie îţi spun adevărul: am vrut să trec de Coloanele lui Hercule.

— Co... loanele lui Hercule!

Mi-am întors capul către pernă, ca să ascund un mic zâmbet care-mi înflorea pe buze. Totuşi găselniţa îmi plăcea. Ştiam din experienţă că mama vitregă crede în orice invenţie de-a mea, oricât de incredibilă; şi nu strică niciodată cu femeile să te arăţi curajos. Mi-am urmat deci inspiraţia, cu o naturaleţe curajoasă, pe un ton fantastic şi meditativ, căruia respiraţia puţin obosită încă îi adăuga măreţie!

— Spun Coloanele lui Hercule, am început, ca să fac o comparaţie. Tu cunoşti strâmtoarea Gibraltar? Acolo, în Antichitate, era un punct aflat la o depărtare fantastică, pentru că atunci se mergea întotdeauna cu bărci cu vâsle de mărime medie. Iar trecerea prin strâmtoare avea malurile zidite de două masive stâncoase, care păreau două coloane uriaşe puse drept frontieră. Orice navă trecea pe acolo se pierdea cu tot echipajul, până la ultimul om, fără să se mai afle veşti despre ea. Şi se povestea că, imediat ce ieşeau în larg, în cealaltă parte, erau fulgeraţi de un nor şi trimişi în fundul apei de un vârtej în furtună, pentru că acolo se termina lumea terestră şi începea un mister etern. Asta era părerea primelor populaţii antice, dar apoi s-a descoperit că ideea lor a fost o poveste, pentru că dincolo de strâmtoare începea marele Atlantic; şi tot mergând înainte se găseau noile Indii Occidentale pline de oameni, de case, de mine de cărbuni... În sfârşit, dacă vrei să ştii, comparaţia mea era asta: că şi destinul morţii eterne, unde sfârşesc cu toţii, putea să fie una din

multele poveşti. Şi că dacă cineva, în loc să aştepte şi să se lase înşelat de spaimă asemenea celui mai mărunt dintre laşi, se hotăra să exploreze, putea găsi dezminţirea... Şi aşa m-am hotărât. Şi am făcut-o.

Când am început discursul acesta mistificator, îmi făcusem oarecum vag planul să-l duc până la cea mai mare şi cea mai strălucită minciună concluzivă. Să adaug deci că ciudata mea croazieră se terminase printr-o descoperire grandioasă, care să-i facă invidioşi pe Columb, pe Vasco da Gama şi pe alţii. Că imediat cum am trecut de graniţa sepulcrală mă trezisem în faţa unui soi de Atlantidă, sau ceva asemănător, şi că debarcasem într-un port milenar, plin de fete şi de doamne minunate, de piraţi şi căpitani de vas, printre maşini excepţionale din aur şi aramă masivă etc. Numai că, atunci când am ajuns la cuvintele *m-am hotărât*, mi-a pierit cheful să mă avânt în această a doua parte a poveştii mele. După atâtea ore de rău şi de tăcere, vorbisem deja prea mult şi mă simţeam obosit, în plus, vocea mea, cu acele neobişnuite note aspre, îmi suna falsă, aproape străină. N., care mă asculta atentă stând pe divanul ei, nu-mi punea întrebări şi nici nu făcea comentarii, poate că, deşi un pic prostuţă, nu era chiar într-atât, m-am gândit, să creadă asemenea minciuni, deci nu mă crezuse. M-am simţit puţin ruşinat de invenţiile mele, dar, pe de altă parte, n-aveam de gând să le reneg. Şi atunci, aproape ca şi cum aş fi vrut să mă răzbun pe mine însumi şi să răspund în maniera cea mai crudă mutelor ei incertitudini, am izbucnit brusc cu această concluzie nepremeditată:

— Ei, şi aşa am găsit confirmarea... Ştii ce se află în moarte? Nu se află nimic. Numai negru, fără nicio amintire. Asta e.

Mi-a revenit în minte oribila greaţă din prima trezire după ce am căzut şi m-am întors dezgustat pe pat. De pe

divan s-a auzit un suspin, am crezut că era unul de amărăciune, poate, am presupus, se pregăteşte să mă acuze de blasfemie şi pretinde să-mi vorbească despre viaţa eternă şi despre Paradis… Dar greşeam, era un suspin de uşurare, nu de amărăciune. După puţin i s-a auzit vocea, care, deşi transformată de nelinişte, trăda fără doar şi poate o senzaţie de uşurare…

— Atunci, mi-a spus, acum, când ştii…

S-a întrerupt o clipă şi eu pe un ton tărăgănat, am întrebat:

— *Ştiu*… ce anume?

Ea a suspinat din nou uşor, aproape în extaz de data asta, aş îndrăzni să spun. Apoi în grabă, ca şi cum s-ar frânge, vocea ei a conchis:

— Acum, când ştii că acolo nu e chiar nimic, n-o să mai vrei… *să încerci*! Nu-i aşa?

Am izbucnit într-un râs atât de natural şi de vesel, că în două secunde m-am simţit perfect vindecat. Norocul meu era într-adevăr aproape incredibil: deci N., pentru a-mi proteja existenţa, ajungea chiar să-şi renege Paradisul! Asta însemna şi mai mult decât să-l bată pe Carmine pentru mine. Era o dovadă de-a dreptul extraordinară, care întrecea orice speranţă de-a mea. Am fost tentat o clipă să-i răspund: „Ei, cine ştie?…”, căci o intuiţie elementară îmi spunea (dacă voiam să exploatez şi în viitor succesul sinuciderii mele) să-i las mereu o umbră de îndoială… Dar amintirea acelei stări de greaţă oribilă îmi înnegura încă mintea. Moartea îmi devenise prea odioasă, ideea de a lua drept complice mutra ei respingătoare (chiar dacă doar minţind) mă umplea de oroare. Mi-a fost imposibil să simulez pe acest subiect.

— A, nu, niciodată! am spus cu un dezgust teribil.

Catastrofa

În aceeaşi seară am vrut să mă ridic din pat pentru cină. Eram încă puţin nesigur pe picioare şi am coborât scările cu o oarecare greutate. Dar când, după cină, am urcat, mă simţeam deja mai puternic, şi în dimineaţa următoare m-am sculat singur, în zori, nerăbdător şi înfometat. Nu mai eram bolnav, dar rămăsesem cu un soi de beţie care dădea paşilor mei o inspiraţie şi o sonoritate dansantă. Primele zgomote ale zilei, răsunând în aerul proaspăt de afară, păreau să-mi răspundă într-o surdină minunată, ca şi cum ar fi fost acordurile unei orchestre care mă acompania. Şi, când am mers afară, pe tăpşan, această uşoară senzaţie s-a amplificat, cuprinzând întregul peisaj matinal! Marea scenă a sinuciderii mele a părut că mă primeşte cu o uimire veselă şi blândă, de parcă, acolo, eu aş fi jucat o pantomimă tragică, după care, sănătos şi dezinvolt, mă prezentam acum din nou la rampă! Dar apoi, odată cu soarele care se ridica pe cer, acea faimoasă pantomimă a părut că dă înapoi încetul cu încetul spre o perioadă tot mai îndepărtată, aproape în copilăria lumii. S-au auzit ţipetele bucuroase ale lui Carmine care cobora scara în braţele ei, şi auzindu-le, eu nici nu-mi mai aduceam aminte în care epoci preistorice el putuse fi rivalul meu.

Nu ştiu ce capriciu de moment m-a sfătuit în momentul acela să mă ascund în colţul extern al casei. Ea s-a mirat, desigur, când a sosit, să găsească uşa franţuzească deschisă şi pe nimeni în bucătărie sau pe pajişte. Am auzit-o cum, după ce l-a lăsat pe Carmine în bucătărie, a urcat din nou la etaj, ca să vadă dacă într-adevăr mă sculasem din pat şi ieşisem la o oră atât de matinală. După un minut, s-a întors jos şi a ieşit pe pajişte nesigură. Nu s-a gândit să caute după colţ, ci a luat-o către panta care ducea la plajă, unde a început să strige fără să primească răspuns: „Arturo! Artú!”.

Avea o rochiţă roşie şi era desculţă, pentru că aşa se obişnuise în zilele în care mă veghea. Pe pajişte se întindea încă umbra zidului, doar pe ultima porţiune, unde stătea ea, bătea soarele care urca din spatele casei, şi picioarele ei goale, în lumina aceea trandafirie, aveau o culoarea ingenuă, care mă făcea cine ştie de ce să râd. A făcut câţiva paşi uitându-se în toate părţile, cu aerul îngrijorat al unei pisici mame, cu cârlionţii şi rochia fluturând în vânt, apoi a început din nou să mă strige din vârful pantei. Brusc, am luat-o la fugă şi când am ajuns în spatele ei i-am spus:

— Sunt aici.

Tresărind surprinsă, s-a întors mulţumită şi m-a certat:

— Unde erai? Te-ai apucat deja de hoinărit?

Apoi, tulburată poate de ceva agresiv în comportamentul meu, a murmurat, privindu-mă:

— Artú, în ultimele zile te-ai făcut mai înalt...

La vorbele astea (fie că, într-adevăr, în cele câteva zile de boală mai crescusem puţin, fie că ea, desculţă cum era, îmi apărea mai mică decât de obicei), mi-am dat seama, pentru prima oară, că eram mai înalt decât ea. Mi s-a părut semnul unei vechi puteri, mândră şi plină de bucurie, pe care o aveam: între timp ea se îndepărta pe nesimţite de mine, era ca o mărturisire că-i bate tare inima... Am luat-o pe neaşteptate în braţe şi am sărutat-o pe gură.

Buzele ei aveau un gust rece, de martie, şi prima senzaţie pe care am avut-o nu mi s-a părut diferită de cea pe care o ai când muşti un fir de iarbă sau atingi apa mării. Gândul meu din clipa aceea era: „Deci acum ştiu şi eu ce este o sărutare! Asta e prima mea sărutare!” şi un asemenea gând împreună cu o mândrie puţin curioasă, surprins şi un pic nemulţumit, aproape mă făcea să mă desprind de ea. La început, chiar dacă n-a răspuns la sărutarea mea, nici nu a încercat să scape, tulburată în

uimirea ei neajutorată. Am auzit-o murmurând între buzele mele: „Artú”, ca şi cum nu m-ar fi recunoscut, şi în mod ciudat agăţându-se de mine, ca şi cum mi-ar fi cerut ajutor, în timp ce eu, într-un soi de afirmare arogantă, o strângeam şi mai tare, apăsându-mi buzele pe ale ei.

În jurul pleoapelor ei moi se instaurase o uşoară paloare de uimire. Buzele, până atunci reci, acum îi ardeau. Şi atunci am simţit în gură un gust dulce de sânge care într-o clipă mi-a alungat toate gândurile. Iar vocea mea a spus: „Nunziata! Nunziatè!”, dar în momentul acela s-a smuls de lângă mine cu o împotrivire feroce şi a început să clatine din cap într-un fel gingaş, uimit şi febril.

Pentru un minut a stat aşa, la un pas de mine, ca şi cum, buimăcită, fără să-şi dea seama încă, ar fi încercat să rezolve un mister, dar capul ei cârlionţat (care nu mi se păruse niciodată de o frumuseţe atât de angelică) se încăpăţâna în negarea aceea feroce, şi ochii ei mă evitau deja, plini de vinovăţie şi de spaimă. Se adeverea deci vechea mea ambiţie: să o înspăimânt şi eu la fel ca şi tata! Nu puteam să nu remarc însă (deşi încă misterioasă pentru inconştienţa mea) o lipsă de asemănare între cele două spaime.

Frica de tata, rămasă pentru totdeauna în amintirea mea, devenise o angoasă care părea să-i îngheţe mâinile şi picioarele, în timp ce frica ei de acum (dintr-o specie ciudată şi nouă, pe care n-o mai văzusem niciodată la ea) părea să se contrazică şi să ardă în această contradicţie. În chiar momentul în care voinţa ei disperată îmi respingea sărutarea, trupul ei (pe care dintr-odată îl recunoşteam, ca şi cum aş fi văzut-o goală) mă implora s-o mai sărut încă! Această implorare palpitantă şi sălbatică o străbătea în întregime, de la picioarele trandafirii până la sâni, care se iţeau provocatori sub bluză. Şi în ochii ei speriaţi tresărea încă privirea aceea umedă, minunată, scăldată într-un

abur albăstrui, pe care o întrezărisem înainte de a o săruta.

Am strigat din nou: „Nunziata! Nunziatè!” şi am fost gata să alerg la ea. Dar ea, auzindu-mă cum o chem, a răspuns cu un ţipăt, plin de spaimă, diabolic şi brutal. Apoi, acoperindu-şi faţa, a exclamat cu o siguranţă nemiloasă, ca şi cum ar fi rostit un jurământ sacru:

— Nu! Nu, Dumnezeul meu!

Şi, aruncându-mi o privire de o severitate sticloasă, aproape nefirească, a fugit de mine ferindu-se ca de un duşman.

CAPITOLUL AL ŞASELEA

Sărutarea fatală

Caut un bine
Dincolo de mine.
Nu ştiu cine-l are
Nu ştiu ce e.

(*Aria lui Cherubino*)

Sărutarea fatală

Şi aşa, sărutând-o, stricasem din nou prietenia noastră, de data asta, fără leac.

După întâmplarea aceea nefericită, era suficient să intru într-o încăpere în care se afla ea (chiar dacă nu-i spuneam niciun cuvânt sau intram acolo cu treburi personale care nu o priveau) – era suficient să-i apar în faţă! –, că îşi pierdea imediat orice siguranţă şi spontaneitate. Mândria naturală a comportamentului ei care se contopea atât de delicat cu blândeţea dispărea brusc, înăbuşită de o frică ciudată. Frica asta, repet, părea dintr-o specie neobişnuită, nu aceeaşi pe care o demonstrase în alte ocazii din trecut,

de exemplu în faţa tatălui meu. Dacă ar trebui să inventez o imagine pentru această frică nouă, n-aş şti să o compar decât cu o flăcăruie, care o izbea cu perfida ei lumină trandafirie şi i se scurgea pe trup, şi de care ea încerca să scape făcând gesturi dezorientate, negândite. O roşeaţă neaşteptată, apoi o paloare îi acopereau chipul, şi se învârtea prin bucătărie, adunând şi lăsând fără vreun scop când un obiect, când altul, cu degete tremurânde, apoi se aşeza din nou lângă Carmine şi se apuca să-i cânte obişnuitele cântece, cu un glas timid şi rece, ca şi cum n-ar fi ascultat cuvintele pe care le spunea. Sau ca şi cum cântecele ar fi fost un pretext, ba chiar o cantilenă magică, ca să-şi uite frica şi stânjeneala provocate de prezenţa mea. Uneori s-ar fi spus că se ascunde în spatele coşului lui Carmine, sau că-l strânge în braţe, ca să se apere de un intrus care o speria. Iar intrusul eram eu! Dar lucrul cel mai ciudat pe care nu l-am spus încă e acesta: că şi mie, în prezenţa ei, mi-era frică!

Spun *frică*, pentru că atunci n-aş fi ştiut să-mi definesc cu un alt cuvânt mai adevărat tulburarea. Deşi citisem cărţi, romane, chiar şi de dragoste, în realitate rămăsesem un puşti aproape barbar, şi poate şi sufletul mea profita, fără să ştiu, de lipsa de maturitate şi de ignoranţa mea ca să mă apere împotriva adevărului! Dacă parcurg cu gândul, de la început, toată povestea mea cu N., învăţ că sufletul, în competiţiile sale cu conştiinţa, este capricios, perspicace şi fantastic ca un maestru creator de costume. Pentru a-şi crea măştile îi este de ajuns poate un fleac, iar uneori, pentru a masca lucrurile, înlocuieşte pur şi simplu un cuvânt cu altul... Şi conştiinţa se învârte în jocul acesta ciudat ca un străin la un bal mascat, printre aburii vinului.

De când o sărutasem, nu mai puteam s-o văd fără să simt o strângere de inimă mortală (care începea încă din stradă, imediat cum apărea la capătul ei Casa junilor – tot

mai aproape cu fiecare pas!). Neliniştea aceasta devenea apoi, în prezenţa ei, durere, aproape o amărăciune provocată de nedreptate şi de furie. Adevărul e că din toate nenumăratele minute care compuneau trecutul nostru comun, eu îmi aduceam aminte unul singur: cel în care o sărutasem. Mi se părea că sărutarea mea îi lăsase un semn vizibil pe tot corpul, înconjurând-o cu un soi de aureolă complice, radioasă, delicată, dulce şi a mea, şi acolo îmi doream să mă ascund din nou ca într-un cuib al meu. Ca şi cum ar fi fost acum o prizonieră vrăjită de sărutarea mea, iar eu aş fi fost chemat să împart închisoarea asta duioasă cu ea. Nu mai puteam s-o văd fără să simt nevoia vehementă şi irezistibilă de a o strânge în braţe şi de a o săruta din nou. Dar cum puteam să-i impun această pretenţie necesară, ba chiar acest drept al meu, când ea îmi devenise duşmană tocmai din cauza sărutării mele? Şi tocmai acea unică sărutare a noastră, care mie mi se părea o prezenţă atât de luminoasă, pentru ea devenise o imagine de ameninţare şi de spaimă? Aveam senzaţia (atât de mare era spaima) că dacă aş fi îmbrăţişat-o şi aş fi sărutat-o din nou, aş fi ucis-o. Într-o zi, când tăia pâinea cu cuţitul, iar eu o fixam cu inima bătându-mi cu putere ca de obicei, i-am întâlnit privirea şi mi s-a părut că citesc pe chipul ei tulburat exact aceste cuvinte: „Să ştii că dacă te apropii îmi înfig cuţitul ăsta în inimă şi cad aici moartă”.

Teama ei devenea astfel şi teama mea. Iar noi amândoi, în aceeaşi încăpere, ne mişcam pierduţi, ca într-un zgomot asurzitor care ne izbea, ne apropia şi ne îndepărta, obligându-ne să nu ne întâlnim niciodată. În scurt timp ieşeam fără să salut, incapabil să-i dezvălui suferinţa amară şi revolta mea. Refuzul de a-mi primi sărutările îmi apărea ca o negare a prieteniei şi a rudeniei noastre, o

condamnare care voia să mă împingă pe nedrept în singurătate.

Nedreptatea de care o acuzam pe mama vitregă îmi înlănţuia totuşi voinţa cu o putere gravă şi cu un prestigiu misterios; însă niciun scrupul şi nicio conştiinţă a vinovăţiei nu-mi trecea prin minte. În sentimentele mele faţă de ea nu era nimic interzis. Şi nici măcar în sărutarea mea! Când am sărutat-o, am dat ascultare unui impuls de bucurie şi de glorie, lipsit de griji şi fără remuşcări. Printre Certitudinile mele absolute, nu exista una care să spună: *E o crimă să-ţi săruţi prietenii şi rudele*.

Eram, se-nţelege, conştient de faptul că sărutările nu sunt toate la fel. Citisem, de exemplu, printre altele, şi cântul lui Paolo şi Francesca. Fără să mai pun la socoteală zecile de cântece pe care le ştiam şi care vorbeau toate despre mângâieri şi sărutări de amor. Şi avusesem, în plus, ocazia să zăresc, în port, nişte reviste ilustrate de cinema, cu fotografii ale unor perechi care se sărutau (am aflat din explicaţii până şi numele unor celebrităţi)... Dar prea fusesem obişnuit până acum să fiu considerat un copil, ca să mă pun dintr-odată în locul lui Paolo, damnatul bolgiei din Infern, sau al eroului Clark Gable (care, printre altele, îmi era chiar antipatic, pentru că avea o faţă turtită şi pe deasupra era şi brunet). Dragostea elogiată în cântece, în cărţi şi în revistele ilustrate rămăsese pentru mine ceva îndepărtat şi legendar, în afara vieţii adevărate. După cum se ştie, singura femeie din gândurile mele fusese întotdeauna Mama şi, dacă visasem sărutări, fuseseră întotdeauna sărutările sfinte ale mamei pentru fiul ei.

Aşa că, acum când N., tocmai cu teama pe care o avea de mine, îmi făcea în realitate cea mai mare onoare după care tânjisem mereu (să nu mă mai trateze ca pe un copil,

ci ca pe un bărbat), eu nu ştiam să recunosc această onoare!

Interzis

Da! Acum am curajul să mă întreb dacă nu era cumva, din întâmplare, faimoasa răutate din sufletul meu, care se prefăcea că nu recunoaşte dovezi pentru a mă lăsa nepedepsit. Acum ştiu să fac presupuneri şi cercetări mai bine decât un filosof. Şi spun şi presupun: poate, dacă mi-aş fi întrebat bărbăteşte conştiinţa, ea (care nu era întru totul barbară, aşa imatură cum era) mi-ar fi răspuns: „Nu trişa! Eşti un falsificator şi un seducător”. Dar, în realitate, în zilele limpezi şi calme ale acelei primăveri procidane, în jurul meu coborâse un soi de nor strălucitor, străbătut de lumini noi şi ciudate şi de figuri greu de înţeles, în care trăiam învăluit ca un ticălos, astfel încât nici nu-mi aduceam aminte că există conştiinţa şi uneori nu-mi mai dădeam seama nici să sunt eu însumi.

Poate că în acea perioadă a vieţii, cu toţii am experimentat ceva nu foarte diferit.

Începusem să petrec zile întregi pe afară, întâlnindu-mă cu N. cât mai puţin posibil. Şi în orele acelea de despărţire, mintea mea, fără nicio intervenţie a voinţei, se despărţea de imaginea ei. Nu mă gândeam niciodată la chipul ei, şi cu atât mai puţin la trupul ei, s-ar fi spus că şi gândurile mele se fereau s-o vadă pe mama vitregă! Dar şi fără s-o privesc, asemenea unui pelerin legat la ochi, gândurile se întorceau la ea.

Uite cum. Până una alta trebuie ştiut (pentru că n-am spus-o niciodată) că, în memoria mea capricioasă, sărutarea fatală devenise mai nevinovată decât în realitate (ca o muzică din care îţi aduci aminte doar tema de bază). Anumite brutalităţi ciudate şi orgolioase, pe care

le-am simţit în sărutarea aceea, mi se şterseseră din amintire (deci, devenea şi mai improbabil să recunosc că sunt vinovat pentru că am sărutat-o!). Nu puteam însă uita un alt lucru, şi anume că în acea unică ocazie, pentru prima oară am chemat-o pe nume pe N. (în loc să-i spun ca de obicei: *hei, tu* sau în alte feluri asemănătoare). În numele nu ştiu cărui decret imaginar, lucrul acesta avea pentru mine savoarea unei infracţiuni: acest lucru unic! Şi acum, savoarea aceea revenea deseori tentându-mă.

În timpul zilei, de nu ştiu câte ori, chiar fără să mă gândesc la ea, mă surprindeam repetând în şoaptă: *Nunziata! Nunziatella*, cu o uşurinţă delicioasă, dar temerară, aproape ca şi cum aş fi mărturisit un secret unui tovarăş trădător. Sau îi scriam cu degetul numele pe un geam sau pe nisip şi imediat după aceea îl ştergeam, cum face un răufăcător cu urmele care îl pot acuza. Dar, pe neaşteptate, zgomotul valurilor, fluieratul vapoarelor, toate sunetele insulei şi ale cerului păreau să strige împreună: *Nunziata! Nunziatella!* Părea o împotrivire imensă, îmbătătoare, la faimoasa interdicţie (în realitate inventată de mine însumi), care dintotdeauna îmi refuza acel nume. Şi totodată un denunţ puternic al infracţiunii mele, care aproape mă copleşea.

Numele *Nunziata! Nunziatella!* se transformase pentru mine aproape într-un motto greu de înţeles: ca o parolă între conspiratori, care, fiind folosită pentru acţiuni ticăloase, se dezbracă de sensul ei originar. La fel, nici măcar sunetul acelui nume, simbol deja al unei obscure legi încălcate, nu-mi aducea în minte chipul, făptura ei. Când nu-i eram în preajmă, făptura ei părea să se ascundă de mine într-un nor, apoi, imediat ce mă întorceam lângă ea, norul se împrăştia ca să-mi arate mereu chipul sever al negării.

N. se retrăgea până şi din visele mele. Sau cel puţin, eu nu-mi aduc aminte să le fi vizitat, pe-atunci.

Îmi aduc aminte că în vremea aceea aveam nişte vise de *O mie şi una de nopţi*. Visam că zbor! Visam că sunt un nobil măreţ, care arunca mii de monede mulţimii! Sau un mare rege arab, care traversează călare deşertul fierbinte şi, la trecerea lui, din stâncile deşertului ţâşnesc spre cer izvoare reci ca gheaţa!

În realitate însă, mi se părea că devenisem dintr-odată duşmanul înarmat al tuturor lucrurilor existente!

Palatul regelui Midas

Am spus deja că aceea a fost pentru mine o perioadă ciudată. Neînţelegerea dintre mine şi mama vitregă nu era decât unul din aspectele marelui război care, odată cu venirea primăverii, părea să fi izbucnit cu repeziciune între Arturo Gerace şi toată lumea înconjurătoare. Adevărul e că pentru mine întoarcerea vremii frumoase a fost însoţită, cred, de începutul a ceea ce în familiile bune se numeşte *vârsta ingrată*. Nu mi se întâmplase niciodată înainte să mă văd atât de urât; simţeam în trupul mea şi în tot ce făceam o ciudată lipsă de graţie care începea cu vocea. Mă trezisem cu o voce antipatică, nici de soprană (cum o aveam înainte), nici de tenor (ca aceea de după), părea a unui instrument dezacordat. Şi tot restul era ca vocea. Faţa îmi era încă mai degrabă rotundă şi netedă, însă trupul, nu. Hainele de dinainte nu-mi mai erau bune, aşa că N., deşi duşmană, a trebuit să-mi transforme nişte haine de marinar pe care o prietenă de-ale ei care avea o prăvălie i le-a dat pe datorie. Între timp, eu aveam impresia că mă lungesc fără graţie, într-un mod disproporţionat. De exemplu, în doar câteva săptămâni picioarele îmi deveniseră atât de lungi, că mă deranjau,

mâinile mi se făcuseră prea mari în comparaţie cu corpul rămas slab şi subţire. Când le strângeam, mi se părea că port pumnii unui tâlhar adult, care nu eram eu. Şi nu ştiam ce să fac cu pumnii ăia de asasin, îmi venea tot timpul să mă bat oriunde, aşa încât, dacă n-aş fi fost prea mândru, mi-ar fi plăcut să mă cert cu primul care-mi ieşea în cale, fie el păstor de capre, zilier, oricine. Dar nu vorbeam, nici nu mă certam cu nimeni, ba chiar, mai mult decât înainte, dacă asta era posibil, mă ţineam departe de toţi. Adevărul e că mă simţeam un personaj atât de confuz şi de blestemat, că aproape aş fi vrut să mă închid în vreo vizuină, unde să fiu lăsat să cresc în pace până în ziua în care, dat fiind faptul că fusesem un copil destul de frumos, să devin un tânăr destul de frumos. Să mă duc să mă închid, da, e un fel de-a zice, dar cum aş fi suportat să stau închis, când mi se părea că mă stăpâneşte un spirit infernal, care mă transformă într-un soi de animal sălbatic, vânând toată ziua nu se ştie ce pradă! Blândeţea anotimpului îmi înăsprea starea sufletească, iarna, pe furtună, aş fi fost mai mulţumit. Frumuseţile primăvăratice ale insulei, care în alţi ani îmi plăcuseră atât de mult, îmi inspirau aproape o ironie furioasă, în timp ce mă căţăram şi coboram din nou pe stânci şi pajişti, cu picioarele mele lungi, semănând cu un căprior sau cu un lup, într-o agitaţie continuă care nu-şi găsea leacul. În anumite momente veselia triumfătoare a naturii mă învingea, târându-mă în exaltări extraordinare. Florile fantastice ale vulcanilor care invadau orice petic de pământ necultivat păreau să-mi explice pentru prima oară anumite motive minunate ale formei şi culorilor lor, invitându-mă la o sărbătoare plăcută, strălucitoare... Dar imediat mă apuca din nou obişnuita furie dezolată, devenită şi mai teribilă din cauza ruşinii pentru impulsul meu zadarnic de pasiune. Nu eram o capră sau o oaie ca să mă satur cu ierburi şi flori! Şi ca

să mă răzbun, devastam pajiştea, smulgând florile şi strivindu-le furios cu picioarele.

Disperarea mea semăna cu foamea şi setea, chiar dacă era altceva. Şi după ce tânjisem atâta să ajung mare, acum aproape că regretam vârsta mea dinainte: deci, ce-mi lipsea? Nimic. Aveam chef să mănânc, mâncam. Aveam chef să beau, beam. Doream să mă distrez, mă duceam pe Torpilorul Antilelor. Şi ce fusese insula până acum pentru mine? Un loc de aventuri, o grădină fericită; acum însă îmi apărea ca o casă vrăjită şi voluptuoasă, în care nu mai găseam cu ce să mă delectez, asemenea nefericitului rege Midas.

Aveam chef să distrug. Aş fi vrut să pot avea o meserie brutală, de exemplu, spărgător de piatră, ca să-mi folosesc corpul, de dimineaţa până seara, la ceva fără rost şi violent, care să mă distragă cât de cât. Toate plăcerile vremii frumoase, care altădată îmi erau de ajuns, îmi apăreau acum insuficiente, derizorii, nu exista niciun lucru pe care să nu-l fac cu o pornire agresivă şi feroce. Mă azvârleam în mare cu gesturi războinice, asemenea unui sălbatic care se aruncă asupra adversarului, strângând un cuţit între dinţi, şi, când înotam, aş fi vrut să sparg, să devastez marea! Apoi săream în barcă, vâslind nebuneşte spre larg, şi ajuns acolo începeam să cânt disperat cu vocea mea dezacordată, ca şi cum aş fi urlat nişte înjurături.

La întoarcere mă întindeam pe nisipul însorit, care semăna cu un minunat corp de mătase, în căldura lui carnală. Mă abandonam, aproape legănat, în voia uşoarei oboseli a amiezii, şi aş fi vrut să iau în braţe întreaga plajă. Uneori le spuneam gingăşii lucrurilor, ca şi cum ar fi fost nişte oameni. Începeam, de exemplu, să spun: „Ah, arina mea frumoasă! Plaja mea! Lumina mea!” şi alte cuvinte tandre mai complicate, ca de nebun. Dar era imposibil să

îmbrăţişez marele trup al plajei, cu nenumăratele ei firişoare de nisip sticloase care-mi scăpau printre degete. Nu departe, o grămadă de alge, macerate de salinitatea de primăvară, emana un miros dulceag, fermentat, asemenea mucegaiului pe struguri, iar eu, ca şi cum aş fi devenit o pisică, mă jucam să muşc şi să împrăştii furios algele alea. Aveam prea mult chef de joacă, cu oricine, chiar şi cu aerul! Şi aruncam priviri spre cer, deschizând şi închizând cu putere pleoapele. Albastrul pur de deasupra mea părea că se apropie, spuzit ca un firmament, ca să se aprindă apoi într-un foc unic, devenind negru ca iadul... Mă rostogoleam pe nisip râzând, vanitatea acestor jocuri mă exaspera.

Atunci eram cuprins de o compasiune aproape fraternă pentru mine însumi. Scriam pe nisip numele arturo gerace şi adăugam e singur, şi în continuare mereu singur.

Şi mai târziu, în timp ce urcam spre casă, cu siguranţa de a nu găsi acolo altceva decât o duşmană, mă cuprindeau deseori nişte dorinţe infernale! Hotăram să o apuc pe mama vitregă de păr, să o izbesc de pământ şi să o lovesc cu pumnii mei prea mari, strigându-i: „Ajunge cu purtarea asta blestemată! Trebuie să încetezi!”. Dar apoi, când eram în prezenţa ei, intenţiile mele rele dispăreau. Mă simţeam stânjenit şi ruşinat, ca şi cum acolo, în bucătărie, n-ar mai fi fost loc pentru mine. Faimoasa bancă, pe care altădată îmi plăcea să mă întind, devenise prea scurtă pentru statura mea. Picioarele mele lungi, vocea mea nefirească, mâinile mele mă deranjau mai mult ca oricând. Şi mă cuprindea o senzaţie deznădăjduită, dezastruoasă, şi anume că urâţenia mea de acum, şi nu altceva, era cauza pentru care N. mă evita.

Când eşti bătrân, o ştiu, asemenea tragedii sunt mai degrabă comice, şi dacă vreţi, acum, la distanţă de ani, şi eu râd de ele. Dar trebuie să recunosc că nu e uşor de

trecut ultimele frontiere din acea oribilă *vârstă ingrată*, cu nimeni alături căruia să-i faci confidenţe, niciun prieten, nicio rudă! Atunci, pentru prima oară în viaţa mea, am simţit cu adevărat toată tristeţea de a fi singur. Am început să regret cu disperare absenţa tatălui meu (lipsea deja de vreo două luni şi jumătate, o perioadă neaşteptat de lungă, după aceea în care, cum am spus, apărea des pe insulă). În nostalgia mea, îi cream o imagine romantică şi, trebuie să spun, nu prea fidelă realităţii. Uitam complet că nu fusesem niciodată prea apropiaţi. Şi că anumite lucruri, mai ales lui, n-aş fi putut să i le mărturisesc niciodată. Uitam până şi atitudinea sa din ultima vreme, deloc încurajatoare pentru o conversaţie.

Mi-l imaginam pe W.G. ca pe un soi de mare înger afectuos, singurul meu prieten pe lumea asta, cel căruia aş putea să-i mărturisesc toate frământările mele, chiar şi cele de nemărturisit, şi care ar putea să mă înţeleagă şi să-mi explice ce nu înţeleg! Pe măsură ce primăvara mea perfidă se transforma în dezordine şi tulburare (era probabil ultima mea primăvară pe care o petreceam la Procida!), mă agăţam de viziunea angelică a tatălui meu ca de singurul refugiu sperat. Îmi ascundeam, deci, tot ce făcea ca acest vis să fie neverosimil, utopic. Uneori o speranţă slăbeşte conştiinţele, ca un viciu.

Şi am început din nou, aşa cum făceam când eram copil, deşi din raţiuni diferite, să-l aştept în fiecare zi pe Wilhelm Gerace. Mă aşezam zilnic, cu încăpăţânare, pe chei, la fiecare sosire a vaporului de la Napoli, până când, aşa cum era de aşteptat, într-o bună zi, el s-a întors. A sosit cu al doilea vapor de după-masă, care intra în port pe la şase. Era la jumătatea lui mai, zilele erau deja lungi, şi la ora şase lumina soarelui era încă puternică.

Pe chei

Cum l-am văzut apărând pe punte, nesigur şi solitar, stând puţin în urma micului grup de pasageri, am început să-l strig de jos cu o bucurie de nestăpânit. Dar mi-am dat imediat seama, după expresia feţei, că era aproape contrariat că mă aflam acolo. Şi când s-a apropiat, uitând desigur să mă salute, mi-a spus să mă duc acasă singur, pentru că el trebuia să mai rămână şi va veni după aceea. „Ne vedem în curând acasă”, a spus. Apoi, uitându-se la mine, chiar dacă distrat, a adăugat: „Ei, ce ai făcut Arturo? Ce mult ai crescut în lunile astea!”. Într-adevăr, stând în faţa lui, nu mai trebuia să ridic ochii să-l privesc, cum făceam înainte, şi în uimirea lui am simţit o uşoară răceală, ca şi cum, aşa schimbat, nu m-ar mai fi recunoscut.

Cuvintele astea reci şi grăbite au fost totuşi singurul semn de atenţie pe care mi l-a dat. În realitate, părea că, în momentul acela, ochii lui de abia mă vedeau. „Deci, a repetat, ne vedem mai târziu.” Şi gesturile lui dezorientate, puţin febrile, trădau doar nerăbdarea de a se descotorosi de mine.

Aşa ceva nu se întâmplase niciodată în alte circumstanţe asemănătoare din trecut. De obicei, era întotdeauna mulţumit să-l conduc la vapor atunci când pleca, ba chiar mai mulţumit, dacă-i făceam surpriza de a-l aştepta la sosire. Această atitudine nouă, inexplicabilă, m-a şocat mai rău ca o palmă. În uimirea şi umilinţa mea, am fost aproape pe punctul să-i cer, ca pe o favoare, să-mi dea valiza să i-o duc, între timp, acasă; dar m-am ruşinat imediat până în străfundul sufletului că am avut o asemenea tentaţie servilă. Nu venisem aici ca s-o fac pe hamalul! Şi, fără să-i cer explicaţii pentru comportamentul lui, fără să-i spun un cuvânt, m-am desprins de el cu un aer indiferent şi un soi de rânjet pe buze.

N-am dat însă ascultare îndemnului său de a mă duce acasă; am vrut, aproape ca o sfidare, să mai rămân pe chei. Şi după ce am făcut câţiva paşi leneşi, m-am oprit la mică distanţă de el, lângă o stivă de mărfuri de care m-am sprijinit cu şoldul, în atitudinea pe care o au micii delicvenţi napolitani în unele reprezentări ale lumii interlope. Nu voiam cu niciun preţ să vadă cât de mult sufăr. Dar el, mulţumit că a fost lăsat singur, nu se străduia să constate dacă i-am dat ascultare sau nu. Stătea nemişcat lângă scăriţa de debarcare, cu valiza la picioare, ca şi cum ar fi aşteptat pe cineva care trebuia să coboare în scurt timp de pe vaporul cu care venise el, şi între timp îţi ţinea privirea coborâtă dispreţuitor, fără să-i pese nici de mine, nici de altceva din jurul său. Cine putea deci fi pasagerul întârziat pe care-l aştepta? Poate de data asta nu venise singur pe insulă? Cu aceste supoziţii, nu-mi desprindeam, cu aroganţă, ochii de la el, şi am remarcat cât de mult slăbise. Putea să intre de două ori în haine, aceleaşi de astă iarnă. Sub cămaşa descheiată i se vedea pielea albă, era clar că în ciuda faptului că timpul era frumos şi cald, el nu stătuse încă la soare anul ăsta.

Şi-a aprins o ţigară, dar a aruncat-o imediat. Atunci mi-am dat seama că-i tremurau mâinile şi că atitudinea nepăsătoare îi trăda, fără voie, hotărârea fermă de a ascunde o nelinişte exaltată, distrugătoare şi infantilă. Era clar că misterioasa persoană, care în momentul acesta se lăsa aşteptată, exercita o rară putere asupra gândurilor sale. Dar, dintr-o ultimă pretenţie de orgoliu, el pretindea faţă de sine însuşi că nu participă prea mult cu propria-i atenţie vigilentă la această aşteptare credincioasă şi fascinată, şi de aceea îşi ţinea ochii în jos, întorcându-i cu ferocitate tocmai de la puntea aceea, de la scăriţă, către care se îndrepta mai mult neliniştea lui!

Deci, pe cine aştepta? Căci părea evident că puţinii pasageri pentru Procida coborâseră cu toţii de pe vapor, deja urcaseră cei care plecau şi se aştepta semnalul de plecare pentru ca să se desprindă parâma şi să pornească. „Poate, m-am gândit cu ironie, aşteaptă vreun condamnat pe viaţă.” Noilor oaspeţi ai Penitenciarului le era rezervată pentru coborâre ultima tură, când foiala de la plecare şi de la sosire înceta şi se răreau şi oamenii de pe chei.

Un individ sinistru

Doar o bănuială ironică m-a făcut să mă gândesc că *poate aşteaptă un condamnat pe viaţă*, fără să prevăd că o nimerisem. Mi-am dat seama în momentul acela că maşina Penitenciarului, pe care nu o văzusem înainte, aştepta la capătul străzii şi că un gardian în uniformă gri-verzuie, cu baioneta la armă, se plimba în sus şi-n jos în apropierea vaporului. Erau semne sigure că la bord se afla un nou oaspete al castelului din Procida, închis încă în cabina de siguranţă de lângă stivă, aşteptând ca cei doi gardieni care-l însoţeau să-l coboare. A urmat o altă scurtă pauză, poate de un minut, timp în care tata a părut să atingă, printr-un exerciţiu extrem de voinţă, o apatie rece şi imobilă, ca şi cum nu i-ar mai fi păsat câtuşi de puţin de evenimentul ce urma să aibă loc şi de niciun alt eveniment omenesc! Îşi ţinea în continuare privirea în jos, când dintr-odată l-am văzut tresărind, şi ochii lui, luminoşi, infantili, albaştri s-au ridicat instinctiv spre coverta vaporului. În acelaşi moment, aşteptatul trio, familiar deja pentru locuitorii insulei, a apărut pe punte, îndreptându-se spre scară. Atunci am fost cuprins de un sentiment neobişnuit, infernal şi poate mizerabil!

De obicei, de câte ori îşi făcea apariţia un asemenea trio, inima mea era imediat de partea condamnatului.

Putea să aibă chiar şi o înfăţişare abjectă, atroce, de tâlhar de cea mai joasă speţă, n-avea importanţă. Era un prizonier, şi deci pentru mine angelic. La prima vedere, visam fraternitate, evadări, şi în timp ce, în semn de respect, îmi întorceam privirea de la el, aş fi vrut să-i strig că îi sunt complice! De data asta însă, de abia aruncasem o privire spre noul condamnat, că simţeam deja pentru el o antipatie sălbatică, atât de puternică, încât n-am reuşit să-i disting trăsăturile, pe care le-am considerat fără urmă de dubiu de o urâţenie teribilă (judecată opusă adevărului!). Pot să spun, de fapt, că încă din acea primă clipă am simţit pentru el o ură definitivă. Aproape că am simţit oribila dorinţă ca legea închisorii să le ordone gardienilor – care-l escortau cu o atitudine parcă protectivă – să-l târască cu brutalitate de-a lungul cheiului, purtându-se în cel mai urât mod cu el.

Ceea ce am putut observa, cu privirea mea duşmănoasă, în timpul trecerii sale rapide, a fost, mai ales, că era vorba de un condamnat extrem de tânăr: părea să aibă o vârstă mai mică decât cea necesară, pe care desigur o avea, pentru a fi închis. Pe chipul său şi pe mâinile strânse în cătuşe ieşea în evidenţă, la lumină, acea paloare aproape cenuşie pe care o capătă pielea măslinie în închisoare, dar nici măcar această culoare tristă nu reuşea să-l îmbătrânească. Mai degrabă înăsprea un caracter de o tânără brutalitate plebee – comună, dar la el evidentă –, întipărită pe chipul său, în special în curbura buzelor şi la rădăcina părului negru. Această vitalitate întunecată, mai rea decât neruşinarea, şi care mie mi s-a părut de-a dreptul sinistră, a devenit imediat în ochii mei aproape forma însăşi a acelui individ. A fost o imagine piezişă şi din cauza aspectului său negricios, misterios, care mi-a inspirat încă de la bun început sentimente furioase, minţindu-se unul pe altul.

Îţi ţinea capul în piept, într-o atitudine severă, care la el părea doar un gest de circumstanţă sau poate o ironie. Într-adevăr, expresia chipului îi era contrazisă de corp, care în mişcări şi în mers trăda o adolescenţă proaspătă, agresivă şi neserioasă. Era de statură medie, dar mult mai viguros decât tata, putea să pară la prima vedere tot atât de înalt ca şi el. Pentru călătorie se îmbrăcase cu costumul cel mai bun (bine croit, foarte nou şi arătos), cum fac uneori în asemenea ocazii, din cochetărie, unii condamnaţi, mai ales tineri; dar în costumul acela ridicol corpul lui se simţea ca într-un costum de jocheu, cu o libertate nestăpânită, frivolă şi fericită!

Părea că în sinea lui se îndrepta către propria-i condamnare ca spre un loc de fală, în care se contopesc două dintre semeţiile cele mai invidiate: afirmarea de sine şi aventura! (Mai târziu am putut să-mi explic atitudinea sa cu motive profane, căci condamnarea pe care o flutura ca pe un drapel mi se va părea în cele din urmă destul de neînsemnată. Şi tot aşa trebuia să fie şi delictul său, îmi imaginez... Dar atunci eu îl consideram pe asasinul acela necopt, un adevărat condamnat pe viaţă! Şi mi s-a părut normal să atribui aroganţei lui nişte motive prometeice, după cum voi povesti mai încolo.)

În timpul foarte scurt cât a durat scena aceea, în afară de nişte transfigurări de origine romantică, am avut în dar o sensibilitate asemănătoare clarviziunii, pe care o au uneori femeile sau animalele. De exemplu, mi-am dat seama imediat că tata îl cunoştea pe condamnatul acela, dar nu de azi, ci de dinainte, şi n-o să mi se şteargă niciodată din suflet privirea pe care i-a aruncat-o. Ochii lui (întotdeauna cei mai frumoşi din lume pentru mine), ca două oglinzi la trecerea unei forme cereşti, deveniseră de un albastru limpede şi fabulos, fără să mai aibă nimic din obişnuita lor umbră tulbure. Şi expresia lor putea să

însemne un salut credincios, o înţelegere imaginară, o primire sărmană şi disperată, dar, în primul rând, însemna o implorare. Părea că Wilhelm Gerace îi cerşea mila. Dar ce oare putea să-i ceară nenorocitului ăluia, căruia nu-i era permis nici măcar să spună un cuvânt, să facă un semn? Tot ce putea să ceară era o privire, ca răspuns la privirea lui de prietenie adoratoare. Şi individul acela i-a negat tatălui meu acest unic lucru implorat, pe care ar fi putut să i-l dea. Ba chiar, zărindu-l poate cu ciudă, când a trecut pe lângă el, şi-a întipărit pe chipul său copilăresc o expresie de plictiseală, de nemulţumire şi de cel mai jignitor dispreţ faţă de Wilhelm Gerace. Ochii lui negri au privit în altă parte. Toate astea au durat doar câteva secunde: timpul necesar acelui trio nefast să ajungă la camioneta penitenciarului. L-am văzut pe tata părăsindu-şi locul şi încercând, aproape inconştient, să-i urmeze pe cei trei, respins imediat de poliţistul de gardă. Doar când s-a auzit uşa camionetei trântindu-se, i s-a permis să treacă, şi a ajuns lângă camionetă când aceasta se pusese deja în mişcare. L-am văzut atunci oprindu-se o clipă nesigur, apoi alergând câţiva paşi în direcţia maşinii, cu gesturi rătăcite, aproape comice în inutilitatea lor! Cele pe care le fac mamele, bolnave de durere, atunci când, smulgându-se din braţele celor care le reţin cu un urlet de neacceptare, se reped pe scări jos, în stradă. În momentul în care cioclii, cu mica lor încărcătură în spate, au ieşit deja pe poartă şi se îndepărtează în grabă.

Apoi s-a oprit, rămânând puţin în picioare într-o postură lipsită de vlagă, fără să-şi amintească de valiza abandonată lângă debarcader. Un copil din port a venit să-l tragă de haină, aducându-i aminte de valiza uitată, şi atunci el, cu mişcări automate, s-a întors s-o ia. Nu a realizat că eu continuam să stau peste drum, lângă lăzile cu mărfuri, şi probabil că în tot timpul acela nu-şi dăduse

deloc seama. L-am văzut cum o porneşte la drum cu valiza în mână, prin piaţă, singur şi adus de spate. Fără niciun chef şi abătut, după câteva minute, am plecat şi eu de pe chei.

Assunta

Din câte pot să-mi amintesc, aceea a fost cea mai lungă şedere a tatălui meu pe insulă; sosit, cum am spus, pe la jumătatea lui mai, n-a mai plecat până la venirea iernii. În tot timpul ăsta pe insulă a domnit o vară statornică şi minunată, în timp ce în Casa junilor timpul se îndrepta, întunecat şi schimbător, către furtuna cea din urmă... O să încep cu prima întâmplare importantă care a făcut vara aceea de neuitat pentru mine. S-a întâmplat la puţine zile după sosirea tatălui meu, poate în a treia săptămână din mai.

Printre cunoştinţele lui N. se afla şi o văduvă, de vreo douăzeci şi unu de ani, pe nume Assuntina. Chiar dacă o vedeam des, nu băgasem de seamă că era mai frumoasă decât femeile care frecventau casa noastră, singurul lucru care o deosebea de celelalte, şi pentru care mă arătasem poate mai puţin necioplit cu ea, era că în urma unei boli pe care o avusese în copilărie şchiopăta puţin. În ochii mei sceptici şi morocănoşi, această inferioritate apărea mai degrabă ca o graţie, cu atât mai mult cu cât ei, dintr-o vanitate de fiinţă simplă, îi plăcea să pozeze în infirmă melancolică, chiar dacă trupul ei era acum sănătos tun şi plin de exuberanţa tinereţii. Rudele ei, prietenele etc., ca s-o consoleze pentru boala suferită şi apoi pentru văduvie, o răsfăţaseră mereu cu atenţii speciale şi mângâieri, iar ea crescuse cu anumite maniere lipsite de apărare şi delicate,

asemănătoare afectărilor orientale ale unei pisici preferate.

Corpul ei, deşi mic de statură, şi cu oase subţiri, era bine făcut, mai degrabă rotunjor, dar de asta, repet, eu nu-mi dădusem seama. Mie mi se părea la fel de caraghioasă ca celelalte femei.

Avea pielea măslinie şi părul lung şi drept.

De la mica fereastră a bucătăriei noastre, care dădea spre povârnişul câmpiei, se vedea un drum lung care cobora în vale, sinuos ca un pârâiaş, şi undeva, spre capătul lui, se zărea căsuţa unde locuia cu părinţii ei. Aceştia, ţărani cu ceva pământ, se duceau în fiecare zi să-şi lucreze proprietatea aflată de cealaltă parte a insulei, dar ea, din cauza infirmităţii, era scutită de lucrările agricole, aşa că, neavând copii, îşi petrecea mare parte din timp singură în casă, mai ales vara. Dacă treceam din întâmplare pe acolo, mi se întâmpla deseori s-o zăresc, aşezată în faţa pragului, curăţind verdeţurile pentru ciorbă sau pieptănându-se în faţa unei oglinzi mici, după ce uda pieptenele într-un lighenaş. Când mă vedea, îşi dădea părul pe spate, zâmbind oarecum nehotărâtă, şi-şi apleca puţin capul pe umăr în timp ce mă saluta cu mâna ei mică. Uneori îi răspundeam cu un *bună ziua* grăbit, alteori nu-i răspundeam deloc.

Făcuse întotdeauna parte din grupul de prietene ale lui N., dar din primăvara aceea a început să frecventeze mult mai asiduu Casa junilor. Unde, de altfel, era bine primită atât de N., cât şi de Carmine, care deseori se juca în braţele ei, în timp ce N. îşi vedea de treburi în bucătărie. Aproape în fiecare zi, când se întâmpla să mă întorc acasă pe la trei sau patru după-masa ca să mănânc ceva, o găseam acolo; când intram, mă saluta cu obişnuitul ei zâmbet tăcut, care înflorea uşor pe buzele ei închise şi cărnoase, în timp ce o umbră catifelată îi apărea în ochii

migdalaţi şi negri. Eu însă nu băgam în seamă nici zâmbetele şi nici pe ea. Apoi, spre sfârşitul primăverii, când am început din nou să lipsesc de acasă toată ziua, am avut rar ocazia să o întâlnesc.

Într-o după-amiază, la câteva zile după sosirea tatălui meu, umblam pe câmp, pradă acelei dispoziţii blestemate, care mă chinuia de o vreme ca un blestem. Niciodată o vară nu se anunţase a fi atât de pustie şi de mizerabilă, iar prezenţa tatălui meu pe insulă, în loc să mă consoleze, cum visasem, înăsprea şi mai mult senzaţia mea ciudată de a fi devenit un soi de animal dizgraţios, antipatic întregului univers. Wilhelm Gerace, în această şedere a lui la Procida, se ferea cu încăpăţânare de compania mea, cum nu făcuse niciodată în verile trecute. Iar eu, chiar din seara sosirii sale, după dezamăgirea trăită la debarcare, aveam bănuiala că repudierea la care fusesem supus putea fi probabil atribuită şi faptului că mi se schimbase înfăţişarea (în rău). De câte ori mă fixa cu privirea, mi se părea că citesc în ea o judecată critică, stupefiată şi negativă, ca şi cum el nu l-ar mai recunoaşte pe fiul său Arturo într-un individ atât de urât. Şi mi se părea că ochii săi, semănând cu două iazuri îngheţate, îmi arătau una câte una toate urâţeniile mele, aşa încât, contrar lui Narcis, mă dezîndrăgosteam de mine însumi într-o manieră furibundă. Pur şi simplu ajungeam să-mi doresc cu ardoare să mă întorc înapoi, la vremea când W.G. se obosea cel puţin să spună: „Ei, nu-i rău. Nu degeaba e fiul meu!” După ce ani de-a rândul tânjisem să fiu înalt cât el, acum, lângă el, simţeam, cu pudoare, că până şi înălţimea mă stinghereşte. Aveam impresia că el o considera un soi de abuz ciudat, ce trebuie privit cu antipatie sau neîncredere. Şi mi-aş fi dorit să fiu din nou mic.

Însă asta nu înseamnă că-mi renegam mândria. Îi răspundeam la răceală cu răceală. Şi preferând să mă

sustrag jignirii privirilor sale, cu bună ştiinţă – fără ca măcar să-i las iniţiativa – mă comportam ca şi cum şi eu îi evitam compania tot atât de mult cât o evita el pe a mea.

Iată deci la ce se rezuma viaţa mea: tata mă respingea, mama vitregă mă ţinea la distanţă mai rău ca pe un şarpe. În orice caz, orice lucru e mai de dorit decât să provoci mila cuiva, iar eu nu trezeam mila nimănui. Seara mă întorceam acasă cu un aer misterios şi arogant, ca şi cum mi-aş fi petrecut ziua comandând bande de jefuitori sau nave pirat. În anumite momente mi-ar fi plăcut să fiu un adevărat monstru de urâţenie, de exemplu îmi imaginam că sunt albinos, cu colţi în loc de dinţi şi un ochi ascuns sub o bandă neagră. În felul acesta, doar arătându-mă, i-aş fi făcut pe toţi să înţepenească de frică.

Într-o după-amiază mi s-a întâmplat să trec prin faţa casei Assuntinei. Am zărit-o salutându-mă de la fereastră şi cred că nici nu i-am răspuns la salut, dar, în timp ce mă îndepărtam, i-am auzit pasul mărunt şi târşâit alergând după mine şi vocea ei care mă striga:

— Gerace! Gerace! Arturo!

Coralul

M-am întors:

— Bună ziua..., a început ea, cum de eşti pe-aici? E mult timp de când nu m-am mai întâlnit cu dumneata.

Acest fel de a-mi vorbi cu *dumneata* era nou, îmi aduceam aminte că în trecut ea mi se adresa cu *tu*.

— Bună ziua, i-am răspuns.

Şi, nemaiştiind ce să adaug, am măsurat-o din cap până în picioare cu o expresie încruntată şi dispreţuitoare, de tigru care se întâlneşte în junglă cu o familie de leişori.

Picioarele ei goale erau atât de murdare de praful de pe drum, de parcă ar fi umblat prin noroi. Mi-a explicat

imediat că tocmai se spăla pe picioare când m-a văzut trecând, şi, ca să mă ajungă, a ieşit fără să se mai şteargă. Spunând asta, şi-a coborât privirea spre picioarele acelea minuscule, cu un gest grăitor, care însemna: *Fii îngăduitor cu noroiul acesta, ba chiar acceptă-l ca pe un semn al atenţiei pe care o am pentru Dumneata*.

Apoi ochii ei mijiţi m-au privit din nou, cu o expresie reticentă, între mustrare şi supunere:

— Tocmai mă pregăteam să merg acasă la dumneata, a reluat... deşi ştiam că nu eşti niciodată acolo, la ora asta... Cu ceva timp în urmă, pe la ora asta, se putea întâmpla să te văd acolo uneori, acum însă nu eşti niciodată, nici la ora asta, nici la vreo alta!

Spunând asta, vocea ei melodioasă părea aproape că se lamentează. Şi te ducea cu gândul, prin tonul ei de o blândă supunere, la sunetele pe care le scot căţelele sau măgăriţele, când se plâng de dureri pe care tu nu le poţi înţelege.

— După părerea mea, a adăugat după o clipă de tăcere, dumneata ai vreo logodnică în sat, care te face să stai toată ziua departe de casă!

— Eu n-am nicio logodnică! am declarat cu o aroganţă posomorâtă.

— Sigur! Sigur că n-ai nicio logodnică!... Eu însă nu prea cred...

Îndrăznea să mă contrazică! Totuşi, dacă venea de la o femeie, o asemenea jignire nu era atât de dezonorantă ca atunci când venea de la un bărbat, iar eu n-am făcut altceva decât să iau o piatră de pe jos şi s-o arunc departe cu un gest ameninţător, fără s-o mai socotesc demnă de vreun alt răspuns.

— Dacă într-adevăr n-ai nicio logodnică, de ce stai departe de casă toată ziua? De o sută de ori dacă vin în

casa voastră, de o sută de ori nu eşti acolo. Nici dimineaţa, nici după-amiaza!

— Dar dumitale ce-ţi pasă?!!

— Mie... Ei, acum nu trebuie să te superi. Dacă te superi, eu mă ruşinez şi nu mai ştiu să vorbesc. Dar nu vreau să-ţi spun o minciună: ei, da, îmi pasă un pic de tot. Iar motivul e un secret de-al meu, al Assuntinei... că Assuntina ar putea să ţi-l spună doar dumitale, n-ar putea să-l mărturisească altcuiva... Dacă cumva vrei să-l ştii, ţi-l spun chiar acum secretul ăsta, dar dacă nu vrei să-l ştii nu ţi-l spun.

Eu, drept răspuns, m-am strâmbat, ceea ce însemna: *Pe mine, sau spui sau nu spui, nu mă interesează deloc. Fă cum crezi.*

— Deci? Să spun sau nu? Bine, eu spun, pentru că oricum nu mai pot sta cu spinul ăsta în gât.

Şi a început să spună, alintându-se cu vocea ei lentă de soprană:

— Atunci, uite cum stau lucrurile: atunci când vin cu atâta plăcere în marea voastră casă (şi vin în fiecare zi, dimineaţa şi seara – chiar şi cu piciorul ăsta bolnav!), nu vin dintr-un singur motiv... ci din mai multe. În primul rând, se-nţelege, vin pentru prietenia cu Nunziata, apoi pentru că-l iubesc pe frăţiorul dumitale, Carminiello. Se-nţelege. Sunt adevăruri pe care le cunosc cu toţii, dar nu ăsta e adevăratul motiv. Adevăratul motiv e altul (şi e secretul despre care ţi-am vorbit...): Assuntina vine acasă la voi în primul rând cu speranţa să te vadă pe Dumneata!

La vorbele astea, faţa mi-a luat foc. N-aş fi crezut niciodată că o femeie poate să facă o declaraţie atât de neruşinată cu atâta naturaleţe! Dar ea nici măcar nu s-a înroşit! Dimpotrivă, privindu-mi obrajii, a râs uşor, senzual. I-am văzut gingiile roz, scăldate într-o umezeală care-i făcea dinţii să strălucească.

— Şi aşa, acum secretul meu e al dumitale, şi nimeni altcineva nu trebuie să-l afle. Ei, da, de multă vreme, de dinainte de Paşti, îţi jur, mă gândesc la asta! Ai văzut, că tot timpul, după prânz, stau aici singură, şi aşa, în fiecare zi, mă tot gândesc. Dumneata eşti bărbat şi, se-nţelege, nu te gândeşti. Singurul gând al bărbaţilor e să tot umble încoace şi-ncolo: prin crame şi cârciumi... Ei nu se gândesc. În schimb, femeile se gândesc!

Şi când te vedeam trecând grăbit, prin faţa casei mele, ca azi, mă gândeam întotdeauna: *Ar putea să intre o dată în casa mea şi s-o consoleze puţin pe Assuntina care stă aici singură!*

A făcut o pauză. Cu ochii plecaţi, m-a privit pe furiş:

— Dar după aceea însă, a adăugat în cele din urmă, mă gândeam că poate aş face bine să uit gândul acela. Mi se părea chiar că aud în sinea mea o voce, ca de bătrână, care-mi spunea: *Ei, Assuntí...! El poate se grăbeşte, pentru că merge la vreo întâlnire cu logodnica lui. Cine ştie câte logodnice frumoase are. Tu însă prea frumoasă nu eşti (ca să nu mai vorbim de piciorul tău bolnav). În plus, lângă el eşti cam bătrână.*

După ce a spus astea, a tăcut din nou, aproape cu aerul că se împăunează cu tristeţea ei. Stătea privind în jos, ca o persoană virtuoasă, şi între timp mânuţa ei măslinie se juca cu un şirag de coral care-i împodobea gâtul.

Neştiind ce să spun, am exclamat cu o impetuozitate agresivă, arogantă.

— Ce şirag de coral frumos ai!

— A, da, e adevărat, nu-i urât, a răspuns destul de încântată, dar puţin tristă, n-am numai şiragul ăsta, mai am şi altele. Asortat cu el, mai am şi cercei, o brăţară şi o broşă frumoasă, o *parure* completă (a spus chiar cuvântul ăsta francez, îmi aduc aminte exact). Numai că nu le pot

pune pe toate deodată, mai ales după doliu, a adăugat cu un oarecare regret.

Apoi vocea ei a căpătat o sonoritate nesigură, moale:

— Le ţin în casă, m-a informat, sus în camera mea... Dacă îţi place coralul, vino într-o zi, când vrei, intră şi o să ţi-i arăt... Când vrei, într-o zi...

Şi s-a uitat pe furiş la faţa mea. Eu nu-i arătam nici că-mi place, nici că-i refuzam invitaţia aceea ceremonioasă. Atunci, aproape pe neaşteptate, m-a întrebat:

— Şi de aici unde mergi la ora asta? şi chipul ei măsliniu căpătă o culoare trandafirie care nu însemna nici pudoare, nici ruşine, ba, aş zice, dimpotrivă.

N-am fost în stare să răspund la întrebarea ei; în realitate, nu ştiam nici eu unde mă duc şi, mai exact, nu mă duceam undeva anume.

— Ei, la ora asta e cald, a mai zis, şi toţi dorm... Şi spunând asta, mi-a aruncat pe sub pleoapele migdalate, cu gene dese, care păreau să-i apese ochii, o privire care vorbea limpede, ca şi cum ea ar fi fost o Odaliscă şi eu Sultanul!

Mica muşcătură

Şi luându-mă de mână, cu un zâmbet special, misterios, m-a tras după ea în casă. Aici, sub ochii mei, primul lucru pe care l-a făcut a fost să-şi termine de spălat picioarele, apoi şi-a scos şiragul de coral, pe care l-a aşezat pe măsuţa de lângă pat, apoi şi-a desprins din agrafe părul lins şi cu cărare la mijloc (părea că-şi desface panglicile unei scufii de culoarea corbului).

Şi aşa, în ziua aceea, am avut prima mea amantă. În timpul acelei ore faimoase, din când în când, privirea îmi cădea întâmplător pe şiragul de coral aşezat lângă pat, şi de atunci, de câte ori vedeam corali, îmi venea

întotdeauna în minte prima impresie pe care mi-a făcut-o dragostea, cu un gust de violenţă oarbă, de sărbătoare şi de vară timpurie. N-are importanţă că pentru prima oară am descoperit acel gust cu o femeie pe care n-o iubeam. Mi-a plăcut oricum, şi îmi place mult, iar uneori, noaptea, visez din nou coralii.

Către sfârşitul după-amiezii, Assunta m-a sfătuit să plec, pentru că în scurt timp urma să se întoarcă familia ei. Înainte de a-şi lua rămas-bun, mi-a întins o oglindă şi un pieptene ca să-mi aranjez părul, şi când m-am uitat în oglindă, am văzut că aveam pe buza de jos o rană minusculă, din care se prelingea o picătură de sânge. Atunci, gândul m-a dus cu înfiorare la cauza acelei răni recente şi mi-am amintit că atunci când făceam dragoste cu Assunta a trebuit să-mi muşc buzele până la sânge ca să nu strig un alt nume: Nunziata!

Din momentul acela a fost ca şi cum acolo, în faţa micii oglinzi, aş fi avut o revelaţie extraordinară. Am crezut deci că doar acum înţelegeam ce anume voiam, în realitate, de la mama mea vitregă: nu prietenia, nu sentimentul matern, ci *iubirea*, exact ceea ce fac împreună bărbaţii şi femeile când sunt îndrăgostiţi. Aşadar, am ajuns la această mare descoperire: că eu, fără umbră de îndoială, eram îndrăgostit de N. Şi că era chiar ea *prima dragoste* din viaţa mea, cea despre care se povesteşte în romane şi în poezii! Eu o iubeam pe Nunz, şi, desigur, fără s-o ştiu, o iubisem încă din faimoasa după-amiază a sosirii sale, poate chiar din momentul în care ea apăruse pe debarcader, cu şalul pe cap şi cu pantofiorii eleganţi cu toc înalt! Convins de aceste certitudini, retrăiam acum în memorie toate capricioasele vicisitudini, neînţelegerile şi durerile care m-au stăpânit de la acea după-amiază de demult până azi, şi fiecare lucru pe care înainte n-aş fi ştiut să mi-l explic mi se părea acum explicat. Revedeam,

atunci, toate lunile acelea trăite ca o călătorie nebună şi fără ţintă, printre furtuni, tulburări şi rătăciri, până când mi s-a arătat, ca să mă orienteze, Steaua Polară. Iată, aceasta era Steaua mea Polară: ea, Nunz., prima mea dragoste! Această descoperire m-a umplut la început de o bucurie imensă, radioasă şi inconştientă, dar apoi mi-am dat imediat seama de soarta mea disperată. Din câte femei se aflau pe lume, dacă exista una mai imposibilă pentru mine decât toate celelalte, interzisă iubirii mele printr-o lege supremă, aceasta era N.: mama mea vitregă, soţia lui Wilhelm Gerace! Până cu puţin înainte, când încă nu ştiam că o iubesc, îmi puteam permite speranţa de a mă apropia din nou de ea, de a merita din nou gentila ei prietenie, dar acum nicio speranţă nu-mi mai era îngăduită. Ba chiar, ar fi trebuit să mulţumesc stării de război pe care N. o menţinea între ea şi mine, căci prin asta, cel puţin, se evitau tentaţiile mele criminale, orice ocazie de a se manifesta. Graţie acestui război, şi nu numai lui, care ne ţinea departe, eu mai puteam încă să rămân la Procida, fără prea multe pericole sau remuşcări, în aceeaşi casă cu iubita mea, ocolind pedeapsa insuportabilă de a nu-i mai vedea chipul!

Intrigi amoroase

În felul acesta găsisem din nou modul de a amâna un adio care mi se prezenta deja ca o datorie necesară, iar sezonul estival, făcându-mi ca de obicei zilele bogate şi pline de mişcare, mă ajuta în această întârziere. În fiecare zi, imediat după prânz, mă întorceam în căsuţa Assuntinei, care mă aştepta, şi acolo, în cămăruţa ei, găseam puţină pace pentru neliniştea mea. Se mira că eu, deşi făceam mereu dragoste cu ea, nu-i dădeam nicio sărutare, nici cea mai mică şi simplă, care se dă până şi unei surori, iar eu îi

răspundeam că nu-mi plăceau sărutările, că mi se păreau nişte capricii. Dar adevărul era altul: nu puteam uita niciodată prima, unica mea sărutare dată lui N., şi mi s-ar fi părut că o trădez pe N. sărutând o altă femeie, pe care nici n-o iubeam.

Acum, memoria mea (convinsă că se înşelase înainte) punea în sărutarea pe care i-o dădusem lui N. toate gusturile fierbinţi ale iubirii: orice plăcere carnală, gândurile cele mai pasionate. Mi se părea a fi cunoscut în acel atât de scurt moment în care o sărutasem pe N. toate promisiunile paradisului care aparţin doar iubirii adevărate şi pe care nu le puteam cunoaşte cu Assuntina. Când îi vedeam gesturile neruşinate, mă gândeam la acelea ale lui N., atât de modeste, atât de pure, şi mă durea inima de părere de rău. Când mă vedea întunecându-mă la faţă, Assuntina mă întreba: „Hei! Ce ai?”. „Lasă-mă în pace, îi spuneam, sunt trist.” „Şi eu n-aş putea să te consolez?” „Nu mă poţi consola nici tu, nici nimeni altcineva. Sunt cu adevărat nefericit.”

Şi totuşi, chiar dacă n-o iubeam pe Assuntina, eram mulţumit că am o amantă, şi mai ales atât de mândru, că mi-ar fi plăcut să spun asta tuturor (doar tatălui meu nu; de el m-aş fi ruşinat – nu ştiu de ce). Assuntina însă, cum e normal, îmi atrăgea tot timpul atenţia să ţin secretul, şi eu mă supuneam acestui sacrificiu, conform adevăratelor legi ale onoarei. Dar făceam în aşa fel încât să se înţeleagă (cu unele gesturi de o mare superficialitate) că există cineva în viaţa mea...

Mi-ar fi plăcut în special să afle o anumită persoană...

Îmi aduc aminte, de exemplu, că într-o zi am plănuit să merg să cumpăr (pe datorie, evident) câţiva metri de dantelă sau jartiere de damă, de la o negustoreasă, prietenă a lui N., cerându-i în mod expres să nu scoată o vorbă despre cumpărăturile mele, mai ales cu mama mea

vitregă, în felul acesta negustoreasa ar fi înţeles fără doar şi poate că în viaţa mea exista o femeie misterioasă!, dar din păcate, odată ajuns în faţa prăvăliei, mi-a lipsit curajul să intru şi m-am întors înapoi fără să fac nimic.

Îmi dau seama că în pregătirea acestei acţiuni eşuate nu-mi făceam deloc iluzii că negustoreasa va fi discretă, dimpotrivă, eram convins de la bun început că n-ar fi reuşit să nu-i spună nimic lui N. Spun *eram convins*, dar aş face mai bine să spun: *contam pe faptul că*.

Assuntina, chiar dacă avea o prietenie credincioasă şi strânsă cu doamna Gerace, ţinea cu grijă ascunsă povestea amoroasă cu fiul ei vitreg Arturo. Şi astfel, datorită prudenţei sale, mama mea vitregă nu era la curent cu acea mare noutate, nu mai puţin decât putea fi Carminiello! Conform principiilor morale, asta ar fi trebuit să mă bucure, dar în sinea mea eram destul de contrariat.

În realitate, dorinţa care mă ispitea să-mi etalez în public cucerirea (atât de mult, încât, dacă ar fi fost după mine, aş fi publicat ştirea în ziare), cred că avea drept ţintă precisă mama mea vitregă. La gândul că vreun flecar s-ar fi dus să-i şoptească la ureche vreun indiciu, vreo vorbă, fără să vreau, începeam să râd de unul singur. Asta e: inima mea neliniştită s-ar fi bucurat de un soi de succes, dacă ea, într-un fel sau altul, ar fi aflat...

Cărarea

Dar de ce *un succes*? Ce naiba de succes era? Fără îndoială ar fi fost o mare problemă pentru mine să răspund la întrebările astea. Nu-mi făceam însă prea multe gânduri când aveam fantezii.

Şi în timp ce mă prefăceam că respect prudenţa Assuntinei cu N., în realitate, în sinea mea, nutream o intenţie contrară. Această intenţia m-a învăţat căi ipocrite

şi întortocheate. Uneori, în prezenţa lui N. pronunţam cuvinte pe jumătate revelatoare, îi aruncam Assuntei priviri arzătoare sau îi făceam mici semne de complicitate, prefăcându-mă convins că mama vitregă nu ne privea în momentul acela... Atunci şireata Assunta îşi lua ostentativ un chip de sfântă, şi mai târziu, acasă la ea, mă certa: „Ai grijă, fii mai atent!”. Iar eu îi răspundeam asigurând-o: „Nu-ţi face griji, hai, că oricum mama mea vitregă nu înţelege niciodată nimic, e mai puţin inteligentă decât Carmine. Nu se gândeşte decât la rugăciunile ei, nici nu vede, nici nu înţelege alte lucruri. Crede-mă că dacă ar apărea în momentul ăsta aici, în prag, s-ar gândi că stăm amândoi întinşi în pat doar ca să dormim liniştiţi ca un frate cu sora lui”.

Şi în această privinţă (că mama vitregă ar înţelege cu întârziere anumite lucruri) vorbele mele nu erau mincinoase, dimpotrivă, chiar aşa credeam.

Am început, în fiecare zi, către seară, când părăseam căsuţa Assuntei, să insist sub diferite pretexte să mă însoţească pe cărarea care ducea spre casa mea. Şi pe drum, mai ales în ultima parte, începeam dintr-odată s-o îmbrăţişez, s-o strâng de mijloc. „Ai grijă, ce faci? protesta ea, încercând să se desprindă, nu aici pe drum! Ar putea să ne vadă cineva!” „Ei, cine să ne vadă! îi răspundeam, dacă-i pustiu pe-aici!” Dar în realitate, cu un moment înainte de a o îmbrăţişa, zărisem furişându-se, la ferestruica bucătăriei din Casa junilor, o umbră cârlionţată. Care se retrăgea brusc imediat ce noi, după ce luam ultima curbă, ajungeam în vârful cărării, exact sub ferestruică.

În acele zilele, ceva neobişnuit se manifesta în comportamentul mamei vitrege, pe care până şi un observator mediocru l-ar fi notat. Părea căzută într-un soi de uitare, care dădea chipului său o paloare tristă,

aproape lividă. Îşi făcea treburile, obişnuitele gesturi familiare, cu o inerţie greoaie şi uneori cu o incoerenţă distrată, ca şi cum corpul ei s-ar fi mişcat fără voie, despărţit de minte, şi blândeţea ei cedase locul unei nervozităţi, aproape de irascibilitate. Am auzit-o certându-l pe Carmine, a ajuns până şi să-i răspundă repezit tatălui meu, iar prietenele ei se lamentau că o găsesc ciudată, diferită de cum era înainte.

Într-o zi, ridicând ochii, am surprins-o că se uita la mine. În prima clipă, privirea i s-a încrucişat cu a mea şi instinctiv mi-a susţinut-o, exprimându-mi o durere fremătândă şi naturală, dar imediat a redevenit conştientă şi s-a retras sub pleoapele palide.

Nu-mi aduc aminte dacă ceea ce a urmat s-a întâmplat chiar în după-amiaza acelei zile sau într-o alta. Urcam cărarea împreună cu Assunta şi, ca de obicei, din când în când aruncam o privire furişă către fereastra de la Casa junilor, până când am zărit mica umbră familiară care se ascundea acolo sus, în spatele zăbrelelor.

Atunci m-am repezit s-o îmbrăţişez cu pasiune pe Assunta; şi pe neaşteptate, eu, care de obicei n-o sărutam niciodată, am sărutat-o cu pasiune pe faţă.

Scenă între femei

În dimineaţa următoare, la o anumită oră, întorcându-mă pe plajă din largul mării, mi-a venit ideea să urc o clipă în casă, nu ştiu dacă pentru a schimba o vâslă de la barcă sau dintr-un alt motiv asemănător. Şi încă de sus, de pe pajişte, am fost surprins de nişte strigăte de femei care veneau din bucătărie, amestecate cu plânsul lui Carmine. Când am ajuns în pragul uşii de sticlă m-am trezit în faţa unei scene neobişnuite. În bucătărie, în afară de fratele meu vitreg care plângea disperat în coşul lui, se mai aflau

mama vitregă şi Assunta. Iar prima, schimonosită de furie, striga la a doua, de parcă ar fi vrut s-o sfâşie.

Assuntina, care era năucită şi buimacă, când m-a văzut intrând, a izbucnit în lacrimi şi m-a chemat martor la scenă, spunând că nu înţelege nimic. Mi-a explicat că venise cu puţin înainte să o salute pe Nunziata, ca de obicei, şi că l-a luat pe Carmine din coş să se joace cu el, ca de atâtea ori. Numai că, în momentul acela, mama mea vitregă s-a repezit la ea ca o fiară, smulgându-i-l pe Carmine din braţe şi apoi (pentru că la gestul acela brutal copilul a început să plângă) a început să strige pe nedrept, acuzând-o tocmai pe ea, pe Assunta, de această vină: că făcuse copilul să plângă! Şi continuând să strige i-a ordonat să înceteze să-l mai ia în braţe, pentru că el, copilul, n-o putea suferi şi era suficient să simtă că îl atinge că se punea pe plâns! Şi tocmai atunci am sosit eu, încheia Assunta printre lacrimi, care puteam să iau aici act de mărturia ei dată sub jurământ: că nu era vina ei dacă frăţiorul meu plângea! Acum, ei nu-i venea să creadă că a fost tratată atât de urât, ca şi cum ar fi fost o crimă să iei un copil în braţe!

La justificările Assuntei, mama vitregă, în loc să se potolească, se aprindea tot mai tare, până când, de la o clipă la alta, s-a schimbat la faţă ca o furie:

— Tu, a început să strige dintr-odată la prietena ei, să nu te mai arăţi în casa asta!

Şi, ţipând, scutura din cap, în felul acela vechi de când lumea al femeilor certăreţe din periferie:

— Eu nu te vreau aici! În casa asta eu îs stăpâna! a continuat furioasă foc.

Şi brusc a dat să se repeadă la cealaltă.

Însă eu am intervenit, din fericire, la timp ca s-o împiedic, şi, prinzând-o de încheieturi, am împins-o cu putere la perete.

Ţintuită la perete, mândră cum era, n-a încercat nici măcar să se zbată. Dar îi simţeam, prin încheieturi, toţi muşchii fremătând, cuprinşi de o agresivitate disperată, iar pupilele ei semănau în momentul acela exact cu focul a două stele mizere şi sublime, pierdute în furtună. Albă la faţă, cu buclele ciufulite şi lipite pe frunte de sudoare, şi-a întors capul de la mine spre adversară:

— Pleacă! i-a strigat aproape cu ură, apoi a adăugat: Pleacă, *bătută de Dumnezeu* ce eşti!

Bătut de Dumnezeu sunt cuvinte de o vulgaritate nedreaptă, folosite prin părţile noastre de oameni fără suflet ca să-i insulte pe schilozi, şchiopi şi alţi asemenea nefericiţi. La o aluzie atât de răutăcioasă, Assunta a izbucnit în plâns îndreptându-se cu paşii ei mici şi şchiopătaţi spre uşă. Iar eu, indignat, lăsând-o pe bestia de mamă vitregă, am ieşit împreună cu ea, ca s-o însoţesc o bucată de drum, cum mi s-a părut a fi de datoria mea.

Chiar dacă s-a arătat recunoscătoare pentru această grijă cavalerească pe care o aveam pentru ea, imediat cum am rămas singuri a început să-mi reproşeze imprudenţele:

— Dacă tu ai fi fost atent, aşa cum te-am rugat întotdeauna, mama ta vitregă n-ar fi suspectat nimic, pentru că nu e răutăcioasă. Dar acum, uite rezultatul: aia, după părerea mea, a descoperit totul! Chiar dacă în faţa ei m-am prefăcut că-i cred pretextul ăla cu Carminiello, nu sunt chiar aşa de proastă să nu înţeleg că n-a fost decât un pretext ca să nu-mi spună în faţă adevărul. De altfel, acum, dacă mă gândesc, deja de mai multe zile se uita urât la mine! Dacă vrei să mă asculţi, adevărul e că din cauza ta, care eşti prea neatent, ea şi-a dat seama că ne întâlnim. Şi în mintea ei ce facem noi un păcat grav, şi o femeie ca mine care face aşa ceva e o femeie fără onoare şi neruşinată. De aceea ei, o femeie cinstită, îi e scârbă de

prietenia mea şi nu mai vrea să ştie de mine. Ei bine, fie cum vrea ea! Dar judecata ei nu e corectă: pentru că eu nu sunt fată, sunt văduvă, şi o văduvă, dacă se întâlneşte cu cineva, nu păcătuieşte atâta cât o fată, ci mult mai puţin! Nu-i nimic! Ştiam deja că e prea habotnică... dar n-o credeam aşa de afurisită! Cine s-ar fi aşteptat ca o femeie aşa de blândă, care părea o cloşcă, poate deveni o pasăre răpitoare urâtă şi feroce?!

O mamă vitregă de piatră

Ascultând-o pe Assunta cum îşi vărsa năduful, coborâsem deja o bună bucată de drum, când, descoperindu-şi de departe o rudă care se îndrepta spre căsuţa ei, m-a rugat să mă îndepărtez ca să nu încurajăm alte bănuieli răuvoitoare. Iar eu, fără să mă opun, m-am despărţit de ea, apucând-o pe alt drum.

Am fost recunoscător întâmplării care-mi permitea să stau puţin singur şi, fără martori, să mă las în voia unei bucurii enorme şi iraţionale!

În realitate, nu bucurie ar fi trebuit să simt, ci remuşcări. Căci Assunta nu-şi imagina cât de vinovat eram, mă acuza că fusesem imprudent, fără să-şi poată imagina vreodată ce era mai rău: şi anume că acea purtare imprudentă nu se datora doar uşurinţei, ci şi intenţiei! Totuşi, chiar dacă eram conştient de vina mea, nu simţeam nicio remuşcare, dimpotrivă, o veselie ascunsă, triumfătoare, care mă făcea să mă mişc ca şi cum picioarele nu mi-ar fi atins pământul.

Fără să-mi dau seama, o luasem din nou spre casă. Era aproape ora prânzului, în bucătărie Carminiello dormea liniştit în coşul său, iar mama vitregă stătea în picioare în faţa mesei, pe care se aflau obişnuitele lucruri trebuincioase pentru a face foaia de aluat, operaţiune întreruptă din cauza scenei de dinainte. Mâinile ei se

mişcau fără vlagă pe aluat, ca şi cum ar fi vrut să-l facă, dar n-ar fi avut puterea să stea în picioare. Faţa îi era atât de palidă, cu o expresie fixă şi tulburată, că te ducea cu gândul la o boală gravă.

Am întrebat-o dacă tata coborâse deja din camera lui, iar ea, negăsind puterea de a vorbi, şi-a mişcat doar uşor pleoapele, ca să răspundă că nu; dar şi această mişcare a părut s-o coste un asemenea efort, că tot chipul ei şi în special buzele au început să-i tremure.

Atunci, speriat de cum arăta, am întrebat-o: „Ce-i cu dumneata? Te simţi rău?”. (De când mă ţinea la distanţă din cauza faimoasei sărutări, inaugurasem această noutate: îi vorbeam cu *dumneata*. Şi n-aş fi ştiut să spun dacă asta însemna din partea mea un respect deliberat sau mai degrabă îmbufnare.)

Ea m-a privit cu ochi tremurători, fără să răspundă; dar, ca şi cum mila mea ar fi lipsit-o şi de ultima fărâmă de putere de a rezista, a căzut dintr-odată în genunchi şi, ascunzându-şi faţa pe un scaun, a izbucnit în hohote teribile, fierbinţi. „Ce ai? am întrebat-o. Spune-mi ce ai!” Simţeam o dorinţă tandră să o mângâi, măcar o singură dată, pe păr. Dar fruntea ei, mâinile mici distruse de muncă apăreau atât de palide, că n-am îndrăznit s-o ating, mi-era frică să n-o omor. Între timp, printre hohote, cu o voce matură, sfâşiată, care nu părea a ei, a început să spună: „Ah, sunt blestemată. Sunt blestemată. Dumnezeu... nu mă iartă... nu mă mai iartă...”

Am simţit cum instinctiv cuvinte de adoraţie mi se îngrămădesc pe buze, aş fi vrut să-i spun: „Dar tu eşti binecuvântarea mea din Paradis, eşti îngerul meu!”. Am înţeles însă că aş fi speriat-o. „În clipa asta, m-am gândit, ar fi mai bine să-i vorbesc ca şi cum aş fi tatăl ei sau cam aşa ceva.” Şi (cu o voce care, fără să vreau, exprima doar o pasiune veselă şi arogantă, nu severitatea unui tată) i-

am spus: „Ei, hai! De ce blestemată? Încetează, nu te prosti!”.

În cele din urmă hohotele acelea sfâşietoare s-au schimbat în lacrimi, şi i-am recunoscut din nou glăsciorul, deşi tulburat de o durere nemaiauzită: „Cum am putut, se acuza plângând, să-i spun nişte vorbe atât de rele femeii ăleia, săraca de ea! Nu-i vina ei că e infirmă! Ah, să spui aşa nişte cuvinte e mai rău decât să omori pe cineva! Mă ruşinez că exist! Şi ce să fac acum, ce să fac? Trebuie să mă duc la femeia aia să-i cer iertare, să uite cuvintele pe care i le-am spus şi să se întoarcă din nou aici ca înainte... Ah nu, nu pot! Nu pot!” – şi, aproape speriată de ea însăşi, şi-a acoperit gura cu mâinile, în timp ce ochii, cu gândul la Assuntina, se dilatau într-o ură sălbatică.

— Ah, ce-o să fac cu mine? Ce trebuie să fac? a şoptit.

Şi, printre aceste întrebări, mi-a aruncat o privire înlăcrimată şi pierdută, care părea să-mi implore ajutorul sau un sfat, de parcă aş fi fost Dumnezeu. Dar ochii îi deveniseră atât de frumoşi în momentul acela, că n-am mai fost atent la suferinţa lor, în pupilele lor negre mi se părea că zăresc, ca în nişte oglinzi fermecate, îndepărtate locuri cu lumină, de o fericire absolută! Şi am exclamat, plin de avânt:

— Ştii ce trebuie să faci? Trebuie să pleci din Procida împreună cu mine. Aşa n-o să ajungi s-o mai vezi niciodată pe Assunta, dacă-ţi este atât de antipatică. Fugim împreună, eu, tu şi Carminiello. Oricum, am adăugat cu amărăciune, tatălui meu nu-i pasă de noi, el e în stare să nici nu-şi dea seama, dacă plecăm. O să mergem cu toţii într-un loc minunat, foarte departe de Procida, o să ţi-l aleg eu. Şi acolo am să te fac să trăieşti mai bine ca o regină!

La vorbele mele şi-a acoperit brusc faţa cu mâinile, dar n-a reuşit să ascundă în totalitate roşeaţa violentă care i-a

acoperit până şi gâtul şi braţele goale. O vreme n-a reuşit să-mi răspundă, respiraţia ei întretăiată se transforma, urcând, într-o aspră, sălbatică lamentaţie. În cele din urmă a spus:

— Artù, fiindcă eşti încă un copil, Dumnezeu o să te ierte pentru lucrurile urâte pe care le spui, răul...

Era gata să spună *răul pe care-l faci*, dar i s-au părut poate nişte cuvinte prea severe pentru mine şi nu le-a dus până la capăt. Iar eu, la reproşul ei, în loc să mă pocăiesc, am fost cuprins de o revoltă plină de bucurie, care m-a făcut mai nepăsător şi mai nebun decât înainte. De fapt, vocea ei, din spatele măştii formate de mâini, mi-a ajuns ca un sunet fabulos, care trăda iremediabil, mai mult decât indulgenţă, spaima unei renunţări, şi în acelaşi timp aproape compensaţia unei dulci recunoştinţe. Am exclamat, apropiindu-mă în grabă de ea:

— Ah, te rog, priveşte-mă în faţă, priveşte-mă în ochi! Şi, cu blândeţe şi aroganţă, i-am luat palmele de pe faţă.

Pentru o clipă chipul ei tulburat mi-a apărut încă dulce, şi mai roşu ca înainte, dar sărise deja în picioare, cu o paloare ce aproape o desfigura. Şi a început să spună retrăgându-se către perete:

— Nu! Nu! Ce faci? Pleacă de aici... Artú... nu te mai apropia de mine, dacă nu vrei ca eu... şi, întorcându-şi un pic capul, şi-a sprijinit fruntea de perete, încruntându-se tare, ca şi cum în slăbiciunea care aproape o făcea să se prăbuşească şi-ar fi adunat toate puterile într-o voinţă uriaşă şi disperată.

Şi, fără să mă privească, şi-a întors din nou spre mine faţa care devenise de nerecunoscut: brăzdată, pământie, cu sprâncenele negre şi dese unite pe frunte, părea imaginea unei zeiţe barbare, întunecate şi fără suflet, imaginea unei adevărate mame vitrege.

— Artú, mi-a spus cu glas scăzut, care ar fi putut fi al unei femei de patruzeci de ani, eu înainte ţineam la tine... ca la un fiu. Dar acum... nu mai ţin.

Aici vocea ei a avut un soi de convulsie sufocată, şi atunci a reluat orbeşte, pe un ton mai ridicat, fals şi aproape isteric:

— Şi de aceea, cu cât o să ne vedem mai puţin, cu cât o să-mi vorbeşti mai puţin va fi mai bine. Consideră că am rămas o străină pentru tine, pentru că rudenia dintre noi s-a stins pentru totdeauna. Şi-ţi cer să te ţii departe de mine tot timpul, pentru că atunci când stai aproape, mi-e scârbă!

Presupun că altcineva mai priceput, în locul meu, nu s-ar fi îndoit că minţea. Şi eventual i-ar fi spus: „Să-ţi fie ruşine, mincinoasă afurisită, şi cel puţin învaţă să te prefaci mai bine! Căci pentru ticăloşia minciunilor pe care le spui, n-ai destul curaj şi trebuie să te sprijini de perete, de parc-ai aştepta să cazi jos trăsnită. Şi aşa de tare te înfiorezi, că eu pot vedea, de la distanţa asta cum ţi se-ncreţeşte pielea de pe braţe!”

Eu însă, ascultând-o, am avut nu chiar certitudinea, ci dubiul că vorbele ei erau cu adevărat imaginea sentimentelor ei! Şi acest dubiu a fost suficient ca să mă facă să mă prăbuşesc într-o tristeţe de gheaţă, ca şi cum aş fi fost dintr-odată condamnat să-mi sfârşesc existenţa într-o noapte polară. Am simţit impulsul să-i spun: „Dacă e adevărat ce spui, jură!”. Dar n-am îndrăznit; mi-era mult prea teamă că ea va jura cu adevărat, dându-mi astfel o certitudine! Ceea ce mă durea cel mai tare era cuvântul *scârbă* pe care-l rostise, şi mi-am imaginat că fiorul evident care i-a încreţit pielea în timp ce vorbea în felul acela fusese tocmai un efect natural al repulsiei pe care o simţea faţă de mine. Ajunsesem aproape să mă conving că Assuntina nu greşea atunci când punea pe seama unei

indignări morale scena pe care i-o făcuse. Şi când te gândeşti că eu eram aproape flatat că asistasem la o scenă de gelozie, simţind şi o secretă satisfacţie la ideea că două femei fuseseră cât pe-aci să se păruiască pentru mine, sub ochii mei! Nimic nu era mai trist decât să trebuiască să renunţ la asemenea fleacuri atât de dulci, magice, pentru urâţenia unei realităţi reci şi grave.

Mica sclavă indiană

M-a rănit atât de amarnic cu vorbele astea, că am amuţit şi nu i-am răspuns nimic. Atunci poate că s-a trezit Carmine şi a apărut şi tata, nu-mi mai amintesc bine, dar e sigur că după cuvintele ei dialogul nostru s-a întrerupt.

Şi din momentul acela atitudinea ei faţă de mine a rămas aceeaşi, neschimbată. Niciodată, în zilele care au urmat, nu am văzut pe faţa ei o altă expresie decât acea imagine neînsufleţită şi barbară, cu o privire opacă, sprâncenele unite formând o cruce întunecată cu dunga de pe frunte. Mi-aş fi dorit foarte mult să fiu tratat cu adevărat de ea asemenea celei mai perfide mame vitrege din poveşti. Aş fi preferat s-o văd mai degrabă transformată într-o lupoaică asasină decât în statuia aceea.

Printre altele, în speranţa de a mă vedea iertat de ea, m-am gândit la un plan de a o părăsi într-un mod evident pe Assuntina (presupunând că N. avea pentru amândoi luaţi împreună aceeaşi dezaprobare morală!). Dar mi-a venit imediat în minte că dezgustul ei faţă de mine începuse încă dinainte ca eu să mă încurc cu Assunta, începuse în dimineaţa acelei sărutări fatale. Nu, nici dacă aş fi părăsit-o pe Assuntina nu m-ar fi ajutat cu nimic. Nu mai exista leac, N. era, iremediabil, dezgustată de mine.

Simţeam o atât de mare nevoie de a mă destăinui cuiva, de a mă simţi consolat, încât uneori eram tentat să-i mărturisesc totul Assuntei: iubirea mea secretă pentru N., disperarea mea etc. Dar mă opream întotdeauna la timp, mai ales de teamă că Assunta, mai devreme sau mai târziu, îi va povesti lui N. mărturisirile mele. Cu siguranţă dezgustul lui N. faţă de mine ar fi devenit total, dacă ar fi aflat că eu o iubeam. O asemenea revelaţie i-ar fi confirmat părerea pe care poate şi-o făcuse deja despre mine, şi anume că eu sunt un monstru înfiorător, o adevărată întruchipare a Satanei. Acest gând era suficient pentru a înăbuşi orice dorinţă de a face confesiuni. Şi astfel, din fericire, Assunta n-a ştiut niciodată anumite adevăruri.

Ca urmare a ultimelor întâmplări, amanta mea mi se părea mai puţin frumoasă ca înainte, chiar şi piciorul ei bolnav, care mi se păruse un lucru atât de delicat, acum îmi displăcea uneori. Nu mai aveam niciun chef să mă laud cu femeia asta, şi-mi făcea mai puţină plăcere să stau împreună cu ea. Totuşi continuam s-o caut în fiecare zi, căci s-ar putea spune că locuinţa ei era singurul refugiu care-mi mai rămăsese. Assunta spunea chiar, cu satisfacţie, că devenisem mai înflăcărat decât înainte! Poate pentru că flăcările disperate pe care le ascundeam în suflet sfârşeau prin a se aprinde oriunde.

În plus, mi se întâmpla uneori, chiar dacă n-o iubeam pe Assunta, să am pentru ea un sentiment de milă care ardea aproape ca o iubire. Tocmai gândul că n-o iubeam, că nu-mi plăcea sau chiar că mă plictisea să stau cu ea mă făcea să-mi fie milă. Atât de mică şi goală pe salteaua umplută cu pănuşi de porumb, cu sânişorii ei măslinii, puţin căzuţi şi lunguieţi, cu sfârcurile de culoarea muşcatelor, ce te duceau cu gândul la capre, şi cu părul ei despletit şi drept, mi se părea uneori o fiinţă din altă ţară, poate o mică

sclavă indiană. Iar eu eram Stăpânul şi făceam ce voiam cu ea! Atunci N., în Casa junilor, mi se înfăţişa ca o mare Stăpână scânteind de dispreţ, şi ca să alung această imagine fascinantă, dureroasă, mă descărcam pe Assuntina, aproape maltratând-o cu pasiunea mea neaşteptată.

De sărutat însă n-o sărutam niciodată; sărutările mele mi se păreau hărăzite pentru totdeauna lui N., printr-un soi de lege sfântă, care nu putea fi încălcată fără să jignesc dragostea.

Când, spre apusul soarelui, ieşeam din căsuţă, mă ruşinam că-mi pierdusem timpul cu o mică şi sărmană sclavă, ca de o nouă mârşăvie pe care i-o făcusem lui N. Întârziam solitar pe câmpiile din jur, dominate de zidurile masive şi coşcovite, vopsite în roz, ale Casei junilor, şi nu mai ridicam ochii spre faimoasa ferestruică, pentru că ştiam că oricum nu se afla nimeni în spatele ei. Acolo, între zidurile acelea, cu ameninţătoarele ei interdicţii, locuia N., sublima mea castelană intangibilă. În depărtare statura ei devenea mai înaltă decât în realitate, şi mi se părea că toţi îngerii şi madonele fanteziei, ca nişte stoluri de superbe bufniţe, berze şi pescăruşi, zburau în jurul ei, sugerându-i zi şi noapte să se ferească cu scârbă de mine.

Capitolul al şaptelea

Locul fortificat

O flots abracadabrantesques
(A.R.)

Mai drag decât soarele

În timp ce continuam să locuiesc sub acelaşi acoperiş cu N., cu sufletul unui ticălos la o Curte cerească, un alt

Castel începuse să pună stăpânire pe mintea mea, cu o putere poate şi mai fantastică! Penitenciarul de pe insulă, care fusese întotdeauna în ochii mei tristul sălaş al întunericului (ceva mai puţin odios decât moartea), s-a iluminat dintr-odată pentru mine de o lumină scânteietoare, ca în metamorfozele alchimiei, unde de la negru se trece la auriu.

În anul acela, vara părea să strălucească în zadar pentru Wilhelm Gerace. Asistam la un fapt absolut nou în viaţa noastră, şi anume că tata, în plină vară, îşi petrecea orele cele mai luminoase ale zilei în întunericul camerelor, ca şi cum, pentru el, timpul rămăsese nemişcat într-o continuă noapte de iarnă. Se ferea cu îndârjire de toate ocupaţiile plăcute ale anotimpului cald, care însemnaseră întotdeauna pentru noi cea mai mare fericire comună; şi culoarea albă a pielii sale, în iulie şi august, îmi dădea o senzaţie de doliu şi de nefiresc, ca şi cum aş fi asistat la o nesănătoasă întoarcere pe dos a cosmosului.

Mai ales la început, m-am prezentat, de mai multe ori, în faţa lui, cu fruntea aplecată şi încruntat, insistând să coboare pe plajă sau să iasă cu barca împreună cu mine. Mi-a respins întotdeauna invitaţiile cu refuzuri dispreţuitoare, pline de nelinişte şi teatralitate. Se părea, după răspunsurile sale, că în anul acesta simte o ură dezgustată şi răzbunătoare faţă de soare, mare şi aerul fierbinte de afară, pe care altădată le iubise atât de mult, dar că, totodată, intenţiona ca odată cu renunţarea la lucrurile astea să ofere un soi de sacrificiu sacru, care să-i aducă protecţia divină. Nimic foarte diferit de atitudinea unui credincios care-şi chinuie trupul pentru a deveni demn de un zeu.

În sfârşit, oricât ar fi făcut-o pe misteriosul, n-a putut să nu se trădeze (aici puteam recunoaşte încă o dată graţia nepământeană a sufletului său, care, chiar şi în dramele

cele mai disperate, simţea întotdeauna puţină plăcere pentru propriile mistere!). Şi din anumite aluzii ale lui, am ajuns să înţeleg, fără să mai am niciun dubiu, justificarea sa secretă (era, de altfel, aceeaşi pe care deja o presimţeam): *cineva*, mai drag decât oricare alt prieten, îşi ducea zilele închis între patru pereţi blestemaţi. Cum, deci, ar fi putut el să se bucure de vara care-i era refuzată celuilalt? Nu, el dorea intens să imite, ceas după ceas, suferinţa prietenului său; ba chiar ar fi vrut să merite, ca pe o onoare, o condamnare egală, dacă, prin privarea de libertate, n-ar fi pierdut orice mijloc de comunicare cu El! Doar la asta îi folosea libertatea. Iar pământul, vara, marea, cerul, soarele şi toate planetele i se păreau nişte schelete şi-l dezgustau.

Perle şi trandafiri convenţionali

La aceste exclamaţii ale tatălui meu, am fost tentat să-i răspund că ştiam prea bine la cine făcea aluzie. Că-l văzusem pe chei, de la patru metri distanţă, pe acest faimos personaj, şi că îl dispreţuiam din tot sufletul, considerându-l un adversar josnic, nedemn, nu spun de prietenie, dar până şi de a fi privit, atât de odioasă era urâţenia lui! Dar n-am scos o vorbă, mi-am încruntat orgolios fruntea şi i-am întors spatele tatălui meu, ca şi cum nici nu i-aş fi auzit cuvintele, îndreptându-mă singur, ca întotdeauna, spre ţărmul mării.

După faimoasa întâlnire de la debarcader, evitasem întotdeauna să mă gândesc la imaginea tânărului necunoscut pe care-l văzusem trecând între doi gardieni pe chei. Scena din după-amiaza aceea, depăşită de celelalte necazuri de atunci, fusese trimisă în străfundurile minţii mele, exact în acelaşi fel în care tânărul acela fusese condamnat acolo sus, în celula lui. Pentru mine el

era ceva de rău augur, şi, deoarece în ziua aceea n-am vrut să-i privesc trăsăturile, tot aşa acum nu voiam să mi-l amintesc. Dacă din întâmplare, fără să vreau, gândul meu se oprea la banditul acela, nu distingea o figură umană precisă, ci aproape o statuetă informă, cenuşie şi neclară, marcată de urâţenie.

Şi totuşi, în acelaşi timp, îmi reapărea în minte mersul lui de o eleganţă înaripată, plin de aroganţă şi ingenuitate, cu care îşi urma destinul... Această graţioasă reapariţie, ca o spadă care scânteia împotriva dispreţului meu, îmi sfâşia sufletul de nelinişte, făcându-mă să tresar! Pe neaşteptate, în locul unui vierme nenorocit aruncat într-o celulă se ivea un tânăr bandit fabulos, diferit de alţii printr-un farmec încântător, pe care poate până şi gardienii şi paznicii îl serveau.

Dintr-odată, reveneau din copilăria mea anumite idei romantice ca să-l împodobească. Vreau să spun că deja titlul de *puşcăriaş* făcea cât un blazon, conform părerilor mele de copil. La fel, voi adăuga, şi conform celor ale lui Wilhelm Gerace adult!

Într-adevăr (acum îmi dau seama) convingerile lui Wilhelm Gerace aveau nevoie pentru a se aprinde de scânteia primitivă a unei seducţii convenţionale, iar personajul Puşcăriaşului se potrivea bine cu suspinele lui, care erau pentru vecie infantile, ca şi cele ale universului. În acelaşi fel în care publicul din teatre aşteaptă, pentru a-şi hrăni convingerile, eroine convenţionale (Traviata, Sclava, Regina)... Şi aşa, la nesfârşit, fiecare perlă a mării copiază prima perlă şi fiecare trandafir copiază primul trandafir.

Metamorfoză

Aşadar, eu, deşi nu mă gândeam la asta, în realitate ştiam deja de mult timp pentru cine erau promisiunile şi suferinţele neobişnuite care chinuiau, încă din toamna precedentă, existenţa lui Wilhelm Gerace, dar această cunoaştere tenebroasă se deznoda şi se ramifica ascunsă sub gândurile mele în zilele acelei veri febrile.

Puţinele aluzii pe care tata mi le-a făcut şi despre care am vorbit au fost singurele referiri la acest subiect. Eu am încetat să-l mai invit la plajă sau în altă parte, şi despre secretele lui nu s-a mai vorbit. Această tăcere întortocheată şi tenace nu se datora atât voinţei lui, cât mai degrabă voinţei mele. Tăcerea mi se părea aproape un zălog, datorat mie însumi, ca semn al dispreţului pentru necunoscutul de pe chei, sau poate în felul acesta mă amăgeam că-i strivesc cu adevărat existenţa sub o piatră de mormânt, negându-i puterea misterioasă. Am ajuns până acolo încât odată, întâmplându-se, într-o discuţie cu tata, să pomenesc, nu ştiu cum, Penitenciarul, m-am înroşit de revoltă şi de ruşine.

În fiecare zi, la o anumită oră (în general după-amiaza târziu), tata îşi întrerupea plicticoasa claustrare şi ieşea, refuzând orice companie. Nu mai aveam deja nevoie să-l spionez ca să ştiu încotro se îndrepta, şi cartierul dominant al Citadelei, pe care în trecut, dintr-un soi de pudoare sacră, îl evitam întotdeauna în plimbările mele, a căpătat pentru mine o interdicţie nouă, stranie şi monstruoasă. Îmi e greu, chiar şi azi, să descriu sentimentul care mă încerca şi pe care, de altfel, atunci refuzam să-l cercetez. Ar putea fi probabil comparat cu ceea ce triburile mozaice simt pentru templul lui Baal din Babilonia, sau ceva asemănător.

Aluziile ocazionale ale tatălui meu îmi confirmaseră că el şi condamnatul de pe chei se cunoşteau şi erau prieteni înainte de faimoasa zi în care i-am văzut coborând de pe

acelaşi vapor, la Procida. Şi obscura favoare (nu putea fi o întâmplare) care-l adusese pe condamnat pe pământul drag tatălui meu era pentru mine o altă dovadă a unui soi de complicitate magică existentă între cei doi. Comportamentul ostentativ al tânărului la debarcare nu era suficient ca să mă facă să cred că el nu răspundea prieteniei tatălui meu, căci insolenţa mi se părea la el o haină naturală, ca blana pătată pentru leopard.

Ignoram delictul comis de Puşcăriaşul nostru. Dar aveam motive să-i atribui un delict grav, căci Penitenciarul din Procida găzduia rareori delicvenţi de doi bani; şi, după cum vedeam eu lucrurile, condamnarea care i se potrivea cel mai bine era cea de închisoare pe viaţă, aşa că, în gândurile mele, am ajuns să-l numesc aproape întotdeauna Ocnaşul.

Ideea asta, că el era închis pe viaţă, putea să mă consoleze oarecum, dar era vorba în realitate de o consolare pe cât de slabă, pe atât de nemiloasă. Simţeam într-adevăr că situaţia de condamnat pe viaţă, dacă, pe de o parte, limita autoritatea lui asupra tatălui meu, pe de alta, îl făcea să fie şi mai grozav în ochii lui, ca şi într-ai mei!

Între timp, încrederea mea copilărească şi superstiţioasă în autoritatea tatălui meu (mai mult decât umană, o autoritate în stare de orice minune!) a început să acţioneze. Ştiam că, după lege, deţinuţii dintr-o Colonie Penală puteau primi vizite externe numai la lungi intervale de timp, pentru o durată de câteva minute şi întotdeauna în prezenţa gardienilor. Şi totuşi, în nişte străfunduri încă neexplorate ale minţii mele s-a insinuat ideea că tata, în fiecare zi, când ieşea, se ducea la vorbitor cu Puşcăriaşul. Datorită cine ştie căror puteri greu de înţeles sau corupţii ipocrite, ei se întâlneau şi stăteau împreună în fiecare zi prin coridoarele subterane şi secrete. Acum, în aceeaşi

zonă adormită a imaginaţiei mele, ca într-o ceaţă opacă, întâlnirile lor luau o formă imprecisă, dar misterios de oribilă. Ciudata imagine din lut, întunecată şi fluidă ca o lavă, care în opinia mea, nu ştiu de ce, îl întruchipa pe tânărul deţinut, se contopea, printr-o vrajă oribilă, cu persoana tatălui meu, desfăcându-se şi modelându-se cu ea într-o formă statuară informă, schimbătoare şi fabuloasă. Această metamorfoză indescifrabilă avea pentru mine valoarea ascunsă a unor vise care, atunci când eşti treaz, sunt fără sens, dar, în timp ce visezi, par oracole nefaste.

Şi în această oroare confuză, iată, aprinzându-se din nou, mai rea decât orice altceva, acea flacără de o graţie evidentă şi fără rivali, care transfigura în mintea mea apariţia de pe chei. Era ca şi cum tânărul Puşcăriaş mi-ar fi trimis un salut ironic, schimbându-se din nou, dintr-un monstru hidos într-un graţios personaj heraldic care striga către dispreţul meu: *impostură.* Fără milă, faimoasele mele prejudecăţi infantile se întorceau din nou să-l împodobească... Şi, într-o clipă, Colonia Penală mi se arăta semănând cu Castelul Cavalerilor din Siria; fabuloşi aventurieri nobili, dedicaţi unui jurământ sângeros, umpleau acel palat înconjurat cu ziduri înalte, în care doar tatăl meu era primit. Ei dominau insula cu tragicul lor farmec: pe chipurile lor palide, diferitele fărădelegi şi sclavia deveneau un artificiu de seducţie, asemenea kajalului[12] pentru femei. Şi toţi înconjurau, apărându-l cu tăcerea lor, acel punct nebulos, subteran, unde tatăl meu se întâlnea cu apariţia de pe chei.

Deşi atât de aproape, cartierul Citadelei era de-acum situat pentru mine într-o dimensiune implacabilă, în afara omenescului, aproape un Olimp funebru. Ajunsesem să o

---

[12] *Kajal* sau *kohol*, praf negru folosit în lumea antică, dar şi în cea modernă orientală şi arabă pe post de creion dermatograf.

exclud nu numai din itinerariile mele obişnuite, dar, pe cât puteam, şi din raza privirii mele. Când mă aflam în barcă, evitam să trec aproape de Extremitatea de Nord, în spatele căreia Castelul, în vârful unor stânci, domina perpendicular marea fără ţărmuri. Şi, când treceam departe de locul acela, priveam întotdeauna spre largul mării, întorcându-mi privirea de la forma aceea neregulată şi masivă, care semăna cu un munte de tuf erodat. Pe porţiunea aceea de mare, superstiţia îmi crea impresii pe care le ştiam false, dar care deveneau totuşi aproape halucinante. Mi se părea că aud, din forma de tuf aflată în spatele meu, ecouri ciudat de melodioase, care vociferau la unison. Şi mă speria bănuiala ciudată că pot discerne pe neaşteptate, în corul acela, vocea tatălui meu, ireală, ca aceea a unui fetiş sau a unui mort. El se plimba pe acolo, într-o măreţie funebră, cu faţa lui albă şi emaciată.

Sfârşitul verii

Ajunsesem deja la sfârşitul lui septembrie. Într-o zi am întârziat în largul mării cu barca mea, lăsând să treacă, aproape fără să-mi dau seama, ora la care de obicei mă duceam s-o văd pe Assuntina. Când am coborât pe uscat, am înţeles, după poziţia soarelui, că era aproximativ patru după-masa şi, într-adevăr, în scurt timp, am auzit clopotul bătând patru şi un sfert. Am hotărât că era prea târziu să mai merg la Assuntina şi am renunţat la ea pentru ziua aceea. După ce am tras barca pe mal, am scos de sub stânca unde lăsam întotdeauna dimineaţa tricoul meu zdrenţuit şi papucii din sfoară şi am început să mă caţăr, fără o ţintă precisă, pe nişte scurtături care duceau în sat.

Umbrele copacilor şi ale plantelor erau foarte lungi, iar culorile, deja stinse şi reci. În urmă cu două luni, la aceeaşi oră a după-amiezii, insula părea toată cuprinsă de flăcări.

Zilele se scurtaseră mult de atunci. În curând vara avea să se sfârşească.

În celelalte zile, fiind cu Assuntina, nu mă oprisem niciodată prea mult cu gândul la această realitate. A fost ca şi cum azi, profitând de singurătatea mea, un spirit al locului trist şi palid, cu ochii pe jumătate închişi, mi-ar fi ieşit în cale şi m-ar fi salutat, alergând prin iarbă cu un foşnet de toamnă. Salutul său însemna de fapt *adio*, ca şi cum, azi, aici, eu aş şti, în chip definitiv, că aceasta era ultima mea vară pe insulă.

La drept vorbind, considerasem întotdeauna în lunile acelea, chiar dacă doar vag, sfârşitul acestei veri drept ultimul termen al şederii mele la Procida. Dar, gândindu-mă la *vară*, vedeam atunci, în minte, un anotimp imprecis şi fără limite, la fel cu o întreagă existenţă! Mă amăgeam crezând confuz într-o asemenea vară, care, aşa cum va coace strugurii, măslinele şi alte fructe din grădini, va trebui, într-un fel, să atenueze asprimile sorţii mele, rezolvându-mi durerile printr-o mare explicaţie consolatoare. Să ajung însă la sfârşitul ei, cu durerile mele rămase la fel ca la început, era o previziune în care nu puteam crede şi pe care o presimţeam în lumină şi în adierile delicate ale vântului, ca un salut ambiguu şi înfiorător. Salut ce, tradus în cuvinte, însemna *întrebare fără răspuns*, şi nimeni şi nimic nu-mi spunea altceva, nici măcar ochii lui N., care erau atât de frumoşi şi de materni, şi doar pentru mine deveneau de gheaţă!

Purtat de mintea mea distrată, m-am trezit pe povârnişul numit Doi Muri care dă în Piaţeta Monumentului. Piaţeta, închisă spre apus, către mare, de o simplă balustradă, strălucea la ora aceea într-o lumină calmă şi minunată, de la culoarea trandafiriu-portocalie a zidurilor sale şi marele reflex auriu al apei. Am vorbit de multe ori de această frumoasă piaţetă, dar poate încă n-

am spus că din ea porneau patru drumuri. Unul era povârnişul Doi Muri. Altul era cel parcurs de noi de multe ori în trăsură, coborând către cartierul Portului, şi care apoi continua pe partea opusă a pieţei, schimbându-şi numele şi continuând cu faimoasa mea străduţă printre grădini. În sfârşit, ultimul, cel mai larg, bine pietruit, pe partea vestică, se desfăcea ca terasă întortocheată, către înălţimea fortăreţei. Balustrada piaţetei continua de-a lungul laturii sale externe, devenind, asemenea piaţetei, în lumina soarelui, de o minunată culoare trandafiriu-portocalie.

Locul fortificat

Aceasta era singura stradă a insulei care ducea la poarta *Locului fortificat* (aşa numeau oamenii, în amintirea vechilor fortificaţii, cartierul Penitenciarului). Pe aici trecea camioneta care-i aducea, din port, pe noii deţinuţi. Nu mai ştiu de cât timp nu mai treceam pe strada asta, care era pentru mine ca dispărută de pe insulă.

Dar în ziua aceea am ales-o instinctiv, fără să ezit sau să mă mir prea mult, simţind doar cum îmi bate inima mai tare, de parcă, încălcându-mi interdicţia, aş fi făcut un gest temerar, plin de solemnitate. Lunga porţiunea de drum, până la ultima cotitură vizibilă, era pustie, şi urcatul în liniştea aceea vrăjită îmi dădea o senzaţie de tihnă, care părea că-mi oferă aproape un refugiu în oribila ei melancolie. Insula care se întindea jos, cu forma ei de delfin, printre jocul valurilor, cu fumurile căsuţelor şi murmurul vocilor, mi se părea foarte departe, fără să mai aibă farmecul pe care-l avea pentru mine, care căutam farmece mai grave! Mă îndreptam spre o zonă din afara timpului, unde sfârşitul verii nu aducea nici speranţă, nici despărţiri. Acolo sus, în tragicele clădiri ale Locului

Fortificat, exista întotdeauna un singur anotimp disperat şi matur, despărţit de lumea mamelor, într-o ruină impunătoare.

Către vârful urcuşului, la stânga, în partea opusă balustradei începeau primele clădiri ale Penitenciarului, cu locuinţele angajaţilor, birourile şi infirmeriile. La capătul ei, panta se deschidea într-o terasă, care oferea pe două din laturile sale o vedere spre infinitul mării, de un albastru proaspăt. Aici se ridica uriaşa poartă a Locului Fortificat, cu o boltă înaltă din piatră şi gheretele santinelelor adăpostite în stâlpi. În faţa uneia dintre gherete, se plimba încontinuu o santinelă înarmată, care, însă, nu interzicea intrarea trecătorilor, pentru că dincolo de poartă, în afara închisorii, exista un târg cu biserici vechi şi mănăstiri.

Imediat cum am ajuns pe terasă, l-am văzut la câţiva metri mai încolo pe tatăl meu, care sprijinit de balustradă, cu spatele la panoramă, într-un soi de apatie rătăcită, se lăsa ciufulit de briza dintre apus. Când l-am zărit, m-am oprit tresărind, iar el nu şi-a dat seama că eram acolo. Chipul său colţuros din cauza slăbiciunii părea, în lumina soarelui ce apunea în spatele lui, aproape chipul unui adolescent, cu umbra bărbii nerase care începea să semene cu un puf de aur. La scurt timp s-a ridicat, în cămaşa lui fluturândă din pânză de un azuriu decolorat, desfăcută pe pieptul alb, şi a intrat pe sub arcada porţii. Atunci şi eu, mergând încet ca să nu mă apropii de el, am luat-o în aceeaşi direcţie. Mi se părea deja că ştiusem încă de dinainte că venisem aici ca să-l spionez. Şi simţeam că poate încă de la începutul verii mă pregătisem să caut mai devreme sau mai târziu urmele misterului său.

Vânătoarea

Pe sub bolta porţii, un lung coridor decorat de sus în jos, cu nişte cruci pictate, de un negru prăfuit, ieşea în piaţa centrală a Locului Fortificat, care din cauza imensităţii părea piaţa unei metropole, dar era întotdeauna ciudat de pustie. În stânga acestei pieţe, la capătul unei mici văi pavate, o altă poartă din zăbrele oprea accesul într-o vastă curte galbenă şi goală, în care se înălţau enorme clădiri dreptunghiulare. Pe poartă, în jurul figurii în relief colorat a Sfintei Maria della Pietà, era scris *Închisoare.*

Aceea era intrarea Penitenciarului. Din locul acela, prin nişte clădiri joase, apărate de ziduri, colina închisorilor urca, prin spatele Pieţei Centrale, până la vechiul Castel care domina, în dreapta, dincolo din micul târg ghemuit la picioarele sale. Preţ de o secundă, cu inima abia bătând, m-am aşteptat să-l văd pe tata îndreptându-se cu pas sigur pe vale în jos şi dispărând, ca prin miracol, din faţa ochilor mei, după poarta interzisă. Dar el a luat-o la dreapta şi, urmând una din laturile pieţei, s-a îndreptat către zona înaltă a Locului, unde în sus, de-a lungul treptelor vechii fortăreţe, într-un labirint de intersecţii de urcuşuri şi coborâşuri, se înghesuie de secole căsuţele târgului.

Spre deosebire de Piaţa Centrală, care era deja pe trei sferturi în umbră, în zona aceea mai bătea încă soarele, care colora în roşu micile vitralii, printre arcadele antice suprapuse, acoperişurile sparte, şi balcoanele pe care înfloreau ardei iuţi şi muşcate. Mergând cu paşi împleticiţi, ca de om beat, tata a intrat pe străduţele acelea zgomotoase, la asfinţit. Avea în picioare nişte sandale cu tălpile de lemn, cum se poartă în mod obişnuit vara pe plajele noastre şi care, răsunând pe pietre, mă ajutau să mă ţin după el prin labirintul de străduţe. Paşii mei, datorită papucilor de sfoară, erau tăcuţi, de altfel, chiar dacă-l urmăream la mică distanţă, nu-mi mai era absolut

deloc teamă că mă poate descoperi. Mă simţeam apărat de un soi de cinism şi de fatalitate, ca şi cum aş fi înghiţit inelul care te face invizibil, iar el ar fi un elf, un foc rătăcitor şi orice mijloc de comunicare între noi ar fi fost întrerupt. Aveam aproape impresia că oamenii locului risipiţi pe străduţe sau stând în balcoane sau aşezaţi pe scările externe care se strigau şi discutau între ei nu ne vedeau trecând.

Mintea îmi era amorţită, dar o certitudine abulică, aproape neconsolată, îmi spunea că Wilhelm Gerace mergea acum dezarmat în faţa mea, ca o călăuză inconştientă; şi că, inevitabil, nu peste mult timp, nu ştiam cum, dar urma să fiu condus în teatrul misterelor sale.

Nici măcar nu simţeam curiozitate, ci doar o senzaţie de uitare sau de boală, asemănătoare cu cea pe care o ai în vis. Trecuseră vreo cinci-şase minute de când intrasem pe poarta Locului Fortificat, dar mi se păreau ore.

Ţinta lui W.G. prin părţile astea nu putea fi decât una: vechiul Castel. Era clar că acolo fusese stabilită locuinţa Puşcăriaşului. Trebuia să se afle într-una din micile celule, cu ferestruicile în formă de *gură de lup*, care dădeau spre mare fără s-o vadă, şi către care călătorii de pe vapoare, lipiţi de parapete, îşi îndreptau curioşi atenţia lor tristă, când treceau pe lângă Procida. Chiar dacă ţinta tatălui meu nu putea fi decât aceea, el a continuat o vreme să se învârtă fără scop în sus şi-n jos pe străduţele din jurul singurei străzi (numită Via del Borgo) care ducea la intrarea în Castel. Mă întrebam dacă într-adevăr nu băuse cumva. Acel du-te-vino fără sens te ducea cu gândul la fâlfâitul înnebunit al fluturilor de noapte în jurul lămpilor. În cele din urmă s-a hotărât şi, aşa cum mă aşteptam, a luat-o pe Via del Borgo. Aici, pe neaşteptate, i-am pierdut urma.

Via del Borgo era un soi de galerie acoperită săpată în terenul stâncos de sub locuinţe, fără alt pavaj decât un strat gros de praf. Între arcul de la intrare şi cel de la ieşirea către castel, pe toată întinderea ei (poate vreo trei sute de metri), nu primea o altă lumină decât de la o spărtură la jumătatea drumului, largă cât o uşiţă, şi care dădea spre spaţiul deschis. Pe lungi porţiuni, deci, această stradă (pe care locuitorii o numeau *Canalul*) se afla într-un întuneric peren, doar uneori, pe laturi, licărea puţină lumină venită de la nişte mici deschideri în pământ, asemănătoare unor grote, de unde o scăriţă ducea în interiorul căsuţelor de deasupra.

Cum am intrat pe Via del Borgo, pata albastră a cămăşii tatălui meu, care mergea înaintea mea la câţiva metri, a fost înghiţită de întuneric. La început totuşi am continuat să disting înaintea mea, oricât era de înăbuşit de terenul prăfos, zgomotul saboţilor lui de lemn, al căror ecou răsuna slab sub boltă, apoi nimic. Se auzeau, din târgul de deasupra, vocile fetelor care, la sfârşitul zilei, îşi chemau fraţii de pe stradă; şi ici-colo, în micile intrări întunecate, se zărea câte un copil care se juca aşezat pe pământ, lângă trepte, printre câini, găini şi uneori fâlfâitul unui porumbel. Ochii mi se obişnuiseră deja cu lumina aceea slabă, dar în zadar; grăbind pasul, mi-am încordat privirea, încercând să-l văd din nou înaintea mea pe cel pe care-l urmăream. Ca să-l ajung, am străbătut în fugă ceea ce mai rămăsese din Via del Borgo, şi într-o clipă am fost la ieşire, într-o curte largă acoperită cu iarbă, din capătul căreia, printr-o poartă masivă, tăiată într-un soi de bastion, se ajungea în subteranele Castelului aflat în apropiere. De tata însă, nici urmă. Pe tăpşanul acela arid, în faţa uşii zăvorâte, nu se afla decât soldatul de pază cu arma în bandulieră, care de-abia mi-a aruncat o privire, mai mult somnoros decât bănuitor. În afara lui, nu se vedea în jur

nici un semn al altei prezenţe umane. Am rămas câteva clipe nemişcat, apoi, ridicând din umeri, am pornit-o din nou cu pas leneş pe Via del Borgo.

Mi s-a părut inutil să străbat din nou de la un capăt la altul Canalul, şi am ieşit prin deschizătura de la jumătatea drumului. Mi-a venit în minte că şi tata ar fi putut ieşi pe-aici, şi în felul acesta se explica dispariţia lui, fără atâtea presupuneri fantastice. S-ar fi putut. Dar, chiar dacă asta era pista exactă, cine ştie unde se afla la ora asta? Şi, de fapt, ce-mi păsa mie de W.G.? Ce-mi păsa să-i aflu secretele? Dintr-odată, mai mult decât speranţa îmi pierdusem dorinţa de a-l regăsi. Urcând către vârful fortăreţei, m-am întâlnit cu un grup de copii care coborau ducând cu ei un zmeu, şi am fost tentat să-i întreb dacă văzuseră un bărbat înalt, îmbrăcat în albastru, dar am hotărât că nu merita. Aproape renunţasem să-mi continui vânătoarea. Mergeam înainte doar din inerţie, fără o intenţie precisă.

Palatul

Din peretele spart al Canalului, printre grămezi de pietre şi ruine, se urca la un teren abandonat, numit *Peştele negru*[13], care se întindea în spatele târgului, de-a lungul laturii extreme a Locului Fortificat, perpendicular pe cele mai înalte stânci ale insulei. Maidanul era închis la capăt de imensa construcţie a vechiului Castel; iar în ultima porţiune era format dintr-o adunătură de căsuţe distruse (cred că încă de pe vremea piraţilor turci), fără acoperişuri şi îngropate în cea mai mare parte sub grămezi de pământ. Acest deluşor de ruine era despărţit de Castel, care se înălţa pe partea cealaltă aproape în continuarea stâncilor, de o prăpastie naturală, de netrecut, plină de

[13] În original, *Guarracino*.

gunoaie şi pietre, iar în dreapta, printre tufişuri întinse de muri şi mărăciniş, cobora treptat spre mare.

Dedesubt se afla Extremitatea de Nord a insulei, cea pe care în vară, de câte ori mă aflam pe porţiunea asta de mare cu barca mea, o ocolisem tot timpul, ca şi cum ar fi fost un spectru. Acum, dedesubt vuia marea, sorbită de scobiturile stâncilor, cu zgomotul foşnitor al valurilor, şi în afară de asta nu se auzea în împrejurimi nimic altceva. Maidanul era pustiu, şi căţărându-mă pe acest deluşor râios şi devastat, am simţit că mă cuprinde o teribilă tristeţe.

Vocile târgului din apropiere, care ajungeau până la mine înăbuşite şi îmblânzite de atmosfera calmă, mi se păreau voci ale unui neam infantil, diferit de al meu, şi auzindu-le aveam sentimentul pe care l-ar avea un trist Cavaler Rătăcitor, auzind spre seară, în timp ce călătoreşte singur prin păduri şi văi, dialogurile păsărilor care se strâng în copaci să doarmă toate împreună. Am regretat zilele în care, la ora asta, hoinăream prin port, sătul de câtă dragoste făcusem după-amiaza cu Assuntina şi somnoros deja. Am simţit o părere de rău pentru mica sclavă indiană, care azi mă aşteptase în zadar. M-am gândit că în momentul ăsta era ocupată cu pregătirea cinei pentru ai ei, care se întorceau de la câmp. Şi mama vitregă, în Casa junilor, cânta lângă coşul lui Carmine ca să-l adoarmă. Dar lui nu-i era somn şi voia să se mai joace... Cu toţii se ocupau de lucruri simple, normale. Numai eu umblam după mistere teribile şi extraordinare, care poate nici nu existau şi pe care, de altfel, nici nu mai doream să le aflu.

Printre urmele căsuţelor îngropate, se vedea ici şi colo câte un rest de construcţie mai mare, o bucată de zid, înaltă de doi-trei metri, cu găuri pătrate în locul vechilor

ferestre. Pe neaşteptate, lângă unul dintre ziduri, am zărit sandalele de lemn ale tatălui meu.

M-am retras şi m-am ascuns repede în spatele zidului, căci dintr-odată, după ce îl căutasem atât de mult pe W.G., mi-a fost frică să-l văd, chiar dacă el nu mă vedea. Şi am rămas nemişcat, cu inima bătându-mi cu putere, fără să mai ies din ascunzătoare. Evident, îşi lăsase sandalele ca să poată umbla mai repede, cu picioarele goale, pe terenul acela accidentat, şi se afla probabil nu prea departe, pentru că acolo, între prăpastie şi mare, nu mai exista nicio cărare. Dar, în clipele următoare, oricât mi-aş fi ţinut până şi respiraţia, nu se auzea nimic în jur, niciun semn al vreunei fiinţe vii.

Castelul, în partea aceea a colinei, nu avea nici ferestre, nici uşi, nimic altceva decât nişte ziduri oarbe imense, întărite cu stâlpi, contraforturi şi arcade oarbe. Astfel încât aproape semăna mai mult cu o grămadă de stânci naturale, decât cu orice altă construcţie umană. Doar pe o aripă în formă de semicerc, ce se iţea în afară perpendicular pe mare, se vedeau, de aici de pe uscat, câteva ferestruici gură de lup, dar nici de acolo nu se auzea niciun zgomot şi nicio mişcare. Ca şi cum personajele în sumbra lor uniformă albă care locuiau în Palat ar fi zăcut în letargie, ascunse între zidurile acelea.

Din partea aceasta a Locului Fortificat era imposibil să ajungi în încăperile Palatului. Şi în liniştea pustiului care se întindea în jurul meu, mi-au apărut un soi de viziuni fantastice legate de W.G. Scări, treceri secrete, intrigi legendare, sau poate chiar moartea. Mi l-am imaginat cum, după ce-şi abandonase saboţii de lemn, cădea zdrobindu-se de stânci, şi mi s-a părut ciudat că nu mă mai interesa nimic, nici măcar dacă murise. Îmi devenise indiferent dacă era mort sau viu, aproape sau departe. Mi-am dorit dintr-odată să fi fost deja plecat de pe insulă,

printre oameni străini, fără posibilitate de întoarcere, şi am hotărât ca în viitor să-i las să creadă pe toţi cei pe care am să-i cunosc că sunt un copil găsit, fără tată, fără mamă, fără rude. Abandonat în scutece pe nişte trepte şi crescut într-un Orfelinat sau ceva asemănător.

Am căscat, ca să insult umbra invizibilă a lui W.G. Dar, enervat, am rămas acolo, fără să ştiu ce aştept. Soarele dispăruse aproape cu totul în mare, nu ştiu câte minute trecuseră deja, când l-am auzit pe el, destul de aproape, cântând.

Sărmana voce şi semnalele

Vocea lui, pe care am recunoscut-o imediat tresărind, venea din părţile cele mai joase şi mai ascunse ale colinei, astfel încât părea să iasă din adâncul prăpastiei marine. O asemenea iluzie îi dădea scenei solemnitatea neliniştită a viselor, dar lucrul cel mai ciudat pentru mine era în primul rând faptul că el cânta. Nu-l auzisem niciodată cântând şi, de fapt, vocea lui nu era frumoasă (era, s-ar putea spune, singurul lucru urât la el): cu un timbru ascuţit, aproape feminin, lipsit de armonie. Dar tocmai pentru că-i lipsea muzicalitatea şi graţia, acest cântec al său misterios m-a impresionat şi mai mult. Cred că nici măcar melodia unui arhanghel nu m-ar fi putut emoţiona într-o asemenea manieră.

Cânta o strofă dintr-o canţonetă napolitană, una dintre cele mai cunoscute, pe care eu o ştiam, se poate spune, încă de pe vremea când am început să vorbesc, şi devenise pentru mine comună şi banală de câte ori o auzisem şi o repetasem. Cea care spune:

Nun trovo n'ora 'e pace!
'A notte 'a faccio juorno,
sempe pe' stá ccá attuorno,

speranno 'e ce parlá.[14]

Dar el o cânta cu o amărăciune care încerca să fie convingătoare, atât de grosolană şi de disperată, încât am stat să-l ascult ca şi cum aş fi învăţat un important cântec nou cu un înţeles tragic. Cele patru versuri cu motivul lor, pe care el îl cânta lent, târâit şi strigat, mi se părea că vorbeau despre însăşi singurătatea mea, de când hoinăream evitat de N., fără prieteni, nici fericire, nici odihnă. Şi despre ziua de azi când nimerisem pe colina asta mizerabilă, în ascunzătoarea asta nesăbuită, ca să înţeleg ultima tristeţe.

Nereuşind să-l zăresc de unde mă aflam pe W.G., m-am urcat pe o ieşitură a zidului în spatele căruia stăteam ascuns. Şi de acolo de sus, uitându-mă pe o veche fereastră spartă, l-am descoperit imediat pe cântăreţul meu. Stătea singur, pe jumătate întins pe o fâşie de pământ pe care înfloriseră buruieni, la capătul ultimelor poteci către stâncile de pe ţărmul mării; şi de pe stratul acela strâmt şi abrupt, asemenea unui broscoi mizerabil care cântă la lună, cânta către Palat. Privea fix la una dintre ferestruicile care se puteau vedea şi de jos, aflate în aripa semirotundă, ieşită între prăpastia colinei şi mare. Era o ferestruică izolată la jumătatea zidului, şi ca şi celelalte tovarăşe ale ei nu dădea niciun semn de viaţă, acolo în mica deschizătură aflată deasupra gurii de lup nu era nimic altceva decât tăcere şi întuneric.

Totuşi, părea că tata aştepta un răspuns la cântecul său. Când a terminat strofa, a rămas puţin într-o tăcere neliniştită, răsucindu-se îndurerat ca un bolnav pe un pat de spital. Apoi a reluat cântecul de la capăt, la fel ca înainte. În momentul acesta, eu, de teamă că ar putea să

---

[14] „Nu găsesc o oră de pace! Din noapte fac zi / ca să stau mereu aici în jur / sperând să-i pot vorbi." Versuri în dialect napolitan, din faimoasa canţonetă *Maria Mari*.

mă descopere, am părăsit postul de observaţie, coborând cu un salt la picioarele zidului. De aici, lăsându-mă puţin într-o parte, puteam, fără să-l văd pe el, să supraveghez impasibila ferestruică a Palatului. Şi, într-adevăr, nu mi-am mai luat ochii de la ea.

Încă de vreo trei-patru ori s-a auzit din adâncul colinei vocea lui reluând cântecul, cu o încăpăţânare copilărească şi sumbră. Repeta mereu doar acea unică strofă a canţonetei atât de cunoscute mie, şi la fiecare reluare accentul său exprima o durere diferită: implorare, poruncă sau capriciu tragic, exigent. Dar ferestruica rămânea oarbă şi surdă, ca şi cum Puşcăriaşul, care locuia înăuntru, dezertase din cămăruţa lui sau murise sau cel puţin căzuse într-un somn adânc.

În cele din urmă, inutilul cântec a încetat, dar în locul lui, după puţin timp, am auzit urcând dinspre mica vale ascunsă, într-o nouă tentativă de chemare către ferestruică, nişte scurte fluierături ritmate. Şi auzindu-le, m-am cutremurat brusc, muşcat de gelozie!

Recunoscusem imediat, în ritmul acelor fluierături, un limbaj secret de semnale, un soi de alfabet Morse, pe care tata şi cu mine îl inventaserăm, pe vremea fericită a copilăriei şi adolescenţei mele. Foloseam acest alfabet de fluierături ca să ne trimitem mesaje la distanţă, vara, în timpul jocurilor noastre pe mare, sau alteori ca să ne batem joc, înţelegându-ne dinainte, în Port sau la Cafeneaua din piaţă, de anumiţi procidani care habar n-aveau ce se petrece.

Acum, evident că Puşcăriaşul fusese informat de tata despre acest alfabet misterios, pe care eu îl credeam doar proprietatea noastră: a mea şi a lui Wilhelm Gerace!

Semnalele acelea inventate îmi erau de ani de zile atât de familiare, încât auzindu-le puteam să le traduc pe loc în cuvinte, mai bine decât un telegrafist bătrân. Emoţia

geloasă care m-a cuprins m-a făcut totuşi să pierd primele silabe ale mesajului lansat de tata. Ceea ce am auzit în continuare suna astfel:

...NICI-VIZITE-NICI-SCRISORI-NIMIC
CEL PUŢIN UN CUVÂNT
CE TE COSTĂ?

A urmat o nouă tăcere de aşteptare din partea tatălui meu, dar ferestruica se încăpăţâna în indiferenţa ei de mormânt. Tata a repetat:

CEL PUŢIN UN CUVÂNT

şi, după o altă tăcere:

CE TE COSTĂ?

În sfârşit, în mica deschizătură din partea de sus a ferestruicii, unde gura de lup, lărgindu-se ca nişte foale, lăsa descoperită ultima parte a zăbrelelor, am văzut prinzându-se două mâini. E clar că şi tata le-a văzut imediat şi s-a ridicat brusc în picioare, aşa că eu am putut să-l văd de la umeri în sus, alergând către marginea povârnişului. Acolo s-a oprit, aproape sub Palat, de care îl despărţea, cu doar trei sau patru metri, prăpastia mării; şi a rămas tăcut aşteptând, ca şi cum nenorocitele alea de mâini agăţate ar fi fost două stele apărute ca să-i anunţe soarta.

În scurt timp, mâinile s-au desprins de zăbrele, dar Puşcăriaşul stătea cu siguranţă în spatele ferestruicii, poate urcat pe pat, ca să ajungă până sub gura de lup; şi de acolo îşi ducea două degete la buze, pentru ca semnalele sale de răspuns să fie mai puternice! Într-adevăr fluierăturile sale n-au încetat să se audă, foarte puternice şi ritmate, într-o secvenţă de o barbară monotonie. Şi imediat, cu un sentiment incredibil de

siguranţă, în ele, ca într-o voce cunoscută, agresivă, mândră de adolescenţă şi de dispreţ, am recunoscut aroganţa unică, exasperantă a răufăcătorului de pe chei!

Mesajul său pentru tatăl meu, pe care l-am tradus imediat, a constat cu totul în doar două cuvinte:

CARĂ-TE, PARODIE!

Pe urmă, nimic. Doar mie mi s-a părut, poate dintr-o simplă halucinaţie auditivă, că aud în jurul lui, de la ferestruicile apropiate, un cor de râsete înfundate, ca o sumbră şi mare bătaie de joc la adresa tatălui meu. Apoi s-a făcut din nou o linişte generală de mormânt, care a fost întreruptă în scurt timp de loviturile pe care le dădeau gardienii de rond, în zăbrele, pentru a le verifica înainte de căderea serii. Acest zgomot se apropia tot mai mult, de la ferestruicile invizibile ale faţadei spre mare, şi l-am văzut pe tata plecând de unde era şi pregătindu-se să urce încet. Atunci, de frică să nu mă descopere, am luat-o la goană de pe colină, parcurgând din nou drumul pe care venisem.

Pe tot drumul, până acasă, am repetat în sinea mea, ca să nu-l uit, cuvântul *Parodie*, de al cărui înţeles nu eram prea sigur. Odată ajuns acasă, l-am căutat într-un foarte vechi dicţionar şcolar, care se afla de mulţi ani în camera mea, poate aparţinuse bunicii învăţătoare sau poate studentului din vremea lui Romeo Amalfitanul. La cuvântul *Parodie* am citi:

IMITAŢIA ALTOR PERSOANE, ÎN CARE CEEA CE LA ALŢII ESTE SERIOS DEVINE RIDICOL SAU COMIC SAU GROTESC.

Şi astfel, Wilhelm Gerace mi-a jucat ultima festă. Dacă într-adevăr, cu bună ştiinţă sau intenţie, el ar fi studiat maniera cea mai răutăcioasă ca să mă prindă din nou în mrejele lui, nu ar fi putut inventa un joc mai perfid decât

ăsta, în care mă atrăsese fără s-o ştie. Acum, deci, îmi apărea clar că în pelerinajele sale la Locul Fortificat nu-l aştepta decât o solitudine ruşinoasă, că acolo sus el venea batjocorit şi alungat ca ultimul servitor. Şi la această descoperire, nu ştiu de ce, iubirea mea pentru el, pe care o credeam sufocată şi aproape stinsă, s-a reaprins mai amară, mai sfâşietoare, aproape teribilă!

CAPITOLUL AL OPTULEA

Adio

Nu mai eşti fluturaşul din soare
Care zboară din floare în floare.
Fluturaş, nu mai ai aripioare.
Domnul Conte ţi le-a retezat.
....
Cu războinicii ce să faci!

(*Aria lui Figaro*)

Umbră detestată

Au mai trecut încă două luni. Era către sfârşitul lui noiembrie. În perioada aceea am aflat că Assuntina mă trăda.

N-are rost să mai pierd timpul povestind cum am aflat, trebuie deja să mă grăbesc să ajung la sfârşitul acestor amintiri. E suficient să spun că am fost informat asupra acestui lucru şi nu era nicio îndoială, şi nu mă trăda cu un singur amant, ci cu mai mulţi, şi încă dinainte de a se încurca cu mine îi avea pe aceşti diverşi amanţi! În ziua în care am aflat totul, am trecut anume prin faţa casei sale, şi când ea, văzând că nu mă opresc, a fugit după mine, m-am întors şi i-am aruncat în faţă nişte insulte atât de vădite şi cu o asemenea violenţă, că ea s-a retras speriată.

Mai târziu, am trecut din nou pe acolo, în faţa căsuţei nu era nimeni, iar uşa era închisă. Şi atunci, am scrijelit cu briceagul, pe lemnul uşii, o scroafă şi am scris *Adio pentru totdeauna.* După care am pornit să hoinăresc pe câmpurile dimprejur şi în final m-am aruncat pe iarbă izbucnind în plâns.

N-o iubisem niciodată pe Assuntina, e-adevărat; dar în ultima vreme mă gândisem chiar să mă însor cu ea, atât de tare îmi doream să am o femeie care să ţină la mine şi să fie numai a mea! Hotărâsem ca, imediat după ce ne căsătoream, să-i dau chiar şi sărutări, la fel ca sărutarea pe care i-o dădusem cândva lui N., dar niciodată ei. Şi apoi – acesta era lucrul cel mai important – am fi făcut un copil împreună. Îmi plăcea enorm ideea de a avea un copil făcut de mine şi mă amuzam gândindu-mă cum va fi, şi plănuiam să-l iau cu mine în viitoarele călătorii, ca pe un prieten adevărat. Acum şi planul acesta se ducea pe apa sâmbetei, ca multe altele.

Cel puţin, dacă ar mai fi trăit mama, aş fi putut să mă descarc povestind cuiva necazurile mele! Pentru o clipă mi-a apărut în minte imaginea lui N., aşa cum se purtase cu mine în alte timpuri, dar imediat peste această imagine de dinainte s-a suprapus cea de acum: atât de rea, că până şi cârlionţii ei păreau că deveniseră ameninţători! În această privinţă, puteam să recunosc drept corect ceea ce spusese odată infama Assuntina: şi anume că mama mea vitregă, sub aparenţa unei mieluşele, ascundea duritatea de neîmblânzit a unei fiare!

Asta e: de acum încolo eram cu adevărat singur. Şi atunci ce mă mai atrăgea pe insula asta vrăjită? Ce mă reţinea să o părăsesc pentru totdeauna, cum făcusem cu mizerabila mea amantă necredincioasă?

Răspuns: Wilhelm Gerace, care de obicei altădată, în această perioadă a toamnei, era deja de mult în călătorie, acum mai onora încă Procida cu prezenţa lui.

Deseori unele din sentimentele noastre, pe care le presupunem splendide, de-a dreptul supraomeneşti, sunt în realitate insipide; doar o amărăciune pământeană, eventual atroce, poate, ca sarea, să scoată în evidenţă gustul misterios al amestecului lor profund! Toată copilăria şi adolescenţa crezusem că-l iubesc pe W.G., şi poate mă înşelam. Doar acum poate începeam să-l iubesc. Mi se întâmpla ceva surprinzător, ceva ce în trecut n-aş fi putut cu siguranţă crede, dacă mi s-ar fi spus: îmi era milă de W.G.

În viaţa mea avusesem sentimente de milă şi pentru alţii. De exemplu, pentru străini sau necunoscuţi, uneori, pe stradă, chiar şi pentru un trecător. Pentru Immacolatella. Pentru N. Şi pentru Assuntina. Aflasem, deci, cât de teribil, de incomparabil poate fi acest sentiment. Totuşi persoanele pentru care le avusesem, chiar dacă-mi erau dragi, îmi fuseseră întotdeauna apropiate doar dintr-o întâmplare, dintr-o alegere, nu fuseseră rudele mele de la naştere, pentru prima oară însă, acum, cunoşteam această violenţă inumană: să-mi fie milă de însuşi sângele meu!

În ciuda plictiselii de iarnă care domnea pe insulă, de câteva săptămâni W.G. se arăta mai puţin sumbru şi mai sociabil. Cu siguranţă nu se vindecase de gândul său fix, dimpotrivă, aş fi spus că îl stăpânea mai mult ca niciodată cu puterea lui suverană. Numai că acum, trezindu-l din amorţeala lui plină de nelinişte, părea să-l împingă zi după zi spre o nerăbdare nouă şi ciudat de bucuroasă. Care îl făcea să se plimbe fără încetare dintr-o cameră într-alta sau pe străzile satului, sau pe cărările de pe câmpie, ca şi cum ar fi fost urmărit de o mulţime de prevestiri nemiloase

şi de dorinţe imposibile. Uneori izbucnea într-o veselie exaltată, ingenuă, de persoană imatură, dar veselia asta părea să-l obosească teribil, şi atunci, ca să se odihnească, se refugia într-o oribilă melancolie!

Îmi dădusem seama că-şi rărise pelerinajele la Locul Fortificat, dar asta nu era suficient ca să mă las păcălit. Recunoşteam mereu în ochii lui şi în gesturi acea umbră detestată care-i ocupa mintea. Şi de aceea îi arătam tot timpul un chip încruntat, taciturn. Iar atunci când (se întâmpla din nou de câteva zile), ducându-se în sat sau la plimbare pe câmpuri, îmi căuta compania, îl urmam fără chef. Şi când îmi vorbea, îi răspundeam scurt, obraznic.

Dacă mă gândesc la ele, acele ultime săptămâni mi se pare cu adevărat că *au zburat*, că au fost cele mai repezi din viaţa mea. Dar cine ştie cât i s-au părut de lungi lui, care, cu siguranţă, număra zilele! În jurul lui, în aer, plutea bucuria dramatică şi nerăbdătoare a aşteptării. Iar eu simţeam că trebuia să se întâmple ceva, dar refuzam să împărtăşesc drama lui bucuroasă, până într-atât încât nici măcar nu încercam să-mi explic aşteptarea aceea, sau poate mă prefăceam că o ignor! Totuşi explicaţia a venit repede.

Într-o seară

Într-o seară, pe la începutul lui decembrie, m-am întors acasă foarte târziu. De când N. îmi declarase ostilitatea ei iremediabilă, mă întorceam întotdeauna târziu seara, ca să nu stau la masă cu ea. Înainte să meargă la culcare, îmi lăsa întotdeauna cina la căldură, în cuptor, dar de câteva săptămâni începusem să mănânc deseori singur, în sat, la Hanul cocoşului sau la Cafeneaua văduvei. Căci eram foarte bogat în toamna aceea: tata mă umplea de bani. Nu era zi, s-ar putea spune, în care să nu-mi dăruiască o

bancnotă de cincizeci sau de o sută, şi în dimineaţa aceea îmi dăduse chiar suma fabuloasă de cinci sute de lire. Nu ştiam ce să fac cu atâta bogăţie, şi uitam bancnotele în cărţi sau printre zdrenţele din sertar. Aveam întotdeauna cel puţin şapte sau opt, toate îngrămădite şi mototolite în buzunar, şi dădeam bacşişuri atât de generoase, încât pentru a găsi în istoria lor un caz asemănător, procidanii trebuiau să se întoarcă în secolul al XVII-lea, când Procida era sub stăpânirea spaniolă.

De obicei mergeam să cinez la han pe la şapte, şi după aceea rămâneam în sat până la zece sau mai târziu, aşa încât uneori, când mă întorceam acasă, mă simţeam din nou destul de înfometat şi mâncam cu plăcere şi ceea ce-mi lăsase mama vitregă. În seara aceea m-am întors cu intenţia asta. Şi am avut o surpriză: cuptorul era cald încă, cele două mici vase de lut în care N. îmi lăsa de obicei cina erau acolo, fără capac şi goale. Iar pe masă nu se vedeau, ca în celelalte seri, farfuriile şi tacâmurile puse acolo de N. pentru mine.

Era pentru prima oară când se întâmpla aşa ceva, am luat din sertar o bucată de pâine şi am ieşit s-o mănânc afară. Dar aici am simţit că-mi trecuse foamea şi am aruncat-o.

Era o noapte fără stele, bătea un vânt umed şi destul de rece. De abia făcusem câţiva paşi, când am auzit în spatele meu cum rafalele de vânt trântesc uşa franţuzească iluminată, pe care o lăsasem deschisă. Fără becuri şi fără lună, pajiştea era atât de întunecată, că nu i se vedeau marginile, nu mi s-a părut deloc îmbietoare, aşa că, în scurt timp, am hotărât să mă întorc spre casa care se înălţa în spate liniştită şi cufundată în somn. În timp ce mă apropiam, am observat în spatele marii ferestre din salon o uşoară lumină roşiatică.

Mai ales iarna, camera aceea rece şi enormă era lăsată întotdeauna de familia noastră închisă şi părăsită. Primul lucru la care m-am gândit, deşi nu credeam în aşa ceva, au fost fantomele, mi-au venit în minte poveşti care, atunci când eram copil, îmi creaseră unele îndoieli: cu fantoma Amalfitanului, ale tinerilor lui... „Poate, mi-am spus, şi cina mea au mâncat-o fantomele...” Şi, intrând în casă, sceptic şi uimit, m-am dus, fără să mai stau pe gânduri, în salon.

Am văzut imediat că lumina roşiatică pe care o zărisem de afară venea de la şemineu. Cineva, amăgindu-se că poate încălzi puţin caverna care era salonul, aprinsese câteva lemne în vechiul şemineu al călugărilor, care nemaifiind folosit poate de o jumătate de secol umpluse deja destul de bine încăperea cu fum. Atunci când am intrat, o formă solitară s-a mişcat pe unul din divanele desfundate de lângă şemineu, şi la început mi s-a părut a fi un câine. Dar s-a ridicat, era un bărbat, şi când am aprins lumina l-am recunoscut imediat. Chiar dacă nu i-aş fi recunoscut trăsăturile şi costumul de haine (aceleaşi haine de duminică cu care era îmbrăcat în ziua aceea pe chei), ura instinctivă, ascuţită şi sfâşietoare, pe care am simţit-o imediat împotriva lui, mi-ar fi fost suficientă ca să-l recunosc.

În salon

Lampadarul din tavan, prăfuit şi chior, lumina prea puţin colţul acela din salon. Dar chiar şi în strălucirea aceea mizerabilă, ochilor mei i s-a înfăţişat, ca într-un tablou extrem de evident, primirea ospitalieră, elegantă, exultantă, pe care tata, într-o improvizaţie nepricepută, i-o făcuse acelui om: un soi de festin ingenuu şi dezordonat! Pe masa, mutată lângă divan, se aflau farfuriile cu

resturile cinei mele, măsline, prăjituri, curmale, ţigări, vin, şi o sticlă deja goală de vin spumant şi alta de lichior. Pe jos, adus de cine ştie unde de prin casă, până şi un covor, pe divan o pernă şi pătura de lână a tatălui meu... Toate astea au căpătat în ochii mei de sălbatic rănit importanţa unui fast regal!

Şi trăsăturile lui, de data asta (altfel decât în ziua aceea pe chei), mi-au apărut imediat cu o precizie extraordinară, mai ceva decât dacă le-ar fi luminat un far. Imediat cum l-am văzut, mi-am dat seama ce mult greşisem acolo, pe chei, crezând că-i un om urât! Şi revelaţia neaşteptată că era frumos m-a străpuns ca o lamă de cuţit. Poate nu i-aş fi detestat atâta frumuseţea, dacă ar fi fost blond, dar era brunet, ca mine, chiar mai mult, şi asta îmi producea, nu ştiu de ce, şocul unei drame insuportabile.

Conversaţia cu el mi-a rămas în amintire într-o scenă neclară, aprinsă de ură. Îmi trezea ura trupul său înalt, bine făcut, cu muşchii, ce nu păreau să fi suferit din cauza închisorii, reliefându-se la orice mişcare. Şi umerii. Şi gâtul robust, pe care se sprijinea orgolios capul (modelat cu o graţie semeaţă în paloarea sa de puşcăriaş). Şi părul negru, frumos, tuns cu grijă, tinereşte, acoperind destul de mult fruntea, ca în sculpturi... Nu exista o singură trăsătură, un singur gest al lui care să-mi provoace iertarea.

Ochii, umbriţi de sprâncenele stufoase, aveau un fel dispreţuitor, arogant şi viclean de a nu-şi privi interlocutorul direct, ci pieziş. Gura, aspră şi frumoasă, nu deschidea buzele când zâmbea, ci doar le ridica puţin într-o parte, cu un soi de brutalitate aluzivă, ca şi cum un zâmbet adevărat şi amabil nu s-ar fi potrivit cu virilitatea lui. În bărbie avea o gropiţă care adăuga şi mai multă hotărâre şi îndrăzneală expresiei sale.

Trădare

— Unde e tatăl meu? l-am întrebat pe un ton aspru imediat cum am intrat în cameră.

Accentul meu brusc şi agresiv l-a anunţat probabil că între mine şi el ostilitatea era deja o realitate. M-a privit cu interes, fără să facă un pas din colţul şemineului, unde se afla.

— Şi cine e tatăl tău? a amânat răspunsul cu o pretinsă neştiinţă.

— Tatăl meu e stăpânul casei! Eu sunt Arturo Gerace!

— Aha, îmi pare bine... a spus cu un aer prefăcut de afectare leneşă, *stăpânul* s-a dus chiar acum sus, dar coboară imediat.

— Atunci îl aştept aici, am zis şi am rămas acolo, în prag, sprijinindu-mă cu spatele de tocul uşii.

— Desigur, a răspuns el cu o mică strâmbătură indiferentă, ca şi cum ar fi spus că pentru el prezenţa mea sau a unei furnici era acelaşi lucru. Apoi, întinzându-se din nou pe divan, a adăugat: Dar, apropo, stinge lumina. Tatăl tău a insistat să nu fie aprinsă: există pericolul să fim văzuţi de afară...

Nu m-am mişcat, şi el mi-a aruncat o privire:

— Ei, ce aştepţi s-o stingi? a întrebat.

Şi văzând că în mod voit nu mă supun, s-a ridicat într-un cot, în timp ce în ochi i s-a aprins pentru o clipă o luminiţă, provocată parcă de un mister glumeţ sau de aroganţă:

— E periculos, să ştii, a ameninţat vag, poliţia…

Apoi, coborând vocea, cu o emfază inspirată şi ticăloasă, a spus:

— SUNT UN EVADAT!

L-am privit fără să clipesc. După gesturi, după accent, mirosisem imediat înşelătoria, dar s-ar fi putut ca vorbele lui să fie adevărate, căci se potriveau de minune cu

imaginea pe care mi-o făcusem despre el, încă din prima zi... Şi, de altfel, numai aşa reuşeam să-mi explic cum de se afla în seara asta, în casa noastră, un condamnat pe viaţă, cum considerasem de la bun început că era...

Pentru o clipă, în ciuda urii pe care o simţeam, m-am lăsat fermecat de mirajul unei complicităţi magnifice, apărut pe neaşteptate, surprinzător, imprevizibil: să ascund în casa noastră un evadat autentic, urmărit de poliţie! Era o onoare şi în acelaşi timp o putere împotriva lui: să-l am la mâna mea... Totuşi, nefiind sigur, am lăsat lumina aprinsă: nu de altceva, dar ca nu cumva el să presupună că îl luasem în serios. M-a privit din nou:

— Ce aştepţi să stingi?! a repetat.

Am ridicat din umeri cu o expresie aproape de dezgust. Atunci buzele sale închise cu aroganţă s-au deschis, aproape fără voia lui, într-un râset copilăresc. În acelaşi timp, luând o poză ironică şi de o condescendenţă vădită, şi-a ridicat sprâncenele încreţindu-şi fruntea:

— Păi, a zis, din partea mea, fă cum vrei. SUNT UN EVADAT e titlul unui film. Ce ai crezut? *Eu* sunt un cetăţean liber, din seara asta, în regulă cu autorităţile. Am fost evacuat legal din domiciliul meu de la Vilă, exact la ora 19, azi 3 decembrie, dacă vrei să ştii!

Spunând asta, fără să renunţe la poza lui indolentă, mi-a aruncat o privire leneşă şi impasibilă, dar încărcată de o răutate subînţeleasă:

— Îţi pare rău, nu-i aşa? a zis după o pauză, spune adevărul: ai crezut povestea cu evadarea şi te bucurai deja la gândul... că fugi să mă denunţi...

Din momentul în care mă proţăpisem acolo, aşteptând în faţa lui, mi-am promis să nu-i mai spun niciun cuvânt şi să nu-l mai înfrunt absolut deloc, mai rău decât dacă ar fi fost un animal. Dar auzindu-l spunând o calomnie atât de

nebunească, n-am putut să nu scot cu buzele un sunet batjocoritor.

El mi-a răspuns doar cu un zâmbet abia schiţat plin de înfumurare, ca şi cum nu şi-ar fi schimbat părerea:

— Ajunge, poţi să nu te mai deranjezi, a continuat impasibil, aşezându-se mai bine pe divan, cât despre lumini, te asigur că pentru mine seara petrecută aici cu lampadare aprinse sau stinse înseamnă acelaşi lucru. Tatăl tău, din prudenţă, s-a gândit să stingă lumina... Poliţia însă n-are nicio legătură cu asta. E vorba de probleme ale voastre private, de familie.

Aici a căscat şi a aprins o ţigară:

— Şi, ca să te informez, a explicat mai clar, tatăl tău n-ar vrea ca voi, ceilalţi din casă, să ştiţi că eu stau aici. Pentru asta, cum vezi, nu m-a instalat sus. Cred că în mod deosebit nu doreşte să mă prezinte Doamnei...

Avea un accent diferit de cele napolitane, cu care eram obişnuit, mai puţin cântat şi mai puternic. Nu vorbea însă în dialect, ci o italiană destul de precisă. Ba chiar părea să se amuze, folosind ca o provocare cuvinte căutate, iar manierele lui, plebee din naştere, apăreau şi mai provocatoare când o făcea pe educatul. Vorbea rar între două fumuri. Şi de câte ori spunea *tatăl tău* punea o notă de respect ironic şi de repulsie, ca şi cum ar fi dat la o parte un obiect mizerabil, deranjant, şi în acelaşi timp ar fi luat în batjocură paternitatea aceea cu care eu mă mândream!

— Şi se înţelege, a continuat lăsând cuvintele să cadă cu un aer de sultan universal recunoscut, ca şi cum s-ar fi considerat cel mai mare gangster al secolului, că eu nu sunt bun pentru o familie, sunt un recidivist periculos... La proces, a declarat plin de sine, îmi dăduseră doi ani! Apoi au fost obligaţi să-mi facă o reducere, pentru că între timp au avut loc aceste mari evenimente internaţionale, şi în

consecinţă amnistia majestăţii sale regele... Nu te bucuri de coincidenţa asta norocoasă? Dacă nu era mersul istoriei, acum nu eram aici, în palatul vostru, să mă bucur de seara aceasta frumoasă!

La vorbele lui, deşi n-aş fi vrut, i-am aruncat o privire perplexă şi aproape interogativă. Nu pentru *marile evenimente internaţionale* la care făcea aluzie, de care nu ştiam nimic şi care în momentul acela nu mă interesau, ci de altceva: *Doar doi ani!* Mă gândeam descumpănit. Deci, cel pe care eu îl crezusem un adevărat condamnat pe viaţă era în schimb, după cât părea, un mic deţinut fără importanţă! Şi totuşi, îmi dădeam seama acum, cu furie, că nici dacă aş şti că e un mizerabil hoţ de buzunare sau un scandalagiu de mahala, în loc de un teribil ucigaş sau un bandit, n-ar putea să-i scadă în ochii mei măreţia întunecată şi odioasă.

Ca să-i arăt că-i dădeam puţină importanţă sau chiar deloc, mi-am strâmbat dezgustat buzele. El, ca să nu rămână mai prejos, se apucase să caşte exagerat, ca şi cum această *seară frumoasă* doar când o numea îi provoca o blestemată de plictiseală. Dar n-a mai spus niciun cuvânt despre asta.

S-au scurs astfel câteva clipe de tăcere. Eu stăteam sprijinit de tocul uşii, cu mâna în buzunar, cu atitudinea unui şef de bandă care-l înfruntă pe un alt şef de bandă duşman, în mijlocul pampasului pustiu. În cele din urmă am rupt tăcerea pentru a mă informa plin de ură:

— Şi ce? Dormi aici în noaptea asta?

— Da’ unde vrei să merg să dorm? La Grand Hotel? De ce? a întrebat sarcastic după puţin timp. Te deranjează cumva ideea? Poate...

Am ridicat din umeri cu dispreţul unui mare domn:

— Pfff... Mie nu-mi pasă deloc de tine, am răspuns.

— Da, am acceptat invitaţia tatălui tău, a reluat pe un ton binevoitor şi liniştit, cu un soi de generozitate insolentă, pentru că, la urma urmelor, acesta mi se părea hotelul cel mai comod de pe insulă, având de petrecut o ultimă noapte aici. Până mâine-dimineaţă nu mai erau vapoare spre continent...

În clipa asta pe chip i-a apărut o nerăbdare nostalgică şi îndelung ascunsă, care l-a făcut şi mai natural, de-a dreptul copilăresc:

— Dar, dacă n-ar fi fost taică-tău care s-a amestecat în viaţa mea, a izbucnit dintr-odată, pe un ton de contraatac exagerat, punându-şi jos picioarele de pe divan, eu, în noaptea asta, puteam dormi deja la Roma, lângă iubita mea! De la închisoarea din Viterbo (unde mă aflam eu) până acasă la mine în cartierul Flaminio, se ajunge cu maşina în mai puţin de o oră! El a fost cel care a aranjat (şi ar vrea s-o nege acum!), cine ştie cu ce pretext, să fiu transferat în oaza asta minunată care e Procida; atâta a uneltit cu amicii lui sus-puşi...

Aşa deci!... La vorbele astea, eu am revăzut, ca pe o Curte de vasali mascaţi şi enigmatici, societatea autoritară, misterioasă şi fără nume, pe care, în copilărie, mi-o imaginasem aflată în serviciul tatălui meu. Şi din ambiţie, aproape m-am bucurat de prestigiul patern, cum făceam atunci când eram copil. Acum înţelegeam de ce faimosul Loc Fortificat îl găzduise pe acest deţinut atât de ieftin, condamnat la o recluziune atât de mică... Fusese dorinţa tatălui meu, care-l târâse ca pe un sclav, pe omul acesta reticent şi arogant, pe teritoriul familiei Gerace...

Dar când mi-am imaginat asta, mi-am amintit dintr-odată (şi m-am mirat că nu mă gândisem înainte), înfiorându-mă pur şi simplu, de faimoasa promisiune făcută pe vremuri mortului *Amalfi*, că nu va mai avea niciodată un prieten pe insula asta şi în casa asta,

devotată unei singure memorii. Îmi răsunau încă în urechi cuvintele lui Wilhelm Gerace: *Dacă n-aş respecta-o, aş fi un trădător şi un sperjur*.

Iată deci că asta era!

Pe chipul meu s-a văzut probabil clipa aceea de rătăcire profundă şi neaşteptată. Şi poate această expresie dezarmată l-a făcut pe adversarul meu să adopte o a numită gentileţe. Cu o mişcare distrată a privirii sale arţăgoase şi întunecate a arătat spre masă şi a spus cu un accent de educaţie aproape nobilă:

— Apropo, nu mi-am cerut încă scuze, pentru că ţi-am mâncat cina...

Scuzele lui m-au făcut să tremur de furie, dar n-am vrut să-i fac pe plac şi arătându-i o agresivitate de pirat, obişnuit cu cele mai dubioase chefuri din cârciumi, i-am răspuns cu o nepăsare feroce:

— Despre care cină vorbeşti? Eu nu cinez niciodată acasă.

— A, e clar, nu m-am gândit..., a răspuns în felul acela ceremonios şi s-a uitat la mine curios, cu ochi surâzători. Da' chiar, ia zi bărbate, apropo – a adăugat cu un accent diferit, indiscret şi cu subînţeles –, cum de te întorci atât de târziu seara? Ai o iubită?

— Nu! am declarat îmbufnat.

— Nu ai o iubită, a spus el cu o expresie de complicitate în ochii plini de veselie, pentru că ai cel puţin două-trei iubite. Ştii ce am aflat mai devreme de la tatăl tău? Că tu nu cinezi acasă şi te întorci târziu, pentru că în fiecare seară ieşi la agăţat fete, ca motanii. Că eşti înnebunit după femei şi că ai deja amante!

Simţeam că roşesc: deci W.G., fără ca eu să ştiu, cunoştea câte ceva din ceea ce făceam! Oricum, din fericire, ăla nu mi-a observat roşeaţa de copil. Îşi întorsese privirea de la mine şi, dintr-odată, de la zâmbete revenise

la proasta dispoziţie. A suspinat greu şi neliniştit, de părea un lup. Şi, ridicându-se, a proclamat pe un ton triumfal şi ameninţător, ca şi cum ar fi sfidat până la ultima picătură de sânge pe oricine ar fi îndrăznit să-l contrazică:

— Şi mie îmi plac femeile!

Şi a repetat, mai ameninţător ca prima dată:

— Îmi plac femeile, ŞI GATA!

Apoi a început să se plimbe prin salon de colo-colo, cu pasul său elastic şi ţanţoş de jocheu. Arunca priviri furioase la frescele cu false pergole, frunze de viţă de vie şi struguri de pe pereţi, la mâzgălelile băieţilor, la masă, la tot, ca şi cum s-ar fi aflat încă într-o puşcărie. Şi m-a mustrat:

— Păi, dacă ştii vreo fată frumoasă prin partea locului, de ce n-ai adus-o aici, aşa cel puţin ne petreceam plăcut timpul în seara asta!

În cele din urmă s-a zvârlit din nou pe divan, al cărui schelet vechi a răspuns cu o scârţâitură îndurerată. Becurile din mijlocul camerei, rămase aprinse în ciuda voinţei tatălui meu, dădeau tot atâta lumină ca nişte lumânări, şi din când în când, din cauza curentului oscilant, filamentele lor se unduiau ca nişte insecte aflate în agonie.

Tata întârzia. Din când în când, mă gândeam să merg sus, dar nu ştiu ce barbară nevoie a instinctului meu – poate presimţirea unor noi necazuri – mă ţinea în schimb acolo, în blestematul acela de salon, în faţa individului. De data asta el a fost cel care a întrerupt tăcerea. Cu o voce nemulţumită, îmbufnată şi aruncând cu greu o privire către mine, a zis:

— Hei, Arturo Gerace!

I-am răspuns cu un mormăit. Atunci el, rămânând în continuare în poziţia somnolentă în care stătea întins, şi-a dus mâinile la gură imitând un megafon şi a început să

declame cu o emfază prefăcută şi ameţită de comedie poliţistă:

— ATENŢIUNE! ATENŢIUNE! Este căutat un criminal periculos, evadat din închisoarea Sing Sing!!! Atenţiune la semnalmente: nas normal, gura normală, profil grecesc...

Apoi a început să râdă încetişor în sinea sa, făcând o aluzie sigură şi răutăcioasă (deşi aproape binevoitoare) la credulitatea mea de dinainte. Am fost tentat să-i răspund cu o înjurătură îngrozitoare, dar căzuse deja în tăcerea sa languroasă şi plictisită, ca şi cum ar fi aţipit... Şi atunci, brusc, în tăcerea aceea, aproape fără să mă aştept nici eu, i-am azvârlit cu o duritate categorică o întrebare pe care de prea mult timp o ţineam în mine:

— De ce ai fost închis? Ce ai făcut?

Deşi cu o oarecare întârziere, s-a întors totuşi să mă privească printre gene, ridicând o jumătate de buză într-un zâmbet de orgoliu trufaş, care părea că nu-mi va refuza răspunsul...

— Eşti curios să ştii! a observat ca o introducere...

Şi într-adevăr, uitând până şi de antipatia mea pentru el, îl priveam atent şi cu nerăbdarea aventuroasă de a-l asculta. Aproape mă aşteptam ca de la mărturisirea lui iminentă, aici în salon, să iasă la lumină o crimă absolut unică şi incredibilă, despre care nu mai auzisem niciodată înainte în viaţă, nici nu citisem în vreo carte: împodobită cu cine ştie ce formidabile şi detestate seducţii... Şi asta îmi dădea o senzaţie fantastică: ca de iniţiere funebră sau de apreciere a virilităţii mele! Plină de importanţă şi de repulsie fascinată.

Între timp el, tolănit cât era de lung, cu pleoapele pe jumătate închise, se întindea încet, şi m-a făcut să-i aştept destul de mult răspunsul, ca să înceapă în cele din urmă, privind în sus, cu o voce prefăcută:

— Deci... Păi: jaf armat! Am atacat o diligenţă... care mergea cu nouă sute (metri) pe oră... pe drumul spre Buffalo... în Texas...

A retractat însă imediat, reluând cu acelaşi accent:

— Ba nu. Am răpit şi violat... o domnişoară de cincizeci şi şapte de ani... din familia regală!

Apoi, după o altă pauză:

— Nu, am greşit... Am furat... *fracul* capelanului.

Şi a încheiat:

— Acum poţi alege.

— Da’ cui îi pasă! am exclamat cu o grimasă dispreţuitoare.

Şi din clipa aceea, am hotărât să nu mai scot o vorbă, ca şi cum pentru mine, acolo pe divan, în locul ăluia, ar fi fost un cadavru sau o mumie egipteană. În scurt timp însă, el, căutând parcă un pretext să se împace cu mine, mi-a oferit o ţigară. Am refuzat. La care el s-a ridicat în picioare şi, pe urmă, cu un ton de o seriozitate religioasă, m-a întrebat răstit:

— Ştii cine sunt eu?

Fără să vorbesc, am ridicat bărbia, negând plin de dispreţ.

Atunci el şi-a muiat un deget în paharul cu vin şi a desenat pe perete, printre vechile desene şi semnături ale tinerilor, o stea:

— Sunt Stella. Tonino Stella! a declarat.

Şi jignit de indiferenţa mea deloc prefăcută, a proclamat glorios:

— Numele meu a apărut în toate ziarele!

După care a venit lângă mine şi, de parcă ar fi vrut să-mi dovedească identitatea, şi-a ridicat puţin mâneca şi mi-a arătat că avea tatuată la încheietura mâinii o mică stea.

Dar înainte de a-i vedea tatuajul, am observat din întâmplare un alt lucru care m-a făcut să tresar: un ceas,

prea celebru şi familiar pentru ca să nu-l pot recunoaşte dintre toate ceasurile din Europa! În afară de marca Amicus, am recunoscut până şi o mică zgârietură pe cadran, şi pe brăţara metalică nişte pete de sare. Era fără nicio îndoială faimosul ceas pe care tata îl primise în dar de la Pumnalul Algerian, ca zălog al prieteniei lor şi de care ani la rândul nu se despărţise niciodată! Îmi aminteam că până în dimineaţa aceea îl văzusem pe mâna lui, şi pentru o clipă am bănuit că Stella îl furase. Dar am înţeles imediat că adevărul era altul: nu era vorba de un furt, ci de un dar pe care tata i-l făcuse lui Stella în seara asta a lor de sărbătoare, fără niciun respect pentru vechiul său prieten credincios.

Şi aşa, în decursul unei singure zile, W.G. îi renegase fără niciun scrupul mai întâi pe Romeo şi apoi pe Marco, cei mai credincioşi tovarăşi din viaţa lui. De două ori trădător – şi sperjur. În onoarea acestui ingrat.

Parodia

Sunt aproape sigur că Stella şi-a dat seama din prima clipă că am recunoscut ceasul, dar n-a arătat nici stânjeneală, nici remuşcare. Dimpotrivă, continuând să vorbească dezinvolt a aruncat o privire la obiectul acela magnific, aproape cu o vădită plăcere de a-l poseda. Şi între timp spunea orgolios:

— Da’ cum, nu ajung până aici ziarele de la Roma? În câteva era chiar şi fotografia mea, cam acum un an, în zilele în care eram căutat... Întreabă-l pe taică-tău, dacă vrei să mai ştii ceva!... Da, a fost chiar în perioada aia, mi se pare, în timp ce mă ascundeam ici şi colo, că am avut *onoarea* să fac cunoştinţă cu el! ...Apropo, a observat ajungând aici, se lasă aşteptat *Contele* în seara asta... A trecut mai mult de o jumătate de oră de când s-a dus sus!

Şi cu o mişcare bruscă a braţului şi-a ridicat mâneca şi s-a uitat la ceas:

— Exact, a declarat, douăzeci şi şase de minute şi jumătate!

Părea că ţine morţiş să mă enerveze cu ceasul acela, îl întrecea ostentativ, apoi îl ducea la ureche. În sfârşit, urmărind direcţia privirii mele, a observat cu o aroganţă perfidă:

— Da' ce, ţi se pare că recunoşti ceasul acesta? Păi atunci te informez că a trecut în proprietatea mea: *de drept*!

Am ridicat din umeri şi ca să-i arăt că puţin îmi păsa, am lovit cu piciorul fotoliul de lângă mine. El a repetat:

— DE DREPT, da, chiar aşa! *Datorat* mie de către taică-tău. Şi în afară de ceas, acum TREBUIE să-mi dea şi un binoclu marinăresc, o puşcă pentru pescuit şi o mască subacvatică, pe care zice că le are deja în casă, undeva la etaj. În plus, mâine TREBUIE să-mi dea un costum nou, cumpărat într-un atelier de croitorie de lux din Napoli, şi o pereche de pantofi noi cu talpă de cauciuc. Pe urmă, după cum s-a obligat, va trebui să-mi dea o grămadă de bani: exact cât îmi trebuie ca să deschid un garaj la Roma, ca să mă pot însura cu iubita mea!

Se aşezase cum trebuie pe divan, cu spatele drept, lipit de spătar, cu o grandoare şi o dezinvoltură regale. Dar la ultimele cuvinte, şi-a încruntat fruntea cu un aer îngrijorat:

— Apropo, m-a întrebat, e adevărat că taică-tău e chiar aşa de bogat?

Se simţea în tonul lui o bănuială dispreţuitoare, şi la asta, furia, prea mult mascată de nepăsare, a început să-mi bubuie fatal în piept. Dar mai mult ca oricând, simţeam că ar fi o satisfacţie prea mare pentru el dacă mi-aş demasca nepăsarea, aşa că, drept răspuns, am scos doar un mormăit surd.

— Pentru că, dacă stai să-l asculţi, a insistat, încreţindu-şi buzele într-un scepticism abia schiţat, poate cheltui cât vrea, că are milioane... Da’ dacă te uiţi la el, nu s-ar zice că e cine ştie ce milionar. De fapt, n-are aspectul unui mare domn...

— Asta o spui tu...

— Da, o spun eu! Dar orice altă persoană care se respectă, chiar dacă n-o spune, o gândeşte! Ce fel de domn este, când umblă îmbrăcat în zdrenţe, nici măcar cârpite, şi nici măcar nu se rade, şi nu se spală niciodată, fiindcă pute...

— Hei, fii atent cum vorbeşti!

— Ah, scuză-mă.

— Fii atent cum vorbeşti, îţi repet.

— Îţi repet şi eu: scuză-mă... Pe de altă parte, a precizat Stella, dacă mă interesează finanţele lui e pentru o chestiune de afaceri! E vorba, da, de o afacere pe care mi-a propus-o taică-tău: el îmi varsă, cum ţi-am spus, în obiecte şi bani, iar eu, în schimb, accept să călătoresc cincişpe zile împreună cu el... Da’ el are de gând să-mi dea biştarii (banii pe care mi i-a promis, vreau să spun) numai la sfârşitul celor cincişpe zile, nu înainte, pentru că dacă-i dă înainte, zice, pierde singura garanţie că eu n-o şterg cu banii... Bine! Eu îl cred pe cuvânt! Dar îl sfătuiesc să nu mă păcălească: pentru sănătatea lui!

Aici, Stella m-a privit ameninţător şi sever, ca şi cum m-ar fi luat de martor şi de garant:

— E clar, a încheiat, cu o grimasă dispreţuitoare, că dacă în loc să mă întorc imediat la iubita mea la Roma, eu mă duc să contemplu amurgurile împreună cu el, n-o să mă duc pentru mutra lui frumoasă!

Aici, a părut să cadă pe gânduri, exigent şi încruntat, ca şi cum era suficient să se gândească la călătoria aia promisă, pentru care se pregătea, ca să se enerveze

teribil. În ceea ce mă priveşte, încă de când auzisem pentru prima oară cuvântul *călătorie*, m-am albit la faţă şi am amuţit, simţind că mă sufoc.

Şi aproape nu mi-am mai recunoscut vocea, atât de pierdută şi de slabă a sunat dintr-odată, când, izvorâtă din minuscule zone ale copilăriei, am rostit întrebarea:

— ...mergeţi... departe?...

Stella şi-a ridicat o sprânceană:

— Departe... ce? a spus pe un ton lent. Eu, zici? Cu taică-tău? Aha, vorbeşti de călătoria noastră! *Lluntano assaie*![15]... Ce să-ţi spun! Cel mult o să ne învârtim pe-aici, prin zonă... Şi-a încreţit uşor buzele, într-un zâmbet plictisit, sceptic şi dispreţuitor: Taică-tău, a adăugat, de parcă ar fi făcut o constatare cunoscută deja, nu-i un tip care se mişcă prea mult. S-ar îmbolnăvi de inimă. El e unul care se deplasează tot timpul în aceleaşi împrejurimi. Ai auzit de vechile baloane captive? Ei bine, aşa e el...

Am ridicat nesigur privirea spre interlocutorul meu, aproape ca să-l întreb dacă vorbeşte serios. Nu era prima dată când o asemenea opinie neaşteptată îmi ajungea la urechi. Îmi aminteam că auzisem deja în trecut o altă persoană spunând ceva nu foarte diferit. Şi realitatea asta mi s-a părut acum un lucru vrăjit (aproape o aluzie misterioasă şi complicată la felul meu de a fi şi la destinul meu), şi anume că doi martori, care nu se cunosc între ei, opuşi, îndepărtaţi, sunt de acord asupra unei opinii pe care însă eu (poate ultimul din lumea întreagă) mă încăpăţânam să o tratez ca pe o erezie.

— Tu, am strigat, nu înţelegi nimic despre tatăl meu!

— Ah, poate că tu înţelegi mai bine...

— Tu nici măcar nu visezi călătoriile pe care le-a făcut tata! i-am strigat. Toată viaţa lui e făcută să călătorească în ţări străine îndepărtate! Mereu! Toată viaţa lui!

---

[15] Foarte departe (dialect napolitan).

Uitându-se la mine cu o uşoară, ironică şi destul de sinceră mirare, Stella a ridicat din sprâncene ca de obicei şi pe frunte i-au apărut nişte încreţituri:

— O, serios! A spus el, e ceva nou pentru mine… Şi care sunt, dacă îmi este permis, călătoriile principale pe care le-a făcut? Bun: Germania–Italia, acum vreo patruzeci de ani, asta e clar. Şi după aia?... A, da, se ştie, călătoria în jurul Vezuviului, la aia are abonament…

— Mi-e milă de tine! i-am spus roşu ca focul şi plin de dispreţ.

— A, ţi-e milă de mine… Chiar!... Dar revenind la chestiune, satisfă-mi o altă curiozitate, dacă nu te deranjează prea tare… de ce se dedică el, de o viaţă întreagă, acestor mari croaziere? În scop turistic?... Misionar?... Sau de ce?...

Simţeam cum tremur de nervi, cum îmi fierbe sângele, atât de mare era senzaţia de revoltă şi de amară intransigenţă care mă făceau să mă aprind: *De ce?* – am repetat – *În ce scop?* Păi, pentru libertatea lui, pentru adevărata cunoaştere, acesta-i scopul! Ca să cunoască toată lumea, şi naţiunile, fără nicio frontieră…

Stella a început să râdă:

— Hai, ajunge! m-a întrerupt, ridicând mâna cu o expresie sastisită, ca şi cum ar fi auzit prea mult – te-am adus până aici… Acum am dovada că e adevărat ce a spus el: că mori de dragul lui.

— Cine a spus?

— El. A spus: eu am doi copii, unul mic şi blond şi unul brunet, nimeni n-o să fie în stare să facă nişte copii mai frumoşi ca ai mei. Iar ăla brunet, de când s-a născut, MOARE DE DRAGUL meu.

— Nu-i adevărat c-a zis aşa!

— Ba da. E adevărat. Şi-i adevărat că tu mori de dragul lui.

— Nu-i adevărat!
— Nu-i adevărat că mori de dragul lui?
— Nu.
— Şi atunci, dacă nu-i adevărat, cum se explică poveştile pe care mi le spui despre el? După tine, el ar fi un soi de zburător transoceanic... de... S-a ridicat solemn în picioare: ... de... de adevărat *Cetăţean al Spaţiului*! a continuat cu o batjocură ameninţătoare în voce – când de fapt el e sigur tipul care nu s-a desprins niciodată de ţâţa mamei şi nici nu se va desprinde! Cât despre călătorii, de când a părăsit bârlogul din locurile lui barbare şi şi-a găsit leagănul în acest vulcan minunat, e mult, după câte ştiu eu, dacă a ajuns până la Benevento sau la Roma-Viterbo!

Aici, pentru prima dată de când vorbea de tata, Stella a izbucnit într-un râs curios, nestăpânit, de o indulgenţă prietenoasă şi prost ascunsă:

— Poate, a reluat, s-o fi temând că, dacă el pleacă, insula asta sacră a comorii se scufundă în mare. Imediat cum se îndepărtează cu trei sau patru staţii mai mult, începe să se agite ca un orfan. Şi dacă îi aminteşti de ea, face o figură... E chiar gelos, ca şi cum ar fi vorba de o femeie! Într-atât încât e poreclit „Procida”...

Nu-mi părea prea rău să aud aceste ultime informaţii (fie ele adevăruri sau minciuni)! Şi aşteptam însetat ca Stella să continue. Dar Stella a părăsit brusc subiectul. Şi, aruncându-se din nou pe divan cu un soi de veselie brutală şi ticăloasă, a clătinat din cap atât de tare, că şi-a răvăşit tot părul, deşi îl avea lins şi pomădat foarte bine. Pe chip i-a apărut o expresie plebee, de graţie copilărească în care nu ştiu ce consideraţii, amuzamente, părăsiri, turbulenţe, intrigi se luptau cu aroganţa. Se vedea limpede că dintr-odată mintea lui s-a îndepărtat alergând după un gând din care eu, aici prezent, eram exclus, dar nu se înţelegea dacă acest gând îl atrăgea sau îl deranja. Ca atunci când

observi o felină care urmăreşte o pană, nu se înţelegea dacă starea lui de spirit era jucăuşă sau tragică.

S-a ridicat întinzându-se cu un aer plictisit, impulsiv, apoi s-a aşezat din nou. Dar pe neaşteptate a izbucnit într-un râs ciudat de serios, aproape dramatic. Şi a exclamat:

— Tatăl tău e o PARODIE!

Era inevitabil deja: furia, sinistră, de nestăpânit, mă copleşea. Strângând pumnii, m-am îndreptat spre Stella spunând:

— Te scuip în faţă.

Atunci o umbră dură, ciudat de piezişă, a acoperit chipul lui Stella. S-a îndreptat şi el spre mine. Şi a spus apăsând cuvintele:

— Pe cine scuipi în faţă?

Scena finală

Scos din minţi de furie, eram, drept răspuns, pe punctul să mă reped la el, dar exact în momentul acela a răsunat grăbit pe coridor un pas cunoscut, şi tata, ajuns în prag, în spatele meu, m-a prins de braţ.

Auzise exact ultimele cuvinte ale lui Stella şi, ca un ecou, mi-a repetat: „Pe cine scuipi în faţă?" – aruncându-mi o privire pătrunzătoare, în care se amestecau ameninţarea şi neliniştea şi făcându-se palid la faţă. Paloarea lui îngrijorată m-a dezarmat. Dar, cu o violenţă bruscă, m-am smuls din strânsoarea lui, refuzând să-i dau vreo explicaţie. Apoi m-am îndepărtat furios de Stella care, la rândul lui renunţând la bătaie, se aşezase din nou pe divan, într-o atitudine indiferentă şi sarcastică. M-am oprit în colţul de lângă şemineu, la câţiva paşi de ei doi.

Tata aducea de la etaj, îngrămădite pe braţ, cearşafuri, pături şi o pernă. *Ca un servitor* m-am gândit. Am observat totodată, cu o mirare amară, că se îmbrăcase cu haine noi,

pe care nu i le mai văzusem niciodată: pantaloni de catifea reiată, o jachetă gri de tricot şi un fular de mătase turcoaz! Se bărbierise cu grijă şi se pieptănase chiar, dându-şi părul lins pe spate. Aşa, curat şi elegant, mi se părea frumos ca un mare prinţ din romane, şi totuşi, în timp ce-l priveam încântat, m-am surprins căutând în el, absurd, cu disperare, acel aspect comic sau grotesc, pentru care Stella îl cadorisea cu epitetul *parodie*.

Ba chiar doream nespus să recunosc cu adevărat în el ceva ridicol, dar, din păcate, nu vedeam decât graţie. Slăbiciunea lui lipsită de energie, care ieşea în mod deosebit în evidenţă în hainele acelea de lux, îl făcea să pară mai fără putere şi mai tânăr, iar alături de el, sănătatea tinerească a lui Stella deranja ca o neruşinare sau o trivialitate.

Şi-a mai plimbat o dată privirea umbrită de nelinişte de la Stella către mine. Dar n-a mai pus alte întrebări. Apoi, ignorând cearta noastră, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, s-a apropiat de divan şi lăsând să cadă cearşafurile şi păturile lângă Stella, l-a anunţat cu o însufleţire sinceră:

— Deci e totul gata. Am pregătit şi valiza!

Apoi, întorcându-se spre mine, pe un ton diferit, de orgoliu autoritar:

— Apropo, Arturo. Te-am căutat ca să-ţi spun, dar nu erai în cameră. Plec mâine-dimineaţă, cu primul vapor!

Mâine-dimineaţă! Până la acest ultim cuvânt, refuzasem să înţeleg iminenţa acestei realităţi, care târa ziua de mâine şi toate zilele mele viitoare în dezastrul ei furtunos. L-am fixat pe tata cu o privire pierdută, după care el mi-a atras din nou atenţia încruntându-se:

— E bine să ne luăm rămas-bun acum, pentru că mâine-dimineaţă eu n-o să am timp pentru asta...

Vocea mea a izbucnit sufocată de revoltă:

— Pleci... împreună cu el!

— Asta nu te priveşte, a răspuns tata.

— Nu poţi s-o faci! Nu! Nu poţi s-o faci!

Tata m-a privit pieziş, copleşindu-mă cu frumuseţea lui strălucitoare:

— Eu, mi-a răspuns, plec cu cine vreau. Cu buna îngăduinţă *de Usted*[16].

Simţeam că acum el se împăuna cu cea mai oribilă aroganţă împotriva mea şi ca să dea mai bine în ochii lui Stella sau poate ca să se răzbune pe mine, cu autoritatea lui, pentru mizerabila servitute în care îl ţinea Stella! Chiar şi Stella părea să înţeleagă asta şi îl privea ironic pe furiş, fără nicio consideraţie. Dar el nu-şi dădea seama de ironia aceea, atât era de feroce în ardoarea lui teatrală.

— Deci, Arturo, ne-am înţeles? a încheiat, întorcându-se pe jumătate către mine, cu un gest hotărât şi definitiv, care se voia o invitaţie să-mi iau rămas-bun.

Eram pe punctul să-i răspund: „Sigur! Te salut!” şi să-i întorc spatele. Dar un instinct, mai mândru decât orice voinţă (asemenea celui de *conservare*), îmi striga ca un tunet în urechi că, după aceea, între mine şi el se termina totul şi că odată ieşit din salon mă aştepta o noapte fără sfârşit! Am făcut un pas şi, după ce i-am aruncat în trecere o privire dispreţuitoare lui Stella, ca şi cum pentru mine prezenţa lui era ceva de ignorat, m-am oprit în faţa tatii:

— Am şaisprezece ani! am exclamat. Ai promis că atunci când voi creşte vei călători cu mine. Şi acum a venit vremea aceea! Am vârsta potrivită, sunt mare!

— Ah! Mă bucur, a spus tata. Apoi, s-a dus către colţul şemineului, de care s-a sprijinit, şi ţinându-şi o mână în buzunar m-a invitat cu un calm forţat.

— Vino aici, Arturo, aici în faţa mea, te rog.

[16] A dumneavoastră (sp.).

Cu siguranţă se temea c-o să i-l jignesc din nou pe Stella. I-am dat ascultare dispreţuitor. Şi atunci, fixându-mă, a spus:

— Vrem să ne despărţim cum se cuvine, Arturo?

M-am încruntat fără să-i răspund.

— Păi, în cazul ăsta, a continuat, stăpânindu-şi cu greu nerăbdarea agitată, te rog să amâni subiectul pentru altădată şi să te duci sus, dacă nu te deranjează. Suntem de acord, cât despre promisiunea despre care vorbeşti, se înţelege, orice promisiune e sacră între gentilomi... Dar nu mi se pare ora cea mai potrivită să discutăm despre asta; la miezul nopţii, în timp ce mă pregătesc să plec... O să vorbim cu mai mult calm când mă întorc.

Am izbucnit într-un râs de un cinism disperat. El s-a întunecat la faţă.

— Astfel, între timp, a adăugat pe un ton mai iritat şi mai sumbru, să sperăm că o să ai timp să mai creşti puţin. De exemplu, te vei obişnui să n-o mai faci atâta pe grozavul ca în seara asta, aici, căci altfel, dacă te porţi aşa, le arăţi tuturor că, deşi ai vârsta, eşti un copil, ba chiar unul mic... Noapte bună!

Am simţit că mă fac roşu ca focul, apoi palid ca un mort:

— Da, i-am răspuns, plec, dar poţi să ţii pentru tine promisiunile! Eu nu le vreau...

Mi-am dat seama oarecum confuz că vocea mea începea să strige. Devenise deja o adevărată voce de bărbat, nu mai era falsă ca în urmă cu câteva luni, şi aveam din nou, auzind-o, ciudata senzaţie că un străin necunoscut, un barbar, vorbea din gura mea. Nu mă gândeam la ce spun, şi nu mai vedeam pe nimeni în afară de W.G. care mă privea cu un soi de curiozitate în ochii lui albaştri înceţoşaţi. Ai mei, plini de amărăciune, i-au privit mâna stângă, de pe care lipsea ceasul:

— Tu nu respecţi nimic! am continuat să strig. Nici promisiunile şi nici jurămintele! Tu ţi-ai trădat până şi prietenia! Acum ştiu că eşti un trădător!

Mi se părea că sunt pierdut, pe puntea unui vas, expus unei adevărate furtuni, fără niciun sprijin sub picioare în afară de un oribil ruliu. Am văzut trupul lui W.G. desprinzându-se încet de colţul şemineului cu mersul său puţin istovit, dar ferm, şi venind spre mine, mă aşteptam să mă lovească. Ar fi fost pentru prima oară, şi, totuşi, în fracţiunea aceea de secundă, m-am gândit că în niciun caz nu aş fi ripostat. Era tatăl meu şi taţii au dreptul să-şi bată copiii. Deşi crescusem deja, el era cel care-mi dăduse viaţă.

Dar nu se poate spune că m-a bătut cu adevărat. M-a prins doar de braţe, lângă umeri, spunând:

— Hei, oacheşule!

Apoi mi-a dat drumul cu ciudă, scuturându-mă cu o expresie răutăcioasă, dar în acelaşi timp chicotind aproape amuzat. Şi a adăugat:

— Ah, deci acum mă cunoşti, aşa ai zis!

— Păi, dacă tu mă cunoşti *acum*, a reluat, făcând câţiva paşi în faţa mea, eu, în schimb, te cunosc deja de mai de mult, oacheşule!

— Nu, tu nu mă cunoşti deloc, am murmurat, *nimeni* nu mă cunoaşte!

— O, într-adevăr, marele meu necunoscut! Şi totuşi eu chiar te cunosc foarte bine, te cunosc ca pe buzunarele mele! Şi aici, de faţă cu martori, vreau să-ţi spun cine eşti!

— Spune-o! Cui îi pasă?!

S-a oprit la un pas de mine, într-o atitudine războinică şi nemiloasă. Şi în momentul acela pe chipul lui s-au perindat: măreţia, şi sărbătoarea, şi complicitatea, şi verdictele supreme, şi duplicitatea, şi frivolitatea, şi cruzimea! În sfârşit, toate aerele cunoscute, pe care şi le

lua atunci când nu se înţelegea dacă pregătea (poate) vreo pedeapsă augustă şi mortală sau mai degrabă (poate) punea la cale vreo şiretenie infernală.

— Bine, a spus, deci eu aici confirm, şi toată lumea trebuie s-o ştie, că tu, Arturo, eşti GELOS! Ba, cu mai multă precizie, vom spune că Domniei Voastre merită titlul de Gelos Universal. Domnia Voastră, oh, mare Hidalgo, oh, Don Giovanni, oh, regele de inimă roşie, dintr-odată vă cad cu tronc toţi. Şi azvârliţi spre toţi săgeţile voastre, asemenea lui Cupidon, fiul lui Venus, iar dacă nu-i nimeriţi, deveniţi gelos... Aveţi pretenţia ca lumea întreagă să fie îndrăgostită de Arturo Gerace. Dar în ceea ce vă priveşte, Domnia Voastră nu iubiţi pe nimeni, pentru că sunteţi un capricios şi un vanitos şi un egoist şi un ticălos, preocupat numai de frumuseţea voastră. Şi acum du-te la culcare. Şterge-o!

— Mă duc, da... am spus încet.

Apoi tot mai tare, cu o voce sumbră şi disperată, am repetat:

— Da, mă duc! Şi vreau să te uit! Pentru totdeauna! Să ştii! Acesta e ultimul meu cuvânt!

— Foarte bine, a spus, suntem de acord. E ultimul cuvânt!

M-am întors furios spre uşă, dar făcând asta am dat cu ochii de Stella, pe jumătate trântit pe divanul mare de lângă perete. Tot timpul, fără să scoată o vorbă, asistase comod de acolo la cearta noastră, ca şi cum ar fi fost la teatru, şi la ultimele cuvinte ale tatălui meu chicotise uşor. L-am surprins într-adevăr râzând, şi asta, în momentul acela, m-a făcut să-mi pierd orice urmă de raţiune. Am făcut un pas înapoi şi, scos din minţi, fără ca măcar să-mi dau seama ce făceam, am înşfăcat la întâmplare un tacâm de pe măsuţa pe care era cina şi l-am aruncat spre el.

Tata a rămas câteva secunde nemişcat, ţinut în loc de furie şi de stupoare, în timp ce Stella, care evitase abil lovitura, punea calm tacâmul (nu cred că era un cuţit, mai degrabă o furculiţă, dar n-aş şti să spun exact) pe un scaun alăturat.

Eu m-am oprit între timp la jumătatea drumului dintre şemineu şi uşă şi aşteptam relaxat. Căci nu puteam, după o asemenea sfidare, să plec imediat, cu riscul de a lăsa să se creadă că fugeam de frica lui Stella. Dar el, fără să se ridice de pe divan, mi-a zâmbit cu multă seriozitate şi mi-a spus pe un ton împăciuitor:

— Ei, acuma de ce te superi pe mine? Scuză-mă, dar nu râdeam deloc de tine.

Apoi, adresându-i-se tatălui meu, cu un aer de graţioasă şi superioară răbdare, a spus:

— Din primul moment în care a pus piciorul în această încăpere, a căutat în toate felurile să se certe cu mine.

— Ieşi de aici! Pleacă! Şi să nu te mai arăţi! M-ai înţeles? mi-a repetat tata, care tremura acum cu adevărat de o furie teribilă.

Atunci mi-am rotit privirea împietrită prin camera care părea să se învârtă sub ochii mei ca o scenă turnantă pe punctul de a dispărea pentru totdeauna, şi am plecat în grabă. Când am ajuns în camera mea, nici n-am mai aprins lumina. M-am azvârlit pe pat, cu faţa la pernă, şi am rămas mai multe minute aşa, aşteptând o apocalipsă sau un cutremur sau orice altă catastrofă cosmică care să rezolve noaptea asta odioasă. Pe de o parte n-aş fi vrut pentru nimic în lume să se facă dimineaţă, pe de alta, măsuram cu teamă orele interminabile ale nopţii, căci eram convins că nu voi putea dormi.

Scrisoarea

Îmi doream să rămân toată noaptea treaz, dar, în acelaşi timp, aş fi vrut să cad într-o profundă letargie, care să dureze zile, luni şi eventual secole, ca în poveşti. Mă usturau pleoapele, dar nu-mi era somn. După puţin timp am aprins lumina şi i-am scris o scrisoare tatălui meu.

Nu mai ţin, evident, minte textul precis al acelei scrisori, dar îmi amintesc foarte bine ideea. Pe scurt spuneam cam aşa: *Dragă Tati, ultimul meu cuvânt, pe care ţi-l scriu acum, e acesta: ai făcut rău în seara asta, dacă ai crezut că eu aş mai dori să călătoresc cu tine, ca atunci când eram mic. Pe atunci poate era adevărat că îmi doream, dar acum dorinţa aceasta nu mai există. Şi greşeşti şi atunci când crezi că îţi invidiez prietenii. Când eram copil, poate e adevărat că ţi-i invidiam, dar acum am aflat că sunt nişte delincvenţi monstruoşi şi nişte împuţiţi oribili. Şi sper că mai devreme sau mai târziu, acolo, în oraşele unde eşti cu ei, unul să te ucidă. Pentru că eu te urăsc. Şi aş prefera să mă fi născut fără tată. Şi fără mamă şi fără nimeni. Adio.*

ARTURO

Nu ştiu cât timp am rămas treaz, cu urechile ciulite, să aud dacă tata urca în camera lui, pentru că intenţionam ca, imediat cum îi auzeam paşii pe coridor, să-i dau scrisoarea, fără să-i spun un cuvânt. Dar dincolo de uşa mea închisă, niciun pas şi niciun zgomot nu au întrerupt liniştea nopţii. Aş fi putut să duc totuşi scrisoarea în camera lui, lăsându-i-o la vedere pe valiză, şi chiar m-am gândit s-o fac. Dar gândul să ies pe coridor şi apoi în marea cameră pustie mă tulbura profund. Mi se părea că pereţii aceia, că obiectele acelea familiare fuseseră însemnate în noaptea asta şi deveniseră nefaste din cauza jignirilor la care fusesem supus.

Deci, fără să mă fi hotărât să duc la destinaţie scrisoarea aceea teribilă, m-am trântit din nou pe pat, unde am adormit încetişor, cu lumina aprinsă. M-am trezit

brusc, când încă nu se făcuse ziuă, şi văzând scrisoarea rămasă desfăcută pe măsuţă, am luat-o şi am ascuns-o sub puloverul pe care-l aveam pe mine. Apoi m-am întors în pat, şi după ce am stins lumina, m-am înfăşurat bine de tot în pătură, pentru că mi-era foarte frig.

Adio

Dar n-am mai adormit. Se auzeau cocoşii cântând, şi în scurt timp s-au ivit zorile. Atunci, prin fereastra închisă, am auzit din stradă un zgomot de roţi şi de copite de cai oprindu-se la poarta noastră. „Asta-i trăsura care vine să-i ia şi să-i ducă în port”, mi-am spus. M-am gândit şi la scrisoarea pentru tata, pe care o ţineam ascunsă sub pulover; dar nu mai doream să ajungă la el în vreun fel, aşa că am rămas nemişcat sub pătură. Trăgeam spasmodic cu urechea la cele mai mici zgomote din casă. De obicei, la celelalte plecări ale tatălui meu, toată familia se punea în mişcare; dar de data asta era clar că mama vitregă nu fusese trezită. Camerele şi coridorul de la etaj se odihneau în tăcere şi în pace. Din stradă se auzea din când în când bolboroseala birjarului care vorbea cu calul.

Dintr-odată, pe coridor, s-a auzit un pas lung şi grăbit care încerca să nu facă zgomot. Uşa a fost împinsă discret, fără zgomot. Şi tata a intrat în camera mea, închizând uşa după el.

Am strâns repede pleoapele, prefăcându-mă că dorm. El m-a scuturat puţin, scoţând ca de obicei un mic fluierat, pe care îl folosea întotdeauna când voia să mă trezească dimineaţa. Apoi m-a strigat încet:

— Arturo…, Arturo…, a repetat.

Am deschis ochii duri şi ficşi, fără să-l privesc.

— Eu, a spus, plec peste câteva minute…

N-am clipit şi nici nu m-am mişcat. Chiar fără să-l privesc, întrezăream în lumina de gheaţă a zorilor culoarea ochilor săi albaştri. Se simţea în el o aşteptare nesigură, care în neliniştita şi nervoasa veselie a plecării îl ţinea lângă mine împărţindu-i inima. Îi simţeam aproape răsuflarea cu un miros proaspăt. Şi mi se părea că în cămăruţa mea închisă aducea cu el, ca un fel de al doilea trup făcut din aer, toată prospeţimea rece şi sărbătorească a dimineţilor de iarnă pe cheiuri, în agitaţia îmbarcărilor!

— Ei, mă asculţi, Arturo? a insistat continuând să vorbească în şoaptă. Plec peste puţin timp. Pe ceilalţi i-am lăsat să doarmă, mi-am luat rămas-bun de la ei aseară... Am venit să te salut.

— Bine, am spus, adio.

— Prietenul acela al meu, a continuat, s-a dus singur înaintea mea în port. Mă aşteaptă la vapor. Cobor singur, cu trăsura.

Jos, lângă poartă, se auzea calul bătând din copite.

— Trăsura mă aşteaptă deja pregătită, în stradă...

M-am răsucit puţin sub pătură şi atunci am simţit, sub pulover, cum mă zgârie uşor scrisoarea pe care o ţineam ascunsă acolo. Ăsta era momentul, acum sau niciodată, să-i dau scrisoarea. Dar n-am ştiut cum să i-o dau.

— Ei, atunci ce faci, Arturo? a întrebat. Nu te scoli? Nu vii să mă conduci, ca de obicei, în trăsură până în port?

— Nu, i-am răspuns.

— Nu vrei? a întrebat din nou, pe un ton îmbietor şi supărat, ceva între reproş, zâmbet şi părere de rău. Dar în acelaşi timp se simţea cum vibrează nervos de nerăbdarea de a pleca către port, la vaporul unde-l aştepta Stella!

— Nu! am repetat.

Şi m-am întors pe pernă, cu un gest ezitant de a-i întoarce spatele, ca un om plictisit care vrea să fie lăsat să doarmă. L-am zărit în treacăt aplecat încă spre mine,

dezamăgit, cu câteva şuviţe rebele ce-i cădeau pe frunte. Şi în momentul acela, privindu-i şuviţele aflate aproape de mine, am observat că în părul său blond erau câteva fire albe.

— Atunci... la revedere, a spus arătându-se dezinvolt.

— La revedere, i-am răspuns.

Şi în timp ce dispărea din cameră, m-am gândit: *La revedere... de fapt, n-o să ne mai vedem niciodată!*

5 decembrie

Când uşa s-a închis în spatele lui, m-am ghemuit trăgându-mi pătura pe cap, mi-am acoperit urechile cu pumnii ca să nu-i aud paşii care se îndepărtau, nici pregătirile de plecare din cameră, nici ultimul zgomot al trăsurii care cobora spre port. Am rezistat în rigiditatea aceea de moarte nefiresc de mult. Când m-am scuturat şi am aruncat pătura la o parte, soarele intrase deja la mine în cameră şi casa se cufundase din nou în linişte.

Am deschis fereastra şi, aplecându-mă cât de mult puteam, am privit printre zăbrele strada. Micul tăpşan din faţa porţii şi strada erau pustii, şi nu se mai auzea nici măcar un ecou îndepărtat de roţi sau de copite de cai. Doar voci străine, îndepărtate şi risipite răsunau în frigul limpede al dimineţii. Dar vocile astea reale au fost acoperite pentru mine de un sunet ireal şi foarte puternic, de o singură notă înaltă, pe care mi se părea că o aud înăuntrul creierului meu, un soi de exclamaţie asurzitoare şi incredibilă care se putea probabil traduce în cuvintele: Adio, Wilhelm Gerace!

Am simţit o tentaţie nebună de a alerga năvalnic jos, în stradă, sperând să ajung din urmă trăsura şi să stau lângă el cel puţin pentru o scurtă bucată de drum. Dar chiar şi cu tentaţia asta, care îmi sfâşia inima, am rămas nemişcat,

lăsând să treacă minutele, până când orice speranţă a devenit imposibilă.

Au început să se audă zgomotele, vocile familiare din casă: mama vitregă şi fratele meu se sculaseră. Plin de furie, am fugit la uşă şi am încuiat-o cu cheia. În momentul acela mi-ar fi plăcut doar să am în cameră un câine, care să-mi fie prieten şi să-mi lingă uşor mâinile cu limba lui aspră, fără să-mi pună nicio întrebare. Căci orice apropiere omenească, ba chiar şi vederea peisajului şi a tuturor locurilor cunoscute mi se părea intolerabile doar când mă gândeam la ele. Aş fi vrut să mă transform într-o statuie, ca să nu mai simt nimic.

Şi aşa, am stat închis în camera mea, de parcă aş fi fost mort. Pentru câteva ore, nimeni nu s-a ocupat de mine. Apoi, spre după-amiază, am auzit o bătaie în uşă, şi mama vitregă, cu o voce nesigură şi şoptită m-a întrebat dacă nu vreau să mănânc, dacă mă simt rău şi de ce nu m-am sculat. Am alungat-o strigând cuvinte urâte. Totuşi, după câteva ore, am auzit-o bătând din nou, şi cu aceeaşi voce, devenită şi mai nesigură şi mai şoptită, mi-a spus că, dacă voiam, lângă uşă, pe un scaun, se afla o gustare pentru mine. Aproape urlând am răspuns că nu doream nimic, nici să mănânc, nici să beau, numai să fiu lăsat în pace.

Pentru prima oară în viaţa mea, deşi nu eram bolnav, nu-mi era foame. Din când în când aţipeam, dar mă trezeam imediat tresărind, cu senzaţia unei oribile zgâlţâituri sau a unui zgomot asurzitor. Şi numaidecât îmi dădeam seama că în realitate nu fusese nimic, nici bubuituri, nici cutremure; era durerea care se folosea de artificiile acelea răutăcioase ca să mă ţină treaz şi să nu mă părăsească. Într-adevăr, nu m-a lăsat în pace toată ziua! Era pentru prima oară de când eram pe lume că aflam ce înseamnă durerea. Sau cel puţin aşa am crezut!

Ştiam deja, cât se poate de clar, că erau ultimele ore pe care le petreceam pe insulă şi că primul pas pe care îl voi face dincolo de pragul camerei mele va fi ca să plec. De aceea mă încăpăţânam poate să rămân închis în cameră: ca să amân, cel puţin cu câteva ore, acel gest iremediabil şi ameninţător!

Între timp nu aş fi vrut să plâng, dar plângeam. Aş fi vrut să uit de W.G., ca de o persoană fără importanţă, întâlnită doar o singură dată la cafenea sau într-un colţ de stradă, dar plângând, mă surprindeam strigând „Tati!” ca un copil de doi ani. La un moment dat am scos scrisoarea de sub pulover şi am rupt-o.

Desigur, mă vlăguia şi faptul că nu mâncasem nimic. Tot gândindu-mă la tata, am ajuns să mă amăgesc că şi el în momentul acela se gândea în acelaşi fel la mine. Şi că, în timp ce eu strigam „Tati”, şi el, unde se afla, striga în sinea lui: „Arturo! Oacheşul meu drag” sau ceva asemănător. În sfârşit, pare imposibil, dar cu trecerea orelor, mi-a apărut o ultimă speranţă, care spre seară a reuşit să mă seducă aproape întru totul, atât era de seducătoare. Iată despre ce era vorba: nu am spus că a doua zi era 5 decembrie, adică ziua mea de naştere (împlineam exact şaisprezece ani). Din orgoliu, cu o seară înainte nu-i adusesem aminte tatălui meu de data asta. Iar el, după cum îl ştiam, nu obişnuia să-şi amintească niciodată zilele de naştere sau alte asemenea lucruri. Dar de data asta am început să sper că memoria lui, în timp ce călătoreşte, ca inspirată de un miracol, îi atrage dintr-odată atenţia asupra a ceea ce uitase. Şi că, fără îndoială, la o asemenea chemare, el decide să se întoarcă să mă felicite şi chiar să petreacă ziua mea de naştere împreună cu mine, pe insulă. Îmi spuneam că poate la ora asta el nu se afla încă prea departe, poate era încă la Napoli, şi de acolo i-ar fi simplu să se întoarcă pentru o zi. Mă gândeam

la expresia pocăită a chipului său când, cu puţine ore înainte, se aplecase deasupra mea, aici în cameră, şi aş fi jurat aproape că o asemenea căinţă (împreună cu disperarea că nu l-am însoţit pe chei) trebuia să-l aducă înapoi pe insulă mâine! Când s-a înserat, în imaginaţia mea, speranţa devenise o adevărată certitudine. Astfel încât, consolat fiind, mă simţeam exaltat şi totodată obosit. Am ieşit în uşă să caut gustarea lăsată de mama vitregă pe scaun: erau pâine, portocale şi o tabletă de ciocolată (o delicatesă, cea din urmă, neobişnuită în casa noastră). Am mâncat, m-am culcat şi am adormit.

M-am trezit, ca în ziua precedentă, în zori. Şi aşa a început cea de a doua dimineaţă. Care urma să se desfăşoare pentru mine mult mai rău decât prima!

Imediat cum m-am trezit, amintindu-mi că era ziua mea de naştere, am avut un sentiment de sărbătoare, convins fiind mai mult ca oricând că Wilhelm Gerace va veni. Aşteptându-l, am rămas la fel ca în ziua precedentă, prizonier voluntar în camera mea, cu uşa încuiată de două ori. Numai că, în dimineaţa asta, prizonieratul se datora mai degrabă unei superstiţii decât altui motiv, şi prevedeam ca iminentă ieşirea mea glorioasă. Aveam într-adevăr un soi de magică siguranţă că tata va sosi cu primul vapor, care ajungea la Procida la ora opt fix.

Dar cum, de la fereastra mea, unde stăteam la pândă, am auzit bătând ora nouă fără să fi apărut nicio noutate, am trecut dintr-odată de la siguranţă la îndoiala că el nu numai că nu va sosi nici cu al doilea vapor, la ora zece, dar nu va sosi deloc. Speranţa se cuibărise însă în mine ca un parazit care nu-şi lasă de bucuros cuibul. Şi alte două ore am continuat să număr toate sferturile de oră ale clopotului, schimbându-mi încontinuu locul, de la pat la fereastră, când astupându-mi anume urechile, când ciulindu-le, gândindu-mă fără încetare dacă nu cumva ar

putea veni cu vreun vapor secundar sau privat, plimbându-mă în sus şi-n jos prin cameră, tresărind la fiecare zgomot, fluierat, foşnet etc. Adică obişnuitele poveşti atunci când aştepţi şi speri. În cele din urmă, după ora unsprezece, am înţeles definitiv că am fost un nebun, şi că luasem fanteziile mele sentimentale drept prevestiri cereşti, şi că lui W.G. nici măcar nu-i trecuse prin cap să se întoarcă şi că n-o să mai sosească.

Atunci, pentru prima dată de când mă aflam pe pământ, mi s-a părut că-mi doresc sincer să mor.

A sunat de amiază cu obişnuitul zgomot puternic de clopote. Din fericire, în cursul întregii dimineţi n-a îndrăznit nimeni să mă deranjeze, dar imediat după concertul clopotelor, iată că din nou, ca în ziua precedentă, s-a auzit o bătaie la uşă, şi mai uşoară decât cele de ieri, aproape imperceptibilă. Am înţeles, după cum foarte uşor se putea auzi, că la uşă era mama vitregă cu Carmine. Mama vitregă, neîndrăznind s-o facă ea însăşi, a ghidat mâna copilului să bată. Şi acum îl învăţa în şoaptă să-mi spună *La mulţi ani*, iar el, ascultător, a repetat în felul lui primitiv.

O asemenea atenţie familiară, în momentul acela, m-a revoltat mai rău decât o insultă îngrozitoare. Şi, fără să răspund, am dat o lovitură în uşă cu piciorul, ca să fie clar că nu voiam urări şi că-i trimiteam pe toţi la dracu'.

Vreo oră şi jumătate nu s-a mai arătat nimeni. Dar mai era puţin până la două după-masa, când s-a auzit din nou bătaia aceea încăpăţânată la uşă. De data asta bătea chiar ea, mai puternic, aproape cu brutalitate. N-am dat niciun semn că aş fi auzit, şi atunci, cu o voce nesigură, aproape îngheţată de spaimă şi reţinere, a strigat:

— Artú...

Cercelul

N-am spus nimic.

— Artú..., a reluat mai grăbită şi respirând greu, asemenea cuiva care vorbeşte în timp ce fuge, ce faci? De ce nu te scoli? Am făcut pizza dulce, ca anul trecut de ziua ta...

Oricât o judecasem de proastă întotdeauna, niciodată prostia ei nu mi se păruse ca în seara asta: incomensurabilă, mai rău decât infinitul. Cum putea să-mi vorbească despre lucruri atât de neserioase ca pizza dulce într-un moment atât de tragic? Şi drăgălăşeniile ei cu care de multă vreme nu mai eram obişnuit şi care până în urmă cu câteva zile mi-ar fi umplut sufletul de bucurie, astăzi mă înrăiau. Aş fi preferat-o ostilă, severă, ca de obicei, şi mi se părea că şi ea ar fi trebuit să înţeleagă toate astea:

— Pleacă, proasto! Idioato! i-am strigat şi cu o cruzime disperată, am deschis larg uşa cu mare zgomot.

Era acolo, ţinând copilul în braţe, albă la faţă ca un cadavru şi cu buzele tremurânde. Am observat imediat, căci vederea îmi devenise mai ascuţită din cauza furiei, că-şi pusese faimoasa fustă de catifea şi-l îmbrăcase de sărbătoare şi pe Carmine, desigur ca să cinstească ziua cum trebuie. Toate astea, în loc să mă îmblânzească, m-au înfuriat şi mai tare. Între timp, împins de o amărăciune teribilă, am alergat în primul rând spre camera tatălui meu.

Camera mai era încă în aceeaşi dezordine a plecării. De felul ei, mama vitregă nu se grăbea niciodată să facă ordine în camere şi se mulţumise să strângă într-un colţ haine vechi, pantofi, ziare, cărţi, pachete de ţigări goale etc. pe care, evident, tata, în graba plecării, le lăsase împrăştiate pe podea. Pe pat nu era nimic altceva decât salteaua, fără aşternuturi sau perne. Şi privirea rapidă pe care am aruncat-o în dulapul deschis mi-a fost suficientă ca să aflu pentru totdeauna ceea ce presimţisem deja: şi

anume că locul în care W.G. ţinea vechile sale-noastre comori (puşca de vânătoare, binoclul marin etc.) era gol.

De pe peretele de lângă pat, zâmbea ca întotdeauna, neştiutor, cu ochii lui blânzi şi orbi, portretul lui Romeo Amalfitanul.

M-am mişcat puţin agitat în camera aceea pustie, sub privirea nefericită şi îngrijorată a mamei vitrege, care mă urmase până pe prag:

— Ştii cu cine a plecat? i-am strigat atunci. N-a plecat singur, cum te-a lăsat să crezi! A plecat cu Stella!

Ea mă privea, încercând în acelaşi timp să se apere de Carmine, care, enervat de comportamentul meu ciudat, ca să-şi dea curaj, începuse să se joace cu cârlionţii ei. Eu am continuat, cu o îndârjire răzbunătoare, de copil:

— Lui îi place de Stella, nu de tine!

Neliniştită, ea intrase în cameră şi îl aşeza pe Carmine pe patul cel mare:

— Cine-i Stella? E una de aici? s-a interesat, şi pe faţă i s-a aşternut o expresie de o sălbăticie ameninţătoare şi barbară.

Se înţelegea din întrebarea ei că, după numele pe care-l auzise pentru prima oară, credea că Stella e o femeie. Dar imediat cum a înţeles de la mine că e vorba de un oarecare Tonino Stella, chipul i s-a destins şi se vedea că se simte uşurată.

Când am văzut cât de evidente îi erau emoţiile, am simţit şi eu din nou o alta, trecută (chiar dacă nemărturisită vreodată): gelozia.

— Ah, i-am strigat, îndurerat, copleşit de o dublă gelozie, el însă îl iubeşte pe Stella! ÎL IUBEŞTE!

— Îl iubeşte..., a repetat, cu o voce inexpresivă, ca un ecou inocent şi rece.

Imediat ce a pronunţat aceste cuvinte, s-a întrerupt însă nesigură, într-o izbucnire de pudoare neaşteptată. Ochii ei

m-au cercetat o clipă, întrebători şi pierduţi. Apoi şi-a întors privirea cu repeziciune în altă parte.

— Da, îl iubeşte! ÎL IUBEŞTE! Şi-i pasă mai mult de el decât de tine... şi de Carmine... şi de mine! Şi de toţi! am reluat ca un nebun.

Ea a dat să deschidă gura ca să protesteze, dar a tăcut cu o uşoară strâmbătură de durere care-i dădea o expresie de copil maturizat înainte de vreme. Pentru o clipă, evitându-mă, a părut că se închide în ea, ca o vrăbiuţă bolnavă care ca să se apere îşi scutură penele, apoi şi-a revenit şi mi s-a adresat aproape cu brutalitate:

— Tu, a exclamat cu răsuflarea tremurătoare, vorbeşti ce nu trebuie...

Între timp se uita la Carmine, speriată poate că el, cu creierul lui de un an, ar fi putut să înţeleagă cuvintele mele urâte împotriva tatălui!

— ...Stella ăla, care a plecat cu el, a continuat cu îndrăzneală, încruntându-şi sprâncenele, nu poate fi niciodată la fel cu o rudă... Aia-i o prietenie...

Dintr-odată şi-a ridicat puţin un umăr: Aia-i altceva! a încheiat cu o expresie curioasă de scepticism al omului de rând, ceva între indulgenţă şi dispreţ.

În acest moment, o maturitate luminoasă, aproape pompoasă, a părut s-o îmbrace. Şi a tăcut, mândră şi calmă, cu sprâncenele încruntate, ca şi cum ar fi vrut să mă facă să înţeleg că subiectul era închis.

Atunci, într-o pornire nebunească, am strigat:

— Dar tu îl iubeşti?!

La întrebarea asta neaşteptată, am văzut-o tresărind, şi pierzându-se pentru o clipă, ca şi cum dintr-odată i s-ar fi oprit inima în loc.

— Cum... eu... pe cine? s-a bâlbâit.

— Pe el! Pe tata! i-am spus. Îl iubeşti?!

Cu obrajii acoperiţi de o puternică roşeaţă, ca rănită de o arsură, stătea în faţa mea, dreaptă, în picioare, de cealaltă parte a patului care ne despărţea, şi era atât de şocată, că nici nu mai avea grijă de Carmine.

— Ce zici? a repetat de două sau de trei ori, el... e soţul meu...

Credea poate că eu o acuzam că *nu*-l iubea pe tata, când, de fapt, nenorocitul de mine o acuzam exact de contrariu!

— Ştiu! am izbucnit în cele din urmă, dând drumul întregii amărăciuni pe care o simţeam. Ştiu că îl iubeşti!

În loc să-şi recâştige curajul la cuvintele mele, a tremurat brusc, de parcă ar fi fost curentată, şi m-a privit cu ochii ei mari, larg deschişi, lipsiţi de apărare, într-un soi de rugăminte confuză.

— Ştiu! Îl iubeşti! am repetat. *De ce* îl iubeşti?

— Ah, nu pot... auzi... asemenea cuvinte... Eu... sunt... soţia lui...

— El te-a jignit! Te-a jignit!

— Ah, Artú... de ce vorbeşti aşa... despre el? E tatăl tău..., m-a întrerupt.

O emoţie năvalnică i se imprimase pe chip transformând roşeaţa de dinainte într-un trandafiriu febril şi timid.

— Şi apoi, a adăugat, el e mai fără noroc... decât tine…

— Tata... e mai fără noroc!?

— Ei, tu... eşti mai norocos... decât el..., a afirmat din nou, clătinându-şi încet capul.

În mod automat, aproape fără să-şi dea seama, se apropiase de Carmine şi, ca să-l distragă de la vorbele noastre răutăcioase, îi dăduse o panglică, luată din păr, să se joace.

— Tu eşti mult mai norocos decât el, a repetat, pentru că tu cine ştie câte femei frumoase o să poţi avea în viaţa ta...

Făcând această prezicere, îi tremura puţin bărbia, ca unei fetiţe. Şi ingenuitatea înnăscută, aproape insipidă, puţin acrişoară a vocii ei se încărca (de la lacrimile ascunse) cu o rezonanţă asemănătoare muzicii imperfecte a anumitor instrumente simple şi copilăreşti. A continuat clătinând mereu din cap:

— Pe el însă nu-l prea vor femeile! El... e prea natural... nu e diplomat... nu are fantezia de a le face pe femei să se simtă bine. Pentru că, în general, femeilor nu le place unul care stă puţin cu ele... şi după aia le uită... Şi fără niciun gest frumos, niciodată... un compliment... sau altceva, ca şi cum ar avea de a face cu vreo femeie din alea... Şi atunci multe cred că lucrul ăsta nu e potrivit pentru ele...

Frazele astea, necesare ca să-mi demonstreze concluzia, le-a rostit cu vizibilă stânjeneală (printre îmbujorări de stângăcie şi de inocenţă, şi poate şi ecouri – de abia perceptibile în răsuflarea ei – a unor secrete suspine involuntare...), dar şi cu gravitatea unei persoane experte! Şi aproape amuzându-mă, am descoperit în demonstraţia ei câteva din dubioasele idei ale mamei sale, Violante.

— Aşa că, din cauza asta, a conchis, ţi-am spus că el e mai puţin norocos decât tine, pentru el nu poate avea noroc cu femeile!

— Dar, am obiectat, e un bărbat foarte frumos!

— Ei foarte frumos… nu vreau să spun că e urât, nu! Aşa şi aşa… În plus, e bătrân.

— Bătrân!!

— Da’ ce, nu-i bătrân? Ştii câţi ani are? (A numărat pe degete.) Treizeci şi cinci împliniţi, merge pe treizeci şi şase. Are deja riduri, păr alb...

Asta văzusem şi eu, şi totuşi încă nu mă gândisem că tata ajunsese deja în pragul bătrâneţii!

— De aceea, a reluat ea, te-am rugat să nu uiţi... respectul pentru tatăl tău. Căci, în afară de faptul că eşti fiul lui, tu, cu soarta ta, în comparaţie cu soarta lui, eşti ca un mare domn plin de bogăţii! Pentru că cine ştie câte femei frumoase vei întâlni tu, şi domnişoare din lumea bună, şi străine care... care... o să... te iubească. Şi cine ştie ce soţie frumoasă o să-ţi iei...

A înghiţit o dată, şi încă o dată. Vocea îi devenise din nou mai slabă. Dar a încheiat repede, coborându-şi fruntea cu o seriozitate blândă, dulce şi convingătoare:

— El însă, dacă nu mă lua pe mine, unde ar mai fi întâlnit (acum, când e şi bătrân) afecţiunea unei alte femei? Ei, dacă nu eram eu, poate nicio altă femeie nu se combina cu el... Iar el, născut fără familie, sărăcuţul, ar fi rămas singur şi vagabond pentru toată viaţa lui, la fel ca un soldat din Legiune... Acum, în viaţa lui, ca să aibă şi el o familie, sunt eu...

Ultimele fraze nu le-a pronunţat cu umilinţă, ci, dimpotrivă, cu bucuria unei superiorităţi matronale, în care se amesteca un aer de valoare destul de copilărească. Şi în amestecul acesta caraghios, frumuseţea ei de neatins mi s-a părut magnifică, demnă de un adevărat rege! Am stat să o privesc pentru o clipă, apoi am izbucnit:

— Greşeşti, dacă-ţi imaginezi că eu o să-mi iau o soţie!

— Artú!... De ce...

— Greşeşti! Există o singură femeie care putea fi soţia mea! Ştiu eu cine e! Şi nu vreau alta! N-o să mă căsătoresc niciodată cu nimeni!

S-a uitat la mine speriată, ca şi cum i-aş fi aruncat un blestem. Dar, fără să vrea, privirea ei exprima o mulţumire înaripată, zâmbitoare, cu toată neîncrederea care o umbrea, aproape ca şi cum ea ar fi fost, de fapt, mulţumită, dacă rămâneam celibatar în onoarea acelei femei!

Atunci am simţit din nou toată dragostea pentru ea, cu o vâlvătaie de remuşcări, de dorinţe şi de revoltă! Asemenea unui nebunesc foc de artificii mi s-au aprins în minte toate minunatele complimente pe care i le-aş fi făcut dacă aş fi fost soţul ei; şi sărutările, mângâierile pe care i le-aş fi dat, şi cum aş fi dormit în fiecare noapte lipit de trupul ei gol, ca să-i simt pieptul aproape şi în somn. Şi rochiile frumoase pe care i le-aş fi cumpărat, când aş fi vrut-o doar cu furoul de mătase, cu bluza de mătase brodată, ca să i le văd când o dezbrăcam. Şi apoi aş fi dus-o în vizită la maică-sa, Violante, îmbrăcată cu blană, pălărie cu pene, ca o mare doamnă din Napoli! Şi călătoriile pe care le-aş fi făcut ar fi fost doar ca să-i trimit în fiecare zi scrisori, scrise la fel de bine ca poeziile unui geniu. Şi m-aş fi dus până în America, până în îndepărtata Asie, ca să-i aduc de acolo bijuterii cum n-avea nicio altă femeie. Dar nu ca să le pună la păstrare, ci ca să le poarte la gât, la urechi şi pe mâini, ca şi cum ar fi fost toate sărutări de-ale mele. Iar prietenele şi cunoştinţele ei, când ar fi văzut-o trecând atât de încărcată de aur şi de adevărate pietre preţioase, trebuiau să spună: „Ferice de ea, că are un soţ atât de important!”.

Gândurile astea (avute de mai multe ori şi alungate cu greu în lunile trecute, încă din ziua în care am descoperit că o iubesc) mi s-au învârtit în minte, repet, ca un foc de artificii. Imposibilitatea, care transforma în durere asemenea gânduri de bucurie, era o nedreptate inumană care mă chinuia! Dar cum N. stătea în faţa mea, în carne şi oase, dintr-odată mi s-a părut că orice imposibilitate a devenit absurdă. Într-un avânt de fericire, am alergat în partea cealaltă a patului, lângă ea, şi am spus:

— Eu te iubesc!

Era pentru prima oară în viaţă că rosteam acest cuvânt şi mi se părea că, auzindu-mă, ea ar trebui să simtă

aceeaşi emoţie ca şi mine. În schimb, obişnuita negare teribilă (care în clipa aceea mi s-a părut mai odioasă decât orice meschină superstiţie) i-a răvăşit chipul. A strigat:

— Nu! Artú! Nu trebuie să faci păcate!

Şi atunci eu, cu furia cuiva care-şi cere drepturile, am îmbrăţişat-o strâns, încercând s-o sărut pe gură.

Dar ea a reuşit să se ferească de sărutarea mea, întorcându-şi capul înspăimântată, şi a repetat: „Nu! Nu!” într-un soi de invocare sălbatică de ajutor, ca şi cum, în încăpere, în afară de speriatul şi neputinciosul Carminiello, ar mai fi fost cineva care putea s-o ajute. Apoi a început să se apere de mine luptându-se cu genunchii, cu coatele şi cu pumnii, până şi cu unghiile şi cu dinţii. O fiară din deşert n-ar fi adunat atâta ferocitate ca să mă ucidă, cât a folosit ea ca să-mi refuze o sărutare! Atunci iubirea mea s-a transformat în ură, şi înainte de a o părăsi fără s-o fi sărutat, m-am răzbunat lovind-o orbeşte peste obraji, gât, păr. Până când, cu o stupoare impresionată (provenită mai mult dintr-o ciudată inocenţă decât din păreri de rău), am văzut prin învălmăşeala părului că pe mica ei ureche trandafirie apăruseră câteva pete de sânge.

În furia mea, lipsită de judecată, o lovisem cu violenţă peste ureche şi cercelul, deschizându-se, îi rănise puţin lobul. Iar când i-am dat drumul, m-am trezit în mână cu sărmana pradă a cerceluşului de aur. Între timp auzeam ca prin vis plânsetul fratelui meu vitreg, care era cu siguranţă convins că eu vreau să-i omor mama! Şi am văzut-o pe ea cum, sprijinindu-se de copil, albă la faţă ca varul, îl ţinea de hăinuţă ca nu cumva să cadă. Mi se părea că e atât de şocată, încât nici măcar nu se văita, şi mă privea cu ochii larg deschişi, fără vlagă şi îndureraţi, ca şi cum s-ar fi aşteptat de la mine vreo altă nouă oroare. I-am aruncat la picioare cercelul strigând:

— Infamă, asasină, nu te teme, n-o să te mai sărut. Şi, fugind din cameră, am adăugat: Adio! Pentru totdeauna! S-a terminat totul!

În grotă

Rămăsese nemişcată, sprijinită de pat, fără să scoată o vorbă, dar când am ajuns pe scări am auzit-o strigând înspăimântată, din pragul uşii: „Artú! Artú! Unde te duci?”. Apoi s-a auzit, din cameră, plânsul lui Carmine mai puternic, şi ea, întorcându-se în grabă şi încercând să-l calmeze. Şi în timp ce traversam holul de la intrare, a început din nou să mă strige, din capul scărilor: „Unde te duci? Artú!”. Vocea se suprapunea peste bocănitul saboţilor ei care coborau primele trepte şi peste bolboroselile lui Carmine pe care-l ţinea în braţe. Dar într-o clipă am fost în stradă şi, cu cât mă îndepărtam, vocile casei se stingeau în spatele meu, ca nişte sunete dintr-o altă lume.

Nu ştiam unde exact să fug. Nu aveam niciun prieten pe insulă, şi în plus, plecând plin de furie, uitasem să-mi iau bani, îmi lăsasem tot capitalul în cameră. Ba mai mult, dacă facem abstracţie de pâinea, ciocolata şi fructele din seara precedentă, nu mai mâncasem nimic de o zi şi jumătate, şi acestui lucru i se datora, printre altele, ciudata senzaţie de irealitate care mă împingea de la spate şi care îmi uşura oarecum neliniştea. Cu o fermitate categorică, ştiam că pentru mine, în scurt timp, insula va aparţine trecutului. În ziua aceea nu mai erau vapoare spre continent, dar nu eram preocupat de a şti exact cum şi când voi pleca. Ceea ce doream deocamdată era doar să mă retrag un timp în vreun colţişor pustiu de pe insulă, unde să-mi ascund singurătatea sfâşietoare. „Şi aşa, îmi

spuneam cu amărăciune, se încheia sărbătoarea zilei mele de naştere!”

Am traversat Piaţa di Cristo Pescatore, apoi Marina Grande, lăsând în spate cheiul; şi, chiar dacă nu aveam o ţintă precisă, tot căutând locuri fără oameni şi izolate, am luat-o la stânga, către ultima, mică porţiune de ţărm cenuşiu, care, pe un fundal de stânci amestecate cu pământ, închide insula în partea aceea. Pe esplanada care se deschide în faţa farului şi pe care se îngrămădesc ca într-un arsenal o mulţime de bărci trase pe uscat sau aflate în reparaţie, câteva fetiţe din sat se jucau sărind pe pătrate desenate pe pământ cu creta. În trecerea mea brutală pe acolo aproape am trântit-o pe una din ele, dar fără să-mi pese de protestele ei şi ale tovarăşelor ei de joacă, m-am îndreptat spre ţărm.

Acolo, în stâncile de lângă mal, sunt săpate câteva grote naturale. Două sau trei dintre ele – cu intrarea de mărimea unei uşi, dar cu interiorul destul de vast şi de comod – au fost amenajate în depozite de unelte, vâsle etc. de către unii proprietari de bărci, care plătesc pentru ele o chirie Primăriei şi care au pus la intrare nişte uşi robuste, ţinute de obicei bine încuiate cu cheia. Mergând pe mal, am văzut că una dintre uşi era deschisă. Poate locatarul grotei părăsire insula sau locul nu mai era folosit. Într-adevăr, în interior nu mai era altceva decât o grămadă de frânghii vechi aproape putrede şi câteva borcane de clei mucegăit.

Se poate spune că ajunsesem pe ţărmul acela din întâmplare şi că destinul mă ajuta! Cămăruţa aceea abandonată era exact ce-mi trebuia. Am intrat şi am închis uşa, care umflată de umezeală a intrat perfect la locul ei, aşa încât văzută de afară părea încuiată cu cheia, la fel cu celelalte. Ca să o asigur mai bine împotriva vântului, am baricadat-o cu grămada de frânghii, pe care m-am trântit

întinzându-mă. Şi acolo, ignorat de toţi pe culcuşul acela, m-am simţit liber şi singur ca un nenorocit de câine vagabond.

Faptul că nu mâncasem nimic şi drumul lung pe care-l făcusem începeau să se facă simţite, cu vâjâieli în urechi şi o sfârşeală care mă zăpăcea. Nu mă gândeam la soarta mea de acum, nici la ceea ce avea să urmeze, ca şi cum nu mi-ar fi aparţinut mie, ci unei persoane pe care n-o cunoşteam încă, şi nici nu-mi doream prea mult s-o cunosc. Şi nu-l mai uram pe tata, n-o mai iubeam pe N. În locul durerii dramatice care mă agitase până cu puţin înainte, simţeam o tristeţe nedesluşită, fără sentimente pentru nimeni.

Zeiţa

Vântul se schimbase în sirocco[17] şi vremea era călduţă, cu cerul înnorat prevestind o furtună. Printre crăpăturile uşii intra în grotă o pâlpâire de lumină tulbure, amestecată cu mirosul sărat şi greu al aerului. În perioada aceea, mica plajă era pustie, ca ultima graniţă a lumii, şi câteva minute n-am auzit niciun alt zgomot în afară de cel al mării agitate de vântul african. Dar în scurt timp am auzit apropiindu-se aceeaşi voce care în momentul fugii mele mă urmărise până la ieşire şi care continua să strige gâtuită de fugă şi de oboseală: „Ar-tuuuro! Ar-tuuú!”.

Cu siguranţă, mama vitregă întârziase doar cât să-l lase pe Carmine într-un loc sigur şi alergase imediat după mine să mă caute. De la cineva care mă văzuse trecând şi apoi de la fetiţele care jucau şotron, fusese probabil informată de direcţia în care o luasem. Dar nimeni nu mă văzuse intrând în grotă, şi eu, destul de sigur de ascunzătoarea

---

[17] Vânt uscat provenit din deşertul Saharei.

mea, m-am ridicat de pe grămada de frânghii şi, ghemuit în spatele uşii, am pândit printre crăpăturile scândurilor.

O clipă mai târziu, am văzut-o pe mama vitregă apărând la capătul plajei, şi după înfăţişarea ei mi s-a părut că ghicesc, fără prea multă greutate, ceea ce gândea. Când a auzit, din cameră, ultimul meu salut „adio pentru totdeauna”, a bănuit probabil că vreau să trec faimoasele Coloane ale lui Hercule, de data asta fără să mă mai întorc (de altfel, mărturisesc că am urmărit să-i dau de înţeles ceva oarecum asemănător). Iar acum, în faţa acestei lugubre plaje pustii, bănuiala devenea şi mai mare!

A trecut pe lângă grotele-depozit, fără să se oprească, pentru că era evident că, fiind vorba de locuri private şi închise în mod normal, nu-şi imagina că aş putea fi acolo... A alergat pe plajă până la ultima barieră de stânci, apoi s-a întors şi mai agitată, apoi a mai făcut încă o dată aceeaşi porţiune de drum. Şi dintr-odată a început să lovească uşile grotelor cu pumnii, dar îşi descărca desigur violenţa pe lemnele acelea, fără nicio speranţă adevărată; în dezordinea nebunească a loviturilor se simţea că e sigură că loveşte în gol. Mi s-a părut şi că o aud cum încearcă să forţeze cu mânuţele ei uşa grotei vecine cu a mea! A renunţat imediat la gestul acesta, care i se părea probabil absurd şi inutil.

Şi a început din nou să umble pe plajă în sus şi-n jos, ca o asasină disperată. Poate, la ora asta, mă vedea deja căzut în valuri şi dus cine ştie cât de departe! Alerga urlând „Artú” în toate părţile, cu o voce nouă, ciudată şi senzuală, de o claritate sfâşietoare, lăsând ca vântul să-i ridice rochia fără nicio pudoare. Şalul negru îi căzuse de pe cap, descoperindu-i părul despletit şi încâlcit după lupta cu mine, şi când alerga împotriva vântului, îi acoperea faţa, îi intra în gură înăbuşindu-i strigătele. Din când în când îşi încetinea paşii, căci i se înmuiau genunchii, iar buzele,

care de atâta strigat deveniseră livide şi aproape se umflaseră, se lăsau în jos într-o asprime brutală şi descurajată. În cele câteva minute care trecuseră de când ne despărţiserăm părea să se fi transformat într-o femeie de treizeci de ani şi să-şi fi schimbat dintr-odată sufletul ei cinstit cu cel al unei păcătoase. Din urâţenia ei de-acum, devastată şi pământească, de femeie bătrână, emana o splendoare plină de sălbăticie şi de blândeţe. Ca şi cum sufletul ei, vorbind, ar fi implorat: „Ah, Arturo, să nu mori, fie-ţi milă de o sărmană femeie iubitoare! Arată-te viu în faţa mea, şi eu, chiar aici, pe aceste stânci, n-o să-ţi dau numai sărutări, ci tot ce vrei! Căci şi dac-o să merg în infern pentru tine, dragostea mea sfântă, o să mă mândresc cu asta!”.

Dar eu, cu o asprime neconsolată şi plină de cruzime, m-am gândit, în timp ce o pândeam: „Pleacă. S-a terminat. Nu mai simt iubire pentru tine, nici ură pentru alţii. Nu am sentimente pentru nimeni. Du-te acasă, du-te, căci nu-mi mai placi”.

Şi m-am întins din nou, cu mâinile sub cap, sperând că în curând va pleca şi mă va lăsa singur.

Am mai auzit-o o vreme umblând pe plajă, continuând să repete: „Artú”, dar acum încet, într-un fel de bolborosit neconsolat. În cele din urmă, vocea aceea nefericită s-a îndepărtat pe drumul de întoarcere către sat, şi plaja a fost din nou pustie.

Atunci aproape că am avut sentimentul că sunt fără viaţă, jos pe fundul mării, aşa cum se temea ea. Imediat cum a plecat, am auzit, adusă de vânt, sirena vaporului de la ora trei, care intra în port. Dar asta nu mai însemna nimic pentru mine, eu nu mai aşteptam pe nimeni. Certitudinea că tatăl meu nu se va întoarce pentru ziua mea nu-mi mai provoca nicio durere. Ba chiar, dimpotrivă, eram convins că sosirea lui nu m-ar mai fi bucurat.

Peste o oră sau chiar mai puţin va fi seară, m-am gândit plin de satisfacţie, şi nimeni nu va mai trece pe plaja asta uitată de lume, n-o să mai vină nimeni să mă deranjeze. O noapte fără durată, nici conştiinţă, era poate singura încheiere tolerabilă a acestei zile.

Odată cu trecerea minutelor, simţeam cum muşchii îmi amorţesc de nemişcare şi cum gândurile îmi amorţesc şi ele, ca şi cum m-aş transforma într-o uriaşă ţestoasă de mare, în carapacea ei de piatră neagră. Al doilea semnal al vaporului, care după o scurtă oprire părăsea portul, a ajuns la urechile mele ca de la o distanţă de secole, din cine ştie ce poveşti fabuloase, pe care nu mai voiam să le ascult. Lângă mine, la uşa cămăruţei pe care o uzurpasem, se amestecau zgomotele vântului şi ale valurilor, şi acest cor natural, fără nicio voce umană, discuta cu siguranţă despre destinul meu, într-un limbaj de neînţeles, ca moartea.

Şi iată că în momentul acela (semnalul de plecare al vaporului de abia se stinsese în depărtare) am auzit din nou înaintând dinspre capătul plajei o voce – nu de femeie, ci bărbătească, de data asta, şi nu agitată, dimpotrivă, sigură pe ea şi aproape veselă – care striga numele Arturo. Nu era vocea tatălui meu, şi nici pasul, care răsuna apropiindu-se pe stâncile de pe plajă, un pas iute, de cizme grele, nu era cu siguranţă al lui.

M-am ridicat, ca şi înainte, să pândesc printre scânduri. Şi afară, la câţiva metri de mine, am văzut trecând un soldat.

Era un brunet, cu părul creţ, mai degrabă mic de statură, cu faţa rotundă, nişte mustăţi negre şi ochii întunecaţi cercetând în jur.

În primul moment nu mi s-a părut că-l cunosc, şi totuşi, pe figura lui am descoperit imediat ceva ciudat de familiar, care m-a făcut să tresar de surprindere şi mister.

Am strigat din spatele uşii:

— Hei! Pe care Arturo îl cauţi?

— Arturo Gerace! a răspuns.

Atunci am deschis uşa:

— Eu sunt Arturo Gerace, am spus.

— Arturo! a exclamat el venind spre mine cu o vădită mulţumire.

Şi nici una, nici două m-a sărutat pe amândoi obrajii.

— Nu mă recunoşti, nu-i aşa? a adăugat.

Şi spunând asta, cu un zâmbet aluziv şi misterios, mi-a arătat, pe inelarul de la mâna dreaptă, un inel de argint în care era prinsă o camee reprezentând capul zeiţei Minerva.

Acul vrăjit

Poate firea noastră ne face să considerăm jocurile neprevăzutului mult mai zadarnice şi mai arbitrare decât sunt în realitate. Astfel, de exemplu, de câte ori, într-o povestire sau într-un poem, neprevăzutul pare să se pună de acord cu vreo intenţie secretă a sorţii, îl acuzăm pe scriitor de viciu romanesc. Iar în viaţă, anumite întâmplări neprevăzute, normale şi simple în sine ni se par, datorită unei dispoziţii de moment, extraordinare, ba chiar supranaturale.

Să presupunem că, în acea fatală zi de naştere, unicul meu prieten, dintr-un instinct inconştient, mi-ar fi simţit de departe disperarea şi pentru asta ar fi dat fuga... Ei bine, niciun asemenea caz, conform raţiunii şi ştiinţei, nu ar trebui deloc să pară un miracol. Când până şi rândunelele, şi celelalte păsări asemănătoare lor, simple creaturi migratoare, intuiesc singure momentul plecării, şi găsesc calea fără să le-o arate nimeni! Asupra mea, sosirea acelui musafir neaşteptat, apărut dintr-odată să mă surprindă pe

acel ţărm, a produs un efect atât de miraculos, încât, în primul moment, în loc să cred că e o prezenţă vie, mi s-a părut mai degrabă că am halucinaţii! Când am văzut inelul cu camee, faimosul meu dar pentru îngrijitorul Silvestro şi dovada clară a persoanei sale, mi s-a tăiat respiraţia. Ca şi cum dintr-odată, acolo pe plajă, ar fi fost dezgropată în faţa mea o Vale a Regilor sau altă asemenea himeră ascunsă sub pământ.

Peste o clipă, recunoscând totuşi realitatea, am murmurat: „Silvestro!” şi i-am întors prompt cele două sărutări pe obraji. Cu siguranţa plină de bucurie că cel puţin el, fiind doica mea, nu m-ar fi acuzat, pentru aceste sărutări, că îi condamn sufletul la chinurile infernului!

Şi chiar în momentul în care îl sărutam îmi dădeam seama că, în realitate, prezenţa lui aici, la Procida, de ziua mea de naştere, nu era de fapt chiar atât de ciudată – deşi era inedită! Eventual, ciudăţenia (şi ingratitudinea chiar) fusese a mea: pentru că-l uitasem, în această zi, tocmai pe el, care nu lăsa niciodată să treacă ziua mea fără să dea în vreun fel sau altul un semn de viaţă, poate cu o simplă felicitare scrisă. Dar în ultima vreme, eu mă gândeam prea mult la alte persoane, ca să mai am chiar şi un singur gând pentru el!

Mi-a explicat că, fiind din nou chemat sub arme, profitase de o permisie şi de reducerea de preţ acordată pe vapoare militarilor, pentru a face această călătorie (de vreo zece ani şi-o tot promitea) şi să vină să mă felicite personal... Mi-a povestit apoi că, în urmă cu puţin timp, imediat după ce debarcase la Procida, auzise, în timp ce traversa piaţa, cum un grup de femei şi de fetiţe repetau numele Arturo. Şi aflând că una dintre ele era mama mea vitregă, care mă căuta, s-a dus la ea şi s-a prezentat. Apoi i-a propus să meargă singur să cerceteze ţărmul, în timp ce ea îşi continua căutarea prin piaţă. Pentru că fetiţele

spuneau că, de fapt, eu puteam să mă fi întors în piaţă, coborând pe nişte scurtături greu accesibile printre stânci, la depozitele de jos...

Aici Silvestro m-a sfătuit să-i dăm de ştire imediat mamei vitrege că am fost găsit, căci sărmana femeie era extraordinar de agitată. Trebuie să aibă, a adăugat el, o fire foarte nervoasă.

— Nu, i-am spus râzând, nu are o fire nervoasă. Dar se înţelege că e agitată. Căci mă crede mort.

— Mort!!!

Am ridicat din umeri, considerând că e mai bine să nu adaug prea multe explicaţii. În orice caz, am găsit că sfatul lui Silvestro e bun, şi am pornit-o imediat împreună cu el spre Limba Farului. Acolo, zărind de departe pe una din fetiţele de dinainte, pe care o cunoşteam din vedere, care mai întârzia jucând singură şotron, am strigat-o. A venit în fugă şi eu i-am spus:

— Du-te imediat în piaţă şi caut-o pe doamna Gerace. Spune-i că m-ai văzut aici împreună cu prietenul meu şi că înainte eram sus, în vârful stâncilor, să mă odihnesc în spatele tufişurilor... Spune-i că eu şi prietenul meu avem de vorbit ceva împreună, aşa că ea să se întoarcă liniştită acasă, că venim şi noi mai târziu...

Am reuşit să spun toate astea dintr-o suflare şi imediat cum a plecat fetiţa m-am aşezat jos, pe pământ. Şi l-am rugat pe Silvestro să aibă milă şi înainte de orice altceva să dea o fugă la prăvălia din colţ şi să-mi cumpere de mâncare, pentru că eram pe punctul să leşin de foame. Am adăugat că o să-l despăgubesc fără întârziere pentru orice cheltuială, căci acasă aveam o grămadă de bani.

Imediat, doica aceea perfectă mi-a adus de la prăvălie ouă proaspete, brânză şi pâine, care au avut efectul unui elixir al vieţii. Apoi ne-am întors împreună către grotă, de care mă legasem azi ca şi cum ar fi fost cortul meu de

general sau altceva la fel de valoros şi de important. Şi acolo ne-am aşezat pe grămada de frânghii să sporovăim comod.

El m-a informat că trebuia să plece din Procida a doua zi în zori, cu primul vapor, pentru că din păcate permisia sa lua sfârşit. L-am întrebat atunci de ce s-a întors în armată.

— Încep să cheme din nou oamenii, a răspuns, din cauza războiului.

— Ce război? am întrebat.

— Cum? Nu ştii nimic despre război? N-ai auzit la radio? N-ai citit în ziare?

În realitate, eu nu citeam ziarele, tata spunea că erau nişte chestii atât de împuţite, pline de minciuni de duzină şi de bârfe idioate, că-l deranja până şi să le folosească la closet. Cât despre radio, e adevărat că, de câtăva vreme, exista în sat cel puţin unul, la acelaşi negustor care pe vremuri avea o bufniţă. Şi uneori, trecând pe-acolo, s-a întâmplat să aud voci şi muzică, dar nu era nimic serios, doar canţonete sau varietăţi.

Eu cunoşteam foarte bine istoria, încă din vremea vechilor egipteni, şi vieţile condotierilor faimoşi şi bătăliile tuturor secolelor trecute. Dar despre perioada contemporană nu ştiam nimic. Şi acelor puţine semnale despre epoca prezentă care ajungeau pe insulă nu le-am acordat niciodată prea multă atenţie. Actualitatea nu mă făcuse niciodată curios. Ca şi cum ar fi fost totul o cronică obişnuită, în afara Istoriei fantastice şi a Certitudinilor Absolute.

Iar acum, la auzul veştilor mondiale pe care mi le dădea Silvestro, mi se părea că dormisem vreme de şaisprezece ani, la fel ca frumoasa din poveste, într-o curte cu buruieni şi pânze de păianjen, printre cucuvele şi bufniţe, cu un ac vrăjit înfipt în frunte!

Silvestro îmi spunea că, deşi avusese loc de curând o convenţie de pace, semnată cu mare pompă de Marile Puteri (probabil astea erau, acum înţelegeam, faimoasele *evenimente internaţionale*, la care făcuse aluzie Stella, motivul amnistiei şi al libertăţii sale), războiul mondial era, în realitate, iminent, fără scăpare. Putea să izbucnească de la o lună la alta, poate de la o zi la alta. Şi chiar şi cine era împotrivă, ca el, se trezea târât în această situaţie infernală!

La asemenea noutăţi, am rămas câteva clipe pe gânduri. Apoi i-am destăinuit lui Silvestro hotărârile mele.

I-am mărturisit că anumite motive secrete, foarte severe, tragice chiar, mă opreau să mai rămân pe insulă, chiar şi o singură zi. Aşa că intenţionez să plec împreună cu el a doua zi dimineaţă în zori, cu primul vapor, şi să nu mă mai întorc poate niciodată! Iar dacă, am continuat, se apropie într-adevăr războiul, eram categoric hotărât să mă prezint voluntar încă din prima zi a intervenţiei noastre naţionale. Voiam cu orice preţ să particip la război, chiar dacă ar fi fost să ajung clandestin pe câmpul de bătaie (în cazul în care, din motive de vârstă, cererea mea ar fi fost respinsă).

Silvestro a ascultat cu multă seriozitate cuvintele mele. Din discreţie, a evitat să-mi pună orice întrebare despre motivele secrete care mă îndepărtau de Procida, dar, fără să fie nevoie să le cunoască, a înţeles că era vorba despre motive întemeiate şi grave. Şi a primit favorabil, cu mulţumire chiar, hotărârea mea de a pleca a doua zi împreună cu el. N-a părut însă întru totul de acord cu a doua parte a planului meu, cu intenţia de a mă înrola ca voluntar în războiul care se apropia. Văzându-l foarte mirat şi contrar acestei idei, i-am declarat cu cea mai mare însufleţire că, după părerea mea, un bărbat nu e bărbat până când nu trece prin încercarea războiului. Şi că, să

stau acasă fără să lupt, în timp ce alţii luptau, ar fi fost pentru mine o plictiseală şi o dezonoare.

El mă asculta prea puţin convins, cu o expresie neîncrezătoare. În cele din urmă a spus că poate ideea mea era valabilă pentru războaiele antice, dar cele moderne, după părerea lui, erau altceva. Din câte înţelegea el, a spus, războiul modern nu era decât o maşinărie de abator, un oribil muşuroi de ruine, fără nicio valoare autentică. Cât despre războiul actual, după părerea sa, cele două părţi care îl duceau, în linii generale (adică din punctul de vedere al *adevăratei Cauze*), nu aveau dreptate nici una, nici alta! Dar dintre cele două cea care greşea era fără îndoială partea noastră! Şi să lupţi în felul ăsta, nu drept, ci nedrept, era ca şi cum ai cânta gratuit, cu un spin în gât. Un dezastru fără nicio compensaţie.

Cuvintele lui de bun-simţ m-au pus puţin pe gânduri, dar m-au şi făcut să râd. În orice caz i-am spus hotărât că, deocamdată, eu nu eram prea interesat de dreptate sau de nedreptate. Ceea ce voiam, până una alta, era să lupt pentru a învăţa să lupt, ca un samurai din Orient. În ziua în care aş fi fost sigur de valoarea mea, aş fi ales cauza pentru care să lupt. Dar ca să ajung la aşa ceva trebuia să dau o probă. Proba care mi se oferea era acest război, iar eu nu voiam să lipsesc de la el, nu-mi păsa de altceva.

— Asta, a observat el pe un ton de nesiguranţă amară, e ca şi cum ai spune că cineva încearcă să se omoare pentru nimic. Deci, m-a întrebat, privindu-mă cu seriozitate, de ce dracu' ai chef să te laşi omorât pentru nimic?

M-am înroşit, ca şi cum el ar fi dezvăluit un scandal misterios, fantastic, ce era ascuns! Dar am revenit imediat la vechile mele idei. Şi cu multă pasiune i-am explicat că, încă din copilărie, exista o provocare între mine şi moarte. Aşa cum unii copii sfidează întunericul, eu sfidam moartea,

şi numai moartea! Porcăria asta de moarte îmi otrăvea certitudinea vieţii. Şi până când nu aş fi învăţat nepăsarea faţă de moarte, nu puteam şti dacă devenisem mare cu adevărat. Mai rău, dacă eram curajos sau laş.

Apoi i-am expus pe scurt ideile mele despre viaţă şi chiar şi Certitudinile absolute. Aproape că uitasem de ele în ultimele luni, şi mi s-a părut că reînviindu-le repar o trădare. Vorbind despre ele, mi-au trezit din nou pasiunea, iar el, ascultându-le, s-a înflăcărat ca şi mine. Dintr-odată, cu un zâmbet încurcat, naiv, mi-a mărturisit că ideile mele se potriveau de minune cu ale lui, şi deci cu revoluţia poporului. Căci el, a spus, era un revoluţionar; şi acum era încântat să afle că eu, singur, aici, la Procida, fără să vorbesc niciodată cu nimeni despre asta, descoperisem aceleaşi idei ca ale celor mai buni maeştri! Făcându-mi asemenea mărturisiri, Silvestro a lăsat clar să se vadă pe faţa şi în tonul lui marea admiraţie pe care o avea pentru Arturo Gerace. Pe de altă parte, se vedea limpede în comportamentul lui că această admiraţie pentru A.G. nu era de acum, ci exista, se poate spune, dintotdeauna! Şi nu făcuse altceva decât să aştepte noi ocazii pentru a o confirma. Ea îmi era oferită mie nemărginită şi aproape magică! Oarecum asemănătoare, ca să ne înţelegem, cu cea pe care eu o aveam pentru W.G.

În concluzie, l-am convins pe Silvestro cu entuziasmul meu de tot ce îmi plăcea, chiar şi de necesitatea morală de a lupta în viitor în primul război. Cine ştie, ne-am imaginat plini de speranţă, dacă nu ajungem amândoi în acelaşi regiment! (Speranţa noastră însă nu s-a împlinit. Eu am fost repartizat într-o companie de tineri de vârsta mea, el în alta, cu cei mai în vârstă reactivaţi.)

În cele din urmă, el a scos din buzunar darul pe care mi-l adusese pentru ziua mea şi de care uitase până în acest moment, copleşit de prea multe emoţii: un fular roşu de

lână, făcut de soţia lui, şi imediat eu mi l-am pus, satisfăcut, la gât. Aşa mi-a mărturisit că se însurase de curând cu cea care fusese mai mulţi ani logodnica lui. Acum, când el era înrolat, soţia se mutase acasă la mama ei, într-un sătuc lângă Napoli, şi dacă voiam, mi-a spus el, în primele zile puteam să fiu oaspetele lor. Mai ales că, din sat, cu tramvaiul, în câteva minute, se putea ajunge la Napoli.

În timp ce vorbeam s-a făcut seară şi Silvestro mi-a adus aminte că era vremea să mergem acasă, după cum îi promisesem mamei vitrege. Auzind asta, am simţit cum mă înroşesc, dar din fericire era deja întuneric şi Silvestro nu şi-a dat seama. Simţeam că o să-mi tremure vocea la cele ce voiam să spun, dar am făcut-o plin de hotărâre.

— Ascultă, am spus, din cauza unor motive pe care nu le pot mărturisi nimănui, nu trebuie să mă mai întorc acasă. Du-te tu singur şi vorbeşte cu ea, fă-o să creadă următoarea minciună: eu am plecat cu vaporul de la patru şi jumătate, care merge la Ischia, şi de acolo o să mergem împreună la Napoli, de unde eu mă îmbarc imediat ca să merg în străinătate... Spune-i că îi zic adio, pentru că eu şi cu ea n-o să ne mai revedem mult timp, dacă o să ne mai revedem vreodată. Şi să-şi amintească de mine şi să mă ierte pentru necazurile pe care i le-am făcut. Şi salută-l şi pe fratele meu Carminiello din partea mea.

Cere-i să-ţi dea o valiză (spune-i că o să mi-o dai mâine-dimineaţă în Ischia). Apoi du-te în camera mea şi ia toate foile scrise pe care le găseşti şi toţi banii, că sunt o grămadă în camera mea, împrăştiaţi printre cărţi şi în sertare. Nu uita să iei *toate* foile scrise, nu lăsa niciuna, că alea sunt importante, pentru că eu sunt scriitor.

Dacă vrei, în noaptea asta, poţi dormi acolo, în casă, camera ta a rămas la fel, cu patul pliant şi tot restul. Dar înainte de a te culca, ar trebui să-mi aduci pături şi ceva

de mâncare. Căci mâine-dimineaţă, la plecare, nici măcar nu vreau să trec prin piaţă, pentru că am prea multe amintiri acolo. Iar în noaptea asta o să dorm aici, în grotă, unde o să-mi fie destul de bine. Oricum, din fericire, nu e frig. Bate vântul african.

Silvestro a promis că va face totul aşa cum l-am rugat, dar, a spus, dat fiind faptul că eu dormeam în grotă, şi el, ca să nu mă lase singur, în loc de casă, voia să doarmă cu mine în grotă. Oricum, toată viaţa lui, lucrând ca paznic pe şantiere de construcţii, dormise în barăci, iar acum, ca soldat, trebuia să se pregătească să doarmă în găurile tranşeelor. Nici vorbă de grote! O grotă ca a noastră e ca Palatul Vaticanului în comparaţie cu găurile tranşeelor.

Aşa că să-l aştept, că se va întoarce cât mai repede cu putinţă, cu tot ce trebuia.

Vise contrare

După nici două ore, am văzut cum înainta, din capătul întunecat al plajei, lumina tremurătoare a unui felinar, şi m-am dus grăbit în întâmpinarea lui Silvestro care se întorcea, luminând drumul în faţa lui cu felinarul şi încărcat mai ceva ca Moş Crăciun. În afară de valiza plină cu manuscrise şi cu alimente, şi de mai multe pături groase, aducea şi o plapumă şi chiar şi o găleată cu cărbuni ca să încălzească puţin aerul umed al grotei. Omul acela prevăzător îşi procurase o parte din lucruri în Casa junilor, dar altele preferase să le ceară împrumut din sat, ca să nu-i trezească bănuieli mamei vitrege care nu trebuia să ştie că eu înnoptam pe insulă.

Prima întrebare pe care i-am pus-o când am ajuns lângă el a fost:

— I-ai vorbit... aşa cum ţi-am spus?

— Da, a răspuns el.

— Şi... te-a crezut?

— Da, mi-a spus, m-a crezut.

Şi pentru moment nu l-am mai întrebat altceva.

Am pus felinarul pe o piatră aflată în colţul grotei şi ieşită puţin în afară, am întins plapuma pe grămada de frânghii împrăştiate pe jos şi ne-am aşezat pe acest pat improvizat, dar destul de comod, pregătindu-ne să cinăm. Printre diferitele alimente aduse de Silvestro în valiză, se afla, învelită în hârtie, o mare pizza dulce. El mi-a spus că mama vitregă îl rugase să mi-o ducă la Ischia, spunându-i că o făcuse pentru ziua mea şi că ea, acum, n-avea niciun chef s-o mănânce.

În afară de pizza mi-a trimis în dar, pentru cazul în care aş fi avut nevoie, toate economiile ei, pe care Silvestro mi le-a dat: aproximativ patru sute cincizeci de lire, legate într-o batistă cam murdară. În sfârşit, îi încredinţase lui Silvestro, rugându-l să-mi spună să-l păstrez în amintirea ei, un cercel de aur.

Când am primit din mâinile lui Silvestro acel ineluş de aur, m-am înroşit. M-am trântit pe plapumă şi, ţinându-mi capul în umbră, i-am spus să-mi povestească scena cu mama vitregă, exact aşa cum a avut loc.

Am aflat, deci, că atunci când l-a văzut că soseşte singur la Casa junilor l-a privit nesigură, dar nu l-a întrebat de mine. Apoi, deja de la primele cuvinte: „Arturo m-a trimis să-ţi spun...” a început să se albească la faţă, dar a găsit totuşi forţa să şoptească: „De ce stai în picioare? Ia loc.” Şi s-a aşezat şi ea pe scaun, în faţa mesei din bucătărie. După care, el a terminat în grabă să-i spună ce avea de spus. Şi când a auzit că eu plecasem din Procida şi mă aflam deja pe mare, l-a privit cu nişte ochi mari, serioşi şi reci, care păreau să nu mai vadă. Dintr-odată paloarea ei devenise nefirească, verde, cadaverică, şi fără

să fi scos un cuvânt, nicio exclamaţie, niciun suspin, leşinase, lovindu-se cu capul de tăblia mesei.

În câteva clipe însă era din nou în picioare, ba chiar, ca să fiu sincer, a insistat să nu-mi spună despre leşinul pe care-l avusese, despre care vorbea bâlbâindu-se, ca despre ceva ruşinos. Şi chiar îl ajutase, mişcându-se în sus şi-n jos ca o umbră fără vlagă, să-mi pregătească valiza de dus la Ischia.

La acest punct, continuând să stau cu faţa în întuneric, l-am întrerupt pe Silvestro, rugându-l să nu-mi mai vorbească niciodată despre ea din acel moment. Preferam să nu mai aud pe nimeni nici măcar că o pomeneşte.

După ce am terminat cina, am rămas treji să vorbim până târziu. Noroc că el se gândise să se aprovizioneze cu două lumânări în plus pentru felinar. Am vorbit despre mii de lucruri, despre trecut, dar mai ales despre viitor, şi despre Certitudinile absolute şi despre revoluţie etc. Silvestro m-a rugat să-i citesc câteva din poeziile mele, eu bineînţeles că le-am ales pe cele mai frumoase, de mai mare efect, şi am văzut că în timp ce le asculta îi curgeau lacrimile pe obraji!

Găleata cu jeratic, aflată între noi, dădea o căldură plăcută, şi la lumina misterioasă a felinarului, acolo, în grotă, aşezaţi pe luxoasa plapumă portocalie, puteam cu adevărat să ne imaginăm că stăm într-un cort arab sau persan şi că lătratul îndepărtat al câinilor e răgetul unor animale exotice. Vântul şi marea se calmaseră, promiţându-ne pentru a doua zi o traversare liniştită. Către ora zece, am pus vasul cu jeratic afară, în faţa uşii, ca să nu riscăm să ne asfixiem. Am închis uşa şi am stins felinarul. Şi, înveliţi cu păturile noastre, ne-am culcat.

În contrast cu seara atât de frumoasă pe care o petrecuserăm, am avut nişte vise chinuitoare. Se făcea că N., Carminiello şi tata alergau bezmetic. Apoi o dezordine

şi un huruit de tancuri, de steaguri negre cu cap de mort, de soldaţi în uniforme negre amestecaţi cu regi mauri, filosofi indieni şi femei palide şi însângerate. Toată mulţimea asta trecea cu un zgomot asurzitor pe o tranşee fortificată pe care eu zăceam întins. Aş fi vrut să ies de acolo să merg la război, dar nu exista nicio ieşire. Simţeam în jurul trupului meu o grămadă de nisip care mă înghiţea, producând un soi de oribil oftat omenesc. Şi-i strigam pe toţi cei care treceau pe deasupra mea, dar nimeni nu mă auzea.

M-am trezit brusc, în beznă, surprins de un zgomot teribil făcut de ceva care se izbea parcă de pereţii de stâncă din jurul meu. În primele clipe nu-mi aminteam nimic, nici întâmplările din ziua precedentă, nici de ce mă aflam în cămăruţa aceea de piatră. Dar m-am dezmeticit repede şi mi-am dat seama că zgomotul care mă uimea nu era altceva decât sforăitul lui Silvestro, atât de puternic, că putea să concureze cu cel al unui pluton complet, nu cu al unui singur soldat! Descoperirea m-a amuzat mult. Am încercat să-mi aduc aminte nenumăratele dăţi în care am auzit probabil aceeaşi simfonie, pe când, în copilărie, dormeam cu Silvestro, şi am râs în sinea mea, imaginându-mi gândurile pe care le putusem avea atunci când îmi auzeam doica cum produce o muzică atât de ciudată! Mi-am promis, amuzându-mă dinainte, ca imediat cum ne trezim, dimineaţa, să-l iau peste picior pentru acest talent al lui.

Acum, sforăitul acela grandios, care cu puţin înainte, în vis, se transformase în nişte sunete fantastice de moarte, mi-a dat, în scurtul răgaz în care am fost treaz, o senzaţie de linişte şi încredere. Şi aproape legănat de ritmul său simpatic şi plin de prietenie, am adormit la loc, liniştit.

Vaporul

M-am trezit însă, de data asta normal, foarte devreme. Era încă întuneric beznă şi, la lumina unui chibrit, am putut vedea pe ceasul deşteptător (luat cu împrumut de Silvestro, în sat) că mai am mai mult de treizeci de minute până când trebuia să ne sculăm. Totuşi nu mai aveam nicio poftă să dorm şi, atent să nu-l trezesc pe Silvestro (care sforăia în continuare, chiar dacă mai discret), am ieşit din grotă.

Îmi ţineam pătura pe spate, după moda siciliană, ca o mantie, dar de fapt nu era frig, nici măcar acum, când vântul african nu mai bătea. Se vedea, după cum luceau pietrele, că în timpul nopţii plouase. Ici-colo, pe cerul spuzit, se vedeau micile stele de decembrie şi o ultimă felie de lună răspândea o lumină palidă înainte de a apune. Marea, netezită de ploaia fără vânt, tremura uşor, somnoroasă şi monotonă. Iar eu, mergând de-a lungul ţărmului, înfăşurat în mantia aceea, mă simţeam deja un soi de bandit, fără casă, nici patrie, cu un cap de mort cusut pe uniformă!

Dinspre sat se auzeau deja cântând cocoşii. Şi, dintr-odată, o părere de rău plină de durere mi-a strâns inima, cu gândul la dimineaţa care va invada insula, la fel ca în celelalte zile: cu prăvăliile care se deschideau, caprele care ieşeau din ţarcuri, mama vitregă şi Carminiello care coborau în bucătărie... Dacă, cel puţin, ar fi durat de-a pururea iarna asta bolnăvicioasă şi palidă, pe insulă! Dar nu, avea să vină şi vara fără doar şi poate, ca de obicei. Nu poate fi ucisă, e un balaur invulnerabil, care renaşte mereu cu tinereţea ei minunată. Mă făcea să simt o gelozie oribilă când mă gândeam la insula cuprinsă din nou de focul verii, fără mine! Nisipul va fi din nou fierbinte, culorile se vor aprinde din nou în grote, păsările migratoare vor trece din nou pe cer, întorcându-se din Africa... Şi într-o asemenea sărbătoare adorată, nimeni,

nicio pasăre oarecare, nicio furnică minusculă, niciun peştişor mititel din mare nu se va plânge de această nedreptate: că vara s-a întors pe insulă, fără Arturo! În toată natura imensă din jur, nu va mai exista niciun gând pentru A.G. Ca şi cum niciodată n-ar fi trecut pe aici un Arturo Gerace!

M-am întins învelit în pătură, pe stâncile umede şi vineţii, şi am închis ochii, imaginându-mi pentru o clipă că m-am întors într-una din verile acelea minunate din trecut, că stau întins pe nisipul de pe mica mea plajă şi că foşnetul din apropiere era marea liniştită şi răcoroasă, gata să primească Torpilorul Antilelor. Focul acelui infinit anotimp mi-a intrat în sânge cu o pasiune teribilă care aproape mă făcea să leşin. Şi singura mea iubire din anii aceia s-a întors să mă salute. I-am spus cu voce tare, ca şi cum ar fi fost într-adevăr lângă mine: „Adio, tati!”.

Dintr-odată, amintirea lui mi-a venit în minte nu ca o figură clară, ci ca un soi de nor care înainta încărcat de aur şi albastru tulbure, sau ca un gust amar, sau ca vocile amestecate ale unei mulţimi de oameni, dar nu erau decât numeroasele ecouri ale semnelor şi cuvintelor lui care reveneau din orice moment al vieţii mele. Ca şi anumite trăsături specifice lui, dar aproape neglijabile: felul în care îşi ridica umerii, un râs distrat; sau forma mare şi neîngrijită a unghiilor sale, încheieturile degetelor, sau un genunchi julit pe stâncile de pe plajă... reveneau pe rând, făcându-mi inima să bată, aproape nişte simboluri unice şi perfecte ale unei graţii multiple, misterioase, fără sfârşit... Şi ale unei dureri care devenea şi mai ascuţită, pentru că simţeam că ea e un lucru copilăresc; asemenea întâlnirii unor ape învolburate, durerea aceasta se precipita în întregime în acest prezent, scurtă trecere de rămas bun! Şi după aceea, desigur, aş fi uitat-o, aş fi trădat-o. Aş fi

trecut pe aici la o altă vârstă şi aş fi privit-o ca pe o poveste.

Îi iertam deja orice. Chiar şi faptul că plecase cu altul. Chiar şi vorbele acelea severe de la sfârşit, când, în prezenţa lui Stella, îmi spusese, pe lângă altele, „regele de inimă roşie şi Don Giovanni”, şi care atunci mă jigniseră mult.

(Gândindu-mă după mult timp la asta, m-am întrebat dacă ceea ce spusese nu fusese, cel puţin în parte, corect... Poate că, într-adevăr, în timp ce mă credeam îndrăgostit de o persoană sau de alta, sau de două-trei persoane deodată, în realitate nu iubeam pe nimeni. De fapt pot spune că, în general, eu eram prea îndrăgostit de dragoste: asta a fost întotdeauna adevărata mea pasiune!

Poate că, în fond, eu nu l-am iubit *niciodată* pe W.G. Cât despre N., cine era de fapt această faimoasă femeie? O sărmană napolitană, fără nimic special, cum sunt o mulţime la Napoli!

Da, am o bănuială întemeiată că vorbele acelea nu erau întru totul greşite. Bănuiala, nu tocmai certitudinea... Şi aşa deci: viaţa a rămas un mister. Şi eu însumi, pentru mine, sunt încă cel dintâi mister!

Acum, de la această infinită distanţă, mă gândesc la W.G. Mi-l imaginez, poate mai îmbătrânit ca niciodată, urâţit de riduri, cu părul cărunt. Plecând şi întorcându-se, singur, haotic, adorând pe oricine îi spune *parodie*. Fără să-l iubească nimeni, căci până şi N., care nici măcar nu era frumoasă, iubea pe un altul... Şi aş vrea să-i spun: n-are importanţă, chiar dacă eşti bătrân. Pentru mine tu vei rămâne întotdeauna cel mai frumos.

...Despre ea am mai avut câteodată veşti, când eram la Napoli, de la călători veniţi din Procida. Era sănătoasă, chiar dacă slăbise mult. Şi îşi ducea viaţa obişnuită în Casa junilor, cu Carmine care devenea pe zi ce trece tot mai

simpatic. Ea însă nu-l mai chema pe numele de Carmine, prefera să-l cheme cu al doilea nume, Arturo. În ceea ce mă priveşte, sunt mulţumit că pe insulă mai există un Arturo Gerace, blond, care, la ora asta, aleargă poate liber şi fericit pe plajă...)

Din grotă, a cărei uşă o lăsasem întredeschisă, am auzit sunetul ceasului deşteptător. Am alergat, de teamă că nu va fi suficient să-l trezească din somn pe Silvestro; dar l-am găsit stând deja în capul oaselor pe pături, frecându-se la ochi buimac şi înjurând în şoaptă sunetul acela supărător. Mi-a făcut loc lângă el şi l-am anunţat imediat cu o nerăbdare triumfătoare:

— Hei! Ştii că sforăi?

— Ce? a zis, încă somnoros, fără să înţeleagă prea bine.

Atunci i-am strigat într-o ureche, cu o voce tunătoare şi o poftă de râs care exploda printre cuvinte:

— ŞTII-CĂ-ATUNCI-CÂND-DORMI-SFORĂI?

— Hei! Mă gâdili cu respiraţia! a protestat, frecându-şi urechea. Sforăi... aha... şi ce-i cu asta? e clar, a continuat, începând să se trezească puţin, ce, n-ar trebui să sforăi? Orice om sforăie când doarme.

— Da!!! am exclamat, tăvălindu-mă pe jos de râs, dar sunt feluri şi feluri de sforăit! Tu câştigi campionatul mondial! Parc-ai fi o orchestră radio la maximum!

— A, da? Îmi face mare plăcere! a răspuns, deja perfect treaz şi puţin jignit, dar ce? Poate tu, băiete, crezi cumva că sforăi încet?! Azi-noapte, la un moment dat, a trebuit să ies afară ca să mă uşurez, şi de la o distanţă de zece metri se auzea din grotă un sforăit ca şi cum ar fi trecut o escadrilă de avioane la mică înălţime!

O asemenea informaţie m-a făcut fericit. Căci, dacă sforăiam în felul acesta, era clar că mă puteam considera deja mare, matur şi, într-adevăr, viril din toate punctele de vedere.

Ne-am încărcat cu bagaje, pături etc. şi ne-am îndreptat spre sat, pe ţărmul care începea să se lumineze. De-a lungul orizontului, spre răsărit, o culoare roşie, de sub fâşii de nori întunecaţi, anunţa o zi cu timp schimbător. Imediat cum am ajuns în piaţă, Silvestro s-a îndreptat spre Căpitănie, deschisă deja, să-i dea unui cunoscut de-al lui obiectele pe care le luase ieri cu împrumut, ca să le restituie diverşilor proprietari. Şi tot el a cumpărat biletele de călătorie, în timp ce eu o luasem înainte spre chei.

Primele raze de soare, întrerupte şi strălucitoare, se întindeau pe marea aproape lină. M-am gândit că în curând o să văd Napoli, continentul, oraşele, cine ştie cât de multe! Şi m-a apucat o dorinţă fără margini de a pleca, departe de piaţa aia şi de chei.

Vaporul era deja acolo, în aşteptare. Privindu-l am simţit toată ciudăţenia copilăriei mele apuse. Văzusem de atâtea ori vaporul acela lăsând şi ridicând ancora, şi nu urcasem niciodată la bord pentru o călătorie! Ca şi cum, pentru mine, n-ar fi fost un sărman vaporaş de linie, un soi de tramvai, ci un spirit vagabond, antipatic şi inaccesibil, destinat cine ştie căror gheţari pustii!

Silvestro venea cu biletele, iar marinarii puneau scara pentru îmbarcare. În timp ce Silvestro discuta cu ei, eu, fără să fiu văzut, am scos din buzunar cerceluşul de aur, pe care N. mi-l trimisese în seara trecută. Şi l-am sărutat pe ascuns.

Privindu-l, am simţit dintr-odată cum slăbiciunea emoţiei îmi întunecă vederea. În momentul acela, cercelul trimis mi s-a dezvăluit în toate semnificaţiile lui: de rămas-bun, de încredere şi de cochetărie amară şi minunată! Şi aşa, acum aflasem şi că e cochetă, draga mea îndrăgostită! Fără s-o ştie, desigur, dar era. Căci ce alt rămas-bun al unei femei ar putea exprima vreodată o cochetărie mai frumoasă decât a ei, aşa neştiutoare cum era? Să-mi

trimită ca amintire nu semnul unei mângâieri sau al unui sărut al meu, ci al unei maltratări infame. Ca şi cum mi-ar fi spus: chiar şi chinurile tale sunt semne de iubire pentru mine.

Am simţit tentaţia impetuoasă de a mă întoarce, alergând până la Casa junilor. Şi de a mă culca lângă ea, de a-i spune: „Lasă-mă să dorm puţin cu tine. Mâine o să plec. Nu spun că trebuie să facem dragoste, dacă tu nu vrei. Dar cel puţin lasă-mă să te sărut aici, pe ureche, unde te-am rănit”.

Dar deja marinarul, la piciorul scării, ne rupea biletele pentru control, deja Silvestro urca împreună cu mine scara. Sirena fluiera de plecare.

Când m-am aşezat alături de Silvestro, mi-am ascuns chipul sub braţul sprijinit de spătarul scaunului. Şi i-am spus:

— Ascultă. Nu vreau să văd Procida cum se îndepărtează şi devine tulbure, ceva cenuşiu... Prefer să mă prefac că nu există. Aşa că, până când nu se mai vede nimic, e mai bine ca eu să nu privesc într-acolo. Tu dă-mi de ştire atunci.

Şi am stat cu faţa pe braţ, cu o durere aproape fără niciun gând, până când Silvestro m-a scuturat delicat şi mi-a spus:

— Arturo, hai, te poţi trezi!

În jurul navei noastre, marea era liniştită, nemărginită ca un ocean. Insula nu se mai vedea.

Cuprins